

วารสาร มจร.หริภุญชัยปริทรรศน์

Journal of MCU. Haripunchai Review

ISSN: 2672-9792 (Online)

ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม 2567

Vol.8 No.4 October-December 2024

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานทางวิชาการและงานวิจัยสาขาวิชา ศาสนา, ปรัชญา, พระพุทธศาสนา, สังคมวิทยา, รัฐศาสตร์, รัฐประศาสนศาสตร์, การบริหารการศึกษา, นิติศาสตร์ และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บริการทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคม เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนของนักวิชาการทั้งภายในและภายนอก และเพื่อสนับสนุนให้เกิดวารสารทางวิชาการกลางของมหาวิทยาลัย

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสาร มจร หริภุญชัยปริทรรศน์ต้องเป็นภาษาไทย จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร มจร หริภุญชัยปริทรรศน์ อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้รับการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จำนวน 3 ท่านต่อบทความ ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร มจร หริภุญชัยปริทรรศน์ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะของกองบรรณาธิการ วารสาร มจร หริภุญชัยปริทรรศน์

เจ้าของ

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน วิทยาเขตเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 192 หมู่ที่ 2 ถนนลำพูน-ป่าซาง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน 51000 โทรศัพท์ 053 – 563163 ต่อ 100 Fax ต่อ 105 <http://lpn.mcu.ac.th/lpn/>

กองบรรณาธิการวารสาร

บรรณาธิการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสน่ห์ ใจสิทธิ์
ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สามารถ บุญรัตน์
ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ : ดร.พุทธิพงษ์ กันทะรส
กำหนดเผยแพร่ : ปีละ 4 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม - ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน-ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน- ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม)

คณะกรรมการกองบรรณาธิการ

พระครูสิริสุตตานุยุต,ดร.รศ.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูโกวิทธรรมธาดา,ดร.ผศ.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ อุเทน ปัญญา	มหาวิทยาลัยนอร์ท เชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ	นักวิชาการอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยนันทธรรณ ขาวงาม	นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล เครือแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ อุปสอด	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ

ศาสนา, ปรัชญา, พระพุทธศาสนา, สังคมวิทยา, รัฐศาสตร์, รัฐประศาสนศาสตร์, การบริหาร การศึกษา, นิติศาสตร์ และสาขาอื่นๆ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระพรหมวัชรธีรอาจารย์ (สมจินต์ สมมาปัญญา), ศาสตราจารย์,ดร.
 พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศาสตราจารย์,ดร.
 พระครูโสภณปริยัติสุธี, รองศาสตราจารย์ ดร.
 พระครูสิริสุตตานุยุต, รองศาสตราจารย์.ดร
 รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุษะพรหม
 รองศาสตราจารย์ ดร.วรกฤต เกื้อนช้าง
 รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
 รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช
 รองศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ นิเทศศิลป์
 รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง
 รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย สิงอุดม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรินทร์ ฌ วันนา
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไกรสร แสนวงศ์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ มหากันธา
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรปรัชญ์ คำพงษ์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาเดช อุปนันท์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรวิษฐ์ วงษ์สอาด

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

สาขาวิชาศาสนา, ปรัชญา, พระพุทธศาสนา, สังคมวิทยา, รัฐศาสตร์, รัฐประศาสนศาสตร์,
 การบริหารการศึกษา, นิติศาสตร์ และสาขาอื่นๆ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ยศ สันตสมบัติ
 รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดา จงแก้ววัฒนา
 รองศาสตราจารย์ ดร.บุญลือ เผือกผ่อง
 รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญวัฒน์ รัตนศักดิ์
 รองศาสตราจารย์ สมหมาย เปรมจิตต์
 รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน
 รองศาสตราจารย์ สิรินกร กาญจนสุนทร
 รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวคนธ์ สุดสวาสดี
 รองศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ รัตนสังธรรม
 รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ
 รองศาสตราจารย์ ดร.เดชชาติ ตริทรัพย์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี
 รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงใจ บุญกุศล
 รองศาสตราจารย์ ดร.ชะลอ รอดคอย
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ รักดี
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยนันทธร ขาวงาม
 รองศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระธรรม เนียมน้ำเพชร
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อธิปัตย์ บุญเหมา
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล เครือแสง
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ แสนคำ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติธนต์ ญาณพิสิษฐ์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกลักษณ์ เพียสา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 มหาวิทยาลัยบูรพา
 นักวิชาการอิสระ
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
 มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
 มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
 นักวิชาการอิสระ
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
 มหาวิทยาลัยเนชั่น
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์(พิเศษ) ดร.ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร สถาบันเทคโนโลยีภาคตะวันออก

แห่งสุวรรณภูมิ

ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

พิสูจน์อักษร

ดร.นฤพันธ์ สมเจริญ

พระมหาอรุณพล นริสโร,ดร.

ดร.ปิ่นปัทม์ เหลืองพิทักษ์

ดร.จันทร์สม์ ตาปูลิง

ออกแบบปก ภาพ/ศิลปกรรม:

นายกฤษดากรณ์ กองเงิน

สำนักงาน : ศูนย์บัณฑิตศึกษา อาคาร 2 ชั้น 2 วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน 192 หมู่ที่ 2 ถนนลำพูน-ป่าซาง
อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน 51000 โทรศัพท์ 053 – 563163

จัดพิมพ์โดย : วารสาร มจร.หริภุญชัยปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัย
สงฆ์ลำพูน (ออนไลน์)

บทบรรณาธิการ

วารสาร มจร. ตรีภณชัยปริทรรศน์นี้เป็นปีที่ 8 ฉบับที่ 4 ประจำเดือนตุลาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2567 จำนวน 44 บทความ คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการซึ่งเนื้อหาสาระในเล่มประกอบด้วยนักวิชาการและเรื่องดังต่อไปนี้

ไพบุลย์ พรนรังสรรค์ พระมหาสกุล มหาวิโร, ผศ.ดร. และมนตรี วิชัยวงศ์ ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้ำดวง อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้ำดวง อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน พบว่า ควรพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียน กำหนดมาตรฐานและวางแผนการคัดกรองนักเรียน การจัดทำแผนงานโครงการ ปฏิทินปฏิบัติงานตามแผน และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้วยการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ และการจัดทำมาตรการช่วยเหลือนักเรียนที่ชัดเจนเพื่อให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นไปในแนวทางเดียวกัน มีการดำเนินการต่อเนื่องและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างตรงจุดและชัดเจน

จิตรภรณ์ จินา สารจัน แก้วอรุณ สุตา เนตรสว่าง และธรรมรส โชติคุณุช ศึกษาเรื่อง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 พบว่า การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเวียงกานต์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาได้รับการจัดลำดับสูงสุด ตามด้วยการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การส่งต่อนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการคัดกรองนักเรียนตามลำดับ และแนวทางการพัฒนา ควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้บุคลากรทั้งภายในและภายนอกร่วมมือกัน มีการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ในการเก็บข้อมูล คัดกรอง ส่งเสริม และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งการส่งต่อนักเรียนอย่างเป็นระบบ

ศรัณย์ สุขศรี ธีระภัทร ประสมสุข เสกชัย ชมภูณูช และจันทราฉาย ยมสูงเนิน ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียน นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่า การศึกษาการบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แนวทาง

พัฒนาการบริหารสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารและครูควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ การนำเสนอแผนปฏิบัติการบนเว็บไซต์ การจัดทำบันทึกข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณ การจัดทำทะเบียนพัสดุครุภัณฑ์ การคำนวณและยื่นภาษี นอกจากนี้ ควรมีการระดมทรัพยากรจากผู้ปกครอง ชุมชน ศิษย์เก่า ผู้มีจิตศรัทธา รวมถึงองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อเนชา มาสมักร ธีระภัทร ประสมสุข เสกชัย ชมภูษ และจันทระฉาย ยมสูงเนิน ศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภอพะพรา เขต 1 พบว่า วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภอพะพรา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน โรงเรียนควรตั้งเป้าหมายการทำงานที่สอดคล้องกับสถานการณ์และปัญหาปัจจุบัน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรใช้ความสามารถพัฒนาโรงเรียน พร้อมอุทิศเวลาและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ควรมีการตรวจสอบและติดตามความคืบหน้าของงานอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน เพื่อสร้างความรู้สึกรับผิดชอบ และปรับปรุงการพัฒนาศักยภาพ นอกจากนี้ ควรมีการยกย่องและชมเชยความสำเร็จของเพื่อนร่วมงานอย่างเต็มที่

อัญมณี ศุภกา สังวาร์ วังแจ่ม ทศนีย์ บุญมาภิ และสุรศักดิ์ สุทธิศิริ ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 เน้นการส่งเสริมและพัฒนาด้านการนิเทศการศึกษา โดยสถานศึกษาสนับสนุนการจัดตั้งคณะกรรมการ พร้อมออกคำสั่งที่ชัดเจน เพื่อให้การนิเทศมีทิศทางและมาตรฐานเดียวกัน โดยมีเอกสารที่เป็นตัวบ่งชี้แนวทางการดำเนินงานอย่างชัดเจน

ฐานพงษ์ ยะวงศ์ สังวาร์ วังแจ่ม ทศนีย์ บุญมาภิ และสุรศักดิ์ สุทธิศิริ ศึกษาเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพภายใน 1) สถานศึกษาควรสร้างความเข้าใจกับครูบุคลากร ตัวแทนผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องในเรื่องการกำหนดมาตรฐานการศึกษา 2) กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรและผู้เรียนรับผิดชอบและปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) สร้างโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน พร้อมมอบหมายงานและข้อมูลสารสนเทศที่เพียงพอและทันสมัยให้กับบุคลากร 4) มีการติดตามและนิเทศการปฏิบัติงานตามแผนอย่างสม่ำเสมอ 5) ตรวจสอบและติดตามคุณภาพการศึกษาและความก้าวหน้าตามแผนพัฒนาทุกปี 6) นำผลการประเมินไปแก้ไขและ

พัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน 7) ใช้ข้อมูลสารสนเทศในการจัดทำแผนการดำเนินงานประจำปีต่อไป 8) ปรับปรุงระบบประกันคุณภาพโดยใช้กระบวนการ PDCA อย่างต่อเนื่อง

สุภศรี ศรีเมือง ธีระภัทร ประสมสุข เสกชัย ชมภูษ และจันทรา ยมสูงเนิน ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 พบว่า 1) แนวทางการพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ด้านความกระตือรือร้น: ควรมีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน แสดงความอดทนและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค แก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วและเด็ดขาด ด้านความรับผิดชอบต่องาน: ควรปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ยอมรับความผิดพลาดที่เกิดขึ้น รับผิดชอบร่วมกัน ค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาและปรับปรุงพัฒนางานให้ดีขึ้น ด้านความทะเยอทะยาน: ควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้และความสามารถในระดับที่สูงขึ้น บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพสู่ความสำเร็จ ด้านความกล้าเสี่ยง: ควรเป็นบุคคลที่ชอบปฏิบัติงานที่ท้าทายความสามารถของตนเอง โดยตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง ด้านการวางแผนงาน: ควรกำหนดนโยบายและเป้าหมายที่ชัดเจนในแผนปฏิบัติการประจำปี แต่งตั้งคณะทำงาน นิเทศ กำกับติดตามผลการดำเนินงาน ปรับปรุงพัฒนา และรายงานผลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านความมีเอกลักษณ์: ควรมีบุคลิกภาพที่ภูมิฐาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

กฤติกานต์ ปานสวัสดิ์ ธีระภัทร ประสมสุข เสกชัย ชมภูษ และจันทรา ยมสูงเนิน ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า 1) แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง 2.1) ด้านการสนับสนุนอำนวยการความสะดวก สนับสนุนส่งเสริมและจัดสรรงบประมาณพัฒนาครูผู้สอน 2.2) ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จัดหาสื่อ เทคโนโลยี และวัสดุอุปกรณ์ ให้เพียงพอ 2.3) ด้านการเป็นนักวิชาการ ผู้บริหารพัฒนาตนเองและพัฒนาครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ตลอดเวลา 2.4) ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2.5) มีการนิเทศด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก นำผลที่ได้รับมานิเทศไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2.6) ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล กำกับ ติดตาม และประเมินผล ตามปฏิทินที่กำหนด ประเมินผลการจัดการเรียนรู้อาจารย์หลายรูปแบบตามความเหมาะสม 2.7) ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กำหนดปัญหา ทำความเข้าใจปัญหา ดำเนินการศึกษาค้นคว้าสังเคราะห์ความรู้ สรุปและประเมินค่าของคำตอบ และนำเสนอและประเมินผลงาน

ผกามาศ ปัญญาคำ สังวาล วังแจ่ม ทศนีย์ บุญมาภิ และสุรศักดิ์ สุทธิศิริ ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

พบว่า 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร ควรมีการประชุมวางแผนและแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรสนับสนุนให้ครูจัดหาและผลิตสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและหลากหลาย เพื่อให้การเรียนรู้มีคุณภาพ 3) ด้านการวัดผลและประเมินผล: ควรประชุมวางแผนและแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อจัดทำระเบียบปฏิบัติที่สอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) ด้านการนิเทศการศึกษา ควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ พร้อมกำหนดปฏิทินและหลักเกณฑ์การนิเทศที่ชัดเจน เพื่อให้ครูผู้สอนมีความเข้าใจตรงกัน 5) ด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยี: ควรจัดอบรมให้ครูมีความรู้ในการผลิตและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน รวมถึงส่งเสริมให้ครูผลิตและพัฒนาสื่อนวัตกรรมในการเรียนรู้

พระเอกพจน์ เอกวฑฒโน (ตะป่าง) พคิน แต่งจวง และพระมหาสกุล มหาวิโร,ผศ.ดร. ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก : กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน พบว่า 1. สภาพการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน พบว่า มีประเด็นปัญหาสำคัญ ได้แก่ ขาดเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน ขาดการมีส่วนร่วม ขาดแรงจูงใจ และหลักธรรมร่วมไม่ได้กำหนดปัจจัยการขับเคลื่อนให้การบริหารงานให้ชัดเจน 2. รูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก พบว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเป็น 1.00 ทุกองค์ประกอบผ่านการยืนยัน 2Tar3P Model 3. การทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก พบว่า ก่อน-หลังทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพระคิลานุปัฏฐาก พบว่า หลังทดลองมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น 4. ผลการประเมินผลรูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสา ของพระคิลานุปัฏฐาก พบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

กุลิสรา ใจจันทร์ ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง พบว่า แนวทางการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง ในด้านการให้บริการเชิงดิจิทัล ยกตัวอย่างเช่น การจัดการอบรมให้ความรู้และออกประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการให้บริการดิจิทัลเชิงรุกแก่ประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มอื่น ๆ การจัดสรรงบประมาณเพิ่มในการจัดซื้ออุปกรณ์ทางเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเชิงดิจิทัลของบุคลากร

ชนินทร์ หาญจริง และวีระ เลิศสมพร ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการนำนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติในการจัดการงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่า แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการนำนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติในการจัดการงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ได้แก่ ด้านโครงสร้าง ควรกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการกองทุนให้สมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีข้อจำกัดเรื่องวาระการเป็นคณะกรรมการกองทุน ด้านบุคลากร ควรมีการฝึกอบรมกรรมการและสรรหาผู้ที่มีความรู้และทักษะ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ประจำกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้เพื่อการดำเนินงานให้มีความต่อเนื่อง ด้านงบประมาณ

การจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานอื่นสนับสนุนการจ้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประจำกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ และการเพิ่มช่องทางในการให้บริการเชิงดิจิทัลกับลูกสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ให้มีความหลากหลายเพื่อการติดต่อสื่อสารที่ง่าย สะดวกรวดเร็วในการให้บริการ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) แอปพลิเคชันไลน์ (Line) ระบบ E-Service แพลตฟอร์มต่าง

ประนอม ผาวันดี ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า 1. การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3. การทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมากกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = .771

กรกมล ผาวันดี ศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า 1) ระดับวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) วัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมากกับการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = .863 4) วัฒนธรรมองค์กรส่งผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวัฒนธรรมแบบปรับตัว ด้านวัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ ด้านวัฒนธรรมแบบเครือข่าย และด้านวัฒนธรรมแบบราชการโดยวัฒนธรรมองค์กรทุกด้านรวมกันการพยากรณ์การจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ร้อยละ 76.60

สุภารัตน์ จันทร์ทิพย์ ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า 1) ระดับคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง พบว่า ประชาชนที่มีอายุ อาชีพ และรายได้ ต่างกัน ส่วนเพศ และการศึกษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และ 3) แนวทางเพิ่มคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง โดยการประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า 1) ทาน การให้บริการด้วยความเต็มใจ 2) ปิยวาจา ยิ้มแย้มแจ่มใสในการให้บริการ 3) อตถจริยา การทำงานโดย มีทัศนคติผู้มารับบริการเป็นญาติของเรา และ 4) สมานัตตา เจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้รับบริการอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

ทิพย์สุดา ดีอัน ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบางกระทุ่ม อำเภอบางกระทุ่มจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาล บางกระทุ่ม พบว่า ปัจจัยด้านประสบการณ์การทำงาน คือ ความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อองค์กร ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรมากที่สุด (Beta = 0.41) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านลักษณะงาน คือ ความก้าวหน้าในงานมีความสำคัญต่อองค์กร (Beta = 0.30) และปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล คือ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน (Beta = 0.15) โดยทั้งสามปัจจัยนี้ร่วมกันทำนายหรือ อธิบายความผันแปรของความผูกพันต่อองค์กรได้ ร้อยละ 44.00 ($R^2 = 0.44$)

พระมหาทวีรัตน์ ขนตยาภรณ์ (ภูดอนทอง) ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักอภินิหารธรรม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อนโยบายด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเทศบาลเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยหลักอภินิหารธรรม 7 คือ (1) กำหนดปฏิทินการประชุม (2) กำหนดจัดการประชุมที่มีวาระชัดเจน (3) ออกกฎระเบียบและข้อตกลง (4) ส่งเสริมกิจกรรมเพื่อแสดงออกถึงการเคารพนับถือผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโส และผู้นำ (5) ส่งเสริมให้ประชาชนมีบทบาทสำคัญร่วมกับชุมชน (6) ส่งเสริมจัดกิจกรรมตามประเพณีหรือโอกาสสำคัญต่างๆ และถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (7) เน้นการ บูรณาการการทำงาน

พระพัฒนภิกขุ ฐิตสีโล ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูนภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน พบว่า แนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยการประยุกต์หลักอภินิหาร 4 พบว่า 1) ด้านฉันทะ ครูผู้สอนมีใจรักในงาน ทำงานด้วยใจ 2) ด้านวิริยะ เน้นการสอนหลักคุณธรรมศีลธรรม 3) ด้านจิตตะ ผู้บริหารศูนย์ศึกษาเอาใจใส่บุคลากรและนักเรียน และ 4) ด้านวิมังสา วางแผนการเรียนการสอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

พระหล้า อธิปญโญ (สุปินะ) ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานการพัฒนาสังคมตามหลักสังคหัตถุธรรมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า แนวทางการดำเนินงานการพัฒนาสังคมตามหลักสังคหัตถุธรรม พบว่า 1) คนในองค์กรควรช่วยเหลือสนับสนุนกันทั้งภายในองค์กรและระหว่างหน่วยงานอื่นๆ 2) ควรสร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชนเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน 3) การบริการควรบริการด้วยใจ 4) ปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบด้วยความสม่ำเสมอ

ธนวัฒน์ สามารถ เอกลักษณ์ เพียสา และวัลนิกา ฉลากบาง ศึกษาเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า 1) องค์ประกอบของทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทักษะด้านการสื่อสาร 2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 3) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 4) ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์ และ 5) ทักษะด้านเทคนิคการบริหาร 2) การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ณัฐกฤตา ทองศรี ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 พบว่า . แนวทางเพิ่มระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 โดยประยุกต์หลัก พละ 4 พบว่า 1) ด้านปัญญาพละ การอบรมพัฒนาความรู้ 2) ด้านวิริยะพละ การกำหนดแผนงาน 3) ด้านอนวัชพละ ซื่อสัตย์สุจริต 4) ด้านสังคหพละ มีจิตอาสา

รัฐภรณ์ ชูยกปิ่น ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันไฟป่าและหมอกควันของที่ทำกรปกครองอำเภอสองยาง จังหวัดตาก พบว่า แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันไฟป่าและหมอกควัน โดยการประยุกต์ตามหลักอปริหานิยธรรม พบว่า 1) การประชุมเป็นนิตย นัดประชุมเป็นประจำ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม ให้ความสำคัญในการประชุมในแต่ละครั้ง 3) ไม่บัญญัติหรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ ควรถือปฏิบัติตามกฎหมาย กติกา ที่กำหนดไว้ 4) เชื้อเพลิงผู้บังคับบัญชา ประธานควรทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่หวังผลตอบแทน 5) ให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี ควรมีการรับฟังความเห็นของสตรี 6) ส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณี อันดีงาม ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และ 7) อารักขาคุ่มครองปกป้องอันชอบ ผู้นำทางศาสนา ควรมีการแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

พระจะเข กนต์ลีโล (เวียงวนา) ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักสังคหัตถุธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวะหลวงอำเภอสองยาง จังหวัดตาก พบว่า แนวทางเพิ่มคุณภาพในการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวะหลวงอำเภอสองยาง จังหวัดตาก โดยการประยุกต์หลักสังคหัตถุธรรม พบว่า 1) ทาน ให้บริการอย่างเต็มความสามารถ 2) ปิยวาจา ให้บริการด้วยกิริยาวาจามีความสุภาพ 3) อตถจริยา การให้บริการด้วยความกระตือรือร้น 4) สมานัตตตา ให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน

สุภารัตน์ เมืองใจ ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักพลธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่า แนวทางการประยุกต์หลักพลธรรมในการส่งเสริมประสิทธิผลการดำเนินงาน พบว่า 1.ปัญญาพละ กำลังความรู้อย่างเข้าใจ 2.วิริยะพละ กำลังความเพียร การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรัก 3.อนวัชพละ กำลังความสุจริต การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมีวินัย และ 4.สังคหพละ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ

วราภรณ์ อริยชาติ นวพร วรรณทอง และวาโร เพ็งสวัสดิ์ ศึกษาเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน พบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านอาคารสถานที่ 4) ด้านวัสดุและอุปกรณ์ และ 5) ด้านกระบวนการดำเนินงาน และ 2) การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบองค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ณัฐดนัย แก้วโพนงาม และสานนท์ ด้านภักดี ศึกษาเรื่อง สร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชน พบว่า รูปแบบและแนวทางในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบาย ภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชน ได้แก่ การทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) การประชุมระดมความคิดเห็นการประชุมเชิงปฏิบัติการ การสร้างและการบริหารเครือข่าย โดยคำนึงถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุก ประเด็น ประชาสัมพันธ์การทำงานอย่างต่อเนื่อง ติดตามการทำงาน ลงมือปฏิบัติจริงจัง และการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างหน่วยงาน

ชลิตา นาคสุด ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทยบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า องค์ประกอบการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พึงประสงค์ ตามความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ประชาชนที่ต้องการเป็นอันดับแรก คือ 1) ด้านแรงจูงใจ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านความรู้ และ 4) ด้านค่านิยมและทัศนคติ การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ 2) ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการปฏิบัติหน้าที่ 3) ส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงาน และ 4) เสริมสร้างค่านิยมและทัศนคติเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ผลการตรวจสอบความสอดคล้อง พบว่า มีความสอดคล้องและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

พระมหาสัณณท สกพโกล (วัฒนาวิน) พระเมธีวชิราภีรต, ผศ.ดร. และปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี ศึกษาเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์หัตถิปรัชญาว่าด้วยวิกาลโภชนาตามแนวโปรแกรมช่วงการอดอาหารสลับกับช่วงรับประทานอาหาร พบว่า หลักนิตีปรัชญาว่าด้วยวิกาลโภชนาพบว่า เป็นบทบัญญัติทางพระวินัย ที่ควบคุมเกี่ยวกับประเภทของอาหารที่จัดตามกาลิกต่าง ๆ ซึ่งจำกัดทั้งในเรื่องของชนิดอาหารและเวลาที่เก็บสะสมไว้ฉันได้ และพบว่าแม้ว่าพระภิกษุจะฉันภัตตาหารได้ไม่เกินเที่ยงวันแต่สามารถฉันน้ำปานะและเภสัช 5 ได้ตลอดวัน ซึ่งการฉันลักษณะดังกล่าวมากเกินไปจึงเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะน้ำหนักเกินและเกิดโรคในกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังขึ้นในพระภิกษุ พระภิกษุจึงควรปฏิบัติตามหลักโภชนาตามัตตัญญูตาที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ให้พิจารณาอาหารขณะที่ฉัน เนื่องจากพบว่ามีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับการหลักการทำงานทางปรัชญาทางจิตวิทยาและประสาทวิทยาศาสตร์ของสมอง จิตและพฤติกรรม เมื่อพระภิกษุปฏิบัติตามแล้วพระภิกษุจะมีสุขภาพที่ดีได้เนื่องจากสามารถควบคุมพฤติกรรมบริโภคได้

วีรยุทธ วงศ์สร้อย ขาลี ภักดี และพระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ.ดร. ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิถีใหม่ของครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนบ้านปางเพื่อง พบว่า แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ ในสถานการณ์วิถีใหม่ของครูระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนบ้านปางเพื่อง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีแนวทาง ดังนี้ 1) ใช้การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 How Learning Works ให้เชื่อมโยงกับ 8 ตัวชี้วัด ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของครูผู้สอนใน ว. PA ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของครู การใช้สื่อการสอนเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ การเข้าถึงสิ่งที่เรียน

และเข้าใจบทเรียนได้ด้วยตนเอง การเชื่อมโยงความรู้หรือประสบการณ์เดิมกับการเรียนรู้กับประสบการณ์ใหม่ การสร้างองค์ความรู้เอง การสร้างประสบการณ์ใหม่ การได้รับการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน การพัฒนาทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจากการเรียนรู้ การสอนที่เน้นผู้เรียนได้รับข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง การจัดบรรยากาศชั้นเรียนที่เหมาะสม การกำกับการเรียนรู้และ มีการเรียนรู้แบบนำ ตนเองลงสู่การลงมือปฏิบัติ การจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย

ศุภลักษณ์ ล้อมลาย ญฐนันท์ กองสีใจ และขวัญปวีณ์ พงศ์กลินภพ ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบรายงานภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า 1) ระบบที่พัฒนาด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1.1) การระบุปัญหาและความต้องการ 1.2) การศึกษาความเป็นไปได้ 1.3) การวิเคราะห์ระบบ 1.4) การออกแบบระบบ 1.5) การพัฒนาและทดสอบระบบ 1.6) การติดตั้งและฝึกอบรมการใช้งาน และ 1.7) การบำรุงรักษาและปรับปรุงระบบ สามารถใช้ตรวจสอบภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยได้ตามความต้องการ และ 2) ระบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพโดยรวมในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.84) และมีประสิทธิภาพระดับดีทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความชัดเจนของข้อความบนจอภาพและการใช้ภาษา รองลงมา คือ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลหรือโปรแกรม

รัตนผล กรรณิกา สารโจน์ แก้วอรุณ สุตา เนตรสว่าง และธรรมรส โชติบุญขร ศึกษาเรื่อง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ ควรมีการกำหนดทิศทางการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดโครงการอบรมให้ครูใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีในการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดทำโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิต ความสามารถของนักเรียน แต่ละกลุ่มอย่างเหมาะสม มุ่งส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ครูใช้เทคโนโลยีเข้ามาประสานงานการส่งต่อนักเรียนไปยังภาคีเครือข่าย มีการบันทึกและสรุปผลการส่งต่อนักเรียนไปยังครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียน และรายงานสรุปผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา

บรรเทิง โสภภาพิมพ์ ลิทธิชัย มูลเขียน สุรัตน์ ศรีตาเดช และประกอบ สารวรรณ ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 พบว่า แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาความรู้ ทักษะ การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และมีความคิดริเริ่ม ยอมรับแนวคิดและมุมมอง ใหม่ ๆ ความพร้อมปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งมีการวิเคราะห์องค์กร (SWOT) มีการจัดสรรงบประมาณและสนับสนุนการพัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัล นำ

หลักสูตรมหาวิทยาลัยใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมผ่านวงจรคุณภาพ PDCA การใช้กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาสถานศึกษา

คณิต คนคม สัງวาร์ วังแจ่ม ทศนีย์ บุญมาภิ และสุศักดิ์ สุทธสิริ ศึกษาเรื่อง การบริหารหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า 1) การบริหารหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ2) แนวทางการพัฒนา ควรส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรทางการศึกษาให้มีการเข้าอบรมประชุม สัมมนาในเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21

ปัทมนันท์ เสาร์นุ ลิทธิชัย มูลเขียน สุรัตน์ ศรีดาเดช และประกอบ สารวรรณ ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ด้านการรู้ดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล และด้านการสื่อสารดิจิทัล ตามลำดับ ปัญหา คือ การมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชนในการร่วมกันสร้างกลยุทธ์ดิจิทัลและแนวทางในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในสถานศึกษายังมีน้อย ไม่มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรเกี่ยวกับการใช้ดิจิทัลเพื่อความปลอดภัยและใช้งานเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงได้ ไม่มีการเผยแพร่กลยุทธ์และการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ผ่านระบบออนไลน์

ชลินทรา ศรีวิชัย สาโรจน์ แก้วอรุณ สุดา เนตรสว่าง และธรรมรส โชติบุญขร ศึกษาเรื่องการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอบาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอบาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ผู้บริหารควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกด้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ควรวางหลักการและขั้นตอนการดำเนินงานในการคัดกรองนักเรียนอย่างเป็นระบบดำเนินงานตามแผนที่วางไว้และติดตามการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ตรวจสอบผลการดำเนินงานและนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ชัตตตรีย์ อำไพรัตน์ ธีระภัทร ประสมสุข เสกชัย ชมภูษ และจันทรราย ยมสูงเนิน ศึกษาเรื่อง การบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ 1) การกำหนดนโยบายและวางแผน สำรวจความต้องการของครูและนักเรียนเกี่ยวกับ

การใช้คอมพิวเตอร์และห้องปฏิบัติการ เพื่อกำหนดนโยบายที่ชัดเจน 2) การดำเนินการบริหารแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ของครูและนักเรียน 3) การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีโดยมีการกำหนดปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจนและสม่ำเสมอ พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการสำหรับการนิเทศติดตาม และประเมินผล 4) การปรับปรุง พัฒนา และรายงานผล จัดสรรงบประมาณสำหรับการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์และวัสดุอุปกรณ์ 5) หลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ชุมชน และผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแหล่งเรียนรู้ 6) ระบบเทคโนโลยีภายในโรงเรียน พัฒนาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ให้กับครูและนักเรียน เพื่อค้นหาแหล่งเรียนรู้และข้อมูลต่าง ๆ ที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา

ภูวิศ แว่นแจ้ง ธีระภัทร ประสมสุข เสกชัย ชมภูษ และจันทรรณาย ยมสูงเนิน ศึกษาเรื่อง การบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะงานธุรการและสารบรรณของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ควรเน้นการสร้างค่านิยมในการทำงานให้แก่เจ้าหน้าที่งานสารบรรณ รวมถึงงานสัมพันธ์ชุมชน วิเทศสัมพันธ์ และการระดมทรัพยากร นอกจากนี้ โรงเรียนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและให้ความร่วมมือกันในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

เสรี ปินชัย ชาลี ภักดี และพระมหาสกุล มหาวิโร, ผศ.ดร. ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน พบว่า บุคลากรทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการประกันคุณภาพการศึกษา มีการแต่งตั้งคณะทำงาน มีการกำหนดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแต่ยังขาดการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการที่ชัดเจน 2) การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน 6 ขั้นตอนคือ การศึกษาและเตรียมการ การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ การตรวจสอบ และทบทวน การพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐาน การเตรียมการรับการประเมินจากองค์กรภายนอก 3) ผลการนำรูปแบบระบบการประกันคุณภาพภายในไปใช้ทั้ง 6 ด้าน ครูทุกคนมีความมั่นใจมากขึ้น ได้รับการนิเทศอย่างต่อเนื่อง มีความมั่นใจมีความพร้อมให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และ4) ผลการประเมินความพึงพอใจของการพัฒนารูปแบบระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อกระบวนการพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน จำแนกตามรายด้าน พบว่าโดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

สุริรัตน์ ไชยมิ่ง ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน พบว่า แนวทางการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน พบว่า 1) การเผยแพร่ข่าวสาร ข่าวสารที่สื่อออกไปต้องมีความถูกต้อง

เหมาะสมบ่งบอกภาพลักษณ์ที่ดี 2) การชักจูงใจ มีเนื้อหาในการชักจูงใจคนให้เห็นด้วย ทำให้ความเชื่อทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของผู้ฟังเปลี่ยนไป 3) การจัดองค์การ การบริการจัดการที่เป็นระบบมีการจัดแบ่งงานตามภารกิจให้บุคลากรตามความถนัด และเผยแพร่ข่าวสารประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนทั้ง Online และ offline 4) การโต้ตอบมีการทบทวนข้อมูลที่ได้ดำเนินการไปแล้วว่าถูกต้อง เหมาะสมกับเวลา สถานการณ์ มีข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงให้มีความทันสมัย

วิชาชีพจิตดา แยมศรีเกียรติกุล สังวาร วังแจ่ม สาโรจน์ แก้วอรุณ และสุดา เนตรสว่าง ศึกษาเรื่อง การประเมินการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามวงจรคุณภาพ ของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า 2.1) ด้านการกำหนดทิศทางหรือกลยุทธ์ สถานศึกษาควรมีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานทั้ง 3 คณะ 2.2) ด้านวางระบบและแผนดำเนินงาน สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบข้อมูลการติดต่อสื่อสาร เช่น เบอร์โทรศัพท์ หรือ line ให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน 2.3) ด้านการดำเนินงานตามระบบ สถานศึกษามีควรการจัดเก็บข้อมูลการคัดกรองในระเบียบสะสมทั้งชั้นเรียนและของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ 2.4) ด้านการตรวจสอบและประเมินผล สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมพัฒนา นิเทศ กำกับ ติดตาม และสนับสนุนช่วยเหลือการจัดกิจกรรมของครูให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

สามารถ บุญรัตน์ ศึกษาเรื่อง ปัจจัยภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน พบว่า ปัจจัยหลักพรหมวิหารธรรม ด้านเมตตา ด้านกรุณา และด้านมุทิตา มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอุเบกขา ความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน โดยรวม อยู่ในระดับต่ำ จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2

ธัชพงษ์ วงษ์เหรียญทอง และนวกาล ลีราษฎร์นันท ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบปัญหาและมาตรการทางกฎหมายในการตรวจสอบการออกหมายจับระหว่างประเทศไทย กับประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ปัญหาในการออกหมายจับในประเทศไทยที่พบว่ามีจะมีการออกหมายจับบุคคลผิดคน เพื่อทราบถึงแนวคิด และกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการตรวจสอบการออกหมายจับ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ถึงการปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้การจะจับบุคคลใดต้องมีหมายของศาล และก่อนออกหมายจับบุคคลใด ศาลจะต้องพิจารณาจากหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลที่จะถูกออกหมายจับนั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา แต่ในทางปฏิบัติหลายกรณีที่ศาลมักจะออกหมายจับตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจร้องขอโดยที่อาจไม่มีการพิจารณาพยานหลักฐานอย่างถี่ถ้วน

จันทร์หา อ้ายจันแก้ว ศึกษาเรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภออดอยเต่าจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การยึดแนวทางตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรการศึกษา

นอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นั้น จะต้องครอบคลุมทุกกิจกรรม ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ประสานงานกับภาครัฐและเอกชนเหมือนดังองค์กรเดียวกัน อันจะส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

อภิมุข เสมสฤทธ์ ศึกษาเรื่อง หลักธรรมสำหรับการครองตน ครองคน ครองงาน ของ ข้าราชการตำรวจ พบว่า 1) หลักธรรมการครองตน ได้แก่ หลักสุจริต 3 คือ การบริหารตนไม่ให้ถูกทำลาย ไม่มีความเสียหาย ไม่ถูกติเตียน คือ (1) กายสุจริต ความประพฤติชอบด้วยกาย (2) วาจาสุจริต ความประพฤติชอบด้วยวาจา (3) มโนสุจริต ความประพฤติชอบด้วยใจ 2) หลักธรรมการครองคน ได้แก่ หลักสังคหวัตถุ 4 คือ (1) ทาน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ประชาชน เสียสละส่วนตนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มีน้ำใจ (2) ปิยวาจา การพูดจาสุภาพ มีวาจาเป็นที่รัก สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน (3) อัตถจริยา การประพฤติตนเป็นประโยชน์ต่อประชาชน และสังคม ช่วยเหลือประชาชน (4) สมานัตตตา มีความเสมอต้นเสมอปลาย ไม่คบหากับนักธุรกิจ นักการเมืองที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน 3) หลักธรรมการครองงาน ได้แก่ หลักอิทธิบาท 4 คือ 1) ฉันทะ ความมีใจรักในงานของตำรวจ และพอใจฝึกฝนให้สำเร็จตามภาระงานที่ได้รับมอบหมาย มีความใส่ใจปรารถนาต่อหน้าที่อันดีงามอย่างเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ 2) วิริยะ ความอดทน ใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก 3) จิตตะ ความมีจิตจดจ่อเฝ้าคิดเรื่องความรับผิดชอบในหน้าที่และสังคม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตรงไปตรงมา 4) วิมังสา การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นไตร่ตรอง ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อรักษาไว้ซึ่งผู้พิทักษ์สันติราษฎร์

มนัญญา เบญจกุล และสรารุธ เบญจกุล ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านรักษาความปลอดภัย ในบริษัท รักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยานไทย จำกัด พบว่า การสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานกับการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะส่งผลต่อพฤติกรรมในการทำงานและผลการปฏิบัติงานทั้งสิ้น และเมื่อได้ศึกษาภายใต้บริบทของ บริษัท รักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยานไทย จำกัด (บรท.) ซึ่งเป็นองค์กรให้บริการด้านการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน ณ ท่าอากาศยานที่อยู่ในความรับผิดชอบของบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.) มีลักษณะงานที่มีความเฉพาะตัวสูง ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีคุณลักษณะส่วนบุคคลเฉพาะที่เหมาะสมกับงาน และเมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของคุณภาพชีวิตการทำงานกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านรักษาความปลอดภัยของ บรท. พบว่า ประเด็นเรื่องของรายได้และสวัสดิการที่สมดุลกับค่าครองชีพเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดรองลงมาคือ การจัดสรรเวลาในการทำงานและสุขภาพ ซึ่งจากการค้นพบดังกล่าวสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบแผนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ กระตุ้นให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และการผลักดันให้องค์การประสบความสำเร็จในองค์กรรวม

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ ใจสิทธิ์)
บรรณาธิการวารสาร มจร. ตรีภูมิตูษิตปริทรรศน์
ตุลาคม - ธันวาคม พ.ศ.2567

สารบัญ

วัตถุประสงค์	ก
กองบรรณาธิการ	ข
ผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ	ข
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	ค
บทบรรณาธิการ	จ
สารบัญ	จ

บทความวิจัย :

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน พระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้วยด่าง อำเภอสี จังหวัดลำพูน	1-15
ไพบูลย์ พรนรังสรรค์ พระมหาสกุล มหาวิโร, ผศ.ดร. และมนตรี วิชัยวงษ์ การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาใน เครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำพูน เขต 2	16-30
จิตรกรณณ์ จินา สาโรจน์ แก้วอรุณ สุดา เนตรสว่าง และธรรมรส โชติคุณุช การบริหารสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียน นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1	31-45
ศรัณย์ สุขศรี อธิระภัทร ประสมสุข เสกชัย ชมภูณูช และจันทรณาย ยมสูงเนิน วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่	46-60

การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

อเนชา มาสมัคร อีระภัทร ประสมสุข เสกชัย ชมภูษ และจันทรฉาย ยมสูงเนิน

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 2

61-75

อัญมณี ศุภกา สังวาร์ วังแจ่ม ทศนีย์ บุญมาภิ และสุรศักดิ์ สุทธสิริ

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เชียงใหม่

76-90

ฐานพงษ์ ยะวงศ์ สังวาร์ วังแจ่ม ทศนีย์ บุญมาภิ และสุรศักดิ์ สุทธสิริ

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาละเมิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

91-105

สุภศรี ศรีเมือง อีระภัทร ประสมสุข เสกชัย ชมภูษ และจันทรฉาย ยมสูงเนิน

การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสนักกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

106-120

กฤติกานต์ ปานสวัสดิ์ อีระภัทร ประสมสุข เสกชัย ชมภูษ และจันทรฉาย ยมสูงเนิน

การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

121-135

ผกามาศ ปัญญาคำ สังวาร์ วังแจ่ม ทศนีย์ บุญมาภิ และสุรศักดิ์ สุทธสิริ

รูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก : กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

136-149

พระเอกพจน์ เอกวฑฒโน (ต๊ะป่าง) พคิน แดงจวง และพระมหาสกุล มหาวีโร ,ผศ.ดร.

แนวทางการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง

150-162

กุลิสรา ใจจันทร์

ประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติในการจัดการงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

163-174

ชนินทร์ หาญจริง และวีระ เลิศสมพร

ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

175-188

ประนอม ผาวันดี

วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2	189-203
<i>กรกมล ผาวันดี</i>	
การประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	204-217
<i>สุภารัตน์ จันทร์ทิพย์</i>	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลบางกระพุ่ม อำเภอบางกระพุ่มจังหวัดพิษณุโลก	218-229
<i>ทิพย์สุดา ดีอั่น</i>	
การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ต่อนโยบายด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน	230-242
<i>พระมหาทวีรัตน์ ขนดยาภรณ์ (ภูดอนทอง)</i>	
การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอลำพูนภายใต้การส่งเสริมของสำนักงาน วัฒนธรรมจังหวัดลำพูน	243-255
<i>พระพัฒนกันวิน ฐิตสีโล</i>	
ประสิทธิผลการดำเนินงานการพัฒนาสังคมตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลตำบล หนองช้างค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	256-267
<i>พระหลู่ ธีรปัญญา (สุปินะ)</i>	
การศึกษาองค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ชนวัฒน์ สามารถ เอกลักษณ์ เพียสา และวัลนิกา ฉลากบาง	268-282
การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหาร กลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 6	283-296
<i>ณัฐกฤตา ทองศรี</i>	
การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ป้องกันไฟฟ้าและหมอกควันของที่ทำการปกครองอำเภอสองยาง จังหวัดตาก	297-309
<i>รัฐกรณ์ ชูยกปิ่น</i>	
การประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการประชาชนขององค์การ บริหารส่วนตำบลแม่ะหลวอำเภอสองยาง จังหวัดตาก	310-322
<i>พระจะเช กนตสีโล (เวียงวนา)</i>	
การประยุกต์หลักพลธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1	323-335

ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

สุดารัตน์ เมืองใจ

การศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน
วารกรณ์ อริยชาติ นวพร วรรณทอง และวาโร เฟิงสวัสดิ์ 336-350

สร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐ
สู่หมู่บ้านและชุมชน 351-362

ณัฐดนัย แก้วโพนงาม และसानนท์ ด้านภักดี

การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย
บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 363-376

ชลิดา นาคสุด

ศึกษาวิเคราะห์นิติปรัชญาว่าด้วยวิกาลโภชนาตามแนวโปรแกรมช่วงการอดอาหารสลับ
กับช่วงรับประทานอาหาร 377-393

พระมหาลักกพล สุกพโล พระเมธีวชิราภรณ์, ผศ.ดร.และปณณพงศ์ วงศ์นาครี
แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิถีใหม่ของครูระดับมัธยมศึกษา
โรงเรียนบ้านปางเพื่อง 394-407

วิริยยุทธ วงศ์สร้อย ขาสี ภักดี และพระมหาสกล มหาวีโร, ผศ.ดร.

การพัฒนาระบบรายงานภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศุภลักษณ์ ล้อมลาย ณัฐนันท์ กองสีใจ และขวัญปวีณ์ พงศ์กสิณภพ 408-421

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยา
เขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ 422-437

รัตนผล กรรณิกา สาโรจน์ แก้วอรุณ สุดา เนตรสว่าง และธรรมรส โชติบุญชู
ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาสันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 438-452

บรรเทิง โสภภาพิมพ์ สิทธิชัย มูลเขียน สุรัตน์ ศรีดาเดช และประกอบ
สาระวรรณ

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มห้อมือเหล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตาก เขต 2 453-468

คณิต คนคม สังวาร์ วังแจ่ม ทศนีย์ บุญมาภิ และสุรศักดิ์ สุทธิศิริ

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนห้อมือเหล็กสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 469-484

ปัทมนันท์ เสาร์นุ สิทธิชัย มูลเขียน สุรัตน์ ศรีดาเดช และประกอบ สาระวรรณ
การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
กลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอปาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 485-500

แม่ฮ่องสอน เขต 1

ชลินทรา ศรีวิชัย สาโรจน์ แก้วอรุณ สุธา เนตรสว่าง และธรรมรส โชติบุญชร
การบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 501-516

ชัคตตรีย์ อำไพรัตน์ อีระภัทร ประสมสุข เสกชัย ชมภูษ และจันทรรณาย
ยมสูงเนิน
การบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษา
พิเศษ จังหวัดเชียงราย 517-529

ภูวิศ แว่นแจ้ง อีระภัทร ประสมสุข เสกชัย ชมภูษ และจันทรรณาย ยมสูงเนิน
การพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน
530-544

เสรี ปินชัย ชาลี ภักดี และพระมหาสกุล มหาวิโร, ผศ.ดร.
การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน
545-559

สุรรัตน์ ไชยมิ่ง
การประเมินการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามวงจรคุณภาพ ของ
สถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 560-574

ชวศิษฐ์ธิดา แยมศรีเกียรติกุล, สังวาร์ วังแจ่ม, สาโรจน์ แก้วอรุณ, สุธา เนตร
สว่าง
ปัจจัยภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีใน
จังหวัดลำพูน 575-585

สามารถ บุญรัตน์

บทความวิชาการ :

การเปรียบเทียบปัญหาและมาตรการทางกฎหมายในการตรวจสอบการออกหมายจับ
ระหว่างประเทศไทย กับประเทศสหรัฐอเมริกา 578-599

รัชพงษ์ วงษ์เหรียญทอง และนวกาล สิริราชานนท์
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ
ดอยเต่าจังหวัดเชียงใหม่ 600-612

จันทรา อ้ายจันแก้ว
หลักธรรมสำหรับการครองตน ครองคน ครองงาน ของข้าราชการตำรวจ 613-622

อภิมุข เสมสฤษดิ์
ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของ
บุคลากรด้านรักษาความปลอดภัย ในบริษัท รักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยานไทย
จำกัด 623-635

มนัญญา เบญจกุล และสราวุธ เบญจกุล
คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์
วารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์

636-647

หน้าวัดพระธาตุหริภุญชัย วรมหาวิหาร (ขออนุญาตใช้ภาพ)

**แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
พระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้าดวง อำเภอลี่ จังหวัดลำพูน**
The Guidelines for Developing the Management of the Student Care and
Support System, of Phra Pariyattitham Wat Phra That Ha Duang School, Li
District, Lamphun Province

ไพบูลย์ พรนรังสรรค์ Phaiboon Phornnarangsan

พระมหาสกุณ มหาวิโร, ผศ.ดร. Phramaha Sakun Mahaviro, Asst. Prof. Dr.

มนตรี วิชัยวงศ์ Montri Vichaiwong

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

pb.phornnarangsan@gmail.com

Received 2024/02/20

Revised 2024/04/02

Accepted 2024/04/10

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้าดวง 2) หาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้าดวง อำเภอลี่ จังหวัดลำพูน การวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 6 รูป/คน และสนทนากลุ่ม จำนวน 9 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า :

1) สภาพปัจจุบันการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการคัดกรองนักเรียนพบว่า ในด้านการคัดกรองนักเรียน จัดเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาของการประมวลข้อมูลอย่างเป็นระบบ ครูที่ประจำชั้นยังขาดความเข้าใจในกระบวนการคัดกรอง ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมสำหรับนักเรียนที่บกพร่องทางการเรียนรู้

2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้าดวง อำเภอลี่ จังหวัดลำพูน พบว่า ควรพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียน กำหนดมาตรฐานและวางแผนการคัดกรองนักเรียน การจัดทำแผนงาน โครงการ ปฏิทินปฏิบัติงานตามแผน และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้วยการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ และการจัดทำมาตรการช่วยเหลือนักเรียนที่ชัดเจนเพื่อให้ระบบดูแลช่วยเหลือ

นักเรียนของโรงเรียนเป็นไปในแนวทางเดียวกัน มีการดำเนินการต่อเนื่องและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างตรงจุดและชัดเจน

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, โรงเรียนพระปริยัติธรรม.

Abstract

This research aims to 1) Study the current state of the administration of the student care and assistance system of Phra Pariyattham School, Wat Phra That Ha Duang. 2) Find guidelines for developing the administration of the student care and assistance system. of Phra Pariyattham School, Wat Phra That Ha Duang, Li District, Lamphun Province, qualitative research. Interviews with key informants, 6 figures/person, and group discussions, 9 figures/person. The research tool is an unstructured interview form. and group discussion Data analysis is content analysis.

The research results found that:

1) The current state of the administration of the student care and assistance system regarding student screening. It was found that in terms of screening students, they are classified into 3 groups: normal group, risk group, and group that has problems in systematically processing information. Classroom teachers still lack understanding of the screening process. Preventing and solving problems by organizing remedial activities for students with learning disabilities

2) Guidelines for developing the administration of the student care and assistance system of Phra Pariyattitham Wat Phra That Ha Duang School, Li District, Lamphun Province, found that the criteria for grouping students should be considered. Set standards and plan student screening. Preparation of work plans, projects, work calendars according to plan and prepare a work manual and prevention and problem solving by coordinating with relevant people. To organize various activities and create clear measures to help students so that the school's student support system is in the same direction. There is continuous action and able to solve problems that arise directly and clearly.

Keywords: Development Guidelines, Student Care and Support System, Phrapariyattham School.

บทนำ

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการดำเนินงานที่กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสุขภาพจิต ได้ร่วมกันวางรากฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา ครูอาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมแรงร่วมใจกันช่วยเหลือส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างมีระบบและต่อเนื่อง โดยอาศัยความผูกพันระหว่างครูและศิษย์ สำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดสามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ โดยดำเนินงานตามกระบวนการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต้องดำเนินงานตามกระบวนการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และต้องดำเนินงานตามระบบ ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน ป้องกันและแก้ไขปัญหาในการช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 5 ขั้นตอน ดังกล่าวครูทุกคนในโรงเรียนรวมทั้งผู้บริหารในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ มีการทำงานร่วมกันและเป็นทีมของครูทุกคนในแต่ละระดับและผู้เกี่ยวข้องทุกคน มาตรการการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพนักเรียนเน้นกิจกรรมส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน แก้ปัญหา และการคุ้มครองเด็ก เพื่อให้เด็กนักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครู ผู้ปกครอง ชุมชนหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ให้มีคุณธรรม จริยธรรมและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการศึกษา การเรียนรู้และวิถีชีวิตในสังคมเพื่อแก้ปัญหา การเลิกเรียนกลางคัน ความเสี่ยงของอนาคตเยาวชนไทย สถานการณ์เด็กและเยาวชนต้องออกจากระบบการศึกษากลางคัน แม้จะมีแนวโน้มดีขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551).

จากปัญหาดังกล่าวนั้นมีการแก้ไขปัญหาโดยครูที่ปรึกษาควรตระหนักถึงนักเรียนเป็นรายบุคคลตลอดเวลา โดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ และมีการติดต่อกับผู้ปกครองมีการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างครบถ้วนให้เป็นปัจจุบัน ดังที่ เกษมสุข อันตระโลก กล่าวถึงระบบดูแลนักเรียนว่า ระบบดูแลนักเรียนหมายถึงกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และมีบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด รวมถึงการส่งเสริม พัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้นักเรียนมีคุณภาพที่พึงประสงค์ และมีความปลอดภัยในทุก ๆ ด้าน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีความสุขและรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง (เกษมสุข อันตระโลก, 2557 : 13) ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้น ควรติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองในเบื้องต้น เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน และร่วมกันดำเนินการป้องกันช่วยเหลือ และแก้ไขต่อไป ดังที่ จุติกรณ นิสสัย กล่าวว่าการป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน เป็นการดำเนินงานให้ความรู้ต่อประเด็นที่เป็นปัญหาของนักเรียน ให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการที่จะป้องกันปัญหา วิเคราะห์สาเหตุปัญหาของนักเรียนที่มีพฤติกรรมอยู่ในกลุ่มมีปัญหา กำหนดวิธีการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนต้องมีการประสานงานกับผู้ปกครองให้

ความรู้เกี่ยวกับปัญหาของนักเรียนแก่ผู้ปกครอง (จุติกรณ์ นิสสัย, 2558 : 91) ครูที่ปรึกษาต้องดำเนินการด้วยการใช้ข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลมาดำเนินการ ต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ และจำเป็นต้องประชุมครูเพื่อพิจารณาเกณฑ์การคัดกรอง และจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน ดังที่ กนิษฐา แก้วจินดา กล่าวไว้ว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวนักเรียนเป็นรายบุคคลมาพิจารณาเพื่อจำแนกนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติและกลุ่มเด็กพิการ/กลุ่มเสี่ยง และครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นสามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม (กนิษฐา แก้วจินดา และฉลอง ชาติรูปะชีวิน, 2560 : 127)

โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้วยดวง เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นอีกโรงเรียนหนึ่ง ที่มีปัญหาเกี่ยวกับระบบดูแลนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้วยดวง มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 113 รูป ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทั้งหมด 17 รูป/คน จากรายงานการประเมินตนเองปีการศึกษา 2564 ซึ่งสอดคล้องกับการเก็บข้อมูลของผู้วิจัย จากสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง จำนวน 20 รูป/คน ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 80 มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน รายได้น้อย รายได้ของแต่ละครัวเรือนไม่เพียงพอกับรายจ่าย ครอบครัวแตกแยก พ่อแม่อย่าร้าง ปัญหาจากสภาพแวดล้อมที่ไม่พึงประสงค์ในครอบครัว ทำให้นักเรียนบางคนเกิดพฤติกรรมด้านลบ และส่งผลกระทบต่อ การปรับตัว การเข้าสังคมหรือการเข้ามาใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม นอกจากนั้นนักเรียนบางคนสนใจและจดจ่อกับการเล่นอินเทอร์เน็ต เกมในโทรศัพท์มือถือหรือเกมคอมพิวเตอร์ เรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากเกม เล่นเกมที่มีความรุนแรง ไม่มีความรับผิดชอบ ไม่ส่งงาน ขาดเรียน บ่อย เข้าชั้นเรียนสาย และทำให้ผลการเรียนไม่ดี เลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากสื่อต่าง ๆ สูบบุหรี่และการพูดจาบางที่ไม่สุภาพ และยังพบว่านักเรียนบางคน มีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสมกับวัย เช่น เรียนรู้ช้ากว่าเพื่อนในวัยเดียวกัน ขาดทักษะในการคิด บกพร่องทางการเรียนรู้ ปฏิเสธค่านิยมหรือศาสนาที่คนส่วนใหญ่นับถือ ไม่มีทักษะในการสื่อสาร ปฏิเสธไม่เป็น ควบคุมอารมณ์และความเครียดไม่ได้ รวมทั้งการมีปัญหาด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต ซึ่งปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดถ้าไม่ได้รับการแก้ไขอย่างทันท่วงทีอาจจะส่งผลเสียต่อตัวนักเรียนเอง ครอบครัว โรงเรียน สังคม และประเทศชาติ

จากสภาพปัญหาด้านการดูแลนักเรียนดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอน และครู ประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา จึงมีความสนใจในประเด็นการท้าววิจัย คือ 1) การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้วยดวง อำเภอลี่ จังหวัดลำพูน เป็นอย่างไร 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้วยดวง อำเภอลี่ จังหวัดลำพูน เป็นอย่างไร เพื่อเป็นการยกระดับการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้วยดวงให้มีประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อผู้บริหารสถานศึกษา ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษาให้มีมาตรฐานในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือเรียนอันส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมดังเจตนารมณ์ของพระพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังกล่าวและให้นักเรียนมีความรู้และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้าดวง อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน
- 2.เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้าดวง อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้าดวง อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีวิธีดำเนินการดังนี้

ประชากรเป้าหมาย

- 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ คือ กลุ่มที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้าดวง อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 2 รูป/คน และครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 4 รูป/คน จำนวน 6 รูป/คน
- 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม ได้แก่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงาน ที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 3-5 ปี ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 3 รูป/คน ครูผู้สอน จำนวน 3 รูป/คน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 9 รูป/คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้าดวง อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูนเป็นเครื่องมือการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ประมวลผลจากการศึกษาทางการบริหารงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้าดวง อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) ลักษณะของเครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการสัมภาษณ์ แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างสำหรับข้อมูลที่หลากหลาย แบบไม่เป็นทางการ ไม่จำกัด

คำตอบ ไม่เคร่งครัด ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งลักษณะและเนื้อหาตลอดจนขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้รับการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้วยดง อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้วยดง อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

2) แบบคำถามการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือแบบสนทนากลุ่มปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา ดังนี้ 1) กลุ่มผู้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) จำนวน 1 ท่านคือผู้วิจัยเอง ผู้จัดบันทึกการสนทนา (Note – Taker) จำนวน 2 ท่านและผู้บริหารทั่วไปจำนวน 1 ท่านรวม 4 ท่าน 2) แนวทางการสนทนากลุ่ม เรื่อง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้วยดง ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำผลการศึกษาปัญหาการดำเนินงาน การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้วยดง เป็นกรอบในการกำหนดโครงสร้างแนวคำถาม ขั้นตอนที่ 2 สร้างคู่มือการสนทนากลุ่ม ตามโครงสร้างแนวคำถามที่กำหนดไว้ซึ่งประกอบด้วยคำถามหลัก และคำถามขยายที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ของกลุ่ม ขั้นตอนที่ 3 นำคู่มือการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของข้อคำถามก่อนหลังในคำถามหลักรวมถึง ความเหมาะสมและเป็นไปได้ของคำถามขยาย และขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขคู่มือการสนทนากลุ่มตามข้อเสนอแนะจนสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติที่ใช้ ได้แก่ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันปัญหาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยสรุปเขียนแบบบรรยายพรรณนา และข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่และร้อยละ และการวิเคราะห์ผลของการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาเขียนสรุปแบบบรรยายพรรณนา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้วยดง อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยขอเสนอสรุปผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้าดวง อำเภอสีจันทน์ลำพูน พบว่า

ด้านการคัดกรองนักเรียน

ครูที่ปรึกษาประจำชั้นมีการคัดกรองตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ได้ดำเนินการคัดกรองนักเรียนที่ได้ข้อมูลมาจากขั้นตอนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จากนั้นนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนมาจัดเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มปกติ 2) กลุ่มเสี่ยง และ 3) กลุ่มมีปัญหา ข้อมูลผลการคัดกรองนักเรียนประจำปีการศึกษา 2564 จากนักเรียนทั้งหมด 113 รูป คือ อยู่ในกลุ่มปกติ 98 รูป คิดเป็นร้อยละ 86.72 อยู่ในกลุ่มเสี่ยง 10 รูป คิดเป็นร้อยละ 8.85 และอยู่ในกลุ่มมีปัญหา 5 รูป คิดเป็นร้อยละ 4.42 ในการดำเนินการดังกล่าวนี้ การจัดเก็บข้อมูลบางครั้งยังไม่มีผลการประมวลข้อมูลอย่างเป็นระบบ และครูที่ปรึกษาประจำชั้นยังขาดความเข้าใจในกระบวนการคัดกรองที่ถูกต้องเมื่อได้ผลการคัดกรองมาแล้วไม่มีมาตรการหรือแนวทางในการดำเนินการที่จริงจังและชัดเจน อีกทั้งเมื่อมีการเลื่อนชั้นการศึกษา กลุ่มนักเรียนแต่ละกลุ่มจะมีการเปลี่ยนครูที่ปรึกษาประจำชั้นทุกปี ทำให้ต้องความรู้จำกับนักเรียนใหม่ทุกครั้ง บางชั้นเรียนการส่งต่อข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน และคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง ทำให้ได้ข้อมูลการคัดกรองที่ไม่ตรงตามความจริง การแสดงออกทางพฤติกรรมและอารมณ์ของนักเรียนไม่ชัดเจน จึงสังเกตได้เพียงบางส่วนเท่านั้น ส่วนใหญ่จะได้ข้อมูลจากการออกเยี่ยมวัดพบปะและสัมภาษณ์กับผู้ปกครองนักเรียน พบว่าเมื่ออยู่ที่วัดพฤติกรรมจะแตกต่างจากอยู่ที่โรงเรียน เมื่อครูที่ปรึกษาประจำชั้นได้ข้อมูลอย่างเพียงพอแล้วจะนำมาคัดกรองนักเรียนโดยแยกเป็นกลุ่มต่าง ๆ และจะมีการดำเนินการในแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกันออกไป ในบางครั้งการแก้ไขปัญหานักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง หรืออยู่ในกลุ่มมีปัญหา ครูแต่ละท่านจะมีการแก้ไขปัญหที่ไม่เหมือนกัน ทำให้การแก้ไขปัญหามิเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญห

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญห มีหลากหลายรูปแบบ ตัวอย่างเช่น มีการซ่อมเสริมนักเรียนที่เรียนช้า เรียนอ่อน ให้กิจกรรมหรือปฏิบัติงานต่างออกไปจากนักเรียนอื่น และประเมินผลตามความสามารถ มีการสอนพิเศษ ปรับพื้นฐานการเรียนรู้ เช่น วิชาภาษาไทย คณิต วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ โดยโรงเรียนมีการแบ่งนักเรียน เก่งปานกลาง อ่อนจากระบบการประเมินโดยครูผู้สอน และจัดกิจกรรมซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่บกพร่องทางการเรียนรู้ มีโครงการปรับพื้นฐานนักเรียนก่อนเรียนทุกภาคเรียน การประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญห ทางโรงเรียนได้มีการประสานหน่วยงานบุคลากรภายนอกในการจัดกิจกรรมทั้งจากโรงพยาบาล สถานีตำรวจ ปราชญ์ชาวบ้าน มาจัดกิจกรรม ทั้งการอบรมความรู้ สร้างแนวทางการแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ แต่จากการที่นักเรียนยังมีกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหานั้นอาจเนื่องมาจากการป้องกันและแก้ไขปัญหานั้น ยังขาดระบบการให้คำปรึกษา อาจเนื่องมาจากบุคลากรในโรงเรียน

ไม่มีความรู้ในหลักการให้คำปรึกษา จิตวิทยาเบื้องต้น จึงทำให้การให้คำแนะนำ หรือการให้คำปรึกษา ยังไม่ครอบคลุมและทำให้แก้ปัญหาได้ไม่ดีเท่าที่ควร

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้วยด่าง อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน พบว่า

ด้านการคัดกรองนักเรียน

1) โรงเรียนควรมีการประชุมพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียน กำหนดมาตรฐานการคัดกรอง และวางแผนการคัดกรองนักเรียน 2) โรงเรียนควรมีการจัดทำแผนงาน โครงการ ปฏิทิน ปฏิบัติงานตามแผน และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านการคัดกรองนักเรียน 3) โรงเรียนควรมีการออกแบบและใช้เครื่องมือคัดกรองนักเรียนที่หลากหลาย ตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน 4) โรงเรียนควรมีการกำกับดูแล ตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนเพื่อคัดกรองแบ่งกลุ่มนักเรียน

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

1) โรงเรียนควรมีการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญห 2) โรงเรียนควรมีการจัดทำมาตรการช่วยเหลือนักเรียนที่ชัดเจน และ 3) โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง และ 4) โรงเรียนมีการป้องกันและแก้ไขปัญห ส่วนตัวของนักเรียนโดยการให้ครูมีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเบื้องต้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้วยด่าง อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้วยด่าง อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน ครูมีการคัดกรองนักเรียนตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร เช่น ครูที่ปรึกษาประจำชั้น ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียนที่ได้ข้อมูลมาจากขั้นตอนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ได้แก่ ข้อมูลจากการกรอกประวัติส่วนตัว ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน 5 ด้าน ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรม จากนั้นนำข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนมาจัดเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วอยู่ในเกณฑ์ปกติ 2) กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วอยู่ในเกณฑ์เสี่ยง 3) กลุ่มมีปัญหา คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วอยู่ในเกณฑ์มีปัญหาคือต้องช่วยเหลือและแก้ไขอย่างใกล้ชิด และด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ครูที่ปรึกษาประจำชั้นได้ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนทุกกลุ่มโดยการจัดกิจกรรมโฮมรูมในทุกๆ เข้าเพื่อเป็นการพบปะพูดคุยแก้ไขปัญหาดังกล่าว เชื้อชาติการมา ลา ขาดของนักเรียน และเตรียม

ความพร้อมก่อนทำการเรียน ในการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนได้จัดประมาณ 2-3 ครั้ง และได้หยุดไป จึงเปลี่ยนเป็นการที่คณะครูออกเยี่ยมวัดของนักเรียนแทน ในส่วนของการเยี่ยมวัดนั้น จะแบ่งการเยี่ยมวัดเป็น 2 กรณี คือ กรณีที่ 1 การเยี่ยมวัดประจำภาคเรียน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง กรณีที่ 2 การเยี่ยมวัดเพื่อเป็นการแก้ไขพัฒนาเด็กนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหา ในส่วนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนานักเรียนนั้นได้มีการแบ่งเป็น 2 กิจกรรมหลักได้แก่ กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต และกิจกรรมที่ 2 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่า โรงเรียนได้ตระหนักถึงถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนิสา มาสุข (2560) พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน มีการกำหนดเกณฑ์การคัดกรองโดยมีทะเบียนประวัติ แฟ้มประวัติ มีหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครอบคลุมถูกต้องเหมาะสม มี 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา โดยในกลุ่มปกติ ครูควรส่งเสริมและพัฒนานักเรียนกลุ่มนี้ ส่วนกลุ่มเสี่ยง ครูควรให้ความสำคัญดูแลอย่างใกล้ชิด ส่วนด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหา พบว่า ผู้บริหารควรจัดอบรมครูให้เข้าใจกระบวนการและเทคนิคการให้คำปรึกษาเบื้องต้น แนะนำได้เหมาะสมกับลักษณะของปัญหา และธรรมชาติของนักเรียนเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาโดยเฉพาะและควรจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมตระหนักถึงความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tucker (1991) พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม คือ การไม่เคารพ นับถือครู การขาดเรียน กริยาที่หยาบคายยาเสพติด ความรุนแรงและด้านอื่น ๆ โดยนักเรียนชายมีการกระทำความผิดมากกว่านักเรียนหญิงนักเรียนที่ทำผิดระเบียบส่วนใหญ่จะมีอัตราการขาดเรียนสูง โดยผู้ปกครองและนักเรียนตำหนิว่าการที่นักเรียนมีพฤติกรรมผิดวินัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Reinke (2008) พบว่า การช่วยเหลือและพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน ถ้าสามารถทำได้ถูกทางก็จะเป็นการช่วยลดระดับของพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และลดความเสี่ยงต่าง ๆ ที่จะเกิดกับโรงเรียน ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถจัดการกับพฤติกรรมของนักเรียนโดยใช้รูปแบบการให้คำปรึกษาภายใต้ระบบของโรงเรียน ผลลัพธ์ที่ได้แสดงให้เห็นว่าการให้คำปรึกษาในชั้นเรียนและสอดคล้องกับงานวิจัยของ Johnson (1981) พบว่า แผนการแนะแนวในปัจจุบันควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เหมาะสม กับวัตถุประสงค์นอกจากนั้นการสำรวจประสิทธิภาพของแผนงานของโรงเรียน สามารถนำมาใช้ได้กับฝ่าย กิจกรรมนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาที่แสวงหาแผนงานให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพที่มุ่งให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าของนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้าดวง อำเภอสี จังหวัดลำพูน พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรมีการประชุมพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียน กำหนดมาตรฐานการคัดกรอง และวางแผนการคัดกรองนักเรียน ตลอดจนโรงเรียนควรมีการจัดทำแผนงาน โครงการ ปฏิทิน ปฏิบัติงานตามแผน และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านการคัดกรองนักเรียน และโรงเรียนควรมีการ

ออกแบบและใช้เครื่องมือคัดกรองนักเรียนที่หลากหลาย ตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน รวมถึงโรงเรียนควรมีการกำกับดูแล ตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนเพื่อคัดกรองแบ่งกลุ่มนักเรียน เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ แต่ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากผู้บริหาร คณะครูและผู้เกี่ยวข้อง มีการประชุมวางแผนงาน กำหนดแนวทางเพื่อนำไปสู่การดำเนินงาน มีการทำงานเป็นทีม ร่วมกันคิด ร่วมกันปฏิบัติ มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลร่วมชื่นชมผลงาน เพื่อสร้างสรรค์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นรูปธรรมและจะก่อประโยชน์ต่อนักเรียนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฤทธิชัย ภู่อำวงศ์ (2563) พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษาต้องมีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนเดียวกัน โดยยึดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียน เพื่อให้ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียน ในการแบ่งกลุ่มนักเรียนน่าเชื่อถือ แนวทางการพัฒนาคือโรงเรียนควรจัดทำคู่มือ หลักเกณฑ์ วิธีการในการคัดกรอง รวมถึงระเบียบ หลักเกณฑ์ ที่ชัดเจน วิเคราะห์ข้อมูลแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลคัดกรองนักเรียน ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยประสานงานกับผู้ปกครองแจ้งผลการคัดกรองนักเรียนและข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียนให้ได้ทราบ ข้อมูลที่เป็นจริง ประสานงานกับบุคลากรหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมพิจารณาผลการคัดกรองนักเรียน และหาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ พัฒนาการนิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการประเมินสถานการณ์ หาแนวทางแก้ไข วางแผนปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องต่อสภาพปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรุฒิ บุตรศรีภูมิ (2563) พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาควรจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา เพื่อหาวิธีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียนทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหา ให้ตรงตามสภาพปัญหา และพัฒนาศักยภาพของนักเรียนแต่ละบุคคล สถานศึกษาควรมีการประชุมเพื่อวางแผนเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนให้มีมาตรฐาน เป็นไปตามแนวทางเดียวกัน สถานศึกษาควรพัฒนาเครื่องมือเพื่อคัดกรองปัญหาพฤติกรรมของนักเรียน เมื่อทำการคัดกรองนักเรียนแล้วควรสรุปผลการคัดกรองเพื่อเป็นข้อมูลให้ครูที่ปรึกษาใช้ในการส่งเสริมและแก้ไขปัญหานักเรียนต่อไป และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาระบบโรงเรียนควรมีการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาและโรงเรียนควรมีการจัดทำมาตรการช่วยเหลือนักเรียนที่ชัดเจน มีการจัดกิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครองโดยการจัดประชุมผู้ปกครองระดับโรงเรียนและระดับชั้นเรียน รวมถึงโรงเรียนควรมีการป้องกันและแก้ไขปัญหส่วนตัวของนักเรียนโดยการให้ครูมีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเบื้องต้น ทั้งนี้เพื่อให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นไปในแนวทางเดียวกัน มีการดำเนินการต่อเนื่องและสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างตรงจุดและชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ เจตบดินทร์ บุญญรัตน์ และคณะ (2565) พบว่า ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียนสถานศึกษาควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับบุคลากรในสถานศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ ตลอดจนเทคนิคในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน และสถานศึกษาควรสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนเข้ารับการฝึกฝน อบรมพัฒนาตนเอง ในด้านจิตวิทยาหรือการแนะแนว เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาตามหลักจิตวิทยาเบื้องต้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักรินทร์ โพธิ์เพ็ชร (2559) พบว่า ครูควรสร้างความศรัทธาต่อนักเรียน ตาม จรรยาบรรณครูควรมีการจัด กิจกรรมที่ส่งเสริม ความสัมพันธ์ของครูและนักเรียน และกำหนดการจัด กิจกรรมให้เป็น ลายลักษณ์อักษรมีรูปแบบที่แน่นอน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้วยด่าง อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน พบว่า การคัดกรองนักเรียนผลการ วิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มี 4 แนวทาง คือ 1) โรงเรียนควรมีการประชุมพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่ม นักเรียน กำหนดมาตรฐานการคัดกรอง และวางแผนการคัดกรองนักเรียน 2) โรงเรียนควรมีการจัดทำ แผนงาน โครงการ ปฏิทินปฏิบัติงานตามแผน และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน 3) โรงเรียนควรมีการ ออกแบบและใช้เครื่องมือคัดกรองนักเรียนที่หลากหลาย ตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน 4) โรงเรียน ควรมีการกำกับดูแล ตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนเพื่อคัดกรอง แบ่งกลุ่มนักเรียน ส่วนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มี 4 แนวทาง คือ 1) โรงเรียนควรมีการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา 2) โรงเรียนควรมีการจัดทำมาตรการช่วยเหลือนักเรียนที่ชัดเจน 3) โรงเรียนควรมีการจัด กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง และ 4) โรงเรียนมีการป้องกันและแก้ไขปัญหาส่วนตัวของนักเรียนโดยการให้ครูมีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเบื้องต้น ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้าดวง อำเภอเถิน จังหวัดลำพูน

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านป้องกัน และแก้ไขปัญาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุห้าดวง อำเภอเถิน จังหวัดลำพูนนั้นในด้านการคัดกรองนักเรียนผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มี 4 แนวทาง คือ 1) โรงเรียนควรมีการประชุมพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียน กำหนดมาตรฐานการคัดกรอง และวางแผนการคัดกรองนักเรียน 2) โรงเรียนควรมีการจัดทำแผนงาน โครงการ ปฏิทินปฏิบัติงานตามแผน และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านการคัดกรองนักเรียน 3) โรงเรียนควรมีการออกแบบและใช้เครื่องมือคัดกรองนักเรียนที่หลากหลาย ตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน 4) โรงเรียนควรมีการกำกับดูแล ตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนเพื่อคัดกรองแบ่งกลุ่มนักเรียน และในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มี 4 แนวทาง คือ 1) โรงเรียนควรมีการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญา 2) โรงเรียนควรมีการจัดทำมาตรการช่วยเหลือนักเรียนที่ชัดเจน 3) โรงเรียน

ควรมีการจัดกิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง และ 4) โรงเรียนมีการป้องกันและแก้ไขปัญหาส่วนตัวของนักเรียนโดยการให้ครูมีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเบื้องต้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) โรงเรียนควรมีการประชุมครูเพื่อวางแผนงานหรือโครงการให้ชัดเจน มีการกำหนดเกณฑ์และจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้ครูนำไปใช้ตามสภาพความเป็นจริง ควรมีการอบรมพัฒนาให้ครูในโรงเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียน ให้รู้วิธีการวิเคราะห์และวิธีประเมินผลการคัดกรองอย่างถูกต้อง ควรใช้เกณฑ์ในการคัดกรองนักเรียนที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งโรงเรียน ไม่ควรแจ้งข้อมูลการแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทราบ และโรงเรียนควรมีการติดตาม และประเมินผลการคัดกรองนักเรียน แล้วนำผลการคัดกรองมาสรุปและมีการดูแลติดตามอย่างต่อเนื่อง

2) นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม อาศัยอยู่วัดมากกว่าอยู่บ้านเจ้าอาวาส 1 รูป อาจจะดูแลนักเรียนเป็นจำนวนมาก ทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง และเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาทั้งในวัด และลามมาถึงในโรงเรียนด้วย ฉะนั้นต้องมีการพูดคุย วางแผนแก้ปัญหาระหว่าง บ้าน วัด และโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยผู้ปกครอง เจ้าอาวาส ผู้บริหารและคณะครู ซึ่งปกติทางโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่แล้วแต่อาจจะไม่สม่ำเสมอ ทั้ง 3 ฝ่ายต้องมีการกำหนดการแก้ปัญหาร่วมกันให้สม่ำเสมอว่านี้ และจัดทำเอกสารแผนงาน/กิจกรรมรองรับการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน และควรปฏิบัติตามแผนงาน/กิจกรรมตามปฏิทินที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง

3) ในด้านการคัดกรองนักเรียนนั้น ควรมีการจัดเก็บข้อมูลการคัดกรองนักเรียนถือเป็นความลับ ไม่ให้นักเรียนรู้ว่าตนจัดอยู่ในกลุ่มใด และมีการวางแผนการคัดกรองนักเรียน ดังนั้น โรงเรียนควรมีแผนงานและสนับสนุนส่งเสริมให้ครูผู้สอนตระหนักถึงการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของโรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัด

4) ในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรมีการจัดกิจกรรมเพิ่มเติมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่ตนเองถนัด มีครูแนะแนวหรือครูที่ทำหน้าที่แนะแนวโดยเฉพาะ และครูผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปรึกษาปัญหาเบื้องต้นอย่างจริงจังเพื่อใช้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือปัจจัยอื่น ๆ เพื่อให้การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอื่น ๆ ภายในสังกัด

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แนวคิด หลักการและทฤษฎี*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกษมสุข อันตระโลก. (2557). การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสว่างแดนดิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กนิษฐฎา แก้วจินดา และฉลอง ชาตรุประชีวิน (กรกฎาคม – กันยายน 2560). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพิการเรียนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*. 19 (3), 127.
- จตุกรณ นิสสัย. (2558). การศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองปรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เจตบดินทร์ บุญญรัตน์ และคณะ. (ตุลาคม-ธันวาคม, 2564). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*. 5 (4), 80.
- ฤทธิ์ธัช ภู่อ่างค์. (กรกฎาคม – กันยายน, 2563). การศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3, *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 8 (32), 13.
- วรวิมล บุตรศรีภูมิ. (2563). สภาพและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ศักรินทร์ โพธิ์เพ็ชร. (2559). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดกาแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุนิสา มาสุข. (2560). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง. *ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- John W. Best, *Research in Education*, 4 ed. Englewood Cliffs : Prentice-Hall, 1981, 182.
- Reinke, Wendy M, *"The Classroom Check-up : A Brief Intervention to Reduce Current and Future Student Problem Behaviors Through Classroom Teaching*

Practices" Dissertation international (University of Missouri-Columbia, 2008):
Abstract.

Tucker, M. E. (1991). *Sedimentary petrology : An introduction to the origin of
sedimentary rocks*. (2nd ed.). Oxford, MA : Blackwell Scientific Publications.

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาใน
เครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ลำพูน เขต 2

Administration of the Student Support System in the Digital Age of School
Administrators in the Wiang Kan School Network under Lamphun Primary
Educational Service Area Office 2

จิตรารณณ์ จินา Jitraporn Jina
สาโรจน์ แก้วอรุณ Sarod Kaew arun
สุดา เนตรสว่าง Suda Netsawang
ธรรมรส โชติบุญขร Thammaros Chotigunjara
มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
North-chiang mai university
joyjitraporn10@gmail.com

Received 2024/03/15

Revised 2024/09/12

Accepted 2024/10/19

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเวียงกานต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการจำนวน 90 คนในปีการศึกษา 2566 และผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มจำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.97 และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเวียงกานต์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาได้รับการจัดลำดับสูงสุด ตามด้วยการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน การส่งต่อนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการคัดกรองนักเรียนตามลำดับ

2) แนวทางการพัฒนา ควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้บุคลากรทั้งภายในและภายนอกร่วมมือกัน มีการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ใน

การเก็บข้อมูล คัดกรอง ส่งเสริม และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งการส่งต่อนักเรียนอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ : การบริหารงาน, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, ยุคดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์.

Abstract

This research aimed to 1) study the management of student care systems in the digital age by school administrators in the Wiang Kan network under the Office of the Primary Educational Service Area, Lamphun, Area 2, and 2) study the development guidelines for student care system management in the digital age using a mixed-method research method. The sample consisted of 90 school administrators and civil servants in the 2023 academic year and 9 experts in the focus group discussions. The instruments used were a questionnaire with a reliability of 0.97 and a semi-structured interview. Data analysis used mean, standard deviation, and content analysis.

The results of the research found that

1) The overall management of student care systems in the digital age by school administrators in the Wiang Kan network was at a high level. When considering each aspect, prevention and problem solving were ranked highest, followed by student promotion and development, student referrals, individual student recognition, and student screening, respectively.

2) Development guidelines Digital technology should be used to efficiently operate the student care system by having both internal and external personnel cooperate, using cloud computing to store data, screen, promote, and organize various activities via social media, including prevention and problem solving. Along with systematic student referrals

Keywords: Administration, Student Support System, Digital Age, School Administrators in the Network Wiang Kan School.

บทนำ

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นผู้ดำเนินการหลัก พร้อมด้วยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และครูทุกคน ระบบนี้มีมาตรฐานคุณภาพและสามารถตรวจสอบได้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรอง

นักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ได้ขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โดยมุ่งให้ผู้อำนวยการสถานศึกษามีความเข้าใจนโยบาย และสามารถเยี่ยมบ้านนักเรียนได้อย่างน้อย 14 ครอบครัว นักเรียนได้รับการพัฒนาและแก้ไขปัญหาอย่างตรงจุด ส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ การดำเนินการนี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติที่ 4 ซึ่งเน้นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2, 2566)

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันได้ส่งผลกระทบต่อผู้เรียนทั้งในด้านพฤติกรรมและความคิด เครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัล จึงนำมาใช้ในการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ปัญหาสำคัญที่พบคือ ครูในเครือข่ายต้องรับผิดชอบงานหลายด้าน ทำให้ขาดความชำนาญในการใช้เทคโนโลยี และมีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายบุคลากร ส่งผลให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่องและไม่เป็นไปตามแบบแผน (รายงานผลการดำเนินงานประจำปี, 2566)

จากการสัมภาษณ์ครูในเครือข่ายพบว่านักเรียนประสบปัญหาหลายด้าน เช่น ปัญหาครอบครัว เศรษฐกิจ และพฤติกรรมไม่เหมาะสม ซึ่งครูผู้ดูแลระบบยังขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างเต็มที่ ทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเวียงกานต์ เพื่อปรับปรุงกระบวนการให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการข้อมูลให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 โดยใช้กรอบแนวคิดที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของระบบดูแล

ช่วยเหลือผู้เรียนในยุคดิจิทัล ตามแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562 : 10) 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มี 3 ด้าน ได้แก่ Cloud Computing (หน่วยจัดเก็บข้อมูล และระบบออนไลน์ต่าง ๆ) Social Network (เครือข่ายสังคมออนไลน์) และ Mobility Device (อุปกรณ์สื่อสาร)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและข้าราชการในเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ประกอบด้วย 9 โรงเรียน ประจำปีการศึกษา 2566 จำนวน 90 คน

ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้บริหารสถานศึกษา ในเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ทั้งหมด 9 โรงเรียน โดยตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รวมทั้งสิ้น 9 คน

เครื่องมือการวิจัย

1. แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 เป็นมาตราประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert's Scale) 5 ระดับ ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อ

2. แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 จำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ในเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 โดยหัวข้อในการสัมภาษณ์ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากประเด็นข้อคำถามในแบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้ง 5 ด้าน จากแบบสอบถามมาทำเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสอบถาม 1.1) ศึกษาเอกสาร ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล เพื่อพัฒนาเครื่องมือ 1.2) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ศึกษา และเสนอให้คณาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเพื่อข้อเสนอแนะ 1.3) ส่งแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความ

สอดคล้อง (IOC) 1.4) นำแบบสอบถามที่แก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิมาแนะนำให้คณาจารย์ที่ปรึกษา 1.5) ทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 1.6) เสนอแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ให้คณาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและปรับปรุง 1.7) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2. แบบสัมภาษณ์ 2.1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2.2) กำหนดกรอบคำถามจากประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแบบสอบถามเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 2.3) เสนอแบบสัมภาษณ์ให้คณาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง 2.4) ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามความเห็นของคณาจารย์ที่ปรึกษาและเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านตรวจสอบ 2.5) ปรับแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ 2.6) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับที่แก้ไขแล้วเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถาม 1.1) ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ ไปยังโรงเรียนในเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ เพื่อเก็บข้อมูล 1.2) แจกแบบสอบถามให้ครูในโรงเรียนและขอความร่วมมือจากหัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการในการจัดเก็บ 1.3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และจัดรหัสข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

2. แบบสัมภาษณ์ 2.1) กำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ 2.2) สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยกำหนดคำถามให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 2.3) แสดงวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์ และขออนุญาตบันทึกเสียงและบันทึกข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) สำหรับการวิเคราะห์เชิงปริมาณ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2

ด้านที่	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	μ	σ	แปลผล
1	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.74	0.96	มาก
2	ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.74	0.95	มาก
3	ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.07	1.03	มาก
4	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.17	1.04	มาก
5	ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.07	0.96	มาก
รวม		3.96	0.99	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.17$) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.07$) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.74$)

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ดังนี้

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า สถานศึกษาควรมีการใช้ระบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ในการสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียน บันทึกสถิติการเรียน หรือมีการติดตามพฤติกรรมนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ด้วย Google Form หรือ Google Sheets มีการจัดการข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของ นักเรียนไว้บนระบบคลาวด์คอมพิวเตอร์เช่น Google Drive หรือ Google Sheets เพื่อความสะดวกในการเรียกใช้ข้อมูลและใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น เว็บไซต์โรงเรียน, Facebook, Line, Google Meet หรือ Zoom เป็นช่องทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนและประสานงานกับผู้ปกครอง โดยใช้อุปกรณ์สื่อสารพกพา เช่น Smart Phone หรือ Tablet ในการประสานงานกับผู้ปกครอง เพื่อสำรวจและสอบถามข้อมูลของนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันในทุกๆภาคเรียน เพื่อให้คุณครูประจำชั้นทราบข้อมูลของนักเรียนที่เป็นปัจจุบัน และสถานศึกษาจะต้องสร้างคลิปวิดีโออธิบายวิธีการใช้งานระบบดิจิทัลผ่านช่องทางเครือข่ายสังคม ออนไลน์ให้แก่ นักเรียนและผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจในการใช้งานระบบเทคโนโลยีของสถานศึกษา

ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า ผู้บริหารมีการใช้แบบประเมิน (SDQ) ในการประเมินพฤติกรรมเด็กด้วยตนเอง มีการประเมินโดยให้ครูเป็นผู้ประเมินนักเรียน และมีการให้ผู้ปกครองประเมินนักเรียน เพื่อเป็นการคัดกรองนักเรียนในเบื้องต้น เพื่อให้ทราบถึงการพัฒนาทางด้าน IQ ของนักเรียนที่จะส่งผลให้นักเรียนสามารถถึงศักยภาพที่มีออกมาใช้ได้อย่างเต็มที่ และทำให้ง่ายต่อการวางแผนนักเรียน และยังช่วยเป็นการช่วยเหลือนักเรียนเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาทางด้านพฤติกรรมอารมณ์ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อนักเรียนได้อย่างตรงจุดอีกทั้งสถานศึกษาควรนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลบนระบบคลาวด์ คอมพิวเตอร์มาวิเคราะห์ เพื่อคัดกรองและจัดกลุ่มนักเรียนด้วย Google Sheets มีการบันทึกและรายงานผลการคัดกรองนักเรียนเป็นห้องเรียนและระดับชั้นเรียน โดยใช้ระบบคลาวด์คอมพิวเตอร์เพื่อความสะดวกในการเรียกใช้และส่งต่อข้อมูล และใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์เช่น Google Drive เป็นพื้นที่ในการรวบรวมรายงานสรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็นภาพรวมของสถานศึกษาและใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น กลุ่ม Line เป็นช่องทางในการส่งรายงานสรุปผลการคัดกรอง นักเรียนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องภายในสถานศึกษา

ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่า สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม หรือกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบออนไลน์ โดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ผ่านอุปกรณ์สื่อสารพกพา เช่น Smart Phone, Tablet เพื่อให้ครูประจำชั้นพบนักเรียนในทุกสัปดาห์ และยังเป็นการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองของนักเรียน เกี่ยวกับในเรื่องของพฤติกรรมนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้ Facebook หรือ Line เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครอง มีการใช้ Google Form ในการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน ผู้ปกครอง และประเมินผลและสรุปผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน สถานศึกษาควรใช้อุปกรณ์ สื่อสารพกพาในการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อเพิ่มความสะดวกและรวดเร็ว มีการบันทึกและสรุปผลการประชุมแต่ละครั้งผ่านช่องทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ ให้แก่ผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจ ร่วมกันอีกครั้ง และสถานศึกษาควรมีการจัดอบรมการใช้งานระบบดิจิทัลเพื่อสร้างความเข้าใจเบื้องต้นให้แก่คณะครูและผู้ปกครองของนักเรียนเพื่อให้ทราบถึงข้อดีของการจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือกิจกรรมต่างๆในรูปแบบออนไลน์

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน พบว่า สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน เช่น มีการให้คำปรึกษาเบื้องต้นให้กับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหา เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ให้นักเรียนเกิดความรักและเกิดความไว้วางใจที่จะปรึกษาปัญหาที่ตนเองพบเจอให้ครูทราบ มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้กับนักเรียน เช่น กิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมซ่อมเสริมและกิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง และมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ผ่านช่องทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook หรือ กลุ่ม Line และใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ในการบันทึกการให้คำปรึกษาเบื้องต้น บันทึกข้อมูลสภาพปัญหา วิธีการช่วยเหลือและผลการช่วยเหลือนักเรียน ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางในการติดต่อประสานงาน และส่งรายงานผลการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้วยอุปกรณ์สื่อสารพกพา เช่น

Smart Phone หรือ Tablet เพื่อส่งรายงานผลการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบทันที

ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า สถานศึกษามีการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์เช่น Google Sheet, Google Docs หรือ Google Drive ในการบันทึกรายงานผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สะดวกในการรายงานข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ อีกทั้งสถานศึกษามีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook หรือ Line เป็นช่องทางในการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ประสานงานในการส่งต่อและรายงานข้อมูลนักเรียนให้กับผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทราบอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากสถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งถือเป็นเทคโนโลยีที่มีส่วนช่วยทำให้งานเป็นระบบมากยิ่งขึ้น โดยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการดำเนินงานที่มีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีวิธีการและเครื่องมือในการดำเนินงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษาและบุคลากรทุกฝ่ายร่วมกันแก้ไขปัญหาของผู้เรียน และมีการส่งต่อผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีต่างๆ เช่น Google Form, Google Sheet, Google Meet, Google Docs, Google Meet Zoom หรือ Microsoft Teams เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์ และ อัฐพล อินต๊ะเสนา (2564 : 77) ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียน ครูหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียนจำนวน 105 คน ใช้เทคนิคการสุ่มแบบใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นหน่วยของการสุ่ม และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้แบบสอบถาม ผลวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน และแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประกอบไปด้วย 5 ส่วน คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) ความมุ่งหมาย 3) แนวทางการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน 4) กลไก และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินโดยรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ เช่น Google Form, Google Sheets ในการสำรวจข้อมูลของนักเรียนเพิ่มเติม เพื่อปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันในทุก ๆ ภาคเรียน สถานศึกษามีการใช้อุปกรณ์สื่อสารพกพา เช่น Smart Phone, Tablet ในการบันทึกการสำรวจสถิติการมาเรียนการเข้าชั้นเรียนของนักเรียน และสถานศึกษามีการใช้คลาวด์

คอมพิวเตอร์เช่น GoogleForm, Google Sheets ประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อขอข้อมูลของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์ และ อัฐพล อินตะเสน (2564 : 64) ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 ผลวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน และแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบไปด้วย 5 ส่วน คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) ความมุ่งหมาย 3) แนวทางการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน 4) กลไก และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินโดยรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านการคัดกรองนักเรียน เป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์เช่น Google Sheets ในการจัดการข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนเพื่อการคัดกรองโดยการวิเคราะห์จากข้อมูลประวัติของนักเรียน จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองหรือผู้ใกล้ชิดนักเรียน ผู้บริหารดำเนินการให้มีการแบ่งกลุ่มผู้เรียนอย่างชัดเจน ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา และสถานศึกษามีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Group Line เป็นช่องทางในการส่งรายงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของปรมาภรณ์ สนิ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2562: 86) ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลวิจัยพบว่า ด้านการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวม อยู่ในระดับมาก และแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า สถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลด้านความสามารถพิเศษของนักเรียนอย่างเป็นระบบ ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่า มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้สอดคล้องต่อนโยบายสถานศึกษาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่า สถานศึกษามีการช่วยเหลือดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด และด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า นักเรียนที่ส่งต่อได้รับการช่วยเหลือที่ถูกต้องและรวดเร็ว

ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting) หรือกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบ Online ผ่านอุปกรณ์สื่อสารพกพา เช่น Smart Phone, Tablet สถานศึกษามีการประสานงานกับผู้ปกครอง ผ่านอุปกรณ์สื่อสารพกพา เช่น Smart Phone, Tablet เพื่อการส่งเสริมพัฒนานักเรียน และสถานศึกษามีการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์เช่น Google Form, Google Sheet, Google Docs หรือ Google Drive ในการประเมินผลและสรุปผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรดา มลิล และ เพ็ญญา สุขเสริม (2564 : 77) ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า

1) ประสิทธิภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 อยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอนต่อสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน จำแนกตาม ตำแหน่งงานและประสบการณ์ อยู่ในระดับที่ไม่แตกต่างกัน และ 3) ข้อเสนอแนะการบริหารระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรมีการวางแผนปฏิบัติงานและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานเพื่อหา วิธีป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน สนับสนุนนักเรียนที่มีปัญหาด้านสมองและทุกด้าน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ในระดับมาก ได้แก่ สถานศึกษามีการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์เช่น Google Form, Google Sheet, Google Docs หรือ Google Drive ในการบันทึกข้อมูลสภาพปัญหา วิธีการช่วยเหลือและผลการช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาใช้อุปกรณ์สื่อสารพกพา เช่น Smart Phone, Tablet เพื่อติดต่อสื่อสารกับนักเรียนในการจัดกิจกรรมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน เช่น การให้คำปรึกษาเบื้องต้น กิจกรรมเสริมหลักสูตร และสถานศึกษาจัดให้มีการประชุม และวางแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Line, Zoom หรือ Google Meet เป็นช่องทางในการประสานงานการประชุมและวางแผน

ด้านการส่งต่อนักเรียน เป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Line เป็นช่องทางในการส่งรายงานผลการช่วยเหลือนักเรียนให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษามีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Line เป็นช่องทางในการส่งรายงานข้อมูลนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญ เช่น รายงานสรุปประวัติของนักเรียน รายงานความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน และสถานศึกษามีการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนของผู้เชี่ยวชาญทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยใช้อุปกรณ์สื่อสารพกพา เช่น Smart Phone, Tablet ในการติดต่อประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญ สอดคล้องกับงานวิจัยของปรมาภรณ์ สนิธิ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2562: 86) ทำการศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลวิจัยพบว่า ด้านการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวม อยู่ในระดับมาก และแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ ด้านการ รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า สถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลด้านความสามารถพิเศษของ นักเรียนอย่างเป็นระบบ ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลของ นักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ ด้านการส่งเสริมและ พัฒนานักเรียน พบว่า มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้สอดคล้องต่อนโยบาย สถานศึกษาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน พบว่า สถานศึกษามีการช่วยเหลือดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด และด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า นักเรียนที่ส่งต่อได้รับการช่วยเหลือที่ ถูกต้องและรวดเร็ว

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นเพราะว่าสถานศึกษาควรมีการใช้ระบบคลาวด์
คอมพิวเตอร์ในการสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียน บันทึกสถิติการมาเรียน หรือมีการติดตาม
พฤติกรรมนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ด้วย Google Form หรือ Google Sheets มีการจัดการ
ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของ นักเรียนไว้บนระบบคลาวด์คอมพิวเตอร์เช่น Google Drive
หรือ Google Sheets เพื่อความสะดวกในการเรียกใช้ข้อมูลและใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น
เว็บไซต์โรงเรียน, Facebook, Line, Google Meet หรือ Zoom เป็นช่องทางในการเก็บรวบรวม
ข้อมูลของนักเรียนและประสานงานกับผู้ปกครอง โดยใช้อุปกรณ์สื่อสารพกพา เช่น Smart Phone
หรือ Tablet ในการประสานงานกับผู้ปกครอง เพื่อสำรวจและสอบถามข้อมูลของนักเรียนที่เป็น
กลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติม เพื่อปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันในทุกๆภาคเรียน เพื่อให้คุณครูประจำชั้น
ทราบข้อมูลของนักเรียนที่เป็นปัจจุบัน และสถานศึกษาจะต้องสร้างคลิปวิดีโออธิบายวิธีการใช้งาน
ระบบดิจิทัลผ่านช่องทางเครือข่ายสังคม ออนไลน์ให้แก่ักเรียนและผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจใน
การใช้งานระบบเทคโนโลยีของสถานศึกษา

ด้านการคัดกรองนักเรียน เป็นเพราะว่าผู้บริหารมีการใช้แบบประเมิน (SDQ) ในการประเมิน
พฤติกรรมเด็กด้วยตนเอง มีการประเมินโดยให้ครูเป็นผู้ประเมินนักเรียน และมีการให้ผู้ปกครอง
ประเมินนักเรียน เพื่อเป็นการคัดกรองนักเรียนในเบื้องต้น เพื่อให้ทราบถึงการพัฒนาทางด้าน IQ ของ
นักเรียนที่จะส่งผลให้นักเรียนสามารถถึงศักยภาพที่มีออกมาได้อย่างเต็มที่ และทำให้ง่ายต่อการ
วางแผนนักเรียน และยังช่วยเป็นการช่วยเหลือนักเรียนเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาทางด้านพฤติกรรม
อารมณ์ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อนักเรียนได้อย่างตรงจุดอีกทั้งสถานศึกษาควรนำข้อมูลที่ได้จากการ
เก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลบนระบบคลาวด์ คอมพิวเตอร์มาวิเคราะห์ เพื่อคัดกรองและ
จัดกลุ่มนักเรียนด้วย Google Sheets มีการบันทึกและรายงานผลการคัดกรองนักเรียนเป็นห้องเรียน
และระดับชั้นเรียน โดยใช้ระบบคลาวด์คอมพิวเตอร์เพื่อความสะดวกในการเรียกใช้และส่งต่อข้อมูล
และใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์เช่น Google Drive เป็นพื้นที่ในการรวบรวมรายงานสรุปผลการคัดกรอง
นักเรียนเป็นภาพรวมของสถานศึกษาและใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น กลุ่ม Line เป็นช่องทางใน
การส่งรายงานสรุปผลการคัดกรอง นักเรียนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องภายในสถานศึกษา

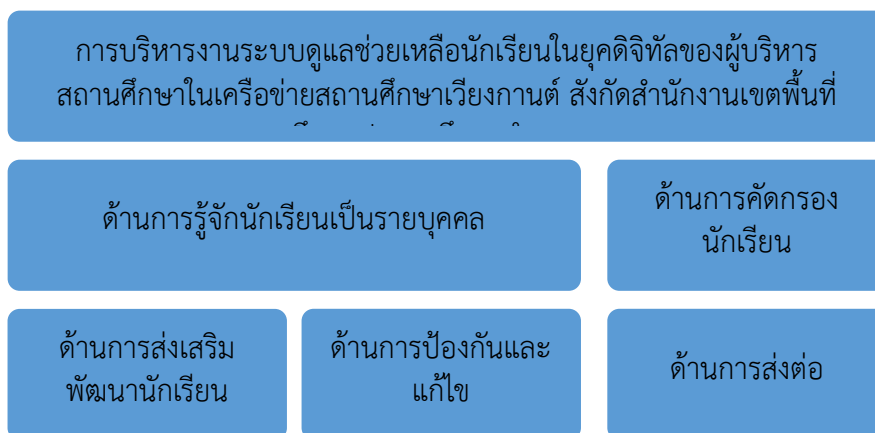
ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นเพราะว่าสถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม
หรือกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบออนไลน์ โดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ผ่านอุปกรณ์สื่อสารพกพา เช่น
Smart Phone, Tablet เพื่อให้ครูประจำชั้นพบนักเรียนในทุกสัปดาห์ และยังเป็นการติดต่อสื่อสาร
กับผู้ปกครองของนักเรียน เกี่ยวกับเรื่องของพฤติกรรมนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้ Facebook
หรือ Line เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครอง มีการใช้ Google Form ในการ

สำรวจความคิดเห็นของนักเรียน ผู้ปกครอง และประเมินผลและสรุปผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน สถานศึกษาควรใช้อุปกรณ์ สื่อสารพกพาในการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อเพิ่มความสะดวกและรวดเร็ว มีการบันทึกและสรุปผลการประชุมแต่ละครั้งผ่านช่องทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ให้แก่ผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจ ร่วมกันอีกครั้ง และสถานศึกษาควรมีการจัดอบรมการใช้งานระบบดิจิทัลเพื่อสร้างความเข้าใจเบื้องต้นให้แก่คณะครูและผู้ปกครองของนักเรียนเพื่อให้ทราบถึงข้อดีของการจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือกิจกรรมต่างๆในรูปแบบออนไลน์

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา เป็นเพราะว่าสถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน เช่น มีการให้คำปรึกษาเบื้องต้นให้กับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหาเพื่อเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ให้นักเรียนเกิดความรักและเกิดความไว้วางใจที่จะปรึกษาปัญหาที่ตนเองพบเจอให้ครูทราบ มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้กับนักเรียน เช่น กิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมซ่อมเสริมและกิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง และมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ผ่านช่องทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook หรือ กลุ่ม Line และใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ในการบันทึกการให้คำปรึกษาเบื้องต้น บันทึกข้อมูลสภาพปัญหา วิธีการช่วยเหลือและผลการช่วยเหลือนักเรียน ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางในการติดต่อประสานงานและส่งรายงานผลการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้วยอุปกรณ์สื่อสารพกพา เช่น Smart Phone หรือ Tablet เพื่อส่งรายงานผลการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบทันที

ด้านการส่งต่อนักเรียน เป็นเพราะว่าสถานศึกษาควรใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ เช่น Google Sheet, Google Docs หรือ Google Drive ในการบันทึกรายงานผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สะดวกในการรายงานข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ อีกทั้งสถานศึกษาควรมีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook หรือ Line เป็นช่องทางในการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ประสานงานในการส่งต่อและรายงานข้อมูลนักเรียนให้กับผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทราบอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 มีการใช้เทคโนโลยีคลาวด์คอมพิวเตอร์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียน เช่น สถิติการมาเรียน ติดตามพฤติกรรม โดยใช้แบบประเมิน SDQ (Strengths and Difficulties Questionnaire) ทั้งจากนักเรียนและผู้ปกครอง เพื่อคัดกรองพฤติกรรมและพัฒนากาย IQ นอกจากนี้ยังจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือกิจกรรมออนไลน์ผ่าน Smart Phone, Tablet เพื่อสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องในการติดตามพฤติกรรม รวมถึงการบันทึกและรายงานผลการช่วยเหลือนักเรียนผ่านระบบคลาวด์ เช่น Google Sheet หรือ Google Drive ทำให้การติดตามและการจัดกิจกรรมป้องกันแก้ไขปัญหสำหรับนักเรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ทราบถึงสภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเวียงกานต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาระบบดูแลนักเรียนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในยุคดิจิทัล

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1 การนำแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้ในสถานศึกษา ควรคำนึงถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน คือ ความพร้อมของผู้ปกครอง นักเรียนในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ การใช้อุปกรณ์สื่อสาร และสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียร ควรมีการ

ปรับใช้ให้สอดคล้องตามกำลังของแต่ละสถานศึกษา เพราะอาจจะส่งผลกระทบต่อ การติดต่อประสานงาน การจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพได้

2 ควรส่งเสริมให้ สถานศึกษาแต่ละแห่งมีการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ไปใช้ในสถานศึกษา โดยมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการหรือสัมมนา เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของงานได้จริง

3 แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลใน สถานศึกษา ที่ได้พัฒนาขึ้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลโรงเรียน แนวทางที่ได้จึงมุ่งเน้นที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาหรือ พัฒนาภายใต้บริบทของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละด้าน เพื่อปรับปรุงการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นระบบ และมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เกิดขึ้นหลังจากนำแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษา

3 ควรมีการวิจัยติดตามผลการนำ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามผลการนำความรู้ความเข้าใจ และทักษะปฏิบัติการไปใช้อย่างคงทนและพัฒนาต่อไป

References

- กรดา มลิล และเพ็ญภา สุขเสริม. (2564). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
- ปรมาภรณ์ สนิธิ และพิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2562). แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์. วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
- ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์ และ อัฐพล อินตะเสนา. (2564). แนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27. วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2. (2566). รายงานประจำปี. เอกสาร
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). ขอบข่ายระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). คู่มือการปฏิบัติของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนหนองหานวิทยา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

- _____. (2559). คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ปีการศึกษา 2556.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- _____. (2562). คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียน. เอกสาร.
- _____. (2564). คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียน. เอกสาร.

การบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียน นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

School Management through the Use of Information Technology of Schools in the
Nikhom Thung Pho Talay School Group under the Kamphaeng Phet Primary
Educational Service Area Office 1

ศรัณย์ สุขศรี Sarun Suksri

ธีระภัทร ประสมสุข Teerapat Prasomsuk

เสกชัย ชมภูษ Sekchai Chompoonuch

จันทฉาย ยมสูงเนิน Janchai Yomsungnern

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-chiang mai university

g653302032@northcm.ac.th

Received 2024/03/19

Revised 2024/09/12

Accepted 2024/10/03

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 รูปแบบการวิจัยผสมผสาน ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในปีการศึกษา 2566 จำนวนทั้งหมด 63 คน จากการสุ่มอย่างง่าย และผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์เลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การศึกษาการบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารและครูควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ การนำเสนอแผนปฏิบัติการ

บนเว็บไซต์ การจัดทำบันทึกข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณ การจัดทำทะเบียนพัสดุครุภัณฑ์ การคำนวณและยื่นภาษี นอกจากนี้ ควรมีการระดมทรัพยากรจากผู้ปกครอง ชุมชน ศิษย์เก่า ผู้มีจิตศรัทธา รวมถึงองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

คำสำคัญ : การบริหาร,การบริหารสถานศึกษา, เทคโนโลยีสารสนเทศ, การบริหารสถานศึกษาด้วย การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ.

Abstract

This research aimed to 1) study the administration of educational institutions using information technology and 2) study the guidelines for developing educational institutions using information technology in schools in the Nikhom Thung Pho Thale School Group, Office of the Primary Educational Service Area 1, Kamphaeng Phet. The research design was mixed. The population consisted of 63 school administrators and teachers in the 2023 academic year, selected by simple random sampling and 5 qualified persons for specific interviews. The research instruments were questionnaires with a reliability of 0.95 for the entire questionnaire and interview data recording forms. The statistical analysis of the data included mean, standard deviation, and content analysis.

The research results found that:

1) The study of educational institution administration using information technology in schools in the Nikhom Thung Pho Thale School Group, Office of the Primary Educational Service Area 1, was at a high level overall.

2) Guidelines for developing educational institution administration using information technology Administrators and teachers should be supported and promoted to receive training in using information technology to prepare work calendars in line with the annual action plan, present action plans on websites, prepare budget expenditure records, prepare a register of equipment, calculate and submit taxes. In addition, resources should be mobilized from parents, communities, alumni, and devotees. Including organizations and agencies to support the management of education in educational institutions to be efficient and effective

Keywords Administration, Educational institution Administration, Information Technology, Educational institution administration using information technology.

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าในยุคโลกาภิวัตน์มีผลกระทบต่อหลายภาคส่วน อาทิ พัฒนาการด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ชุมชน หน่วยธุรกิจ ภาครัฐและ ภาคเอกชน ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในการเข้าถึงและได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารหรือที่เรียกว่า โลกไร้พรมแดน ผลจากความเจริญก้าวหน้าดังกล่าวส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาทางการศึกษาของชาติเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สารสนเทศจึงมีความสำคัญต่อการบริหาร เพราะจะช่วยให้ผู้บริหารในด้านการวางแผนการตัดสินใจดำเนินกิจการต่าง ๆ ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดความสำคัญของระบบสารสนเทศที่มีต่อการบริหารดังกล่าวแล้วในวงการบริหารหลายสาขาได้มีการจัดตั้งหน่วยงานสำหรับรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ วิเคราะห์ประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการบริหารงาน อันได้แก่ การนำมาประกอบการวินิจฉัยสั่งการ การวางแผนงาน ตลอดจนใช้ควบคุมติดตามการประเมินผลการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น (พิพัฒน์พงศ์ ม่วงกล้า, 2564 : 50)

ดังนั้นการบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศทางด้านคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งสถานศึกษายังเกิดปัญหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา และทุกสถานศึกษายังพบปัญหาที่คล้ายคลึงกันโดยสามารถแยกเป็นรายด้านได้ทั้งหมด 4) ด้านคือ 1. ด้านการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษามีอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศไม่เพียงพอต่อการบริหารงานและการจัดการเรียนรู้ขาดระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถตอบสนองความต้องการในการบริหารสถานศึกษา 2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ สถานศึกษาขาดงบประมาณในการซ่อมบำรุง การจัดซื้อจัดหาวัสดุครุภัณฑ์ สื่อวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ 3. ด้านการบริหารงานบุคคล บุคลากรในสถานศึกษาขาดการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดการข้อมูลสารสนเทศของบุคลากร การใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารงานบุคคลรวมขาดแคลนช่างเทคนิคด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 4. ด้านการบริหารงานทั่วไป สถานศึกษาขาดสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนการบริหารสถานศึกษาและ มีปัญหาเกี่ยวกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ไม่ตอบสนองความต้องการต่อการบริหารงาน (สมจิตร ขวัญแดง, 2560 : 3)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กรโดยใช้เครื่องมือและ เทคนิคการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม SWOT Analysis ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ปี (พ.ศ.2566 - 2570) (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1, : 81-84) พบว่า ในด้านจุดอ่อนยังพบปัญหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ มีปัญหาสืบเนื่องมาจากผู้บริหารขาด

ความรู้ความสามารถในเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหาร ซึ่งในด้านวิชาการพบว่า ครู ผู้บริหาร บางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการศึกษาและ การบริหารรวมถึงการ ขาดอุปกรณ์ที่เข้าถึงซอฟต์แวร์ (Software) ต่าง ๆ เช่นการใช้ OBEC Content Center ขาด ประสิทธิภาพสำหรับการทำงาน ในด้านงบประมาณพบว่ายังขาดงบประมาณในการส่งเสริมรวมถึงการจัดซื้ออุปกรณ์ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และ ต่อพ่วงกลุ่ม DLICT (Distance Learning Information & Communication Technology การศึกษาทางไกล เทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร) มีอายุการใช้งานไม่นาน ไม่ทันสมัย งบประมาณกลุ่ม DLICT ที่ได้รับการจัดสรรให้จัดซื้อครุภัณฑ์ คอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอทั้งเขตพื้นที่และสถานศึกษา นอกจากนี้สถานศึกษายังขาดสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ในการจัดการเรียนแก่เด็กด้วยโอกาสและเด็กเรียนรวม ด้านงานบุคคลพบว่า การจัดทำข้อมูลสารสนเทศของบุคลากรไม่เป็นระบบและไม่มีความสัมพันธ์กันทำให้ข้อมูลต่าง ๆ ไม่มีการเชื่อมโยงกัน ครูและ ผู้บริหารยังขาดความเข้าใจในการใช้โปรแกรมจัดทำข้อมูลสารสนเทศของ บุคลากรที่ทันสมัยและ ในด้านบริหารทั่วไปยังขาดการพัฒนากระบวนการพื้นฐานทางเทคโนโลยีให้ ครบคลุมทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การให้ความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยี พื้นฐาน พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะพื้นฐานด้านเทคโนโลยี การใช้โครงข่ายอินเทอร์เน็ต การใช้อุปกรณ์ ด้าน ICT และ การพัฒนาซอฟต์แวร์ (Software) อย่างคุ้มค่าและ มีประสิทธิภาพสูงสุด ไม่มีการพัฒนา ของบุคลากร รวมถึงบุคลากรยังขาดทักษะ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี ระบบการ บริหารจัดการศึกษาจึงขาดความคล่องตัว ระบบการกำกับติดตามและสืบค้นข้อมูลสารสนเทศยังไม่ ทันสมัยไม่เป็นปัจจุบันไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างงานทั้ง 4 ด้านจึงก่อให้เกิดความล่าช้าในการ บริหารจัดการงานต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดผลกระทบในทางลบต่องานและชื่อเสียงของโรงเรียนเพราะไม่ สามารถบริหารจัดการศึกษาให้ทัดเทียมหรือสังคมที่เปลี่ยนไปได้

จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญต่อผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหาร สถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 เพื่อใช้ข้อมูลเป็นแนวทางในการ พัฒนาการบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาได้และ หน่วยงานทางการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้บริหารให้ ทำงานมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่ม โรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

2.เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ รูปแบบการวิจัยผสมผสาน ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ใช้กรอบแนวคิดที่ได้จากองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศตามแนวคิดของ เอกราช เครือศรี (2558 : 6) ทิพวัลย์ นนทเทท (2559 : 50) กวินตา ช้วนลิ้ม (2560 : 179-183) สมจิตร ขวัญแดง (2560 : 58) ปิยะนุช บัวชุม (2561 : 32-44) มาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งการบริหารสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบไปด้วยทั้งหมด 4 ด้าน ดังนี้ 1.ด้านการบริหารงานวิชาการ 2.ด้านการบริหารงานงบประมาณ 3.ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4.ด้านการบริหารงานทั่วไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 5 แห่งประกอบด้วยผู้บริหาร 5 คน และครูจำนวน 66 คน รวมเป็นประชากรทั้งหมด 71 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่างและวิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ 1.ครู ผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล อำเภอเมืองกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในปีการศึกษา 2566 โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Crejcie and Morgan.1973 : 1088 อ้างถึงใน บุญชุม ศรีสะอาด (2560 : 49) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 63 คน จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Proportional Simple Random Sampling) 2. ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยการสุ่มเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 5 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

1.แบบสอบถาม ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์การปฏิบัติงานในตำแหน่งและระดับการศึกษามีลักษณะเป็นแบบมีตัวเลือก ที่กำหนดคำตอบไว้ให้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เขต 1 โดยประยุกต์จากเครื่องมือของ จีรวิทย์ คล่องแคล่ว (2563 : 189-195) มีข้อคำถามจำนวน 40 ข้อ ซึ่งจำแนกเป็นรายด้าน

โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert : 1961) อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด (2560 : 82 - 83) โดยมีเกณฑ์การประเมินเป็นคะแนน และการแปลผลค่าเฉลี่ยของระดับการบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เขต 1 มีเกณฑ์การแปลผล โดยใช้ตารางการแปลงของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 121)

2.แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เขต 1

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

(1) แบบสอบถาม

1. ศึกษาเอกสารทางวิชาการ ตำราวารสาร และงานวิจัยในงานวิชาการ ทฤษฎีแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถาม

2. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหา ขอบข่ายนิยามศัพท์เฉพาะในองค์ประกอบต่าง ๆ ของการบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เขต 1

4. นำแบบสอบถามที่ปรับตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงด้านเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายของการสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยการกำหนดค่าของความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.60 -1.00 เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ถ้าต่ำกว่านั้นต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะ

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขจนมีความสมบูรณ์และมีความเหมาะสมไปทดลอง (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่เป็นกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียง

กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มโรงเรียนอ่างทองแล้วนำไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach,1990, pp. 202-204) นำมาวิเคราะห์หาค่า อำนาจจำแนกรายข้อ (r) และความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

6. นำเครื่องมือที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการดำเนินงานวิจัย เพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข เพื่อจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

7. นำแบบสอบถาม ฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

(2) แบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาเอกสาร งานวิชาการ และงานวิจัย เพื่อศึกษาทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่มีคุณภาพ ถูกต้องและเที่ยงตรง

2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้านของการบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 มาจัดทำกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและความถูกต้องของเนื้อหา ข้อมูลและข้อคำถาม

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามความเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับแก้ตามคำแนะนำ

6. จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 การบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยรวมและรายด้าน (n= 63)

	การบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการบริหารงานวิชาการ	4.44	0.71	มาก
2	ด้านการบริหารงานงบประมาณ	4.20	0.70	มาก
3	ด้านการบริหารงานบุคคล	4.38	0.63	มาก
4	ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.36	0.66	มาก
	โดยรวม	4.35	0.68	มาก

จากตาราง 1 พบว่าผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกได้แก่ด้านการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) ด้านการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ด้านการบริหารงานงบประมาณอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$)

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่า

ด้านการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนได้มีการพัฒนาบุคลากรการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการแบบฝึกหัด ใบความรู้ ใบงาน และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้มีทักษะความรู้พร้อมนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยทางโรงเรียนจะต้องมีการพัฒนาบุคลากรด้านนี้อย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรม การติดตามนิเทศภายใน การศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติเป็นเลิศในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

ด้านการบริหารงานงบประมาณ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้รับผิดชอบใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับด้านงบประมาณมากขึ้นเนื่องจากปัจจุบันต้องมีการเก็บเป็นฐานข้อมูล มีการ

อัปเดตงานงบประมาณอยู่ตลอดเวลาให้เป็นปัจจุบันและทันสมัย สามารถเรียกใช้ได้ตลอดเวลา โดยผู้บริหารสามารถพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านการบริหารงานงบประมาณโดยต้องเริ่มจากการจัดเก็บฐานข้อมูล ค้นคว้าบนระบบเครือข่าย ซึ่งถ้าเรามีฐานข้อมูลต่างงบประมาณก็จะง่ายต่อการปรับปรุงแก้ไขแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ และควรใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดเก็บข้อมูลในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณบนเว็บไซต์ การจัดอบรมพัฒนาครูในด้านนี้จะช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ลงได้ และนอกจากนี้ควรเลือกผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมกับงาน

ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้โรงเรียนควรจัดทำระบบสารสนเทศข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและส่งเสริมให้มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบคล่องตัวในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งการวางแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบการสืบค้นข้อมูลการเรียกใช้ข้อมูลได้สะดวกรวดเร็วข้อมูลมีความถูกต้องสมบูรณ์เป็นปัจจุบันและมีระบบการป้องกันแก้ไขข้อมูลทำให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถิติของโรงเรียนในด้านการให้บริการแก่ชุมชน การติดต่อประสานกับชุมชน รายงานกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับ ชุมชน ขอมูลการขอความช่วยเหลือจากชุมชน กิจกรรมพัฒนาชุมชน รวมทั้งแหล่งข้อมูล ภูมิปัญญา ทองถิ่น โดยใช้ระบบเครือข่าย

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาการบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล ให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาหน่วยงานทุกระดับนำ Digital Technology มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับฉวีวรรณ หอมรักษ์ (2558 : 62-67) พบว่า สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 3 ใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ รัชฎาพร มีอาษา (2559 : 64-66) พบว่า การศึกษาและเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอเมือง สระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ด้านการบริหารวิชาการอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ เอกရာช เครือศรี (2558 : บทคัดย่อ) พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ใน ระดับมาก สอดคล้องกับ ฐิติพร สุดสาย (2557 : บทคัดย่อ) พบว่า การศึกษาสภาพการใช้ คอมพิวเตอร์ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบ้านนาสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 ผลการวิจัย พบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับ มากซึ่งสอดคล้องกับ วรวิมล หล้าจะนะ (2563 : บทคัดย่อ) พบว่า การศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศในการบริหาร งานโรงเรียนของ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง พบว่าด้านการบริหารงานงบประมาณอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลวัตถุดิบประสงคข้อที่ 2 แนวทางการบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่า

1.ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูในโรงเรียน ได้มีการพัฒนาบุคลากรการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการแบบฝึกหัด ใบความรู้ ใบงาน และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการ เรียนรู้ เพื่อให้มีทักษะความรู้พร้อมนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยทางโรงเรียน จะต้องมีการพัฒนาบุคลากรด้านนี้อย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรม การติดตามนิเทศภายใน การศึกษาดู งานจากโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติเป็นเลิศในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาปรับประยุกต์ใน เหมาะสมกับสถานศึกษาของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ พิพัฒน์พงศ์ ม่วงกล้า (2563 : 105-106) ได้ กล่าวว่า แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริม ให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน เรียนรู้การใช้ เทคโนโลยี เพื่อช่วยให้เกิดความสะดวก สอนด้วยแนวทาง active learning ส่งเสริมการจัดทำ แบบเรียน E-Learning สำหรับใช้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จัดการเรียนการสอนและกระตุ้นความ สนใจของผู้เรียน เช่น การเรียน ออนไลน์ แอปพลิเคชันเกมการเรียนรู้ นอกจากนี้ควรมีการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศในการประชุมคณะครูและผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย หลักการและ โครงสร้างหลักสูตร มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการ ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่หลักสูตร สถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จัด อบรมให้ครูทุกคนได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อใช้ปรับปรุง หลักสูตรสถานศึกษา และ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่นซึ่ง

2.ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้รับผิดชอบ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับด้านงบประมาณมากขึ้นเนื่องจากปัจจุบันต้องมีการเก็บเป็นฐานข้อมูล มี การอัปเดตงานงบประมาณอยู่ตลอดเวลาให้เป็นปัจจุบันและทันสมัย สามารถเรียกใช้ได้ตลอดเวลา โดย

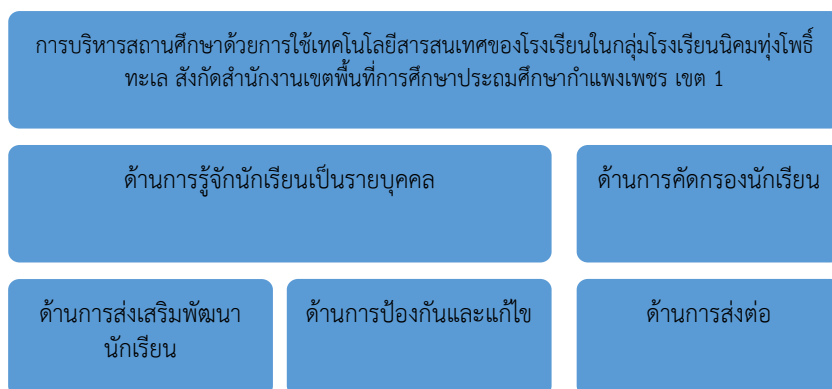
ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านการบริหารงานงบประมาณโดยต้องเริ่มจากการจัดเก็บฐานข้อมูล ค้นคว้าบนระบบเครือข่าย ซึ่งถ้าเรามีฐานข้อมูลด้านงบประมาณก็จะง่ายต่อการปรับปรุงแก้ไขแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ และควรใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดเก็บข้อมูลในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณบนเว็บไซต์ การจัดอบรมพัฒนาครูในด้านนี้จะช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ลงได้ และนอกจากนี้ควรเลือกผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมกับงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ปริญญาพร ขุนพรม (2564 : 130) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาด้านการบริหารงบประมาณไว้ว่า ควรมีการกำหนดงบประมาณตามแผนงานประจำปีให้ชัดเจน และมีการวางแผนงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรมีความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่เพียงพอ เพื่อให้มีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อซื้อลิขสิทธิ์และพัฒนาโปรแกรมเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการ และมีการจัดการวัสดุการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน การติดตามและการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับผู้เรียนตามวัยและระดับชั้น และกฎระเบียบด้านการเงิน การคลังและพัสดุไม่เป็นอุปสรรคต่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการโรงเรียนศึกษา ควรได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอในการจัดการศึกษา

3.ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ โรงเรียนควรจัดทำระบบสารสนเทศข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและส่งเสริมให้มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบคล่องตัวในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งการวางแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบการสืบค้นข้อมูลการเรียกใช้ข้อมูลได้สะดวกรวดเร็วข้อมูลมีความถูกต้องสมบูรณ์เป็นปัจจุบันและมีระบบการป้องกันแก้ไขข้อมูลทำให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับ กฤติภัทรกร ศิริภทรนิธิโกติน (2564 : 127) ให้แนวทางไว้ว่า ด้านการบริหารงานบุคคล ควรมีการใช้โปรแกรมหรือเทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับงานบุคคล มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยี มีการจัดเก็บข้อมูลด้านบุคคลที่เป็นความลับผู้บริหารต้องมีความตระหนักรู้และเข้าใจ มองเห็นคุณค่าของการใช้สื่อเทคโนโลยีในการบริหารงานบุคคล และจะต้องพัฒนาฮาร์ดแวร์ ระบบเครือข่าย โปรแกรมประยุกต์ มีการการจัดทำบัญชีข้อมูลบุคลากร DEEP บัญชีเงินเดือน การลา การบรรจุแต่งตั้ง ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ผ่านเว็บไซต์

4.ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถิติของโรงเรียนในด้านการให้บริการแก่ชุมชน การติดต่อประสานกับชุมชน รายงานกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับ ชุมชน ขอมูลการขอความช่วยเหลือจากชุมชน กิจกรรมพัฒนาชุมชน รวมทั้งแหล่งข้อมูล ภูมิปัญญา ทองถิ่น โดยใช้ระบบเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับชยากร ทิพมาศ (2565 : 56-57) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาด้านการ

บริหารงานทั่วไปไว้ว่า ผู้บริหารควรมีการปรับเปลี่ยนการลงเวลาปฏิบัติงาน เป็นรูปแบบออนไลน์ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่องภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต ผู้บริหารและครูควรตระหนักและเข้าใจบริบทของสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลง พัฒนา ให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน ผู้บริหารควรส่งเสริมพัฒนาเทคนิคการสอนของครูเน้นการจัดการเรียนรู้ แบบ Hybrid Learning และผู้บริหารควรปรับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาเป็น Super Coach ในการบริหารจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน นอกจากนี้ผู้บริหารควรใช้งานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน การเยี่ยมบ้านออนไลน์ และการประชุมผู้ปกครองออนไลน์ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บสถิตินักเรียนในแต่ละวัน ผู้บริหารควรพัฒนาคลังสื่อดิจิทัล เพื่อการเรียนรู้แบบเปิดเพื่อเป็นคลังสื่อกลางในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูผู้เรียน ผู้ปกครอง และสำนักงานเขต ผู้บริหารควรบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญ และจำเป็น โดยจัดทำ web site ในการบริการข้อมูลสารสนเทศต่างๆอย่างเป็นปัจจุบันและเข้าถึงได้ง่าย และผู้บริหารควรมีการจัดห้องสำหรับสอนออนไลน์หาเครื่องมือ อุปกรณ์ที่คอยสนับสนุนด้านการ จัดการเรียนการสอน รวมถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เสถียรเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับครู

องค์ความรู้การวิจัย

ภาพที่ 1 การบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ที่มากรอบแนวคิดที่ได้จากองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศตามแนวคิดของ เอกราช เครือศรี (2558 : 6) ทิพวัลย์ นนทเกท (2559 : 50) กวินดา ช้วนลิ้ม (2560 : 179-183) สมจิตร ขวัญแดง (2560 : 58) ปิยะนุช บัวชุม (2561 : 32-44)

การบริหารงานวิชาการ: ควรส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาการสอน เช่น การสร้างแบบฝึกหัด ใบความรู้ ใบงาน เพื่อให้ครูมีทักษะและความรู้ในการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนควรพัฒนาบุคลากรในด้านนี้อย่างต่อเนื่อง

การบริหารงานงบประมาณ: ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการงบประมาณ เช่น การจัดเก็บฐานข้อมูล การอัปเดตข้อมูลงบประมาณอย่างทันสมัย และการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี การอบรมพัฒนาครูในด้านนี้จะช่วยลดปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการ **การบริหารงานบุคคล:** ควรจัดทำระบบสารสนเทศในการวางแผนอัตรากำลังครูและบุคลากรเพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์ ถูกต้อง และสามารถเข้าถึงได้ง่าย ส่งผลให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว **การบริหารงานทั่วไป:** ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บข้อมูลด้านสถิติของโรงเรียน การติดต่อกับชุมชน และการจัดการแหล่งข้อมูลท้องถิ่น เพื่อสร้างความสัมพันธ์และการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 สามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาวิเคราะห์และประเมินผลการบริหารโรงเรียน เพื่อวางแผนพัฒนาตนเองและปรับปรุงการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้ทันสมัยและตอบโจทย์ความต้องการของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลการศึกษาการบริหารสถานศึกษาด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่าด้านการบริหารงานงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรมีการสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูได้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ การนำเสนอแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณบนเว็บไซต์ จัดทำแบบบันทึกงบประมาณ ข้อมูลการใช้จ่าย จัดทำทะเบียนพัสดุครุภัณฑ์ และคำนวณภาษีและยื่นภาษี รวมถึงควรมีการระดมทรัพยากรจากผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน ศิษย์เก่าผู้มีจิตศรัทธา องค์กรและหน่วยงานต่างๆ มาใช้เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

2.ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

References

- กฤติภัทรกร ศิริภัทรนิธิโกสิน. (2564). การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. *วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- กวินตรา ช้วนลิ้ม. (2560). ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. *วิทยานิพนธ์ การบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- จิรวิทย์ คล่องแคล่ว. (2563). สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. *วิทยานิพนธ์ การบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ฉวีวรรณ หอมรักษ์. (2558). สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ชยากร ทิพมาศ. (2565). แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. *การค้นคว้าอิสระ การบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ฐิติพร สุดสาย. (2557). การศึกษาสภาพการใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอบ้านนาสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. *ภาคินพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ทิพย์วรรณ โพสุวัน และคณะ. (2559). รูปแบบการบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศทางงบประมาณของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*. 6(1), 203-215.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น
- ปริญาพร ขุนพรม. (2564). เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการโรงเรียนประถมศึกษาการบริหารการศึกษา. *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปิยะนุช บัวชุม. (2561). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4. *การค้นคว้าอิสระ การบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- พิพัฒน์พงศ์ ม่วงกล้า. (2563). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. *วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีธัญบุรี.
- รัชฎาพร มีอาษา. (2559). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอเมืองสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรุฒิ หล้าจะนะ และคณะ. (2563). *สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 11. วันที่ 17 กรกฎาคม 2563. ณ ห้องประชุม Blue Ocean Hall อาคารคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย. (หน้า 224-236). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สมจิตร ขวัญแดง. (2560). สภาพปัญหาของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. *สารนิพนธ์ การบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- เอกราช เครือศรี. (2558). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 3(1) 200-209.

**บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล ในสถานศึกษา
กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1**

Role of School Administrators in Managing Learning Resources in Digital Age in the
Samchai Educational Development Network Group Under the Kalasin Primary
Educational Service Area Office 1

พนัธดา รูปชาติ Panatda Rubchat
สังวาร์ วังแจ่ม Sangwan Wangcham
มานะ ครุฑาโรจน์ Mana Kruttarod
มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
North-Chiang Mai University
Rubchatpanatda39@hotmail.com
sungw_edq@yahoo.co.th
manakrut@gmail.com

Received 2025/01/13

Revised 2025/01/22

Accepted 2025/01/24

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและ 2) แนวทางพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 รูปแบบการวิจัยผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ปีการศึกษา 2567 จำนวน 170 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) บทบาทของผู้บริหารในการบริหารแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษายุคดิจิทัล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 1 1) การนำหลักการวิเคราะห์และวางแผนการทำงานขององค์กร เพื่อให้บรรลุความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น 2) การส่งเสริมการจัดอบรม มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาบุคลากรตามความถนัดตามแหล่ง เรียนรู้ต่าง ๆ ให้เกิดองค์ความรู้ที่มีประสิทธิภาพ 3) การปรับปรุง แก้ไขปัญหาและการ ทำงานในการพัฒนา และใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน 4) การร่วมกับเครือข่ายจัดประชุมเพื่อหาแนวทาง ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับหลักสูตรสถานศึกษา บริบทของสถานศึกษา สภาพความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ในปัจจุบัน

คำสำคัญ : การบริหาร, บทบาทของผู้บริหาร, แหล่งเรียนรู้, กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สามชัย.

Abstract

This research aims to 1) study the role of school administrators and 2) development guidelines. The role of school administrators in managing digital learning resources in educational institutions, the Samchai Educational Quality Development Network Group, under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Kalasin Province. The research design is a combination of methods. The sample consists of 170 school administrators and teachers in the 2024 academic year and 5 qualified interviewers by purposive selection. The research instruments used are questionnaires with a reliability of 0.90 and interview forms. Data are analyzed using mean, standard deviation, and content analysis.

The results of the research found that:

1) The role of administrators in managing digital learning resources in educational institutions, the Samchai Educational Quality Development Network Group, under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Kalasin Province, is at a high level overall.

2) Guidelines for developing the role of school administrators in managing learning resources in digital-era educational institutions, Samchai Educational Quality Development Network Group, under the Office of the Primary Educational Service Area, Kalasin Area 1 1) Applying the principles of analysis and planning the organization's work to achieve success and greater efficiency 2) Promoting training, having a forum for exchanging knowledge, developing personnel according to their abilities in various learning resources to create knowledge effectively 3) Improving, solving problems, and

working in development and using learning resources in teaching and learning 4) Working with the network to organize meetings to find guidelines for developing learning resources that are appropriate for the school's curriculum, the context of the school, and the current state of technology.

Keywords: Administration, Role of administrators, Learning resources, Educational Quality Development Network Group Samchai.

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษา โดยในมาตรา 54 ได้กำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนถึงระดับการศึกษาภาคบังคับ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต พร้อมทั้งกำกับและสนับสนุนให้การจัดการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานสากล ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญในการพัฒนาคนเพื่อสร้างรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 11)

มาตรฐานการศึกษาชาติได้กำหนดกรอบแนวทาง 3 มาตรฐาน ได้แก่ 1) การสร้างคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก 2) แนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการ และ 3) การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้โดยการพัฒนาวិถีการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่เข้มแข็ง นอกจากนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม และความรู้ พร้อมทั้งปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นพลเมืองและพลโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบแผนพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาถูกคาดหวังให้แสดงออกตามลักษณะของตำแหน่ง โดยมีหน้าที่สำคัญในการบริหารและพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา จากการสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน พบว่า บทบาทของผู้บริหารควรแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) บทบาทในการปฏิบัติตน 2) บทบาทในการบริหารจัดการ 3) บทบาทในการบริหารจัดการบุคคล และ 4) บทบาทในการพัฒนาประสิทธิภาพของงาน อริยะ เอมสมบูรณ์ (2564: 7) กล่าวถึงบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษา โดยผู้บริหารต้องมีบทบาทในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น การกำหนดนโยบายและการจัดหาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม การส่งเสริมการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน และการประเมินผลการใช้สื่อการเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งข้อมูลสารสนเทศที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งต่าง ๆ ตามอัธยาศัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) โดยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาควรสอดคล้องกับความสนใจและพัฒนาการของผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะและความสามารถในการใช้ความรู้ในชีวิตจริง การบริหารแหล่งเรียนรู้จึงเป็นภารกิจสำคัญที่ผู้บริหารต้อง

รับผิดชอบ เริ่มจากการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้และการจัดตั้งบุคลากรที่รับผิดชอบดูแลการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ (ประเสริฐ แทนพลกรัง, 2557: 33) การประยุกต์ใช้หลักการบริหารคุณภาพ เช่น วงจรคุณภาพ PDCA ของเดมมิง (อ้างใน Vroman and Luchsinger, 1994, p. 189) จะช่วยให้การบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษามีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายการศึกษาได้อย่างครบถ้วน (ภูษณิศ งามเมืองแก้ว, 2560: 25)

ในบริบทของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 มีการเน้นการจัดการศึกษาที่บูรณาการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นและเทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม จากผลการประเมินสถานศึกษา พบว่า ยังมีข้อจำกัดในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เช่น การวางแผนที่ไม่ครอบคลุมและการขาดการติดตามประเมินผลที่ชัดเจน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1, 2565: 89) การศึกษาจึงต้องมุ่งพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนในยุคที่การเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล จึงสนใจศึกษาบทบาทและแนวทางพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบริหารแหล่งเรียนรู้ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ยุคดิจิทัล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ยุคดิจิทัล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ วิจัยเชิงผสมผสานมุ่งศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ยุคดิจิทัล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยใช้กรอบแนวคิดที่ได้จากการสังเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ตามแนวคิดของ ประเสริฐ แทนพลกรัง (2557 : 5) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560 : 123) ภูษณิศ งามเมืองแก้ว (2560 : 4) รุ่งนภา มาอูด (2561 : 34) ชุตติมาพร เขาวนไว (2562 : 5) กัญเกียรติ แดงสีดา (2563 : 9) และ จิรภา

อินนารี (2564 : 5) มาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งเป็นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ 1) บทบาทด้านการวางแผนการจัดระบบการบริหารแหล่งเรียนรู้ 2) บทบาทด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 3) บทบาทด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม 4) บทบาทด้านการประเมินผลสรุปและจัดทำรายงาน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งหมด 170 คน (ที่มา : กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ข้อมูล ณ วันที่ 7 ธันวาคม 2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ปีการศึกษา 2566 โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน ชุตติมาพร เขาวินโว, 2562 : 37) จำนวน 118 คน จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Proportional Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนจำนวนของแต่ละโรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ประกอบด้วย 1) ศึกษาพิเศษ มีประสบการณ์ในการนิเทศ 3 ปีขึ้นไป และมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 1 คน 2) ครูวิชาการ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และมีประสบการณ์เป็นครูวิชาการ 3 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษา คุณวุฒิการศึกษาปริญญาโทขึ้นไป มีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษา 5 ปีขึ้นไป มีวิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 2 คน

เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

1. แบบสอบถาม แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการทำงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการบริหารแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้ บทบาทด้านการวางแผนการจัดระบบการบริหารแหล่งเรียนรู้ บทบาทด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ บทบาทด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และบทบาทด้านการประเมินผลสรุป ลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ สร้างตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) (อ้างถึงใน รุ่งนภา มาอุต, 2560 : 51)

2. แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง กำหนดประเด็นการสัมภาษณ์จากแบบสอบถามแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 1 คน ครูวิชาการ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 2 คน และผู้บริหารสถานศึกษา วิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 2 คน

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบสอบถาม

1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารในการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือ

1.2 สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลต่างๆ เพื่อกำหนดเป็นนิยามศัพท์เฉพาะ สร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเรื่องที่ศึกษา จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการดำเนินงานวิจัยตรวจสอบการใช้สำนวนภาษา ความถูกต้อง ความครอบคลุมตามขอบเขต และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

1.3 นำแบบสอบถามที่ปรับตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงด้านเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายของการสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) รวมไปถึงความครอบคลุมของข้อคำถามและความชัดเจนทางภาษาโดยค่าดัชนี IOC ที่ได้เป็นค่าเฉลี่ยจากความคิดเห็นของกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาจากค่า IOC ที่มากกว่า 0.5 ขึ้นไป

1.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขจนมีความสมบูรณ์และมีความเหมาะสมไปทดลอง (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่เป็นกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียง กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยนำไปทดลองใช้กับ โรงเรียนบ้านกุดแห่ และโรงเรียนคำหู่ราษฎร์บำรุง แล้วนำไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 202) นำมาวิเคราะห์หาค่า อำนาจจำแนกรายข้อ (r) และความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.90

1.5 นำเครื่องมือที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการดำเนินงานวิจัยเพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข เพื่อจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

1.6 นำแบบสอบถาม ฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2. แบบสัมภาษณ์

2.1 ศึกษา วิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารในการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

2.2 จัดทำแบบสัมภาษณ์โดยนำข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดจากแบบสอบถามแต่ละด้านมากำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ เป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษายุคดิจิทัล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

2.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ข้อมูล และข้อคำถาม

2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษา และนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบ และพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา

2.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุง แก้ไขอีกครั้งหนึ่ง

2.6 ปรับแก้แบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาเสนอโดยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ		
	($\bar{x}$)	(S.D.)	แปลผล
ด้านการวางแผนการจัดระบบการบริหารแหล่งเรียนรู้	4.19	0.65	มาก
ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	4.15	0.63	มาก
ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้	4.17	0.62	มาก
ด้านการประเมินผลสรุปและจัดทำรายงาน	4.12	0.64	มาก
โดยรวม	4.16	0.64	มาก

จากตาราง 1 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก $\bar{x}=4.16$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวางแผนการจัดระบบการบริหารแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก $\bar{x}=4.19$ รองลงมาคือด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก $\bar{x}=4.17$ ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ $\bar{x}=4.15$ และด้านการประเมินผลสรุปและจัดทำรายงาน อยู่ในระดับมาก $\bar{x}=4.12$

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า

ด้านการวางแผนการจัดระบบการบริหารแหล่งเรียนรู้ คือ ผู้บริหารต้องนำหลักการวิเคราะห์และวางแผนการทำงานขององค์กร เพื่อให้บรรลุความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งในการวิเคราะห์นั้นต้องวิเคราะห์จากปัจจัยภายในได้แก่ จุดแข็งและจุดอ่อน ขององค์กร รวมถึงปัจจัยภายนอกได้แก่ โอกาสและอุปสรรค เพราะนอกจากจะสามารถแก้ไขปัญหาภายในและ ภายนอกองค์กรได้แล้ว ยังทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพการทำงานที่ดียิ่งขึ้นมีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาผู้นำชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาหาแนวทางประเมินสถานการณ์ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการบริหารด้านการวางแผนการจัดระบบการบริหารแหล่งเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ คือ การส่งเสริมการจัดอบรม มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาบุคลากรตามความถนัดตามแหล่ง เรียนรู้ต่าง ๆ ให้เกิดองค์ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องจัดให้มีการศึกษาดูงาน เพื่อนำมาพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาควรมีการดำเนินงานจัดแหล่งเรียนรู้ ในสถานศึกษา บทบาทการดำเนินงานการจัดทรัพยากร อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุน ทรัพยากร

ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแล และ ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ คือ ผู้บริหารควรจัดให้มีการนิเทศ กำกับและ ติดตามโดยผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่ม ตั้งคณะกรรมการ กำกับติดตาม ประเมินผลอย่าง ต่อเนื่อง ต้องมีการกำหนดกระบวนการและเกณฑ์การนิเทศ กำกับ ติดตามที่เหมาะสมกับบริบท ของสถานศึกษา มีการประเมินแบบ 360 องศา โดยเชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วม ประเมินการบริหาร แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น Google Form, QR-Code ตามสภาพความเป็นจริง จัดทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อหาประสิทธิภาพการบริหาร แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา

ด้านการประเมินผลสรุปและจัดทำรายงาน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์ข้อมูลบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ร่วมกับเครือข่ายโรงเรียน ประชุมเพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ที่เหมาะสมกับหลักสูตรสถานศึกษา บริบทของ

สถานศึกษาผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำ กล้าที่จะเปลี่ยนแปลง ร่วมมือ ร่วมใจ สร้างเครือข่ายให้เข้มแข็ง ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับบริบท

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ ยุคดิจิทัล ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการวางแผนการ จัดระบบการบริหารแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับและ ด้านการประเมินผลสรุปและจัดทำ รายงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ในการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน มีผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการจัดการ เรียนการสอนจากแหล่ง เรียนรู้ภายในโรงเรียนผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ แหล่ง เรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน และสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ประเมินผลการใช้ แหล่งเรียนรู้ภายใน สถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมาพร เชาวนไว (2562 : 66) ผลการวิจัยพบว่า บทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไป ต่ำสุดตามลำดับ ดังนี้ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการ กำหนดนโยบายและวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผล การใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านการสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานที่เกิด จากการใช้แหล่งเรียนรู้

ด้านการวางแผนการจัดระบบการบริหารแหล่งเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ผู้บริหาร สถานศึกษาสนับสนุนการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน โดยจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม และ ผู้บริหารสถานศึกษาประชุมชี้แจงขั้นตอนการ ดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้ครู รับทราบ สอดคล้องกับการวิจัยของ จิรภา อินนารี (2564 :71) ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการบริหาร จัดการแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก ควรมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและ วัตถุประสงค์การพัฒนา มีการวางแผน จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อการปฏิบัติงานให้เพียงพอกับการ ปฏิบัติงาน สนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วม รับรู้ เข้าใจ ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงานและ ประเด็นที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีการทำและจัดเก็บเอกสารหลักฐานการวัดผลและประเมินผลการ ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบตามสภาพจริงและเป็นปัจจุบัน ผู้บริหารควรหาทางเลือกที่หลากหลาย แนวทาง โดยใช้ข้อมูลทุกๆ ด้าน และตัดสินใจควรมีความเหมาะสมทั้งแบบตัดสินใจคนเดียวและเป็น

ทีม ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาและแลกเปลี่ยนความรู้ ความสามารถอย่างต่อเนื่อง และควรมีการจัดทำรายงานการประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนจากแหล่ง เรียนรู้ภายในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนครูให้มีโอกาสศึกษาดู งานเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ในการใช้แหล่ง เรียนรู้ ในโรงเรียน และผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยี มาใช้ในการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับการวิจัยของ ชูติมาพร เชาวน์ไฉ (2562 : 66) ผลการวิจัยพบว่า บทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี โดยรวม และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุดตามลำดับ ดังนี้ ด้านการ ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนการ ใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านการ สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้

ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแล และ ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับ มาก ผู้บริหารสถานศึกษาประเมินคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นประจำ ทุกภาค เรียนหรือทุกปีการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาสำรวจปัญหาอุปสรรคการใช้ แหล่งเรียนรู้ ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุ้เกียรติ แดงสีดา (2563 : 70) ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านตรวจสอบ และติดตาม และด้านการสรุปรายงานผล ปรับปรุงและแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โดย ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ด้านการประเมินผลสรุปและจัดทำรายงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการ แต่งตั้งคณะกรรมการ ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สถานศึกษานำหลักการชุมชน การเรียนรู้ ทางวิชาชีพ PLC (Professional Learning Community) มาใช้ในการประเมินผลการ ดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ภายใน สถานศึกษา และสถานศึกษาจัดทำรายงานการบริหารแหล่ง เรียนรู้ ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น เอกสารแบบรูปเล่มแบบสื่อดิจิทัล เช่น E-book, Facebook, infographic สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุ้เกียรติ แดงสีดา (2563 : 70) ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านตรวจสอบและติดตาม และด้านการสรุปรายงานผล ปรับปรุงและแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โดยภาพรวมมีการ ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. บทบาทด้านการวางแผนการจัดระบบการบริหารแหล่งเรียนรู้ พบว่า มีการกำหนด นโยบายการจัดแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลของแหล่งเรียนรู้เพื่อนำมาวางแผนการพัฒนาและส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการกำหนดคณะกรรมการดำเนินงานบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและพัฒนการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาร่วมกัน มีการกำหนดรูปแบบวิธีการประเมินผลการบริหารแหล่งเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์สถานการณ์ SWOT และปรับปรุงแก้ไข มีการจัดเรียงความต้องการจำเป็นของการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาจากการประเมินสถานการณ์ภายในภายนอก SWOT เพื่อแก้ปัญหาได้ทันทีที่ ซึ่งสอดคล้องกับประเสริฐ แทนพลกรัง (2557) ผลการวิจัย พบว่า ข้อเสนอแนะด้านการจัดรูปแบบในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีข้อเสนอแนะที่มากที่สุด คือ โรงเรียนควรมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและหลักสูตรสถานศึกษา และสอดคล้องกับเรณูภา ศรีสวัสดิ์ (2557) พบว่า ด้านการวางแผน ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนอย่างชัดเจน เป็นระบบ

บทบาทด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารมีการขอคำปรึกษาวิทยากรภายนอกที่มีความรู้ ความชำนาญ มีความเชี่ยวชาญ ทางด้านต่างๆ มาให้ความรู้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน มีการศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็น ข้อดีของสถานศึกษา หรือสิ่งที่สถานศึกษามีข้อจำกัดในบุคลากรที่ชำนาญหรือความเชี่ยวชาญที่มากให้ความรู้ในสถานศึกษา มีการจัดทำโครงการ/งาน ที่สนับสนุนให้วิทยากรภายนอกเข้ามาให้ความรู้ตามบริบทของสถานศึกษาโดยการกระตุ้นและส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา กำหนดให้ในแต่ละภาคเรียนมีการเชิญวิทยากรภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้กับผู้เรียน เพื่อปั้นให้ผู้เรียนที่ผ่านการ

อบรมเป็นแกนนำในการถ่ายทอดความรู้ผ่านการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สร้างความภาคภูมิใจและหวงแหนแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้อยู่คงทน ถาวร สอดคล้องกับปฐวี มณีวงศ์ (2558) ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาขาดความสะดวกสบายในการนำนักเรียนออกไปใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่เนื่องจากแหล่งเรียนรู้อยู่ห่างไกลจากโรงเรียน และไม่ได้ติดต่อปราชญ์ท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรขยายความรู้ให้แก่ครูและนักเรียน แนวทางแก้ไขปัญหาคือ ควรดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้แบบบูรณาการกับชุมชน เชิญปราชญ์ท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนและนำแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นมาบรรจุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสอดคล้องกับกมลพร ภูมิพลับ (2564) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารจัดอบรมสัมมนาจากหน่วยงานต่างๆ และการอบรม On-line ผ่านช่องทางต่างๆ ศึกษาดูงานนอกสถานศึกษาที่หรือศึกษาจากสถานศึกษาต้นแบบด้านการจัดการใช้แหล่งเรียนรู้ รวมถึงการเชิญวิทยากรในชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร

บทบาทด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม พบว่า ผู้บริหารควรจัดให้มีการนิเทศ กำกับและติดตามโดยผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่ม ตั้งคณะกรรมการ กำกับติดตามประเมินผลอย่าง ต่อเนื่อง ต้องมี

การกำหนดกระบวนการและเกณฑ์การนิเทศ กำกับ ติดตามที่เหมาะสมกับบริบท ของสถานศึกษา มีการประเมินแบบ 360 องศา โดยเชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมประเมินการบริหาร แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น Google Form, QR-Code ตามสภาพความเป็นจริง จัดทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อหาประสิทธิภาพการบริหาร แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องส่งเสริมจัดให้มีกล่องรับฟังความคิดเห็นของบุคคลทั้งภายในและภายนอกที่มีความเกี่ยวข้องและได้มาใช้บริการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการประชุมวางแผน ดำเนินการ ประเมินผลเพื่อหาข้อดี หรือจุดด้อยของบุคลากรทุกภาคส่วน โดยมีการบันทึกการประชุมเพื่อติดตาม รับฟังข้อเสนอแนะและความเคลื่อนไหวของการบริหารและดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา แล้วนำผลมาพัฒนาแหล่งเรียนรู้สถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารจะต้องเล็งเห็นความสำคัญของการนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือและสร้างขวัญกำลังใจระหว่างการทำงาน มีการส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษา และบุคลากรภายนอกได้เห็นและได้เยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้จริง เพื่อการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและการพัฒนาที่คงทน ถาวร สอดคล้องกับกฎเกียรติกฎกระทรวง (2563) ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีการประชุมทบทวน วิเคราะห์ข้อดีข้อเสีย ข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไข สำนวจความพึงพอใจของผู้ใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับจิรภา อินนารี (2564) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรหาโอกาสพบปะบุคลากรหรือประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ทราบถึงความก้าวหน้าและปัญหาในการดำเนินงานเป็นระยะ เพื่อการแก้ปัญหาได้ทันท่วงที สำนวจความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

บทบาทางด้านประเมินผลสรุปและจัดทำรายงาน พบว่า ผู้บริหารมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อด้อยหรือปัญหาอุปสรรคของการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา และมีการวางแผนจัดข้อด้อยหรือปัญหาอุปสรรคนั้นให้หมดไปหรือให้เหลือประเด็นข้อด้อยน้อยที่สุด กำหนดให้คณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษานำผลการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้มาจัดทำ PLC ร่วมกัน เพื่อนำข้อมูลที่ได้นั้นมาวางแผนพัฒนาการดำเนินงานให้ดีขึ้นผู้บริหารมีการสำรวจความต้องการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของผู้ใช้บริการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและคณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กำหนดให้มีการจัดทำเล่มรายงานสรุปผลการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยมีการเผยแพร่ผลการดำเนินงานต่อที่ประชุมสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้มีการประเมินผลในรูปแบบออนไลน์ เพื่อเพิ่มช่องทางในการรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ สอดคล้องกับโชคชัย หริกประโคน (2557) ผลการวิจัย พบว่า สถานศึกษาควรรายงานผลการปฏิบัติงานตามแนวทางการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้และนำผลที่ได้รับจากการประเมินมาวิเคราะห์และสรุปจัดทำรายงาน สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาในโอกาสต่อไป และสอดคล้องกับรุ่งนภา มาอูด (2561) ได้มีแนวทางเห็นว่า สถานศึกษาควรมีการประชุมเพื่อสรุปผล มีการนำข้อมูลที่ได้นำมารายงานและนำมาพัฒนาเพื่อปรับปรุงการศึกษาให้พัฒนาพัฒนาดียิ่งขึ้น

องค์ความรู้

ภาพที่ 1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า

- 1) ด้านการวางแผนการจัดระบบการบริหารแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารต้องนำหลักการวิเคราะห์และวางแผนการทำงานขององค์กร เพื่อให้บรรลุความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งในการวิเคราะห์นั้นต้องวิเคราะห์จากปัจจัยภายในได้แก่ จุดแข็งและจุดอ่อน ขององค์กร
- 2) ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมการจัดอบรม มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาบุคลากรตามความถนัดตามแหล่ง เรียนรู้ต่าง ๆ ให้เกิดองค์ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแล และ ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารควรจัดให้มีการนิเทศ กำกับและ ติดตามโดยผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่ม ตั้งคณะกรรมการ กำกับติดตาม ประเมินผลอย่าง ต่อเนื่อง ต้องมีการกำหนดกระบวนการและเกณฑ์การนิเทศ
- 4) ด้านการประเมินผลสรุปและจัดทำรายงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้ง

คณะกรรมการวิเคราะห์ข้อมูลบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ร่วมกับเครือข่ายโรงเรียนประชุมเพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนและพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของตน รวมถึงเป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ก้าวหน้าต่อไป.

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ เป็นแนวทางพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล ในสถานศึกษา ในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดอบรม สัมมนา PLC การศึกษาดูงานเพื่อให้มีบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล ในสถานศึกษา เพิ่มมากขึ้นที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของนักเรียน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล ในสถานศึกษา ที่จะส่งผลต่อคุณภาพ การศึกษาของผู้เรียน ในประเด็นต่อไปนี้

2.1) ด้านการวางแผนการจัดระบบการบริหารแหล่งเรียนรู้ คือ ผู้บริหารต้องนำหลักการวิเคราะห์และวางแผนการทำงานขององค์กร เพื่อให้บรรลุความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น ต้องวิเคราะห์จากปัจจัยภายในมีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาหาแนวทางประเมินสถานการณ์ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการบริหารด้านการวางแผนการจัดระบบการบริหารแหล่งเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2.2) ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ คือ ควรส่งเสริมการจัดอบรม มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาบุคลากรตามความถนัดตามแหล่ง เรียนรู้ต่าง ๆ ให้เกิดองค์ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพจัดให้มีการศึกษาดูงาน เพื่อนำมาพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

2.3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแล และ ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ คือ ผู้บริหารควรจัดให้มีการนิเทศ กำกับและ ติดตามโดย ตั้งคณะกรรมการ กำกับติดตามประเมินผลอย่าง ต่อเนื่อง มีการกำหนดกระบวนการและเกณฑ์การนิเทศ กำกับ ติดตามที่เหมาะสมกับบริบท ของสถานศึกษา มีการประเมินแบบ 360 องศา จัดทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อหาประสิทธิภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา

2.4) ด้านการประเมินผลสรุปและจัดทำรายงาน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์ข้อมูลบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ร่วมกับเครือข่ายโรงเรียน ประชุมเพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ที่เหมาะสมกับหลักสูตรสถานศึกษา บริบทของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเรื่อง บทบาทการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 1

2. ควรวิจัยเรื่อง บทบาทการพัฒนาด้านการประเมินผลสรุปและจัดทำรายงาน ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 1

References

- กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. (2545) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาพ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- กมลพร ภูมิพล. (2564). แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- กัญเกียรติ แดงสีดา. (2563). แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- จิภา อินนารี.(2554. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชุติมาพร เขาวนไว. (2562). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- โชคชัย หริกประโคน. (2557). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

- ปฐวี มณีวงศ์. (2558). การบริหารแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดแพร่. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ประเสริฐ แทนพลกรัง. (2557). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ภูษนิศา งามเมืองแก้ว. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้แหล่ง การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะด้านอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการสำหรับ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กลุ่มภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เรณูมาศ ศรีสวัสดิ์. (2557). การบริหารแหล่งเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- รุ่งนภา มาอุดม. (2561). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1. (2566). รายงานผลการปฏิบัติงานสำนักงานเขต ประจำปีการศึกษา 2566. กระทรวงศึกษาธิการ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เพชร เขต 1

The Organizational Culture of Schools in the Angthong School Groups Under the
Kamphaengphet Primary Educational Service Area Office 1

อเนชา มาสมัคร Anecha Marsamak

ธีระภัทร ประสมสุข Teerapat Prasomsuk

เสกชัย ชมบุญช Sekchai Chompoonuch

จันทรฉาย ยมสูงเนิน Janchai Yomsungnern

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-chiang mai university

g653302073@northcm.ac.th

Received 2024/03/21

Revised 2024/09/12

Accepted 2024/10/03

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เพชร เขต 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนา วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 รูปแบบการวิจัยผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในปีการศึกษา 2566 จำนวนทั้งหมด 69 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ การเลือกแบบ เจาะจง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นค่าเท่ากับ 0.70 และแบบบันทึกการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน โรงเรียนควรตั้งเป้าหมายการทำงานที่ สอดคล้องกับสถานการณ์และปัญหาปัจจุบัน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรใช้ความสามารถพัฒนา โรงเรียน พร้อมอุทิศเวลาและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ควรมีการตรวจสอบและติดตามความ คืบหน้าของงานอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน เพื่อสร้างความรู้สึกร่วม

เจ้าของ และปรับปรุงการพัฒนาบุคลากร นอกจากนี้ ควรมีการยกย่องและชมเชยความสำเร็จของเพื่อนร่วมงานอย่างเต็มที่

คำสำคัญ : วัฒนธรรมองค์กร, วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน, โรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง.

Abstract

This research aims to 1) study the organizational culture of schools in the Ang Thong group of schools under the Office of the Primary Educational Service Area, Kamphaeng Phet, Area 1, and 2) find ways to develop the organizational culture of schools in the Ang Thong group of schools under the Office of the Primary Educational Service Area, Kamphaeng Phet Area 1. The research design is a mixed-methods research. The sample consists of 69 school administrators and teachers in the 2023 academic year and 5 qualified persons for interviews. The research instruments are questionnaires with a reliability of 0.70 and interview records. The statistics used for data analysis are mean, standard deviation, and content analysis.

The research results show that:

1) The organizational culture of schools in the Ang Thong group of schools under the Office of the Primary Educational Service Area, Kamphaeng Phet Area 1 is at a high level overall.

2) Guidelines for developing school organizational culture Schools should set work goals that are consistent with the current situation and problems, encourage teachers and personnel to use their abilities to develop the school, and dedicate time and listen to others' opinions. There should be regular checks and monitoring of work progress, and promote participation in school administration to create a sense of ownership and improve personnel development. In addition, the achievements of colleagues should be recognized and praised willingly.

Keywords: Organizational Culture, School Organizational Culture, Schools in Ang Thong School Group.

บทนำ

ยุคปัจจุบันโลกไทยอยู่ในยุคของสังคมการเรียนรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการพัฒนาความรู้ทำให้มนุษย์สามารถสร้างความรู้และทักษะใหม่ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การศึกษากลายเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาความสามารถของบุคคลให้มีคุณภาพและสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันได้ (กานต์นรี ประสพสุข, 2563 : 3).

ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในศตวรรษที่ 21 ทำให้ผู้คนต้องมีความคิดที่เป็นอิสระและมีค่านิยมที่แข็งแกร่ง เพื่อการอยู่รอดขององค์กรในสภาพแวดล้อมที่แข่งขันกันอย่างสูง องค์กรจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ โดยการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและพัฒนาคุณภาพของบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียน (ณัฐธินิชา โคทังคะ, 2561 : 27; จตุรงค์ ธนะสีลังกูร, 2558 : 112).

วัฒนธรรมองค์กรถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จ วัฒนธรรมองค์กรทำหน้าที่เป็นฐานการคิดและกรอบการปฏิบัติที่ส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กร รวมทั้งสร้างภาพลักษณ์และการยอมรับในสังคม (ธนาพนธ์ ตาซัน, 2562 : 1).

แม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะมีการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา แต่การบริหารจัดการศึกษายังคงเผชิญปัญหาหลายด้าน เช่น การจัดการตำแหน่งหน้าที่และการเกลี้ยอัตรากำลังคน รวมถึงการเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด ซึ่งล้วนส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา (มนต์ธิดา นุ่นเกลี้ยง, 2565 : 3). ดังนั้น การพัฒนาองค์กรและสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพจึงต้องอาศัยการปรับปรุงวัฒนธรรมองค์กรให้มีความเหมาะสมและสามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อให้การทำงานบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพและมีบรรยากาศที่ดีในการทำงาน.

จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษาประธานของกลุ่มโรงเรียนอ่างทองและครูวิชาการประจำกลุ่ม ได้กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรในโรงเรียน สรุประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยได้ดังนี้ ด้านความมุ่งประสงค์ขององค์กร พบว่า โรงเรียนไม่ได้เห็นคุณค่าในการทำงานอย่างมี คุณภาพ ผู้บริหารไม่ได้มีการกระตุ้นให้ครูได้ตระหนักและเห็นความสำคัญถึงเป้าหมายของโรงเรียน ผู้บริหารขาดการนิเทศภายในโรงเรียน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้ง O-Net และ NT ต่ำลงในทุก ๆ ปี ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร พบว่า บุคลากรในโรงเรียนขาดความรัก ความสามัคคี ความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในโรงเรียน ความร่วมมือกันในการปฏิบัติงานมีน้อยลงและขาดความเสียสละในการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้คุณภาพของเด็กในโรงเรียนขาดการเอาใจใส่ดูแลจากบุคลากรอย่างทั่วถึง ทำให้นักเรียนมีคุณภาพ ชีวิตที่ย่ำแย่ลง เพราะความไม่ร่วมมือกันของคนในโรงเรียน (สุพะสิน อยู่ยอด, 2566 : สัมภาษณ์)

เหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้นวัฒนธรรมองค์กรส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานในโรงเรียนอย่างเห็นได้ชัด จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงความสำคัญของวัฒนธรรมองค์กรที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความเชื่อ การประพฤติปฏิบัติของบุคลากรในองค์กร และมีผลต่อความสัมพันธ์ของทำงานของบุคลากรในโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนเป็นอย่างมาก ซึ่งผลจากการศึกษาจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาและสร้างวัฒนธรรมองค์กรของตนเองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จากปัญหาอุปสรรคที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าปัญหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร

ของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทองที่พบมากที่สุด จะอยู่ในด้านความมุ่งประสงค์ขององค์กร และด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ซึ่งจากการศึกษาปัญหาดังกล่าว

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน สาเหตุที่เลือกศึกษาเพราะทั้งสองด้านนี้มีส่วนสำคัญเกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาและบริหารสถานศึกษายุคใหม่ โดยมุ่งที่จะนำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพบุคลากรและกระบวนการทำงานต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง อีกทั้งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นเด็กที่มีคุณภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากผู้บริหารและครูเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นไปในทิศทางที่ดีมีมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพที่สูงที่สุด ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนให้เกิดประสิทธิผลที่สอดคล้องกับ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 รูปแบบการวิจัยผสมผสาน ผู้วิจัยศึกษาตามกรอบแนวคิดในเรื่องของวัฒนธรรมองค์กรของ Patterson, Purkey & Parker (1986 : 50-51 อ้างถึงใน กานต์นรี ประสพสุข, 2563 : 10) คือ ด้านความมุ่งประสงค์ขององค์กร และด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และแนวคิดและหลักการของการพัฒนาองค์กร (Organization Development) ได้แก่ การใช้วงจรเดมมิง ซึ่งแบ่งขั้นตอนการทำงานออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan : P) ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do : D) ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check : C) และขั้นตอนที่ 4 การแก้ปัญหา (Act : A) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 13)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ประกอบด้วย 6 โรงเรียน ประจำปีการศึกษา 2566 จำนวน 82 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยใช้ตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970 : 607-610 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 43) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 69 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวนโรงเรียนละ 1 คน รวม

ทั้งสิ้น 6 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ครูผู้สอน 63 คน โดยการสุ่มอย่างง่ายแบบมีสัดส่วน (Proportional Simple Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 49)

ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ โดยการสุ่มเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ประธานกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง จำนวน 1 คน ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 คน ครูผู้สอน สังกัดโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง มากกว่า 2 ปีขึ้นไปจำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผู้รับผิดชอบโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง จำนวน 1 คน

เครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์การปฏิบัติงานในตำแหน่งและระดับการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมีตัวเลือก (Check list) ที่กำหนดคำตอบไว้ให้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ เกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 ซึ่งมี 10 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ความมุ่งประสงค์ขององค์กร	จำนวน	20	ข้อ
ด้านที่ 2 ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร	จำนวน	20	ข้อ

ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์วัดระดับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ของลิเคอร์ท (Likert, 1976, p. 19) มี 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์ให้คะแนน ซึ่งมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง มีระดับปฏิบัติในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีระดับปฏิบัติในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีระดับปฏิบัติในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีระดับปฏิบัติในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีระดับปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เกี่ยวกับการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

(1) แบบสอบถาม

1. ศึกษาเอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร และงานวิจัยในงานวิชาการ ทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถาม

2. ศึกษาเอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร และงานวิจัยในงานวิชาการ ทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือซึ่งได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง

3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหา ขอบข่ายนิยามศัพท์เฉพาะใน องค์ประกอบต่าง ๆ ของวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เขต 1 แล้วนำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ออกเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่ปรับตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงด้านเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายของการสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) รวมไปถึงความครอบคลุมของข้อคำถามและความชัดเจนทางภาษาโดยค่าดัชนี IOC ที่ได้เป็นค่าเฉลี่ยจากความคิดเห็นของกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ โดยการกำหนดค่าของความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.60 - 1.00 เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ถ้าต่ำกว่านั้นต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะ

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้การหาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1951, pp. 297-334) การพิจารณาความเชื่อมั่นดูจากค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นค่าเท่ากับ 0.70

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ (Try Out) เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

7. นำแบบสอบถามฉบับไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละองค์ประกอบของวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เขต 1 มาจัดทำกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-

structured Interview) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน จำนวน 10 ข้อ เพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

(2) แบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาเอกสาร งานวิชาการ และงานวิจัย เพื่อศึกษาทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่มีคุณภาพ ถูกต้องและเที่ยงตรง

2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้านของวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มาจัดทำกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนา 8 ข้อ เพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและความถูกต้องของเนื้อหา ข้อมูลและข้อคำถาม

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามความเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับแก้ตามคำแนะนำ

6. จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา งานวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 โดยรวมและรายด้าน ($n = 69$)

วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
	$\bar{x}$	S.D	
ด้านความมุ่งประสงค์ขององค์กร	4.12	0.61	มาก
ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร	4.10	0.61	มาก
โดยรวม	4.11	0.61	มาก

จากตาราง 1 พบว่า วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านความมุ่งประสงค์ขององค์กร ($\bar{X} = 4.12$) และด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) ตามลำดับ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่า 1. ด้านความมุ่งประสงค์ขององค์กร คือ ผู้บริหารควรพิจารณาให้โรงเรียนกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหาที่มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านทักษะ ตระหนักเสมอว่าการมอบหมายงานและการส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนเข้าใจในเป้าหมายที่ชัดเจนของโรงเรียน เป้าหมายในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จผู้บริหารควรมีการตรวจสอบผลการดำเนินงานเป็นระยะ จนสิ้นสุดโครงการหรืองานที่ได้รับมอบหมาย ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 2. ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร คือ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้สึกว่าโรงเรียนเป็นของทุกคน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ควรมีความตั้งใจพร้อมที่จะใช้ศักยภาพที่มีอยู่เพื่อพัฒนาโรงเรียน รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งที่ได้ปฏิบัติตามแผน ผู้บริหารมีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรในการปฏิบัติงานในโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน และโรงเรียนต้องเห็นความสำคัญกับการติดตาม ประเมินผลอย่างเป็นระบบควรตรวจสอบผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ ให้ตรงตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ติดตามประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไขปัญหของงานอยู่เสมอ ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่ต่อเนื่องและยั่งยืนสืบไป

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่า

ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 อาจเป็นคนยุคใหม่ที่ทั้งนี้อาจ เนื่องจากวัฒนธรรมองค์กรของ โรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง เกิดจากผู้บริหารและครูในโรงเรียน เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรได้ มีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนในการกำหนดจุดประสงค์ เป้าหมาย แนวทางต่าง ๆ ในการทำงาน ของสถานศึกษาร่วมกัน ส่งเสริมให้ทุกคนก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเอง สนับสนุนการจัดกิจกรรมใน การพัฒนาบุคลากร และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน นอกจากนี้ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ส่วนมากได้ทำงานอยู่ร่วมกันอย่างใกล้ชิดเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน เนื่องจากครูและบุคลากรใน โรงเรียนส่วนใหญ่ต่างมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันมานาน 5 - 10 ปี ทำให้มีการเข้าอกเข้าใจ กัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน จึงเกิดเป็นความผูกพัน ความรัก และทำงานเป็นทีม ผู้บริหารโรงเรียนให้อำนาจในการตัดสินใจและยอมรับในความรู้ความสามารถตามความถนัดและความสนใจของครู มีการชมเชย และให้กำลังใจ รวมถึงสนับสนุนการทำงานหรือการแสดงออกซึ่งความสามารถของครูและนักเรียนอย่างเต็มที่ ส่งผลให้ วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ สุภาวดี ลำเจียกมงคล (2564 : 62 - 67) ได้ทำการศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมโรงเรียนกับการบริหารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1 วัฒนธรรมโรงเรียนในสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน อาจเนื่องมาจากการปฏิบัติงานในโรงเรียนของบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1 มีรูปแบบที่ต้องมีการติดต่อประสานงานกัน อีกทั้งต้องมีการช่วยเหลือกันทำงานเป็นทีมโดยเฉพาะการยอมรับในการทำงานซึ่งกันและกันพร้อมทั้งมีการพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากรควบคู่กับการยอมรับในความสำเร็จของบุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีความเอื้ออาทรกัน มีความไว้วางใจในการมอบอำนาจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรทุกคน ประกอบกับโรงเรียนในสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1 มีความใกล้ชิดกับชุมชน ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนเป็นประจำจึงทำให้วัฒนธรรมองค์กรสถานศึกษาในสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ เบญจมาภรณ์ เครือสุวรรณ (2557 : 25) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน 87 กับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1 พบว่า วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐมเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ได้ พบว่า

1. ด้านความมุ่งประสงค์ขององค์กร

1.1 การวางแผน คือ ผู้บริหารโรงเรียน ควรมีการประชุมครูและบุคลากรในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในรูปแบบของการประชุมกลุ่มใหญ่และการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อชี้แจงแนวทางการ

ดำเนินงาน และเป้าหมายในช่วงตลอดปีการศึกษา ให้บุคลากรได้ทราบเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ความมั่นใจ และสร้างความเข้าใจให้ทุกคนมีแนวทางในการปฏิบัติงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งนี้สิ่งสำคัญที่สุดคือ โรงเรียนต้องมีการประชุมหรือชี้แจงให้คณะครูภายในโรงเรียนทุกคนทราบถึงเป้าหมายของโรงเรียนในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับ กานตันรี ประสพสุข (2563 : 80) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนวัดบางพระ พบว่าโรงเรียนควรมีการจัดประชุมครูและบุคลากรในโรงเรียนให้มีการพูดคุยและแสดงความคิดเห็นร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบของการจัดประชุมกลุ่มใหญ่ ซึ่งจะมีการจัดการประชุมทุกเดือนให้เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ และการจัดประชุมกลุ่มย่อย โดยทางโรงเรียนได้จัดให้เป็นการประชุมในลักษณะของการ PLC เพื่อชี้แจงและหาแนวทางในการพัฒนาการทำงานร่วมกันให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนต้องเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เปิดใจในการยอมรับข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากทุกฝ่าย และร่วมกันคิดหาแนวทางที่ดีที่สุด เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้ก้าวหน้า นอกจากนี้โรงเรียนให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ แก่บุคลากรทุกคนที่มีความประสงค์ในการพัฒนาตนเองและพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนให้เป็นประโยชน์แก่นักเรียนและต่อตนเอง เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นมากที่สุดที่จะทำให้จุดประสงค์ขององค์กรประสบผลสำเร็จ

1.2 การปฏิบัติตามแผน คือ ผู้บริหารควรนึกถึงเสมอว่าการมอบหมายงานคือการเรียนรู้ประสบการณ์ของผู้บริหารและบุคลากร ถือเป็นให้โอกาสความก้าวหน้าในอาชีพแก่บุคลากรด้วยการมอบหมายภาระงานที่ทำให้เขาได้แสดงความสามารถออกมาเต็มที่ และพัฒนาศักยภาพการทำงานให้มากขึ้น เลือกใช้วิธีการติดต่อสื่อสารแบบเปิดเผย ระบุทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานนั้นไปด้วย เมื่อผู้บริหารสามารถมอบหมายงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความเป็นมืออาชีพแล้ว จะทำให้บุคลากรในโรงเรียนมีแรงกระตุ้นในการทำงานมากขึ้นกระบวนการทำงานก็จะคล่องตัวและรวดเร็วขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทับทิม แสงอินทร์ (2559 : 112) ซึ่งให้ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านความไว้วางใจกันว่า ผู้บริหารควรเพิ่มความเชื่อมั่นและไว้วางใจมอบหมายงานที่สำคัญต่าง ๆ ให้กับบุคลากรรับผิดชอบ คอยติดตามดูแลการทำงานและผลสำเร็จของงานเป็นระยะ รวมทั้งสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดในโรงเรียนระหว่างผู้บริหารและบุคลากร เพื่อทำให้เกิดการไว้วางใจซึ่งกันและกัน อีกทั้งในการปฏิบัติงานควรเปิดโอกาสให้อิสระในการปฏิบัติงาน มอบหมายงานที่สำคัญดำเนินการและตัดสินใจพร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรเนื่องจากผู้ปฏิบัติหน้าที่ย่อมคุ้นเคยกับสภาพการทำงานและปัญหาที่พบจริงในขณะปฏิบัติหน้าที่

1.3 การตรวจสอบผลการดำเนินงาน คือ ผู้บริหารและบุคลากรควรพูดคุยกันต่อหน้า ซึ่งจะช่วยให้หลีกเลี่ยงการเข้าใจผิดกันได้เป็นอย่างดี ไม่ควรใช้วิธีส่งข้อความผ่านทางอีเมล จดหมาย โทรศัพท์ หรือพูดผ่านบุคคลที่สาม ซึ่งอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดกันมากยิ่งขึ้น การแก้ปัญหาความขัดแย้ง อย่างยัดยัดกับความเห็นของตนเองเป็นใหญ่ ควรมีความยืดหยุ่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และยอมรับว่าอาจต้องล้มเลิกแผนการหรือความต้องการเดิมที่วางไว้ เพื่อให้ได้ข้อยุติในการขจัดความขัดแย้ง อีกทั้ง

การระดมความคิดทั้งสองฝ่าย และเลือกวิธีที่ดีที่สุดที่เห็นตรงกัน เพื่อนำไปปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยลดความขัดแย้งลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับ รัชพงศ์ มีแก้ว (2560 : 66) กล่าวถึงแนวทางการร่วมกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและร่วมรับผิดชอบดำเนินการว่า การตั้งเป้าหมายร่วมกันของโรงเรียน ควรเชิญให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมแสดงความคิดเห็นเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามความเป็นจริง ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ ในการตั้งเป้าหมายของโรงเรียน วัตถุประสงค์ของกิจกรรม เป็นต้น เพราะการที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีส่วนเสนอแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน และสามารถนำไปปฏิบัติงานดำเนินงานได้จริง ตามข้อจำกัดที่มีอยู่ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์กับผู้เรียน เป็นที่ยอมรับของชุมชน ผู้สนับสนุน ตลอดจนผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียน

1.4 การปรับปรุงแก้ไข คือ ผู้บริหารโรงเรียน มีการวิเคราะห์ติดตามประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไขปัญหาของการทำงานอยู่เสมอปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความสำเร็จของสถานศึกษาเป็นหลัก เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ไม่ปิดกั้นทางความคิดของครูและบุคลากร เคารพและยอมรับในความคิดเห็นต่าง ๆ และนำมาปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาร่วมกัน ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกันที่ทุกคนยอมรับ อีกทั้งผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนในการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการของครูและนักเรียน เพื่อเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้กับทุกคนในการปฏิบัติงานและการกล้าแสดงออกถึงความสามารถของตนเอง จึงทำให้วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในด้านการติดตามประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไขปัญหา (Action) อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ สุระนิต สุระสังข์ (2560 : 28) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดชลบุรี สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า วัฒนธรรมโรงเรียนในจังหวัดชลบุรี สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงอันดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านความมุ่งมั่นประสงค์ ด้านความหลากหลายของบุคลากร และด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน

2. ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

2.1 การวางแผน คือ บุคลากรให้ความสำคัญกับการวางแผนการทำงานที่เป็นระบบ เพื่อให้สามารถควบคุมและตรวจสอบได้ ครูและบุคลากรทางการศึกษาเต็มใจที่จะทำงานเพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ดังนั้น ผู้บริหารควรเห็นความสำคัญของการสร้างความรักความสามัคคีในโรงเรียนผ่านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรัก ความรู้สึกพึงพอใจในการทำงาน มีความรับผิดชอบ มีความช่วยเหลือซึ่งกันและกันบุคลากรมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนและมีการวางแผนงานร่วมกัน ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ทำให้วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรในด้านการวางแผน (Plan) อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับวิบูลธ นิลพิบูลย์ (2563 : 120) ระบุไว้ว่าแนวทางการให้อิสระที่จะรับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้ผู้บริหารและครูในโรงเรียนควรมีความไว้วางใจกัน มีความยึดมั่นผูกพันกัน อยู่ในระดับหนึ่ง การไว้วางใจของผู้บริหารจะส่งผลให้ผู้บริหารให้อำนาจในการทำงาน การตัดสินใจรวมทั้งเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ การเปิดโอกาสและมีเสรีภาพในการทำงานจะทำให้ความร่วมมือกันในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาและการบริหารโรงเรียนเป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้จนประสบผลสำเร็จ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทองต่อไป

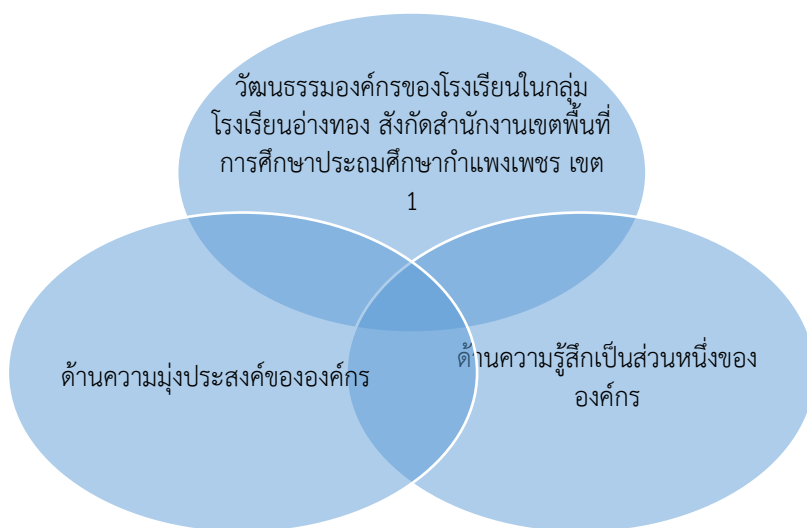
2.2 การปฏิบัติตามแผน คือ โรงเรียนมีการปฏิบัติงานตามแผนที่ตั้งไว้ ตระหนักว่าทุกคนมีความสำคัญต่อสถานศึกษา ผู้บริหารมีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับบุคลากรในการปฏิบัติงานในโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารและครู ต้องกระตุ้นให้เกิดความรักในการทำงาน ผลของงานที่ต้องปฏิบัติตามแผนการที่วางไว้ การดำเนินงานของทุกฝ่าย ผู้บริหารและครูทุกคนต้องรู้สึกตระหนักและมีส่วนร่วม กระตุ้นให้เกิดความสามัคคีจนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรในด้านการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่นเดียวกับ อมรศักดิ์ ปิ่นกำลัง (2562 : 84) ได้ให้แนวทางความผูกพันต่อกันและรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานร่วมกันว่า ในด้านการดำเนินงานหรือการลงมือปฏิบัตินั้น ความยึดมั่นผูกพันเป็นการสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถอย่างต่อเนื่อง ควรส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานได้พัฒนาตนเองเกี่ยวกับองค์ความรู้การใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ในการดำเนินงานหรือบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและเป็นระบบโดยเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานพูดคุยปรึกษาหารือเกี่ยวกับงานที่กำลังดำเนินการอยู่ ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้ร่วมงาน สร้างบรรยากาศการทำงานแบบประชาธิปไตยผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาการดำเนินงานร่วมกัน

2.3 การตรวจสอบผลการดำเนินงาน คือ โรงเรียนมีการตรวจสอบผลการปฏิบัติของงานที่ได้ดำเนินการไปแล้วอย่างเป็นระยะ ๆ ครูและบุคลากรยินดีและทุ่มเทมาปฏิบัติงาน เมื่อโรงเรียนขอความร่วมมือในวันหยุดหรือนอกเวลาโดยไม่หวังค่าตอบแทน เห็นความสำคัญ และตระหนักถึงการตรวจสอบผลการดำเนินงาน และรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร ครูและบุคลากร ต้องตระหนักถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรสามารถเกิดขึ้นได้ดังนั้นจะขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของทุกคน ความผูกพันความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งต่อองค์กร เนื่องจากเวลาส่วนใหญ่ในชีวิตของมนุษย์นั้นจะเป็นการใช้เวลาในการทำงานส่วนหนึ่งอยู่ในองค์กรหลากหลายองค์กร ซึ่งองค์กรถือได้ว่าเป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสร้างเป้าหมายขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ

2.4 การปรับปรุงแก้ไข คือ การส่งเสริมพัฒนาความก้าวหน้าของบุคลากรเกี่ยวกับปัญหาของโรงเรียน ครูและบุคลากรยกย่องชมเชยในความสำเร็จของเพื่อนร่วมงาน ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญเป็นอิสระในการตัดสินใจในงานที่ตนเองรับผิดชอบภายใต้กรอบการทำงานเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่วางไว้

โดยการสร้างกฎเกณฑ์ที่ง่ายไม่ทำให้ผู้ที่ปฏิบัติงานรู้สึกว่าได้โดนจำกัดความคิด กระตุ้นให้บุคลากรสามารถคิดได้ด้วยตนเองถือเป็นการดึงความสามารถของบุคลากรออกมาใช้ และให้ความรับผิดชอบต่องานที่ปฏิบัติ ผู้บริหารตระหนักเสมอ ว่าการทำให้บุคลากรมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน บุคลากร ต้องมีความเข้าใจ และใส่ใจต่อ เป้าหมายหลักของโรงเรียนอย่างชัดเจนก่อน จึงจะทำให้บุคลากรรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน โดยให้บุคลากรร่วมประชุมวางแผน กำหนดเป้าหมายของโรงเรียน จัดทำแผนปฏิบัติการตามที่ทุกคนเห็นว่าเหมาะสมกับศักยภาพของโรงเรียน นับว่าเป็นการสร้างความรู้สึกร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน เพราะความคิดของบุคลากรนั้นได้นำเข้ามาพิจารณาเป็นส่วนสำคัญของการดำเนินงานของโรงเรียน ทำให้บุคลากรเกิดความภาคภูมิใจว่าตนมีความสำคัญกับโรงเรียน ดังที่ Porter, Lawler & Hackman (1975 : 607-610 อ้างถึงใน ภัทรภรณ์ รักชาวศ์, 2560 : 86) กล่าวว่า การที่บุคคลในโรงเรียนมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและผูกพันนั้น มีความหมาย 3 ลักษณะ คือ 1) ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกองค์กร 2) ความตั้งใจพร้อมที่จะใช้ศักยภาพที่มีอยู่เพื่อพัฒนาองค์กร 3) มีความเชื่อมั่นและยอมรับในคุณค่า และเป้าหมายขององค์กรส่วนรวม

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โรงเรียนควรกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและบริบทของโรงเรียน โดยพิจารณาปัญหาและความแตกต่างด้านทักษะของบุคลากร

พร้อมทั้งผู้บริหารควรมอบหมายงานและส่งเสริมให้บุคลากรเข้าใจเป้าหมายของโรงเรียนอย่างชัดเจน เป้าหมายการทำงานของครูและบุคลากรควรมีความเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จ และต้องมีการตรวจสอบและติดตามความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหาร ครู และบุคลากรควรมีความรู้สึกรับผิดชอบเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน พร้อมทั้งมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการควรเป็นระบบ และมีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาของงานอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่ยั่งยืน

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 สถานศึกษาควรพัฒนาบุคลากรในด้านความมุ่งมั่นประสงค์ขององค์กรเกี่ยวกับกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน, สร้างความตระหนักและส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนเข้าใจเป้าหมายที่ชัดเจน, การติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน, ด้านความรู้สึกรับผิดชอบเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ควรส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหาร, ส่งเสริมพัฒนาความก้าวหน้าของบุคลากร, มีการยกย่องชมเชยในความสำเร็จของบุคลากร

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเรื่องกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1

2. ควรวิจัยเรื่องสร้างความตระหนักและส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหาร

References

- กานต์นรี ประสพสุข. (2563). วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนวัดบางพระ. *การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จตุรงค์ ธนะสีลังกูร. (2558). *การบริหารจัดการทางการศึกษา*. นครราชสีมา : กลุ่มวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ณัฐธัญญา โคทั่งคะ. (2561). วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทับทิม แสงอินทร์. (2559). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี. *การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ธนาพนธ์ ตาขัน. (2562). ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ธัชพงศ์ มีแก้ว. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มลำเหย อำเภอดอนตูม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1. *การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- เบญจมาภรณ์ เครือสุวรรณ. (2557). วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภัทรภรณ์ รักชาวศ์. (2560). การศึกษาวัฒนธรรมองค์กรในโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 3. *การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- มนต์ธิดา นุ่นเกลี้ยง. (2565). วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธสัญญาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 2. *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- วิบูลธ นิลพิบูลย์. (2563). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีเขต 1. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุพะสิน อยู่ยอด. (20 กันยายน 2566). *สัมภาษณ์*. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งตาฟูก. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1.
- สุภาวดี ลำเจียกมงคล. (2564). วัฒนธรรมโรงเรียนกับการบริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุระนิต สุระสังข์. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อมรภัค ปิ่นกำลัง. (2562). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

**การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑลสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 2**

**Academic administration of educational institutions in the 21st century,
Phutthamonthon Group Under the jurisdiction of the Nakhon Pathom Primary
Educational Service Area Office, Area 2**

อัญมณี ศุภกา Anyamanee Ssupaga
สังวาร์ วังแจ่ม Sangwan Wangcham
ทศนีย์ บุญมาภิ Tasnee Boonmaphi
สุรศักดิ์ สุทธสิริ Surasak Suttasiri
มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
North-chiang mai university
g653302020@northcm.ac.th

Received 2024/03/21

Revised 2024/04/06

Accepted 2024/10/03

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษากลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษากลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 รูปแบบการวิจัยผสมผสาน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2566 จำนวน 156 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ การเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นค่าเท่ากับ 0.70 และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
- 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 เน้นการส่งเสริมและพัฒนา

ด้านการนิเทศการศึกษา โดยสถานศึกษาสนับสนุนการจัดตั้งคณะกรรมการ พร้อมออกคำสั่งที่ชัดเจน เพื่อให้การนิเทศมีทิศทางและมาตรฐานเดียวกัน โดยมีเอกสารที่เป็นตัวบ่งชี้แนวทางการดำเนินงานอย่างชัดเจน

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21, สถานศึกษากลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2.

Abstract

This research aims to 1) study the academic administration in the 21st century of the Phutthamonthon group of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Nakhon Pathom, and 2) study the development guidelines for academic administration in the 21st century of the Phutthamonthon group of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Nakhon Pathom. The research design is a mixed-method research. The population used in this study is 156 administrators and teachers in educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Nakhon Pathom, for the academic year 2023, and 5 qualified persons for interviews by purposive selection. The research instruments are questionnaires with a reliability of 0.70 and interview forms. The statistics used for data analysis are mean, standard deviation, and content analysis.

The research results found that:

1) Academic administration of educational institutions in the 21st century of the Phutthamonthon group of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Nakhon Pathom, is at a high level overall.

2) The development guidelines for academic administration of educational institutions in the 21st century of the Phutthamonthon group of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Nakhon Pathom, focuses on promoting and developing educational supervision, with educational institutions supporting the establishment of committees and issuing clear orders. To ensure that the supervision has the same direction and standard, with documents that are clear indicators of the operational guidelines.

Keywords: Academic administration in the 21st century, Phutthamonthon educational institutions under the Office of the District Nakhon Pathom Primary Educational Service Area 2.

บทนำ

การศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา โดยเน้นการพัฒนาสังคมและการศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาในหลายมิติ โดยเฉพาะการปฏิรูปผู้เรียน ครู สถานศึกษา และระบบบริหารจัดการ ซึ่งทั้งสี่มิตินี้มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุผลของการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2556) สถานศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้กับเด็กตามนโยบายของรัฐ โดยเป็นหน่วยปฏิบัติที่สามารถทำให้นโยบายเกิดผลในทางปฏิบัติได้จริง ผ่านการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไปที่ได้รับอำนาจจากกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) การบริหารวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสถานศึกษามุ่งเน้นการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายทางการศึกษาด้วยคุณภาพที่ดี มีความรู้ จริยธรรม และคุณสมบัติที่สอดคล้องกับการใช้ชีวิตในสังคม นอกจากนี้ การพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงชีวิตและการพัฒนาผู้เรียน ทำให้เกิดความจำเป็นและท้าทายในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวมถึงคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับอนาคต (เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช, 2559).

จากรายงานการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ปี 2565 ได้สรุปผลการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยพบจุดที่ควรพัฒนาอย่างเร่งด่วนในด้านการบริหารวิชาการ ซึ่งควรมุ่งเน้นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในทุกระดับชั้น จากการประเมินผลการสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 พบว่าผลการเรียนในกลุ่มสาระวิชาหลัก เช่น ภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ มีพัฒนาการลดลง และเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยระดับประเทศ คะแนนในวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ

นอกจากนี้ การเปรียบเทียบผลการสอบ O-NET ระหว่างปีการศึกษา 2563 - 2565 ยังแสดงให้เห็นว่าวิชาที่ต้องเร่งพัฒนาเป็นลำดับแรกคือวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งคะแนนเฉลี่ย 3 ปีไม่ถึงร้อยละ 50 อยู่ที่ร้อยละ 55.29 รองลงมาคือวิชาภาษาอังกฤษที่มีคะแนนเฉลี่ยเพียงร้อยละ 37.28 และวิชาวิทยาศาสตร์ที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 37.35 ซึ่งทั้งหมดนี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการเร่งยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่

ความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมานี้ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาทักษะในการบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ซึ่งอาจเป็นปัญหาสำหรับผู้บริหารในการปรับตัว โดยเฉพาะในเรื่องทักษะที่จำเป็นสำหรับการบริหารองค์กรและ

หน่วยงานต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่ต้องมีความเชี่ยวชาญในการบริหารงานวิชาการ เพื่อยกระดับมาตรฐานของสถานศึกษาให้สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัญหาและการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 2 เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษากลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษากลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษากลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 รูปแบบการวิจัยผสมผสาน ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการตามคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) โดยขอบเขตของเนื้อหาการวิจัย ดังนี้ 1) หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ 2) หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และ 3) ข้อมูลทั่วไป บริบทของสถานศึกษาในกลุ่มพุทธมณฑล สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครปฐม เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2566 จำนวน 156 คน

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัย คือ ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2566 จำนวน 50 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608) จากนั้นนำไปสุ่มแบบแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน ประกอบไปด้วย อาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องเกี่ยวกับการบริหาร จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา วิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 2 คน และครูวิชาการ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

1.แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 เป็นแบบมาตราประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) แบ่งเป็น 5 ด้าน จำนวน 50 ข้อ ด้านที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 10 ข้อ ด้านที่ 2 การจัดการเรียนการสอน จำนวน 10 ข้อ ด้านที่ 3 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จำนวน 10 ข้อ ด้านที่ 4 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จำนวน 10 ข้อ ด้านที่ 5 การนิเทศการศึกษา จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2

2.แบบสัมภาษณ์

เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง กำหนดประเด็นการสัมภาษณ์จากแบบสอบถามแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ อาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องเกี่ยวกับการบริหาร จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา วิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 2 คน และครูวิชาการ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 2 คน

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือ

1.2 สร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเรื่องที่ศึกษา จากนั้นก็นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไข

1.3 นำแบบสอบถาม ที่แก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และพิจารณาความเหมาะสมของสำนวนภาษาที่ใช้สื่อความหมายให้ชัดเจนแล้วนำแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence)

1.4 นำแบบสอบถาม ที่แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

1.5 นำแบบสอบถาม ที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ จำนวน 30 คน นำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ค่าความเชื่อมั่นค่าเท่ากับ 0.70

1.6 นำเครื่องมือที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ และปรับปรุงแก้ไข เพื่อจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

1.7 นำแบบสอบถาม ฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2. แบบสัมภาษณ์

2.1 ศึกษา วิเคราะห์ เอกสารเกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ

2.2 จัดทำแบบสัมภาษณ์โดยนำข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดจากแบบสอบถามแต่ละ

ด้านมากำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ เป็นแนวทางในการพัฒนาทางการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 2

2.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ของเนื้อหาข้อมูลและข้อคำถาม

2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามความเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาและนำเสนอต่อ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา

2.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับแก้ไขอีกครั้ง

2.6 ปรับแก้แบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและจัดพิมพ์แบบ สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของการบริหารงานวิชาการ ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษากลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวม (n = 156)

ด้านที่	การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
1	การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.50	0.66	4	มาก
2	การจัดการเรียนการสอน	4.64	0.74	1	มาก
3	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.55	0.57	3	มาก
4	การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.56	0.63	2	มาก
5	การนิเทศการศึกษา	4.43	0.66	5	มาก
รวม		4.53	0.65	-	มาก

จากตาราง 1 พบว่า บทบาทของการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า บทบาทด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.74) รองลงมา บทบาทด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.63) รองลงมา บทบาทด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.57) รองลงมา บทบาทด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.66) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือบทบาทด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.66)

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า

(1) บทบาทด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1) สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนมีการวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกประเภทให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา 2) สถานศึกษาควรมีการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) สถานศึกษาสร้างความตระหนักในความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาให้บุคคลทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนในกระบวนการวางแผนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครอบคลุมทุกด้านอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา 5) สถานศึกษาสนับสนุนการใช้หลักสูตรของคณะครูให้มีประสิทธิภาพในกระบวนการจัดการเรียนการสอน

(2) บทบาทด้านการจัดการเรียนการสอน

1) สถานศึกษาควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศในด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อสามารถจัดการเรียนการสอนที่มีองค์ประกอบครบถ้วน และติดตาม ตรวจสอบได้ 2) สถานศึกษาควรเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผ่านการจัดทำข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาครูในการบูรณาการจัดการเรียนการสอน 3) สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนผ่านการจัดทำโครงการ/งาน หรือกิจกรรมที่มีความโดดเด่นของโรงเรียน (Best practice) 4) สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการแลกเปลี่ยนเทคนิคด้านการจัดการเรียนการสอนผ่านข้อมูลสารสนเทศที่สร้างขึ้น 5) สถานศึกษาสนับสนุนและส่งเสริมการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อลดภาระงาน และใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาศักยภาพในด้านการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(3) บทบาทด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1) สถานศึกษาควรจัดการประชุมวางแผนดำเนินการสนับสนุนสภาพแวดล้อม พัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมทุกด้านอย่างสม่ำเสมอ 2) สถานศึกษาสร้างความตระหนักความสำคัญของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา โดยการจัดทำข้อมูลสารสนเทศให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง 3) สถานศึกษาควรจัดทำการสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อประสิทธิภาพสูงสุด 4) สถานศึกษาควรส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยใช้วิจัยในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเอื้อความรู้แก่ผู้เรียนอย่างเต็มประสิทธิภาพ 5) สถานศึกษาจัดประชุมวางแผน หรือปรึกษาหารือจากผู้เชี่ยวชาญในด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อดีหรืออุปสรรคที่ส่งผลต่อสภาพแวดล้อม และบรรยากาศในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

(4) บทบาทด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1) สถานศึกษาจัดทำแผน หรือระบบข้อมูลสารสนเทศในการจัดเก็บสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อสำรวจสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 2) สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุน และส่งเสริมด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 3) สถานศึกษาประสานขอความอนุเคราะห์หรือความร่วมมือจากสถาบันในเครือข่าย หรือองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้เพียงพอต่อความต้องการ 4) สถานศึกษาสร้างความตระหนักถึงความสำคัญด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้แก่บุคลากรทางการศึกษา 5) สถานศึกษาจัดตั้งคณะกรรมการในการสำรวจด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้

(5) บทบาทด้านการนิเทศการศึกษา

1) สถานศึกษาขอความร่วมมือในการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาต้นแบบในการนิเทศ เพื่อสร้างเครื่องให้เป็นมาตรฐาน 2) สถานศึกษาสนับสนุนในด้านการจัดทำคำสั่งที่ชัดเจน และการนิเทศให้

เป็นแนวทางเดียวกัน โดยมีเอกสารในการเป็นตัวบ่งชี้ที่ชัดเจน 3) สถานศึกษาจัดตั้งคณะกรรมการในการออกนิเทศภายใน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในการนำมาสร้างเครื่องมือในการกำกับ ติดตาม พัฒนา และปรับปรุงการเรียนการสอน 4) สถานศึกษานับสนุน และส่งเสริมในการจัดทำเล่มรายงานสรุปผลการดำเนินงานนิเทศ โดยมีการเผยแพร่ผลการดำเนินงานต่อที่ประชุมสถานศึกษา 5) สถานศึกษาขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญในการสร้างเครื่องมือการศึกษานิเทศการศึกษ เพื่อสร้างเครื่องมือในการนิเทศให้เป็นแนวทางเดียวกันกับการขับเคลื่อนของสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 มีจัดให้มีการเรียนการสอนครบถ้วนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีจัดการการใช้หลักสูตรเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา รวมถึงมีการสนับสนุนให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยมีการสนับสนุนให้มีสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สถานศึกษาเน้นให้มีการจัดการเรียนการสอนให้มีการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยให้มีการจัดการเรียนการสอนให้มีการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีการจัดการเรียนการสอนที่ใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และส่งเสริมผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทำให้การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 เกิดการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดหาสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมสนับสนุนให้มีวิธีการ พัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา และชุมชนในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ (2562 : 93) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัย การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับปิยพันธ์ ศิริรักษ์ (2562 : 85) ได้ทำการศึกษา การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อพิจารณา

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 เป็นรายด้าน พบว่า

บทบาทด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการเรียนการสอนครบถ้วนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีจัดการการใช้หลักสูตรเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา รวมถึงมีการสนับสนุนให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยณพรพรหมกรณีย์ ชัยพรหม (2565 : 111) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัย ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก คือ สถานศึกษาได้มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ท้องถิ่น มีการศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรอย่างชัดเจน วิเคราะห์มาตรฐาน สาระการเรียนรู้ นำหลักสูตรมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรอยู่เสมอ

บทบาทด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษากลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 มีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดหาสิ่งที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอน และมีวิธีการ พัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา และชุมชนในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญดา ยงยศยิ่ง (2560 : 138) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3 ซึ่งผลการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้มีสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้

บทบาทด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเน้นให้มีการจัดการเรียนการสอนให้มีการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเน้นให้มีการจัดการเรียนการสอนให้มีการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับ ธัญดา ยงยศยิ่ง (2560 : 123) ได้ทำการศึกษา การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยมีการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

บทบาทด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดหาสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมสนับสนุนให้มีวิธีการ พัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับยุพา พรหมแย้ม (2558 : 94) ได้ทำการศึกษาการบริหารวิชาการของผู้บริการสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา อยู่ในระดับมากทุกข้อ ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดหาสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมสนับสนุนให้มีวิธีการ พัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการวางแผนนิเทศการสอนด้วยวิธีการเชิงระบบ และสถานศึกษามีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการนิเทศ อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับปิยพันธ์ ศิริรักษ์ (2562 : 94) ได้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการนิเทศการสอน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2

บทบาทด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาสร้างความตระหนักในความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาให้บุคคลทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้ผู้สอนมีการวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกประเภทให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และกระบวนการวางแผนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครอบคลุมทุกด้านอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา พร้อมทั้งสนับสนุนการใช้หลักสูตรของคณะครูให้มีประสิทธิภาพในกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับพิมพ์ใจ พุฒจิตร์รัส (2562 : 52) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ผลการวิจัย พบว่า ข้อเสนอแนะด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีข้อเสนอแนะที่มากที่สุด คือ สถานศึกษาสร้างความตระหนักในความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา

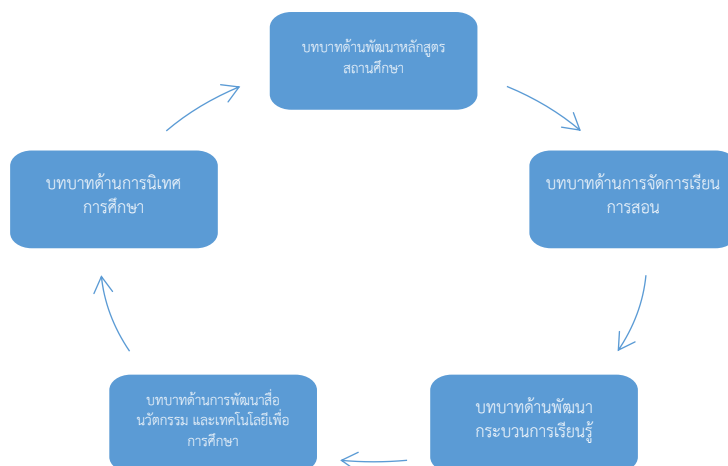
บทบาทด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า สถานศึกษาควรจัดการประชุมวางแผนดำเนินการสนับสนุนสภาพแวดล้อม พัฒนาระบบการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมทุกด้านอย่างสม่ำเสมอ หรือปรึกษาหารือจากผู้เชี่ยวชาญในด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อดีข้อด้อยหรืออุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และบรรยากาศในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และสร้างความตระหนักความสำคัญของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา โดยการจัดทำข้อมูลสารสนเทศให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง และจัดทำการสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้ง

ส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยใช้วิจัยในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเอื้อความรู้แก่ผู้เรียนอย่างเต็มประสิทธิภาพ สอดคล้องกับยุพา พรหมแย้ม (2562 : 97) ได้ศึกษา แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความสำคัญน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 ควรส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความสำคัญได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

บทบาทด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า สถานศึกษาสร้างความตระหนักถึงความสำคัญด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้แก่บุคลากรทางการศึกษา และจัดทำแผน หรือระบบข้อมูลสารสนเทศในการจัดเก็บสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อสำรวจสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุน และส่งเสริมด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการในการสำรวจด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาในการตอบสนองความต้องการให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ และประสานขอความอนุเคราะห์หรือความร่วมมือจากสถาบันในเครือข่าย หรือองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้เพียงพอต่อความต้องการ สอดคล้องกับธัญดา ยงยศยิ่ง (2560 : 134) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3 ได้มีแนวทางเห็นว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน

บทบาทด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม พบว่า ผู้บริหารจะต้องส่งเสริมจัดให้มีกล่องรับฟังความคิดเห็นของบุคคลทั้งภายในและภายนอกที่มีความเกี่ยวข้องและได้มาใช้บริการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการประชุมวางแผน ดำเนินการ ประเมินผลเพื่อหาข้อดี หรือจุดด้อย ของบุคลากรทุกภาคส่วน โดยมีการบันทึกการประชุม เพื่อติดตาม รับฟังข้อเสนอแนะและความเคลื่อนไหวของการบริหารและดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา แล้วนำผลมาพัฒนาแหล่งเรียนรู้สถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารจะต้องเล็งเห็นความสำคัญของการนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือและสร้างขวัญกำลังใจระหว่างการทำงาน มีการส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาและบุคลากรภายนอกได้เห็นและได้เยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้จริง เพื่อการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและการพัฒนาที่คงทน ถาวร สอดคล้องกับณพรพรพรรณ ชัยพรหม (2565 : 120) ได้ศึกษาแนวการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรทางการศึกษาเข้าใจกระบวนการนิเทศภายในเป็นกระบวนการทำงานร่วมกัน ซึ่งการนิเทศเป็นการพัฒนา และปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ควรส่งเสริมให้ผู้สอนวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา มีการนิเทศและติดตามการใช้หลักสูตรให้เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรแกนกลาง รวมถึงสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ติดตามและตรวจสอบการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครูให้สามารถบูรณาการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่โดดเด่นของโรงเรียน นอกจากนี้ ควรมีการวางแผนพัฒนาสภาพแวดล้อมและกระบวนการเรียนรู้ที่ครอบคลุม จัดทำข้อมูลสารสนเทศให้ทันสมัย และสำรวจแหล่งเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาควรได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดทำแผนและระบบสารสนเทศที่เหมาะสม รวมถึงประสานความร่วมมือจากสถาบันและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านการนิเทศการศึกษา ควรขอความร่วมมือจากสถานศึกษาต้นแบบเพื่อศึกษาดูงาน สนับสนุนการออกคำสั่งที่ชัดเจนและจัดตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์และปรับปรุงการนิเทศ พร้อมจัดทำรายงานสรุปผลการนิเทศและเผยแพร่ให้สถานศึกษา.

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ทำให้ทราบถึงสภาพการบริหารงาน

วิชาการ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในกลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2.

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการศึกษการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้น สถานศึกษาสนับสนุนในการจัดตั้งคณะกรรมการ พร้อมทั้งจัดทำคำสั่งที่ชัดเจน เพื่อการนิเทศให้เป็นแนวทางเดียวกัน โดยมีเอกสารในการเป็นตัวบ่งชี้ที่ชัดเจน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในกลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อมูลเพื่อใช้เป็นข้อมูลวางแผนพัฒนาบทบาทในการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ให้มีความเหมาะสมและมีศักยภาพในการบริหารงานวิชาการต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยในการนำแนวทางการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ไปทดลองใช้เพื่อสรุปเป็นภาพรวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในกลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2

References

- ณพรรชกรณ์ ชัยพรหม. (2565). *การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร*. บัณฑิตวิทยาลัย การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธัญดา ยงยศยิ่ง. (2560). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3*. บัณฑิตวิทยาลัย การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- เบญจวรรณ ถนอมชัยวิช. และคณะ. (2559). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพัฒนา นักศึกษา*. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้. 3 (2), 208-222.
- ปิยพันธ์ ศิริรักษ์. (2562). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25*. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต (พุทธบริหาร การศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- พิมพ์ใจ พุดจตุรัส. (2562). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- ยุพา พรหมแย้ม. (2562). การบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). คู่มือการบริหารจัดการคุณภาพ. กรุงเทพฯ. : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2556). การพัฒนาวิชาชีพครูสู่ยุคปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2. ใน เอกสาร ประกอบการประชุมสัมมนาทางวิชาการ การพัฒนาครูทั้งระบบตามยุทธศาสตร์การปฏิรูป การศึกษาทศวรรษที่ 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1,2 .

**การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานสถานศึกษาของ
โรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเชียงใหม่**

Internal quality assurance in educational institution according to educational
institution standards of the Secondary Schools in Doi Inthanon Academic Group
Under Chiang Mai Secondary Educational Service Area Office

ฐานพงษ์ ยะวงศ์ Tanapong Yawong

สังวาร์ วังแจ่ม Sangwan Wangcham

ทัศนีย์ บุญมาภิ Tasnee Boonmaphi

สุรศักดิ์ สุทธสิริ Surasak Suttasiri

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-chiang mai university

g653302059@northcm.ac.th

Received 2024/03/25

Revised 2024/11/01

Accepted 2024/11/14

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาสภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 196 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม การเลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1) สภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพภายใน 1) สถานศึกษาควรสร้างความเข้าใจกับครู บุคลากร ตัวแทนผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องในเรื่องการกำหนดมาตรฐานการศึกษา 2) กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรและผู้เรียนรับผิดชอบและปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) สร้างโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน พร้อมมอบหมายงานและข้อมูลสารสนเทศที่เพียงพอและทันสมัยให้กับบุคลากร 4) มีการติดตามและนิเทศการปฏิบัติงานตามแผนอย่างสม่ำเสมอ 5) ตรวจสอบและติดตามคุณภาพการศึกษาและความก้าวหน้าตามแผนพัฒนาทุกปี 6) นำผลการประเมินไปแก้ไขและพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน 7) ใช้ข้อมูลสารสนเทศในการจัดทำแผนการดำเนินงานประจำปีต่อไป 8) ปรับปรุงระบบประกันคุณภาพโดยใช้กระบวนการ PDCA อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การประกันคุณภาพการศึกษา, แนวทางพัฒนา.

Abstract

This research aims to 1) study the status of educational quality assurance within educational institutions according to the standards of schools in the Doi Inthanon Sub-district Administrative Organization, Chiang Mai Secondary Educational Service Area Office, and 2) study the guidelines for developing educational quality assurance within educational institutions according to the standards of schools in the Doi Inthanon Sub-district Administrative Organization, Chiang Mai Secondary Educational Service Area Office. The research design is a survey and focus group discussion. The sample consists of 196 administrators and teachers, and 9 experts in the focus group discussion, purposive selection. The research instruments are questionnaires with a reliability of 0.95 and focus group discussions. Data are analyzed by finding the mean, standard deviation, and content analysis.

The research results found that

1) The status of educational quality assurance within educational institutions according to the standards of schools in the Doi Inthanon Sub-district Administrative Organization, Chiang Mai Secondary Educational Service Area Office, is at a high level overall.

2) Guidelines for developing internal quality assurance operations Educational institutions should create understanding with teachers, personnel, representatives of parents, communities, define roles and responsibilities for personnel and students to be responsible for and perform the specified tasks efficiently, create a clear management structure, and have regular monitoring and supervision of operations according to the plan. Continuously improve the quality assurance system using the PDCA process.

Keywords: Educational Quality Assurance, Development Guidelines.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 และ(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายหลักการของการศึกษา ที่เน้นในเรื่องการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ได้กำหนดรายละเอียดที่ต้องดำเนินการไว้ในหมวด 6 คือ ให้มีมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ 2 ระบบ คือ ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561, หน้า 1)

การประกันคุณภาพภายในเป็นการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีกลไกในการควบคุม ตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: 2554) การที่สถานศึกษาให้ความมั่นใจแก่ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ประเทศ ว่าสถานศึกษาทำงานดี (บริหารดี สอนดี) นักเรียนจึงมีคุณภาพ (อุทุมพร จามรมาน, 2564)และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย โดยมีกระบวนการที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1.การพัฒนาคุณภาพ 2.การติดตามตรวจสอบคุณภาพ 3. การประเมินและรับรองคุณภาพ (จินตนา วงษ์นาค, 2564, หน้า 16)

กลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่โรงเรียนจอมทอง โรงเรียนแม่แจ่ม โรงเรียนฮอดพิทยาคม โรงเรียนอมก๋อยพิทยาคม โรงเรียนดอยเต่าพิทยาคม และโรงเรียนแม่ต๋นพิทยาคม ซึ่งกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์มีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีทักษะความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรสถานศึกษา ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนดผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและมีจิตสาธารณะ ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ ส่งเสริมครูให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและสร้างสรรค์

นวัตกรรมการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล ส่งเสริมผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตสาธารณะ ส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพโดยประสานความร่วมมือกับชุมชนกับหน่วยงานภายนอก ชุมชนผู้ประกอบการและภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการทำงานอย่างเป็นระบบมีคุณภาพ ยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้

จากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มเครือข่ายกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ ผู้อำนวยการโรงเรียนนอมก๋อยวิทยาคม (ทัศนธร อินทวงค์, วันที่ 11 สิงหาคม 2566) รองผู้อำนวยการโรงเรียนนอมก๋อยวิทยาคม (เชิงยุทธ มูลเอก, 11 สิงหาคม 2566) และครูโรงเรียนนอมก๋อยวิทยาคมหัวหน้างานประกันคุณภาพภายใน (วีระพงศ์ กล้าแข็ง, 11 สิงหาคม 2566) ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า โรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ อยู่ในพื้นที่ห่างไกล การเดินทาง และการคมนาคมไม่สะดวก รวมถึงบุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งเดิมย้ายสถานศึกษา บุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งให้รับผิดชอบใหม่ขาดความเข้าใจในงานจึงขาดการต่อเนื่องของระบบงาน การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแต่ละด้าน มีปัญหาสำคัญดังนี้ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ประกอบการ ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องบางส่วน ยังไม่ทราบถึงรายละเอียดการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ปัญหาการจัดการระบบบริหาร และสารสนเทศ ปัญหาทั่วไป ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ไม่สมบูรณ์ หรือไม่ปัจจุบัน การเข้าถึงข้อมูลที่จำกัดหรือล่าช้า การสื่อสารที่ไม่ดีระหว่างกลุ่มงานต่างๆ ซึ่งทำให้ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การนิเทศ กำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไม่สม่ำเสมอเท่าที่ควร รวมไปถึงด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การปรับปรุงพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้กระบวนการ PDCA ยังขาดความต่อเนื่อง

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้มีการสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ทราบถึงสภาพการดำเนินงานและศึกษาแนวทางการพัฒนาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เชียงใหม่ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มใช้กรอบแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561:17) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(2554:67) บุษบา ศรีมี (2560 :67) กระทรวงศึกษาธิการ (2561:34) ตามวงจรบริหารคุณภาพ PDCA ตามองค์ประกอบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานสถานศึกษา 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 2) ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 3) ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 4) ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 5) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 6) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 7) ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 8) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2566 จำนวนทั้งหมด 404 คน โดยจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 18 คน และครู จำนวน 386 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 196 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 43)

ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 คน ประกอบด้วย อาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องเกี่ยวกับการบริหาร จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษาวิทย์ฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษขึ้นไปที่ผ่านมาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายนอก จำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์ วิทย์ฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 2 คน ครูผู้สอนที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 2 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา จำนวน 1 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม และแบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1.แบบสอบถามการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบวิธีของ ลิเคิร์ท (Likert) ครอบคลุมเนื้อหาตามองค์ประกอบ 8 ด้าน ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2.แบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

แบบสอบถาม

1.ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือวิจัยเพื่อปรับปรุงแบบสอบถาม

3.สร้างนิยามศัพท์จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดคำถาม

4.เสนอแบบสอบถามฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ

5.ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยหาค่าดัชนี IOC

6.โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC มากกว่า .60 ขึ้นไป มาดำเนินการต่อไป

7.ทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

8.วิเคราะห์ความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลซิงได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

9.นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปใช้เก็บข้อมูล

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

1.ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือวิจัยเพื่อสร้างและปรับปรุงแบบบันทึกข้อมูล

2.เสนอแบบบันทึกข้อมูลให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ

3.จัดพิมพ์แบบบันทึกข้อมูลฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม

ส่งหนังสือถึงกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดเพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

แบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ส่งหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน เพื่อทำการนัดสนทนากลุ่มผ่านระบบออนไลน์ จากนั้นดำเนินการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสนทนากลุ่มออนไลน์ และนำข้อมูลจากการบันทึกการสนทนา มาตรวจสอบและสังเคราะห์เนื้อหาให้สมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และ วิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตาม มาตรฐานสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีการ ดำเนินการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้าน การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษา ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้านการดำเนินงานตาม แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมิน คุณภาพภายใน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษาตามมาตรฐานสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ พบว่า

ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ควรมีการกำหนดกรอบการเก็บข้อมูลที่จำกัดเฉพาะ ข้อมูลที่จำเป็นกำหนดวัตถุประสงค์การเก็บข้อมูลอย่างชัดเจน ระบุวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการเก็บ ข้อมูล เพื่อจำกัดขอบเขตของข้อมูลที่จำเป็น พิจารณาข้อมูลที่จำเป็นอย่างแท้จริงสำหรับการวิเคราะห์ และการตัดสินใจ สร้างเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อกำหนดว่าข้อมูลใดจำเป็นและข้อมูลใดที่ไม่จำเป็น หากไม่ สามารถเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดได้ ให้ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างเพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มี ตัวแทน นอกจากนี้จึงควรมีการวางแผนการเก็บข้อมูลที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย แจ้งให้บุคลากรทราบถึงวัตถุประสงค์และความสำคัญของการเก็บข้อมูล

ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน สถานศึกษามีการนำ ข้อมูลไปใช้ในการจัดทำแผนการปฏิบัติงานประจำปีในปีต่อไป ควรมีการวิเคราะห์และประเมินข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลสถานศึกษาอย่างละเอียดเพื่อระบุปัญหาและความท้าทายที่สำคัญ ประเมินความพร้อม และศักยภาพของสถานศึกษาในการนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผน พัฒนารอบการทำงาน พัฒนา

กรอบการทำงานที่ชัดเจนสำหรับการนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผน กำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ควรมีการนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและดียิ่งขึ้นโดยขั้นตอนแรกควรมีการวิเคราะห์ผลการประเมิน ตรวจสอบผลการประเมินอย่างละเอียดเพื่อระบุจุดแข็งและจุดอ่อน กำหนดสาเหตุที่แท้จริงของข้อบกพร่อง และจัดลำดับความสำคัญของข้อบกพร่องตามความรุนแรงและผลกระทบ ขั้นตอนที่สอง การพัฒนาแผนปฏิบัติการ ควรกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและวัดผลได้สำหรับการปรับปรุง ระบุกลยุทธ์และกิจกรรมที่จำเป็นเพื่อบรรลุเป้าหมาย กำหนดกรอบเวลาและทรัพยากรที่จำเป็น และกำหนดความรับผิดชอบและการสื่อสาร ขั้นตอนที่สาม ควรมีการดำเนินการแผนปฏิบัติการ ดำเนินการกลยุทธ์และกิจกรรมที่กำหนดไว้ ติดตามความคืบหน้าและปรับแผนตามความจำเป็น สร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ขั้นตอนที่สี่การประเมินผล ควรประเมินผลการดำเนินการแผนปฏิบัติการเป็นประจำ พร้อมทั้งเปรียบเทียบผลลัพธ์กับเป้าหมายที่กำหนดไว้ และระบุพื้นที่สำหรับการปรับปรุงเพิ่มเติม นอกจากนี้ควรสร้างความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด

ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ควรมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนและสอดคล้องกับแผนการพัฒนาคุณภาพศึกษากำหนดตัวชี้วัดที่ครอบคลุมทุกด้านของการศึกษา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณภาพการจัดการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ตัวชี้วัดควรมีความชัดเจน สามารถวัดผลได้ และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาเครื่องมือและกลไกการติดตามที่เหมาะสม

ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ควรมีการสร้าง ความเข้าใจกับครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การแก้ไขปัญหาความเข้าใจในโรงเรียน ควรมีการสื่อสารที่ชัดเจนและเปิดเผย จัดตั้งช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้างและมีประสิทธิภาพ เช่น การประชุมปกติ การสำรวจความคิดเห็น และกลไกการร้องเรียน ใช้ภาษาที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย หลีกเลี่ยงศัพท์เทคนิคที่อาจสร้างความสับสน แจ้งข้อมูลที่จำเป็นและทันท่วงทีให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด และยังสามารถสร้างความไว้วางใจและความเคารพด้วยการสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจและความเคารพซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นและข้อกังวลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างจริงจัง แสดงความโปร่งใสและความรับผิดชอบในกระบวนการตัดสินใจ นอกจากนี้ควรมีส่วนร่วมและความร่วมมือ จัดให้มีโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ จัดตั้งคณะกรรมการหรือกลุ่มทำงานที่ประกอบด้วยตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ

ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา แนวทางการแก้ไขปัญหาการนิเทศ กำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอในสถานศึกษา ควรมีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนสำหรับการปฏิบัติงานตามแผน แบ่งเป้าหมายออกเป็น

ขั้นตอนย่อยที่สามารถวัดผลได้ และสื่อสารเป้าหมายและตัวชี้วัดให้ชัดเจนแก่ผู้ปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ควรมีการสร้างระบบการนิเทศที่เป็นระบบ จัดตั้งทีมนิเทศที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง กำหนดตารางการนิเทศและกำกับติดตามที่สม่ำเสมอ ใช้เครื่องมือและเทคนิคการนิเทศที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจสอบเอกสาร และที่สำคัญควรมีการให้การสนับสนุนและคำแนะนำแก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง จัดการฝึกอบรมและการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างทักษะและความรู้ สร้างบรรยากาศการทำงานที่สนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนา และติดตามความคืบหน้าและประเมินผลตามแผนอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ควรมีการแก้ไขปัญหาสถาบันศึกษามีการปรับปรุงพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้กระบวนการ PDCA อย่างต่อเนื่องซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ ขั้นแรกควรมีการวางแผน (Plan) คือทบทวนและวิเคราะห์ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีอยู่ พร้อมกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนสำหรับการปรับปรุงพัฒนาแผนปฏิบัติการโดยระบุขั้นตอนและระยะเวลาที่ชัดเจน และกำหนดตัวชี้วัดและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อติดตามความคืบหน้า ขั้นที่สองควรมีการปฏิบัติ (Do) คือดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ขั้นที่สามการตรวจสอบ (Check) คือวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้เพื่อประเมินความสำเร็จของการปรับปรุงเปรียบเทียบกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ พร้อมระบุจุดแข็งและจุดอ่อนของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และขั้นสุดท้ายการดำเนินการแก้ไข (Act) คือดำเนินการแก้ไขที่จำเป็นตามผลการตรวจสอบ ปรับปรุงแผนปฏิบัติการและกระบวนการเพื่อให้แน่ใจว่ามีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และสื่อสารผลลัพธ์และบทเรียนให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ควรมีการทบทวนและปรับปรุงบทบาทหน้าที่จัดทำการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ปัจจุบันเพื่อระบุความซ้ำซ้อนหรือความไม่ชัดเจนปรับปรุงบทบาทหน้าที่ให้สอดคล้องกับเป้าหมายและภารกิจของสถานศึกษา และกำหนดความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่อย่างชัดเจน และควรมีการสื่อสารและเผยแพร่บทบาทหน้าที่ที่ปรับปรุงแล้วให้กับบุคลากรและผู้เรียนพร้อมจัดการประชุมหรือการฝึกอบรมเพื่ออธิบายและตอบคำถาม ซึ่งจะช่วยให้บทบาทหน้าที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายผ่านเอกสารหรือเว็บไซต์ รวมถึงการจัดหาการสนับสนุนและทรัพยากรซึ่งหมายถึงรวมถึงการฝึกอบรมและการพัฒนาเพื่อให้บุคลากรและผู้เรียนมีทักษะและความรู้ที่จำเป็น จัดหาทรัพยากร เช่น คู่มือและเครื่องมือ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ พร้อมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานและการเรียนรู้และเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง จึงควรมีการติดตามและประเมินการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรและผู้เรียนเป็นประจำ พร้อมทั้งประสิทธิภาพของบทบาทหน้าที่ที่ปรับปรุงแล้ว และทำการปรับเปลี่ยนตามความจำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่าบทบาทหน้าที่ยังคงมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตตอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตตอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เชียงใหม่ ผู้บริหารยุคใหม่มุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สถานศึกษาสามารถประเมินตนเองและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีกระบวนการใน การติดตาม กำกับ ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา เป็นไปตามมาตรฐานและ ตัวบ่งชี้ของคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจหรือเป็นหลักประกันให้กับ ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และสถานประกอบการว่า สามารถการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ซึ่ง สอดคล้องกับวันทนา เนื่อน้อย (2560) พบว่า ระดับการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษา สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 อยู่ใน ระดับมาก และสอดคล้องกับลดาวัลย์ ตั้งมั่น (2561) พบว่า 1) การดำเนินการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จังหวัดปทุมธานีอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษาตามมาตรฐานสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตตอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ พบว่าควรมีการกำหนดกรอบการเก็บข้อมูลที่จำกัด เฉพาะข้อมูลที่จำเป็นกำหนดวัตถุประสงค์การเก็บข้อมูลอย่างชัดเจน ระบุวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของ การเก็บข้อมูล เพื่อจำกัดขอบเขตของข้อมูลที่จำเป็น นอกจากนี้จึงควรมีการวางแผนการเก็บข้อมูลที่ ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย แจ้งให้บุคลากรทราบถึงวัตถุประสงค์และความสำคัญของ การเก็บข้อมูล เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือ สร้างความไว้วางใจโดยการอธิบายวิธีการเก็บ ข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทน์ จันจิตร (2559:78-79) พบว่า สภาพการดำเนินการ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของครูในภาพรวมการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการดำเนินงานมากที่สุด คือ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน สถานศึกษามีการนำ ข้อมูลไปใช้ในการจัดทำแผนการปฏิบัติงานประจำปีในปีต่อไป ควรมีการวิเคราะห์และประเมินข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลสถานศึกษาอย่างละเอียดเพื่อระบุปัญหาและความท้าทายที่สำคัญ ประเมินความพร้อม และศักยภาพของสถานศึกษาในการนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผน พัฒนารอบการทำงาน พัฒนา กรอบการทำงานที่ชัดเจนสำหรับการนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผน กำหนดบทบาทและความ

รับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สร้างกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลเพื่อติดตามความคืบหน้า สร้างความตระหนักให้กับบุคลากรเกี่ยวกับความสำคัญของการนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผน จัดหาเครื่องมือและทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูล ติดตามความคืบหน้าของแผนปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรี วรวรรณ (2563) พบว่า 1) ควรเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม บริหารตามโครงสร้างและบริบท โรงเรียน 2) ควรมีการระดมความคิดในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 3) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมโครงการตามแผนพัฒนาการศึกษา 4) ควรแต่งตั้งผู้เกี่ยวข้องประเมินผลและตรวจสอบ คุณภาพภายในสถานศึกษา 5) ควรมีการแต่งตั้งผู้เกี่ยวข้องติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ 6) ควรมีการแต่งตั้งกรรมการเพื่อทำการรายงานผลการประเมินตนเองตามสถานศึกษากำหนด

ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พบว่าควรมีการนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง ขั้นตอนแรกควรมีการวิเคราะห์ผลการประเมิน ตรวจสอบผลการประเมินอย่างละเอียดเพื่อระบุจุดแข็งและจุดอ่อน กำหนดสาเหตุที่แท้จริงของข้อบกพร่อง และจัดลำดับความสำคัญของข้อบกพร่องตามความรุนแรงและผลกระทบ ขั้นตอนที่สอง การพัฒนาแผนปฏิบัติการ ควรกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและวัดผลได้สำหรับการปรับปรุง ระบุกลยุทธ์และกิจกรรมที่จำเป็นเพื่อบรรลุเป้าหมาย ขั้นตอนที่สาม ควรมีการดำเนินการแผนปฏิบัติการ ดำเนินการกลยุทธ์และกิจกรรมที่กำหนดไว้ ติดตามความคืบหน้าและปรับแผนตามความจำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตัสนิม สะอะ (2564:1) พบว่า 1. ระดับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดให้มีการติดตามและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พบว่าควรกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ครอบคลุมทุกด้าน พร้อมทั้งพัฒนาเครื่องมือที่หลากหลายสำหรับการติดตามและการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ผลลัพธ์ในการวางแผนพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพ ตลอดจนจัดสรรทรัพยากรและติดตามความก้าวหน้า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจินตนา วงษ์นาค (2564) ที่พบว่าโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์มีการประกันคุณภาพภายในระดับปานกลาง โดยแนวทางพัฒนาแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ การกำหนดมาตรฐาน การวางแผนพัฒนา การดำเนินการตามแผน การประเมินผล และการรายงานผล โดยเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมและจัดทำรายงานที่มีการติดตามอย่างครบถ้วน

ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พบว่าควรคำนึงถึงบริบทโรงเรียน สร้างช่องทางสื่อสารที่โปร่งใส ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการที่มีตัวแทนหลากหลายกลุ่มเพื่อหารือและแก้ไขปัญหา การศึกษาของลดาวัลย์ ตั้งมัน (2561) พบว่า การประกันคุณภาพภายในในเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 4 มีแนวทางที่เน้นการพัฒนามาตรฐานและการ

วางแผนคุณภาพตามปีงบประมาณ การกำหนดหน้าที่ในระบบบริหาร รวมถึงการตรวจสอบทบทวนคุณภาพและจัดทำรายงานประเมินประจำปีตามมาตรฐานหน่วยงานต้นสังกัด

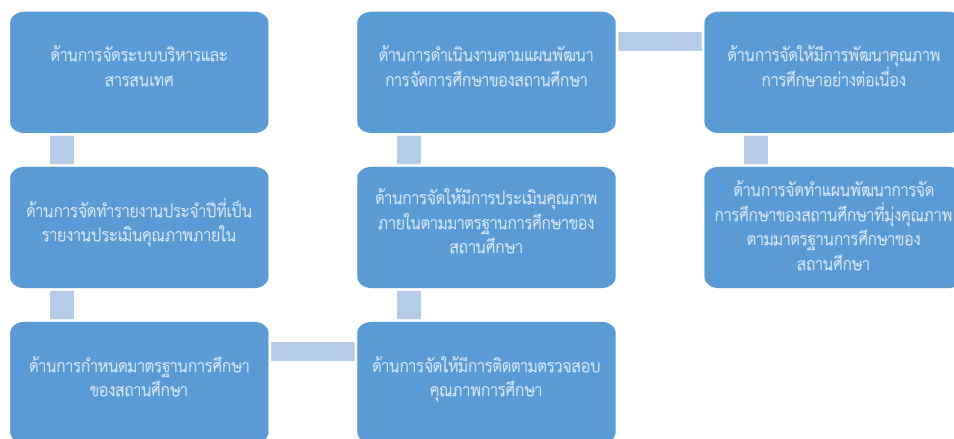
ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา พบว่าควรมีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนสำหรับการปฏิบัติงานตามแผน มีการสร้างระบบการนิเทศที่เป็นระบบ มีการให้การสนับสนุนและคำแนะนำแก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และติดตามความคืบหน้าและประเมินผลตามแผนอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งประเมินผลการปฏิบัติงานและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงและใช้ข้อมูลจากการประเมินผลเพื่อปรับปรุงแผนและกระบวนการนิเทศ รวมถึงจัดทำรายงานความคืบหน้าและผลการปฏิบัติงานเป็นประจำส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานให้และรับข้อเสนอแนะอย่างเปิดเผยให้การยอมรับและรางวัลแก่ผู้ปฏิบัติงานที่แสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติงานตามแผนที่ยอดเยี่ยม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรัชญา มานะวงศ์. (2564). พบว่า ผลการดำเนินการโครงการกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีการดำเนินงานเป็นประจำทุกปี โดยถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำคู่มือประเมิน คุณภาพภายในสถานศึกษา

ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง พบว่าควรมีการแก้ไขปัญหสถานศึกษามีการปรับปรุงพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้กระบวนการ PDCA อย่างต่อเนื่อง และสื่อสารผลลัพธ์และบทเรียนที่ได้เรียนรู้ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นอกจากนี้จึงควรมีการสร้างวัฒนธรรมแห่งการประกันคุณภาพการศึกษาในหมู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด จัดหาการฝึกอบรมและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บุคลากรมีความรู้และทักษะที่จำเป็น ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการติดตามและการประเมินผล จัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอเพื่อให้แน่ใจว่ามีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ญัฐพล จันทรพล (2564) พบว่า. แนวทางการประกันคุณภาพภายใน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้เกิดแนวทางดำเนินการประกันคุณภาพภายในประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐานและการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาการติดตามตรวจสอบประกันคุณภาพภายใน ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในระดับมาก

ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พบว่าควรมีการทบทวนและปรับปรุงบทบาทหน้าที่จัดทำกรวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ปัจจุบันเพื่อระบุความซ้ำซ้อนและควรมีการสื่อสารและเผยแพร่บทบาทหน้าที่ รวมถึงการจัดหาการสนับสนุนและทรัพยากรซึ่งหมายรวมถึงการฝึกอบรมและการพัฒนาควรมีการติดตามและประเมินการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรและผู้เรียนเป็นประจำนอกจากนี้ควรมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจัดให้มีการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้สถานศึกษาสามารถปรับปรุงการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรและผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันทนา เนื่อน้อย (2560) พบว่า ระดับการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตตออินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ควรกำหนดการเก็บข้อมูลเฉพาะที่จำเป็น พร้อมระบุวัตถุประสงค์การเก็บข้อมูลอย่างชัดเจน เพื่อนำไปใช้ในรายงานประเมินคุณภาพภายใน และการวางแผนการปฏิบัติงานประจำปี **การจัดทำรายงานประจำปี** ควรมีการวิเคราะห์และประเมินข้อมูลอย่างละเอียด เพื่อระบุปัญหาและความท้าทายในการพัฒนาสถานศึกษา และนำผลการประเมินไปปรับปรุงข้อบกพร่อง **การประเมินคุณภาพการศึกษา** ควรวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพอย่างละเอียดเพื่อระบุจุดแข็งและจุดอ่อน และนำผลการประเมินไปแก้ไขปรับปรุง **การติดตามคุณภาพการศึกษา** ควรกำหนดตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับแผนการพัฒนา และพัฒนาเครื่องมือในการติดตามที่เหมาะสม **กำหนดมาตรฐานการศึกษา** ควรเข้าใจบริบทของโรงเรียน สร้างการสื่อสารที่เปิดเผยและชัดเจน รวมถึงบรรยากาศที่ไว้วางใจและเคารพซึ่งกันและกัน **การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษา** ควรกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน มีระบบการนิเทศ และให้การสนับสนุนแก่ผู้ปฏิบัติงาน **พัฒนาคุณภาพการศึกษา** ควรใช้กระบวนการ PDCA อย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงระบบประกันคุณภาพ และสื่อสารผลลัพธ์แก่ผู้เกี่ยวข้อง **การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา** ควรทบทวนและปรับปรุงบทบาทหน้าที่ และให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผน

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ได้สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ข้อมูลที่ได้จะช่วยให้ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถใช้กระบวนการ PDCA ในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาระบบคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารการจัดการมีประสิทธิภาพ มีเป้าหมายที่ชัดเจน และแผนการดำเนินงานที่ดี รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต่างๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลการศึกษาพบว่าการจัดระบบบริหารและสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย ผู้บริหารควรวางแผนและกำหนดกรอบการเก็บข้อมูลสารสนเทศ โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย เพื่อให้ข้อมูลนำมาใช้ประโยชน์ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผู้บริหารควรนำข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ มาใช้ในการขับเคลื่อนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

References

- กัลยาณี พรหมทอง. (2560). *การประกันคุณภาพ*. มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขต กรุงเทพมหานคร. <http://www.ipebk.ac.th/bep/wp-content/uploads/2017/11/Kanlayanee-B3L11.pdf>
- จินตนา วงษ์นาค. (2564). *แนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านลำแดง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- จำนงค์ จันวิจิตร (2559) *การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2* มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

- ณัฐพล จันทร์พล (2564) การพัฒนาแนวทางการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ตัสนิม สะอะ (2564). การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
<http://opac.tsu.ac.th/catalog/BibItem.aspx?BibID=b00205444>
- ปรัชญา มานะวงศ์. (2564). การพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านสามขา มิตรภาพที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มยุรี วรรณธรณ (2563). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ลดาวลัย ตั้งมั่น. (2561). การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- วันทนา เนื่อน้อย. (2560). การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์ การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
<https://bet.obec.go.th/index/wp-content/uploads/2018/08/nn3.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อุทุมพร จามรมาน. (2564). การประกันคุณภาพการศึกษากับการประเมินคุณภาพภายนอก. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน)
- อังคณา ศรีทิพย์ศักดิ์ (2564). แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของ โรงเรียนมัธยมศึกษาสทวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.

**แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาสะเมิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2**
The Motivation in Work of School Administrators in the Samoeng 3 Educational
Quality Development Network Group Under the Chiang Mai Primary Educational

สุภศรี ศรีเมือง Suphasri Srimueang
ธีระภัทร ประสมสุข Teerapat Prasomsuk
เสกชัย ชมบุญชู Sekchai Chompoonuch
จันทระฉาย ยมสูงเนิน Janchai Yomsungnern
มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
North-chiang mai university
g653302025@northcm.ac.th

Received 2024/03/28

Revised 2024/10/24

Accepted 2024/11/04

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน โดยประชากรในการวิจัยจำนวน 121 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย กำหนดขนาดตามตารางของเครจซีและมอร์แกน ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 92 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 6 คน และครูผู้สอน 86 คน ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ เลือกแบบเฉพาะเจาะจงมีจำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.76 และ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) การศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก
- 2) แนวทางการพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

ด้านความกระตือรือร้น: ควรมีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน แสดงความอดทนและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค
 แก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วและเด็ดขาด ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง: ควรปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็ม
 ความสามารถ ยอมรับความผิดพลาดที่เกิดขึ้น รับผลประโยชน์ร่วมกัน ค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาและ
 ปรับปรุงพัฒนางานให้ดีขึ้น ด้านความทะเยอทะยาน: ควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้และความสามารถ
 ในระดับที่สูงขึ้น บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพสู่ความสำเร็จ ด้านความกล้าเสี่ยง: ควรเป็นบุคคลที่ชอบ
 ปฏิบัติงานที่ท้าทายความสามารถของตนเอง โดยตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง ด้าน
 การวางแผนงาน: ควรกำหนดนโยบายและเป้าหมายที่ชัดเจนในแผนปฏิบัติการประจำปี แต่งตั้ง
 คณะทำงาน นิเทศ กำกับติดตามผลการดำเนินงาน ปรับปรุงพัฒนา และรายงานผลต่อหน่วยงานที่
 เกี่ยวข้อง ด้านความมีเอกลักษณ์: ควรมีบุคลิกภาพที่ภูมิฐาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถ
 ปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

คำสำคัญ : แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา, กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ
 การศึกษาละแวก 3.

Abstract

This research aims to 1) study the motivation of school administrators in the Samoeng 3 Educational Quality Development Network, under the Office of the Chiang Mai Primary Educational Service Area 2, and 2) study the guidelines for developing the motivation of school administrators in the Samoeng 3 Educational Quality Development Network, under the Office of the Chiang Mai Primary Educational Service Area 2. The research design is a mixed-method research with a population of 121 people and a sample group of 92 people, divided into 6 school administrators and 86 teachers. The qualified persons who provided information for the interview were selected by specific interview, totaling 6 people. The research instruments were a questionnaire with a reliability of 0.76 and an interview form. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, and content analysis.

The research results found that

1) The study of the motivation of school administrators in the Samoeng 3 Educational Quality Development Network, under the Office of the Chiang Mai Primary Educational Service Area 2, was at a high level overall.

2) Guidelines for developing the motivation of school administrators in the network Developing the quality of education in Samoeng 3, under the Office of the Primary Education Area, Chiang Mai, Area 2. Enthusiasm: Should have determination in

working, show patience and do not give up on obstacles, solve problems quickly and decisively. Self-responsibility: Should perform duties to the best of their ability, accept mistakes that occur, receive mutual benefits, find solutions to problems and improve and develop work for the better. Ambition: Should develop themselves to have higher levels of knowledge and abilities, manage work with goals towards success. Risk-taking: Should be a person who likes to work that challenges their abilities by making decisions based on correct information. Planning: Should set clear policies and goals in the annual action plan, appoint a working group, supervise, monitor and follow up on work results, improve and develop, and report results to relevant agencies. Uniqueness: Should have a dignified personality, be creative and able to adapt to rapidly changing situations.

Keywords: Motivation for work of school administrators, Samoeng 3 Education Quality Development Network Group.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไข ฉบับที่ 4 (2562) กำหนดไว้ว่าการศึกษาคือต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชาเป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญเพราะ เป็นผู้ที่มามีบทบาทที่จะทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลวได้ ด้วยการใช้ความสามารถในการจูงใจให้บุคลากรในสถานศึกษาทำงานเป็นทีมและมีระบบการจัดการให้การดำเนินการภายในสถานศึกษาเป็นไปด้วยความถูกต้องเหมาะสมมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งต้องใช้ความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อชักนำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันปฏิบัติการกิจในการจัดการศึกษาแก่เยาวชนให้มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของสังคมและประเทศชาติ (สร้อยกัญญา โพธิสมภพวงษ์, 2557 : 12) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการบริหารอย่างมาก เพราะสถานศึกษาเป็นระบบการศึกษาและระบบสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาจึงหมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาเป็นงานที่ยากลำบาก เป็นงานที่สำคัญและท้าทายความสามารถของบุคคล ผู้ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องรู้ ต้องตระหนัก และมีความรู้ความสามารถอย่างดีในบทบาทภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของตน (จรุณี แก้วเอียน, 2556 : 46) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ ความสำคัญต่อทิศทางการดำเนินนโยบาย

ทางการศึกษา หากผู้บริหารมีความสามารถสูงมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ทำให้การดำเนินงานทางการศึกษาเป็นไปในทิศทางที่มุ่งหวังได้สำเร็จ ปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ ควรมีลักษณะเป็นผู้ที่ใช้การนำ (Lead) ควบคู่ไปกับการจัดการ (Manage) ทั้งนี้สิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษายุคปัจจุบันพึงมี คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความสำเร็จของการทำงานใด ๆ ความสำเร็จของงาน ส่วนหนึ่งเกิดจากแรงจูงใจ เพราะ แรงจูงใจ หมายถึง แรงกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมมุ่งสู่จุดมุ่งหมาย บุคคลที่มีแรงจูงใจสูงจะมีความตั้งใจในการทำงานมากกว่า อดทนต่อความล้มเหลวสูงกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจต่ำ นอกจากนี้แมคเคลแลนด์ (McClelland) อธิบายถึงแรงจูงใจของบุคคลที่กระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จ โดยไม่ได้หวังรางวัลตอบแทนจากการกระทำของตน ซึ่งความต้องการสำเร็จนี้ ในด้านของการทำงาน หมายถึง ความต้องการที่จะทำงานให้ดีที่สุด และทำให้สำเร็จผลตามที่ตั้งใจไว้สำเร็จได้ก็จะเป็นแรงกระตุ้นให้ทำงานอื่น ๆ ให้สำเร็จต่อไป

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สามารถนำสถานศึกษาที่อยู่ภายใต้การบริหารงานไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในระยะยาว แต่การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมายของการบริหารสถานศึกษามากเท่าที่ควร เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เช่นเดียวกันกับผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาละแวก 3 ซึ่งโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาละแวก 3 ประกอบด้วย โรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 5 โรงเรียนหลัก ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ได้แก่ โรงเรียนบ้านแม่โต โรงเรียนบ้านบ่อแก้ว โรงเรียนบ้านแม่ยางห้า โรงเรียนร่ำป่าปอร์ต (ตชด.บำรุงที่ 92) โรงเรียนบ้านห้วยน้ำจาง และ โรงเรียนสาขาอีก 2 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ โรงเรียนบ้านแม่ยางห้า สาขาเด่นฮ่อม และ โรงเรียนบ้านแม่โตสาขาห้วยเต่า ตั้งอยู่ในถิ่นทุรกันดาร ตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ลักษณะภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงสลับซ้อนอยู่ระหว่างหุบเขา ประชากรประกอบด้วยกลุ่มชนพื้นเมือง ปกาเกอญอ ม้ง และไทใหญ่ อาศัยอยู่ร่วมกัน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ฐานะยากจน มีวิถีชีวิตค่อนข้างเรียบง่าย จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นไปด้วยความยากลำบาก เช่น 1) ด้านความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนไม่เอื้ออำนวยนักเรียนส่วนใหญ่มีเชื้อสายปกาเกอญอ ม้ง และ ไทใหญ่ มีความแตกต่างกันทางด้านภาษาและวัฒนธรรม การสื่อสารระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนไม่สัมพันธ์กัน ต้องใช้เวลาในการปรับตัวเป็นเวลานาน จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ 2) ด้านอาคารสถานที่ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณไม่เพียงพอ อาคารเรียน อาคารประกอบ บ้านพักครูเก่าเสื่อมโทรม ไม่ปลอดภัยในการพักอาศัย จึงทำให้ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 3) ด้านเงินเดือนที่ได้รับ ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน 4) ด้านการเดินทางยากลำบาก 5) ด้านเกณฑ์การพิจารณาการย้ายของภาครัฐกำหนดไว้จากระยะเวลาทำงาน 1 ปี เป็น 4 ปี จากสาเหตุดังกล่าว

ผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง 3 จึงทำเรื่องขอย้ายเมื่อครบกำหนดระยะเวลาปฏิบัติงานตามเกณฑ์การย้ายของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่กำหนดไว้ 4 ปี เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้โรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง 3 มีการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ต่อเนื่อง ขาดแคลนครูผู้สอน และ ผู้บริหารสถานศึกษาตลอดเวลา (แผนปฏิบัติการโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง 3, 2565)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 รูปแบบการวิจัยผสมผสาน ตามแนวคิดของแมคเคลแลนด์ อ้างถึงใน ดร.ชนิ จิตคำรพ (2561 : 7) ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1.ด้านความกระตือรือร้น 2. ด้านความรับผิดชอบต่อนตนเอง 3. ด้านความทะเยอทะยาน 4. ด้านความกล้าเสี่ยง 5. ด้านการวางแผนงาน 6. ด้านความมีเอกลักษณ์

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง 3 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และครูผู้สอน จำนวน 116 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 121 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan.1973 : 1088) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน และครูผู้สอน จำนวน 86 คน

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้การสัมภาษณ์ โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 6 คน ได้แก่ 1. ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน 2. ศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 คน 3. ครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 คน โดยมีคุณสมบัติผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่และมีประสบการณ์การปฏิบัติงาน ด้านศึกษานิเทศก์ ด้านหัวหน้าฝ่ายงานบริหารงานบุคคล และ ด้านหัวหน้าฝ่ายงานบริหารงานวิชาการ

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ฉบับ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน มีเนื้อหาและรูปแบบ ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน เป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 รวม 6 ด้าน คือ 1. ด้านความกระตือรือร้น 2. ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง 3. ด้านความทะเยอทะยาน 4. ด้านความกล้าเสี่ยง 5. ด้านการวางแผน และ 6. ด้านความมีเอกลักษณ์ สรุปผลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ตามวิธีของ Likert แบ่งเป็น 5 ระดับ

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

การสร้างเครื่องมือดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร ทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา
2. ศึกษาความหมาย ทฤษฎี หลักการ แนวคิด องค์ประกอบเพื่อทำนิยามศัพท์ในการวิจัย ซึ่งเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม
3. นำแบบสอบถามฉบับร่างที่จัดทำขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม
4. นำแบบสอบและแบบสัมภาษณ์ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำแบบสอบถามไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยพิจารณาข้อที่มีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป
5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง
6. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่จัดทำสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ประกอบด้วย ครูโรงเรียนวัดหนองป่าครั่ง ครูโรงเรียนบ้านบวกค้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

7. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการทดลองใช้ (Try Out) แล้ว มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach's Alpha Coefficient ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76

8. จัดทำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยต่อไป

แบบสัมภาษณ์

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity)

ผู้วิจัยจะนำแบบทดสอบที่พัฒนาขึ้นไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) โดยพิจารณาจากค่า IOC ที่มากกว่า 0.5 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 97)

2. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน จำนวน 30 คน ประกอบด้วย ครูโรงเรียนวัดหนองป่าครั่ง และครูโรงเรียนบ้านบวักค่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าแอลฟาตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 99) โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) มีค่า 0.76

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงเชี่ยวชาญและมีความสมบูรณ์นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้คำร้อยละ เสนอในรูปแบบตาราง

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมและรายด้าน นำเสนอในรูปแบบตาราง แล้วนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาแปลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด 2556: 121)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 โดยรวม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านความกระตือรือร้น คือ ควรมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายและส่งงานก่อนกำหนดเวลา ส่งผลให้ผู้บริหาร บุคลากรในสถานศึกษามีผลงาน ผู้บริหารควรมีความกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบ บริหารงาน ช่วยเหลือบุคลากรให้ปฏิบัติงานตามแผนงานที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องมีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค สามารถแก้ปัญหาได้ มีการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว เด็ดขาดและถูกต้อง บนพื้นฐานข้อมูลสารสนเทศ

ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง คือ มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบอย่างเต็มที่ และเต็มความสามารถ ผู้บริหารที่ดีควรยอมรับความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน มีการสืบค้น หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน รับฟังความคิดเห็นของบุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษา

ด้านความทะเยอทะยาน คือ ควรมีความพยายามฝึกฝนตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถในระดับที่สูงขึ้นเสมอ ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความสำเร็จในระยะยาวมากกว่าระยะสั้น มีการแก้ไขปัญหาในสิ่งที่ยากให้สำเร็จ มุ่งมั่นปฏิบัติงานให้สำเร็จ ปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น แข่งขันในการทำงานเพื่อเป็นที่ยอมรับของผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ปฏิบัติงานที่ท้าทายความสามารถและสติปัญญาของตนเองได้สำเร็จทุกครั้ง

ด้านความกล้าเสี่ยง คือ ควรเป็นบุคคลที่มีความมั่นใจในความสามารถของตนเอง มีการตัดสินใจเด็ดเดี่ยวไม่ลังเล ปฏิบัติงานโดยความสามารถไม่ฟังโชคชะตา มีความกล้าได้กล้าเสี่ยง บางครั้งอาจจะสร้างความเสียหายกับองค์กร ดังนั้นควรมีการนำนโยบาย หรือแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกันปรึกษาหารือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการวางแผนการปฏิบัติงาน มีการตั้งเป้าหมายในการปฏิบัติงาน และมีการเสริมสร้างกำลังใจให้บุคลากร

ด้านการวางแผนงาน คือ ควรวิเคราะห์ สภาพบริบทของสถานศึกษา แต่งตั้งคณะทำงานให้เหมาะสมกับปริมาณงาน มีการบริหารจัดการบนฐานข้อมูลที่ต้อง มีนำปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานมาแก้ไข พัฒนาวิธีการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น มีความกล้าได้กล้าเสี่ยง บางครั้งอาจจะสร้างความเสียหายกับองค์กร ดังนั้นควรมีการนำนโยบาย หรือแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกันปรึกษาหารือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ด้านความมีเอกลักษณ์ คือ ควรร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์วิสัยทัศน์ ร่วมกันตัดสินใจในการปฏิบัติงานตามบริบทของสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์ในการบริหารที่ก้าวไกล เป็นนักคิด นักเขียน มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ขอบวิธีการปฏิบัติงานที่ใหม่ ๆ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

ด้านความกระตือรือร้น คือ ควรมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายและส่งงานก่อนกำหนดเวลา ส่งผลให้ผู้บริหาร บุคลากรในสถานศึกษามีผลงาน ผู้บริหารควรมีความกระตือรือร้นที่จะ

รับผิดชอบ บริหารงาน ช่วยเหลือบุคลากรให้ปฏิบัติงานตามแผนงานที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องมีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค สามารถแก้ปัญหาได้ มีการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว เด็ดขาดและถูกต้อง บนพื้นฐานข้อมูลสารสนเทศ มีความคิดสร้างสรรค์ มุ่งมั่นทุ่มเท และเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ

ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง คือ มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานที่ได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่ และเต็มความสามารถ ผู้บริหารที่ดีควรยอมรับความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน มีการสืบค้น หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน รับฟังความคิดเห็นของบุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษา

ด้านความทะเยอทะยาน คือ ควรมีความพยายามฝึกฝนตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถในระดับที่สูงขึ้นเสมอ ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความสำเร็จในระยะยาวมากกว่าระยะสั้น มีการแก้ไขปัญหาในสิ่งที่ยากให้สำเร็จ มุ่งมั่นปฏิบัติงานให้สำเร็จ ปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น แข่งขันในการทำงานเพื่อเป็นที่ยอมรับของผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ปฏิบัติงานที่ท้าทายความสามารถและสติปัญญาของตนเองได้สำเร็จทุกครั้ง ปรับปรุงตนเองอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ตนและสถานศึกษาประสบความสำเร็จพัฒนาผลงานของตนเองและทีมงานให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

ด้านความกล้าเสี่ยง คือ ควรเป็นบุคคลที่มีความมั่นใจในความสามารถของตนเอง มีการตัดสินใจเด็ดเดี่ยวไม่ลังเล ปฏิบัติงานโดยความสามารถไม่ฟังโชคชะตา มีความกล้าได้กล้าเสี่ยง บางครั้งอาจจะสร้างความเสียหายกับองค์กร ดังนั้นควรมีการนำนโยบาย หรือแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกันปรึกษาหารือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการวางแผนการปฏิบัติงาน มีการตั้งเป้าหมายในการปฏิบัติงาน และมีการเสริมสร้างกำลังใจให้บุคลากร

ด้านการวางแผนงาน คือ ควรวิเคราะห์ สภาพบริบทของสถานศึกษา แต่งตั้งคณะทำงานให้เหมาะสมกับปริมาณงาน มีการบริหารจัดการบนฐานข้อมูลที่ต้องการ มีนำปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานมาแก้ไข พัฒนาวิธีการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น มีความกล้าได้กล้าเสี่ยง บางครั้งอาจจะสร้างความเสียหายกับองค์กร ดังนั้นควรมีการนำนโยบาย หรือแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกันปรึกษาหารือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ด้านความมีเอกลักษณ์ คือ ควรร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์วิสัยทัศน์ ร่วมกันตัดสินใจในการปฏิบัติงานตามบริบทของสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์ในการบริหารที่ก้าวไกล เป็นนักคิด นักเขียน มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ขอบวิธีการปฏิบัติงานที่ใหม่ ๆ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 โดยรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับ ภพกมล มุขศรี (2556) พบว่า ในภาพรวม อยู่ใน

ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการรู้จักการวางแผน ด้านความกระตือรือร้น ด้านความกล้าเสี่ยง และด้านความทะเยอทะยาน อยู่ในระดับมากพิจารณาเป็นรายด้าน

ด้านความกระตือรือร้น โดยรวม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า มีการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จก่อนระยะเวลาที่กำหนด เป็นบุคคลที่รักการค้นคว้าหาวิธีการใหม่ ๆ หาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ มุ่งมั่น มุ่งเท เอาใจใส่ในงานที่ทำให้บรรลุผลสำเร็จ สอดคล้องกับ จักรพันธ์ สุทธิยาภรณ์ (2565) พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ด้านความกระตือรือร้น ด้านการวางแผนงาน ด้านความกล้าเสี่ยง ด้านความทะเยอทะยาน และด้านการมีเอกลักษณ์ และสอดคล้องกับ พิมพ์ชนก ทองเงิน (2563) พบว่า ในภาพรวม อยู่ระดับในระดับมาก ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ด้านการวางแผนงาน ด้านความมีเอกลักษณ์ ด้านความทะเยอทะยาน ด้านความกล้าเสี่ยง ด้านความกระตือรือร้น

ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยรวม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบอย่างเต็มที่ เต็มความสามารถ ค้นหาวิธีการที่ดีที่สุดมาใช้ในการแก้ไขปัญหาอยู่เสมอ สอดคล้องกับ พิระภรณ์ ทะชะติสังห์ (2566) พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความทะเยอทะยาน และสอดคล้องกับ จักรพันธ์ สุทธิยาภรณ์ (2565) พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองด้านความกระตือรือร้น ด้านการวางแผนงาน ด้านความกล้าเสี่ยง ด้านความทะเยอทะยาน และด้านการมีเอกลักษณ์

ด้านความทะเยอทะยาน โดยรวม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า มีความพยายามฝึกฝนตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถในระดับที่สูงขึ้นเสมอ ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความสำเร็จในระยะยาวมากกว่าระยะสั้น มีการแก้ไขปัญหาในสิ่งที่ยากให้สำเร็จ มุ่งมั่นปฏิบัติงานให้สำเร็จ สอดคล้องกับ พิระภรณ์ ทะชะติสังห์ (2566) พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความทะเยอทะยาน และสอดคล้องกับ จักรพันธ์ สุทธิยาภรณ์ (2565) พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ด้านความกระตือรือร้น ด้านการวางแผนงาน ด้านความกล้าเสี่ยง ด้านความทะเยอทะยาน และด้านการมีเอกลักษณ์

ด้านความกล้าเสี่ยง โดยรวม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า เป็นบุคคลที่มีความมั่นใจในความสามารถของตนเอง มีการตัดสินใจเด็ดเดี่ยวไม่ลังเล พร้อมเป็นผู้นำในสถานการณ์ที่ยากลำบาก และท้าทาย สอดคล้องกับ พิมพ์ชนก ทองเงิน (2563) พบว่า 1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ด้านการวางแผนงาน ด้านความมีเอกลักษณ์ ด้านความทะเยอทะยาน ด้านความกล้าเสี่ยง และด้านความกระตือรือร้น อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ จารุวรรณ อะคะปัน (2558) พบว่า โดยภาพรวม อยู่

ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง รองลงมา คือ ด้านความกระตือรือร้น ด้านความทะเยอทะยาน และด้านความกล้าเสี่ยง ตามลำดับ

ด้านการวางแผนงาน โดยรวม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะ มีวิธีดำเนินงานที่เป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้ จัดอบรมให้ความรู้ ประชุมปรึกษาร่วมกับผู้ร่วมงานก่อนการปฏิบัติงาน รายงานผลการปฏิบัติงานต่อสาธารณชนและพัฒนาผลการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับจักรพันธ์ สุทธิยาภรณ์ (2565 : 121) พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ด้านความกระตือรือร้น ด้านการวางแผนงาน ด้านความกล้าเสี่ยง ด้านความทะเยอทะยาน และด้านการมีเอกลักษณ์ และสอดคล้องกับ ภาพกมล มุขศรี (2556) พบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการรู้จักการวางแผน ด้านความกระตือรือร้น ด้านความกล้าเสี่ยง และด้านความทะเยอทะยาน อยู่ในระดับมาก

ด้านความมีเอกลักษณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะ มีความสนใจสถานการณ์ใหม่ ๆ หรือสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีลักษณะนิสัยที่แสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง ปฏิบัติงานที่มีความแปลกใหม่อยู่เสมอ สอดคล้องกับพิมพ์ชนก ทองเงิน (2563) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ด้านการวางแผนงาน ด้านความมีเอกลักษณ์ ด้านความทะเยอทะยาน ด้านความกล้าเสี่ยง และด้านความกระตือรือร้น ตามลำดับ

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. แนวทางการพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 พบว่า

ด้านความกระตือรือร้น คือ ควรมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายและส่งงานก่อนกำหนดเวลา ส่งผลให้ผู้บริหาร บุคลากรในสถานศึกษามีผลงาน ผู้บริหารควรมีความกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบ บริหารงาน ช่วยเหลือบุคลากรให้ปฏิบัติงานตามแผนงานที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องมีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค สามารถแก้ปัญหาได้ มีการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว เด็ดขาดและถูกต้อง บนพื้นฐานข้อมูลสารสนเทศ มีความคิดสร้างสรรค์ มุ่งมั่นทุ่มเท และเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ สอดคล้องกับ พิมพ์ชนก ทองเงิน (2563) พบว่า ด้านความกระตือรือร้น ผู้บริหารต้องมีความกระตือรือร้นในการทำงานซึ่งให้ได้มาแห่งผลงานต้องกระทบกับบุคลากรในสถานศึกษาและผู้สอนมากนัก พร้อมทั้งผู้บริหารควรเป็นผู้ที่มีตั้งใจงานทำงานสำเร็จ และเห็นว่งานที่ยากนั้นเป็นงานที่ท้าทายเพื่อทดสอบความสามารถของตน และผู้บริหารต้องมีความกระตือรือร้นที่รับผิดชอบ และความช่วยเหลือให้ทำงานได้ตามแผนที่กำหนด

ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง คือ มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานที่ได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่ และเต็มความสามารถ ผู้บริหารที่ดีควรยอมรับความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน มีการสืบค้น หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน รับฟังความ

คิดเห็นของบุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษา สอดคล้องกับ ดร.ชนี จิตคำพร (2561) พบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง คือ ผู้บริหารที่ดีต้องยอมรับความผิดพลาดในการทำงานและหาหนทางปรับปรุงวิธีการทำงานโดยการยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรในองค์กรด้วย รวมถึงความรับผิดชอบต่อตนเองจะเป็นผลขั้นแรกในการทำงานให้เกิดผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ และทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ

ด้านความทะเยอทะยาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า มีความพยายามฝึกฝนตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถในระดับที่สูงขึ้นเสมอ ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความสำเร็จในระยะยาวมากกว่าระยะสั้น มีการแก้ไขปัญหาในสิ่งที่ยากให้สำเร็จ มุ่งมั่นปฏิบัติงานให้สำเร็จ ปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น แข่งขันในการทำงานเพื่อเป็นที่ยอมรับของผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ปฏิบัติงานที่ท้าทายความสามารถและสติปัญญาของตนเองได้สำเร็จทุกครั้ง ปรับปรุงตนเองอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ตนและสถานศึกษาประสบความสำเร็จพัฒนาผลงานของตนเองและทีมงานให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ สอดคล้องกับ ดร.ชนี จิตคำพร (2561) พบว่า ด้านความทะเยอทะยาน คือ ผู้บริหารต้องมีความทะเยอทะยาน ผู้บริหารต้องมีความทะเยอทะยานสูง มุ่งสู่การแข่งขันเพื่อพัฒนางานและต้องพยายามปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงต้องมีการเปรียบเทียบผลงานของตนเองกับผลงานของผู้อื่น เพื่อนำมาพัฒนางานของตนเองให้ดีขึ้น และต้องมีความเชื่อว่าการมีผลงานที่ดีเด่นนั้น เป็นความสำเร็จในการทำงานของตนเองและมีผลต่อองค์กร

ด้านความกล้าเสี่ยง โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า เป็นบุคคลที่มีความมั่นใจในความสามารถของตนเอง มีการตัดสินใจเด็ดเดี่ยวไม่ลังเล และ พร้อมเป็นผู้นำในสถานการณ์ที่ยากลำบากและท้าทาย ปฏิบัติงานโดยความสามารถไม่ฟังโชคชะตา เป็นบุคคลที่ชอบแสดงออก ชอบคิดและทำในสิ่งที่ยากและท้าทาย ปฏิบัติงานที่มุ่งความสำเร็จหลีกเลี่ยงความล้มเหลว และมีความภาคภูมิใจในตนเองเมื่อปฏิบัติงานที่ยากให้ประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับ พิมพ์ชนก ทองเงิน (2563) พบว่า ด้านความกล้าเสี่ยง ผู้บริหารต้องกล้าเสี่ยงในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการท้าทายในการพัฒนางาน ค้นพบหลักการแนวทางใหม่ มีความกล้าได้กล้าเสี่ยงบางครั้งอาจมีผลต่อองค์กร อาจทำให้เกิดความเสียหายกับองค์กร เพราะฉะนั้นผู้บริหารควรมีการผ่านกระบวนการแสดงความเห็นชอบขององค์กร ไม่ใช่ของผู้บริหารเพียงคนเดียว

ด้านการวางแผนงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่ามีวิธีดำเนินงานที่เป็นระบบสามารถตรวจสอบได้ มีการจัดอบรมให้ความรู้ ประชุมปรึกษาร่วมกับผู้ร่วมงานก่อนการปฏิบัติงาน รายงานผลการปฏิบัติงานต่อสาธารณชนและพัฒนาผลการปฏิบัติงาน มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติงานโดยกำหนดวัตถุประสงค์ของงานและเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน ตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาผลการปฏิบัติงานต่อไป ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหามานำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ สอดคล้องกับ จักรพันธ์ สุทธิยาภรณ์ (2565) พบว่า การวางแผนงาน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีกระบวนการคิดวิเคราะห์ มีการวางแผนให้ตรงตาม

บริบท ของงานและตรงความสามารถของบุคลากร เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ผู้บริหาร สถานศึกษาต้องมีจุดประสงค์ วิสัยทัศน์ หรือเป้าหมายที่ชัดเจนในใจก่อน แผนการทำงานจะนำไปสู่ การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ หากเรามีแผนการทำงานที่ดี เราก็จะสามารถบรรลุเป้าหมายใด ๆ ก็

ด้านความมีเอกลักษณ์ ด้านความมีเอกลักษณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่ามีความสนใจสถานการณ์ใหม่ ๆ หรือสิ่งใหม่ ๆ มีลักษณะนิสัยที่แสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง และ ปฏิบัติงานที่มีความแปลกใหม่อยู่เสมอ มีความมั่นใจในความสามารถของตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของตนและผู้ร่วมงาน เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานใช้ความคิดเห็นอย่างอิสระ ได้อย่างเต็มที่ และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ นำผลการปฏิบัติงานที่แปลกใหม่มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา สอดคล้องกับ จักรพันธ์ สุทธิยาภรณ์ (2565) พบว่า ด้านการมีเอกลักษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากรในองค์กร ทั้งด้านสติปัญญาและอารมณ์ ต้องมีหุตากว้างไกล มีจิตใจเมตตากรุณา ทนต่อเหตุการณ์ มีความเด่นด้านคุณธรรมจริยธรรมมีจิตวิทยาในการพูดและแสดงออก สามารถโน้มน้าวให้ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความเป็นผู้นำสามารถปฏิบัติได้ตามสากลนิยมและเป็นตัวอย่างให้คำแนะนำให้กับผู้อื่นได้

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ที่มา: ประยุกต์ใช้ตามแนวคิดของเมคเคลแลนด์ อ้างถึงใน ดร.ชนิ จิตคำพร (2561 : 7)

ด้านความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายและส่งงานก่อนกำหนดเวลา ส่งผลให้ผู้บริหาร บุคลากรในสถานศึกษามีผลงาน ผู้บริหารควรมีความกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบ บริหารงาน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานที่ได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่ และเต็มความสามารถ ผู้บริหารที่ดีควรยอมรับความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน มีการสืบค้น หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน

ด้านความทะเยอทะยาน มีความพยายามฝึกฝนตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถในระดับที่สูงขึ้นเสมอ ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความสำเร็จในระยะยาวมากกว่าระยะสั้น มีการแก้ไขปัญหาในสิ่งที่ยากให้สำเร็จ ด้านความกล้าเสี่ยง ควรเป็นบุคคลที่มีความมั่นใจในความสามารถของตนเอง มีการตัดสินใจเด็ดเดี่ยวไม่ลังเล ปฏิบัติงานโดยความสามารถไม่ฟังโชคชะตา มีความกล้าได้กล้าเสี่ยง บางครั้งอาจจะสร้างความเสียหายกับองค์กร ด้านการวางแผนงาน วิเคราะห์ สภาพบริบทของสถานศึกษา แต่งตั้งคณะทำงานให้เหมาะสมกับปริมาณงาน มีการบริหารจัดการบนฐานข้อมูลที่ต้องการ มีนำปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานมาแก้ไข พัฒนาวิธีการปฏิบัติงานที่ดี ด้านความมีเอกลักษณ์ ควรร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิสัยทัศน์ ร่วมกันตัดสินใจในการปฏิบัติงานตามบริบทของสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์ในการบริหารที่ก้าวไกล เป็นนักคิด นักเขียน มีความริเริ่มสร้างสรรค์

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาละแวก 3 ซึ่งอยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ข้อมูลที่ได้ช่วยให้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาแรงจูงใจของผู้บริหาร การสนับสนุนและเสริมสร้างปัจจัยที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดความต้องการและความมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีเป้าหมาย มีความสามารถในการบริหารสถานศึกษาที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ปฏิบัติงานด้วยความมั่นใจ กล้าตัดสินใจ เป็นผู้นำในการแก้ปัญหา กล้าเผชิญกับปัญหาหรือความล้มเหลว ปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ พร้อมทั้งจะเป็นผู้นำในทุกสถานการณ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการวิจัย เรื่อง เปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาละแวก 3 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

References

- จารุวรรณ อะคะปัน. (2558). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหารโรงเรียน กับประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตากเขต 1. *ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- จักรพันธ์ สุทธิยาภรณ์. (2561). แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ดรรรชนี จิตคำรพ. (2561). แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 16. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่9). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์นจำกัด.
- พิมพ์ชนก ทองเงิน. (2564). แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล. *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสถานศึกษา*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- พีระกรณ์ ทะชะติสังข์. (2566). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับบรรยากาศองค์การ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สกลนคร เขต 1. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 17(1), 201-216.
- ภพกมล มุขศรี. (2556). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับการบริหารงานบุคคล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยาเขต 2. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสะเมิง 3. (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. เชียงใหม่.
- สร้อยกัญญา โพธิสมภาพวงษ์. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของ ผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา*. ลพบุรี. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

**การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1**
**Administration and Active Learning Management in Small-Sized Schools in San
Kamphaeng District, Chiang Mai, Chiang Mai Primary Educational Service Area
Office 1**

กฤติกานต์ ปานสวัสดิ์ Krittikan Pansawat
ธีระภัทร ประสมสุข Teerapat Prasomsuk
เสกชัย ชมบุญช Sekchai Chompoonuch
จันทรฉาย ยมสูงเนิน Janchai Yomsungnern
มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
North-chiang mai university
g653302011@northcm.ac.th

Received 2024/04/01

Revised 2024/11/30

Accepted 2024/12/10

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 รูปแบบการวิจัยผสมผสานประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน ครูผู้สอน จำนวน 47 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 53 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และแบบสัมภาษณ์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง 2.1) ด้านการสนับสนุนอำนวยความสะดวก สนับสนุน ส่งเสริมและจัดสรรงบประมาณพัฒนาครูผู้สอน 2.2) ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จัดหาสื่อ เทคโนโลยีและวัสดุอุปกรณ์ ให้เพียงพอ 2.3) ด้านการเป็นนักวิชาการ ผู้บริหารพัฒนาตนเองและพัฒนาครู แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่

ตลอดเวลา 2.4) ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2.5) มีการนิเทศด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก นำผลที่ได้รับการนิเทศไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2.6) ด้านการกำกับ ติดตาม และ ประเมินผล กำกับ ติดตาม และประเมินผล ตามปฏิทินที่กำหนด ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ หลากหลายรูปแบบตามความเหมาะสม 2.7) ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กำหนดปัญหา ทำความเข้าใจปัญหา ดำเนินการศึกษาค้นคว้า สังเคราะห์ความรู้ สรุปและประเมินค่า ของคำตอบ และนำเสนอและประเมินผลงาน

คำสำคัญ : การบริหารจัดการเรียนรู้, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, โรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง

Abstract

This research aimed to 1) study the active learning management of small schools in San Kamphaeng District, under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Chiang Mai, and 2) study the development guidelines for active learning management of small schools in San Kamphaeng District, under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Chiang Mai. The research design was mixed-method. The population used in the research were 6 school administrators, 47 teachers, totaling 53 people, and 5 qualified interviewers. The research instruments were questionnaires with a reliability of 0.98 and interview forms. Content analysis was used. The statistics used for data analysis were percentages, means, and standard deviations.

The research results found that:

1) The active learning management of small schools in San Kamphaeng District, under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Chiang Mai, was at a high level overall.

2) The active learning management guidelines of small schools in San Kamphaeng District 2.1) Support, facilitate, support, promote, and allocate budgets for teacher development 2.2) Active learning management, providing sufficient media, technology, and materials 2.3) In terms of being an academic, administrators develop themselves and develop teachers Constantly exchange knowledge on active learning management 2.4) Supervision of active learning management 2.5) Supervision of active learning management, use the results of supervision to improve and develop active

learning management 2.6) Supervision, monitoring and evaluation Supervision, monitoring and evaluation according to the specified calendar Evaluate various forms of learning management as appropriate 2.7) Problem-based learning management model Define the problem, understand the problem, conduct research, synthesize knowledge, summarize and evaluate the value of the answer, and present and evaluate the results.

Keywords: learning management, proactive learning management, small schools in San Kamphaeng district

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567–2568 ด้านการปรับกระบวน การจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัยและหลากหลาย ไว้ดังนี้ 1. ส่งเสริมให้มีการต่อยอดแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 2. พัฒนาศักยภาพและคุณลักษณะผู้เรียนตามความถนัด ความสนใจ ด้วยการเรียนรู้อย่างมีความสุข 3. ส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและจิตสำนึกในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และนโยบายเร่งด่วน (Quick Win) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567 ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ไว้ดังนี้ 1. จัดทำแผนการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 2. จัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 3. เสนอปรับอัตรากำลังผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรสายสนับสนุน 4. จัดทำคำสั่งมอบอำนาจเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้ดำเนินการแทนโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 60 คน 5. จัดทำรูปแบบการบริหารเจ้าหน้าที่ธุรการในโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 6. สร้างและใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ในระบบดิจิทัล และส่งเสริมการใช้ DLTV (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566 : 3)

จากการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ตลอดระยะเวลา 15 ปีที่ผ่านมา พบ 5 ปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็ก ดังนี้ 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ โดยจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. พบว่า นักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กยังมีปัญหาอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ โดยเสริมทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่ง

เรียนรู้ที่หลากหลายและสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ ขณะเดียวกันครูก็ต้องพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้สื่อการเรียนการสอน ทั้งที่เป็นสื่อเทคโนโลยี สื่อพื้นฐาน และสอนให้นักเรียนเรียนรู้การใช้สื่อดังกล่าวด้วยตามลำดับความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียนเอง 2. ขาดแคลนงบประมาณ 3. จำนวนบุคลากรครูมีไม่เพียงพอ 4. ขาดระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพ 5. สถานศึกษาขาดการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกมาใช้ปรับปรุงพัฒนาการประเมินของ สมศ. ดังนั้น ถือเป็นเรื่องสำคัญที่สุดที่สถานศึกษาควรให้ความสำคัญ ตระหนักถึงการนำผลการประเมินมาปรับใช้พัฒนาสถานศึกษา เพื่อที่จะแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุดและจะสามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ (อ้างอิงใน วิจิตรา โคตรบัญชา, แสงไทย ดวงปากดี, กาญจนา วรพันธ์, สุทัต ช่างนอก, ภัทรภรณ์ พลจันทร์, 2562 : 3-4)

โรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง เป็นโรงเรียนที่ประสบปัญหาครูไม่ครบชั้นและไม่ครบกลุ่มสาระการเรียนรู้ การสอนในรายวิชานั้นๆ จึงถูกจำกัดถ้าหากจัดการเรียนรู้แบบเน้นเนื้อหาวิชาในแต่ละระดับชั้นเพียงวิธีการเดียว เพราะต้องใช้ทั้งเวลาและบุคลากรที่ครบชั้นและครบสาระการเรียนรู้ รวมไปถึงภาระงานที่นอกเหนือจากงานสอนของครูมีจำนวนมาก ทำให้ครูสอนได้ไม่เต็มที่ ผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็กจึงเล็งเห็นความสำคัญและปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เข้ากับบริบทความเป็นอยู่ของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถบูรณาการการจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิดโดยผู้เรียนด้วยกันเอง (Think-Pair-Share) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative learning group) การเรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน (Student-led review sessions) การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games) การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Analyze case studies) การเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Concept mapping) รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning)

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากองค์ประกอบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี 5 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการสนับสนุนอำนวยความสะดวก 2. ด้านการเป็นนักวิชาการ 3. ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4. ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล 5. ด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

โรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 มีจำนวน 10 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน ครูผู้สอน จำนวน 47 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 53 คน ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพงได้จัดเป็นโรงเรียนเรียนร่วม จำนวน 4 โรงเรียน จึงมีผู้บริหารสถานศึกษาเหลือเพียง 6 คน

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน ครูผู้สอน จำนวน 47 คน ของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 จำนวน 10 โรงเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 53 คน

ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ 1. ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านโป่ง จำนวน 1 คน 2. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปากเหมือง จำนวน 1 คน 3. ครูโรงเรียนวัดป่าตาล วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 คน 4. อาจารย์มหาวิทยาลัย สังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 1 คน 5. ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 รวม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนอำนวยความสะดวก ด้านการเป็นนักวิชาการ ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล และด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สรุปผลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) แบ่งเป็น 5 ระดับ

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน เป็นข้อคำถามแบบตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

1. ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร ทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยภายในประเทศที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็ก และรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาความหมาย ทฤษฎี หลักการ แนวคิด องค์ประกอบ เพื่อทำนิยามศัพท์ในการวิจัย และนำนิยามเชิงปฏิบัติการมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและปรับปรุงแบบสอบถาม

3. นำแบบสอบถามฉบับร่างที่จัดทำขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำแบบสอบถามไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง Index of Item-Objective Congruence (IOC) โดยพิจารณาข้อที่มีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

6. นำแบบสอบถามที่จัดทำสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับประชากรที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ในโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอดอยสะเก็ด ได้แก่ โรงเรียนบ้านร่องขี้เหล็ก โรงเรียนบ้านลงเหนือ โรงเรียนบ้านป่าป้อ โรงเรียนบ้านตลาดขี้เหล็ก และโรงเรียนบ้านออนกลาง

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ (Try - Out) แล้ว มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธี Cronbach's Alpha Coefficient ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

8. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อเตรียมส่งไปยังประชากรที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

นำประเด็นคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดของแต่ละด้าน ได้แก่ ที่ได้จากการเก็บข้อมูลชุดแรกมาสร้างเป็นประเด็นคำถามแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษารายละเอียดของแบบสอบถามที่นำไปเก็บข้อมูลจากประชากร

ตอนที่ 2 พิจารณาค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุดในแต่ละขั้นตอนจากประเด็นคำถามในตอนต้นของแบบสอบถามมากำหนดเป็นกรอบในการสัมภาษณ์

2.1 สร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง ที่จัดทำขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม

2.2 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนในระดับมหาวิทยาลัย ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์

2.3 จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละเสนอในรูปแบบตาราง

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยรวมและรายด้าน นำเสนอในรูปแบบตาราง แล้วนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาแปลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด 2556: 121)

3. สังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยรวม ดังนี้

การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็ก	ระดับปฏิบัติ		
	μ	σ	แปลผล
1. ด้านการสนับสนุนอำนวยความสะดวก	3.91	0.81	มาก
2. ด้านการเป็นนักวิชาการ	3.99	0.70	มาก
3. ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.81	0.73	มาก
4. ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล	3.84	0.70	มาก
5. ด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning)	3.83	0.72	มาก
รวม	3.87	0.73	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเป็นนักวิชาการ อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.99$) รองลงมาคือ ด้านการสนับสนุนอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.91$) ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.84$) ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.83$) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.81$)

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ด้านการสนับสนุนอำนวยความสะดวก คือ สร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างสถานศึกษา ชุมชน องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการระดมทรัพยากร สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับภายนอกโรงเรียน และสร้างชุมชนการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนนักเรียนและครูในการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง

ด้านการเป็นนักวิชาการ คือ ผู้บริหารพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในโรงเรียนของตน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะทางการศึกษาและการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมของครูและบุคลากรของโรงเรียน สนับสนุนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน สนับสนุนให้ครูและนักเรียนใช้เทคโนโลยี สร้างพื้นที่การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ให้คำแนะนำ นิเทศ ติดตามผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ ประชุมวางแผนและนิเทศการจัดการเรียนรู้ นำผลการนิเทศไปปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของนักเรียน โดยการใช้สื่อ ICT แอปพลิเคชันเพื่อการศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันผ่านกระบวนการ PLC สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของโรงเรียนผ่านการนำเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้

ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล คือ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ตามปฏิทินที่กำหนด ส่งเสริมการนำเสนอผลงานของครูเพื่อประเมินผลและสะท้อนกลับ โดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ประสานความร่วมมือกับผู้บริหารและบุคลากรภายนอกโรงเรียน จัดทำแผนการเรียนรู้เชิงรุก การฝึกอบรมคณะครูและบุคลากรให้มีความรู้และเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สร้างพื้นที่การเรียนรู้แบบร่วมมือ มีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ

ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) คือ ครูเป็นโค้ชในการจัดการเรียนการสอน ไม่ใช่เป็นผู้สอน มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสร้างสถานการณ์ปัญหา เพื่อให้นักเรียนแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดและการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เน้นให้นักเรียนเป็นผู้แก้ไขปัญหาได้ด้วยตัวเอง

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. ด้านการสนับสนุนอำนวยความสะดวก โดยรวม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนเข้ารับการอบรม สัมมนาหาความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ส่งเสริมการจัดสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ และบรรยากาศของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และมีการสำรวจความต้องการของครูผู้สอน อำนวยความสะดวก สนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สอดคล้องกับ อิดารัตน์ มาตย์สถิตย์ (2559 : 87) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร และด้านการสร้างความร่วมมือกับชุมชน

ด้านการเป็นนักวิชาการ โดยรวม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนและบุคลากรได้รับการพัฒนาตนเองด้านความรู้ทางวิชาการสู่ความเป็นครูมืออาชีพ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนและบุคลากรเข้ารับการอบรม การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจัดทำแผนการเรียนรู้เชิงรุก และพัฒนาครูผู้สอนและบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นได้ตามมาตรฐานของหลักสูตร สอดคล้องกับ ธัญญา คุณสุข (2565 : 81-82) ศึกษา พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้าน

การวัดประเมินผล ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการศึกษา

ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร ส่งเสริมและสนับสนุนครูผู้สอนและบุคลากร ได้รับการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนการนิเทศภายในของสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ไว้อย่างเป็นระบบ และนำผลการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ อธิกร ทาแกง (2564 : 75-76) พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อกระบวนการ นิเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา แยกตามรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินผลการนิเทศ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก และ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การนิเทศการศึกษาโดยผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การนิเทศการศึกษาโดยผู้บริหาร เป็นไปในแนวทางการส่งเสริมและสร้างสรรค์ และ ผู้บริหารจัดกิจกรรมการนิเทศตรงกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครู

ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล โดยรวม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร ให้ความรู้กับครูผู้สอนเกี่ยวกับวิธีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูผู้สอน ตามแผนที่วางไว้ และวางแผนการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ อาทิตยา จันมะโน (2564 : 102 พบว่า โดยรวม มีการปฏิบัติในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านบทบาทในการกำกับ ติดตาม และประเมินผล ในระดับสูงมี ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ บทบาทการบริหารงานบุคคล

ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) โดยรวม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ครูจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ปัญหา ตั้งคำถามหรือกระตุ้นให้ ผู้เรียนเกิดความสนใจ สามารถกำหนดขอบเขตประเด็นปัญหาเพื่อที่จะค้นคว้าหาคำตอบได้ ครูผู้สอน นำนักเรียนเข้าสู่ปัญหา และสนใจให้ผู้เรียนเลือกปัญหา ค้นพบคำตอบ/แก้ปัญหาด้วยตนเอง ทั้งยัง ส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม ชี้แนะให้ผู้เรียนค้นคว้าหาข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับ รุสตา จะปะเกีย (2558 : 100-107 พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้จัดการ เรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น นักเรียนเกิดการเรียนรู้ รู้จักวิเคราะห์และ แก้ปัญหาด้วยตนเองภายใต้การทำงานร่วมกันเป็นทีม สามารถค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ที่ หลากหลาย และนำข้อค้นพบมาสังเคราะห์ รวบรวม สรุปในสิ่งที่ได้เรียนรู้ ถ่ายทอดหรือนำเสนอให้ ผู้อื่นเข้าใจได้ มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความรับผิดชอบในตนเองมากขึ้น มีความกล้า แสดงออก ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและมีความสุขในการเรียน และจากแบบบันทึก ภาคสนามของวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนตามการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็น

ฐาน 7 ขั้นตอน เป็นดังนี้ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจกับสถานการณ์ ขั้นที่ 2 ระบุปัญหา ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ปัญหา ขั้นที่ 4 สร้างประเด็นการเรียนรู้ ขั้นที่ 5 แสวงหาความรู้เพิ่มเติม ขั้นที่ 6 รวบรวมความรู้ และขั้นที่ 7 สรุปการเรียนรู้และนำเสนอ

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ด้านการสนับสนุนอำนวยความสะดวก คือ สร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างสถานศึกษา ชุมชน องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการระดมทรัพยากร สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับภายนอกโรงเรียน และสร้างชุมชนการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนนักเรียนและครูในการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง สอดคล้องกับ สุริพร แก้วโพธิ์ (2561 : 75-77) พบว่า ด้านบทบาทในการวางแผนการเรียนการสอน ควรมีการจัดทำแผนงานในการจัดหาวัสดุ สื่อ อุปกรณ์ เอกสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์ต่างๆ จัดตั้งสื่อและอินเทอร์เน็ตให้ครบทุกห้องเรียน เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อการศึกษาค้นคว้า รวมถึงการจัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการผลิตสื่อมาให้ความรู้แก่ครูในสถานศึกษา เพื่อให้ครูนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและสอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียน

ด้านการเป็นนักวิชาการ คือ ผู้บริหารพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในโรงเรียนของตน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะทางการศึกษาและการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมของครูและบุคลากรของโรงเรียน สนับสนุนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน สนับสนุนให้ครูและนักเรียนใช้เทคโนโลยี สร้างพื้นที่การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ให้คำแนะนำ นิเทศ ติดตามผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สอดคล้องกับ ปัญญาวิทย์ แจ่มกระจ่าง (2564 : 210) พบว่า นักเรียนที่เรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีผลการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสูงขึ้นอย่างเป็นลำดับ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีค่าเฉลี่ยความแตกต่างกันอยู่ที่ 7.86 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ ประชุมวางแผนและนิเทศการจัดการเรียนรู้ นำผลการนิเทศไปปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของนักเรียน โดยการใช้สื่อ ICT แอปพลิเคชันเพื่อการศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันผ่านกระบวนการ PLC สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของโรงเรียนผ่านการนำเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องกับ สุริพร แก้วโพธิ์ (2561 : 75-77 พบว่า ด้านบทบาทในการนิเทศภายใน กำกับ ติดตามผลการเรียนการสอน ควรมีการประชุมเพื่อวางแผนดำเนินงานด้านการนิเทศ

การจัดการเรียนการสอน เช่น การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศการเรียนการสอน โดยมีผู้บริหารฝ่ายวิชาการและครูผู้สอนตามความเหมาะสม มีการจัดทำคู่มือการนิเทศ เครื่องมือการนิเทศ การจัดทำปฏิทิน แผนงานการนิเทศ โดยเลือกใช้รูปแบบการนิเทศที่เหมาะสมตามสภาพและบริบทของสถานศึกษา มีการนำผลการนิเทศมาวิเคราะห์เพื่อวางแผนในการส่งเสริม ปรับปรุง แก้ไขการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ดียิ่งขึ้น

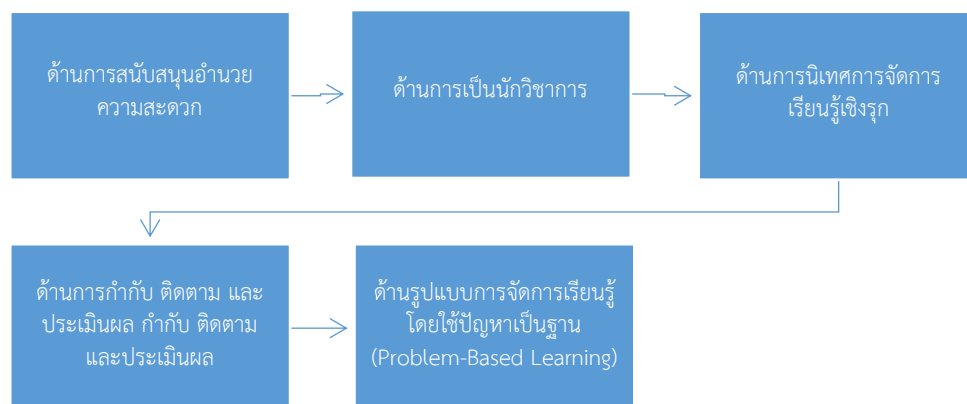
ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล คือ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ตามปฏิทินที่กำหนด ส่งเสริมการนำเสนอผลงานของครูเพื่อประเมินผลและสะท้อนกลับ โดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ประสานความร่วมมือกับผู้บริหารและบุคลากรภายนอกโรงเรียน จัดทำแผนการเรียนรู้เชิงรุก การฝึกอบรมคณะครูและบุคลากรให้มีความรู้และเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สร้างพื้นที่การเรียนรู้แบบร่วมมือ มีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ สอดคล้องกับสุริพร แก้วโพธิ์ (2561 : 75-77) พบว่า ด้านบทบาทในการประเมินผลการเรียนการสอน ควรมีการกำหนดโครงสร้าง หน้าที่ ความรับผิดชอบที่ชัดเจนในการประเมินการเรียนการสอน จัดทำคู่มือในการประเมินผลการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพจริง โดยใช้วิธีที่หลากหลายและมีการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวัดและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ โดยจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการสร้างเครื่องมือ

ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) คือ ครูเป็นโค้ชในการจัดการเรียนการสอน ไม่ใช่เป็นผู้สอน มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสร้างสถานการณ์ปัญหา เพื่อให้นักเรียนแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดและการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เน้นให้นักเรียนเป็นผู้แก้ไขปัญหาได้ด้วยตัวเอง สอดคล้องกับ ณิชพร ไหวดี (2562 : 75) ศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง ระบบประสาทและอวัยวะรับรู้ความรู้สึก เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง ระบบประสาทและอวัยวะรับรู้ความรู้สึก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80.11/78.89 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับ วรณละออ ดังสุข (2565 : 94) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีการพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ได้ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการประเมินใบกิจกรรมการคิดอย่างเป็นระบบของแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 แผน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีขั้นตอนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่เป็นขั้นเป็นตอน ใช้สถานการณ์ปัญหาเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ จำแนก แยกแยะ องค์ประกอบของปัญหาอย่างเป็นระบบ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง เผชิญหน้ากับปัญหาหรือความขัดแย้ง และ

นักเรียนให้ได้ฝึกฝนการค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาและการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นตลอดชีวิตของนักเรียน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า **ด้านการสนับสนุนอำนวยการความสะดวก:** สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนคุณภาพการศึกษา ระดมทรัพยากรและสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับภายนอกโรงเรียน

ด้านการเป็นนักวิชาการ: พัฒนาตนเองและส่งเสริมครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเน้นทักษะการศึกษาและการใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครูและบุคลากร

ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก: ประชุมวางแผนและนิเทศการจัดการเรียนรู้นำผลการนิเทศไปปรับปรุงการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้สื่อ ICT และแอปพลิเคชันการศึกษา **ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล:** กำกับติดตามและประเมินผลตามปฏิทินที่กำหนด ส่งเสริมการประเมินผลงานครูผ่านชุมชนการเรียนรู้ (PLC) และความร่วมมือกับบุคลากรภายนอก **ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL):** ครูทำหน้าที่เป็นโค้ช สร้างสถานการณ์ปัญหาให้นักเรียนแก้ไขเองส่งเสริมทักษะการคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยี

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ เน้นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและมี

การวัดประเมินผลตามสภาพจริงที่หลากหลาย ส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รวมถึงบรรลุผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนด ทั้งนี้ ผลการประเมินสามารถนำมาใช้พัฒนาผู้เรียนและปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. โรงเรียนควรมีการจัดประชุม ชี้แจง กำหนดปฏิทิน แผนดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และแผนการกำกับ ติดตาม ประเมินผล ที่เป็นระบบชัดเจน และดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้
2. โรงเรียนควรมีการสรุปรายงานผลการประเมินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนทราบ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้บริหารด้านการอำนวยความสะดวกของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1
2. ควรทำวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

References

- นิชาพร ไหวดี. (2562). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง ระบบประสาทและอวัยวะรับรู้ความรู้สึก เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธัญญา คุณสุข. (2565). การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา. *ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- จิตรรัตน์ มาตย์สถิตย์. (2559). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูในสถานศึกษาอำเภอเกาะสมุย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1. *ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

- ปัญญาวิทย์ แจ่มกระจ่าง. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*.
- รุตดา จะปะเกีย. (2558). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา และความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*.
- วรรณละออ ตั้งสุข. (2565). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *การศึกษามหาบัณฑิต*.
- วิจิตรา โคตรปัญญา และคณะ. (2562). การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. *รายงานการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*.
- สุริพร แก้วโพธิ์. (2561). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครนายก. *ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*.
- อติกร ทาแกง. (2564). การศึกษาบทบาทการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย. *การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา*.
- อาทิตยา จันมะโน. (2564). การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. *การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา*.

การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

The Academic Administration in the 21 st Century of School Under the Department
of Local Administration, Ban Hong District and Wiang Nong Long District Lamphun
Province

ผกามาศ ปัญญาคำ Pakamas Panyakham

สังวาร์ วังแจ่ม Sangwan Wangcham

ทัศนีย์ บุญมาภิ Tasnee Boonmaphi

สุรศักดิ์ สุทธิสิริ Surasak Suttasiri

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-chiang mai university

g653302012@northcm.ac.th

Received 2024/04/01

Revised 2024/09/25

Accepted 2024/10/03

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน และ2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน รูปแบบการวิจัย ผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองนักเรียน ของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ป่าปวย และโรงเรียนเทศบาลตำบลวังผาง กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน การสุ่มอย่างง่าย และผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม เลือกแบบเจาะจง จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 และแบบสนทนากลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2)แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน พบว่า 2.1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร ควรมีการประชุมวางแผนและแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ 2.2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรสนับสนุนให้ครูจัดหาและผลิตสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและหลากหลาย เพื่อให้การเรียนรู้มีคุณภาพ 2.3) ด้านการวัดผลและประเมินผล: ควรประชุมวางแผนและแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อจัดทำระเบียบปฏิบัติที่สอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2.4) ด้านการนิเทศการศึกษา ควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ พร้อมกำหนดปฏิทินและหลักเกณฑ์การนิเทศที่ชัดเจน เพื่อให้ครูผู้สอนมีความเข้าใจตรงกัน 2.5) ด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยี: ควรจัดอบรมให้ครูมีความรู้ในการผลิตและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน รวมถึงส่งเสริมให้ครูผลิตและพัฒนาสื่อนวัตกรรมในการเรียนรู้

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ, ศตวรรษที่ 21, แนวทางพัฒนา.

Abstract

This research aims to 1) study the state of academic administration in the 21st century of educational institutions under the Department of Local Administration, Ban Hong and Wiang Nong Long Districts, Lamphun Province, and 2) study the guidelines for developing academic administration in the 21st century of educational institutions under the Department of Local Administration, Ban Hong and Wiang Nong Long Districts, Lamphun Province. The research design is a mixed-method research. The samples used in the research are school directors, teachers, and parents of students of educational institutions under the Department of Local Administration, Ban Hong and Wiang Nong Long Districts, Lamphun Province, in the academic year 2023, consisting of 2 schools: Lamphun Provincial Administrative Organization School, Pa Puai, and Wang Phang Municipality School. The sample consists of 100 people, using simple random sampling, and 14 informants in the focus group discussions. The research instruments are questionnaires with a reliability of 0.86 and focus group discussions using content analysis. The statistics used for data analysis are percentage, mean, and standard deviation.

The results of the research found that:

1) The state of academic administration in the 21st century of educational institutions under the Department of Local Administration Local government, Ban Hong and Wiang Nong Long districts, Lamphun province, overall at a high level.

2) Guidelines for the development of academic administration in the 21st century of educational institutions under the Department of Local Administration, Ban Hong and Wiang Nong Long districts, Lamphun province, found that 2.1) In terms of curriculum development, there should be a planning meeting and a working group appointment to develop the curriculum of the educational institution effectively. 2.2) In terms of teaching and learning management, teachers should be supported in finding and producing modern and diverse teaching media to ensure quality learning. 2.3) In terms of measurement and evaluation: there should be a planning meeting and a committee appointment to create procedures that are consistent with the guidelines of the Office of the Basic Education Commission. 2.4) In terms of educational supervision, a committee should be appointed to operate and a calendar and clear supervision criteria should be set so that teachers have the same understanding. 2.5) In terms of technology development and use: there should be training for teachers to have knowledge in producing and using technological media for teaching and learning, including promoting teachers to produce and develop innovative media for learning.

Keywords: Academic administration, 21st century, development guidelines.

บทนำ

รัฐบาลปัจจุบัน มีนโยบายด้านการศึกษาที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษา ให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับสากลและสอดคล้องกับสังคมโลกยุคใหม่จึงมีนโยบาย ที่จะเร่งรัดดำเนินการ 8 ประการดังนี้ 1) เร่งปฏิรูปการเรียนรู้ 2) ปฏิรูประบบผลิตและพัฒนาครู 3) เร่งนำเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ 4) พัฒนาคุณภาพ การอาชีวศึกษาให้มีมาตรฐานเทียบได้กับระดับ 5) ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาเร่งพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานมากกว่า การขยายเชิงปริมาณ 6) ส่งเสริมให้เอกชนและทุกภาคส่วนเข้าร่วมจัดและสนับสนุนการศึกษา มาก 7) เพิ่มและกระจายโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มอายุได้รับบริการ การศึกษาอย่างมี 8) พัฒนาการศึกษานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ,2556: 5-9) ผู้เรียนทุกช่วงวัย ควรได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรมจริยธรรม มีทักษะที่ จำเป็น พร้อมเรียนรู้ตลอดชีวิต และปรับตัวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตโลกยุคใหม่

ภายหลังการปฏิรูปการศึกษาจึงมีการบริหารงานออกเป็น 4 ด้าน คือ วิชาการ งบประมาณ งานบริหารบุคคล และบริหารทั่วไป โดยถือว่างานวิชาการเป็นงานหลัก เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการ พัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ส่วนงานอื่นๆ นั้น แม้ว่ามี ความสำคัญเช่นเดียวกันแต่ถือว่าเป็นงานที่มีความสำคัญรองลงมา โดยเป็นงานสนับสนุนให้งาน

วิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ปราณีพันธุ์ จารุวัฒนพันธ์, 2553:72) การประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม ในตัวบ่งชี้ที่ 5:ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนนั้น สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาใช้ผลการสอบ O-NET ของสถานศึกษาทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้รอบสามของสถานศึกษาจะได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือไม่ ถ้าสถานศึกษาได้คะแนนในตัวบ่งชี้ที่ 5 นี้น้อยกว่า 8.00 คะแนน สถานศึกษาก็ไม่ผ่าน ดังนั้นผลการสอบ O-NET ปีการศึกษา 2555 จึงเป็นผลลัพธ์สำคัญของสถานศึกษาที่จะรับประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม ในปีการศึกษา 2556 ว่าจะได้หรือไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา รวมทั้งสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานในตัวบ่งชี้ที่ 5 และมีผลสืบเนื่องต่อการรับรองคุณภาพมาตรฐานของสถานศึกษาต่อไป (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2560.) การวางแผนดำเนินงานของโรงเรียนอย่างมีทิศทาง ต้องมีการศึกษาคู่มือการประเมินคุณภาพภายนอก แล้วจัดทำแผนปฏิบัติการและดำเนินงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ส่งผลให้สถานศึกษาต้องพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ้งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน เพื่อนำไปพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา และเพื่อใช้เป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ให้เกิดประสิทธิภาพ ทันสมัย เป็นไปตามยุคสมัยศตวรรษที่ 21 และสามารถเป็นต้นแบบให้สถานศึกษาอื่นๆ สามารถถอดบทเรียนในงานวิจัยนี้เพื่อการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ้งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ้งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ้งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน รูปแบบการวิจัยผสมผสาน ทำการศึกษาการบริหารการศึกษา 5 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) การวัดผลประเมินผลและเทียบโอน 4) การนิเทศการศึกษา

5) การพัฒนาสื่อและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ของเกตกนก สวยคำขาว (2561), สารินทร์ เอี่ยมครอง (2562), และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561)

ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน จำนวน 2 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ป่าปวย และโรงเรียนเทศบาลตำบลวังผาง ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 527 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองนักเรียน ของสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ในปีการศึกษา 2566 โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Crejcie and Morgan.1973:1088) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย ตามสัดส่วน จำนวนผู้ปกครองของแต่ละโรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม เลือกแบบเจาะจงจากผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งหมด 14 คน โดยแบ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนละ 1 คน ครูโรงเรียนละ 3 คน และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนละ 3 คน

เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งและวุฒิการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลการบริหารการศึกษา ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) การวัดผลประเมินผล 4) การนิเทศการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

แบบสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา

2. สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลต่างๆเพื่อกำหนดเป็นนิยามศัพท์เฉพาะ สร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา โดยสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเรื่องที่ศึกษา จากนั้นก็นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการดำเนินงานวิจัยตรวจสอบการใช้สำนวนภาษา ความถูกต้อง ความครอบคลุมตามขอบเขตการวิจัย

1.3 นำแบบสอบถามที่ปรับตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงด้านเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายของการสอบถามโดยการกำหนดค่าของความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.60 -1.00

1.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขจนมีความสมบูรณ์และมีความเหมาะสมไปทดลอง (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 14 คน โดยนำไปทดลองใช้กับสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน แล้วนำไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach,1990, pp. 202-204) นำมาวิเคราะห์หาค่า อำนาจจำแนกรายข้อ (r) และความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86

1.5 นำเครื่องมือที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อการดำเนินงานวิจัย

1.6 นำแบบสอบถาม ฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน โดยรวม

การบริหารวิชาการ	สภาพการบริหาร		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	3.65	0.35	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.68	0.39	มาก
3. ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอน	3.64	0.37	มาก
4. ด้านการนิเทศการศึกษา	3.37	0.19	ปานกลาง
5. ด้านการพัฒนาสื่อและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	3.88	0.60	มาก
ค่าเฉลี่ย	3.64	0.38	มาก

จากตาราง 1 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.64) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 3.88) รองลงมา คือ ด้านจัดการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย 3.68) ด้านการพัฒนาหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 3.65) และด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอน (ค่าเฉลี่ย 3.64) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 3.37)

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การศึกษาข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมชุมชนและท้องถิ่น สรุปได้ว่า ควรมีการประชุมวางแผนและแต่งตั้งคณะทำงาน ได้แก่ คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และคณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมทำการวิเคราะห์สภาพสถานศึกษา SWOT Analysis เพื่อค้นหา จุดแข็ง จุดด้อย หรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานที่แท้จริง วิเคราะห์ศักยภาพของสถานศึกษา ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ อุปกรณ์ และสื่อต่างๆ ห้องเรียนและห้องปฏิบัติการต่างๆ วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานควบคู่กับหลักสูตรสถานศึกษาที่มีอยู่ว่า สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียนกับผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมหรือไม่ ควรเพิ่มเติมหรือปรับลดสาระเนื้อหาหรือรายวิชาใด พร้อมกำหนดแนวทางการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนดขอบข่ายและหน้าที่ของคณะกรรมการเพื่อกำหนดโครงสร้างหลักสูตรแต่ละรายวิชาและแต่ละระดับชั้นให้ชัดเจน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา และศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น จัดทำคำอธิบายรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา การส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สรุปได้ว่า ควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน วางแผน และกำหนดแนวทางการทำวิจัย จัดทำคู่มือการทำวิจัยของสถานศึกษาและการทำวิจัยในชั้นเรียนทุกภาคเรียน ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนมีความรู้ในการทำวิจัยในชั้นเรียนด้วยเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายตามระเบียบวิธีการวิจัย ใช้ผลการวิจัยในชั้นเรียนมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของผู้เรียน มีพื้นที่ให้เผยแพร่งานวิจัยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการอบรมครูผู้สอนเกี่ยวกับการสร้างและการใช้นวัตกรรมด้วยวิธีการที่หลากหลาย พัฒนาครูผู้สอนและผู้เรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญ จัดการประกวดการคิดค้นและการใช้นวัตกรรมในการเรียนการสอน นำผลวิจัยมาใช้ในการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของ

สถานศึกษา สนับสนุน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) สร้างสรรค์นวัตกรรม ทำการวิจัยค้นคว้าเทคนิควิธีการสอนปรากฏผลงานในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตลอดจนการยกย่อง เชิดชูเกียรติ กำหนดให้การทำวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอน เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียน อันแสดงถึงเทคนิควิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนรู้และระดับชั้นของผู้เรียนสนับสนุนให้ครูผู้สอนเข้าร่วมประกวดแข่งขัน บนเวทีระดับชาติ เช่น obec award เป็นต้น

ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอน การจัดทำและพัฒนาเครื่องมือเพื่อการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน สรุปได้ว่า ควรประชุมวางแผน แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำ ระเบียบข้อปฏิบัติเกี่ยวกับ การวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรของสถานศึกษา ส่งเสริมให้งานวัดผลมี ฐานข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสืบค้นและปรับปรุงข้อมูล กำกับติดตามการปฏิบัติงานของ งานวัดผลให้ถูกต้องรวดเร็ว ทันสมัย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทุกภาคเรียน รายงานผลการเรียน เป็นปัจจุบันครูผู้สอนทำแผนการจัดการเรียนรู้จากคำอธิบายรายวิชาที่อยู่ในหลักสูตรสถานศึกษาอิง กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นให้ครูผู้สอนและผู้เรียนเห็นความสำคัญของการวัดและ ประเมินผล ทำการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษา และจัดให้มีการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้มีการเทียบโอนผลการ เรียนของผู้เรียนที่เรียนรู้จากสถานศึกษาได้ในกรณีต่างๆ ได้แก่ การย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยน รูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตรการละทิ้งการศึกษาและขอกลับเข้ารับการศึกษต่อ การเทียบ โอนผลการเรียนให้ดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรกหรือต้นภาคเรียนแรก กำหนดรายวิชา จำนวนหน่วยกิตที่จะรับเทียบโอนตามความเหมาะสมจากการพิจารณาของคณะกรรมการ

ด้านการนิเทศการศึกษา ส่งเสริมให้มีการดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอน ในรูปแบบหลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา สรุปได้ว่า ควรประชุมวางแผนร่วมกันถึงการ จัดระบบการนิเทศภายในจัดทำเอกสารคู่มือการนิเทศของสถานศึกษาเพื่อใช้ในการอ้างอิงและเป็น รูปแบบพร้อมเกณฑ์การประเมิน เผยแพร่เอกสารระบบการนิเทศลงในไลน์กลุ่มของสถานศึกษา มีการ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการและกำหนดปฏิทินการนิเทศ กำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการนิเทศ ของครูผู้สอนให้ชัดเจน ชี้แจงแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้ครูผู้สอนมีความเข้าใจตรงกัน ดำเนินการ นิเทศโดยผู้บริหารหรือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมายด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเป็น กลียานมิตรและมีความยุติธรรม ผู้นิเทศเป็นผู้ให้ความเห็นหรือคำแนะนำตามหลักการนิเทศเปิด โอกาสให้ผู้รับการนิเทศแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ครูผู้สอนดำเนินการนิเทศภายในตามระบบและ กระบวนการของการนิเทศติดตามประเมินผลการจัดระบบกระบวนการนิเทศของสถานศึกษา ประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการนิเทศบุคคลและสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่

สถานศึกษากำหนด ผู้บริหารพัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาและศึกษาศาสนาการณโลกและสังคมที่เปลี่ยนแปลง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดระบบการนิเทศภายในกับสถานศึกษาอื่นหรือเครือข่ายการนิเทศภายในเขตพื้นที่การศึกษา สรุปผลการนิเทศ ใช้ผลการนิเทศมาปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ นิเทศการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย แลกเปลี่ยนรู้ระบบการนิเทศร่วมกันมีการประเมินความสำเร็จของการจัดระบบรูปแบบการนิเทศ แล้วนำผลการนิเทศมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ สรุปผลการนิเทศและรายงานผลการนิเทศแก่ผู้บริหารสถานศึกษาและต้นสังกัด

ด้านการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาสื่อและการใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นระยะๆ สรุปได้ว่า ควรประชุมวางแผน ทำการวิเคราะห์ความจำเป็นและทำโครงการเพื่อใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน จัดอบรมให้ความรู้ในการผลิตและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนสำหรับครูผู้สอนทุกคนในสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดทำผลิต พัฒนาสื่อนวัตกรรม และใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้ตรงตามจุดประสงค์และเนื้อหาจากการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ จากหลักสูตรสถานศึกษาและจากการวิเคราะห์สภาพผู้เรียนรายบุคคลเลือกวิธีการใช้และผลิตสื่อนวัตกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน พร้อมทั้งติดตามและประเมินผลการใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยกับสังคมปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมี การปรับปรุงเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต สนับสนุนการค้นคว้าออนไลน์ จัดหาคอมพิวเตอร์พร้อมอุปกรณ์ต่อพ่วงติดตั้งในห้องเรียนตามศักยภาพของสถานศึกษา ใช้ระบบเครือข่าย อุปกรณ์ และศูนย์การเรียนรู้พื้นฐาน ชุดมัลติมีเดียและศูนย์การเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ จัดหาและส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาและสร้างโอกาสในการเข้าถึงเว็บไซต์เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณชน มีเครือข่ายในการดูแลบำรุงรักษา มีระบบบริหารสารสนเทศที่เชื่อมโยงฐานข้อมูล ประมวลผลและรายงานผล การดำเนินงานทั้งระบบและจัดหางบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติม

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูนพบว่า

ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาตรฐาน ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ และรายละเอียดต่างๆ ทำให้สถานศึกษาต้องจัดกระทำปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือจัดกระทำหลักสูตร

สถานศึกษาขึ้นมาใหม่อิงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นปัจจุบัน พิจารณา คำอธิบายรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ ว่าควรเพิ่มเติมหรือปรับลดสาระเนื้อหาหรือรายวิชาใด ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พร้อมกำหนดแนวทางการประเมินผลการใช้หลักสูตร สถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของมุนา จารง (2560 : 104) พบว่า การพัฒนาหลักสูตรของ สถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารดำเนินการจัดให้มีวิชาต่างๆ ครบถ้วนตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ

ด้านการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้มีการนำ หลักสูตรสถานศึกษามาคำหนดโครงสร้างหลักสูตรแต่ละรายวิชาและแต่ละระดับชั้นให้ชัดเจน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจเป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา จัดทำ คำอธิบายรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนในชุมชน และท้องถิ่น มีกระบวนการการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับ ประสบการณ์จริงตามศักยภาพของผู้เรียนและสถานศึกษา นอกจากนี้สถานศึกษายังพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณธรรมควบคู่กับความรู้ด้านวิชาการ สามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และเป็นสมาชิกที่ดีของ สังคมในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพรพรรณ พินทุสมิต (2560) พบว่า การพัฒนา กระบวนการเรียนรู้โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ความสำคัญของผู้เรียนเป็นหลัก มีกระบวนการการเรียนรู้ที่หลากหลายมีการฝึกฝนและพัฒนาให้เกิด การเรียนรู้ที่ดี และมีการส่งเสริมการสอนซ่อมเสริมผู้เรียนเพื่อพัฒนาการที่ดีขึ้นอยู่ในระดับมาก

ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวัดผลประเมินผลมี ความสำคัญมากเพราะเป็นข้อมูลที่แสดงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น กระบวนการเก็บรวบรวม ข้อมูลร่องรอย หลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน ควรเป็นไปอย่างเป็นระบบ มีการทดสอบความรู้ความสามารถของผู้เรียนแล้วนำผลที่ได้จากการวัดมา ตัดสินแล้วสรุปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และยังสามารถนำผลที่ได้ไปเทียบเมื่อมีการย้ายหรือโอนไป ต่างสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเกตุกนก สวยคำข้าว (2561) พบว่า ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารส่งเสริมให้ ครูผู้สอนจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และ ตัวชี้วัดเป็นหลักสำคัญ มีการเทียบโอนทางการศึกษาจากสถานศึกษาอื่นตามแนวทางที่ กระทรวงศึกษาธิการกำหนดอยู่ในระดับมาก

ด้านการนิเทศการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการนิเทศของ ครูผู้สอน ชี้แจงแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้ครูผู้สอนมีความเข้าใจตรงกัน ดำเนินการนิเทศโดย ผู้บริหารหรือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมายด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเป็นกัลยาณมิตร และมีความยุติธรรม ผู้นิเทศเป็นผู้ให้ความเห็นหรือคำแนะนำตามหลักการนิเทศ เปิดโอกาสให้ผู้รับการ

นิเทศแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือปรึกษา การใช้ระบบพี่เลี้ยง มีการจัดระบบการนิเทศภายในกับสถานศึกษาอื่นหรือเครือข่ายการนิเทศภายในเขตพื้นที่การศึกษา สรุปผลการนิเทศ ใช้ผลการนิเทศมาปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนอย่าง นิเทศการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย แลกเปลี่ยนรู้ระบบการนิเทศร่วมกัน มีการประเมินความสำเร็จของการจัดระบบรูปแบบการนิเทศ แล้วนำผลการนิเทศมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาและเป็นระบบสรุปผลการนิเทศและรายงานผลการนิเทศแก่ผู้บริหารสถานศึกษาและต้นสังกัด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปาริชาติ สุนทร (2560 : 62) พบว่าการนิเทศการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศการเรียนการสอนกระบวนการนิเทศการเรียนตามแผนการนิเทศสอน ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการปรับปรุงการเรียนการสอนของครู และร่วมให้กำลังใจในการปฏิบัติงานของครู

ด้านการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญในด้านเทคโนโลยี จึงจัดหางบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมเพื่อให้ครูผู้สอนได้ใช้ในการผลิต พัฒนาสื่อ นวัตกรรม ประกอบการเรียนการสอนตรงตามจุดประสงค์และเนื้อหาตามหลักสูตรสถานศึกษา มีการวิเคราะห์สภาพผู้เรียนรายบุคคลเพื่อเลือกวิธีการใช้และผลิตสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน มีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยกับสังคมปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต สนับสนุนการค้นคว้าออนไลน์ จัดหาคอมพิวเตอร์พร้อมอุปกรณ์ต่อพ่วงติดตั้งในห้องเรียนตามศักยภาพของสถานศึกษา ใช้ระบบเครือข่ายอุปกรณ์ และศูนย์การเรียนรู้พื้นฐาน ชุดมัลติมีเดียและศูนย์การเรียนรู้ เพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ จัดหาและส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาและสร้างโอกาสในการเข้าถึงเว็บไซต์เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณชน มีเครือข่ายในการดูแลบำรุงรักษา และมีการประเมินการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพรพรรณ พินทุสมิต (2560 : 73) พบว่า ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก สถานศึกษามีการจัดหา จัดทำปรับปรุงสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการอำนวยความสะดวกให้ครูผู้สอนและผู้เรียน มีการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ จากสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้อย่าง กว้างขวางและต่อเนื่องและมีการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาครูเพื่อผลิต พัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ้งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน พบว่า

ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาตรฐาน ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ และรายละเอียดต่างๆ ทำ

ให้สถานศึกษาต้องจัดกระทำปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือจัดกระทำหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นใหม่อิงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นปัจจุบัน พิจารณาคำอธิบายรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ว่าควรเพิ่มเติมหรือปรับลดสาระเนื้อหาหรือรายวิชาใด ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้พร้อมกำหนดแนวทางการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มูนา จารง (2560 : 104) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาไว้ว่า ควรดำเนินการจัดให้มีวิชาต่างๆ ครอบคลุมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

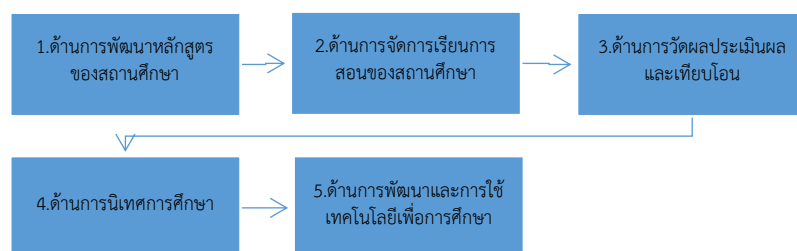
ด้านการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบและหลายช่องทาง โดยเฉพาะทางสื่อออนไลน์ซึ่งมีบทบาทต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างมาก ทำให้สถานศึกษาต้องมีการพัฒนาสัญญาณอินเทอร์เน็ต ครูผู้สอนต้องมีการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนอาจปรับเปลี่ยนจากรูปแบบการบรรยายเป็นรูปแบบเกม คลิปวิดีโอสารคดีการทดลองการค้นคว้าหาข้อมูลจากสื่อออนไลน์ทันทีที่มีประเด็นสงสัยในห้องเรียน และทดสอบออนไลน์ ซึ่งทำให้กระบวนการเรียนรู้มีความน่าสนใจมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พรพรรณ พินทุสมิต(2560 : 81) ได้เสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ไว้ว่า ควรมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความสำคัญของผู้เรียนเป็นหลัก มีการสนับสนุนให้ครูจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ

ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวัดผลประเมินผลมีความสำคัญมากเพราะเป็นข้อมูลที่แสดงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ร่องรอย หลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนควรเป็นไปอย่างเป็นระบบ มีการทดสอบความรู้ความสามารถของผู้เรียนแล้วนำผลที่ได้จากการวัดมาตัดสินแล้วสรุปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และยังสามารถนำผลที่ได้ไปเทียบเมื่อมีการย้ายหรือโอนไปต่างสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปาริชาติ สุนทร (2560 : 61) ได้เสนอแนวทางการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนไว้ว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมสร้างระเบียบแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนของผู้เรียน รวบรวมข้อมูลผลการเรียนรู้ของผู้เรียนระหว่างภาคเรียน ร่วมวัดและประเมินผลการเรียนของผู้เรียน ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และนักเรียนร่วมประเมินผลการสอน และร่วมนำผลการประเมินการเรียนการสอนไปปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

ด้านการนิเทศการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนิเทศการศึกษาเป็นการติดตามกระบวนการเรียนการสอนในขณะที่ครูผู้สอนปฏิบัติหน้าที่สอนจริง ดำเนินการนิเทศโดยผู้บริหารหรือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมายด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นกัลยาณมิตรและมีความยุติธรรม ควรให้ความเห็นหรือคำแนะนำตามหลักการนิเทศ เปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศแลกเปลี่ยนประสบการณ์

หรือวิชาการใช้ระบบพีเลียงแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือวิชาการใช้ระบบพีเลียงซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของรัตนกร พรหมวังชา(2558 : 113) ได้เสนอแนวทางทางการนิเทศการศึกษาไว้ว่า ผู้บริหารควรมีการจัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนมีการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอน ในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา ประสานความร่วมมือกับครูผู้สอนให้ทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ระบบการนิเทศภายในสถานศึกษา และมีประเมินผลการจัดระบบ และกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา

ด้านการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสื่อการสอนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา ซึ่งมีมากมายหลายรูปแบบทั้งที่เป็นชิ้นงานและที่เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนแสวงหา ค้นคว้า หรือสร้างสรรค์สื่อให้เหมาะสมต่อการเรียนการสอนทั้งด้านเนื้อหาวิชาและธรรมชาติของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ครูผู้สอนแนะนำเทคนิควิธีการ ค้นคว้าหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต เช่น แนะนำแหล่งข้อมูล เว็บไซต์ที่เชื่อถือได้ การใช้คำสำคัญค้นคว้า เรื่องที่ต้องการศึกษา เป็นต้น และสนับสนุนให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของภูวนัย ปัฐพี (2559 : 104) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไว้ว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับชุมชนองค์กรอื่นในการผลิต จัดหาสื่อการเรียนการสอน นวัตกรรม เทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อพัฒนางานด้านการเรียนการสอนและงานวิชาการ รวมถึงส่งเสริมให้ครูเห็นความสำคัญในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา สนับสนุนให้ครูผลิตพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาด้วยตนเอง องค์กรความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 การบริหารงานวิชาการ ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ควรมีการประชุมวางแผนและแต่งตั้งคณะทำงาน เช่น คณะกรรมการจัดทำหลักสูตร และคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และคณะกรรมการสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรสนับสนุนให้ครูจัดหาและผลิตสื่อการเรียนการสอน โดยระบุโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดหา ผลิต และพัฒนาสื่อนวัตกรรม เพื่อให้ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย หลากหลาย พร้อมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการผลิตสื่อ และสัญญาณอินเทอร์เน็ตพร้อม

อุปกรณ์เสริมตามความสามารถของสถานศึกษา รวมถึงติดตามแผนการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง ในด้านการวัดและประเมินผล ควรจัดการประชุมเพื่อวางแผนและแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำระเบียบการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับกรณีการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ กำหนดปฏิทินและหลักเกณฑ์การนิเทศที่ชัดเจน ชี้แจงแนวทางเพื่อให้ครูเข้าใจตรงกัน และดำเนินการนิเทศด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีความยุติธรรม โดยอาจให้ผู้บริหารหรือหัวหน้ากลุ่มสาระเป็นผู้รับผิดชอบ ในด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูในการผลิตและใช้สื่อเทคโนโลยีในการเรียนการสอน รวมถึงส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดหาผลิตและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในอำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน รวมถึงแนวทางการพัฒนาสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ ครูผู้สอน และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมการพัฒนางานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่สังคมคาดหวัง

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ด้านการบริหารงานวิชาการผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการนิเทศการศึกษา ด้านทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม

2) แนวทางการการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ่งและเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ผู้บริหารควรจัดอบรมครูในเรื่องการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

2) ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

3) ควรมีศึกษากลยุทธ์การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

References

- เกตกนก สวศ์คำข้าว. (2561). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนราชินีบูรณะ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปาริชาติ สุนทร. (2560). การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พรหมมน พินทุสมิต. (2560). การปฏิบัติงานด้านการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับ ประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลธัญบุรี.
- ภูวนัย ปฐพี. (2559). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มศรีราชา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. *วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มูนา จารง. (2560). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์ เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2. *วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- รัตนกร พรหมวังขวา. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2560). *ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน ระดับชาติ ปีการศึกษา 2555 – 2560*.
- สารินทร์ เอี่ยมครอง. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาทสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการและ บุคลากรทางการศึกษา รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง ประเทศไทย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2556).8 *นโยบายการศึกษานายจาตุรนต์ ฉายแสง*. สำนัก นโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงศึกษาธิการ (เอกสาร อัดสำเนา).

รูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก : กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

The Model of Management in Volunteer aspect of Phra Gilanupatthakas :A Case
study Ban Hong District, Lamphun Province

พระเอกพจน์ เอกวฑฒโน (ตะป่าง) Phra Aekkapoj Ekavatthno

พศิน แต่งจวง Phasina Tangchuang

พระมหาสกล มหาวิโร,ผศ.ดร. Phramaha Sakun Mahaviro, Asst. Prof. Dr.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

eakkapojtapang@gmail.com

Received 2024/01/06

Revised 2024/04/02

Accepted 2024/04/08

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก 2)สร้างรูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก 3) ทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก และ4)ประเมินผลรูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสา ของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน การวิจัยและพัฒนา ประชากร ได้แก่ พระคิลานุปัฏฐากและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 23 รูป/คน เครื่องมือวิจัย คือ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง 2) แบบประเมิน 3) แบบสอบถาม และ4) แบบสอบถามการประเมินผลรูปแบบฯ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าร้อยละเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน Pair T-Test ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลโดยเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า :

1) สภาพการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน พบว่า มีประเด็นปัญหาสำคัญ ได้แก่ ขาดเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน ขาดการมีส่วนร่วม ขาดแรงจูงใจ และหลักธรรมร่วมไม่ได้กำหนดปัจจัยการขับเคลื่อนให้การบริหารงานให้ชัดเจน

2) รูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก พบว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเป็น 1.00 ทุกองค์ประกอบผ่านการยืนยัน 2Tar3P Model

3) การทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก พบว่า ก่อน-หลังทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพระคิลานุปัฏฐาก พบว่า หลังทดลองมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

4) ผลการประเมินผลรูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสา ของพระคิลานุปัฏฐาก พบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหาร, งานด้านจิตอาสา, พระคิลานุปัฏฐาก.

Abstract

This research aims to 1) Study the condition of Phra Kilanupathaka's volunteer administration. 2) To create a model for Phra Kilanupathaka's volunteer administration. 3) Experiment with Phra Kilanupathaka's volunteer management model. and 4) evaluate the volunteer management model. of Phra Kilanupattaka Case study of Ban Hong District, Lamphun Province, research and development. Population includes Phra Kilanupatthak and related persons, 23 monks/people. Research tools are 1) semi-structured interviews, 2) assessment forms, 3) questionnaires, and 4) questionnaires. Evaluation of the model. Statistics used include percentages, average percentages, averages, standard deviations. and inferential statistics, Pair T-Test, qualitative data, analyzed by content.

The research results found that:

1. Condition of the volunteer administration of Phra Kilanupathaka Ban Hong District, Lamphun Province, found that there were important problems, including a lack of clear common goals. Lack of participation, lack of motivation, and shared principles that do not clearly define the factors driving the administration.

2. The model of volunteer administration of Phra Kilanupathaka was found to be feasible. With a consistency index value of 1.00, every component passed the 2Tar3P Model verification.

3. Experimenting with the volunteer administration model of Phra Kilanupathaka, found that before and after the experiment were significantly different at the .01 level and the desired characteristics of Phra Kilanu Patthak found that after the experiment there were better changes.

4. Results of the evaluation of the volunteer management model of Phra Kilanupatthaka, it was found that the overall picture was appropriate at a high level.

Keywords: Management style, volunteer work, Phra Gilanupatthaka.

บทนำ

พระสงฆ์ได้ชื่อว่าเป็นพระสาวกของพระพุทธเจ้า เป็นที่ศาสนิกชนทั่วไปหรือชาวพุทธในประเทศไทยให้ความเคารพนับถือและความศรัทธาเป็นจำนวนมาก โดยร้อยละ 95 ของประชากรนับถือพระพุทธศาสนา โดยที่พระสงฆ์เป็นผู้ที่มีพระสงฆ์ได้ชื่อว่าเป็นพระสาวกของพระพุทธเจ้า บทบาทสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาทางสังคม ทั้งเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณ ผู้นำทางศาสนา ผู้นำด้านการพัฒนาสังคม ชุมชนและประเทศอีกด้วย ทำให้วิถีชีวิตศาสนิกชนไทยที่อยู่ในสังคมอย่างร่มเย็นเป็นสุข ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อยู่ด้วยกันโดยที่เคารพซึ่งกันและกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามและมีสภาพจิตใจที่งดงาม เนื่องจากมีพระสงฆ์เป็นผู้นำที่เป็นแบบอย่างทั้งทางด้านความประพฤติปฏิบัติให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรมที่สูง รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ ตนเองต่อสังคม และประเทศชาติ โดยพระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ในการอบรมเทศนาสั่งสอนให้ข้อคิดให้หลักธรรมกับคนไทย มีจิตใจเมตตาต่อกันเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน(พระครูรัตนกิจจาภิวัฒน์(วิชัย คำผาด)และคณะ, 2564 : 17)

บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำทางสุขภาพเรียกว่า “พระคิลานุปัฏฐาก” (พระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพประจำวัด-อสม.) ประกอบด้วย บทบาทพระสงฆ์ผู้เป็นต้นแบบการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ และบทบาทผู้นำสุขภาพ - เฝ้าระวังปัจจัยเสี่ยงในวัด โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ.) จัดแถลงข่าว “การดูแลสุขภาพพระสงฆ์ไทย” พร้อมพิธีมอบเกียรติบัตรพระสงฆ์ต้นแบบขับเคลื่อนดำเนินการตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พ.ศ. 2560 (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2562 : 1) ตามมติมหาเถรสมาคม เรื่อง การดำเนินงานพระสงฆ์กับการพัฒนาสุขภาพให้ดำเนินการวัดส่งเสริมสุขภาพและธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ โดยมีรูปธรรมสำคัญ ได้แก่ วัดส่งเสริมสุขภาพและการพัฒนาพระคิลานุปัฏฐาก (พระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพ) สนับสนุนกลไกในระดับพื้นที่ ซึ่งวัดเป็นศูนย์กลางรวมจิตใจ พระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน ต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์ในการป้องกัน พัฒนา ให้ความรู้ความเข้าใจ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสุขภาพในทางที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2562 : 3)

พระคิลานุปัฏฐาก หรือพระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพประจำวัด-อสม. จึงเป็นมิติใหม่ในการแสดงศักยภาพการเป็นผู้นำของพระสงฆ์ และเป็นแนวทางการเผยแผ่หลักธรรมเชิงรุกให้แก่พุทธศาสนิกชน สำหรับในพื้นที่อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน พื้นที่การปกครองออกเป็น 5 ตำบล 62 หมู่บ้าน ประกอบด้วย ตำบลบ้านไธสง 18 หมู่บ้าน ตำบลป่าพูล 14 หมู่บ้าน ตำบลเหล่ายาว 13 หมู่บ้าน ตำบลศรีเตี้ย 9 หมู่บ้าน และตำบลหนองปลาสาวย 8 หมู่บ้าน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 6 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลบ้านไธสง ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลบ้านไธสง เทศบาลตำบลศรีเตี้ย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลศรีเตี้ยทั้งตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงกานต์ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านไธสง (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลบ้านไธสง) องค์การบริหารส่วนตำบลป่าพูล ครอบคลุมพื้นที่

ตำบลป่าพู่ทั้งตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่ายาว ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเหล่ายาวทั้งตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลาสะวาย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองปลาสะวายทั้งตำบล (ที่ทำการปกครองจังหวัดลำพูน, หน้า 2) ซึ่งมีภาคีเครือข่ายพระคิลานุปัฏฐากที่ปฏิบัติศาสนกิจเชิงรุก ในการดูแลช่วยเหลือ ให้ความรู้ด้านสุขภาวะ และให้กำลังใจแก่ผู้ป่วย โดยการร่วมมือกับหน่วยงาน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกเทศมนตรี องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในการขับเคลื่อนให้เกิดการบริหารงานด้านจิตอาสาในการปฏิบัติงานโดยมีพระคิลานุปัฏฐาก จำนวน 8 รูป

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มพระคิลานุปัฏฐากในเบื้องต้น ในวันที่ 15 มกราคม 2565 พอสรุป ได้ว่า ในการดำเนินการปฏิบัติงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก ระหว่างปี พ.ศ.2560 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันนั้น มีแนวทางการดำเนินงานตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช 2560 แต่ในทางปฏิบัติให้มีความยืดหยุ่นในแต่ละพื้นที่ โดยการดำเนินงานของพระคิลานุปัฏฐากในอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูนยังขาดแนวทางการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐากอย่างเป็นรูปธรรม ไม่มีการวางแผนการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า จึงเกิดการทำงานล่าช้าและไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร จากความสำคัญของกระบวนการการปฏิบัติงานด้านจิตอาสาอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นต้นแบบ ของการบริหารงานด้านจิตอาสาของคณะสงฆ์ในอำเภอบ้านโฮ่งและในพื้นที่อื่น ๆ ในชนบท และผู้วิจัยเป็นหนึ่งในพระคิลานุปัฏฐากของอำเภอบ้านโฮ่ง จึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีหลักการ และแนวคิดทฤษฎีของการบริหารงานด้านจิตอาสาที่จะเป็นประโยชน์ต่อหมู่คณะสงฆ์ ชุมชนและสังคม และเป็นกลไกสำคัญในการดูแลคุณภาพชีวิตของสงฆ์ให้เกิดการพัฒนาการบริหารงานให้มีคุณภาพ และพร้อมที่จะสร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ โดยมีคำถามของการวิจัย คือ สภาพปัจจุบันและกระบวนการปฏิบัติงานของการบริหารงานด้านจิตอาสาของ พระคิลานุปัฏฐาก อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน เป็นอย่างไร รูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน เป็นอย่างไร กระบวนการพัฒนา และทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของ พระคิลานุปัฏฐาก อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน เป็นอย่างไร ตลอดจนผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสา ของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

4) เพื่อประเมินผลรูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสา ของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ อำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Research and Development; R&D) โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

กลุ่มเป้าหมายเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน จำนวน 23 รูป/คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ซึ่งจะใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ 1) กลุ่มพระสังฆาธิการ/เจ้าคณะผู้ปกครอง จำนวน 7 รูป 2) กลุ่มพระคิลานุปัฏฐาก จำนวน 8 รูป 3) กลุ่มชุมชน/อสม. จำนวน 4 คน และ 4) กลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอ/โรงพยาบาลบ้านโฮ่งจำนวน 4 คน

วิธีการศึกษาใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development; R&D) ประกอบด้วยกระบวนการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 (R : 1) การศึกษาสภาพการบริหารงานด้านจิตอาสาของของ พระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูนเป็นการศึกษาศึกษาสภาพการบริหารงานด้านจิตอาสาของของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อสภาพการบริหารงาน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 23 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 2 (D : 1) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบฯ

เป็นขั้นที่ดำเนินการร่วมกันทั้งการออกแบบและพัฒนา (Design and Development) กับ การศึกษาวิจัยด้วยการนำข้อมูลพื้นฐานจากขั้นตอนที่ 1 มาสังเคราะห์ จากนั้นจึงร่างต้นแบบรูปแบบและนำต้นแบบรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบความสมบูรณ์มีความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญ (Development : D1) จากนั้นจึงนำผลที่ได้จากการตรวจสอบไปแก้ไขปรับปรุงต้นแบบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการพัฒนาเครื่องมือต่าง ๆ ในแต่ละกระบวนการของรูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน การดำเนินออกแบบและการพัฒนารูปแบบฯ มีรายละเอียดดังนี้ 1) ออกแบบกระบวนการของรูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ที่ประกอบด้วยการนำหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม หลักธรรม หลักจิตวิทยาทางสังคมไปใช้ และ 2) ตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของรูปแบบการ

บริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ด้วยหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ก่อนนำไปใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยวิธีการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence = IOC) โดยใช้เกณฑ์การพิจารณา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

ขั้นตอนที่ 3 (R : 2) การนำรูปแบบฯ ไปทดลองใช้ เป็นการนำรูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ที่พัฒนาขึ้นไปใช้จริงภาคสนาม โดยใช้การวิจัยแบบการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่มตรวจสอบก่อนสอบหลัง (One-Group Pretest-Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์ 2555 : 144)

ขั้นตอนที่ 4 (D : 2) ประเมินผลรูปแบบฯ การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการนำผลการทดลองตามกระบวนการของรูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ในขั้นตอนที่ 3 นำมายืนยันรับรองผล โดยการประเมินด้วยแบบสอบถามความเหมาะสมของรูปแบบ โดยพระคิลานุปัฏฐาก และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน 23 รูป/คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษารองเพื่อตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนนำไปใช้จริง 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพการบริหารงาน 2)แบบประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ 3)แบบสอบถามแรงจูงใจในการมีจิตอาสาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพระคิลานุปัฏฐาก และ4)แบบสอบถามการประเมินผลรูปแบบฯ ส่วนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพการบริหารงาน แบบประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ แบบสอบถามแรงจูงใจในการมีจิตอาสาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพระคิลานุปัฏฐาก และแบบสอบถามการประเมินผลรูปแบบฯ ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ประเด็นและข้อคำถามที่มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจพิจารณา มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence = IOC) โดยใช้เกณฑ์การพิจารณา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

2.แบบสอบถามแรงจูงใจในการมีจิตอาสาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพระคิลานุปัฏฐาก นำไปทดลองใช้ก่อนใช้จริงกับกลุ่มที่คล้ายกับกรณีศึกษา จึงนำไปทดลองใช้กับพระคิลานุปัฏฐาก จากเครือข่ายพระคิลานุปัฏฐาก อำเภอมือง จังหวัดลำพูน โดยสุ่มตามสะดวก (Convenience Sampling) จำนวน 30 รูป เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .921 สามารถนำไปเก็บข้อมูลในขั้นทดลองใช้รูปแบบฯ ได้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ t - test แบบ Dependent และการสัมภาษณ์วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

กระบวนการพัฒนารูปแบบด้วยการวิจัยและพัฒนาประกอบด้วย 4 ขั้นตอน โดยแสดงผลได้ตามลำดับ ดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน พบว่า 1. การดำเนินงานยังขาดเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน ทำให้การทำงานไม่มีทิศทาง และทำให้พลังการมีส่วนร่วมถูกลดทอนลง 2. ขาดแรงจูงใจในการอาสาเป็นพระคิลานุปัฏฐาก ทำให้มีจำนวนพระคิลานุปัฏฐากน้อย โดยในปัจจุบันมีเพียง 8 รูป จากพระภิกษุในอำเภอบ้านโฮ่ง 157 รูป 3. ไม่ได้กำหนดปัจจัยการขับเคลื่อนให้การบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ให้ชัดเจน ดังนั้น แนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ควรดำเนินการ ดังนี้ 1. กำหนดเป้าหมายการบริหารงานให้ชัดเจน และเน้นย้ำแนวทางการทำงานอย่างมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้น 2. นำหลักจิตวิทยาเกี่ยวกับจิตอาสามาช่วยส่งเสริมการบริหาร รวมทั้งนำหลักธรรมที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมเป็นหลักการดำเนินงานให้สอดคล้องกับวัตรปฏิบัติของสงฆ์ และพระธรรมวินัยในพระไตรปิฎก 3. กำหนดและสนับสนุนปัจจัยการขับเคลื่อนให้การบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ให้ชัดเจน ซึ่งประกอบด้วย 1) ความรู้ของพระคิลานุปัฏฐาก 2) ทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ 3) ความร่วมมือระหว่างเครือข่ายในชุมชน

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ร่างรูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยกำหนดให้มีโครงสร้างองค์ประกอบของระบบจากการศึกษาที่เกี่ยวข้องประกอบกับผลการสัมภาษณ์สภาพการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก จากพระคิลานุปัฏฐาก ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ สรุปได้ดังนี้ โครงสร้างองค์ประกอบของระบบ 1) เป้าหมายของรูปแบบฯ 2) องค์ประกอบด้านหลักธรรม 3) องค์ประกอบด้านหลักจิตวิทยาทางสังคม 4) กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม 5) ปัจจัยการขับเคลื่อนรูปแบบ 2. นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านพิจารณาตามแบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ (IOC) ของร่างรูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน พบว่า มีความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี และมีความเป็นไปได้ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence = IOC) เป็น 1.00 ทุกองค์ประกอบ จากการดำเนินงานในข้อ 1) การร่างรูปแบบฯ โดยผู้วิจัย และ 2) การยืนยันรูปแบบฯ ด้วยการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ โดย

ผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้ได้รูปแบบฯ ที่ผ่านการยืนยัน ทำให้ได้รูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน (2Tar3P Model)

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน พบว่า แรงจูงใจในการมีจิตอาสาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพระคิลานุปัฏฐาก ทำให้เกิดกิจกรรมสะท้อนคิด “เป้าหมายและหลักการเกี่ยวกับการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก” ในวันที่ 1 สิงหาคม 2566 ได้ทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมาและเป้าหมายที่จะดำเนินงานต่อไป และกิจกรรมระดมสมอง “ไปด้วยกัน ไปได้ไกล” เพื่อร่วมคิดกิจกรรมแก้ไขปัญหการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ณ วันที่ 8 สิงหาคม 2566 ณ ศาลาประชุมวัดดงฤๅษี อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ผู้เข้าร่วมกิจกรรม คือ พระคิลานุปัฏฐาก ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน จำนวน 8 รูป ทำให้ได้แนวทางแก้ไขปัญหการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอ บ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน และพบว่ารูปแบบฯ มีประสิทธิผลโดยผลการเปรียบเทียบความแตกต่างแรงจูงใจในการมีจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐากก่อน-หลังทดลองวิเคราะห์ ด้วยสถิติทดสอบ t- test แบบ Dependent พบว่า ก่อน-หลังทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพระคิลานุปัฏฐากก่อน-หลังทดลอง ด้วยสถิติทดสอบ t- test แบบ Dependent พบว่า ก่อน-หลังทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ประเมินผลรูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสา ของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายละเอียด พบว่า ทุกองค์ประกอบของรูปแบบเป้าหมายของรูปแบบฯ ได้แก่ องค์ประกอบด้านหลักธรรม องค์ประกอบด้านหลักจิตวิทยาทางสังคม กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม และปัจจัยการขับเคลื่อนรูปแบบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมี $\bar{x}$ ระหว่าง 4.17 ถึง 4.57

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 สภาพการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน จากการสัมภาษณ์พระคิลานุปัฏฐาก จำนวน 8 รูป สรุปประเด็นคำตอบเรียงลำดับจากปัญหาที่มีพระคิลานุปัฏฐากระบุถึงจากมากไปน้อย พบว่า ปัญหาที่มีพระคิลานุปัฏฐากระบุถึงจากมากไปน้อย ได้แก่ จำนวนพระคิลานุปัฏฐากไม่เพียงพอ ร้อยละ 100.00 ขาดการอบรมพัฒนาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 87.50 การจัดเก็บข้อมูลประวัติกิจกรรมอาสาจำนวนมากทำให้ยากต่อการค้นหาเพื่อนำข้อมูลเดิมมาใช้ประโยชน์ และขาดแนวทางการทำงานในเชิงรุกอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การทำงานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ และการส่งเสริมสุขภาพตลอดจนการให้ความรู้ชุมชนเกี่ยวกับโภชนาการสำหรับพระสงฆ์ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของ

โรคภัย ร้อยละ 75.00 เท่ากัน ดังนั้น สภาพปัญหาที่สะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วน คือ จำนวนพระคิลานุปัฏฐากไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานด้านจิตอาสา และขาดการอบรมพัฒนาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับพระครูสังฆวิสุทธิคุณ (บุญยุทธ พุทฺธสโร) และคณะ, 2560) พบว่า สภาพปัญหาในการพัฒนาจิตอาสาของพระสงฆ์ในจังหวัดระยอง ยังขาดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับการพัฒนาจิตอาสา ทำให้ไม่สามารถนำมาดำเนินการในชุมชนของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขาดการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้ขาดการเชื่อมโยง ติดต่อกันระหว่างวัดกับชุมชน เมื่อวัดไม่เป็นศูนย์กลางของชุมชนก็ทำให้ไม่สามารถรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมจิตอาสาเพื่อพัฒนาชุมชนได้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 รูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน มุ่งเน้นให้กระบวนการทั้งหมดที่ดำเนินไปมุ่งสู่การคลายทุกข์ทางกายของพระสงฆ์อาพาธ รวมถึงญาติโยม พุทธศาสนิกชนที่สนใจในการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การควบคุมโรค และการจัดการปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ ด้วยจิตอาสา เมตตาธรรมของพระสงฆ์ปฏิบัติดูแลพระสงฆ์อาพาธ รวมทั้งการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคการควบคุมโรค และการจัดการปัจจัยที่คุกคามสุขภาพของพระสงฆ์ ตลอดจนการปลูกปลูกให้กำลังใจ และแนะนำพระสงฆ์อาพาธให้สอดคล้องกับหลักพระธรรมวินัยในพระไตรปิฎกด้วยวิธีการรักษาที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เพื่อคลายทุกข์ทางใจนั้น สอดคล้องกับการศึกษาของพระอธิการณัฐพล ปญญาวุฑฺโฒ และคณะ (2564) พบว่า พระคิลานุปัฏฐากมีหน้าที่ให้การแนะนำ ช่วยเหลือและดูแลผู้ป่วย โดยการให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ การป้องกัน การออกกำลังกาย อาหารที่ควรฉันและควรไม่ควรฉัน มีการสำรวจ ตรวจเช็คสุขภาพ และติดตามอาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พระสงฆ์อาพาธมีกำลังใจ และพร้อมที่จะต่อสู้กับโรคได้ และเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ สามารถพัฒนาสุขภาพชุมชน มีส่วนในการดูแลชุมชนและสังคม มีหน้าที่สื่อสารเรื่องสุขภาพพระสงฆ์ เฝ้าระวังสถานการณ์ด้านสุขภาพในวัดและชุมชน

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 รูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ครั้งนี้ ยังพบว่าการขับเคลื่อนรูปแบบ ต้องอาศัยกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม และปัจจัยการขับเคลื่อนรูปแบบด้วยเครือข่ายกลยุธมิตรในการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐากในอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ตลอดจนองค์ความรู้ของพระคิลานุปัฏฐากเกี่ยวกับการสาธารณสุข การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค ช่วยสนับสนุนขับเคลื่อนการดำเนินงาน และทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ ช่วยสนับสนุนขับเคลื่อนการดำเนินงาน เป็นส่วนสำคัญของรูปแบบที่มีประสิทธิผลส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดแรงจูงใจในการมีจิตอาสาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพระคิลานุปัฏฐาก สอดคล้องกับการศึกษาของพระอธิการเฉลิม กนตสโร และ ศิริโรจน์ นามเสนา (2565) พบว่า “พระคิลานุปัฏฐาก” หรือพระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพตำบลประจำวัด (อสว.) เป็นผู้ที่มิบทบาทสำคัญด้านการสาธารณสุขของ

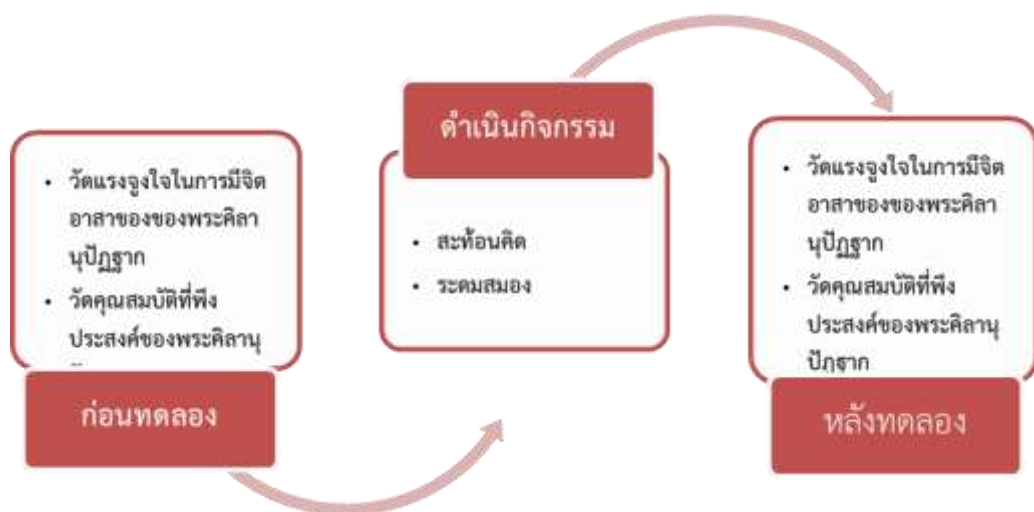
พระพุทธศาสนาไทย โดยมีหน้าที่สำคัญในการดูแลและส่งเสริมสุขภาพตนเองพระอุปมาจารย์ และสภธรรมที่เฝ้าต่อพระธรรมวินัย ช่วยทำให้พระสงฆ์หมู่ใหญ่มีสุขภาพที่แข็งแรงสามารถประกอบศาสนกิจตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา อนึ่ง การขับเคลื่อนสุขภาพพระสงฆ์ทั่วประเทศ เป็นหน้าที่ร่วมกันของทุกภาคส่วนในสังคม ใช้ทางธรรมนำทางโลก ครอบคลุมปัจจัย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านข้อมูล ด้านการพัฒนา ด้านบริการสุขภาพและสวัสดิการด้านการวิจัยและพัฒนาชุดความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ โดยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างวัดกับชุมชนทำให้พระแข็งแรง วัดมั่นคง ชุมชนเข้มแข็งต่อไปในอนาคต และยังสอดคล้องกับพระศราวุฒิ สุปตฺติภิกขุโต (เข็มสม) และคณะ (2565) พบว่า แนวทางการขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธควรส่งเสริมกระตุ้นให้เยาวชนรุ่นหลังมีจิตสำนึกทำความดีเพื่อสังคม โดยนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้เป็นพื้นฐานสร้างจิตสำนึกทำประโยชน์เพื่อบุคคล ชุมชน สังคม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ส่งเสริมความสามัคคีสู่การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ปลุกจิตสำนึกให้คนในสังคมมีความเมตตา กรุณาต่อเพื่อร่วมโลก ส่งเสริมประชาชนในพื้นที่นำหลักคำสอนทางศาสนาที่ตรงต่อจิตของบุคคลในสังคม เพิ่มการให้โอกาสในการทำงานด้านจิตอาสา ส่งเสริมจิตอาสาให้มีจิตใจที่เป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติ ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง โดย ปราศจากความลำเอียง ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา ทำงานเป็นทีม อันนำไปสู่ขบวนการขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธให้เป็นรูปธรรมต่อบุคคล ชุมชน สังคม ประเทศชาติต่อไป

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 4 จากการประเมินผลรูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยในทุกองค์ประกอบ ได้แก่ เป้าหมายของรูปแบบฯ หลักธรรม หลักจิตวิทยาทางสังคม กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม และปัจจัยการขับเคลื่อนรูปแบบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และพระคิลานุปัฏฐากผู้ปฏิบัติงานเกิดแรงจูงใจในการมีจิตอาสาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพระคิลานุปัฏฐากหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ ปัสส ฉัตรยาลักษณ์ และจุฑารัตน์ เปลวทอง (2563) พบว่า รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning ประกอบด้วยแนวคิดพื้นฐาน หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ด้วยขั้นตอน E-R-C-A และแบบใช้โครงงานเป็นฐานด้วยขั้นตอน D-P-D-R-P การวัดและประเมินผล รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด นักศึกษาที่เข้าร่วมมีระดับจิตสาธารณะหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน พัฒนาด้วยรูปแบบการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่ศึกษาสภาพปัจจุบันและกระบวนการปฏิบัติงานของการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ประกอบกับการศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อสร้างเป็นรูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน นำไปทดลองใช้และยืนยันผลการใช้รูปแบบตลอดจนประเมินผลรูปแบบการบริหารงาน

ด้านจิตอาสา ของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน สอดคล้องกับ พูลสุข หิงสานนท์(2549) กล่าวว่า การพัฒนาแบบจำลอง (Model Development) หมายถึง กระบวนการในการสร้างหรือพัฒนาแบบจำลอง ซึ่งประกอบด้วย 1) การศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง 2) การกำหนดหลักการและองค์ประกอบของแบบจำลอง 3) การร่างแบบจำลอง 4) การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้หรือการทดลองใช้แบบจำลอง และบุญชม ศรีสะอาด (2545) กล่าวว่า การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบต้องมีขั้นตอนการพัฒนารูปแบบอย่างน้อย 2 ขั้นตอน เบื้องต้นคือการสร้างหรือพัฒนารูปแบบ โดยผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อน เป็นรูปแบบตามสมมติฐานโดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิด รูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกัน หรือเรื่องอื่นๆ รวมถึงผลการศึกษาหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และหลังจากได้พัฒนารูปแบบในขั้นต้นแล้ว จำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบโดยนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูนซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นองค์ความรู้จากการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้จากการวิจัย

จากแผนภาพสามารถอธิบายองค์ประกอบไปด้วย 2 กิจกรรม ดังนี้

1) กิจกรรมสะท้อนคิด “เป้าหมายและหลักการเกี่ยวกับการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก” เป็นการดำเนินการกิจกรรมเพื่อให้พระคิลานุปัฏฐาก ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ทบทวนเป้าหมายและหลักการเกี่ยวกับการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัฏฐาก

ปัญญา ซึ่งประกอบด้วย 1) เป้าหมายในการคลายทุกข์กาย (ช่วยเหลือส่งเสริมสุขภาพสงฆ์และชุมชน) และ 2) เป้าหมายในการคลายทุกข์ใจ (มอบขวัญกำลังใจปลุกปลอบผู้เจ็บไข้ได้ป่วย)

2) กิจกรรมระดมสมอง “ไปด้วยกันไปได้ไกล” ร่วมคิดกิจกรรมแก้ไขปัญหการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัญญา กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน เห็นว่าเป้าหมายในการคลายทุกข์กาย ทุกข์ใจ ยึดมั่นหลักธรรม อันประกอบด้วย หลักธรรมเกี่ยวกับจิตอาสา ได้แก่ “หลักพรหมวิหาร 4” และ “หลักสังคหวัตถุ 4” และหลักจิตวิทยาทางสังคม ได้แก่ “การสร้างความภาคภูมิใจที่ได้รับการยอมรับจากสังคม (Esteem Need)” และ “ความต้องการขั้นสูงสุด คือ การมุ่งความต้องการความสำเร็จในชีวิตให้ผู้อื่น (Self-actualization Needs)” มีความเหมาะสมและเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการปฏิบัติงานของพระคิลานุปัญญาในการเป็นจิตอาสา

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษารูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัญญา กรณีศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน พบว่า ปัจจัยการขับเคลื่อนรูปแบบในยุคนี้มีเทคโนโลยีใหม่และการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นแทบจะตลอดเวลา การปฏิบัติศาสนกิจของพระคิลานุปัญญาจึงไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากปราศจากการมีส่วนร่วมสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน และวัด เช่น การสนับสนุนพาหนะในการเดินทาง อุปกรณ์ในการตรวจวัดการแพทย์เบื้องต้น และควรสร้างภาคีเครือข่ายให้ขยายไปทั่วทุกวัด และให้ภาครัฐ ภาคประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมในการดูแลพระสงฆ์ และจัดให้มีการอบรมเพิ่มความรู้ให้พระคิลานุปัญญาให้รู้เท่าทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ซึ่งอาจต้องเสริมการมีส่วนร่วมของพระคิลานุปัญญา สามารถดำเนินการได้อย่างเข้มแข็งผ่านกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเปิดโอกาสให้พระทุกรูปได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการบริหารงานด้านจิตอาสาของพระคิลานุปัญญาที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาของพระผู้ปฏิบัติงานเป็นหลัก และช่วยพัฒนาศักยภาพและความเป็นผู้นำของพระสงฆ์ให้กล้าแสดงออกมีการตัดสินใจที่ดีพึงปฏิบัติเพื่อให้พุทธศาสนิกชนเลื่อมใสศรัทธาพระภิกษุสงฆ์ต่อไป เป้าหมายของรูปแบบในการคลายทุกข์กาย (ช่วยเหลือส่งเสริมสุขภาพสงฆ์และชุมชน) คลายทุกข์ใจ (มอบขวัญกำลังใจปลุกปลอบผู้เจ็บไข้ได้ป่วย) เกิดจากความต้องการของพระสงฆ์ที่มีจิตเมตตา เต็มใจปฏิบัติดูแลพระสงฆ์อาพาธ รวมทั้งการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การควบคุมโรค และการจัดการปัจจัยที่คุกคามสุขภาพของพระสงฆ์เป็นบทบาทของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบันในการการส่งเสริมและดูแลสุขภาพพระหว่างเจ็บป่วยของหมู่สงฆ์ให้ได้รับการตรวจเยี่ยมและดูแลสุขภาพอย่างถูกต้อง เพื่อแบ่งเบาภาระจากหน่วยงานสาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่อย่างจริงจัง ทำให้การดำรงชีวิตของพระสงฆ์เป็นไปตามอรรถาพอยู่ในพระธรรมวินัยกำหนด และอาศัยหลักธรรมพรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) และสังคหวัตถุ 4 (ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา) เป็นหลักธรรมที่ต้องใช้เมื่ออยู่

ร่วมกันในสังคม ที่ผู้ทำงานจิตอาสาพึงมี เพื่อการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และสัตว์ทั้งหลาย เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และการวางตนให้สม่ำเสมอรู้จักปรับตัวกับผู้อื่น ส่วนหลักจิตวิทยาทางสังคม สร้างการยอมรับ จากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและการแก้ปัญหาทางด้านสุขภาพของพระสงฆ์ให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่าง ๆ ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับขวัญและกำลังใจของพระภิกษุสามเณรที่สามารถทำงานด้านจิตอาสาด้วยการเพิ่มสวัสดิการ การอำนวยความสะดวก และช่วยในการประสานงานเพื่อการทำงานมากขึ้น

2. คณะสงฆ์และหน่วยงานควรกำหนดเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม สร้างแรงจูงใจ และนำหลักธรรมมาบูรณาการในการทำงาน

3. คณะสงฆ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนพาหนะในการเดินทาง อุปกรณ์ในการตรวจวัดการแพทย์เบื้องต้น และควรสร้างภาคีเครือข่ายให้ขยายไปทั่วทุกวัด

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ และปลูกฝังความเชื่อที่ถูกต้องในการทำบุญตักบาตรและการถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ของญาติโยม เช่น ปัญหาโยมถวายสังฆทาน ถวายโอสถ บางอย่างอาจหมดอายุการใช้งานแล้ว ปัญหาอาหารสำเร็จรูปที่โยมนำมาใส่บาตรหมดอายุ

2. จัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้เรื่องหลักโภชนาการ คือ อาหารหลัก 5 หมู่มีอะไรบ้าง และมีประโยชน์อย่างไร การทำบุญตักบาตรและถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ โดยคำนึงถึงหลักโภชนาการ จะส่งผลดีต่อสุขภาพของพระสงฆ์ เนื่องจากพระจะต้องฉันเพื่อให้ ญาติโยมได้บุญตามความเชื่อของญาติโยม

3. การจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้แก่ญาติโยม ควรดำเนินการโดยขอความร่วมมือจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เป็นต้น

4. ควรมีกิจกรรมให้ความรู้พระสงฆ์จิตอาสาให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูล การใช้โปรแกรมการจัดการฐานข้อมูลต่าง ๆ เช่น Microsoft Access, Microsoft SQL Server, Oracle เป็นต้น

5. สนับสนุนทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง เช่น คอมพิวเตอร์ เพื่อใช้ในการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสาที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการมีจิตอาสาและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่มีลักษณะเฉพาะของสาขานั้น ๆ

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานด้านจิตอาสา หรือโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมหรือพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ และแรงบันดาลใจที่เหมาะสมกับผู้เรียน

References

- ปภัส ฉัตรยาลักษณ์ และจุฑารัตน์ เปลวทอง. (2563). “รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่”. *วารสารบัณฑิตวิจัย*. 11(2), 11-25.
- พลสุข หิงศานนท์. (2549). การพัฒนารูปแบบ. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช.
- พระครูรัตนกิจจาภิวัฒน์ (วิชัย คำผาด) และคณะ. (2564). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพชีวิตพระสงฆ์ในเขตอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์”. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*. 7(2), 16-30
- พระครูสังฆวิสุทธิคุณ (บุญยุท พุทธโส) และพระสุธีวีรบัณฑิต และธิดา หนัมนี. (2560). “การพัฒนาจิตอาสาของพระสงฆ์ในจังหวัดระยอง”. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 6(2) ฉบับพิเศษ ครั้งที่ 4, 37-50.
- พระอธิการเฉลิม กนตสโรและศิริโรจน์ นามเสนา. (2565). “พระคิลานุปัฏฐาก: บทบาทการดูแลสุขภาพพระสงฆ์”. *วารสารวิจัยวิชาการ*. 5(2), 275-284.
- พระอธิการณัฐพล ปญญาวุฒโธ. พระอธิการสุชาติ จนทโส และพระครู สุตชยาภรณ์. (2564). “จิตอาสาและรูปแบบการพัฒนาของพระคิลานุปัฏฐากพระสงฆ์อำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง”. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*. 10(1), 33-45.
- พระศราวดี สุปติภุคโต (เข็มสม), ดิเรก นุ่นกล้า และกันตภณ หนูทองแก้ว. (2565). “การขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชนในชุมชนบ้านบางโหนดตำบลขอม อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช”. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*. 9(11), 84-93.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2555). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. *รายงานการวิจัย*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2562). *ธรรมนูญสุขภาพสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช 2560*. พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี: บริษัทโอ เอส พรินต์ติ้ง จำกัด.

แนวทางการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง อำเภอางาว จังหวัดลำปาง

Guidelines for Digital Public Administration of Ban Pong Subdistrict
Administrative Organization, Ngao District, Lampang Province

กุลิสรา ใจจันทร์ Kulisara Chaichan

วีระ เลิศสมพร Veera Lertsomporn

คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

School of Political and Social Science University of Phayao

Kulimam56@gmail.com

Received 2024/04/09

Revised 2024/05/26

Accepted 2024/06/10

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง ตำบลบ้านโป่ง อำเภอางาว จังหวัดลำปาง 2) ศึกษาอุปสรรคและปัญหาที่มีต่อการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง 3.เสนอแนะแนวทางการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงเนื้อหาและนำเสนอแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1) การบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง ยกตัวอย่างเช่น ด้านศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์เข้ามาใช้งานในการให้บริการด้านดิจิทัล ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล มีการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลโดยใช้ระบบเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานและการให้บริการประชาชน

2) อุปสรรคและปัญหาที่มีต่อการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง ยกตัวอย่างเช่น ด้านช่องทางการให้บริการ ผู้ใช้บริการที่สูงวัยขาดความรู้ในการเข้าใช้งานผ่านระบบออนไลน์

3) แนวทางการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง ในด้านการให้บริการเชิงดิจิทัล ยกตัวอย่างเช่น การจัดการอบรมให้ความรู้และออกประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการให้บริการดิจิทัลเชิงรุกแก่ประชาชนกลุ่มผู้สูงวัยและกลุ่มอื่น ๆ การจัดสรรงบประมาณเพิ่มในการจัดซื้ออุปกรณ์ทางเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเชิงดิจิทัลของบุคลากร

คำสำคัญ: การบริหารงานภาครัฐดิจิทัล, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.

Abstract

This research aims to: 1. Study the digital public administration of Ban Pong Sub-district Administrative Organization, Ngao District, Lampang Province. 2. Investigate the obstacles and problems affecting the digital public administration of Ban Pong Subdistrict Administrative Organization. 3. Propose recommendations for the digital public administration of Ban Pong Subdistrict Administrative Organization. The research will be conducted qualitatively by collecting data from document studies, in-depth interviews, and observation. Data analysis will be conducted through content analysis, and the findings will be presented in a narrative format.

The research findings indicate that:

1) The digital public administration of Ban Pong Subdistrict Administrative Organization, for example, has allocated budgets to procure tools and equipment for digital service provision, demonstrating its commitment to enhancing information technology capabilities. In terms of digital culture, efforts have been made to cultivate a digital culture by utilizing technology systems in operational practices and citizen services.

2) Challenges and issues facing the digital government administration of Ban Pong Subdistrict Administrative Organization, such as service delivery channels that elderly users lacking knowledge in accessing services through online systems.

3) Guidelines for digital public administration of Ban Pong Subdistrict Administrative Organization in digital service provision, such as training and public relations to promote digital services to elderly citizens and other groups, allocating additional budget for purchasing technology equipment to enhance the digital work efficiency of personnel.

Keywords: digital public administration, local government organization.

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีได้มีความก้าวหน้า และเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตและการประกอบธุรกิจของประชาชน ซึ่งในการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐที่ผ่านมายังมิได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างเต็มที่ และโดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้มีการปฏิรูปประเทศ ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน โดยให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะและ

ให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานเข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นระบบข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดินและเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน สมควรให้มีกฎหมายในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและเพื่อยกระดับการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัลอันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีระบบการทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผย และโปร่งใสรวมทั้งประชาชนได้รับความสะดวกในการรับบริการและสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐได้ (พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562, 2562) หน่วยงานภาครัฐในปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนการทำงานโดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงดิจิทัลมาใช้ปฏิบัติงานในองค์กร นำมาซึ่งการบริหารงานภาครัฐที่เชื่อมโยงและบูรณาการกับหน่วยงานและองค์กรอื่นทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น สร้างการบริหารภาครัฐในรูปแบบใหม่ที่มีมุ่งให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเกิดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม

พระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้มีการจัดทำแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลเพื่อกำหนดทิศทางการบริหารงานภาครัฐและการจัดทำบริการดิจิทัลสาธารณะ และเพื่อเป็นกรอบการพัฒนาของประเทศสำหรับการเปลี่ยนผ่านภาครัฐเข้าสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลในทิศทางเดียวกัน สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล หรือ สพร. ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล จึงจัดทำแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566–2570 ขึ้นตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฯ และให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติ อันจะทำให้การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลเป็นไปตามเป้าหมายของประเทศที่วางไว้ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2566) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นหน่วยงานรัฐที่สำคัญหน่วยงานหนึ่งในการขับเคลื่อนการนำนโยบายมาปฏิบัติในระดับท้องถิ่น ได้ดำเนินการตามแนวทางในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศตามแผนแม่บทที่วางไว้ เพื่อเป็นหน่วยหนุนเสริมความเป็นรัฐบาลดิจิทัลในการนำนโยบายมาปฏิบัติให้บรรลุถึงเป้าหมาย และเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์กร

ด้วยเหตุผลข้างต้นที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง มีปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการบริหารและแนวทางในการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง

2) เพื่อศึกษาอุปสรรคและปัญหาที่มีต่อการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง

3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

แนวทางการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ปฏิบัติงานและประสานงานด้านดิจิทัลกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้บริหาร พนักงานส่วนตำบล เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐอื่น และผู้นำชุมชน ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 1 ปีขึ้นไป ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารองค์กร จำนวน 2 คน กลุ่มผู้บริหารระดับกอง จำนวน 3 คน กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้นำการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติ จำนวน 5 คน กลุ่มเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐอื่นที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน และกลุ่มประชาชนที่ใช้บริการเชิงดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่งที่เข้าใช้บริการเชิงดิจิทัลไม่น้อยกว่า 1 ครั้งขึ้นไป จำนวน 14 คน รวมเป็นจำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำ โดยไม่มีการกำหนดข้อคำถามที่ชัดเจนตายตัวเป็นการกำหนดข้อคำถามแบบเปิดกว้างหรือปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ทราบถึงแนวคิด มุมมอง ปัญหา อุปสรรค วิธีแก้ไข ปัญหา ข้อเสนอแนะ รวมทั้งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยคำถามประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นด้านอุปสรรคและปัญหาการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญเป็นเกณฑ์ในการเลือก

จำนวน 3 ท่าน ใช้แบบตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative analysis) ภายใต้วิธีการสำคัญ ได้แก่ 1) การจำแนกและจัดระบบข้อมูล (typology and taxonomy) โดยนำข้อมูลที่ได้มาจำแนกและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ เช่น ข้อมูลหมวดการสัมภาษณ์ 2) การวิเคราะห์สรุพบัญ (analytic Induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของงานวิจัย และ 3) การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงเนื้อหา (content analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ถึงเนื้อหาสาระของงานวิจัยและนำเสนอในเชิงพรรณนาความ (descriptive)

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการตามขั้นตอนของวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง นำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง สรุปได้ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานและให้บริการแก่ประชาชนอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ยังมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณในการจัดสรรเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมพื้นที่ตำบล 2) ด้านความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่ในด้านดิจิทัล การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในทุกระดับได้นำความรู้และทักษะมาใช้ในการปฏิบัติงานระบบดิจิทัล 3) ด้านการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในด้านดิจิทัล ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และพนักงานมีกลุ่มไลน์ที่ใช้ในการทำงานเพื่อรับการสั่งการจากผู้บังคับบัญชา และการแจ้งรายงานผลการปฏิบัติงาน 4) ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล เป็นวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในองค์กร เนื่องจากรัฐบาลได้ปรับเปลี่ยนการทำงานโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในหน่วยงานภาครัฐ และ 5) ด้านช่องทางการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงดิจิทัล เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการใช้บริการแก่ประชาชนได้กำหนดช่องทางผ่านระบบออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์ (Website) เพชบุรี (Facebook) แอปพลิเคชันไลน์ (Line) ระบบ E – Service และแพลตฟอร์มต่าง ๆ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่งพบอุปสรรคและปัญหาใน 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศ พบปัญหาในด้านของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีความล่าช้าของสัญญาณ 2) ด้านการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในด้านดิจิทัล มีปัญหาเฉพาะบุคคลเรื่องเครื่องมือสื่อสารส่วนตัว เช่น โทรศัพท์ของพนักงานเป็นรุ่นเก่าที่ไม่สามารถรองรับการทำงานบนระบบออนไลน์ 3) ด้านช่องทางการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงดิจิทัล พบว่า ช่องทางการให้บริการที่ครบถ้วนสมบูรณ์ แต่ผู้ให้บริการสูงวัยจะมีอุปสรรคและปัญหาในการใช้ช่องทางดังกล่าว ด้วยเพราะความสูงอายุและไม่ชำนาญด้านเทคโนโลยี

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง สรุปได้ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่งควรเพิ่มงบประมาณในการจัดสรรเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมพื้นที่ตำบล 2) ด้านความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่ในด้านดิจิทัล เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้และทักษะอยู่ในระดับที่ระดับหนึ่ง ซึ่งสามารถเพิ่มเติมความรู้ความเชี่ยวชาญให้มากยิ่งขึ้น โดยผ่านการฝึกอบรม 3) ด้านการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในด้านดิจิทัล องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่งควรเพิ่มการบูรณาการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น โดยการกำหนดมาตรฐานร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานพัฒนารูปแบบการทำงานสู่การเป็นภาครัฐดิจิทัล 4) ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่งควรส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนองค์กรสู่วัฒนธรรมดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ 5) ด้านช่องทางการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงดิจิทัล องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่งมีช่องทางการให้บริการครบถ้วนสมบูรณ์ และมีช่องทางการให้บริการที่หลากหลาย แต่ผู้ใช้บริการสูงวัยจะมีอุปสรรคและปัญหาในการใช้ช่องทางดังกล่าว ด้วยเพราะความสูงอายุและไม่ชำนาญด้านเทคโนโลยี ควรจัดหน่วยบริการลงพื้นที่เพื่อประชาสัมพันธ์ในการสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้งานระบบบริการเชิงดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง และควรสร้างช่องทางการให้บริการด้านเทคโนโลยีอย่างเป็นรูปธรรมแก่ครัวเรือนที่มีผู้สูงวัยและประชาชนในพื้นที่ตำบล

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายกับแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เห็นประเด็นที่น่าสนใจต่างๆ ดังนี้

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง ใน 5 ด้าน ได้แก่

1) ด้านศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานและให้บริการแก่ประชาชนอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ยังมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณในการจัดสรรเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมพื้นที่ตำบล ที่เป็นเช่นนี้เนื่องด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่งมีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง และดำเนินการตามแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศที่วางไว้ ได้ดำเนินการวางระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และได้จัดหาอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานเพื่อรองรับการให้บริการแก่ประชาชนเชิงดิจิทัล สำหรับกรณีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณฯ เนื่องมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่งได้รับการจัดสรรเรื่องงบประมาณที่จำกัด จึงทำให้การจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอนอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของภัทรานิษฐ์ อินตะยศ (2564) พบว่า เทศบาลตำบลชมพูได้ดำเนินการออกแบบวางระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ภายในสำนักงาน เป็นระบบเครือข่ายไร้สายเชื่อมโยงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อใช้ในการเชื่อมโยงข้อมูลภายในสำนักงาน สำหรับในส่วนของอุปกรณ์ได้มีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อรองรับระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริการ

2) ด้านความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่ในด้านดิจิทัล การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในทุกระดับได้นำความรู้และทักษะมาใช้ในการปฏิบัติงานระบบดิจิทัล ที่เป็นเช่นนี้เนื่องด้วยการวางแผนพัฒนาบุคลากรที่มีเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ซึ่งเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้ผ่านการฝึกอบรมด้านการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรานิษฐ์ อินตะยศ (2564) พบว่า เทศบาลตำบลชมพูวางแผนพัฒนาบุคลากรและสร้างแรงจูงใจในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ที่ปฏิบัติงานในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับองค์กรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

3) ด้านการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในด้านดิจิทัล ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และพนักงานมีกลุ่มไลน์ที่ใช้ในการทำงานเพื่อรับการสั่งการจากผู้บังคับบัญชา และการแจ้งรายงานผลการปฏิบัติงาน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องด้วยผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และเจ้าหน้าที่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติในทุกฝ่าย มีการเชื่อมโยงเครือข่ายและส่งเสริมความร่วมมือด้านดิจิทัลขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวชิรพงศ์ พูลเกษตร (2565) พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาเข้ารับการอบรมเสริมความรู้ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมให้จัดระบบงานโดยการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้ครูนำความรู้และทักษะดิจิทัลไปใช้ในการปฏิบัติงาน

4) ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล เป็นวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในองค์กร เนื่องด้วยรัฐบาลได้ปรับเปลี่ยนการทำงานโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในหน่วยงานภาครัฐ และเนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และเจ้าหน้าที่ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน โดยการส่งเสริมคุณค่าของนวัตกรรมดิจิทัลที่สร้างประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวชิรพงศ์ พูลเกษตร (2565) พบว่า ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาได้ส่งเสริมให้ครูตระหนักถึงคุณค่าของนวัตกรรมที่สร้างประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก

5) ด้านช่องทางการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงดิจิทัล เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ประชาชนได้กำหนดช่องทางผ่านระบบออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์ (Website) เฟซบุ๊ก (Facebook) แอปพลิเคชันไลน์ (Line) ระบบ E – Service และแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องด้วยการนำระบบการให้บริการเชิงดิจิทัลมาใช้ในการให้บริการเทคโนโลยีเชิงดิจิทัลแก่

ประชาชน เป็นการบริหารจัดการองค์ในอีกรูปแบบหนึ่งที่ทันสมัยขึ้น และเป็นการปฏิบัติงานและการให้บริการของยุคดิจิทัล ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรานิษฐ์ อินตะยศ (2564) พบว่า การนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐแบบดิจิทัลไปปฏิบัติในเทศบาลตำบล ชมภู ด้านช่องทางในการให้บริการเชิงดิจิทัล มีการสร้างช่องทางในการให้บริการเชิงดิจิทัล เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก เป็นต้น

อภิปรายผลวัตถุดิบประสงค์ข้อที่ 2 การบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบล บ้านโป่งพบอุปสรรคและปัญหาใน 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศ พบปัญหาในด้านของเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งเกิดจากสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีความล่าช้าของสัญญาณ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ศักยภาพของเทคโนโลยีมีความเกี่ยวเนื่องด้วยงบประมาณภายใต้งบประมาณที่มีจำกัด การจะใช้งบประมาณต้องทำตามลำดับความสำคัญ ส่วนงบประมาณที่นำมาจัดสรรด้านศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศ ยกตัวอย่างเช่น การขยายสัญญาณอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ตำบลให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้านนั้นมีไม่มาก สำหรับกรณีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณฯ เนื่องมาจากองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านโป่งได้รับการจัดสรรงบประมาณที่จำกัด จึงทำให้การจัดสรรงบประมาณต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอนอย่างค่อยเป็นค่อยไป แต่จะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่งได้มีความพยายามที่จะจัดสรรงบประมาณลงในการพัฒนาศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงองค์กรเป็นองค์กรดิจิทัลและรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ สีสุพรรณ และอจิรภาส เพียรขุนทด (2565: 258) ผลการวิจัยบ่งชี้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพยายามในการปรับตัวเพื่อไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล ซึ่งสามารถอธิบายตามกรอบแนวคิดการวิจัยของปัจจัยที่มีผลในการนำพาองค์กรไปสู่องค์กรดิจิทัลได้ โดยการใช้งบประมาณตามลำดับความสำคัญภายใต้งบประมาณที่มีอย่างจำกัด

2) ด้านการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในด้านดิจิทัล เจ้าหน้าที่บางคนไม่มีเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยในการรองรับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องด้วยปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ปัจจัยนี้ทำให้การทำงานยุคดิจิทัลมีประสิทธิภาพแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชมพูท ปัญญาแก้ว (2564: 1) พบว่า บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลภายในเขตอำเภอหล่มสักที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน ส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานในยุคดิจิทัล 4.0 แตกต่างกัน

3) ด้านช่องทางการให้บริการเทคโนโลยีเชิงดิจิทัล พบว่า ช่องทางการให้บริการครบถ้วนสมบูรณ์ มีช่องทางการให้บริการที่หลากหลาย แต่ผู้ให้บริการสูงวัยจะมีอุปสรรคและปัญหาในการใช้ช่องทางดังกล่าว เนื่องด้วยความสามารถและไม่ว่านานาเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรานิษฐ์ อินตะยศ (2564) พบว่า ด้านช่องทางในการให้บริการเชิงดิจิทัลมีการสร้างช่องทางในการให้บริการเชิงดิจิทัลอย่างเป็นรูปธรรม เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก เป็นต้น เพื่อสร้างความเข้าใจในการกำหนดเป็นช่องทางในการให้บริการแก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภา

ภรณ์ สีสุพรรณ, อจิรภาส เพียรขุนทด (2565: 258) พบปัญหาและอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปรับตัวไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล ได้แก่ ปัญหาด้านทักษะความรู้

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ควรเพิ่มงบประมาณในการจัดสรรเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมพื้นที่ตำบล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรานิษฐ์ อินตะยศ (2564) พบว่า การนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐแบบดิจิทัลไปปฏิบัติในเทศบาลตำบลชมพู มีประสิทธิผลหรือผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สำหรับด้านงบประมาณมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์และเสริมสร้างระบบฐานข้อมูลที่ได้รับการรับรองมาตรฐานในการกำกับดูแลในการบริหารงาน

2) ด้านความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่ในด้านดิจิทัล เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้และทักษะอยู่ในระดับที่ระดับหนึ่ง ซึ่งสามารถเพิ่มเติมความรู้ความเชี่ยวชาญให้มากยิ่งขึ้น โดยผ่านการฝึกอบรม มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรานิษฐ์ อินตะยศ (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐแบบดิจิทัลไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลชมพู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐแบบดิจิทัลไปปฏิบัติในเทศบาลตำบลชมพู มีประสิทธิผลหรือผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในด้านความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่ มีการฝึกอบรม การเสวนาการลงมือปฏิบัติ และการศึกษาดูงาน ที่เพิ่มความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของเจ้าหน้าที่ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ สีสุพรรณ และอจิรภาส เพียรขุนทด (2565: 258) ผลการวิจัยบ่งชี้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพยายามในการปรับตัวเพื่อไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล ปัญหาและอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปรับตัวไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล ได้แก่ ปัญหาด้านทักษะความรู้ของบุคลากร

3) ด้านการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในด้านดิจิทัล องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่งควรเพิ่มการบูรณาการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น โดยการกำหนดมาตรฐานร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานพัฒนารูปแบบการทำงานสู่การเป็นภาครัฐดิจิทัล มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรานิษฐ์ อินตะยศ (2564) พบว่า การนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐแบบดิจิทัลไปปฏิบัติในเทศบาลตำบลชมพู มีประสิทธิผลหรือผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สำหรับแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐแบบดิจิทัลไปปฏิบัติ พบว่า มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรและสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับผู้ที่ปฏิบัติงานในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับองค์กร เช่น การจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินงานการค้นหาข้อมูลที่สำคัญในรูปแบบฐานข้อมูลดิจิทัลที่สามารถเพิ่มการบูรณาการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นข้างเคียงตลอดจนส่งเสริมระบบเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีความพร้อมสู่องค์กรดิจิทัลแห่งศตวรรษที่ 21 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิระนันท์ มูลมาตร (2564: 21) ที่ได้ศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลทรานส์ฟอร์เมชัน เป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาบูรณาการในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อยจนนำไปสู่การทำงานร่วมกันเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ปฏิบัติงานในรูปแบบวิถีเดิมให้เป็นรูปแบบวิถีใหม่เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัจจุบันและในอนาคต

4) ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่งควรส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนองค์กรสู่วัฒนธรรมดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวชิรพงศ์ พูลเกษตร (2565) เรื่อง แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะของผู้บริหารในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ผู้บริหารสถานศึกษาเข้ารับการอบรมเสริมความรู้ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมให้จัดระบบงานโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสร้างเครือข่ายความร่วมมือ กำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้ครูนำความรู้และทักษะดิจิทัลไปใช้ในการปฏิบัติงาน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิระนันท์ มูลมาตร (2564: 21) พบว่า การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลทรานส์ฟอร์เมชัน ด้านวัฒนธรรมองค์กร การนำเทคโนโลยีเข้ามาบูรณาการในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อยจนนำไปสู่การทำงานร่วมกันเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร

5) ด้านช่องทางการให้บริการเชิงดิจิทัล องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่งควรจัดหน่วยบริการลงพื้นที่เพื่อประชาสัมพันธ์ในการสร้างความรู้ความเข้าใจการเข้าใช้งานระบบบริการเชิงดิจิทัลแก่ผู้สูงอายุและประชาชนในพื้นที่ตำบล มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรานิษฐ์ อินตะยศ (2564) พบว่า การนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐแบบดิจิทัลไปปฏิบัติในเทศบาลตำบลชมพู มีประสิทธิภาพหรือผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สำหรับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐแบบดิจิทัลไปปฏิบัติควรสร้างช่องทางการให้บริการด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นรูปธรรม

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการสังเคราะห์งานวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง อำเภอกาว จังหวัดลำปาง ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำองค์ความรู้จากการค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ไปพัฒนาต่อยอดในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการทำงานในองค์กรเชิงดิจิทัลปรับเปลี่ยนให้เป็นการบริการดิจิทัลเชิงรุก เพื่อให้การปฏิบัติงานในองค์กรและการให้บริการที่ดีขึ้นของ

องค์กร จากประเด็นทั้ง 5 ด้าน ในการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลมาปรับใช้ให้เป็นแนวทางเพื่อพัฒนาองค์กรได้ตามแนวทางการพัฒนาในแต่ละด้าน ดังนี้

ประเด็นทั้ง 5 ด้าน	แนวทาง
1. ด้านศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศ	1.เพิ่มงบประมาณในการจัดสรรเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมพื้นที่ตำบล
2. ด้านความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่ในด้านดิจิทัล	2.เพิ่มเติมความรู้ความเชี่ยวชาญแก่เจ้าหน้าที่ให้มากยิ่งขึ้น โดยผ่านการฝึกอบรม
3. ด้านการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในด้านดิจิทัล	3.เพิ่มการบูรณาการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น โดยการกำหนดมาตรฐานร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานพัฒนารูปแบบการทำงานสู่การเป็นภาครัฐดิจิทัล
4. ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล	4.ส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนองค์กรสู่วัฒนธรรมดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ
5. ด้านช่องทางการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงดิจิทัล	5.สร้างช่องทางการให้บริการด้านเทคโนโลยีอย่างเป็นรูปธรรมแก่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุและประชาชนในพื้นที่ตำบล

สรุปและข้อเสนอแนะ

การบริหารงานภาครัฐดิจิทัล เป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้ในการทำงาน เพื่อเพิ่มการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงควรเพิ่มในด้านงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์ เครื่องใช้และการสรรหาบุคลากรที่เชี่ยวชาญในด้านเทคโนโลยีเข้ามาทำงานความคล่องตัวในการจัดการงานด้านดิจิทัล และประกอบกับต้องเพิ่มพูนความรู้ให้แก่บุคลากรในองค์กรอย่างต่อเนื่องเพื่อการรับรู้และเท่าทันเทคโนโลยี การบูรณาการเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานอื่นเพื่อเชื่อมข้อมูลถึงกันในการบริการประชาชนเป็นการร่วมมือกันทางด้านดิจิทัล เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในองค์กร ก่อเกิดเป็นวัฒนธรรมดิจิทัลในองค์กร และด้านช่องทางการให้บริการเชิงดิจิทัลนั้นเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน มีความรวดเร็ว เกิดการคล่องตัวในการทำงาน ในภาพรวมทุกด้านที่กล่าวมาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง ส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาและอุปสรรคภายในองค์กร

แนวทางการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลควรพัฒนาศักยภาพเทคโนโลยีสารสนเทศด้านดิจิทัล และพัฒนาบุคลากรเพื่อการขับเคลื่อนองค์กรไปพร้อมกันและกำหนดช่องทางการให้บริการที่เป็นรูปธรรม มีการจัดการระบบดิจิทัล การวางแผนงานด้านดิจิทัลที่รัดกุม เพื่อป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง กำหนดนโยบายใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ด้านความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่ในด้านดิจิทัล 3) ด้านการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในด้านดิจิทัล 4) ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล และ 5) ด้านช่องทางการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงดิจิทัล เพื่อเป็นแนวทางการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะระดับหน่วยปฏิบัติ ได้แก่

1) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่งดำเนินการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนาศักยภาพเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร

2) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่งดำเนินการสรรหาบุคลากรที่เกี่ยวข้องทางด้านเทคโนโลยีโดยตรงเข้ามาทำงานเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

3) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่งควรเพิ่มการบูรณาการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในด้านการเชื่อมโยงข้อมูล เชื่อมโยงเครือข่ายด้านดิจิทัล เพื่อการพัฒนารูปแบบการทำงานให้เป็นหน่วยงานภาครัฐดิจิทัล

4) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่งควรส่งเสริมการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการทำงานเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นองค์กรแห่งดิจิทัล

5) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่งควรจัดให้มีผู้ควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้บริการแก่ประชาชนเพื่อป้องกันการก่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยี และเพื่อความปลอดภัยทางเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงเปรียบเทียบระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลอื่น กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแนวทางการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลหรือการประเมินผลการนำแนวทางการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลไปใช้ และควรศึกษาถึงปัจจัยที่เอื้อ/ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลในหน่วยงานภาครัฐอื่นด้วย

References

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2562). พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.dlgo.th/upload/templateOrganize/menu/2020/7/1594983167938>. [28 กันยายน 2566].

- จิระนันท์ มูลมาตร.(2564) . การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลทรานส์ฟอร์เมชัน. วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย. 17(2) (กรกฎาคม - ธันวาคม) : 21-30.
- ชมพูนุท ปัญญาแก้ว. (2564). ปัจจัยส่วนบุคคลและความรู้ ความเข้าใจในการเป็นองค์กรดิจิทัลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารโครงการทวีปวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.mpa-mba.ru.ac.th/imges/Project/treatise_Phetchabun01_10092021/6227955220. [15 ตุลาคม 2566].
- ภัทรานิษฐ์ อินตะยศ. (2563). ประสิทธิภาพการดำเนินงานการบริหารงานภาครัฐแบบดิจิทัลไปปฏิบัติในองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา: เทศบาลตำบลชมพู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา.
- วชิรพงศ์ พูลเกสร. (2565). แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะของผู้บริหารในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุภาภรณ์ สีสุพรรณ และ อจิรภาส เพียรขุนทด. (2565). การปรับตัวเพื่อเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงเป็นองค์กรดิจิทัลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *Journal of Roi Kaensam Academi* มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ปีที่ 7. ฉบับที่ 8. (สิงหาคม) : 246 –264.
- สำนักงานพัฒนานิวัตดิจิทัล (2566). แผนพัฒนานิวัตดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566 – 2570. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.dga.or.th/policy-standard/policy-regulation/dga-019/dga-plan-2566-2570/>. [15 ตุลาคม 2566].

ประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติในการจัดการงาน
กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

The effectiveness of implementing digital administration policy in managing
community welfare fund in Dok Kham Tai sub-district, Phayao province

ชนินทร์ หาญจริง Chanin Hanjing

วีระ เลิศสมพร Veera Lertsomporn

คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

School of Political and Social Science University of Phayao

chanin8432@gmail.com

Received 2024/04/18

Revised 2024/07/01

Accepted 2024/07/04

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติในการจัดการงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา 2) เสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติในการจัดการงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ 7 คน คณะที่ปรึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ 5 คน และลูกสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ 10 คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและนำเสนอแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

1) ประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติในการจัดการงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้าง คณะกรรมการกองทุนส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสภาที่มาจากการเลือกตั้ง มีการปรับเปลี่ยนทุก 4 ปี ทำให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง สมาชิกสภาคนใหม่ต้องเริ่มเรียนรู้ระบบการจัดการใหม่ ด้านบุคลากร ยังขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านงบประมาณ มีข้อจำกัดเรื่องการจัดตั้งงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินการพัฒนาเทคโนโลยีและการสรรหาบุคลากรที่เกี่ยวข้องทางด้านเทคโนโลยีโดยตรง ด้านสถานที่ มีความสะดวกสบายและเหมาะสมเพียงพอต่อผู้มารับบริการด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ มีความทันสมัยและเพียงพอต่อการให้บริการแก่ลูกสมาชิก

2) แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการนำนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติในการจัดการงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ได้แก่ ด้านโครงสร้าง ควรกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการกองทุนให้สมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีข้อจำกัดเรื่องวาระการเป็นคณะกรรมการกองทุน ด้านบุคลากร ควรมีการฝึกอบรมกรรมการและสรรหาผู้ที่มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศประจำกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้เพื่อการทำงานให้มีความต่อเนื่อง ด้านงบประมาณการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานอื่นสนับสนุนการจ้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประจำกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ และการเพิ่มช่องทางในการให้บริการเชิงดิจิทัลกับลูกสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ให้มีความหลากหลายเพื่อการติดต่อสื่อสารที่ง่าย สะดวกรวดเร็วในการให้บริการ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) แอปพลิเคชันไลน์ (Line) ระบบ E-Service แพลตฟอร์มต่าง ๆ

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ, การบริหารภาครัฐดิจิทัล, กองทุนสวัสดิการชุมชน.

Abstract

This research aims to: 1) study the effectiveness of implementing digital government administration policies in the management of the Dok Kham Tai Subdistrict Community Welfare Fund in Phayao Province, and 2) propose ways to enhance the effectiveness of implementing digital government administration policies in the management of the Dok Kham Tai Subdistrict Community Welfare Fund in Phayao Province. The qualitative research was conducted by collecting data through in-depth interviews and observations of key informants, including 7 members of the Dok Kham Tai Subdistrict Community Welfare Fund committee, 5 advisors of the Dok Kham Tai Subdistrict Community Welfare Fund, and 10 members of the Dok Kham Tai Subdistrict Community Welfare Fund. The data were analyzed through content analysis and presented descriptively.

The research findings revealed that:

1) The effectiveness of implementing digital government administration policies in the management of the Dok Kham Tai Subdistrict Community Welfare Fund in Phayao Province can be examined in five aspects: Structure: Most of the fund committee members are elected council members who change every four years, leading to discontinuity in operations. New council members must learn the management system anew. Personnel: There is a lack of staff with expertise in information technology. Budget: There are limitations in allocating sufficient funds for technology development and hiring technology specialists. Facilities: The facilities are

comfortable and suitable for the service recipients. Materials and Equipment: The materials and equipment are modern and sufficient for providing services to fund members.

2) The proposed methods to enhance the effectiveness of implementing digital government administration policies in the management of the Dok Kham Tai Subdistrict Community Welfare Fund in Phayao Province are as follows: Structure: The structure of the fund committee should be designed so that the majority of members are not restricted by terms of office. Personnel: Training for the committee and recruiting individuals with knowledge and skills in information technology should be conducted to ensure continuous operations. Budget: Budget allocation from other agencies should support the hiring of skilled IT personnel for the Dok Kham Tai Subdistrict Community Welfare Fund. Additionally, there should be an increase in digital service channels for fund members to facilitate easy, convenient, and quick communication and services, such as Facebook, Line application, E-Service systems, and various platforms.

Keywords: Effectiveness, Digital Public Administration, Community Welfare Fund.

บทนำ

โลกปัจจุบันเป็นโลกแห่งเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วขึ้นทุกวัน ทุกประเทศต่างล้วนปรับตัวและตามให้ทันความเปลี่ยนแปลง ในขณะที่เทคโนโลยีได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของประชากรโลกเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในหลาย ๆ เรื่อง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประเทศไทยต้องปรับตัวในการก้าวเข้าสู่โลกออนไลน์เพื่อการดำเนินงานของภาครัฐด้วยการเพิ่มช่องทางการให้บริการที่รวดเร็ว และอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในการเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ คือ การจัดการบริการต่าง ๆ ของภาครัฐให้กับประชาชน ผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการติดต่อและขอรับบริการจากภาครัฐได้ง่าย รวดเร็ว และประหยัดเวลาในการตรวจสอบ การจัดทำเอกสารสำคัญต่าง ๆ ที่ภาครัฐร้องขอ ที่สำคัญประหยัดค่าใช้จ่าย จึงทำให้ประเทศไทยศึกษา วิจัยทัศน์ นโยบาย และแผนดำเนินงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จ นำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินกรอบและทิศทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย จึงได้คัดเลือกประเทศที่มีความแตกต่างกันในเชิงพื้นที่เพื่อให้เห็นถึงทิศทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลที่หลากหลายในแต่ละบริบท ประกอบด้วย 4 ประเทศ คือ ราชอาณาจักรเดนมาร์ก สาธารณรัฐเกาหลี เอสโตเนีย และสาธารณรัฐสิงคโปร์ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2564, 21)

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้เป็นหน่วยงานหนึ่งในระบบราชการที่นำนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัล (นโยบายไทยแลนด์ 4.0) มาปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินกรอบและทิศทางในการสร้างวิสัยทัศน์และแผนดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล แต่เดิมมีการจัดเก็บ

ข้อมูลกลุ่มลูกสมาชิกแบบทำมือด้วยการจัดการแบบการใช้วิถีชีวิตของสังคมไทยในอดีตที่มีลักษณะเป็นชุมชนสวัสดิการ ในช่วงที่เศรษฐกิจเติบโตภาคเอกชนได้มีบทบาทในการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ มากขึ้น โดยมีระบบการประกันรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ซึ่งผู้ที่สามารถเข้าถึงเป็นกลุ่มผู้มีรายได้ปานกลาง-รายได้สูง แต่คนที่เป็นแรงงานนอกระบบ เกษตรกร คนยากจน ไม่สามารถเข้าถึงระบบที่มีอยู่ได้ เมื่อประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2540 ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยมีนักวิชาการพร้อมทั้งแกนนำชุมชน รวมถึงประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ทำการศึกษากระบวนการคุ้มครองทางสังคมและมีการสมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในช่วงปี 2547 ทำให้เกิดแนวทางการจัดสวัสดิการชุมชนตำบลที่มีการคิดค้นร่วมกันมากขึ้น นำไปสู่การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบลที่เน้นให้มีการสมทบงบประมาณจากสามฝ่าย (1:1:1) คือ ทุนที่มาจาก การออม ลดรายจ่ายของคนในชุมชน การสมทบจากรัฐ โดยผ่านช่องทางสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และการสมทบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลอย่างกว้างขวาง โดยรัฐเริ่มสนับสนุนสวัสดิการชุมชนตำบลตั้งแต่ปี 2548 มีการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพร้อมการจัดตั้ง จำนวน 5,917 กองทุน ลูกสมาชิกจำนวน 6,453,688 คน ซึ่งแต่ละกองทุนจะมีการจัดประเภทสวัสดิการที่แตกต่างกัน ครอบคลุมตั้งแต่การเกิด แก่ เจ็บ ตาย สามารถรวมประเภทสวัสดิการได้มากกว่า 13 ประเภท โดยแต่ละประเภทและแต่ละกองทุนมีจำนวนเงินที่จ่ายเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิกแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นไปตามข้อตกลง กติกา และความพร้อมของแต่ละกองทุน (คู่มือการดำเนินงานโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน, 2565, 1 - 3)

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติในการจัดการงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา โดยนำตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านการจัดการ (Management Model) 5 ด้าน ของ วรเดช จันทรร (2554) ได้แก่ ด้านโครงสร้าง ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ เพื่อเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติในการจัดการงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ลูกสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติในการจัดการงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
- 2) เพื่อเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติ ในการจัดการงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีหัวข้อสำคัญ ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ศึกษาจากข้อมูลเชิงเอกสาร (documentary research) อาทิ หนังสือ บทความวิจัย งานวิจัย หนังสือราชการ รายงานประจำปี

2) ศึกษาข้อมูลจากการลงภาคสนาม (field research) โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in - depth interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants)

3) การสังเกตการณ์ (observation) ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการให้บริการลูกสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้เชิงดิจิทัลรูปแบบต่าง ๆ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi - structure interview) มีจำนวนทั้งสิ้น 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปผู้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการดำเนินงานนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติในการจัดการงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา คำถามมีจำนวนทั้งสิ้น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 ประสิทธิภาพของความสำเร็จการดำเนินงานนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติ ส่วนที่ 2 ประสิทธิภาพการดำเนินงานนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติ ส่วนที่ 3 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติ

2) แบบจดบันทึกการสังเกตการณ์ โดยบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ผ่านโทรศัพท์มือถือ

3) การตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ โดยที่ปรึกษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ใส่เครื่องหมาย ☒ ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่าน และหากมีข้อเสนอแนะโปรดระบุเพิ่มเติมเพื่อผู้วิจัยจะได้นำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป โดยมีเกณฑ์การพิจารณา IOC ดังนี้ 1) ให้ +1 คะแนน เมื่อแน่ใจว่าข้อเสนอนั้นมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับตัวแปรและวัตถุประสงค์ ที่ต้องการศึกษา 2) ให้ 0 คะแนน เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อเสนอ นั้นมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับตัวแปรและวัตถุประสงค์ ที่ต้องการศึกษา 3) ให้ -1 คะแนน เมื่อแน่ใจว่าข้อเสนอ นั้นมีปัญหาไม่สอดคล้องกับตัวแปรและวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

3. กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้เกณฑ์คุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่สามารถให้ข้อมูลในประเด็นที่ต้องการศึกษาซึ่งนำมาตอบโจทย์และวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ จำนวน 22 คน ประกอบด้วย คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ 7 คน คณะที่ปรึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ 5 คน และลูกสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ 10 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative analysis) ภายใต้อำนาจสำคัญ ได้แก่ 1) การจำแนกและจัดระบบข้อมูล (typology and taxonomy) โดยนำข้อมูลที่ได้มาจำแนกและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ เช่น การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย 2) การวิเคราะห์

สรุปอุปนัย (analytic Induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของงานวิจัย และ 3) การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงเนื้อหา (content analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ถึงเนื้อหาสาระของงานวิจัยและเสนอผลการวิจัยด้วยเชิงพรรณนาความ (descriptive) เพื่อให้เห็นภาพรวมเป็นข้อสรุป

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 ประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติในการจัดการงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ค่อนข้างน่าพึงพอใจในด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ สำหรับด้านโครงสร้าง ด้านบุคลากร และด้านงบประมาณ มีประเด็นที่สามารถกำหนดแนวทางเพื่อเพิ่มประสิทธิผลต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านโครงสร้าง คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลดอกคำใต้ที่มาจากการเลือกตั้ง จึงมีการปรับเปลี่ยนทุก 4 ปี ทำให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง ด้วยเหตุสมาชิกสภามีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยของการเลือกตั้ง ทำให้สมาชิกสภาคนใหม่ที่ได้รับเลือกตั้งต้องเริ่มเรียนรู้ระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ การจัดทำแผนการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ การให้คำปรึกษาแนะนำการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก ตลอดจนการกำกับงานทางวิชาการที่เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ พร้อมทั้งวางระเบียบเกี่ยวกับระบบงานคอมพิวเตอร์และระบบข้อมูล เพื่อการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ ให้มีความพร้อม ต่อเนื่อง สะดวกรวดเร็วในการให้บริการลูกสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้อย่างทันทั่วถึง

ด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ยังขาดความรู้ความเชี่ยวชาญในการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่วนกลางได้พัฒนาระบบสารสนเทศขึ้นมาให้แต่ละกองทุนมาปรับใช้ในการวางแผน การนำนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมตามบริบทของแต่ละกองทุน

ด้านงบประมาณ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ปัจจุบันได้รับเงินสนับสนุนลดลงเนื่องจากลูกสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนลดลง และการสมัครเป็นลูกสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้มีจำนวนไม่ถึงตามเป้าหมายที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอกคำใต้ตั้งไว้ ทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้มีข้อจำกัดด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลภายในองค์กรและการจัดสรรงบประมาณในการจัดจ้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาประจำกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้เพื่อช่วยวางระบบฐานข้อมูลสารสนเทศที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

ด้านสถานที่ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้มีสถานที่ที่มีความเหมาะสมในการอำนวยความสะดวกสบายต่อผู้มารับบริการ

ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้มีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการให้บริการ มีการวางระบบเครือข่ายแบบไร้สาย (wireless LAN) บริเวณภายในและภายนอก โดยใช้บริการกับบริษัทที่ให้เช่าสัญญาณอินเทอร์เน็ต คือ บริษัท TOT เพื่อใช้ในการเชื่อมโยงข้อมูลภายในสำนักงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ผ่านทางเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์เอกสาร มีเว็บไซต์ในการจัดเก็บข้อมูลลูกสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนผ่านการออกแบบและพัฒนาจากหน่วยงานที่สนับสนุนให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชนทั่วประเทศ ได้ใช้งาน สำหรับในส่วนของอุปกรณ์ที่ทางกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้จัดหาไว้รองรับระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริการ ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ (Pantum) สีขาวดำ พร้อมสแกนเนอร์เอกสาร (scanner) ที่สามารถส่งพิมพ์เอกสารผ่านสมาร์ทโฟน (smart phone)

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติในการจัดการงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา มีข้อเสนอแนะดังนี้

1) กำหนดโครงสร้างคณะกรรมการกองทุนให้สมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีข้อจำกัดเรื่องวาระการเป็นคณะกรรมการกองทุน และกำหนดสัดส่วนให้กรรมการกองทุนจำนวนหนึ่งมาจากผู้มีความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสามารถนํานโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การฝึกอบรมกรรมการและเจ้าหน้าที่กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

3) การจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานอื่นสนับสนุนการจ้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประจำกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์การสมัครเป็นลูกสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้เพื่อเพิ่มจำนวนลูกสมาชิกให้เป็นไปตามท้องที่การบริหารส่วนตำบลดอกคำใต้ได้ตั้งไว้

4) การเพิ่มช่องทางในการให้บริการเชิงดิจิทัลกับลูกสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ให้มีความหลากหลายเพื่อการติดต่อสื่อสารที่ง่าย สะดวกและรวดเร็วในการให้บริการ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) แอปพลิเคชันไลน์ (Line) ระบบ E-Service แพลตฟอร์มต่าง ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 จากผลการวิจัยประสิทธิภาพการดำเนินงานนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติในการจัดการงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

1) ด้านโครงสร้าง คณะกรรมการกองทุนส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสภาที่มาจากการเลือกตั้ง มีการปรับเปลี่ยนทุก 4 ปี ทำให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง สมาชิกสภาคนใหม่ต้องเริ่มเรียนรู้ระบบการจัดการใหม่ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้ที่มีส่วนแรกเริ่มในการกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการกองทุนไม่ได้กำหนดโครงสร้างให้สมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีข้อจำกัดเรื่องวาระการเป็นคณะกรรมการกองทุน ไม่ได้กำหนดสัดส่วนของคณะกรรมการกองทุนที่ประกอบด้วยผู้มีความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการกองทุน สอดคล้องกับงานวิจัยของนคร เสรีรักษ์ และคณะ (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลท้องถิ่น: ปัญหาและข้อเสนอเพื่อการปรับปรุง ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ในกระบวนการจัดทำแผนในระดับท้องถิ่นในปัจจุบัน ยังไม่มีการถ่ายทอดนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลจากกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ทำให้บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนฐานดิจิทัล จึงไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ในกระบวนการวางแผนในระดับท้องถิ่นโดยใช้นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลเป็นกรอบดำเนินการ นอกจากนี้การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลในภาพรวมถือว่ายังไม่เพียงพอที่จะพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรด้านการวางแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการนำแนวคิด นโยบายและวิธีคิดแบบดิจิทัลมาใช้ในการจัดทำแผนระดับท้องถิ่น

2) ด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ยังขาดความรู้ความเชี่ยวชาญในการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่วนกลางได้พัฒนาระบบสารสนเทศขึ้นมาให้แต่ละกองทุนมาปรับใช้ในการวางแผน การนำนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมตามบริบทของแต่ละกองทุน ที่เป็นเช่นนี้ด้วยเพราะยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการอบรมให้เจ้าหน้าที่กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของภฤศรินทร์ ชยาภิวัฒน์ (2564) เรื่อง ปัญหาในการนำนโยบายระบบราชการ 4.0 ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดน โดยผลการวิจัยพบว่า บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายระบบราชการ 4.0 ควรมีการฝึกอบรมและให้ความรู้

3) ด้านงบประมาณ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ยังไม่มีการจัดตั้งงบประมาณเพื่อการพัฒนาปรับปรุงระบบเทคโนโลยีดิจิทัลภายในองค์กรและการจัดสรรงบประมาณในการจัดจ้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาประจำกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ ที่เป็นเช่นนี้ด้วยเพราะกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ได้รับเงินสนับสนุนลดลงอันเนื่องมาจากลูกสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทธานิชฐ์ อินตะยศ (2564) เรื่อง ประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐแบบดิจิทัลไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลสมญ อําเภอสรรภี จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ด้านงบประมาณ มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ และเสริมสร้างระบบฐานข้อมูลที่ได้รับการรับรองมาตรฐานในการกำกับดูแลในการบริหารงาน

4) ด้านสถานที่ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้มีสถานที่ที่มีความเหมาะสมในการอำนวยความสะดวกสบายต่อผู้มารับบริการ ที่เป็นเช่นนี้เพราะมีการปรับปรุงด้านสถานที่อย่างต่อเนื่อง มาโดยตลอด สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรานิษฐ์ อินตะยศ (2564) เรื่องประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐแบบดิจิทัลไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลชมพู อำเภอสарภักดิ์ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ด้านสถานที่และอุปกรณ์ มีการดำเนินการออกแบบวางระบบเครือข่ายดิจิทัลที่สามารถนำมาใช้ในการสื่อสารและการปฏิบัติงานร่วมกัน

5) ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้มีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการให้บริการ มีการวางระบบเครือข่ายแบบไร้สาย (wireless LAN) บริเวณภายในและภายนอก ที่เป็นเช่นนี้เพราะคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้พยายามดำเนินงานตามนโยบายการบริหารงานภาครัฐดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรานิษฐ์ อินตะยศ (2564) เรื่องประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐแบบดิจิทัลไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลชมพู อำเภอสарภักดิ์ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ด้านสถานที่และอุปกรณ์ มีอุปกรณ์ดิจิทัลที่สามารถนำมาใช้ในการสื่อสารและการปฏิบัติงานร่วมกัน

อภิปรายผลการวิจัยวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 จากผลการวิจัยเรื่องข้อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติในการจัดการงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา อภิปรายผลได้ดังนี้

1) แนวทางการกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการกองทุนให้สมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีข้อจำกัดเรื่องวาระการเป็นคณะกรรมการกองทุน และกำหนดสัดส่วนให้กรรมการกองทุนจำนวนหนึ่งมาจากผู้มีความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสามารถนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของนคร เสรีรักษ์ และคณะ (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลท้องถิ่น: ปัญหาและข้อเสนอเพื่อการปรับปรุง ซึ่งมีข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาว่า ควรมีการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล และควรมีการจัดทำคู่มือ เพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลสำหรับบุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ

2) แนวทางการฝึกอบรมกรรมการและเจ้าหน้าที่กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สอดคล้องกับการศึกษาของภฤตวิทย์ ชยาภิวัฒน์ (2564) เรื่อง ปัญหาในการนำนโยบายระบบราชการ 4.0 ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยผลการศึกษาที่มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการฝึกอบรมและให้ความรู้บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เรื่องระบบราชการ 4.0

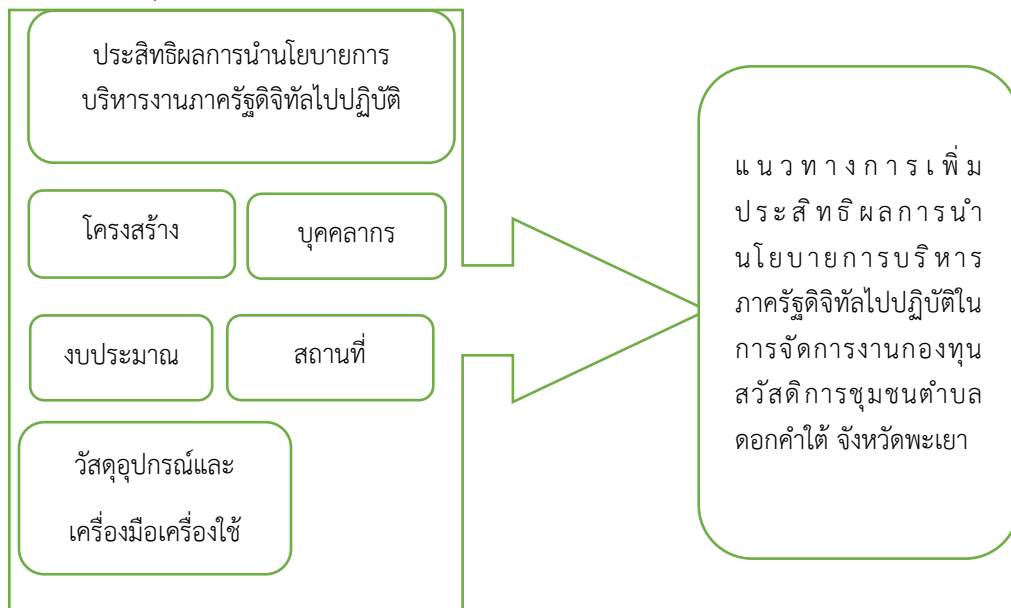
3) แนวทางการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานอื่นสนับสนุนการจ้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประจำกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์การสมัครเป็นลูกสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้เพื่อ

เพิ่มจำนวนลูกสมาชิกให้เป็นไปตามที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอกคำใต้ได้ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของภทราณิษฐ์ อินตะยศ (2564) เรื่องประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐแบบดิจิทัลไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลชมพู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ด้านงบประมาณ มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ และเสริมสร้างระบบฐานข้อมูลที่ได้รับการรับรองมาตรฐานในการกำกับดูแลในการบริหารงาน

4) แนวทางการเพิ่มช่องทางในการให้บริการเชิงดิจิทัลกับลูกสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ให้มีความหลากหลายเพื่อการติดต่อสื่อสารที่ง่าย สะดวกและรวดเร็วในการให้บริการ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) แอปพลิเคชันไลน์ (Line) ระบบ E-Service แพลตฟอร์มต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของวริศ คัมสิน (2563) เรื่องประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐแบบดิจิทัลไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวายอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวายได้มีการนำนโยบายการบริหารงานแบบดิจิทัลจากส่วนกลางมาปรับใช้ในการบริหารภายในองค์กร โดยเน้นการใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้เข้ามามีบทบาทเป็นหนึ่งในช่องทางการปฏิบัติงาน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเข้าถึงการบริการได้มากขึ้น และเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐแบบดิจิทัลไปปฏิบัติในองค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย ว่า ควรมีการพัฒนาช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเข้าถึงได้มากขึ้นผ่านทางตัวแทนชุมชน และเพิ่มการบูรณาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นข้างเคียง เพื่อเป็นการรองรับต่อการทำงานในอนาคต

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัย เรื่องประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติในการจัดการงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ได้แก่ ข้อเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติ ในการจัดการงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา 4 ประเด็นสำคัญ ว่าด้วยเรื่องการกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการกองทุน การฝึกอบรมกรรมการและเจ้าหน้าที่กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ การจัดสรรงบประมาณ และการเพิ่มช่องทางในการให้บริการเชิงดิจิทัล

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา เพิ่มแนวทางการบริหารภาครัฐดิจิทัลด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีประสิทธิผลค่อนข้างน่าพึงพอใจให้ดียิ่งขึ้น และกำหนดแนวทางการบริหารภาครัฐดิจิทัลสำหรับด้านโครงสร้าง ด้านบุคลากร และด้านงบประมาณ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ควรกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการกองทุนให้สมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีข้อจำกัดเรื่องวาระการเป็นคณะกรรมการกองทุน และกำหนดสัดส่วนให้กรรมการกองทุนจำนวนหนึ่งมาจากผู้มีความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสามารถนำนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ควรจัดให้มีการฝึกอบรมกรรมการและเจ้าหน้าที่กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

3) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ควรดำเนินการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานอื่นสนับสนุนการจ้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประจำกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์การสมัครเป็นลูกสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้เพื่อเพิ่มจำนวนลูกสมาชิกให้เป็นไปตามที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอกคำใต้ได้ตั้งไว้

4) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ควรเพิ่มช่องทางการให้บริการเชิงดิจิทัลกับลูกสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลดอกคำใต้ให้มีความหลากหลายเพื่อการติดต่อสื่อสารที่ง่าย

สะดวกและรวดเร็วในการให้บริการ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) แอปพลิเคชันไลน์ (Line) ระบบ E-Service แพลตฟอร์มต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1) การศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติในการจัดการงานกองทุนสวัสดิการชุมชนที่อยู่ในพื้นที่การกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ได้แก่ เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล เทศบาลนคร องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา และ กรุงเทพมหานคร

2) การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานนโยบายการบริหารภาครัฐดิจิทัลไปปฏิบัติในการจัดการงานกองทุนสวัสดิการชุมชน

References

- นคร เสรีรักษ์, กิตติพงศ์ กมลธรรมวงศ์, ระดาภัทร จงธรรมคุณ, วรงค์ฤทธิ์ จตุภัทร์ วงศา, นิชานันท์ นันทศิริศรณ์, อรรถพล เมืองมิ่ง. (2563). การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลท้องถิ่น: ปัญหาและข้อเสนอเพื่อการปรับปรุง. *วารสารการเมืองการบริหาร และกฎหมาย*, 12 (2), 171 - 196.
- ภัทรานิษฐ์ อินตะยศ. (2564). ประสิทธิภาพการดำเนินงานนโยบายการบริหารงานภาครัฐแบบดิจิทัลไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลชมภู อำเภอสารภี จังหวัด เชียงใหม่. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 4 (1), 19 - 34.
- ภฤศวิทย์ ชยาภิวัฒน์. (2564). ปัญหาในการนํานโยบายระบบราชการ 4.0 ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้. (Doctoral dissertation, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).
- วรเดช จันทรศร. (2554). การนํานโยบายไปปฏิบัติ: ตัวแบบและคุณค่า. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2566 จาก http://library1.nida.ac.th/nida_jour0/NJv24n4_03.pdf.
- วริศ คัมสิน. (2563). ประสิทธิภาพการดำเนินงานนโยบายการบริหารงานภาครัฐแบบดิจิทัลไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา (Doctoral dissertation, มหาวิทยาลัยพะเยา).
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2565). คู่มือการดำเนินงานโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2566 จาก <https://web.codi.or.th/wp-content/uploads/2022/12/คู่มือการดำเนินงานโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน2566-1.pdf>.

ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 2

The Relationships between Teamwork and Organizational Commitment
of Teachers under Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 2

ประนอม ผาวันดี Pranom Phaeandee

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 2

Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 2

san1banna@gmail.com

Received 2024/05/14

Revised 2024/06/28

Accepted 2024/12/26

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 2 2) ศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครูของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 2 และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 2 เป็น การวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 2 จำนวน 310 คน ใช้ตารางตัวอย่างเคราะห้และมอร์แกนใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น และทำการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม , ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .909 และค่า ความเชื่อมั่นของความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครูเท่ากับ .897 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก
- 2) ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก
- 3) การทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมากกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = .771

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์, การทำงานเป็นทีม, ความผูกพันต่อองค์กร, ข้าราชการครู.

Abstract

The purposes of this research are to 1) study teamwork of civil servant teachers at basic educational institutions; Under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office, Area 2 2) Study the organizational commitment of civil servant teachers in basic educational institutions. Under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office, Areas 2 and 3) studied the relationship between teamwork and organizational commitment of teachers. Under the jurisdiction of Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 2, this is a survey research. The sample group included administrators and teachers of basic educational institutions. Under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office, Area 2, a total of 310 people used the Krejcie and Morgan sampling table, using the stratified sampling method. And simple random sampling was used. The tool was a questionnaire, the confidence value for the whole version was equal to .909 and the confidence value for commitment to the organization of civil servants was equal to .897. Statistics used included mean, standard deviation. and the Pearson correlation coefficient.

The research results found that

- 1) Teamwork of teachers Under the jurisdiction of the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office, Area 2, the overall level is at a high level.
- 2) Commitment to the organization of teachers Under the jurisdiction of the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office, Area 2, the overall level is at a high level.
- 3) Teamwork has a high level of positive relationship with teachers' commitment to the organization. Under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office, Area 2, with statistical significance at the .01 level, with a correlation coefficient (r) = .771.

Keyword: Relationships, Teamwork, Organizational Commitment, Teachers.

บทนำ

บุคลากรที่สำคัญที่สุดในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา คือ ครู เพราะครูเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาโดยเป็นผู้วางรากฐานการศึกษาแก่เยาวชนให้มีคุณภาพดี มี

ความรู้ รู้จักการดำเนินชีวิตของตนเองให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ครูจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวนมาก ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อองค์กรอย่างยิ่ง โดยเฉพาะความผูกพันต่อองค์กรนั้นมีส่วนสำคัญต่อคุณภาพขององค์กรและเป็นตัวบ่งชี้ที่ดีถึงความสำเร็จขององค์กร และยังสามารถชี้ถึงแนวโน้มของความตั้งใจที่จะอยู่หรือย้ายออกจากองค์กรต่ำ จากข้อมูลการยื่นคำร้องขอย้ายของครูปีการศึกษา 2563 - 2564 มีจำนวนเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.5 และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2, 2565 : 10) ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนสร้างแรงจูงใจในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อบุคคลมีความพึงพอใจในงาน การย้าย จากโรงเรียนจะต่ำ ลดการขาดงานและความเฉื่อยชาในการทำงาน ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องสร้างความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย แต่ที่สำคัญยิ่งก็คือ การได้รับความร่วมมือจากครูในโรงเรียน เมื่อครูมีความผูกพันต่อองค์กรมากเท่าใด ก็จะทำให้บุคลากรปรารถนาที่จะเป็นสมาชิก และอยู่กับองค์กรต่อไป ไม่โยกย้ายไปไหน ทุกฝ่ายต้องมีการเสริมสร้างให้สมาชิกมีความผูกพันต่อองค์กรมากขึ้นไป การย้ายออก และการบรรจุใหม่บ่อย ๆ นำไปสู่ปัญหาเรื่องการจัดการศึกษา ทำให้สูญเสียเวลาขาดความต่อเนื่องในการทำงาน ทั้งงานวิชาการ งานบริหารบุคคล เกิดความชะงักงัน ทาง Job DB (2565 : ออนไลน์) ระบุว่า ปัญหาสำคัญที่องค์กรในประเทศไทยปัจจุบันประสบปัญหาด้านความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร โดยเกิดจากปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับองค์กร โดยเฉพาะบุคลากรกลุ่มคนรุ่นใหม่ อย่าง Gen Y เนื่องจากคนกลุ่มนี้มักให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระและชีวิตส่วนตัว ขณะเดียวกันต้องการความท้าทายในชีวิตและอาชีพการงานมากกว่าการอดทนทำงานในสภาวะแวดล้อมที่ปกติ ปัจจัยเช่นนี้จึงส่งผลให้อัตราการเปลี่ยนงาน (turnover rate) มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย โดยผลวิจัยล่าสุดของเดล คาร์เนกี พบว่า 71% ของบุคลากรโดยเฉลี่ยทั่วโลกไม่มีความผูกพันต่อองค์กร และจะตัดสินใจเปลี่ยนงานใหม่ ซึ่งมีเพียง 29% เท่านั้นที่มีความผูกพันต่อองค์กร นอกจากนี้ (ศิริธร พลเยี่ยม, 2560) ศึกษาสาเหตุการย้ายของข้าราชการครูในโรงเรียน พบว่า สาเหตุสำคัญคือ บุคลากรขาดความผูกพันต่อองค์กร เนื่องจากมีงานที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนที่มากเกินไปและเป็นงานที่ใหม่กดดันสวัสดิการต่าง ๆ ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต รวมทั้งเพื่อนร่วมงานมักคอยจับผิดและต่างว่กัน จึงทำให้เกิดความลำบากใจและเกิดความเครียดในการทำงาน

การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีจำนวนสถานศึกษา ปีการศึกษา 2565 จำนวนสถานศึกษาในสังกัด 145 โรงเรียน จำแนกเป็นโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 145 โรงเรียน และโรงเรียน นอกสังกัด จำนวน 14 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2, 2565 : 4 - 6) ดำเนินการโดยแบ่งเป็นเขตคุณภาพการศึกษาออกเป็น 17 เขต อาศัยแบ่งตามสภาพภูมิศาสตร์ระยะทาง จำนวนสถานศึกษา เพื่อประสานงาน 3 เรื่อง คือ ประสานงานราชการ ประสานการใช้

ทรัพยากรร่วมกัน และประสานกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 มีคุณภาพและมาตรฐานใกล้เคียงกัน และมีการกำหนดขอบข่ายงานในการบริหารสถานศึกษาออกเป็นหลายกลุ่มงาน ซึ่งสถานศึกษาได้แบ่งงานของแต่ละกลุ่มงานหลักออกเป็นย่อย ๆ อีกหลายงาน การทำงานเป็นทีมจึงจำเป็นต่อสถานศึกษา โดยแต่ละกลุ่มย่อยมีการแต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มงานตามโครงสร้างการบริหารงานของสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการทำงานเป็นทีมร่วมกันปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2, 2565 : 1-11) ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้มีการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรมีการทำงานเป็นทีม ร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น การที่องค์กรจะให้ความสำคัญต่อ การทำงานเป็นทีมกับความผูกพันต่อองค์กร เพื่อก่อให้เกิดความภาคภูมิใจต่อองค์กรได้อย่างถาวรนั้น ความผูกพันต่อองค์กรจะเกิดได้จากองค์ประกอบหลายประการ และองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้าน องค์กร งานที่ปฏิบัติด้านการบริหารจัดการ และด้านรางวัลจากงานที่ปฏิบัติ เนื่องจากความสำเร็จของ องค์กรไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากคนเพียงคนเดียว องค์กรจำเป็นต้องมีความร่วมมือของบุคลากรภายใน องค์กรที่จะช่วยกันผลักดัน เพื่อก่อให้เกิดพลังที่จะเอาชนะต่อปัญหา และอุปสรรคได้ อย่างไรก็ตาม การที่บุคลากรจะทุ่มเททำงานให้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และศักยภาพ ก็ต่อเมื่อบุคลากรเกิด ความรู้สึกผูกพันต่อองค์กรเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเหนียวแน่นในการเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กร และเกิดพันธะสัญญาทางใจกับองค์กร อันจะเป็นแรงผลักดันให้บุคลากรปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับ เป้าหมายขององค์กร ซึ่งจะสามารถช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ในอนาคต

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับความผูกพัน ต่อ องค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 เพื่อนำผล การศึกษาเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 และเห็นความสำคัญของการทำงานเป็นทีม เกิดความ ผูกพันต่อองค์กร ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 2
- 2) เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 2
- 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 145 คน ครู จำนวน 1,392 คน รวมประชากร จำนวน 1,537 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จำนวน 310 คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง Krejcie & Morgan, (1970 : 607- 610) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการ สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) โดยกระจายจำนวนตามอำเภอที่ตั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง การทำงานเป็นทีมกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็น แบบตรวจสอบรายการ (check list) ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครู ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามด้วยตัวเอง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ตามเกณฑ์ของ ลิเคิร์ท (Likert 's Five Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 96) มี 5 ระดับ โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 และลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยอาศัยแนวคิดของ ลิเคิร์ท (Likert's Five Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 96) มี 5 ระดับ โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนน

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือมีขั้นตอนดังนี้ 1. ศึกษาหลักการ ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่

ปรึกษา เพื่อกำหนดเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือการวิจัย 2. กำหนดวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ 3. สร้างแบบสอบถามเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามด้วยตนเอง 4. เสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ข้อเสนอแนะ 5. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยวิธีหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยาม (index of item objective congruence : IOC) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.60 ทุกข้อ 6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 30 ได้ค่าความเชื่อมั่นของการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครู เท่ากับ .909 และค่าความเชื่อมั่นของความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครูเท่ากับ .897 7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขจากคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อเก็บข้อมูลต่อไป ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามได้จำนวน 310 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามและประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้ การแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 มีผลการวิจัยดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผย ด้านการมีเป้าหมายเดียวกัน ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ด้านการไว้วางใจซึ่งกันและกัน ด้านการยอมรับนับถือ และด้านการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความผูกพันต่อองค์กรด้านบรรทัดฐาน ด้านความผูกพันต่อองค์กรด้านเจตคติ และด้านความผูกพันต่อองค์กรด้านการคงอยู่

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับความผูกพันต่อ

องค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) พบว่า การทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก กับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = .771 และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 แต่ละด้าน ผลปรากฏ ดังนี้

1. การทำงานเป็นทีมด้านการมีเป้าหมายเดียวกันมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ในระดับมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = .620

2. การทำงานเป็นทีมด้านการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = .389

3. การทำงานเป็นทีมด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผยมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ในระดับมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = .653

4. การทำงานเป็นทีมด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีความสัมพันธ์กับความผูกพัน ต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ในระดับมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = .657

5. การทำงานเป็นทีมด้านการไว้วางใจซึ่งกันและกันมีความสัมพันธ์กับความผูกพัน ต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ในระดับมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = .733

6. การทำงานเป็นทีมด้านการยอมรับนับถือมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ในระดับมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = .777

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการทำงาน เป็นทีมกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ผู้วิจัยได้นำประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญมาอภิปรายโดยรวมและรายด้าน ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผย ด้านการมีเป้าหมายเดียวกัน ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ด้านการไว้วางใจซึ่งกันและกัน ด้านการยอมรับนับถือ และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะความสำเร็จในการทำงานนั้น มิได้เกิดจากสมาชิกคนใดคนหนึ่ง ในองค์กรตามลำพัง แต่เกิดจากพลัง และคุณภาพของความร่วมมือ รวมถึงการประสานงานของทุกคน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งความสำเร็จดังกล่าวเป็นผลที่เกิดจากวิธีการทำงานร่วมกันเป็นทีมทั่วทั้งองค์กรเพราะการทำงานเป็นทีม เป็นกลุ่มบุคคลที่ทำงานร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ หรือมีการติดต่อสื่อสารกัน ระหว่างสมาชิกในทีม ช่วยกันทำงาน เพื่อในบรรลุเป้าหมายเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้ร่วมทีมต่างมีความพอใจในการทำงานนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของแสงดาว โสมศรีแพง (255) พบว่า การทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในอำเภอนาแก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของลำเทียน เผ่าอาจ (2559) พบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูในโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอมืองตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ด้านการมีเป้าหมายเดียวกัน พบว่า อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานร่วมกันของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการทำงานที่ตรงกัน และนำไปปฏิบัติงานด้วยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน โดยกลุ่มของบุคลากรจะมีส่วนกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมซึ่งความสำเร็จของการทำงานเป็นทีมได้ง่ายสอดคล้องกับผลวิจัยของแสงดาว โสมศรีแพง (2556) พบว่า การทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอนาแก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ด้านการมีเป้าหมายร่วมกัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน พบว่า อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูมีการแสดงความรู้สึกในลักษณะของความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีน้ำใจต่อกัน ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน เกื้อกูลกัน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ตระหนักในความสำคัญของกันและกัน แสดงออกซึ่งการยอมรับการให้เกียรติกัน สอดคล้องกับผลวิจัยของลำเทียน เผ่าอาจ (2559) พบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูในโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอมืองตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ด้านการมีปฏิสัมพันธ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผย พบว่า อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูมีการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมาเป็นการสื่อสารที่มีลักษณะสำคัญในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็น

ข้อเท็จจริง อารมณ์ ความรู้สึก ตลอดจนทราบปัญหาในการทำงานได้อย่างชัดเจน และทั่วถึง ด้วยความจริงใจ มีการโต้ตอบข้อมูล ซึ่งผู้รับสามารถซักถาม สามารถตอบและตรวจสอบข้อสงสัยได้อย่างเปิดเผยสอดคล้องกับผลวิจัยของสมชาติ บุราคร (2560) พบว่า พนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีการทำงานเป็นทีมด้านการติดต่อสื่อสารภายในทีมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอริศชรา อุ่มสิน (2560) พบว่า การทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการติดต่อสื่อสารโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะครูมีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสีย หรือบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และทำงานร่วมกันในทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงขั้นสุดท้ายให้มากที่สุด ตามแผนงานที่กำหนดไว้ให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน สอดคล้องกับผลวิจัยของจารุวรรณ สะอาดละออ (2556) พบว่า ระดับการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษาอำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการไว้วางใจซึ่งกันและกันพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูมีความจริงใจในการทำงานร่วมกัน มีการสนับสนุนเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ไว้วางใจกันด้วย ความเต็มใจ มีความเคารพและซื่อสัตย์ต่อกัน ไม่ตำหนิหรือินทาลับหลังเมื่อเกิดข้อผิดพลาด ในการทำงาน มีความสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกันเกิดความตั้งใจที่จะทำสิ่งดีๆให้กัน ให้ความร่วมมือในการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยใจจริง และเกิดความภาคภูมิใจต่อกัน สอดคล้องกับผลวิจัยของอภิชาติ ไตรธิเสน (2560) พบว่า สภาพการทำงานเป็นทีมตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 1 ด้านการสร้างควมไว้วางใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการยอมรับนับถือพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูมีการรับฟังและสนับสนุนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เคารพในบทบาท และหน้าที่ของกันและกัน ให้เกียรติและยกย่องซึ่งกันและกัน ยอมรับในความแตกต่างของกันและกัน ด้วยความจริงใจ และพร้อมที่จะร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจ สอดคล้องกับผลวิจัยของจารุวรรณ สะอาดละออ (2556) พบว่า ระดับการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษาอำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ด้านการยอมรับนับถือซึ่งกันและกันโดยรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของลำเทียน เผ่าอาจ (2559) พบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงาน เป็นทีมของข้าราชการครูในโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอเมืองตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ด้านการยอมรับนับถือโดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความผูกพันต่อองค์กรด้านบรรทัดฐานด้านความผูกพันต่อองค์กรด้านเจตคติ และด้านความผูกพันต่อองค์กรด้านการคงอยู่ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครุมีความจงรักภักดี ห่มเททำงานให้กับองค์กร พยายามทำงานให้กับองค์กร อย่างเต็มความสามารถ มาปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอและ พยายามที่จะทำงานกับองค์กรให้ยาวนานไม่คิดจะเปลี่ยนสถานที่ทำงาน ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรดีขึ้น ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิชฌาย์ ลิ้มตระกูลไทย (2561) พบว่า ระดับความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก

ด้านความผูกพันต่อองค์กรด้านเจตคติพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะครุมีความผูกพันต่อองค์กร ในด้านความคิดความรู้สึกต่อองค์กรในทางบวกโดยจะนำตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และมีความผูกพันในฐานะสมาชิกขององค์กร เพื่อนำไปสู่เป้าหมายองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของดุขวิวัฒน์ แก้วอินทร์ และคณะ (2562) พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ด้านความผูกพันด้านเจตคติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านความผูกพันต่อองค์กรด้านการคงอยู่พบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะครุมีการรับรู้ถึงความจำเป็นที่จะต้องอยู่ในองค์กร เพื่อให้ได้รับเงินเดือน สวัสดิการ มีเพื่อนร่วมงานและสภาพแวดล้อมที่ดีจากองค์กร การที่ข้าราชการครูตระหนักว่าการอยู่ในองค์กรจะได้รับประโยชน์และสามารถทำประโยชน์ตอบแทนให้กับองค์กรได้ ข้าราชการครูจึงทำงานต่อเนื่องอยู่ในองค์กรสอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา เกอแผละ, ประพันธ์ ชัยกิจอุราใจ และสุรี พฤกษ์ทวีศักดิ์ (2560) พบว่า ระดับความผูกพันด้านคงอยู่กับองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านความผูกพันต่อองค์กรด้านบรรทัดฐานพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครุมีความจงรัก ภักดีและเต็มใจที่จะอุทิศตนให้กับองค์กร ซึ่งเป็นผลมาจากบรรทัดฐานทางสังคม ครุมีความรู้สึกว่เมื่อเข้ามาเป็นสมาชิกขององค์กรก็ต้องมีความผูกพันต่อองค์กร ดังนั้นความผูกพันต่อองค์กรเป็นหน้าที่หรือเป็นพันธะผูกพันที่จะต้องมีการปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีกมน จินตนานนท์ (2557) พบว่าความผูกพันภายในองค์กร ด้านความผูกพันทางด้านบรรทัดฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 การทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมากกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = .771 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูทำงานร่วมกันอย่างมีสัมพันธ์กันกับสมาชิกคนอื่น ๆ มีการระดมความคิด และความสามารถที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคลมาประสานสอดคล้องกัน ซึ่งจะช่วยให้การทำงานที่ต้องใช้ความสามารถหลายด้านดำเนินไปได้ด้วยดี เพื่อความสำเร็จของงานตามเป้าหมายและทำให้บุคลากรรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร องค์กรใส่ใจดูแลเป็นอย่างดี นั้นทำให้บุคลากรอยากร่วมทำงานในระยะยาว และเกิด

ความจงรักภักดีต่อองค์กรได้ในที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา เกอแผละ, ประพันธ์ ชัยกิจอุราใจ และสุรี พุกขทวีศักดิ์ (2560) พบว่า การทำงานเป็นทีมมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ในเขตนิคมอุตสาหกรรมไฮเทคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และงานวิจัยของสมชาติ บุราคร (2560) พบว่าการทำงานเป็นทีมโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

องค์ความรู้

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยผลการวิจัยสามารถเขียนแผนภาพสรุปได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงความรู้จากการวิจัย (ประนอม ผาวันดี, 2567)

จากแผนภาพแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 อยู่ในเกณฑ์ที่ดี แต่ถึงอย่างไรก็ตามอาจจะต้องกลับไปมองถึงประเด็นปลีกย่อยให้มากขึ้น เพราะยังมีบางจุดที่ต้องแก้ไขและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้ ด้านการมีเป้าหมายเดียวกัน โดยครูสร้างความสามัคคีเพื่อนำไปปฏิบัติงานด้วยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยสนับสนุนให้ครูเกิดการยอมรับ และการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผยโดยครูใช้การสื่อสารอย่างโปร่งใสชัดเจน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยให้ครูมีส่วนร่วมในการทำ

โครงการอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยครูให้ความเชื่อมั่นจนเกิดความเชื่อถือ มีความจริงใจในการทำงานร่วมกัน ด้านการยอมรับนับถือ โดยครูยกย่องชมเชย แสดงความยินดี ให้กำลังใจเพื่อนร่วมงานด้วยความจริงใจ ส่วนความผูกพันต่อองค์กรด้านความผูกพันต่อองค์กรด้านเจตคติ โดยครูมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาสถานภาพของการเป็นสมาชิกของโรงเรียนไว้อย่างมั่นคง ด้านการคงอยู่ โดยครูตระหนักว่าการอยู่ในโรงเรียนจะได้รับประโยชน์และสามารถทำประโยชน์ตอบแทนให้กับโรงเรียนได้ และด้านบรรทัดฐาน โดยครูเต็มใจที่จะอุทิศตนให้กับโรงเรียน

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชิงเทรา เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผย ด้านการมีเป้าหมายเดียวกัน ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ด้านการไว้วางใจซึ่งกันและกัน ด้านการยอมรับนับถือ และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชิงเทรา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความผูกพันต่อองค์กรด้านบรรทัดฐาน ความผูกพันต่อองค์กรด้านเจตคติ และความผูกพันต่อองค์กรด้านการคงอยู่ โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชิงเทรา เขต 2 ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจให้มากขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

2. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชิงเทรา เขต 2 ควรสร้างสภาพความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู โดยเฉพาะสภาพของอัตราด้านการคงอยู่ของบุคคลให้มากขึ้น ทั้งนี้ อาจต้องปรับวิธีการทำงานที่ยืดหยุ่นให้เกิดความสุขและต้องการแรงจูงใจเพื่อการทำงานให้กับองค์กรต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งต่อไปอาจใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น จะทำให้เป็นประโยชน์ต่อการทราบถึงปัญหา และการนำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร นำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ โดยเน้นการทำงานเป็นทีมที่มีผลต่อความผูกพันขององค์กร

2.ควรศึกษาวิจัยการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครูจากกลุ่มตัวอย่างเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ รวมทั้งมีการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่าง ในแต่ละจังหวัด

3.ควรศึกษาวิจัยตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความพึงพอใจในงาน บรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

References

- จารุวรรณ สะอาดลออ. (2556). การศึกษาการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษาอำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. *วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.*
- ดุขฎิวัฒน์ แก้วอินทร์ และคณะ. (2562:). “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2,” *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 5 (18) : 68-77.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ปรีกมณ จินตนาทน. (2557). “ปัจจัยจูงใจปัจจัยค่าจูงจูงวัฒนธรรมองค์กรที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการสำนักงานสรรพากรพื้นที่นครปฐม”. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ*. 5(1) : 116-138.
- ลำเทียน เฝ้าอาจ. (2559). การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูในโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอเมืองตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. *ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- วาสนา เกอแผละ, ประพันธ์ ชัยกิจอุราใจ และสุรี พฤษทวิศักดิ์. (2560). การทำงานเป็นทีมที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลานครินทร์*. 29(3), 132 – 142.
- ศิริธร พลเยี่ยม. (2560). สาเหตุการย้ายของข้าราชการครู/ โรงเรียนขนาดเล็ก/ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. *ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- สมชาติ บุราคร. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.*

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2. (2565). *แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. ฉะเชิงเทรา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2.
- สุพิชฌาย์ ลิ้มตระกูลไทย. (2561). “ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง,” วารสารวิชาการ *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(1):2437-2449.
- แสงดาว โสมศรีแพง. (2556). การทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอนาแก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยนครพนม.
- อภิชาติ ไตรธิเลน. (2560). สภาพการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไปในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อริศรา อุ่มสิน. (2560). การทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. *ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Cronbach. (1990). *Essentials of psychological testing*. (3rd ed.). New York : Harper Collins Publishers.
- Job DB. (2565). *5 แนวทางสร้างความผูกพันในองค์กร*. สืบค้นจาก th.jobsdb.com > ... > บทความผู้ประกอบการ > ดูแลรักษานักงาน.
- Krejcie & Morgan. (1970). *Determining sample size for research activities*. Educational and Psychological Measurement.
- Likert, Rensis. (1961). *New patterns of management*. New York : McGraw – Hill.

วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 2

Organizational Culture Affecting Knowledge Management Of Basic Schools under Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 2

กรกมล ผาวันดี Kornkamol Phawandee

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 2

Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 2

grad_53@hotmail.co.th

Received 2024/05/13

Revised 2024/07/31

Accepted 2024/08/06

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ศึกษาการจัดการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 4) ศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 2 โดยใช้แบบการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูจำนวน 310 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นของวัฒนธรรมองค์กรเท่ากับ .968 และค่าความเชื่อมั่น ของการจัดการความรู้ของสถานศึกษาเท่ากับ .985 สถิติที่วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณด้วยวิธีการคัดเลือกแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ระดับวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก
- 2) ระดับการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก
- 3) วัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมากกับการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = .863
- 4) วัฒนธรรมองค์กรส่งผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวัฒนธรรมแบบปรับตัว ด้านวัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ ด้านวัฒนธรรมแบบเครือข่าย และด้านวัฒนธรรมแบบราชการโดยวัฒนธรรมองค์กรทุกด้านร่วมกับการพยากรณ์การจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ร้อยละ 76.60

Abstract

The purposes of this research are to 1) study the level of organizational culture of basic educational institutions 2) study the level of knowledge management of basic educational institutions 3) study the relationship between organizational culture and knowledge management of basic educational institutions. Under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office, Areas 2 and 4) studied organizational culture that affects knowledge management in basic educational institutions. Under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office, Area 2, using a quantitative research design. The sample group was 310 administrators and teachers. The instrument was a questionnaire. The organizational culture reliability value was .968 and the reliability value was .968. of knowledge management in educational institutions is equal to .985. Statistics analyzed include mean, standard deviation. Pearson correlation coefficient and analysis of multiple regression equations using stepwise selection methods.

The research results found that

1) Organizational culture level of basic educational institutions Under the jurisdiction of the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office, Area 2, the overall level is at a high level.

2) Knowledge management level of basic educational institutions Under the jurisdiction of the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office, Area 2, the overall level is at a high level.

3) Organizational culture has a positive relationship at a high level with knowledge management in basic educational institutions. Statistically significant at the .01 level with a correlation coefficient (r) = .863.

4) Organizational culture affects knowledge management in basic educational institutions with statistical significance at the .05 level in all 4 aspects: adaptive culture; Achievement-oriented culture Kinship culture and in the aspect of bureaucratic culture, with all aspects of organizational culture together, the prediction of knowledge management of basic educational institutions was 76.60 percent.

Keyword : Organizational Culture, Knowledge Management, Basic Schools

บทนำ

ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านความรู้ เทคโนโลยี ซึ่งส่งผลต่อบุคลากร และสถานศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะสังคมจะให้ความสำคัญกับความรู้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่ง ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 21 ที่ผ่านมามีผลให้สังคมโลกเข้าสู่สังคมสารสนเทศ หรือสังคมแห่งการเรียนรู้หรือสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ซึ่งเป็นสังคมที่มีความรู้เป็นทรัพยากรที่มีค่า เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงและสร้างขึ้นใหม่ได้ตลอดเวลา และสามารถใช้เป็นโอกาสในการสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน (กิริติ ยศยิ่งยง, 2549 : 41) ตามจุดหมายขององค์กรจำเป็นต้องอาศัยความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญ และการจัดการองค์ความรู้ในการเรียนรู้นั้นจำเป็นที่จะต้องอาศัยการจัดการความรู้ (knowledge management : KM) ที่มีประสิทธิภาพ (ธีระ รุญเจริญ, 2550 : 207) ซึ่งการจัดการความรู้เป็นการเรียนรู้แบบใหม่ที่เรียนจากการปฏิบัติเป็นตัวนำไม่ใช่แค่การเรียนรู้จากครูหรือตำราจะทำให้ยกระดับความรู้ความเข้าใจขึ้นไปอีก จะเห็นว่าการจัดการความรู้เราจะเน้นที่ การเรียนรู้ จากการปฏิบัติ แล้วก็เน้นตัวความรู้ที่เป็นความรู้ใจคนหรือที่เรียกว่า tacit knowledge เพียงแต่ว่าเรามักจะละเลยความรู้ที่อยู่ในคน (วิจารณ์ พานิช, 2548 : 63)

จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร หากจะดำเนินกิจการเพื่อให้ประสบความสำเร็จได้นั้น องค์กรจะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลง บุคลากรภายในองค์กรต้องเตรียมความพร้อมและรับรู้และให้ความร่วมมือกับการเปลี่ยนแปลง (Babita & Lakshmi, 2000 : 17 – 21) กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ เกิดจากด้านวัฒนธรรมการเรียนรู้ของบุคลากร บุคลากรขาดการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ขาดการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกัน และกัน ขาดการกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้จากผู้บริหาร ขาดความรู้ความเข้าใจ เรื่องการจัดการความรู้ จึงส่งวนความรู้ ไม่อยากเปิดเผยเคล็ดลับเกี่ยวกับการทำงานของตนเอง ให้ผู้อื่นทราบ สอดคล้องกับ วันดี โต๊ะดำ (2565 : ออนไลน์) เพิ่มเติมปัญหาเกี่ยวกับการจัดการความรู้เกิดจากการจัดเก็บความรู้ของสถานศึกษา ซึ่งมีการจัดเก็บไว้หลายแห่ง หลายรูปแบบมีทั้งที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์และไม่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ กระจัดกระจาย ไม่สะดวกในการนำไปใช้ โดยเฉพาะ การตัดสินใจแบบเร่งด่วน บุคลากรไม่นำความรู้ที่มีไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง อีกทั้ง การสร้างความรู้ใหม่ยังมีน้อย บุคลากรขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร จะช่วยให้เกิดการปรับเปลี่ยนเจตคติของบุคลากรให้มีการแบ่งปัน เปิดกว้าง และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสามารถนำไปปรับใช้กับองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาจึงควรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกัน

และกัน การที่สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เกิดเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาองค์กรต่อเนื่องจนกลายเป็นวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ วัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะสามารถสะท้อนให้เห็นรูปแบบและกระบวนการคิด การตัดสินใจ การวางแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาและจะทำให้บุคลากรในสถานศึกษารู้สึกปลอดภัย สบายใจ มีความมั่นใจที่จะคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ระดมความคิดมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การจัดการความรู้ (กชนิกา พลจันทิก, 2556 : 2) ทั้งนี้กระบวนการจัดการความรู้ของสถานศึกษาให้กลายเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ต่อการใช้กระบวนการจัดการความรู้เพื่อประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรทางการศึกษาให้พัฒนาเพิ่มมากขึ้น โดยมีนโยบายและงบประมาณสนับสนุนให้ดำเนินการจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร ตามข้อตกลงของการปฏิรูประบอบราชการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553 ก : 4) การที่บุคลากรในองค์กรมีวัฒนธรรมองค์กร ที่ชัดเจน จะสามารถทำให้บุคลากรในองค์กรมีเป้าหมายร่วมกันและสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันได้แล่นั้น ทำให้ปัญหาหรือกระบวนการตัดสินใจดำเนิน ไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้ความขัดแย้งเกิดขึ้นน้อยลงหรือปัญหาบางอย่างสามารถแก้ไขได้ และจบลงได้ด้วยดีในเวลาที่รวดเร็ว ทันเวลา ทันเหตุการณ์ (เพ็ชรี ฐิตะวิเชตร, 2554 : 26)และนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและองค์กร (บดีรินทร์ วิจารณ์, 2550 : 48) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ คือ 1. ภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นผู้กำหนดทิศทาง ความเชื่อและค่านิยม 2. โครงสร้างองค์กร ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 3. วัฒนธรรมองค์กร พฤติกรรม การติดต่อสื่อสารที่จะต้องกำหนดและแสดงออกเป็นพฤติกรรมองค์กร 4. เทคโนโลยีและกระบวนการที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ 5. การให้รางวัลและการยอมรับ เพื่อสร้างแรงจูงใจ ต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ 6. การวัดและการประเมินผล 7. ความรู้ ทักษะ และขีดความสามารถของทีมงานที่เกี่ยวข้อง และ 8. การจัดการหลังจากที่ผู้นำได้กำหนดทิศทาง และเลือกทำสิ่งที่ถูกต้องแล้วก็ต้องมีผู้จัดการที่มีความรู้ในการจัดการองค์ความรู้ และสามารถจัดการให้เกิดขึ้นจริง ตามแผนงานได้

จากสภาพความเป็นมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะข้าราชการครูของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 สนใจศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 เพื่อหาวิธีการที่ดีที่สุดตามความประสงค์ของสถานศึกษา ผู้บริหารมีการมอบอำนาจให้กับบุคลากรตามความเหมาะสมและความถนัดของแต่ละคน มีการตัดสินใจ โดยบุคลากรมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา ซึ่งสามารถสร้างความไว้วางใจ และการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่มีการจัดการความรู้เป็นสำคัญ และนำ

ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการบริหารงานของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2
- 2) เพื่อศึกษาระดับการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2
- 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2
- 4) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง Krejcie & Morgan, (1970 : 607 - 610) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยกระจายตามอำเภอที่ตั้ง เป็นชั้น (Strata) และทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก จำนวน 310 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาด้วยตนเอง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยอาศัย

แนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's Five Rating Scale; อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538 : 183) มี 5 ระดับ โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยพัฒนาด้วยตนเอง และลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ต (Likert's Five Rating Scale; อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538 : 183) มี 5 ระดับ โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนน

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือมีขั้นตอนดังนี้ 1. ศึกษาหลักการ ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อกำหนดเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือการวิจัย 2. กำหนดวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ 3. พัฒนาและปรับปรุงแบบสอบถามโดยผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามด้วยตนเอง 4. เสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ออกเสนอแนะ 5. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 - 1.00 6. ทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 30 คน ไปหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 202 – 204) ที่เรียกว่า สัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของวัฒนธรรมองค์กรเท่ากับ .968 และค่าความเชื่อมั่นของการจัดการความรู้ของสถานศึกษาเท่ากับ .985 และ 8. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านวัฒนธรรมแบบเครือข่าย ด้านวัฒนธรรมแบบปรับตัว ด้านวัฒนธรรมแบบราชการ และด้านวัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ระดับการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับ

ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการกำหนดความรู้ที่ต้องการใช้ ด้านการประยุกต์ ด้านการเสาะหา และยึดกุมความรู้ ด้านการกลั่นกรอง ด้านการสร้างความรู้ และด้านการแลกเปลี่ยน

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันพบว่า วัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก กับการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = .863 และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 แต่ละด้าน ผลปรากฏดังนี้ 1. วัฒนธรรมองค์กรด้านวัฒนธรรมแบบปรับตัว มีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้ในระดับมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = .763 2. วัฒนธรรมองค์กรด้านวัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ มีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้ในระดับมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = .763 3. วัฒนธรรมองค์กรด้านวัฒนธรรมแบบเครือข่าย มีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้ในระดับมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = .757 4. วัฒนธรรมองค์กรด้านวัฒนธรรมแบบราชการ มีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้ในระดับมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = .823 5. การวิเคราะห์วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 วัฒนธรรมองค์กรส่งผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวัฒนธรรมแบบปรับตัว (X1) ด้านวัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ (X2) ด้านวัฒนธรรมแบบเครือข่าย (X3) และด้านวัฒนธรรมแบบราชการ (X4) โดยวัฒนธรรมองค์กร ทุกด้านร่วมกัน การพยากรณ์การจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ได้ร้อยละ 76.60

ผู้วิจัยนำมาสร้างเป็นสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = -.047 + .471(X_4) + .256(X_3) + .138(X_1) + .135(X_2)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_Y = .461Z_{X4} + .241Z_{X3} + .138Z_{X2} + .129Z_{X1}$$

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ผู้วิจัยได้นำประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญมาอภิปราย โดยรวมและรายด้าน ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ระดับวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะ วัฒนธรรมองค์กรเป็นความเชื่อค่านิยมเป้าหมายพฤติกรรมระเบียบ แบบแผน แนวปฏิบัติขององค์กร และเป็นสิ่งที่สมาชิกส่วนใหญ่รับรู้ และยอมรับตลอดจนเข้าใจร่วมกัน เพื่อตอบสนองความต้องการขององค์กร และมีการถ่ายทอดให้กับสมาชิกใหม่ขององค์กร เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและเป็นแนวทางที่องค์กร ใช้เป็นหลักในการสร้างองค์กร ให้ประสบความสำเร็จ กำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย เป้าหมายขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัย ของกชนิกา พลจันทัก (2556) พบว่า ระดับวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของราเชนทร์ แก้วพิทักษ์ (2557) พบว่า รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน

ด้านวัฒนธรรมแบบปรับตัว พบว่า อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการปรับปรุงระบบการทำงาน ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ สามารถนำความคาดหวังมาเป็นความจริง สอดคล้องกับผลวิจัยของ เสาวณีย์ ขวัญอ่อน (2562) พบว่า ครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา ด้านวัฒนธรรม แบบปรับตัว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านวัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ พบว่า อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายให้บุคลากรมุ่งมั่นในการทำงาน โดยคำนึงถึงเป้าหมายในการทำงาน มุ่งแสวงหาเป้าหมายที่ชัดเจนของสถานศึกษา ในอนาคตบุคลากรมีความกระตือรือร้น และใส่ใจ ต่องานที่ปฏิบัติ และได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่สอดคล้องกับผลวิจัยของกสิณี ทวีผล (2562) พบว่า วัฒนธรรมองค์กร แบบมุ่งผลสำเร็จในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 16 อยู่ในระดับมาก

ด้านวัฒนธรรมแบบเครือข่าย พบว่า อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรอยู่เสมอ เปิดโอกาสให้บุคลากร ได้แสดงความสามารถได้อย่างเหมาะสม มีความรู้สึกสวาทแวดล้อมในการปฏิบัติงานปลอดภัยและเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ปฏิบัติงานอย่างอบอุ่น และเข้าใจกันสอดคล้องกับผลวิจัยของอารยา ศรีสุข (2564) พบว่า วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านวัฒนธรรมองค์กรแบบเครือข่าย โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านวัฒนธรรมแบบราชการ พบว่า อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเน้นให้ปฏิบัติงานตามระบบราชการ และเชื่อฟังคำสั่งอย่างเคร่งครัด เน้นให้บรรลุผลสำเร็จถึงขั้นสูงสุดอย่างสมบูรณ์แบบ จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีในที่ทำงาน มีโครงสร้างสายการบังคับบัญชาที่แสดงถึงระดับอำนาจสอดคล้องกับผลวิจัยของฉัตรวิมล เข้มพันธ์ (2560) พบว่า วัฒนธรรมองค์กรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผล การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านวัฒนธรรมแบบราชการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ระดับการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ ซึ่งกระจายอยู่ในตัวบุคคล หรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผ่านกระบวนการจัดการความรู้ขั้นตอนต่าง ๆ อีกทั้ง การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือสำคัญ ที่ทุกองค์กรจะต้องนำมาใช้ในการพัฒนาองค์กร เพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กรเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของวิทยาทากัน (2555) พบว่า สภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ด้านการกำหนดความรู้ที่ต้องการใช้ พบว่า อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมาย หรือทิศทางของการจัดการความรู้ การพัฒนาสถานศึกษา ต่อเป้าหมายทิศทาง ผู้ความรู้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤติกา พูลสุวรรณ (2560) พบว่า การจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 9 ด้านการกำหนดองค์ความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการเสาะหาและยัดกุมความรู้ พบว่า อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความสามารถในการค้นหา รวบรวมความรู้ทั้งจากภายในและภายนอกสถานศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ การสืบหาความรู้ การเปิดรับข้อมูลความรู้ และสารสนเทศ การยัดกุมความรู้ ที่กระจายหรือแฝงอยู่ภายในองค์กรและภายนอกสถานศึกษา มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยดำเนินการอย่างสม่ำเสมอสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิศ ฤทธิ์แก้ว (2558) พบว่า ระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของโรงเรียน ด้านการแสวงหาความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการสร้างความรู้ พบว่า อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร มีการจัดการแลกเปลี่ยนความรู้ ระหว่างสมาชิกการรวบรวมความรู้อย่างเป็นระบบ เป็นหมวดหมู่ ซึ่งเป็นการแสวงหา และเก็บรวบรวมความรู้จัดแจงมาคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ จนเกิดเป็นความเข้าใจลึกซึ้ง กลายเป็นความรู้ฝังลึกในตัวบุคคล การสร้างความรู้โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญธิชา ผิวอ่อน (2557) พบว่า การจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการกลั่นกรอง พบว่า อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร มีการรวบรวมความรู้ ในรูปแบบไฟล์ข้อมูลที่มีความถูกต้อง ครบถ้วน ทันสมัย ใช้งานได้ โดยการปรับปรุงรูปแบบเอกสารให้เป็นมาตรฐาน ใช้ภาษาเดียวกัน ปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์ ในการนำความรู้และสารสนเทศ มาวิเคราะห์คัดกรอง เพื่อค้นหาว่าข้อมูลความรู้ของสถานศึกษาประเภทใดที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญทิชา ผิวนอน (2557) พบว่า การจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการแลกเปลี่ยน พบว่า อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ บุคลากร ในองค์กรมีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน มีการรวมตัวกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยความสนใจ เพื่อร่วมสร้างความเข้าใจ หรือพัฒนาแนวปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ การถ่ายทอดข้อมูลความรู้แก่บุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของนริศรา ประศาสตร์ศิลป์ (2565) พบว่า การจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ใน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการประยุกต์ พบว่า อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษา มีการนำความรู้มาปรับใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมในเวลานั้นนั้น เพื่อบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ การประยุกต์ใช้ความรู้ อาจทำให้เกิดการใช้ประโยชน์จากความรู้ อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ โดยทิศทางใหม่สอดคล้องกับงานวิจัยของวรุณี ดวงจำปา (2554) พบว่า การจัดการความรู้ในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดฉะเชิงเทราด้านการนำความรู้ไปใช้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

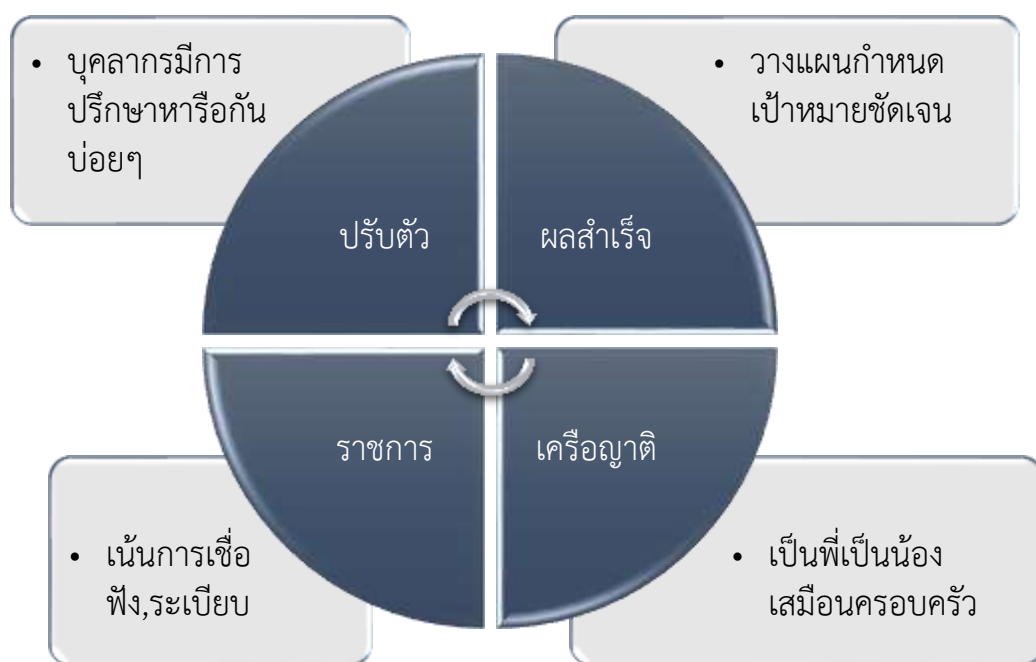
อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 วัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับมากกับการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = .863 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการนำการจัดการความรู้มาใช้เป็นกลยุทธ์ในการดำเนินงาน เพื่อสร้างความสามารถ ในเชิงการแข่งขัน โดยจะทำให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ อันจะมีผลทำให้สถานศึกษาสามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของเกษสุรินทร์ จักรคำ (2555) พบว่า วัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้ในโรงเรียน ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียนโดยรวม

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 4 วัฒนธรรมองค์กรส่งผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวัฒนธรรมแบบปรับตัว ด้านวัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ ด้านวัฒนธรรม แบบเครือข่าย และด้านวัฒนธรรมแบบราชการ โดยวัฒนธรรมองค์กรทุกด้านร่วมกับการพยากรณ์การจัดการความรู้ได้ร้อยละ 76.60 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ วัฒนธรรมองค์กรเป็นช่องทางหนึ่ง ในการแสดงความคิดเห็นที่สมาชิกแต่ละคน สามารถติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ผ่านกระบวนการ ทางสังคม โดยเฉพาะวัฒนธรรมสถานศึกษามีความสำคัญ

อย่างยิ่ง สำหรับการพัฒนาบุคลากร ของโรงเรียน ซึ่งต้องมีความรู้จึงจำเป็น ต้องมีกระบวนการจัดการความรู้ คือ การกำหนดความรู้ ที่ต้องการใช้การเสาะหาและยึดกุมความรู้ การสร้างความรู้ การกลั่นกรอง การแลกเปลี่ยน และการประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ในกระบวนการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของราเชนทร์ แก้วพิทักษ์ (2557) พบว่า รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรส่งผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมแบบเน้นการตลาด ด้านวัฒนธรรมแบบเน้น สายการบังคับบัญชา และด้านวัฒนธรรมแบบ เฉพาะกิจ โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 74.80 และงานวิจัยของพงษ์ธร หนูฤทธิ์ และสุรัชย์ สิกขา บัณฑิต (2562) พบว่า ด้านความมุ่งประสงค์ ด้านการมอบอำนาจ ด้านการตัดสินใจ และเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา และสามารถทำนายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้ร้อยละ 45.00

องค์ความรู้

การวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงความรู้จากการวิจัย (กรกมล ผาวันดี, 2567)

จากแผนภาพทำให้เห็นแนวทางของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จะสามารถพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการจัดการความรู้ได้หรือไม่ อย่างไร อีกทั้งยังต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้สอดคล้องกับโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างไร อาจจะเป็นโจทย์ที่ท้าทายอย่างมากผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งสามารถอธิบายแผนภาพดังนี้

1. การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร ด้านวัฒนธรรมแบบปรับตัว โดยสถานศึกษาใช้ความยืดหยุ่นในการบริหารงาน เพื่อตอบสนองต่อการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงสถานศึกษา

2. การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร ด้านวัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ โดยสถานศึกษาส่งเสริมบุคลากรให้เกิดความมุ่งมั่น อดทน ไม่ย่อท้อ เพื่อให้งานประสบความสำเร็จ

3. การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร ด้านวัฒนธรรมแบบเครือข่าย โดยสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรแสดงความยินดี เมื่อเพื่อนร่วมงานประสบความสำเร็จ ทั้งในหน้าที่การงาน และเรื่องอื่น ๆ

4. การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร ด้านวัฒนธรรมแบบราชการ โดยสถานศึกษา มีการปฏิบัติงาน โดยยึดหลักกฎหมาย ระเบียบ ขั้นตอนที่กำหนดอย่างเคร่งครัด

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านวัฒนธรรมแบบเครือข่าย ด้านวัฒนธรรมแบบปรับตัว ด้านวัฒนธรรมแบบราชการ และด้านวัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ อีกทั้งระดับการจัดการความรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการกำหนดความรู้ที่ต้องการใช้ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ ด้านการเสาะหาและยึดกุมความรู้ ด้านการกลั่นกรอง ด้านการสร้างความรู้ และด้านการแลกเปลี่ยน และวัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมากกับการจัดการความรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรในด้านวัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ

2. ควรส่งเสริมการจัดการความรู้ ด้านการกำหนดความรู้ที่ต้องการใช้ โดยผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ความต้องการความจำเป็นของความรู้ที่นำมาใช้ในสถานศึกษาด้านการเสาะหาและยึดกุมความรู้ ที่เอื้อให้บุคลากรกระตือรือร้น ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการสร้างความรู้ โดยการสรุปประมวลจากประสบการณ์หลังการทำงานปรับปรุงเนื้อหาให้เกิดความสมบูรณ์ในรูปแบบต่าง ๆ และด้านการประยุกต์โดยผู้บริหารสถานศึกษา นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาและปรับปรุงสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษา จากกลุ่มตัวอย่าง เขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ รวมทั้งมีการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างในแต่ละจังหวัด
2. ควรมีการศึกษาถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขในการจัดการความรู้ภายในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในรูปแบบงานวิจัยคุณภาพ
3. ควรศึกษาวิจัยวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน
4. ควรศึกษาวิจัยวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครูในสถานศึกษา

References

- กชนิกา พลจันทิก. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี,
- กฤติกา พูลสุวรรณ. (2560). “การจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9,” *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 8(1), 15-25.
- กิสณีย์ ทวีผล. (2562). อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กรแบบมุ่งผลสำเร็จที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- กิริติ ยศยิ่งยง. (2550). *การจัดการความรู้ในองค์กรและกรณีศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : มิสเตอร์ก๊อปปี้.
- เกษสุรินทร์ จักรคำ. (2555). วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต*. วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม.
- ฉัตรวิมล เข้มพันธ์. (2560). “วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์,” *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*, 10 (3), 1758-1768.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง.
- นริศรา ประศาสตร์ศิลป์. (2565). “การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1,” *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 7(5), 124-139.

- บดินทร์ วิจารณ์. (2550). *การจัดการความรู้สู่..ปัญหาปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- บุญธิชา ผิวอ่อน. (2557). วัฒนธรรมองค์กรกับการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พงษ์ธร หนูฤทธิ์ และสุรัชย์ ลิกขาบัณฑิต (2562). วัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- เพ็ชรี รูปะวิเชตร์. (2554). *การเรียนรู้ลักษณะการจัดการ : การจัดการข้ามวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร : ดวงมลพับลิชชิ่ง.
- ราเชนทร์ แก้วพิทักษ์. (2557). รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- วรุณี ดวงจำปา. (2554). ปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษา เอกชน จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- วันดี โต๊ะดำ. (2565). *ปัญหาการจัดการความรู้* สืบค้นจาก www.gotoknow.org > posts.
- วิจารณ์ พานิช. (2548). *การจัดการความรู้ฉบับนักปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร : ตาตาพับลิเคชั่น จำกัด.
- วิทยา ทากัน. (2555). การจัดการความรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *ข้อเสนอแนะทางการส่งเสริมการใช้การจัดการความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพองค์กรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- สุพิศ ฤทธิ์แก้ว. (2558). “ความสามารถในการจัดการความรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย,” *วารสารการจัดการมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, 4(3), 64-82.
- เสาวณีย์ ขวัญอ่อน. (2562). “ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสงขลา,” *วารสารวิชาการคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 20 (4), 1958-1966.

อารยา ศรีสุข. (2564). วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

Babita, Gupta & Lakshmi, Iyer. (2000). *Knowledge management : Practices and challenges* Industrial Management & Data Systems, 100(2), 17 - 21.

Cronbach, L. J. (1990). *Essential of psyschological testing*. (3rd ed.) New York : HarperCollin Publishers.

Krejcie, Robert V. and Morgan, Dayle W. (1970). Determining Sample size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607 - 610.

การประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาล
ส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
Saṅgahavatthu-dhamma Integration for Increasing Service Quality of Wiang
Yong Sub-district Health Promotion Hospital, Mueang District, Lamphun Province

สุภารัตน์ จันทร์ทิพย์ Suparat Chanthip
วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Lamphun Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Fai_Suparat@hotmail.com

Received 2024/06/03

Revised 2024/07/12

Accepted 2024/07/16

บทคัดย่อ

คำสำคัญ : การให้บริการ, สังคหวัตถุธรรม

Abstract

The purposes of this research were 1) to explore the service quality level of Wiang Yong, 2) to compare the opinions of people towards the services quality of Wiang Yong Province classified by personal factors, and 3) to present the guidelines for increasing service quality of Wiang Yong Sub-district, this study was a mixed method mixed methods. Population and sample in the Wiang Yong Sub-district were 362 people, the research tools included 1) questionnaire 2) interview form, examined by experts. The consistency value was more than 0.8 for all items. The confidence value for the entire version was 0.977. Statistics that analyze the data included frequency, percentage, mean, and standard deviation. T-test, F-value, and in-depth interviews with 10 key informants. Data were analyzed descriptively.

The research results found that:

1) The level of service quality of Wiang Yong Sub-district Health Promoting Hospital, overall, was at a high level.

2) Results of comparing the opinion levels of comparing public opinions on the quality of services provided by Wiang Yong Subdistrict Health Promoting Hospital. It was found that people with different ages, occupations, and incomes, as

for gender and education, had no different opinions. Therefore, the research hypothesis was rejected.

3) Guidelines for increasing the services quality of Wiang Yong by applying Saṅgahavatthu Dhamma, it was found that It was found that 1) giving alms, providing services with willingness, 2) speaking with a smile and being cheerful in providing services, 3) atthachariya, working with the attitude that those who receive services are our relatives, and 4) samanatta, officials must treat service recipients consistently.

Keywords: Providing service, Saṅgahavatthu Dhamma.

บทนำ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หรือเดิมเรียกว่า สถานีอนามัย ซึ่งเป็นสถานพยาบาลประจำตำบลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีขีดความสามารถ ระดับปฐมภูมิ (Primary Care) ได้ยกฐานะจากสถานีอนามัย หรือศูนย์สุขภาพชุมชน ตามนโยบายของรัฐบาลของรัฐบาลนายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อปี พ.ศ. 2552 ซึ่งได้จัดสรรงบประมาณภายใต้แผนปฏิบัติการ ไทยเข้มแข็ง 2555 เพื่อยกระดับสถานีอนามัยหรือศูนย์สุขภาพชุมชนให้เป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล สถานีอนามัยจะรับผิดชอบงานบริการด้านสาธารณสุขต่างๆ เช่น การตรวจรักษาพยาบาลขั้นต้น การฝากครรภ์ การให้บริการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค (การให้วัคซีนเด็ก) การดูแลโภชนาการ งานอนามัยโรงเรียน การคุ้มครองผู้บริโภค การคัดกรองภาวะผิดปกติต่างๆ การบำบัดรักษาโรคเบาหวาน ความดันโลหิต มะเร็งเต้านม มะเร็งปากมดลูก การดูแลผู้พิการ ผู้สูงอายุ การฟื้นฟูสมรรถภาพและบริการอื่นๆ ให้กับชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล คือ ด้านแรกที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย และการบริการสุขภาพ ที่รอบด้านเชื่อมโยงทั้งด้านการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งการป้องกันโรคการรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสมรรถภาพ เน้นการทำงานเชิงรุกในการให้บริการกลุ่มประชาชน (พศวีร์ วัชรบุตร.2551)

เนื่องจาก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง เป็นสถานพยาบาลขนาดเล็ก มีเจ้าหน้าที่ 3 คน โดยต้องให้บริการประชาชนเป็นจำนวนมาก การให้บริการรักษาปฐมพยาบาลเป็นการให้บริการแบบผสมผสาน เน้นการให้บริการแบบเชิงรุกปัญหาในการดำเนินงาน พบว่า มีปัญหาด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ เครื่องมืออุปกรณ์ และสถานที่ และด้านบริหารจัดการ ควรมีการสนับสนุนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และทำงานเป็นระบบ ควรส่งเสริมให้ผู้รับบริการหรือประชาชนมีส่วนร่วม เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยองให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านการดูแลสุขภาพ และเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงาน มีความพร้อมในการให้บริการทุกด้าน มีการปรับปรุงการให้บริการให้มีคุณภาพ และมีการติดตามผลอยู่เสมอ แม้ในปัจจุบันโรงพยาบาลระดับอำเภอจะครอบคลุมทุกอำเภอ แต่ประชาชนในชุมชนยังใช้บริการ ที่ รพ.สต.

จนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และมักเรียกเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานว่า "หมออนามัย" โดยส่วนใหญ่จะเป็นพยาบาลประกอบวิชาชีพมารองรับการทำงาน (ยกเว้นแพทย์ที่มาตรวจรักษาเป็นบางวัน) ความไม่ชัดเจนของระเบียบนี้ จึงเป็นอุปสรรคสำคัญของการขาดคุณภาพการทำงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลและไม่สามารถบริการผู้ป่วยได้อย่างมีคุณภาพ กล่าวคือ ด้านบุคลากร มีจำนวนไม่สัมพันธ์กับผู้รับบริการ (ผู้ป่วย) การกำหนดคุณสมบัติและขอบเขตการทำงานของบุคลากร ปัญหาเหล่านี้มีมานาน แต่การแก้ไขยังล่าช้า เช่น พ.ร.บ.วิชาชีพการสาธารณสุขผ่านการพิจารณาเมื่อปี 2556 เพื่อยกระดับมาตรฐานของหมออนามัยให้มีสภาวิชาชีพกำกับดูแล ด้านมาตรฐาน ก็ยังอยู่ในช่วงเตรียมการ เงินเดือน ค่าตอบแทน และสวัสดิการต่างๆได้รับน้อย เมื่อเทียบกับแพทย์และพยาบาล ทั้งที่มีหน้าที่ และความรับผิดชอบ ต่อชีวิต และสุขภาพของชุมชนอย่างใกล้ชิด ซึ่งเป็นหลักการที่ผู้ให้บริการต้องใช้ฐานดำเนินงานของหน่วยบริการแบบปฐมภูมิ ในการดูแลประชาชนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม ร่วมกับการบูรณาการด้านการส่งเสริมสุขภาพการควบคุมโรค การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสภาพและการคุ้มครองผู้บริโภคไปพร้อมกัน ซึ่งกระบวนการดำเนินงานต้องคำนึงถึงทางด้านจิตใจ สังคมและสภาพแวดล้อมของประชาชนหรือผู้รับบริการด้วย การพัฒนาคุณภาพการให้บริการนั้น หน่วยบริการต้องพัฒนาคุณภาพการให้บริการของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ใช้มาตรฐานการให้บริการตนเองเป็นเครื่องมือให้เกิดกระบวนการเรียนรู้สามารถนำไปพัฒนาคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วรรณวิษย์ สว่างแจ้ง.2552 : 4)

จากสภาพปัญหาข้างต้น เห็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล จึงมีความสนใจที่จะศึกษา คุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ซึ่งต้องการทราบว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ให้ความสำคัญในด้านการบริการประชาชนอย่างไร ประชาชนในพื้นที่ได้รับการบริการอย่างถ้วนหน้าและเข้าถึงการบริการอย่างเป็นธรรมมากน้อยเพียงใด เพื่อกำหนดเป็นนโยบายเพื่อปรับปรุง พัฒนาแนวทางคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลให้มีประสิทธิภาพด้านการให้บริการแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นการเสริมสร้างการพัฒนาคุณภาพในการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ซึ่งจะใช้หลักสังคหวัตถุธรรม ประกอบด้วย 1) การเสียสละ 2) พุดจาด้วยถ้อยคำที่อ่อนหวาน 3) ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 4) ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย (พระธรรมปิฎก. ที.ปา. (ไทย) 11:210:170-171).

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยนำหลักสังคหวัตถุธรรม ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือผู้ที่มาติดต่อรับบริการ พุดจาด้วยถ้อยคำสุภาพน้อมนวล เต็มใจให้บริการและให้บริการต่อผู้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน มาประยุกต์ใช้กับการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำ

ตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการเพิ่มคุณภาพการให้บริการภายใต้หลักธรรมของพุทธศาสนา ยกระดับการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยองให้เหมาะสม และเพื่อเป็นแนวทางในการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยองต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการประยุกต์หลักสังคหัตถุธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักสังคหัตถุธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” โดยการประยุกต์หลักสังคหัตถุธรรม ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี

1) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ที่อยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 362 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มโดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth interview) โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ จำแนกเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ กลุ่มบุคลากรของสาธารณสุขอำเภอ กลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มตัวแทนประชาชน รวมทั้งหมด 10 รูปหรือคน

เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

1) แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักสังคหัตถุธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

เวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรตามคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ใน 5 ด้าน คือ 1) ความเป็นรูปธรรมของ การบริการ มี 5 ข้อ 2) ความเชื่อถือไว้วางใจได้ มี 5 ข้อ 3) การตอบสนองต่อผู้รับบริการ มี 5 ข้อ 4) การให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ มี 5 ข้อ และ 5) การรู้จักและเข้าใจต่อผู้รับบริการ มี 5 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเวียงยอง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ตามหลักสังคหวัตถุธรรม คือ 1) ทาน มี 5 ข้อ 2) ปิยวาจา มี 5 ข้อ 3) อิตถจริยา มี 5 ข้อ 4) สมานัตตตา มี 5 ข้อ ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเวียงยอง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

1.1) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอเพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 5 ท่านโดยได้ค่า IOC (Item-Objective Congruence Index : IOC) ตั้งแต่ 0.8 – 1.0 หมายความว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์

1.2) หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) แก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.977

1.3) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้แบบมีโครงสร้างซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้ ครอบคลุมประเด็นคุณภาพการให้บริการของของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนและหลักสังคหวัตถุธรรม มีขั้นตอนดังนี้ 2.1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 2.2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ 2.3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 2.4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟ และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{x} = 3.88$, S.D. = 0.24 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

คุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ	3.92	0.29	มาก
2. ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้	3.85	0.26	มาก
3. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ	3.76	0.27	มาก
4. ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ	4.03	0.38	มาก
5. ด้านการรู้จักและเข้าใจต่อผู้รับบริการ	3.83	0.28	มาก
ภาพรวม	3.88	0.24	มาก

และระดับคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตามหลักสังคหวัตถุธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{x} = 3.93$, S.D. = 0.23 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

คุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปล

ตามหลักสังคหัตถุธรรม โดยภาพรวม			ผล
1. ด้านทาน การเสียสละแก่ผู้อื่น	3.93	0.23	มาก
2. ด้านปิยวาจา พูดจาด้วยคำไพเราะอ่อนหวาน	3.86	0.26	มาก
3. ด้านอภยจริยา มีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	3.94	0.32	มาก
4. ด้านสมานัตตตา การปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย	3.97	0.31	มาก
ภาพรวม			3.93 0.23 มาก

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตามสมมติฐานที่ 1 – 5

สมมติฐาน	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑.	เพศ	ความคิดเห็นต่อการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล เวียงยอง	-1.144	-	0.254	-	✓
๒.	อายุ	ความคิดเห็นต่อการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล เวียงยอง	-	5.910*	0.001	✓	-
๓.	การศึกษา	ความคิดเห็นต่อการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง	-	1.138	๐.334	-	✓
๔.	อาชีพ	ความคิดเห็นต่อการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล เวียงยอง	-	4.329*	0.005	✓	-

๕.	รายได้	ความคิดเห็นต่อการให้บริการของโรงพยาบาล	-	12.542*	0.000	✓	-
		ส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง					

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางในการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

1) ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ คือ การรักษาทำความสะอาดเรียบร้อยทั้งภายในและภายนอกอาคารให้มีความเหมาะสม และมีอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน เช่น มีเก้าอี้สำหรับผู้มาใช้บริการ น้ำดื่ม และห้องน้ำ มีการปรับภูมิทัศน์ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยองให้มีความสวยงาม และมีการจัดพื้นที่เหมาะสมกับสถานการณ์โรคติดต่อประยุต์กับ หลักสังคหวัตถุธรรม คือ ทาน การให้บริการช่วยเหลือผู้ที่มาติดต่อขอรับบริการด้วยความเต็มใจ ไม่หวังผลตอบแทนทั้งในเวลาและนอกเวลาราชการ และให้การช่วยเหลือผู้มารับบริการอย่างเมตตาธรรม

2) ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ คือ การพัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยองให้มีมาตรฐาน มีการรับรองจากหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือ และเจ้าหน้าที่มีการชี้แจงขั้นตอนการปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้แก่ผู้มารับบริการ ประยุต์กับหลักสังคหวัตถุธรรม คือ อตถจริยา เจ้าหน้าที่มีค่านิยมในการให้บริการแก่ผู้มารับบริการ มีค่านิยมในการให้บริการแก่ผู้มารับบริการด้วยค่านิยม 3 ประการ คือ 1. มีความรัก คือ รักในการช่วยเหลือผู้อื่น 2. มีความรู้ คือ มีความรู้ด้านวิชาการในการช่วยแก้ไขความเจ็บป่วย 3. มีความเชื่อ คือ เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนสามารถพัฒนาได้ หากสมองยังดีอยู่ เชื่อว่าการช่วยเหลือคนทุกข์ยากเป็นมหากุศล

3) ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ คือ ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจต่อเจ้าหน้าที่ที่ทำการรักษาและให้ความช่วยเหลือบริการด้วยความเต็มใจ มีการทำงานเชิงรุกในการส่งเสริมสุขภาพ มีการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นของผู้รับบริการและมีการควบคุมโรคและการคุ้มครองผู้บริโภคในชุมชน ประยุต์กับหลักสังคหวัตถุธรรม คือ อตถจริยา การทำงานโดยมีทัศนคติ ว่าผู้มารับบริการคือญาติมิตรพี่น้องของเรา และจงถือปฏิบัติช่วยเหลืออำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการ ด้วยความเต็มใจ ผู้รับบริการได้รับการดูแลเอาใจใส่ และมีน้ำใจช่วยเหลือต่อผู้รับบริการอย่างเต็มที่

4) ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ คือ การมีบุคลากรที่ครบทุกวิชาชีพ เช่น แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัช พยาบาลวิชาชีพ และอื่นๆ มีความเชื่อมั่นต่อตนเองในการรักษาคนไข้ และมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการทำงานเฉพาะด้าน ประยุต์กับหลักสังคหวัตถุธรรม คือ ปิยวาจา ยิ้มแย้มแจ่มใสในการให้บริการให้กำลังใจ เพื่อคนไข้จะได้มีกำลังใจมากขึ้น และคนไข้ก็จะกล้าพูดกล้าถามทำให้มีกำลังใจ

ที่ดีขึ้น สุขภาพร่างกายก็ดีขึ้นและมีการจัดบริการโดยมีเจ้าหน้าที่ด้านหน้าที่มีบุคลิกเอื้ออาทร ใส่ใจปัญหาต่อผู้มารับบริการ

5) ด้านการรู้จักและเข้าใจต่อผู้รับบริการ คือ เจ้าหน้าที่ที่มีการพัฒนาศักยภาพด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้แก่ผู้ที่มาใช้บริการ และมีการลงพื้นที่พบปะคนไข้และญาติ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าคนไข้จะได้รับการรักษาอย่างดี ประยุกต์กับหลักสภทศธรรม คือ สมานัตตา เจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้รับบริการนั้นอย่างเสมอต้นเสมอปลายให้เกิดความเท่าเทียมกัน และให้ความสำคัญกับทุกๆคนเท่ากัน พูดจาสุภาพกับทุกคน และทางการรักษาก็ควรเป็นมาตรฐานเดียวกัน ให้บริการกับผู้ที่มาอาการหนักก่อนตามสมควรได้ ให้ยึดประโยชน์ของผู้มารับบริการ เป็นลำดับแรกก่อนต้องอดทนมุ่งมั่นสม่ำเสมอในการให้บริการ

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ระดับคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.88$, S.D. = 0.24) สอดคล้องกับงานวิจัย ของ **บุษกร คงมอม และคณะ** พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการต่อคุณภาพการให้บริการพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x} = 3.83$, SD = 0.184) (บุษกร คงมอม. 2562)

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นประชาชน มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ($t = -1.144$, Sig. = 0.254) สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูปลัดวันชาติ วิชาติ (ยอดดำเนิน)** พบว่า ประชาชนที่มีเพศ, อายุ, ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของวัดนครสวรรค์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน (พระครูปลัดวันชาติ วิชาติ ยอดดำเนิน. 2554)

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ($F = 5.910^*$, Sig. = 0.001) สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชานนท์ ชูหาญ** ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน (ชานนท์ ชูหาญ. 2560)

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน ที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ($F = 1.138$, Sig. = 0.334) สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระลักชัย**

จิตตสุโก (ลุ่มดี) โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน ที่มีเพศ อายุระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ที่ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเทศบาลนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน (พระสักรัย จิตตสุโก ลุ่มดี. 2554)

5. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน ที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน โดยภาพรวม แตกต่างกัน ($F = 4.329^*$, $Sig. = 0.005$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาวิเชียร เขมจาโร (บุญหลง)** ได้วิจัยเรื่อง พบว่า ประชาชนที่มีเพศ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี อายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 (พระมหาวิเชียร เขมจาโร บุญหลง. 2555)

6. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน ที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน โดยภาพรวม แตกต่างกัน ($F = 12.542^{**}$, $Sig. = 0.000$) การวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระวีระ ขตตปัญโญ (อมรพิสมัย)** พบว่า ประชาชนที่มีเพศ แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริการพยาบาลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของหอผู้ป่วยใน โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ในการใช้บริการ ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริการพยาบาลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ.05 (พระวีระ ขตตปัญโญ อมรพิสมัย. 2555)

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ แนวทางคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมืองลำพูนจังหวัดลำพูนโดยการประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรม 1) ทาน การให้บริการช่วยเหลือผู้ที่มาติดต่อขอรับบริการด้วยความเต็มใจไม่หวังผลตอบแทนทั้งในเวลาและนอกเวลาราชการ และผู้ที่มาติดต่อขอรับบริการได้รับการอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ และเจ้าหน้าที่เอาใจใส่ในการให้บริการเป็นอย่างดี 2) ปิยวาจา ยิ้มแย้มแจ่มใสในการให้บริการให้กำลังใจ เพื่อคนไข้จะได้มีกำลังใจมากขึ้น และคนไข้ก็จะกล้าพูดกล้าถามทำให้มีกำลังใจที่ดีขึ้น 3) อตถจริยา การทำงานโดยมีทัศนคติ ว่าผู้มารับบริการ คือญาติมิตรพี่น้องของเราและจงถือปฏิบัติช่วยเหลืออำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการ 4) สมานัตตาเจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้รับบริการนั้นอย่างเสมอต้นเสมอปลายให้เกิดความเท่าเทียมกัน และให้ความสำคัญกับทุกคนเท่ากัน การวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อาคม สุขมาพพบว่า** ๑) ระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพในการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรม ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความพึงพอใจ ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น

รายด้าน ด้านทาน อัตถจริยาและสมานัตตตา อยู่ในระดับมาก และด้านปิยวาจาอยู่ในระดับปานกลาง ๒) ผลการทดสอบสมมติฐาน ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการแตกต่างกัน และเพศต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ๓) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับคุณภาพในการให้บริการตามหลักสังคห วัตถุธรรม ด้านทาน ขาดการเอาใจใส่ในการให้บริการมากที่สุด ด้านปิยวาจา เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่พูดจา ทักทายไม่ไพเราะ พูดจาด้วยความไม่เต็มใจ ด้านอัตถจริยา เจ้าหน้าที่ไม่ดูแลเอาใจใส่ต่อการบริการ ประชาชน ด้านสมานัตตตาให้บริการด้วยความไม่เสมอภาค มีการเลือกปฏิบัติ ๔) ผลการศึกษาเชิง คุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่เน้นในเรื่องของการเอาใจใส่ด้วยความถูกต้องรวดเร็ว ทันเวลา มีความตั้งใจในการให้บริการ คอยให้ความช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำประชาชนผู้มารับบริการอย่าง ทัวถึง จัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน มีการแนะนำหรือชี้แจงขั้นตอนเพื่อให้ประชาชนเข้าใจ อย่างชัดเจน (อาคม สุขมา. 2557)

องค์ความรู้การวิจัย

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า แนวทางการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตามหลักสังคหวัตถุธรรม ได้นำประโยชน์จากหลักพุทธธรรม คือ หลักสังคหวัตถุธรรมมาบูรณาการใช้กับคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยองให้มีประสิทธิภาพการให้บริการเพิ่มมากยิ่งขึ้น

1. มีความน่าเชื่อถือ (Reliability) คือ มีมาตรฐานการรับรองจากหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือ มีความมั่นใจผู้ที่ดูแลรักษาตัวเอง มีความชำนาญเฉพาะทางเป็นอย่างดี และมีวิธีตรวจรักษาการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ให้คำแนะนำการดูแล ติดตามอาการของผู้มารับบริการอย่างใกล้ชิด

2. มีความมั่นใจ (Assurance) คือ การสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับผู้ให้บริการ ซึ่งผู้ให้บริการ เจ้าหน้าที่แสดงทักษะความรู้ความสามารถในการให้บริการและตอบสนองต่อความต้องการของผู้ที่มารับบริการด้วยความสุภาพ และมีกิริยามารยาทที่ดีต่อผู้ที่มารับบริการ

3. สิ่งจับต้องได้ (Tangibles) คือ มีการรักษาทำความสะอาดเรียบร้อยทั้งภายในและภายนอกอาคาร มีการจัดพื้นที่ให้เหมาะสมกับการใช้งานแยกโซนผู้ป่วยที่ชัดเจน มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกอย่างครบครัน เช่น เก้าอี้ น้ำดื่ม ห้องน้ำ และมีการปรับภูมิทัศน์ให้สวยงาม

4. มีความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) คือ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการ ที่ไปติดต่อขอรับบริการ เจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำ เอาใจใส่ในการบริการ และมีความตั้งใจในการให้บริการ เรียกว่า การเสียสละแก่ผู้อื่นในการให้บริการ

5. มีการตอบสนอง (Responsiveness) คือ การให้บริการของเจ้าหน้าที่ที่มีความพร้อมและมีความเต็มใจในการให้บริการต่อผู้รับบริการ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการทันที และมีการเปิดโอกาสให้ผู้รับบริการแสดงความคิดเห็นถึงความเหมาะสมเกี่ยวกับการบริการของเจ้าหน้าที่

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ควรมีการจัดอบรมการส่งเสริมการบริการแก่ผู้มาติดต่อรับบริการ เพื่อเป็นบรรทัดฐานการบริหารงานร่วมกับชุมชนในพื้นที่ ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเหมาะสมกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

2) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ควรมีการจัดอบรมคุณธรรมและจริยธรรมแก่เจ้าหน้าที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เพื่อปรับเปลี่ยนคนให้มีความเหมาะสมกับการทำงาน กำหนดนโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ภายในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ให้ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข

3) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เจ้าหน้าที่มีการปรับปรุงและพัฒนาตนเองในการปฏิบัติหน้าที่อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง จัดกิจกรรมเพื่อเป็นการชี้วัดและความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนมีการจัดสรรเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมกับการทำงานด้านการบริการและเป็นผู้ดูแลงานบริการให้ผู้ที่มารับบริการต่างๆ ของ (รพ.สต.) มีการจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่าง รพ.สต.กับองค์กรท้องถิ่น และมีการจัดประชุมกันระหว่างเครือข่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการให้บริการเพื่อลดความขัดแย้งต่างๆในการทำงาน

2) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนให้เจ้าหน้าที่มีใจรักในการให้บริการ และดูแลเอาใจใส่ผู้มารับบริการเปรียบเสมือนญาติของตนทุกคน

3) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการทำงานเฉพาะด้าน และมีความมั่นใจในเรื่องของการให้คำปรึกษาและอธิบายขั้นตอนการรักษาปฏิบัติตนได้อย่างชัดเจน

4) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เจ้าหน้าที่มีความเข้าใจของผู้มารับบริการ และมีวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้ทันสมัย มีพัฒนาศักยภาพด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้แก่ผู้มารับบริการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาประเมินผลประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ และคุณภาพของการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

2) ควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการทำงานของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

3) ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์หลักจากนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการทำงานของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

References

- พศวีร์ วัชรบุตร. (2551) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล, “ประวัติและความเป็นมาของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล” (รพ.สต.).
- วรรณวนิช สว่างแจ้ง. (2552) กรมสนับสนุนการบริการสุขภาพ. หน้า.4
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุษกร คงผอม, วิวัฒน์ชัย อุตถากร. (2562). ความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์บริการสาธารณสุข ๕๐ ปิงกุ่ม สำนักอนามัย, กรุงเทพมหานคร : นิพนธ์ต้นฉบับเวชสารและวารสารเวชศาสตร์เขตเมือง.

- พระครูปลัดวันชาติ วิชาติ (ยอดคำเนิน). (2554). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของ วัดนครสวรรค์ตามหลักสังคหวัตถุ 4. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชานนท์ ชูหาญ. *ประสิทธิผลการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลยางน่องอำเภอสารภ จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2560).
- พระสัณชัย จิตตสุโข (ลุยดี). (2554). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเทศบาลนครนครสวรรค์วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิเชียร เขมจาโร (บุญหลง). (2555). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวีระ ขตตปัญญา (อมรพิสมัย). (2555). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการพยาบาล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 : กรณีศึกษา หอผู้ป่วยในโรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมประวิณ มั่นประเสริฐ. *ผลกระทบของโรคระบาดโควิด-19 ต่อเศรษฐกิจไทย*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.krungsri.com/th/plearn-plearn/economic-covid-impact> [8 กันยายน 2564].
- อาคม สุขมา. (2557). *คุณภาพการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรมของสถานitäรรวจภูธรลี จังหวัดลำพูน*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลบางกระทุ่ม อำเภอบางกระทุ่มจังหวัดพิษณุโลก

Factors affecting organizational commitment of professional nurses at Bang
Krathum Hospital Bang Krathum District Phitsanulok Province

ทิพย์สุดา ดีอัน Thipsuda Deeon

มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

Thipsuda5636@gmail.com

Received 2024/05/17

Revised 2024/07/04

Accepted 2024/07/16

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลบางกระทุ่ม 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบางกระทุ่ม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบางกระทุ่ม จำนวน 46 คน และใช้รูปแบบการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยวิธี จับสลาก ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (QR Code) ที่มีความน่าเชื่อถือ (Reliability) สูง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1) พยาบาลวิชาชีพมีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.95) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับหนึ่ง คือ ความผูกพันด้านความรู้สึก อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.05) รองลงมา คือ ความผูกพันที่เกิดจากมาตรฐานทางสังคม อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 3.01) และค่าเฉลี่ยของความผูกพัน น้อยที่สุด คือ ความผูกพันต่อเนื่อง อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.78) ตามลำดับ

2) ความคิดเห็นของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับปัจจัยด้านลักษณะงาน โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะงานสูงที่สุด คือ ความสัมพันธ์ที่ดีต่อ เพื่อนร่วมงาน รองลงมา คือ ความสำคัญของงาน และความก้าวหน้าในงาน ตามลำดับ ความคิดเห็น เกี่ยวกับปัจจัย ด้านประสิทธิภาพในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัย ด้านประสิทธิภาพในการทำงานสูงที่สุด คือ ความรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญต่อองค์กร รองลงมา คือ ความพึงพอใจขององค์กร

3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาล บางกระทุ่ม พบว่า ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการทำงาน คือ ความรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญต่อองค์กร ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรมากที่สุด (Beta = 0.41) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านลักษณะงาน คือ ความก้าวหน้าใน

งานมีความสำคัญต่อองค์กร (Beta = 0.30) และปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล คือ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน (Beta = 0.15) โดยทั้งสามปัจจัยนี้ร่วมกันทำนายหรือ อธิบายความผันแปรของความผูกพันต่อองค์กรได้ ร้อยละ 44.00 ($R^2 = 0.44$)

คำสำคัญ : ปัจจัยที่ส่งผล, ความผูกพันต่อองค์กร, พยาบาลวิชาชีพ.

Abstract

The purposes of this research study are 1) to study the level of commitment to the organization of professional nurse Bang Krathum Hospital 2) To study factors affecting organizational commitment. of professional nurses Bang Krathum Hospital The sample group were professional nurses. Bang Krathum Hospital. 46 people and used a simple sampling format by means of drawing lots and using an online questionnaire (QR Code) that is reliable. (High Reliability) is a tool for collecting data. Statistics used in data analysis are frequency. percentage. mean. standard deviation. and multiple regression analysis

Research results found that

1) Professional nurses have a moderate level of commitment to the organization (mean = 2.95). When considering each aspect. it is found that number one is emotional commitment. It is at a moderate level (mean = 3.05). followed by the bond that arises from social standards. It is at a low level (average = 3.01) and the average of the lowest level of engagement is continuous engagement. were at a moderate level (mean = 2.78) respectively

2) Professional nurses' opinions regarding work characteristics factors were overall at a high level. When considering each aspect. it was found that The highest job characteristic factor is good relationship with colleague ext is the importance of the work. and progress in work. respectively. Opinions about factors related to work experience Overall. it is at a moderate level. When considering each aspect. it was found that the highest work experience factor was feeling that one was important to the organization. followed by the dependability of the organization.

3) Factors affecting organizational commitment of professional nurses at Bang Krathum Hospital found that work experience factors. namely feeling that one is important to the organization. had the greatest effect on organizational commitment (Beta = 0.41).

4) Followed by the job characteristics factor. i.e.. job advancement is important to the organization (Beta = 0.30) and the personal characteristics factor. i.e. length of service (Beta = 0.15). with these three factors working together to predict or The variation in organizational commitment was explained by 44.00 percent (= 0.44).

Keywords : Factors affecting, Commitment to the organization, Professional nurse.

บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในองค์กรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป จึงส่งผลให้องค์กรต่าง ๆ ต้องมีการปรับเปลี่ยนนโยบาย รูปแบบการบริหาร โครงสร้างองค์กร เพื่อให้สอดคล้องและทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน การบริหารองค์กรในปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเน้นการบริหารทรัพยากรมนุษย์ถือว่า เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งและท้าทายความสามารถของผู้บริหารเพราะมีปัจจัยหลายอย่างที่มีอิทธิพลต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร นอกจากนี้แล้วการบริหารทรัพยากรมนุษย์ยังส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรด้วย โดยจะเห็นว่าองค์กรต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่ปฏิบัติงานให้กับองค์กรอย่างเต็มศักยภาพขณะเดียวกันบุคลากรก็ต้องการการปฏิบัติงานตามกระบวนการที่ถูกต้องตามภารกิจและเป้าหมายขององค์กร พร้อมทั้งได้รับผลตอบแทนและสวัสดิการที่ยุติธรรมและสร้างความพึงพอใจเมื่อองค์กรและบุคลากรต่างต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันแล้วนั้นผู้บริหารต้องมีแนวทางในการรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพให้คงอยู่กับองค์กรโดยมุ่งให้ความสำคัญในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับบุคลากรและประเด็นที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากคือความผูกพันต่อองค์กรซึ่งการสร้าง ความผูกพันต่อองค์กรถือว่าเป็นสิ่งสำคัญเพราะความผูกพันเป็นตัวผสานความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขององค์กร

การศึกษาความผูกพันต่อองค์กร จำเป็นต้องอาศัยแนวคิดจากนักวิชาการที่ได้อธิบายลักษณะหรือองค์ประกอบของความผูกพันต่อองค์กรมาใช้ในการสร้างเครื่องมือเพื่อวัดระดับความผูกพันต่อองค์กร ยกตัวอย่างเช่น Meyer, Allen and Smith (1993. p. 539) ได้อธิบายว่า ความผูกพันต่อองค์กร มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) ความผูกพันด้านความรู้สึกล หมายถึง ความผูกพันที่เกิดขึ้นจากความรู้สึก เป็นความผูกพันและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับองค์กร รู้สึก เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร พุ่มเทอติศตนให้กับองค์กร (2) ความผูกพันต่อเนื่อง หมายถึง ความผูกพันที่เกิดขึ้นจากการคิดคำนวณของบุคคล โดยมีพื้นฐานอยู่บนต้นทุนที่บุคคลให้กับองค์กร ทางเลือกของบุคคล และผลตอบแทนที่บุคคลได้รับจากองค์กร โดยจะแสดงออกในรูปของ พฤติกรรมต่อเนื่องในการทำงานของบุคคลว่าจะทำงานนั้นกับองค์กรนั้นต่อไป หรือโยกย้าย เปลี่ยนงานที่ทำ (3) ความผูกพันที่เกิดจากมาตรฐานทางสังคม หมายถึง ความผูกพันที่เกิดขึ้นจาก ค่านิยม วัฒนธรรม บรรทัดฐานของสังคมหรือ

องค์กร เป็นความผูกพันที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองในสิ่งที่บุคคลได้รับจากองค์กร แสดงออกมาในรูปของความจงรักภักดีของบุคคลต่อองค์กร

ปัจจุบันองค์กรควรให้ความสำคัญกับความรู้สึกจิตใจของบุคลากรในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมุ่งสร้างความผูกพันของพนักงาน (Employee Engagement) จะทำให้พนักงานเกิดความมุ่งมั่นและอุทิศตนเพื่อความสำเร็จขององค์กร คุณลักษณะดังกล่าวสามารถสร้างได้ด้วยปัจจัยหลายประการ เช่น การกำหนดค่านิยมองค์กร การปรับลักษณะงานให้มีความท้าทาย และน่าสนใจ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของพนักงาน การให้ผลตอบแทนและสวัสดิการ เป็นต้น สำหรับแนวทางการสร้างความผูกพันต่อองค์กรตามแนวคิด มาร์เดย์, สเตียร์ส และพอร์ดเตอร์ (Mowday, Porter, & Steers, 1982) คือ การพัฒนาแนวทางการบริหารให้พนักงานเกิด 3 ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายค่านิยมองค์กร ความเต็มใจที่จะทุ่มเท ความพยายามปฏิบัติงานเพื่อองค์กร และความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์กร

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบางกระพุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทาง ให้พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลบางกระพุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในระยะเวลาที่ยาวนานอันจะนำไปสู่การให้บริการผู้ป่วยที่ดีได้มาตรฐานคุณภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบางกระพุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบางกระพุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบางกระพุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบางกระพุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบางกระพุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 52 คน (ข้อมูลพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล ณ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2566 จากกลุ่มงานทรัพยากรบุคคล) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบางกระพุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 46 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นการวัดประเมินค่า (Rating scale) ซึ่งได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ (Reliability) แบบ Cronbach's alpha ได้ค่าสัมประสิทธิ์

แอลฟา รายด้านดังนี้ ปัจจัยด้านลักษณะงาน เท่ากับ 0.904 ปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำงาน เท่ากับ 0.924 และความผูกพันต่อองค์กรเท่ากับ 0.714

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวน ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุ แบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression)

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบางกระทุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็น ร้อยละ 50.00 ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 91.30 ระยะเวลาการทำงานในตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ ไม่เกิน 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.96 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (จากโรงพยาบาล) 20.000 - 30.000 บาท คิดเป็นร้อยละ 52.17 และมีสถานภาพสมรส คิดเป็น ร้อยละ 73.91

2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะงานพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 อันดับหนึ่ง คือ ด้านความสัมพันธ์ที่ดี ต่อเพื่อนร่วมงาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 รองลงมา คือ ด้านความสำคัญของงาน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 และด้านความก้าวหน้าในงาน อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.13

3. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านประสบการณ์ในการทำงานพบว่า ปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 สูงเป็นอันดับหนึ่ง คือ ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อองค์กร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 รองลงมา คือ ด้านความพึงพอใจขององค์กรอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.49

4. โดยภาพรวมพยาบาลวิชาชีพมีความผูกพันต่อองค์กร ความผูกพันต่อองค์กรสูง โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 อันดับหนึ่ง คือ ความผูกพัน ด้านความรู้สึกรู้สึก อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 รองลงมา คือ ความผูกพันที่เกิดจากมาตรฐานทางสังคม อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 อยู่ในระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ยของความผูกพันน้อยที่สุด คือ ความผูกพันต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 อยู่ในระดับปานกลาง

5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพพบว่า ด้านความรู้สึกรู้สึว่าตนมีความสำคัญต่อองค์กร ความก้าวหน้าในงาน และระยะเวลาการปฏิบัติงานร่วมอธิบาย ความผันแปรของความผูกพันต่อองค์กร ได้ร้อยละ 44 โดยปัจจัยด้านความรู้สึกรู้สึว่าตนมีความสำคัญต่อองค์กรเพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะทำให้ความผูกพันต่อองค์กรเพิ่มขึ้น 0.89 หน่วย รองลงมาคือ ความก้าวหน้าในงานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ความผูกพันต่อองค์กร เพิ่มขึ้น 0.71 หน่วย และด้านระยะเวลาการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ความผูกพันต่อองค์กร เพิ่มขึ้น 0.15 หน่วย

6. สรุปสมมติฐาน ได้ว่า 1) ปัจจัยระยะเวลาการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้าในงาน และความรู้สึกรู้สึว่าตนมีความสำคัญต่อองค์กร ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ

โรงพยาบาลบางกระทุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ยอมรับสมมติฐาน 2) ปัจจัยอายุ รายได้ ความสำคัญของงาน ความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน และความพึงพอใจขององค์กร ไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบางกระทุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ปฏิเสธสมมติฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยด้านลักษณะงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบางกระทุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ความสำคัญที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า พยาบาลวิชาชีพ ได้รับมอบหมายงานที่สามารถส่งผลกระทบต่อชีวิตหรืองานของผู้อื่น ทั้งภายในองค์กรหรือภายนอกองค์กร ทำให้บุคลากรรู้สึกว่าการงานนั้นมีความสำคัญ จึงมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างละเอียด รอบคอบ ด้วยเห็นว่างานนั้นมีความสำคัญต่อชีวิตผู้อื่นรวมเป็นการสร้างคุณค่าทางจิตใจ อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความสำเร็จให้แก่องค์กรและตนเอง ประกอบกับผู้บังคับบัญชาเองก็ได้ให้ความสำคัญกับงานเช่นกัน หรือนับได้ว่า “งานเป็นหัวใจหลักขององค์กร” งานที่ได้รับมอบหมายนี้ยังเปิดโอกาสให้ได้ติดต่อพบปะทำความรู้จักกับบุคคลอื่นๆทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน ก่อให้เกิดมิตรภาพ ความคุ้นเคย มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาต่างๆร่วมกัน เกิดเป็นสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน มีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Allen and Meyer (1990. pp. 1-18 อ้างถึงใน ฐิติมา วงศ์นาค. 2544. หน้า 38) ที่ศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรก็พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรด้านความรู้สึก คือ การรับรู้ลักษณะงาน ได้แก่ ลักษณะเฉพาะของงาน ความสำคัญของงาน ความมีอิสระในการทำงาน และทักษะในการทำงานที่หลากหลาย การรู้สึกว่าการงานสามารถไว้วางใจได้ การรับรู้ถึงการมีส่วนร่วมในการบริหาร ปฏิบัติการของผู้บังคับบัญชาที่แสดงต่อพนักงาน แนวคิดของ Buchanan (1974 อ้างถึงใน สายพิน สว่างจิต. 2548) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร (Antecedents of organizational commitment) ก็พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะงาน จะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กร แนวคิดของ Steers and Porter (1983 อ้างถึงใน กฤษกร ดวงสว่าง. 2540. หน้า 33-34) และ Cherrington (1994 อ้างถึงใน ฐิติมา วงศ์นาค. 2544. หน้า 38-40) ก็พบว่าปัจจัยด้านลักษณะงาน (Job characteristics) ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร และสอดคล้องกับวิจัยของ ธนากร จิตต์ไพบูลย์ (2559) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์กร บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) จังหวัดชลบุรี ก็พบว่า ด้านความสำคัญของงานและด้านความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยด้านประสบการณ์การทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบางกระทุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ ต่อองค์กร อยู่ในระดับมาก อาจเป็น

เพราะบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในองค์กรได้รับการยกย่องให้มีความสำคัญจากเพื่อนร่วมงานและองค์กร ทั้งยังได้รับโอกาสการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา แต่ในทางกลับกันด้านความพึงพอใจขององค์กร อยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะความรู้สึกว่าองค์กรสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางด้านกายภาพและความมั่นคงในชีวิตได้น้อย เมื่อเทียบกับองค์กรอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Buchanan (1974 อ้างถึงใน สายพิน สว่างจิต. 2548) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร (Antecedents of organizational commitment) ก็พบว่าปัจจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำงาน (Work experience factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับความรู้สึกของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนว่ามีความรู้ต่อการปฏิบัติงานในองค์กรอย่างไรบ้าง ในลักษณะดังต่อไปนี้ ความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อหน่วยงาน ความรู้สึกว่าหน่วยงานมีความยุติธรรมในการพิจารณาความดีความชอบ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับเพื่อนร่วมงาน ความพึงพอใจต่อผลประโยชน์ตอบแทนพิเศษ ล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันต่อองค์กรทั้งสิ้น

3. ผลการวิจัยเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบางกระพุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ความผูกพัน ด้านความรู้สึกและความผูกพันต่อเนื่อง อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร จึงทุ่มเทอุทิศตนให้กับองค์กร พยายามที่จะรักษาสมาชิกภาพไว้โดยไม่โยกย้ายไปไหน ก็เนื่องมาจากได้เปรียบเทียบกับอย่างอื่นแล้วถึงผลได้ผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้น หากละทิ้งสมาชิกภาพหรือลาออกจากองค์กรไป ซึ่งผลเสียนี้จะพิจารณาในลักษณะของประโยชน์ที่สูญเสียไป และความผูกพันที่เกิดจากมาตรฐานทางสังคม ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะค่านิยม วัฒนธรรม บรรทัดฐานของสังคมหรือองค์กร ยอมรับการย้ายองค์กร หากองค์กรอื่นเสนองานที่ดีกว่าในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Allen and Mayer (1990 อ้างถึงใน ธรรมศักดิ์ ดีสมศักดิ์. 2546) ก็พบว่าความผูกพัน หมายถึง ความผูกพันด้านความรู้สึก และความผูกพันด้านผลสืบเนื่อง ความผูกพันด้านความรู้สึกว่าเป็นผลของอารมณ์หรือความรู้สึกที่มีต่อองค์กร พนักงานที่มีความผูกพันอย่างแรงกล้าจะผนวกตนเอง (Identities) เข้าไปเกี่ยวข้องและมีความสุขในการเป็นสมาชิกขององค์กรนั้น ส่วนความผูกพันด้านผลสืบเนื่อง มีพื้นฐานมาจากการตระหนักถึง “ค่าใช้จ่าย” (หรือการลงทุนที่สูญเสียไป) ที่มีความผูกพันกับการระงับกิจกรรม (การลาออก)

4. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบางกระพุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อองค์กร (Beta 0.41) ด้านความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน (Beta 0.30) ระยะเวลาในการทำงาน (Beta 0.15) ส่งผลทางบวกต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ โดยทั้ง 3 ปัจจัยนี้ สามารถพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรได้ร้อยละ 44.00

5. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อองค์กร ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบางกระทุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ยอมรับสมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องจากพยาบาลวิชาชีพมีความภาคภูมิใจที่ได้ทำหน้าที่ในบทบาทของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลบางกระทุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ด้วยพยาบาลวิชาชีพถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อองค์กร มีส่วนช่วยอย่างมากในการทำให้โรงพยาบาลประสบความสำเร็จในเป้าหมายต่างๆขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ พชรพงศ์พรรณ (2555) ที่ศึกษาเรื่อง ระดับความผูกพันขององค์กรระดับปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันขององค์กรและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันขององค์กรกับความผูกพันขององค์กร ของพนักงาน บริษัท บางกอก เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด ก็พบว่า ด้านความสำคัญของตนต่อองค์กรมีความสัมพันธ์ กันสามารถทำนายความผูกพันต่อองค์กร และสอดคล้องกับวิจัยของ ธนากร จิตต์ไพบูลย์ (2559) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์กร บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) จังหวัดชลบุรี ก็พบว่า ด้านความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อองค์กรมีความสัมพันธ์กัน สามารถทำนายความผูกพันต่อองค์กรได้

6. จากผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบางกระทุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ยอมรับสมมติฐาน เนื่องจากภายในองค์กรบุคลากรต้องใช้เวลาในการทำงานร่วมกันทั้งช่วงเวลากลางวันและกลางคืนทำให้เกิดความสนิทสนมคุ้นเคยกัน คอยดูแลช่วยเหลือในภาระงานและเรื่องทั่วไป เกิดความรักความสามัคคีกัน ส่งผลให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงได้อย่างราบรื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรารักษ์ ลีเลิศพันธ์ (2557) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท เนชั่น บรอดแคสติ้ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ก็พบว่า ความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน และความผูกพันต่อองค์กร มีความสัมพันธ์กัน ในระดับมาก

7. จากผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบางกระทุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ยอมรับสมมติฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรารักษ์ ลีเลิศพันธ์ (2557) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัย ที่มีผลต่อระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท เนชั่นบรอดแคสติ้งคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ก็พบว่า ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในองค์กร ต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของ Steer and Porter (1983 อ้างถึงใน ภัทรฐ สติธิตาสตร. 2547. หน้า 43-44) ที่ศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในองค์กร (Tenure in organization) ก็พบว่า ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่เพิ่มขึ้นจะมีความสัมพันธ์กับการผูกพันต่อองค์กร

เมื่อนำผลความผูกพันต่อองค์กร เปรียบเทียบกับผลความผูกพันต่อองค์กร (Happinometer) ของกระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2559 พบว่า อยู่ในระดับเดียวกัน คือ ระดับปานกลาง (ปี พ.ศ. 2559 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 และ ปี พ.ศ. 2561 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30) พบว่า ปี พ.ศ.

2561 มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เมื่อพิจารณาจากปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรจากการวิจัยแล้วนั้น อาจตอบได้ว่ามาจากปัจจัยอายุงานของพยาบาลวิชาชีพที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความผูกพันต่อองค์กรเพิ่มขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อองค์กรนั้นเพิ่มมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ที่ทำให้เกิดโอกาสก้าวหน้าในวิชาชีพ การได้สนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา

องค์ความรู้จากการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาล บางกระทุ่ม จากการวิจัยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบางกระทุ่ม จำนวน 46 คน และใช้รูปแบบการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยวิธี จับสลาก ใช้แบบสอบถามออนไลน์ ที่มีความน่าเชื่อถือ สูง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า พยาบาลวิชาชีพมีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง ($= 2.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับหนึ่ง คือ ความผูกพันด้านความรู้สึกรู้สึก อยู่ในระดับปานกลาง ($= 3.05$) รองลงมา คือ ความผูกพันที่เกิดจากมาตรฐานทางสังคม อยู่ในระดับน้อย ($= 3.01$) และค่าเฉลี่ยของความผูกพัน น้อยที่สุด คือ ความผูกพันต่อเนื่อง อยู่ในระดับปานกลาง ($= 2.78$) ตามลำดับพบว่า ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการทำงาน คือ ความรู้สึกที่ตนมีความสำคัญต่อองค์กร ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านลักษณะงาน คือ ความก้าวหน้าในงานมีความสำคัญต่อองค์กร และปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล คือ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน โดยทั้งสามปัจจัยนี้ร่วมกันทำนายหรือ อธิบายความผันแปรของความผูกพันต่อองค์กรได้

สรุปและข้อเสนอแนะ

- 1) ด้านความรู้สึกรู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อองค์กร ความก้าวหน้าในงาน และระยะเวลาการปฏิบัติงาน ส่งผลร้อยละ 44.00
- 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความผูกพันต่อองค์กรในระดับมากที่สุดซึ่งก็คือ ด้านความรู้สึกรู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อองค์กร
- 3) ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในระดับต่ำสุด ในการรักษาพยาบาลวิชาชีพ ผู้บริหาร จำเป็นต้องกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการสนองตอบความต้องการของพยาบาลวิชาชีพในองค์กร เพื่อสร้างความผูกพันของพยาบาลวิชาชีพ ต่อองค์กร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ผู้บริหาร ควรมีระบบในการสรรหา คัดเลือก และกำหนดวัตถุประสงค์ของงานที่ชัดเจน ให้พยาบาลวิชาชีพเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ปฏิบัติงานหนักให้เห็นถึงความสำคัญของงาน ให้รู้สึกว่ายพยาบาลวิชาชีพและเจ้าหน้าที่ มีความสำคัญต่อองค์กร

2) ผู้บริหาร ควรมีการพิจารณาทบทวน ค่าจ้าง/ เงินเดือน ค่าตอบแทนต่าง ๆ ที่พยาบาลวิชาชีพและเจ้าหน้าที่ได้รับ ให้มีความเหมาะสมและเป็นรูปธรรมกับความรู้ ความสามารถ ปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย และปรับปรุงสวัสดิการต่าง ๆ เพิ่มขึ้น สามารถแข่งขันกับองค์กรอื่น ๆ ให้องค์กรเป็นที่พึงได้ และเป็นการเสริมสร้างขวัญกำลังใจ

3) ผู้บริหาร ควรมีการสร้างสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร สร้างความผูกพันระหว่าง พยาบาลวิชาชีพและเจ้าหน้าที่ทุกระดับ เพื่อเพิ่มความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ผู้บริหาร ควรมีการจัดอบรมหรือประชุมในองค์กร แสดงความยินดี ชมเชยกับ พยาบาลวิชาชีพและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งงานแต่ละตำแหน่ง ให้พยาบาลวิชาชีพและเจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการประชุมกำหนดนโยบายตามความเหมาะสม วางแผนการดำเนินงานและสามารถกำหนดวิธีการทำงานได้ด้วยตัวเอง สร้างความเข้าใจให้กับพยาบาลวิชาชีพและเจ้าหน้าที่ได้ทราบถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานในตำแหน่งนั้น ๆ ต่อองค์กร

2) ผู้บริหาร ควรจัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ เพื่อให้พยาบาลวิชาชีพรวมถึงเจ้าหน้าที่ในองค์กรที่ต้องทำงานร่วมกันรู้จักกัน สร้างสายสัมพันธ์ภายในองค์กร ส่งเสริมกิจกรรมในการลดช่องว่างการปฏิบัติงานในองค์กร และปลูกฝังค่านิยมการช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้เหมือนเป็น ครอบครัวเดียวกัน สนับสนุนการทำงานเป็นทีม เพื่อให้เกิดความสามัคคีและสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ให้มีทัศนคติตรงกันทั้ง 2 ฝ่าย ส่งเสริมการเป็นเจ้าขององค์กรร่วมกัน สร้างกรอบการทำงานและกฎระเบียบที่ยืดหยุ่นพอดี สร้างการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ทั้งในเรื่องงานและไม่ใช่งานที่จะปรับปรุงองค์กร ผ่านโครงการต่าง ๆ เป็นเวทีให้สามารถแสดงออก เปิดรับความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร และผลักดันให้โครงการนั้น ๆ เป็นที่ยอมรับและ สามารถนำมาใช้งานได้จริงในองค์กร

3) ผู้บริหาร ควรมีการจัดสวัสดิการสำหรับพยาบาลวิชาชีพและเจ้าหน้าที่ในองค์กร ให้มากขึ้น นอกเหนือจากปัจจัยด้านรายได้ที่เป็นตัวเงิน การสร้างระบบสวัสดิการที่ดี เช่น การจัดให้มีร้านค้าสวัสดิการ (การมีหุ้นในร้านค้าสวัสดิการ/ การให้สิทธิซื้อสินค้า / ส่วนลดในการใช้บริการ) การจัดหาที่พักอาศัย สนับสนุนทุนการศึกษาให้กับบุตร สถานที่ออกกำลังกายหรือฟิตเนสเซ็นเตอร์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาในส่วนของโรงพยาบาลภายในจังหวัดพิษณุโลกเพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสามารถนำมาเป็นแนวทางในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันภายในพื้นที่
- 2) ควรมีการศึกษาในส่วนของโรงพยาบาลที่มีขนาดเดียวกัน เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสามารถนำมาเป็นแนวทางในการสร้างความผูกพันต่อองค์กรได้อย่างยั่งยืน
3. ใช้เทคนิควิธีการเก็บข้อมูลอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์ เพื่อให้การศึกษามีความถูกต้อง และประเด็นที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น
- 4) จากการศึกษาพบว่าสามารถพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรได้ร้อยละ 44.00 แสดงว่ายังมีด้านอื่น ๆ อีกร้อยละ 56.00 ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ เช่น สภาพแวดล้อมในการทำงาน ทรัพยากร เครื่องมือ วัฒนธรรมองค์กร เป็นต้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรบุคคลขององค์กร

References

- กฤษกร ดวงสว่าง. (2540). ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในธุรกิจปิโตรเลียม. วิทยานิพนธ์ จิตวิทยามหาบัณฑิต. สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- จิตติมา วงศ์นาค. (2544). การรับรู้ลักษณะ วัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันต่อองค์กรของ พนักงาน บริษัท แลนด์แอนด์ เฮาส์ จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร มหาบัณฑิต. สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- จิตติมา หลีกทอง. (2557). ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ผลิตขึ้นส่วน ผลิตขึ้นส่วน อุตสาหกรรม ยานยนต์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี.
- ธนากร จิตต์ไพบูลย์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์กรบริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) จังหวัดชลบุรี. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐ และภาคเอกชน. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธรรมศักดิ์ ดีสมศักดิ์. (2546). ปัจจัยส่วนบุคคลกับความผูกพันในองค์กรของพนักงานโรงงานสยามเซล อินดัสตรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เบญจวรรณ พชรพงศ์พรณ. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานบริษัท.
- วรารักษ์ ลีเลิศพันธ์. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัทเนชั่น บรอดแคสติ้ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) คั่นคว่ำอิสระบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต สาขา บริหารธุรกิจ. บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- สายพิน สว่างจิต. (2548). ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัท มหพันธ์ไฟเบอร์ซีเมนต์ จำกัด (มหาชน). การศึกษาคั่นคว่ำแบบอิสระ บริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- Allen. N. J.. & Meyer. J. P. (1990). The measurement and antecedents of affective continuance and normative commitment to the organization. *Journal of Occupational Psychology*. 63. .
- Mathieu. J. E.. & Zajac. D. (1990). A review and meta-analysis of the antecedents. correlates. And consequences of organization commitment. *Psychological Bulletin*. 108.. McKenna. R. J. (1994). *Clinical aspects of cancer in the elderly: Treatment decisions*. treatment choices and follow up. *Cancer Supplement*. 74(7).
- Meyer. J. P.. Allen. N. J. & Smith. C. A. (1993). Commitment to organizations and accupation: Some methodological considerations. *Journal of Applied Psychology*. 8(4)..
- Mowday. R. T. Steer. R. M.. & Porter. L. W. (1982). *Employee organization linkage:The psychology of commitment absenteeism and turnover*. New York: Academic Press.

การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ต่อนโยบาย
ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

Aparihāniyadhamma Application for Promoting People's Participation in the
Cultural Conservation Policy of Lamphun Municipality. Mueang District.
Lamphun Province

พระมหาทวีรัตน์ ขนตยาภรณ์ (ภูดองตอง) Pramaha Taweerat Kantayaparano
(Phudontong)

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Lamphun Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Taweerat.mcu.2529@gmail.com

Received 2024/04/27

Revised 2024/07/31

Accepted 2024/08/12

บทคัดย่อ

วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) นำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี คือ 1) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากประชากรกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองลำพูน จำนวน 385 คน จากประชากรทั้งหมด 9.680 คน และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มาทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที และค่าเอฟ และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน รายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมาก

2) ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามปัจจัยส่วนบุคคลตามสมมติฐานที่ 1 – 5 พบว่า ด้านอายุ และอาชีพ ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนด้านเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยหลักอปริหานิยธรรม 7 คือ (1) กำหนดปฏิทินการประชุม (2) กำหนดจัดการประชุมที่มีวาระชัดเจน (3) ออกกฎระเบียบและข้อตกลง (4) ส่งเสริมกิจกรรมเพื่อแสดงออกถึงการเคารพนับถือผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโส และผู้นำ (5)

ส่งเสริมให้ประชาชนมีบทบาทสำคัญร่วมกับชุมชน (6) ส่งเสริมจัดกิจกรรมตามประเพณีหรือโอกาสสำคัญต่างๆ และถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (7) เน้นการ บูรณาการการทำงาน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน. การอนุรักษ์วัฒนธรรม. อปทานิยธรรม. กลุ่มพลังบรร. เทศบาล.

Abstract

The research objectives are 1) to study the level of public participation in the cultural conservation policy of Lamphun Municipality. Lamphun Province 2) to compare public opinions on participation in its cultural conservation policies. classified by personal factors. and 3) to present guidelines for promoting public participation of the policy. The research methodology is a mixed method. namely. 1) quantitative research (a) using a questionnaire for data collecting. and the sample group was 385 people from 9,680 people in the Lamphun Municipality area. and (b) using statistics analysis software for social science research to find frequencies. percentages. means. and standard deviations for hypothesis testing of T-test and F-test values with one-way analysis of variance (One-way ANOVA). and 2) qualitative research: using In-depth interviews with 12 key informants (face-to-face interview) and analyzing the data by descriptive content analysis.

The findings were;

1) The levels of public participation were all at a high level in every aspect. and the highest mean was the participation in evaluation

2) The comparison level results of public participation classified by personal factors according to hypothesis 1 – 5 showed the personal factors of age and occupation accepted the research hypotheses. while the personal factors of gender education level and monthly income rejected the research hypothesis

3)) The guidelines for promoting public participation in the cultural conservation policy of Lamphun Municipality with Aparihāniyadhamma are: (1) holding a meetings schadule (2) creating meeting schedule with a clear agenda. (3) enacting rules and agreements (4) promoting and organizing activities promoting respect to the elders and leaders. (5) promoting the people participation with the community (6) promoting traditional activities on important occasional event as well

as communication and exchange of experiences. (7) emphasis on integrative cooperation in working

Keyword: Public Participation. Cultural Conseration. Aparihāṇiyadhamma. BWR or Boworn groups (family. temple. school or educational institutions). Municipality

บทนำ

ในยุคที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ศิลปวัฒนธรรมในระดับชุมชนยังคงมีอยู่ในทุกชุมชน ทั้งศิลปวัฒนธรรม ที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ เพียงแต่ละชุมชนยังขาดแนวทาง และองค์ความรู้ในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม การอนุรักษ์ พื้นฟู และการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างหลากหลาย ให้มีความเข้าใจ และเห็นถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ สืบทอด และถ่ายทอดไปยังคนรุ่นต่อไป การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการที่รวบรวมเอาความห่วงกังวล ความต้องการและค่านิยมต่าง ๆ ของสาธารณชนไว้อยู่ในกระบวนการตัดสินใจของรัฐและเอกชน เป็นการสื่อสารสองทาง และเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่มีเป้าหมายเพื่อการตัดสินใจที่ดีกว่าและที่ได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน (เจมส์ แอล. เครย์ตัน. 2553 : 3)

เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้รับข้อมูล เพียงอย่างเดียว ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ทั้งการคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาชุมชน ข้อมูลต่างๆ ในชุมชนที่จะสะท้อนในการตัดสินใจในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในชุมชน รวมถึงการรับทราบนโยบาย และการปฏิบัติงานแผนงานงบประมาณของคณะกรรมการชุมชน ประชาชนยังเข้าไปมีส่วนร่วมไม่มากเท่าที่ควร และการจะมีบทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรม และโครงการของ ชุมชนก็เป็นเพียงบางครั้งที่มีโอกาสเท่านั้น เมื่อมีบทบาทต่อชุมชนเป็นครั้งเป็นคราวจึงทำให้การที่จะเข้าไปติดตามการปฏิบัติงานของคณะกรรมการชุมชนให้เป็นไปตามแผน และโครงการเพื่อแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนจึงไม่มากแล้ว ทำให้ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่เกิด ขึ้นอยู่ในชุมชนต่อประชาชนจึงอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น และอีกประเด็นที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของตนเองเนื่องจากปัจจัยด้านอาชีพประชาชนต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพจริงไม่ค่อยมีเวลา ในการเข้าไปมีส่วนร่วมมากเท่าที่ควร ซึ่งหลาย คนใช้เวลาว่างที่เหลือจาก การประกอบอาชีพเข้าร่วมแต่อีกหลายคนใช้ความสำคัญของกิจกรรมและ โครงการต่าง ๆ การเป็นผลประโยชน์ต่อตนเองเป็นประเด็นสำคัญในการเข้าร่วมซึ่งพบว่าด้านการมีส่วนร่วมการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ได้อย่างทั่วถึง

ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อนโยบายด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ในด้านต่าง ๆ คือ 1.การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) 2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) 3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และ 4. การมี

ส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) โดยภาพรวมและในแต่ละด้านเป็นอย่างไรบ้าง ผู้นำชุมชน ผู้บริหารชุมชน และพัฒนากร ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในพัฒนาชุมชนใน เขตเทศบาลเมืองในด้านใดบ้าง มีปัญหาอุปสรรคและ ข้อเสนอแนะใด เพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือเพิ่ม ประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อนโยบายการส่งเสริมด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน อะไรบ้าง ให้มีความก้าวหน้า อยู่เย็น เป็นสุข ของประชาชนในชุมชนในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูนอย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ต่อไป

ดังนั้น แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องสนับสนุนให้ชุมชนจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม เสริมสร้างพลังของชุมชนร่วมกันกำหนดอนาคตและทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยนำปัญหาของชุมชนมาวิเคราะห์ กำหนดกิจกรรม เพื่อหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชนในท้องถิ่น ให้สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนและพัฒนาตำบลให้เจริญก้าวหน้า โดยผ่านกระบวนการประชาคมหมู่บ้าน ในการเสนอปัญหาความต้องการที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหา ให้ได้รับประโยชน์จากแผนนั้นอย่างแท้จริง แผนพัฒนาท้องถิ่น จึงเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยสนับสนุนองค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่น ในการวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การกำหนด จุดมุ่งหมายการพัฒนา การกำหนดภารกิจ และแนวทางการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างเป็นระบบ (พวงทอง โยธาใหญ่. 2554 : 2)

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมนโยบายด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมนโยบายด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมนโยบายด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ประชากร คือ ประชากรกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองลำพูน มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 9.680 คน

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่ม กลุ่มตัวอย่าง (Sampling) โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูปหรือคน ประกอบด้วย นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ และตัวแทนชุมชน

เครื่องมือการวิจัย เชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม เชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ (การสร้างเครื่องมือ อย่างไร ลักษณะเครื่องมืออย่างไร การตรวจสอบพร้อมผลการตรวจสอบ)

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟ และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อนโยบายด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน” ผู้วิจัยสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อนโยบายด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับ**มาก**

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อนโยบายด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตามสมมติฐานที่ 1 – 5 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ และอาชีพ ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อนโยบายด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ด้วยประยุกต์หลักอปริหานิยธรรม 7 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม คือ (1) ควรกำหนดปฏิทินการประชุมเคลื่อนไครงการอย่างต่อเนื่อง ในรูปแบบการประชุมประจำเดือนหรือในวาระสำคัญ (2) ควรกำหนดจัดการประชุมที่มีวาระชัดเจนและแจ้งให้ทุกส่วนทราบล่วงหน้า โดยการลงลายมือชื่อก่อนเริ่มการประชุมเพื่อเตรียมความพร้อม (3) ควรออกกฎระเบียบและข้อตกลงผ่านกระบวนการประชาคม โดยยึดหลักของความถูกต้องและไม่ขัดแย้งต่อวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิต (4) ส่งเสริมและจัดกิจกรรมเพื่อแสดงออกถึงการเคารพนับถือผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโส และผู้นำ ในโอกาสวาระสำคัญหรือเทศกาลต่างๆ เช่น กิจกรรมรดน้ำดำหัววันสงกรานต์ กิจกรรมวันผู้สูงอายุ (5) สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนมีบทบาทสำคัญร่วมกับชุมชน (6) ส่งเสริมจัดกิจกรรมตามประเพณีหรือโอกาสสำคัญต่างๆ และถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างประชาชนภายในชุมชนตามหลักสืบสาน รักษา ต่อยอด (7) เน้นการบูรณาการ

การทำงาน และสนับสนุนด้านงบประมาณและด้านทรัพยากรบุคคล เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มพลัง
บรรพชนทั้งด้านจิตใจ ด้านความรู้ ด้านความเป็นอยู่ และด้านบทบาทของผู้นำ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักอภิธานิธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
ต่อยุทธศาสตร์ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูนผู้วิจัยได้อภิปรายผล ดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของต่อยุทธศาสตร์ด้านการอนุรักษ์
วัฒนธรรมตามหลักอภิธานิธรรม พบว่า ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อยุทธศาสตร์
ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการ ดำเนินการของ
ชุมชนทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นวัด ส่วนราชการ ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการเข้า
ไปขับเคลื่อนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ชุมชนมีความเข้มแข็งด้านการประสานงานและให้
ความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ในบางด้านยังขาดการดำเนินการอย่าง
เป็นเอกภาพ โดยต้องอาศัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าไปดำเนินการและใช้
เวลานาน ชุมชนจึงไม่สามารถเข้าไปบริหารจัดการเองได้ เนื่องจากขัดต่อระเบียบและกฎหมายของ
ทางราชการ รวมไปถึงการขาดงบประมาณดำเนินการทำให้ส่งผลต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาประกาศิต สิริเมธ (ฐิติปสิทธิกร) (2556) ได้ศึกษาวิจัย “การมี
ส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสาม
พราน จังหวัดนครปฐม” พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
ของชุมชนบ้านคลอง ใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ใน
ระดับมากทั้ง ๔ ด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสริมพงษ์ อยู่โต (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมี
ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตบางคอแหลมกรุงเทพมหานคร” พบว่า การมีส่วนร่วมใน
การพัฒนาชุมชนของประชาชนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก
ทั้งหมด สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมี
ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขต ดุสิตกรุงเทพมหานคร” พบว่า โดยภาพรวม และราย
ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตดุสิตกรุงเทพมหานครพบว่าโดยภาพรวมของ
การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตดุสิตกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมากเมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ด้านการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน ด้าน
การมีส่วนร่วมการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมต่อยุทธศาสตร์ด้าน
การอนุรักษ์วัฒนธรรม แตกต่างกันซึ่งแสดงให้เห็นว่า เพศ มีผลต่อการต่อการมีส่วนร่วม ทั้งนี้ การมี
ส่วนร่วมจึงต้องสอดคล้องกับปัจจัยความต้องการของแต่ละเพศ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระ
ธนิต อธิจิตโต (คงเนียม) (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ

เทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมต่อนโยบายด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม แตกต่างกันซึ่งแสดงให้เห็นว่า อายุ มีผลต่อการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ **พระมหาธัชธร สิริมงคล (มาตรา) (2556)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแวง (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแวง (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมต่อนโยบายด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ไม่แตกต่างกันซึ่งแสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษา มีผลต่อการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ **เกวลี บุญเทียน (2561)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น” ผลการศึกษาปรากฏว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมต่อนโยบายด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม แตกต่างกันซึ่งแสดงให้เห็นว่า อาชีพมีผลต่อการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ **วิวัฒน์ชัย บุญญานุพงศ์ (2542)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตพื้นที่สามเหลี่ยมปากแม่น้ำยม-น่าน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมต่อนโยบายด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รายได้ต่อเดือน มีผลต่อการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ **พระมนินท์ มุนินโทโร (กองจันทร์ดี) (2561)** ได้ทำวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัด ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมนโยบายด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่า 1. หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ การขับเคลื่อนการประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอที่ต้องส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ ความเข้าใจ และความสามัคคีของทุกฝ่ายที่มีส่วนขับเคลื่อนการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระปลัดสุรพงษ์ ฐิตญาโณ (แก้วกอ) (2555)** ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์การบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักอภิธานิธรรม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ” แสดงให้

เห็นว่าการประชุมกันเนื่องนิยต์ คือมีการประชุมประจำเดือนของเจ้าหน้าที่ พนักงาน ลูกจ้างของเทศบาล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน 2. พร้อมเพรียงกันประชุมและเลิกประชุม เกิดจากความพร้อมของทุกฝ่ายที่มองเห็นถึงความสำคัญและมีเป้าหมายร่วมกัน ควบคู่กับการกำหนดจัดประชุม ทั้งด้านเวลา สถานที่ และเนื้อหาการประชุมที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ณัฏยาณี บุญทองคำ (2559)** ได้ทำการวิจัย “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ในลุ่มน้ำป่าสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” แสดงให้เห็นว่าในการประชุมประธานหรือวิทยากร ควรทำความเข้าใจ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเนื้อหาข้อมูลข่าวสารที่จะนำไปถ่ายทอดให้กับประชาชน อาจต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น 3. ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ โดยการออกกฎ ระเบียบ และข้อตกลงผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่ยึดหลักของความถูกต้องตามกฎหมายและไม่ขัดแย้งต่อวัฒนธรรมประเพณี รวมถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ประยงค์ พรหมมา(2556)** ได้ทำการวิจัย “การบริหารงานตามหลักการบริหารนิยธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น” แสดงให้เห็นว่า ควรจะสร้างความ เข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องของกฎระเบียบ ข้อบัญญัติ หรือที่มาของกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นได้ยึดถือปฏิบัติอยู่ ให้แก่พนักงาน หรือบุคลากรภายในองค์กร ได้รับข้อมูล ข่าวสารทั่วถึงกันและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 4. ต้องเคารพนับถือผู้ใหญ่ ร่วมไปถึงผู้นำชุมชน และผู้นำส่วนราชการ โดยการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในแก่คนในชุมชนให้เกิดความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้ผู้ใหญ่หรือผู้นำมีภาวะความเป็นผู้นำและสร้างความเชื่อมั่นให้คนในชุมชนเก็บการยอมรับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เจ้าอธิการ พิชิตศักดิ์ สุภาจาโร (จีบสันเทียะ) (2559)** ได้ทำการวิจัย “การมีส่วนร่วมตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนในจังหวัดชลบุรี” แสดงให้เห็นว่าต้องร่วมกัน ค้นหาและเคารพ ยกย่อง ผู้นำ ผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้านเพื่อมาสร้างภูมิปัญญาภูมิความรู้ให้กับท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และการตัดสินใจในการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนในจังหวัดชลบุรี 5. ไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี โดยการสร้างเท่าเทียมและส่งเสริมบทบาทสตรี ให้ได้รับการมอบหมายหน้าที่ มีบทบาทสำคัญ และสามารถแสดงความสามารถให้เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ทักษิณ ประชามอญ (2560)** ได้ทำการวิจัย “รูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน” แสดงให้เห็นว่า การเชิญกลุ่มสตรีเข้ามาร่วมกันทำงานเพื่อเพิ่มบทบาทให้สตรีในการทำงาน และการเปิดโอกาสให้สตรี เสนอความคิดเห็นและความต้องการในการดำเนินโครงการและกิจกรรมที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้กับกลุ่มสตรีทั่วทั้งจังหวัด 6. สักการะเคารพเจดีย์ โดยสื่อถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตที่โดดเด่นของชุมชนผ่านการปลูกฝังให้ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ รักษา และวางแผนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือองค์ความรู้ในด้านต่างๆซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **จำนงค์ กันท**

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
 ต่อบริษัทด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน” สามารถนำมากำหนด
 เป็นองค์ความรู้จากการวิจัย ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงความรู้จากการวิจัย

จากแผนภาพแสดงให้เห็นว่า

1) **การมีส่วนร่วม ความสามัคคี** หมายถึง การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนขับเคลื่อนการทำงานด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมภายในชุมชน โดยให้มุ่งเน้นวัด เทศบาลหรือส่วนราชการในพื้นที่เป็นพี่เลี้ยงหรือหน่วยงานสนับสนุน เพื่อให้สามารถมุ่งสู่เป้าหมายที่ส่งเสริมให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และสามารถขับเคลื่อนการบริหารจัดการที่เป็นไปตามความต้องการของชุมชนและยั่งยืน ดังนั้น จึงต้องมุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นหลัก ผ่านกระบวนการประชุมหารือหรือประชาคมที่ทุกฝ่ายได้มีโอกาสร่วมกันเสนอความคิดเห็นและเสนอความต้องการ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันแก้ไข ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมรับผิดชอบ นำไปสู่การจัดทำแผนการพัฒนาด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของชุมชน พร้อมทั้ง มีส่วนร่วมในการเสริมสร้าง โดยปลูกฝังให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกันพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2) **ภาวะผู้นำ** หมายถึง คุณลักษณะหรือคุณสมบัติสำคัญของผู้นำ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้นำตามธรรม และผู้นำส่วนราชการ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทำให้เกิดการขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำนั้นถือได้ว่าเป็นกลไกในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดำเนินกิจกรรมทุก ๆ ด้าน และเป็นกลไกในการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการ พร้อมทั้งผลักดันและกระตุ้นคนในชุมชนเกิดความสามัคคี ดังนั้น ผู้นำที่จะขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ต้องมีจิตสำนึกในการเคารพนับถือ ให้เกียรติซึ่งกันและกันต่อคนในชุมชน มีความเสียสละพร้อมจะทำงานเพื่อประโยชน์สูงสุดของคนในชุมชน และให้ความสำคัญต่อการบัญญัติกฎเกณฑ์หรือแนวทางข้อตกลงโดยยึดหลักของความถูกต้อง และไม่ขัดแย้งกับประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยไม่เอื้อประโยชน์ให้กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง พร้อมทั้ง พัฒนาตนเองและแสดงความรู้ความสามารถจนมีผลงานเชิงประจักษ์จนเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน

3) **ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร** หมายถึง การขับเคลื่อนให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข รู้จักดำเนินชีวิตด้วยความถูกต้อง โดยมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ รู้จักเรียนรู้ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต สืบสานวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม ชุมชน มีความเข้มแข็งก่อให้เกิดการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นบ้าน วัด โรงเรียนหรือส่วนราชการ ต้องมุ่งมั่นและทำหน้าที่ของตนเองโดยมีเป้าหมายในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชนอย่างเต็มที่พร้อมทั้งบูรณาการสนับสนุนความร่วมมือตามบทบาท ภารกิจ และหน้าที่ของตนเอง “บ้าน” คือ คนในชุมชนที่จะต้องมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือ “วัด” คือ ศูนย์กลางและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจต้องส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนมีความรักและหวงแหนต้นทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน ส่งเสริมและพัฒนาคน

ในชุมชนให้มีความสามัคคีพร้อมที่จะช่วยกันดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ผ่านกระบวนการกลุ่มเกลาตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา “โรงเรียนหรือส่วนราชการ” คือ ฝ่ายสนับสนุนและที่ปรึกษา ต้องพร้อมที่จะเข้าไปสนับสนุนช่วยชุมชนทั้งด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจ รวมไปถึงทรัพยากรต่างๆ ทั้งด้านกำลังคนและงบประมาณ พร้อมขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนควบคู่กัน จึงจะให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งนำไปสู่การบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) สืบสาน รักษา ต่อยอด หมายถึง การอนุรักษ์ต้นทุนทางวัฒนธรรมทั้งด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตที่สำคัญของชุมชนให้คงอยู่สืบไป พร้อมกับการพัฒนาระดับต้นทุนทางวัฒนธรรมนั้นให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน “ด้านการสืบสาน” คือ การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต โดยใช้กลไกของผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้านผ่านการอบรมให้ความรู้แก่คนในชุมชน ตลอดจนการสอดแทรกผ่านการเรียนการสอนหรือกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียนเพื่อให้เด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้รับรู้และเข้าใจใน วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชน “รักษา” คือ การปลูกฝังให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจและหวงแหนในอัตลักษณ์ของต้นทุนทางวัฒนธรรม ทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาของชุมชน “ต่อยอด” คือ การนำเอาต้นทุนทางวัฒนธรรมที่ทุกฝ่ายร่วมกันดูแลรักษามายกระดับ พัฒนาให้สร้างมูลค่าเพิ่ม ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาของชุมชน ให้ตอบสนองรูปแบบกิจกรรมและต้องตามความต้องการของประชาชนเพื่อส่งเสริมให้เกิดความสามัคคี นำไปสู่การพัฒนาการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ รักษาอัตลักษณ์ต้นทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชนต่อไป

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อนโยบายด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูนผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทางการวิจัย คือเทศบาลเมืองลำพูน ควรมีการทาบ้นทักข้อตกลงร่วมกันกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อนโยบายด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนด้านการบริหารจัดการในทุกๆ มิติต่อไป ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนนโยบายด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมเป็นวาระของเทศบาลเพื่อกำหนดเป็นแผนการดำเนินงานระยะยาว โดยวางแผนทางการบริหารจัดการเป็นแผนแม่บท เพื่อต่อยอดชุมชนที่มีความพร้อมด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและขยายผลไปสู่ชุมชนอื่นๆ ในอนาคต ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อกำหนดเป็นแนวทางร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในขับเคลื่อน การส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมทั้งด้านการบริหารจัดการและงบประมาณ

การวิจัยไปขยายผล เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการขับเคลื่อนโครงการของเทศบาลเมืองลำพูนในอนาคตต่อไป

References

- เกวลี บุญเทียน. (2561). “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอมัวป่า จังหวัดสมุทรสงคราม”. *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จำนงค์ กันทมาตา. (2557). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ของตำบลดงคำ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เจ้าอธิการ พิชิตศักดิ์ สุภาจาโร (จีบสันเทียะ). 2559. “การมีส่วนร่วมตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในการดำเนินงานของ สภามณฑลธรรมนิคมในจังหวัดชลบุรี”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เจมส์ แอล. เครย์ตัน. (2551). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม*. แปลโดย ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์. ดร.ถวิลวดี บุรีกุล. ผศ.ดร.เมธิศา พงษ์ศักดิ์ศรี. ขอนแก่น:โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท.
- ณัฏยาณี บุญทองคำ. (2559). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ในลุ่มน้ำป่าสัก จังหวัดเพชรบูรณ์”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทักษิณ ประชาโมญ. 2560. “รูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประยงค์ พรหมมา. (2556). “การบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พวงทอง โยธาใหญ่. (2545). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่.” *การค้นคว้าอิสระปริญญาโท*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- พระคาร์ณ อดิภโท (ทองน้อย). (2560). “การบริหารจัดการเชิงเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวตามหลักอุปทานิธรรมในเขตเทศบาลตำบลทุ่งน้อยอำเภอ โพทะเล จังหวัดพิจิตร”. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดสุรพงษ์ ฐิตญาโณ (แก้วกอ). (2555). “การศึกษาวิเคราะห์การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักอุปทานิธรรม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธรร สิริมงคล (มาตรา). (2556). “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขว (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาประกาศิต สิริเมธ (ฐิติปลัทธิกร). (2556). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมนินทร์ มุนินทร์ (กองจันทร์ดี). (2561). “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัด ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ”. *สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร. (2557). "การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร". *รายงานวิจัย*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วิวัฒน์ชัย บุญญานุพงศ์. (2542). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนชาวมอญบ้านเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.
- เสริมพงษ์ อยู่โต. 2551. "การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร". *ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูนภายใต้การส่งเสริม
ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน

The Application of Buddhhadhamma to Enhance the Management
Efficiency of Sunday Buddhist Study Center in Mueang
Lamphun District, under the Promotion of Lamphun
Provincial Cultural Office

พระพัฒนภิกขุ ฐิตสีโล Phra Phatkawin Thitsilo

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Lamphun Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

patkawinep@gmail.com

Received 2024/04/26

Revised 2024/06/12

Accepted 2024/07/16

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูน ภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เสนอแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม การวิจัยแบบผสมวิธี แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.960 กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 320 คน วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟ สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 14 รูปหรือคน วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า :

1) ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูนภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2) ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ พบว่า นักเรียนที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และการเข้าเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูนภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3) แนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 พบว่า 1) ด้านฉันทะ ครูผู้สอนมีใจรักในงาน ทำงานด้วยใจ 2) ด้านวิริยะ เน้นการสอนหลักคุณธรรมศีลธรรม 3) ด้านจิตตะ ผู้บริหารศูนย์ศึกษาเอาใจใส่บุคลากรและนักเรียน 4) ด้านวิมังสา วางแผนการเรียนการสอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

คำสำคัญ : การประยุกต์หลักพุทธธรรม, ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์, อิทธิบาท 4, ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ, สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน.

Abstract

The objectives of this study are: 1) to study the management efficiency level of the Sunday Buddhist Study Center (SBSC) in Mueang Lamphun District, under the promotion of the Lamphun Provincial Cultural Office, 2) to compare students' opinions on its management efficiency, classified by personal factors, and 3) to propose guidelines for enhancing center management efficiency applying with Buddhadhamma. This study was a mixed method using a questionnaire with a reliability value of 0.960. The sample consisted of 320 people, including government teachers. Data were analyzed such as frequency, percentage, mean and standard deviation, t- test, F-test and research by means of in-depth interviews with 14 key informants with data were analyzed descriptively.

The results found that :

1) the management efficiency level of the Sunday Buddhist Study Center in Mueang Lamphun District under the promotion of the Lamphun Provincial Cultural Office, overall, was at a high level

2) The results of comparing the opinions level of students towards the efficiency of the center showed that students with different genders, ages, educational backgrounds, and attendance at the Sunday Buddhism Study Center had no different opinions; therefore, the research hypothesis was rejected.

3) Guidelines enhancing management efficiency of the center by applying the 4 *Iddhipāda* (the basis for success) were; (1) *Chanda* (will, zeal): teachers have, hearted fully, passion for their work, (2) *Viriya* (perseverance): they emphasize teaching based on morality. (3) *Citta* (active thought): the administrators of the study center care both staff and students. (4) *Vimamsā* (investigation and reasoning): the Sunday Buddhist Study Center makes a teaching.

Keywords: Application of Buddhadhamma, Sunday Buddhist Study Center, 4 *Id-dhipāda*, Management Efficiency, Lamphun Provincial Cultural Office.

บทนำ

ปัจจุบันมีศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่เปิดทำการเรียนการสอนทั่วประเทศ จำนวน 3,830 ศูนย์ จำนวนนักเรียนทั่วประเทศที่สามารถรวบรวมได้ มีจำนวน 1,098,740 คน และจำนวนครูประจำแต่ละศูนย์ทั่วประเทศ มีจำนวน 26,522 คน จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็น การจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาอีกช่องทางหนึ่งที่มีพระสงฆ์บริหารจัดการศึกษาเพื่อบริการสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและ สังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เปิดกว้างให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 (6) ว่า “การมีส่วนร่วม ของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น” คณะสงฆ์จึงมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พระสงฆ์จะต้องมีส่วนในการสอนศีลธรรม จริยธรรม แก่เด็กและเยาวชน คือ จัดตั้งโรงเรียน หรือจัดตั้งศูนย์การเรียนการสอนในวัด ต่อจากนี้ไป วัดของพระพุทธศาสนาจะกลับมามีบทบาท ในฐานะเป็นแหล่ง การศึกษาของชุมชนเหมือนที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในอดีต (สมศักดิ์ บุญปู, 2554 : 337) ดังนั้น พระสงฆ์จึงจำเป็นต้องปฏิรูปบทบาทใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะเห็นได้ ว่าพระสงฆ์มีบทบาทต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนช่วยชาติมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ยังมี ปัญหาอยู่มากมายหลายประการ ซึ่งผลการประชุมสัมมนาผู้บริหารศูนย์ดีเด่นจากทุกภาคทั่วประเทศ ณ หอประชุมเล็กพุทธมณฑล เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2442 พบปัญหาและอุปสรรคในการบริหาร งานหลายประการ เช่น ผู้บริหารขาดความรู้ ความเข้าใจในการบริหารการศึกษา ครูผู้สอนไม่เพียงพอ กับความต้องการและขาดความรู้ ความชำนาญ ในด้านการสอน ผลิตสื่อ-ใช้สื่อ ด้านการบริหารงานมีความล่าช้าในการจัดทำ การรับ การส่ง และทำลายเอกสาร การไม่ปฏิบัติตามระเบียบต่างๆ การจัดทำข้อมูลยังไม่เป็นระบบที่ ดีพอ ขาดความต่อเนื่อง งบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากทางราชการไม่ เพียงพอต่อการดำเนินงาน หลักสูตรการจัดการศึกษาสงเคราะห์ยังไม่ชัดเจน ไม่มีเป้าหมายที่ แน่นนอน ขาดการประสานงานระหว่างศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับพระเถระผู้ปกครอง ขาดการประเมินผลและติดตามผลการปฏิบัติงานของแต่ละศูนย์ (พระอธิการสุรินทร์ ฐขานวโร, 2555 : 2)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นว่าศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูน ภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน ยังไม่สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยเฉพาะการใช้องค์ประกอบ

ต่างๆ และกระบวนการนำมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาที่จะส่งผลถึงความสำเร็จของความสำเร็จของประสิทธิภาพและคุณภาพการของ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูน ภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน ดังผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบและแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนธรรมศึกษาในสังคมไทย” พบว่า ผู้เรียนธรรมศึกษาทุกช่วงชั้น มีความคาดหวังสูงกว่า ตามสภาพ ความเป็นจริงทุกด้านต้องการศึกษาธรรมศึกษาเพื่อนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไป ปรับใช้ในชีวิตประจำวัน สำหรับหนังสือแบบเรียนธรรมศึกษายังขาดแคลน ภาครัฐควรให้การสนับสนุนในเรื่องดังกล่าว (อนุก ขำทอง และคณะ, 2550 : 1-3) การบริหารจัดการศึกษาจำเป็นอาศัยผู้มีความรู้ที่จะต้องวางแผนให้ สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมที่ได้พบบุตรหลานมาศึกษาเล่าเรียนหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหนทางเลือกของผู้ปกครองที่คาดหวังว่าจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี ตามหลักพระพุทธศาสนา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูนภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน” เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ พระสงฆ์ องค์กรคณะสงฆ์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูนภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูนภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อเสนอแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูนภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

- **ประชากร** คือ นักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูน จำนวน 1,583 คน
- **กลุ่มตัวอย่าง** : กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่ม กลุ่มตัวอย่าง (Sampling) โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน และแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามกลุ่มเครือข่ายศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
- **ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** จำนวน 14 รูปหรือคน ได้แก่ นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา 1 รูป, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม 1 คน, ผู้อำนวยการ

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 4 รูป, ตัวแทนนักเรียน 4 คน, และตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน 4 คน

- เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured interview) ซึ่งใช้สำหรับสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้วิจัยศึกษา วิธี การสร้าง แบบ สัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสารตารางและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการ กำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
- 2) นำข้อความจากการสัมภาษณ์ และการจัดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น และเรียบเรียง เฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
- 3) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)
- 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูนภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ลำพูน มีผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูนภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ลำพูน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา และด้านค่าใช้จ่าย อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังตาราง

การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูนภายใต้การ ส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน โดยภาพรวม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านคุณภาพของงาน (Quality)	4.14	0.56	มาก
2. ด้านปริมาณงาน (Quantity)	4.14	0.63	มาก
3. ด้านเวลา (Time)	4.14	0.59	มาก
4. ด้านค่าใช้จ่าย (Costs)	3.91	0.80	มาก

การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูนภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน โดยภาพรวม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ภาพรวม	4.08	0.53	มาก

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 นักเรียนที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และการเข้าเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูนภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูนภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน โดยการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 สรุปได้ดังนี้

1. ด้านฉันทะ ความพอใจในการปฏิบัติงาน ครูผู้สอนควรมีใจรักงานสอน รักนักเรียน เข้าใจนักเรียน สอนให้นักเรียนรักการเรียน ใฝ่หาความรู้มีความมุ่งมั่น อดทน ผู้ปกครองสนับสนุน ส่งเสริมให้ความสำคัญกับการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพ

2. ด้านวิริยะ ความเพียรในการปฏิบัติงาน ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเพียรพยายาม และเน้นการสอนให้นักเรียนฯ รู้จักมีความมุ่งมั่นและอดทน ครูเป็นแบบอย่างที่ดี ครูควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเรียนฯ ในเรื่องความเพียรพยายาม

3. ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน ควรมีกิจกรรมส่งเสริมสมาธิ การฝึกสมาธิภาวนาช่วยให้เด็กมีสมาธิ จดจ่อกับบทเรียน เข้าใจเนื้อหาธรรมะได้ดีขึ้น มีการส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรม ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังค่านิยม และคุณธรรม อาทิเช่น การให้ทาน

4. ด้านวิมังสา การใช้ปัญญาพิจารณาในการปฏิบัติงาน ควรส่งเสริมให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ คือตั้งคำถามปลายเปิด กระตุ้นให้เด็กคิดวิเคราะห์ แยกแยะ สิ่งที่ต้องการ ดึงมา สอนให้นักเรียนเรียนรู้วิธีการมีสติในขณะศึกษา และการใช้ปัญญาในการวิเคราะห์เนื้อหาที่เรียน และคำสอนไปใช้ในชีวิตประจำวัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูนภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน ผู้วิจัยอภิปรายผลจากข้อค้นพบตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูนภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด

ลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูน มีการจัดประชุมอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามการดำเนินงานทั้ง 5 ด้าน โดยนำปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ มาวางแผน ปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพงษ์ศักดิ์ สนมโน (เกษวงค์รอด) (2564) พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิเศษ กนตมโม (มั่งคั่ง) (2564) พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูนภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้ โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรินทร์ญา ทวีอนันต์ธนกุล (2557) พบว่า ระดับประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังท้องถิ่นของเทศบาลในจังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากร ที่มี เพศ อายุ ตำแหน่ง รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการการคลังท้องถิ่นเทศบาล ในจังหวัดนครสวรรค์ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ จำแนกตามอายุ พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมแก้ว การุณโก (ขันติชัย) (2557) พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ที่มี อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปติพร วิชชากร (ขันธนนท์) (2562) พบว่า ประสิทธิภาพการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักเรียน ที่มี เพศ อายุ การศึกษา และโรงเรียน ต่างกัน มีระดับประสิทธิภาพการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และจำแนกตามการเข้าเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูชลธารโสภิต (2565) พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการเข้าเรียน ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 แนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูนภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน โดยการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านฉันทะ : ความพึงพอใจ ในการเรียน

การศึกษา มีใจรักในงาน ทำงานด้วยใจ พยายามจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดความรัก ความผูกพัน และความรับผิดชอบ ศูนย์มีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรในเรื่องจริยธรรมการทำงาน มีการวางแผน และจัดการกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นมุ่งดูความสามารถของผู้สอน เนื้อหาที่เหมาะสม และกิจกรรมเสริม การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาศูนย์ไปสู่ความเป็นศูนย์เรียนรู้คุณธรรมของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูอุทัยสุตกิจ และคณะ (2558) พบว่า ความสำเร็จโดยรวมและปัจจัย ด้านความเชื่อในพระพุทธศาสนาตามหลักอิทธิบาท 4 ของ พระสงฆ์ อยู่ในระดับสูง ส่วนปัจจัยอีก 3 ด้านคือ การจัดการ บุคลิกภาพ และ การสื่อสาร อยู่ใน ระดับต่ำ (P4.05) 2) องค์ประกอบเชิงยืนยัน ความสำเร็จในการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของ พระสงฆ์เกี่ยวกับปัจจัยด้าน บุคลิกภาพการ สื่อสาร การจัดการ ความเชื่อในพระพุทธศาสนา และ ความสำเร็จ ประกอบด้วย 3, 3, 7, 4, และ 4 องค์ประกอบสำคัญตามลำดับ และ 3) ความสัมพันธ์ เชิงเหตุผลตามแบบจำลองความสำเร็จตามหลัก อิทธิบาท 4 ของพระสงฆ์ในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา 2) ด้านวิริยะ : ความเพียรพยายาม ในการ เรียนการศึกษา เน้นการสอนหลักคุณธรรมศีลธรรม กิจกรรมระหว่างเรียนให้นักเรียนมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ครูดูแลสุขภาพ สนับสนุนการสอน พัฒนาการสอน พัฒนาทักษะการจัดการและสื่อสาร สร้างวัฒนธรรมการทำงาน ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แก้ไขปัญหา ไม่ปล่อยละเลย มุ่งมั่นและเปิด โอกาสให้เด็ก เยาวชน และประชาชน ได้ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิเชฐ ศรีหล้า และคณะ (2562) พบว่า บุคลากรมีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 จำแนก ตามเพศอายุระดับ การศึกษาและ ตำแหน่งงานไม่แตกต่างกันข้อเสนอแนะแนวทางป้องกันความล่าช้า ในการปฏิบัติงานตามระบอบองค์กร ภาครัฐโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 บุคลากรต้องยึดหลักอิทธิบาท 4 ใน การปฏิบัติงานพร้อมประเมิณผล การปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของบุคลากรควร จะ จัดในรูปแบบของการอบรมสัมมนาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 เป็น ตัวกำหนดหัวข้อในการอบรมสัมมนา โดยการจัดทำเป็นคู่มือ อนึ่งการนำคู่มือไปใช้นั้นควรกำหนดเป็น นโยบายการบริหารโดยกำหนดไว้ใน แผนปฏิบัติการประจำปี หรือกำหนดเป็นเกณฑ์การประเมินการ ปฏิบัติงานและให้มีการนำคู่มือไปใช้ อย่างจริงจังต่อเนื่อง พร้อมทั้งติดตามวัดและประเมินผลการ อบรมสัมมนาด้วย 3) ด้านจิตตะ : ความเอาใจใส่ใฝ่ ในการเรียนการศึกษา ผู้บริหารศูนย์ศึกษาเอาใจ ใส่บุคลากรและนักเรียน สร้างกิจกรรมที่ทำให้เกิดความรู้หลักการ และแนวคิดในการเรียนและการ ทำงาน ศูนย์ศึกษามีการสื่อสารกับผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องโดยตรงไปตรงมา ศูนย์ศึกษาใช้เทคโนโลยี ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์การศึกษา ศูนย์ศึกษามีการดำเนินการอย่างมีระเบียบขั้นตอน สอดคล้อง กับงานวิจัยของ พระยงยุทธ ติกุขญาโณ (สุดตา) (2556) พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ตามหลักอิทธิบาท โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการ เปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตบางกอกน้อย

กรุงเทพมหานคร ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาตำแหน่งและรายได้มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงปฏิเสธ สมมติฐานการวิจัย และ 4) ด้านวิมิงสา : ความใคร่ครวญหาเหตุผล ในการเรียนการศึกษา วางแผนการสอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สร้างกระบวนการแก้ไขปัญหาร่วมกับโรงเรียน มีการประชุมพูดคุยถึงปัญหาและการร่วมมือแก้ไข ทบทวนและปรับปรุงการบริหารจัดการ อบรมและพัฒนาทักษะบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวิศิษฐ์ โชติโก (สุตงาม) (2562) พบว่า ในการบริหารจัดการองค์กรของผู้นำชุมชนการใช้ อิทธิบาท 4 เป็นแนวทางการ ทำงาน ให้ประสบความสำเร็จที่พระพุทธองค์ได้ทรงสดับไว้อย่างแยบคาย อันประกอบด้วยแนว ปฏิบัติ 4 ข้อ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ซึ่งใครๆ ก็ท่องได้ จำได้ แต่จะมีสักกี่คนที่ปฏิบัติได้ครบ กระบวนความทั้ง 4 ข้อ อันเป็น 4 ขั้นตอนที่ต้องเนื่องหนุนเสริมกันจะขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ ด้วยว่า มันเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกันทั้ง 4 ข้อ จึงจะทำให้เราประสบผลสำเร็จในชีวิตและการงานได้ตาม ความมุ่งหวัง

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูนภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน สามารถนำมากำหนดเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย ได้ดังนี้

สรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

1) กำหนดเป้าหมาย คือ ให้ผู้เรียนมีศรัทธาในพระพุทธศาสนาเข้าใจหลักคำสอน สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพุทธมามกะ ที่ดีมีคุณธรรมรู้จักคิดวิเคราะห์และส่งเสริมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มุ่งพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียนโดยศูนย์ศึกษาสร้างความร่วมมือระหว่างวัด ครู ผู้ปกครอง และชุมชน

2) ใส่ใจโครงสร้าง คือ การวางโครงสร้างให้ชัดเจนกำหนดอำนาจหน้าที่ วางแนวทางการปฏิบัติให้เป็นสัดส่วนโดยมี คณะกรรมการบริหารมีหน้าที่กำหนดนโยบายวางแผน และสนับสนุนการดำเนินงาน ผู้อำนวยการมีหน้าที่บริหารจัดการดูแลภาพรวม และรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ ครูผู้สอนมีหน้าที่จัดการเรียนการสอนกิจกรรม และดูแลนักเรียน บุคลากรสนับสนุนมีหน้าที่ช่วยเหลืองานธุรการประชาสัมพันธ์ และงานอื่นๆ

3) สร้างหลักสูตรที่ใช้งานได้จริง คือ เน้นเนื้อหาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเน้นการสอนแบบมีส่วนร่วม ใช้สื่อการสอนที่หลากหลายจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เน้นการปฏิบัติจริง และเน้นศีลธรรมส่งเสริมทักษะชีวิตให้สอดคล้องกับวัยและความสนใจของผู้เรียนโดยการแบ่งตามระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูนภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน” ทำให้เห็นว่าแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองลำพูนโดยการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ครูผู้สอนควรมีใจรักงานสอน รักนักเรียน เข้าใจนักเรียน สอนให้นักเรียนรักการเรียนรู้ ฝึกหาความรู้ความมุ่งมั่น อดทน ผู้ปกครองสนับสนุน ส่งเสริม ให้ความสำคัญกับการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพ ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเพียรพยายามและเน้นการสอนให้นักเรียนๆ รู้จักมีความมุ่งมั่นและอดทน ครูเป็นแบบอย่างที่ดี ครูควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเรียนๆ ในเรื่องความเพียรพยายาม ควรมีกิจกรรมส่งเสริมสมาธิ การฝึกสมาธิภาวนาช่วยให้เด็กมีสมาธิ จดจ่อกับบทเรียน เข้าใจเนื้อหาธรรมะได้ดีขึ้น มีการส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรม ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังค่านิยม และคุณธรรม อาทิเช่น การให้ทาน ควรส่งเสริมให้นักเรียนคิดวิเคราะห์คือตั้งคำถามปลายเปิด กระตุ้นให้เด็กคิดวิเคราะห์ แยกแยะ สิ่งที่ต้องดู ต้องถาม สอนให้นักเรียนเรียนรู้วิธีการมีสติในขณะศึกษา และการใช้ปัญญาในการวิเคราะห์เนื้อหาที่เรียน และคำสอนไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูนควรสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอให้กับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อจะได้นำมาพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ศพอ. ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ
- 2) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูนควรมีการวัดและประเมินผล กระบวนการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
- 3) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูนควรมีการพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 4) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูนควรมีการจัดภูมิทัศน์พื้นที่ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) ศูนย์ศึกษาควรจัดฝึกอบรมให้กับผู้สอนทำสื่อการสอนที่หลากหลาย พัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้อ่านง่าย จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และกิจกรรมส่งเสริมการคิดวิเคราะห์
- 2) ศูนย์ศึกษาควรส่งเสริมให้มีพื้นที่การเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพ
- 3) ศูนย์ศึกษาควรมุ่งมั่นและเปิดโอกาสให้เด็ก เยาวชน และประชาชน ได้ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น
- 4) ศูนย์ศึกษาควรกำหนดขอบเขตการเรียนการสอน และพัฒนาเทคนิคการสอน กระตุ้นผู้เรียนให้มีการแข่งขัน

5) ศูนย์ศึกษาควรส่งเสริมครูมีการวางแผนเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ และพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาหลักสูตรและกิจกรรมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของนักเรียนและเยาวชน
- 2) ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการจัดทำเอกสารและเก็บข้อมูลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
- 3) ควรมีการศึกษาแนวทางการหาแหล่งเงินทุนเพิ่มเติมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

References

- พระครูชลธารโสภิต. (2565). การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนสังคม*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปติพร วิชากโร (ชันธันท์). (2562). ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ. *การค้นคว้าอิสระพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิเชฐ ศรีหาล้า และคณะ. (2562). กลการประยุกต์ใช้ หลักอริยาบท 4 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐสังกัดกระทรวงมหาดไทย จังหวัดยโสธร. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 5 (3), 666.
- พระพงษ์ศักดิ์ สนมมโน (เกษวงค์รอด). (2564). พุทธธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดสระแก้ว. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 10 (2), 151-156.
- พระยงยุทธ ดิग्ฆุชาโณ (สุดตา). (2556). การประยุกต์ใช้หลักอริยาบท 4 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ การบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตบางกอกน้อยกรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิรินทร์ญา ทวีอนันต์ธนกุล. (2557). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังท้องถิ่นเทศบาล ในจังหวัดนครสวรรค์. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวิศิษฐ์ โชติโก (สุดงาม). (2562). ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอริยาบท 4 การบริหารงานของผู้นำชุมชน 57 ในเขตเทศบาลตำบลหนองเล็ง อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ. *การค้นคว้าอิสระ*

- พุทธศาสนมहाบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิเศษ กนตมโม (มั่งคั่ง). (2564). พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี. *ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระสมแก้ว การุณโก (ขันติชัย). (2557). ประสิทธิภาพการดำเนินงานของวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมहाบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูอุทัยสุตกิจ และคณะ. (2558). ความสำเร็จของการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทสี่ของพระสงฆ์ในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาในเขตพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี. *วารสารสมาคมนักวิจัย*. 20 (2), 161.

ประสิทธิผลการดำเนินงานการพัฒนาสังคมตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาล

ตำบลหนองช้างคื่น อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

The Effectiveness of Social Development Performances According to
Sanṅghavattṭhu of Nong Chang Khuen Sub-district Municipality, Mueang District,
Lamphun Province

พระหลู่ ธีรพลญู (สุปินะ) Phra Lhoo Dhirapaṅṅko (Supina)

คณะรัฐประศาสนศาสตร์, วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Master of Public Administration, Lamphun Buddhist College

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

lumaipen@gmail.com

Received 2024/04/25

Revised 2024/08/02

Accepted 2024/08/12

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับประสิทธิผลการดำเนินงานการพัฒนาสังคมของเทศบาลตำบลหนองช้างคื่น 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินงานการพัฒนาสังคมของเทศบาลตำบลหนองช้างคื่น โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. แนวทางการประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมในการดำเนินงานพัฒนาด้านสังคมของเทศบาลตำบลหนองช้างคื่น อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ประชาชนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป หมู่บ้านในตำบลหนองช้างคื่น จำนวน 6 หมู่บ้าน จำนวน 361 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม มีผลค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.940 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟ และ สัมประสิทธิ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า :

1) ประสิทธิผลการดำเนินงานการพัฒนาสังคมตามของเทศบาลตำบลหนองช้างคื่น อำเภอมือง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2) ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการดำเนินงานการพัฒนาสังคม พบว่าประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานการพัฒนาสังคมของเทศบาลตำบลหนองช้างคื่น แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วน เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3) แนวทางการดำเนินงานการพัฒนาสังคมตามหลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า 1) คนในองค์กรควรช่วยเหลือสนับสนุนกัน ทั้งภายในองค์กรและระหว่างหน่วยงานอื่นๆ 2) ควรสร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชนเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน 3) การบริการควรบริการด้วยใจ 4) ปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบด้วยความสม่ำเสมอ

คำสำคัญ : ประสิทธิผล, การพัฒนาสังคม,สังคหวัตถุธรรม.

Abstract

This research aimed 1) to examine the level of effectiveness of social development performances of Nong Chang Khuen Sub-district Municipality, Mueang District, Lamphun Province, 2) to compare the opinions on the effectiveness of social development performances of Nong Chang Khuen Sub-district Municipality, Mueang District, Lamphun Province classified by personal factors, 3) to find the guidelines for *Saṅgahavatthu* integration in the social development performances of Nong Chang Khuen Sub-district Municipality, Mueang District, Lamphun Province. This study was a mixed method with a quantitative research and the data was collected using a questionnaire with a reliability value of 0.940. The sample consisted of 361 people who had over aged 18 years old, 6 villages in Nong Chang Khuen Sub-district. Statistics use in the analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, T-test, F-test and a qualitative research involved in-depth with 10 key informants and descriptive data analysis.

The results indicated that

1) The effectiveness of social development performances of Nong Chang Kuen Sub-district Municipality was overall at a high level.

2) The comparison results of effectiveness of social development performances of Nong Chang Kuen Sub-district Municipality, Mueang District, Lamphun Province was found that people with different occupations, the opinion towards the social development performances of Nong Chang Kuen Sub-district Municipality, Mueang District, Lamphun Province was different and the research hypothesis was accepted. As for genders, ages, educational qualification, statuses were not different. Therefore, the research hypothesis was rejected.

3) Guidelines for social development performances according to *Saṅgahavatthu* was found that 1) the people in the organization should help and

support each other within the organization and other departments. 2) Everyone should be aware of their rights and duties. 3) Service should be provided with heart. 4) Performing work for which one was responsible with consistency.

Keywords: The Effectiveness, Social Development, *Saṅgahavatthu*.

บทนำ

การพัฒนาสังคมของโลกเกิดขึ้นในช่วงครึ่งหลังของปี พ.ศ. 2483 โดยประเทศในเครือจักรภพอังกฤษที่เริ่มเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามาเห็นความสำคัญของประชาชนในการเป็นแกนกลางของพลังขับเคลื่อนทางสังคม แนวความคิดนี้ถูกเผยแพร่ออกไปยังนานาประเทศจนเกิดเป็นปรัชญาเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดและสนับสนุนระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของชุมชนในชื่อ “ขบวนการพัฒนาชุมชน (Community Development Movement)” การนำแนวคิดการพัฒนาสังคมมาดำเนินงานในประเทศไทย ได้รับอิทธิพลมาจาก กระแสการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าว (กองแผนงาน กรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย, 2555 : 14) ในขณะเดียวกัน ประเทศไทยก็เป็นประเทศที่มีความเป็นเสรีซึ่งเปิดรับค่านิยม ความรู้ ความคิด แลกกระบวนกรพัฒนาจากภายนอกอยู่ตลอดเวลา ในอดีตที่ผ่านมาจะเห็นว่าการพัฒนาประเทศมักจะ เป็นไปตามนโยบายของผู้มีอำนาจทางการเมืองและระบอบราชการ และไม่มีรูปแบบการพัฒนาที่แน่นอน ในยุคแรกของการพัฒนาประเทศมักจะเป็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจตามแบบอย่าง ตะวันตกการวางแผนด้านต่างๆ จะถูกกำหนดจากผู้มีอำนาจ (Top - down Planning) ประชาชนใน ระดับชุมชนไม่มีส่วนร่วมมากนัก ในการวางแผนพัฒนา เพราะฉะนั้น โครงการต่างๆ ในอดีตจึงมัก ไม่เป็นไปตามความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง เมื่อมองในแง่มุมมองของกลไกการขับเคลื่อนจะเห็นว่าการพัฒนาสังคมเป็นตัวส่งเสริมความ เป็นอยู่ของประชาชนให้มีฐานะที่ดีขึ้น ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชน ในชุมชนต้องมีส่วนร่วม ระหว่างชุมชนและ รัฐเพื่อทำให้เกิดพลังขับเคลื่อนไปสู่ กระบวนการเปลี่ยนแปลงฐานะความเป็นอยู่ของประเทศชาติในแต่ละช่วงของวิวัฒนาการด้านต่าง ๆ เห็นได้จาก การพัฒนาที่ผ่านมา ประเทศต่าง ๆ เริ่มเกิดการตื่นตัวเร่งสร้างความเจริญให้แก่ประเทศของตน สำหรับประเทศไทยนั้นก็ได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งหวังที่จะส่งเสริมและปรับปรุงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้ขยายตัว และเกิดความมั่นคงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศประมาณ 80% อาศัยอยู่ในชนบทยังด้อยความเจริญ มีการศึกษาต่ำ ยากจน และประสบกับปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ฯลฯ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อความเจริญของประเทศจึงจำเป็นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนและกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมรัดกุม ตามสภาพของปัญหาและความต้องการของชุมชน (พัฒน์ บุญยรัตพันธุ์, 2549 : 55)

ปัจจุบันสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลเนื่องมาจากการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นเป็นไปในลักษณะการขาดสมดุลของโครงสร้างทางสังคม ซึ่งไม่อาจปรับตัวได้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว การล่มสลายทางวัฒนธรรมของชุมชน การให้ความสำคัญกับค่านิยมที่มุ่งประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม รวมถึงการปรับเปลี่ยนลักษณะวิถีการดำรงชีวิตในชุมชนที่ถูกกำหนดโดยปัจจัยภายนอกชุมชนมากกว่าปัจจัยภายในชุมชนเช่นที่เคยเป็นมาในอดีต แต่สภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ถึงแม้ประชาชนจะมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการกระจาย อำนาจการปกครอง และให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และมีความต้องการที่จะใช้สิทธิในการเลือกผู้บริหารท้องถิ่นก็ตาม (ปิยะนุช เงินคล้าย, 2562 : 249-250) สภาพทั่วไปในเขตเทศบาลตำบลหนองช้างค้ำ ต.หนองช้างค้ำ อ.เมือง จ.ลำพูน มีทั้งหมด 6 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด 3,609 คน เมื่อศึกษาข้อมูลจากแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองช้างค้ำ พ.ศ. 2566-2570 จะพบว่า ในแต่ละหมู่บ้านจะมี สภาพปัญหาของหมู่บ้าน คล้ายคลึงกัน คือ ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานการพัฒนายังไม่ครอบคลุม ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยประชาชนขาดการเอาใจใส่ด้านสุขภาพตนเอง ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ประชาชนไม่มีอาชีพ เสริม หลังเสร็จฤดูเก็บเกี่ยว และ ประชาชนส่วนใหญ่เกิดภาวะหนี้สินผูกพัน, ปัญหาด้านแหล่งน้ำ ไม่เพียงพอ การจัดหางบุดบ่อน้ำดื่มในไร่นายังไม่มี และ ขาดระบบท่อระบายน้ำในหมู่บ้านและ กรองน้ำในหมู่บ้านก่อนที่จะปล่อยลงหนองน้ำ, ปัญหาด้านการเกษตร ผลผลิตจากการเกษตร ราคา พืชผลตกต่ำ, ปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ยังขาดระบบการจัดเวรยามในหมู่บ้าน, ปัญหาด้านสังคม เกิดจากหลายสาเหตุเช่น ชุมชนมีการขัดแย้งทั้งทางส่วนตัว และกลุ่ม แตกความ สามัคคีกัน ปัญหาด้านศาสนาวัฒนธรรมประเพณี ผู้คนส่วนใหญ่อยังขาดคุณธรรมและจริยธรรม, ปัญหาการศึกษาเยาวชนยังมีการศึกษาต่ำกว่าเกณฑ์, ปัญหาด้านยาเสพติด และปัญหาการว่างงาน ในชุมชนมีหลายสาเหตุทั้งว่างงานชั่วคราวและว่างงานตามฤดูกาล เป็นต้น (เทศบาลตำบลหนองช้างค้ำ, 2566, ออนไลน์)

จากสภาพปัญหาข้างต้น ทำให้ทราบว่า สถานการณ์ว่าปัจจุบัน บุคลากร การดำเนินงาน และผลงาน ต่างก็ให้ความสำคัญต่อ เรื่องประสิทธิผลเป็นอย่างมาก เพราะการคำนึงถึงเรื่องประสิทธิผลนั้นเป็นสิ่งสำคัญ คนรับบริการก็อยากได้บริการมีคุณภาพดีและคุ้มค่าพร้อมทั้งบริการที่ดี จึงได้มีการศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานการพัฒนาในด้านสังคมของเทศบาลตำบลหนองช้างค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด จึงได้นำการดำเนินงานการพัฒนาในด้านสังคมของเทศบาล ตามแนวคิดทฤษฎีการประเมินหาประสิทธิผลของ Gibson and other 5 อย่าง ได้แก่ 1. การผลิต 2. ประสิทธิภาพ 3. ความพึงพอใจ 4. การปรับเปลี่ยน 5. การพัฒนา โดยมุ่งเน้นส่งเสริมให้มีการปรับปรุงคุณภาพของคนในชุมชนมีชีวิตที่ดีขึ้น ตลอดจนมุ่งที่จะให้ประชาชนตระหนักถึงศักยภาพ ศักดิ์ศรี ความใฝ่ฝัน และ ความพึงพอใจในชีวิตของตนด้วย ตลอดจนถึงการพัฒนาบุคลากรดูในการดูแลและดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงาน

และเป็นการยกระดับคุณภาพของการพัฒนาการ จึงได้นำหลักพุทธธรรม ที่เป็นที่ตั้งแห่งการ สงเคราะห์กัน, ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน หลักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นเครื่องประสานใจและ เหนี่ยวรั้งใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และทำให้อยู่กันด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกัน เหมือนลิ่มสลักกรรที่ตรึงตัวรถไว้มิให้ชิ้นส่วนกระจัดไป ทำให้รถแล่นไปได้ตามที่ต้องการ คือ หลักสังคหัตถุธรรม ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา และ สมานัตตตา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความ สนใจที่จะศึกษา “ประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาสังคมตามหลักสังคหัตถุของเทศบาล ตำบลหนองช้างค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน”

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการดำเนินงานการพัฒนาสังคมของเทศบาลตำบลหนองช้าง ค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินงานการพัฒนา สังคมของเทศบาลตำบลหนองช้างค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์หลักสังคหัตถุธรรมในการดำเนินงานการพัฒนาด้านสังคม ของเทศบาลตำบลหนองช้างค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการดำเนินงานการพัฒนาสังคมตามหลักสังคหัตถุธรรมของ เทศบาลตำบลหนองช้างค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการ แจกแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มประชากรที่ได้กำหนดไว้ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์

1. ประชากร สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ เป็นประชาชนหมู่บ้านในตำบลหนองช้างค้ำ จำนวน 6 หมู่บ้าน ที่อาศัยอยู่ในเขตรับผิดชอบของ เทศบาลตำบลหนองช้างค้ำ จำนวน 3,609 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตจังหวัดลำพูน จำนวน 361 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่ม ตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยพยายามเก็บตัวอย่าง ตามที่มีอยู่หรือที่ได้รับความร่วมมือหรือยินดีให้ความร่วมมือของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนอง ช้างค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนตามจำนวน

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ซึ่งมี คุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 10 รูปหรือคน ประกอบด้วย

กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา 2 รูป กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ 2 คน ผู้บริหาร/เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหนองช้างคืน 2 คน สมาชิกสภาผู้แทนเทศบาล 2 คน ประชาชนในพื้นที่ 2 คน

เครื่องมือการวิจัย

1. เชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพ และอาชีพ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินงานการพัฒนาสังคมตามหลักสังคหัตถุธรรมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ทั้ง 4 หลักๆ ละ 4 ข้อ ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อัจฉริยา สมานัตตตา ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพผลการดำเนินงานการพัฒนาสังคมตามหลักสังคหัตถุธรรมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 4 ข้อ ประกอบด้วย 1. การผลิต 2. ประสิทธิภาพ 3. ความพึงพอใจ 4. การปรับเปลี่ยน 5. การพัฒนา ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะอื่นๆ

2. เชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ 3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนำมาวิเคราะห์

3. ผลการตรวจสอบเครื่อง ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม และวัตถุประสงค์ (Item – Objective Congruence Index : IOC) โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๘ - ๑.๐ หมายความว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ และ หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) แก่ประชาชนทั่วไปในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาความเชื่อมั่น ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient) ตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๔๐

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพ และอาชีพวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา ประสิทธิภาพการดำเนินงานการพัฒนาสังคมตามหลักสังคหัตถุธรรมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าผลวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานการพัฒนาสังคมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน สรุปได้ดังนี้

การดำเนินงานการพัฒนาสังคมของเทศบาล ตำบลหนองช้างคืน โดยภาพรวม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การผลิต	3.63	0.81	มาก
2. ประสิทธิภาพ	3.62	0.87	มาก
3. ความพึงพอใจ	3.57	0.84	มาก
4. การปรับเปลี่ยน	3.59	0.77	มาก
5. การพัฒนา	3.57	0.71	มาก
ภาพรวม	3.59	0.63	มาก

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานการพัฒนาสังคมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพ ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วน ประชาชนอาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางในการมาประยุกต์หลักสังคหัตถุธรรมมาใช้ในการดำเนินงานการพัฒนาสังคมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า 1. ด้าน ทาน การช่วยเหลือ สนับสนุน ควรให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทั้งภายในองค์กรและระหว่างหน่วยงานอื่นๆ โดยผู้บริหารและบุคลากรของเทศบาลจะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากร การเพิ่มค่าตอบแทน และการให้สวัสดิการต่างๆ แก่บุคลากร เพื่อให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ เทศบาลควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพัฒนาสังคมและชุมชนให้เข้มแข็งและน่าอยู่ 2. ด้านปิยวาจา การพูดจาสื่อสาร ควรมุ่งเน้นไปที่การสร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชนเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน โดยการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ตรงประเด็น และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม และการพูดจา สื่อสารเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคม

เพราะช่วยให้ประชาชนเข้าใจและมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนา ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไปในทิศทางที่พึงประสงค์ 3. ด้านอัตถจริยา การบริการ การบริการต้องบริการด้วยใจ ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกในการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมอย่างแท้จริง มุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของประชาชนอย่างเต็มความสามารถ โดยไม่หวังผลตอบแทน ส่งผลให้ประชาชนมีความสุขและสังคมสงบสุข 4. ด้านสมานัตตตา การปฏิบัติสม่ำเสมอ เสมอภาค ควรปฏิบัติงานด้วยความเคารพ ความเข้าใจ และเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน การทำงานที่ตนเองรับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ โปร่งใส ตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปัน และซื่อสัตย์ต่อกัน

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 จากวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อการศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการดำเนินงานการพัฒนาสังคมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเนิงานการพัฒนาสังคมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หลักในการดำเนินงานการพัฒนาสังคม คือ ด้านการผลิต ด้านประสิทธิภาพ ด้านความพึงพอใจ ด้านการปรับเปลี่ยน และด้านการพัฒนา ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อาภรณ์รัตน์ เลิศไผ่รอด, 2560) พบว่า การจัดการสังคมโดยการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูปลัดวัชรพงษ์ วชิรปัญญา (ปล้องขัน), 2563) พบว่า 1. คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนในจังหวัดน่าน” โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะทางด้านเทคนิคงาน (Technical skill) ทักษะทางด้านเทคนิคคน (Human skill) และทักษะทางด้านความคิด (Conceptual skill) อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินการพัฒนาสังคมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดย ภาพรวม พบว่า เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสมุห์จิราชาติ พุทธรกขิโต (2563) พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อประสิทธิผลการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้สูงอายุที่มี เพศ อายุ การศึกษา และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนด้านอาชีพ ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานการพัฒนาสังคมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระทองพจน์ ธีธรมโม (พรม

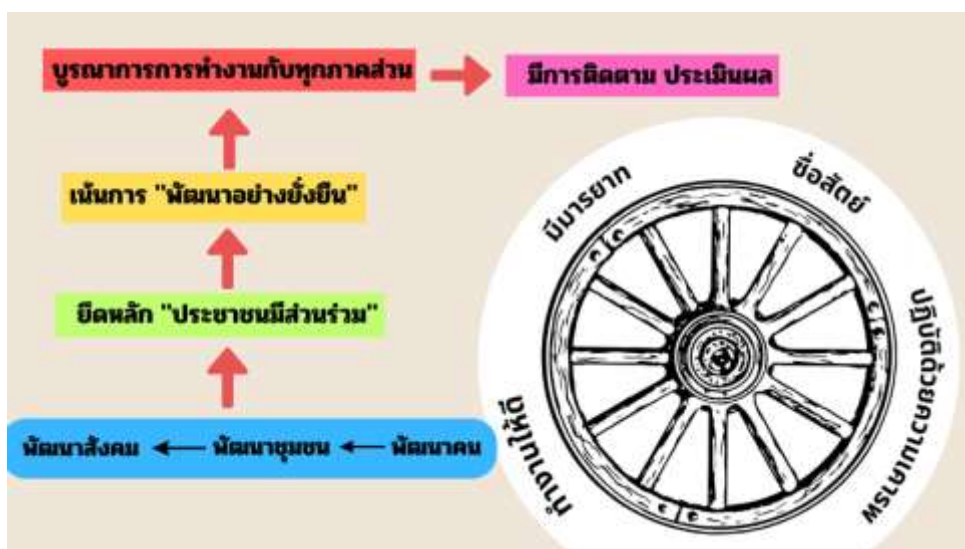
ราช (2563) พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านอุทกภัยของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีอาชีพ รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 แนวทางกระประยุคต์หลักสังคหวัตถุธรรมกับการดำเนินงานการพัฒนาสังคมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

การนำหลักสังคหวัตถุมาใช้ในการดำเนินงานการพัฒนาสังคม ทำให้กำเนินงานเกิดประสิทธิผลมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิสร่า จำเริญ (2559) พบว่า การยึดหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในด้าน การ ส่งเสริมการท่องเที่ยวยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคกลางตอนบน ทำให้เกิดบรรยากาศในการทำงานร่วมกันไปในทางที่ดีขึ้นและส่งผลดีต่อองค์กร และนำไปสู่การวางแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยงที่มีประสิทธิภาพเพราะหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคนและประสานหมู่ชนไว้ให้มีความสามัคคีกันทำให้คนพิจารณาถึงเหตุผลที่ถูกตองที่เป็นประโยชน์เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของคนทุกคนในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อติศักดิ์ จ้อยรักษา (2558) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มุ่งเน้นในเรื่องการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับหลักสังคหวัตถุธรรม โดยเฉพาะเรื่องของการช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ การมีปียวจา การใส่ใจในการปฏิบัติงานและการให้ความเสมอภาค เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลต่อการบริหารงาน เพื่อสร้างความประทับใจแก่ประชาชนที่มาติดต่อ

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการดำเนินงานการพัฒนาสังคมตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นองค์ความรู้จากการวิจัยดังนี้

1. การพัฒนาคน มุ่งเน้นไปที่ พัฒนาศักยภาพของบุคคลเพื่อให้ประชาชนได้มีทักษะความรู้ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม และบรรลุเป้าหมายในชีวิต โดยการ ส่งเสริมทักษะ ความรู้ ให้เด็กและเยาวชน สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ การจัดฝึกอบรมพัฒนาทักษะความรู้ให้กับประชาชนตามความต้องการของตลาดแรงงาน การสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนมีอาชีพที่มั่นคง ตลอดจนถึง การพัฒนาสุขภาพ โดย การดูแลด้านสุขภาพให้กับบุคคลทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลมีจิตสำนึกที่ดี รู้จักหน้าที่และสิทธิของตน การพัฒนาชุมชน มุ่งเน้นไปที่:การสร้าง ความสมัคสมานสามัคคีในชุมชน สร้างเศรษฐกิจที่ดี มีอาชีพมั่นคง และการรักษาสิ่งแวดล้อมโดยที่คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี น้ำไหล ไฟฟ้าสว่าง ทางสะดวก มีความปลอดภัย ได้รับการช่วยเหลือและเยียวยา เมื่อพบกับปัญหาหรือภัยพิบัติ การพัฒนาสังคม การลดความเหลื่อมล้ำ การสร้างโอกาสที่เท่าเทียม การพัฒนาที่ยั่งยืนการสร้างสังคมแห่งสันติสุข สร้างสังคมที่แม้วัย อายุ อาชีพ ความคิด หรือความเชื่อต่างกัน แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกัน อย่างสันติและมีความสุข

2. ดำเนินงานโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ประชาชนควรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ตั้งแต่การวางแผน ตัดสินใจ ดำเนินการ ติดตามผล และประเมินผล เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม นั้น 1) หน่วยงานเทศบาลควรมีการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง โปร่งใส เข้าใจง่ายและประชาชนควรมีสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร 2) การรับฟังความคิดเห็น โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ต่อโครงการ กิจกรรม นโยบาย 3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ กิจกรรม นโยบาย 4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และ 5) การติดตามผลและประเมินผล

3. การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการ พัฒนาสังคม พัฒนาเศรษฐกิจ และ พัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสังคม มีกลไกที่ดี ที่สำคัญในการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนปัจจุบันจะไม่กระทบและสร้างปัญหาให้กับคนรุ่นต่อไป

4. บูรณาการ การทำงานกับทุกภาคส่วน เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาสังคมให้มีประสิทธิภาพ เทศบาลควรบูรณาการ การทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน 1) ภาคประชาชน: ประชาชนควรมีส่วนร่วม 2) ภาคเอกชน:ภาคเอกชนสามารถสนับสนุนทรัพยากร เงินทุน เทคโนโลยี 3) ภาคประชาสังคม ภาคประชาสังคมสามารถสนับสนุนองค์ความรู้ ประสบการณ์ 4) หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนนโยบาย กฎหมาย งบประมาณ

5. มีการติดตามและประเมินผล ในการติดตามและประเมินผล เป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาที่ทำให้ทราบผลการดำเนินงาน มีข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหา และปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งในการติดตาม ประเมินผลควรเลือกวิธีการที่เหมาะสมพร้อมทั้ง ให้มี

ส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ทำให้งานที่ดำเนินงานอยู่ได้บรรลุเป้าหมาย และสังคมเกิดการพัฒนายั่งยืน

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการดำเนินงานการพัฒนาสังคมตามหลักสัจจัตถ์ของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” ทำให้เห็นว่า ผู้บริหาร บุคลากรของเทศบาลและประชาชน ได้เห็นความถึงสำคัญของการพัฒนาสังคม มีการดำเนินงานตามแนวทางในการเพิ่มประสิทธิผล ทั้ง 4 ด้าน นำปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ มาวางแผน พัฒนาการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ประกอบกับ บุคลากรของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน มีวางแผน ดำเนินงาน กำกับดูแล ติดตามการดำเนินงานในการพัฒนา ทำให้การดำเนินงานในการพัฒนามีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งแนวทางในการเพิ่มประสิทธิผลในการพัฒนาสังคมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืนโดยการประยุกต์หลักสัจจัตถ์ธรรม ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา สมานัตตตา และอิตถจริยา มาใช้ ทั้งนี้ ควรให้คำชี้แนะแก่ประชาชน และทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงานและหาวิธีปรับปรุงงานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเมินการปฏิบัติงาน พัฒนากิจกรรมด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) เทศบาลควรพัฒนาระบบประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 2) เทศบาลควรให้สงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนเมื่อได้รับการร้องขอหรือพบเห็น
- 3) เทศบาลควรส่งเสริมความเข้าใจและให้ความรักในด้านการพัฒนาชุมชน
- 4) เทศบาลต้องมีงบประมาณเพื่อส่งเสริมสนับสนุนงานสำหรับเด็กและวัยรุ่น
- 5) เทศบาลต้องจัดทำแบบสำรวจ หรือ แบบสอบถามความต้องการของประชาชนอย่างน้อยปีละครั้ง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) เทศบาลเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูล เช่น ผ่านสื่อออนไลน์ เว็บไซต์ สื่อสังคม ออนไลน์ ฯลฯ
- 2) เทศบาลควรกล่าวปราศรัยในเรื่องงานหรือกิจกรรมอย่างเหมาะสม
- 3) เทศบาลควรจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรให้เพียงพอสำหรับการพัฒนาพื้นที่
- 4) เทศบาลควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
- 5) เทศบาลควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่เด็กและวัยรุ่นเกี่ยวกับทักษะอาชีพ
- 6) เทศบาลควรจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ
- 7) เทศบาลควรประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรม/โครงการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการบำเพ็ญประโยชน์อยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาสังคมตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลในพื้นที่อื่นๆ
- 2) ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานการพัฒนาสังคมของเทศบาล
- 3) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานการพัฒนาสังคมตามหลักสังคหวัตถุธรรม
- 4) ศึกษาแนวทางการพัฒนาสังคมตามหลักสังคหวัตถุธรรมในบริบทของสังคมไทย

References

- เทศบาลตำบลหนองช้างคืน. แผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน พ.ศ 2566-2570. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://nongchangkhun.go.th/index.php?_mod=MFdVWVc5ND0&no=Z2poUA [7 กรกฎาคม 2566].
- ปิยะนุช เงินคล้าย. (2562). นโยบายสาธารณะ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระครูสมุห์จิระชาติ พุทธรักษ์โต (โนรี). (2563). ประสิทธิภาพการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองท่าช้าง. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระทองพจน์ ธีรธมโม. (2563). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านอุทกภัยของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี . วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระทองพจน์ ธีรธมโม. (2563). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านอุทกภัยของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี . วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศศิมา สุขสว่าง. การพัฒนาตัวเองเพื่อเตรียมตัวสู่โลก VUCA World. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.sasimasuk.com> [7 กรกฎาคม 2566].
- อาภรณ์รัตน์ เลิศไผ่รอด. (2560). การจัดการสังคมและวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การศึกษาองค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา A Study Of The Management Skills In The 21st Century Of School Administrator

ธนวัฒน์ สามารถ Thanawat Samart

เอกลักษณ์ เพียสา Akkaluck Pheasa

วัลนิกา ฉลากบาง Wannika Chalakbang3

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

Thanawat.sa65@snru.ac.th

Received 2024/04/25

Revised 2024/05/19

Accepted 2024/06/25

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์องค์ประกอบ ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) องค์ประกอบของทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทักษะด้านการสื่อสาร 2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 3) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 4) ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์ และ 5) ทักษะด้านเทคนิคการบริหาร

2) การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การบริหาร, ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21, ผู้บริหารสถานศึกษา.

Abstract

This article is part of the research on 21st century management skills of school administrators that affect the performance of teachers in schools under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Nakhon Phanom. The objectives are to 1) study the components of 21st century management skills of school administrators and 2) assess the appropriateness of the components of 21st century management skills of school administrators by studying documents and related research. The research was conducted in 2 steps: Step 1: study documents and related research and synthesize the components; Step 2: assess the appropriateness of the components of 21st century management skills of school administrators by 5 experts. The research instruments were a document synthesis form and a questionnaire. The statistics used were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The research findings revealed

1) The components of 21st century management skills of school administrators consisted of 5 components: 1) communication skills, 2) human relations skills, 3) digital technology skills, 4) creative thinking skills, and 5) technical management skills.

2) assess the appropriateness of the components of 21st century management skills of school administrators All elements are at the most appropriate level.

Keywords : Management, The Management Skills In The 21st Century, School Administrator.

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนโลกจากยุคศตวรรษที่ 20 ไปอย่างสมบูรณ์ ปัจจุบันโลกเต็มไปด้วยปัญหา เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทำให้โลกไร้พรมแดน ซึ่งทำให้นักธุรกิจก้าวเข้าสู่ “สังคมความรู้” โดยความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นได้ทุกวัน และสามารถรับความรู้เหล่านั้นได้อย่างรวดเร็วจากหลายช่องทาง ปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบันจึงกลายเป็นโจทย์ที่สำคัญ ซึ่งจำเป็นต้องมีการวางแผนการบริหารการศึกษาที่ดี ให้การศึกษาก้าวทันความเปลี่ยนแปลง และเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนภาคส่วนอื่นๆ ให้มีความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงด้วย (มณฑาทิพย์ นามนุ, 2561) ซึ่งผู้นำในการบริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษานั้น ๆ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา

กระบวนการบริหารสถานศึกษานั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีสมรรถนะด้านผู้นำทางวิชาการส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากการมีทักษะจำเป็นในการทำหน้าที่ผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารจำเป็นต้องรู้เท่าทันความ

เปลี่ยนแปลงของโลก พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมถึงคิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ๆ ให้เท่าทันโลกในศตวรรษที่ 21 ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน ให้มีความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและนอกองค์กร นอกจากนี้ ผู้บริหารยังมีบทบาทในการเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครู ปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามหลักสูตรให้สอดคล้องควบคู่กับการพัฒนาทักษะใหม่ๆ ให้ครูผู้สอน และยังต้องส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถมีทักษะ ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (สมหมาย อ่ำตอนกลอย, 2556) ดังข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหาร พ.ศ.2556 เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดคุณภาพในการประกอบวิชาชีพ และยังสามารถสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาให้แก่ผู้รับบริการ

ดังนั้น ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีย่อมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร ทั้งการปฏิบัติหน้าที่ ความรู้ความสามารถ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีจิตวิญญาณความเป็นครู (ธนภัทร เทพสถิต, 2565) หากขาดทักษะบางอย่างในการบริหารงาน หรือขาดประสบการณ์ ขาดความเข้าใจ อาจเกิดปัญหาต่อองค์กรทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้บริหารจะสามารถจัดการกับปัญหาเหล่านี้ได้ ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ความเข้าใจในหลักการบริหาร ตลอดจนมีทักษะที่เหมาะสมในการบริหาร (มณีนรัตน์ พรธนะพุ่มพฤษ และจิตติมา วรรณศร, 2560)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาองค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำไปใช้พัฒนาทักษะการบริหารให้เกิดประสิทธิผลกับสถานศึกษา บุคลากรและผู้รับบริการในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) ศึกษาองค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
- 2) ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

- 1.1 ศึกษาองค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของนักวิชาการและเอกสารที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 แหล่ง

1.2 สังเคราะห์องค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการนำข้อมูลที่ได้มาจัดใหม่ในตารางแจกแจงความถี่ เพื่อให้ทราบว่าคุณสมบัติแต่ละค่าหรือข้อมูลแต่ละกลุ่มเกิดขึ้นซ้ำ ๆ กัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสังเคราะห์เอกสาร ซึ่งเป็นตารางแจกแจงความถี่ของข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของแนวคิดของนักวิชาการ และนักวิจัยต่าง ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

คัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ร้อยละ 50 ขึ้นไปจากแหล่งข้อมูลทั้งหมด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ความถี่
2. ร้อยละ

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบ

ในขั้นตอนนี้จะนำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบ ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิไว้ ดังนี้

2.1 อาจารย์มหาวิทยาลัย ที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอก มีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป จำนวน 2 คน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางการบริหาร การศึกษา และมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา 10 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน

2.3 ครู ที่มีวิทยะฐานะไม่ต่ำกว่าครูชำนาญการพิเศษ และมีประสบการณ์ในการสอน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามรูปแบบของ Likert's Scale

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบจากค่าเฉลี่ย (Mean) โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่าเป็นองค์ประกอบมีความเหมาะสม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1.ความถี่
- 2.ร้อยละ
- 3.ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถสรุปได้ดังตารางโดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

ที่	องค์ประกอบของ ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา	ยุทธศาสตร์ (2560)	โครงการ (2561)	กลยุทธ์ (2561)	นโยบาย (2561)	พรบ. ก.บ. (2563)	แผนฯ (2563)	วิสัยทัศน์ (2564)	วิสัยทัศน์ (2564)	วิสัยทัศน์ (2565)	วิสัยทัศน์ (2565)	ความถี่	ร้อยละ	องค์ประกอบที่เลือก
1	ทักษะด้านการสื่อสาร											8	80	✓
	ทักษะการสื่อสาร	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓			
2	ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์											8	80	✓
	ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์	✓	✓	✓	✓			✓	✓		✓			
	ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล					✓								
3	ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล											7	70	✓
	ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล			✓	✓			✓		✓	✓			
	ทักษะด้านเทคโนโลยี					✓	✓							
4	ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์											7	70	✓
	ทักษะความคิดสร้างสรรค์		✓				✓	✓		✓				
	ทักษะด้านความคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์			✓	✓					✓				
5	ทักษะด้านเทคนิคการบริหาร											6	60	✓
	ทักษะด้านเทคนิค		✓					✓	✓					
	ทักษะการบริหาร	✓		✓		✓								
6	ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม		✓		✓		✓			✓		4	40	
7	ทักษะด้านการทำงานเป็นทีม				✓		✓			✓		3	30	
8	ทักษะด้านการสร้างนวัตกรรมและการใช้เทคโนโลยี	✓					✓					2	20	
9	ทักษะด้านการสร้างทีมงาน	✓										1		
10	ทักษะด้านความคิดรวบยอด					✓			✓					
11	ทักษะด้านความรู้ความคิด	✓							✓					
12	ทักษะการวางแผน	✓												
13	ทักษะด้านการสร้างนวัตกรรม		✓									1		
14	ทักษะด้านการแก้ปัญหา				✓					✓		2		
15	ทักษะด้านการตัดสินใจ				✓							1		
16	ทักษะด้านการวินิจัย					✓						1		
17	ทักษะด้านการตัดสินใจ					✓						1		
18	ทักษะด้านการจัดการเรียนรู้							✓				1		
19	ทักษะทางการศึกษาและการสอน								✓			1		
20	ทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์									✓		1		
21	ทักษะด้านวิสัยทัศน์										✓	1		
รวม		7	6	5	8	7	5	6	5	6	6			

จากตาราง 1 พบว่า องค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา มีทั้งสิ้น 21 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้คัดเลือกองค์ประกอบโดยใช้เกณฑ์การพิจารณาจากองค์ประกอบที่มีความถี่ร้อยละ 50 ขึ้นไปของแหล่งข้อมูลทั้งหมด ผลการสังเคราะห์ดังกล่าวทำให้ได้องค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ 1) ทักษะด้านการสื่อสาร 2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 3) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 4) ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์ และ 5) ทักษะด้านเทคนิคการบริหาร

ตารางที่ 2 แสดงผลประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา (ค่าเฉลี่ยจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน)

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้	ความเหมาะสม		
			ᄡ	S.D.	ความหมาย
1. ทักษะด้านการสื่อสาร	ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการฟัง พูด อ่าน เขียน มีวิจารณญาณในการรับข้อมูลข่าวสาร สรุปและสื่อสารกับบุคคลหรือหน่วยงาน มีความสามารถในการโน้มน้าว เจรจา ตอรอง บุคคลอื่น โดยใช้วิธีจูงใจได้อย่างเหมาะสม รวมไปถึงการให้คำแนะนำ ชี้แนะการปฏิบัติงาน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด	1. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน สรุปและสื่อสารกับบุคคลหรือหน่วยงานอื่น	5	0.00	มากที่สุด
		2. ผู้บริหารสถานศึกษามีวิจารณญาณในการรับข้อมูลข่าวสาร	5	0.00	มากที่สุด
		3. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการโน้มน้าว เจรจา ตอรอง บุคคลอื่น โดยใช้วิธีจูงใจได้อย่างเหมาะสม	5	0.00	มากที่สุด
		4. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการให้คำแนะนำ ชี้แนะในการปฏิบัติงานแก่ครู	5	0.00	มากที่สุด
		5. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการสื่อสารให้ครูทราบถึงเป้าหมายและความสำเร็จที่สถานศึกษากำหนด	5	0.00	มากที่สุด
		รวม	5	0.00	มากที่สุด
2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์	ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในองค์กร ปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ดี มีความยืดหยุ่น เข้าใจความแตกต่างและความต้องการของแต่ละบุคคล ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เป็นแบบอย่างที่ดี และสร้างความศรัทธาแก่ผู้ใต้บังคับ	1. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการส่งเสริมและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในองค์กร	5	0.00	มากที่สุด
		2. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ดี	5	0.00	มากที่สุด
		3. ผู้บริหารสถานศึกษามีความยืดหยุ่น เข้าใจความแตกต่างและความต้องการของแต่ละบุคคล ให้เกียรติซึ่งกันและกัน	5	0.00	มากที่สุด
		4. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างความศรัทธาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา	5	0.00	มากที่สุด

ตาราง 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้	ความเหมาะสม		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
	ปัญญาที่มีความจริงใจ รับฟังและพยายามช่วยเหลือในการแก้ปัญหาของทุกคน สามารถพูดจริงใจหรือโน้มน้าวให้ผู้อื่นให้คล้อยตาม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรที่กำหนด	5. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถรับฟัง ให้คำแนะนำและให้การช่วยเหลือในการแก้ปัญหาแก่บุคลากรด้วยความจริงใจ	5	0.00	มากที่สุด
		6. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพูดจริงใจหรือโน้มน้าวให้ผู้อื่นให้คล้อยตามเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้	5	0.00	มากที่สุด
รวม			5	0.00	มากที่สุด
3. ทักษะด้าน กา ร ใช้ เท ค น โ ล กิ ด จิ ต ล	ความสามารถของผู้บริหาร สถานศึกษาในการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อใช้ในการ บริหารสถานศึกษา ทั้งการ พัฒนาระบบเครือข่ายและ ระบบการทำงานอินเทอร์เน็ต การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ อย่างเป็นระบบ การเข้าถึงและ การใช้งานสื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือและเทคโนโลยีได้ อย่างคล่องแคล่ว รวมถึงการ ส่งเสริมให้บุคลากรใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดทำ ข้อมูลสารสนเทศ การ ติดต่อสื่อสารและการจัดการ เรียนการสอน	1. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อใช้ในการบริหาร สถานศึกษา	5	0.00	มากที่สุด
		2. ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาระบบ เครือข่ายและระบบการทำงานอินเทอร์เน็ตใน สถานศึกษา	5	0.00	มากที่สุด
		3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดเก็บข้อมูล สารสนเทศอย่างเป็นระบบและสะดวกต่อการ เข้าถึงและการใช้งาน	5	0.00	มากที่สุด
		4. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการ ใช้สื่ออุปกรณ์ เครื่องมือและเทคโนโลยีได้อย่าง คล่องแคล่วและสร้างสรรค์	5	0.00	มากที่สุด
		5. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการ ส่งเสริมให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการ จัดทำข้อมูลสารสนเทศ การติดต่อสื่อสารและ การจัดการเรียนการสอน	5	0.00	มากที่สุด
			5	0.00	มากที่สุด
รวม			5	0.00	มากที่สุด
4. ทักษะด้าน กา ร คิ ด สร้ างสร รค์	ความสามารถของผู้บริหาร สถานศึกษาในการวิเคราะห์ นโยบาย จุดมุ่งหมาย ขอบข่าย งานและระบบงานภายใน สถานศึกษา มองเห็น ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ สามารถเรียงลำดับความสำคัญ ของงานได้ มีความคิดที่ กว้างไกลหลายแง่มุม มี วิสัยทัศน์ศึกษาค้นคว้าความรู้ ใหม่ๆ ไม่ยึดติดกับหลักการ หรือข้อจำกัดเดิม เพื่อนำ	1. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการ วิเคราะห์นโยบาย จุดมุ่งหมาย ขอบข่ายงาน และระบบงานภายในสถานศึกษา	5	0.00	มากที่สุด
		2. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการ มองเห็นความสัมพันธ์และเรียงลำดับ ความสำคัญในการปฏิบัติงาน	5	0.00	มากที่สุด
		3. ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดอย่าง หลากหลายมุมมองและกว้างไกลเพื่อใช้ในการ บริหารสถานศึกษา	5	0.00	มากที่สุด
		4. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถใน การศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ๆ ไม่ยึดติดกับ หลักการหรือข้อจำกัดเดิม	5	0.00	มากที่สุด

ตาราง 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้	ความเหมาะสม		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
	ความรู้มาประยุกต์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการบริหารและพัฒนาสถานศึกษา	5. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการนำความรู้มาประยุกต์กับสถานการณ์ในการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาอย่างเหมาะสม	5	0.00	มากที่สุด
รวม			5	0.00	มากที่สุด
5. ทักษะด้านเทคนิคการบริหาร	ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์ใช้ความรู้หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เพื่อปฏิบัติงานในสถานศึกษา โดยมีกระบวนการ วิธีการหรือแนวคิดใหม่ ๆ ในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวินิจฉัยและสั่งการในการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างถูกต้อง มีทักษะการวางแผน การตัดสินใจ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การเสริมแรง การสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานได้ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มศักยภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษากำหนด	1. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ในการปฏิบัติงาน	5	0.00	มากที่สุด
		2. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการนำกระบวนการ วิธีการหรือแนวคิดใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา	5	0.00	มากที่สุด
		3. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการวินิจฉัยและสั่งการในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา	5	0.00	มากที่สุด
		4. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการวางแผนและตัดสินใจในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	5	0.00	มากที่สุด
		5. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา	5	0.00	มากที่สุด
		6. ผู้บริหารสถานศึกษามีการเสริมแรง การสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานได้ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มศักยภาพ	5	0.00	มากที่สุด
รวม			5	0.00	มากที่สุด

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลประเมินความเหมาะสมของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ดังนี้

1. ผลการประเมินองค์ประกอบหลักของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวม พบว่าองค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 องค์ประกอบ อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการประเมินองค์ประกอบรายด้าน พบว่า 2.1 ทักษะด้านการสื่อสาร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน สรุปและสื่อสาร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) มีวิจารณญาณในการรับข้อมูลข่าวสาร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) การโน้มน้าว เจรจา ตอรอง บุคคลอื่น โดยใช้วิธีจูงใจ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 4) การให้คำแนะนำ ชี้แนะ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และ 5) การสื่อสารถึงเป้าหมายและความสำเร็จ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2.2 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การส่งเสริมและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) ความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลอื่น มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) ความยืดหยุ่น เข้าใจความแตกต่างและความต้องการของแต่ละบุคคล มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 4) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 5) รับฟัง ให้คำแนะนำและให้การช่วยเหลือในการแก้ปัญหา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และ 6) พุดจูงใจหรือโน้มน้าวให้ผู้อื่นให้คล้อยตามเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2.3 ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อใช้ในการบริหารสถานศึกษา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) พัฒนาระบบเครือข่ายและระบบการทำงานอินเทอร์เน็ต มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) ความสามารถในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 4) ความสามารถในการใช้สื่ออุปกรณ์ เครื่องมือและเทคโนโลยี มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และ 5) ความสามารถในการส่งเสริมให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2.4 ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความสามารถในการวิเคราะห์นโยบาย จุดมุ่งหมาย ขอบข่ายงานและระบบงาน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) ความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์และเรียงลำดับความสำคัญ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) คิดอย่างหลากหลายมุมมองและกว้างไกล มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 4) ความสามารถในการศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ๆ ไม่ยึดติดกับหลักการหรือข้อจำกัดเดิม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และ 5) ความสามารถในการนำความรู้มาประยุกต์กับสถานการณ์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2.5 ทักษะด้านเทคนิคการบริหาร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) ความสามารถในการนำกระบวนการ วิธีการหรือแนวคิดใหม่ ๆ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) ความสามารถในการวินิจฉัยและสั่งการในการปฏิบัติงาน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 4) ความสามารถในการวางแผนและตัดสินใจในการบริหาร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 5) ความสามารถในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และ 6) การเสริมแรง การสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงาน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาองค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา” จากสรุปผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการสังเคราะห์องค์ประกอบจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทักษะด้านการสื่อสาร 2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 3) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 4) ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์ และ 5) ทักษะด้านเทคนิคการบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญส่ง กรุงชาติ (2561) กล่าวว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ 2) ทักษะด้านการแก้ปัญหา 3) ทักษะด้านการสื่อสาร 4) ทักษะด้านการทำงานเป็นทีม 5) ทักษะด้านเทคโนโลยีและดิจิทัล 6) ทักษะด้านการตัดสินใจผลสัมฤทธิ์ 7) ทักษะด้านคุณธรรมและจริยธรรม และ 8) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และ วัฒนา อภิวัน (2564) กล่าวว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ทักษะด้านเทคนิคการปฏิบัติงาน 2) ทักษะการสื่อสาร 3) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 4) ทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงสร้างสรรค์ 5) ทักษะการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล และ 6) ทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ นิภาพร รอดไพบูลย์ (2565) กล่าวว่า องค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) ทักษะการสื่อสาร 2) ทักษะการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล 3) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 4) ทักษะด้านวิสัยทัศน์ 5) ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ และ 6) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา อภิปรายผลเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ทักษะด้านการสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาพบว่า ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน สรุปและสื่อสาร 2) มีวิจรรย์ญาณในการรับข้อมูลข่าวสาร 3) การโน้มน้าว เจรจา ตอรอง บุคคลอื่น โดยใช้วิธีจูงใจ 4) การให้คำแนะนำ ชี้แนะ และ 5) การสื่อสารถึงเป้าหมายและความสำเร็จ โดยทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งงานวิจัยของนิภาพร รอดไพบูลย์ (2565) ได้กล่าวถึงทักษะด้านการสื่อสารในการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ได้แก่ 1) การมีวิจรรย์ญาณการไตร่ตรอง 2) ความสามารถในการด้านภาษา การฟัง พูด อ่าน เขียน 3) ความสามารถในการเจรจาต่อรอง โน้มน้าว 4) ความสามารถนำการประชุม นำเสนอ 5) สามารถเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

ด้านที่ 2 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาพบว่า ประกอบด้วย 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การส่งเสริมและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล 2) ความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลอื่น 3) ความยืดหยุ่น เข้าใจความแตกต่างและความ

ต้องการของแต่ละบุคคล 4) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 5) รับฟัง ให้คำแนะนำและให้การช่วยเหลือในการแก้ปัญหา และ 6) พุดจูงใจหรือโน้มน้าวให้ผู้อื่นให้คล้อยตามเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งงานวิจัยของมณฑาทิพย์ นามนุ (2561) ได้กล่าวถึงทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ในการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ได้แก่ 1) ความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น 2) มีความยืดหยุ่น เข้าใจความแตกต่าง 3) พุดจูงใจหรือโน้มน้าวให้ผู้อื่นให้คล้อยตาม 4) เจ้าใจพฤติกรรมมนุษย์ 5) มีมนุษยสัมพันธ์ทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ 6) สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล และ 7) ความสามารถในการประสานงานและให้คำแนะนำ

ด้านที่ 3 ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาพบว่าประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อใช้ในการบริหารสถานศึกษา 2) พัฒนาระบบเครือข่ายและระบบอินเทอร์เน็ต 3) ความสามารถในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ 4) ความสามารถในการใช้สื่ออุปกรณ์ เครื่องมือและเทคโนโลยี และ 5) ความสามารถในการส่งเสริมให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งงานวิจัยของบุญส่ง กรุงขารี (2561) ได้กล่าวถึงทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ได้แก่ 1) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 2) พัฒนาระบบเครือข่ายและระบบการทำงานอินเทอร์เน็ต 3) ความสามารถในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ 4) ความสามารถในการส่งเสริมให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และ 5) ความสามารถในการผลิตสื่อนำเสนอข้อมูล

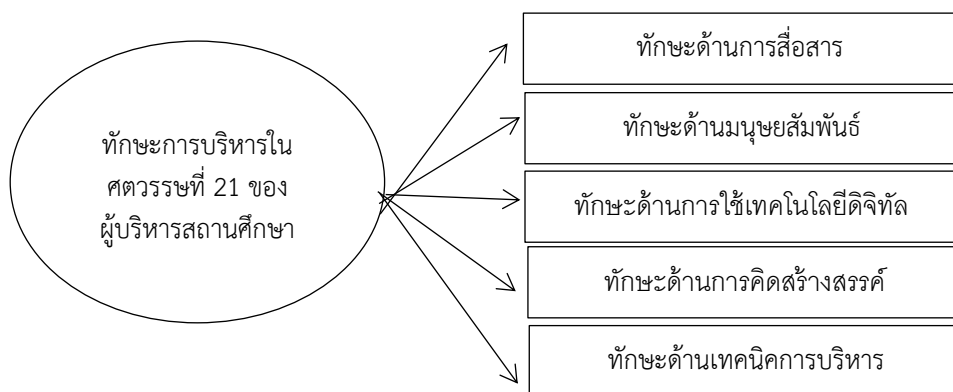
ด้านที่ 4 ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาพบว่าประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ 1) การวิเคราะห์นโยบาย ยุทธศาสตร์ ขอบข่ายงานและระบบงาน 2) มองเห็นความสัมพันธ์และเรียงลำดับความสำคัญ 3) คิดอย่างหลากหลายมุมมองและกว้างไกล 4) การศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ๆ ไม่ยึดติดกับหลักการหรือข้อจำกัดเดิม มี และ 5) ความสามารถในการนำความรู้มาประยุกต์กับสถานการณ์ โดยทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งงานวิจัยของวัฒนา อภิวัน (2564) ได้กล่าวถึงทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์ในการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ได้แก่ 1) คิดนอกกรอบ 2) คิดค้นหาคำตอบให้กับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น 3) คิดสร้างสรรค์ที่หลากหลาย มองโลกกว้างไกล 4) คิดและสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ และ 5) คิดแง่บวก หรือ Positive thinking

ด้านที่ 5 ทักษะด้านเทคนิคการบริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาพบว่าประกอบด้วย 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การประยุกต์ใช้ความรู้ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี 2) การนำกระบวนการ วิธีการหรือแนวคิดใหม่ ๆ 3) การวินิจฉัยและสั่งการในการปฏิบัติงาน 4) การวางแผนและตัดสินใจในการบริหาร 5) ความสามารถในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และ 6) การเสริมแรงการสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงาน โดยทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิกา ทรัพย์วิริยะกุล (2561) ได้กล่าวถึงทักษะด้านเทคนิคการบริหารใน

ศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ได้แก่ 1) การคิดเชิงกลยุทธ์ 2) การวินิจฉัยสั่งการ มอบหมายงาน 3) การสอนงานด้วยวิธีการหรือแนวคิดใหม่ ๆ 4) การบริหารที่หลากหลาย และ 5) การใช้สื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยี

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยทำให้ได้ทราบการศึกษาองค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนในการวิจัย ได้แก่ การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใช้วิธีการสังเคราะห์เชิงเนื้อหา ทำให้ได้การศึกษาองค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเบื้องต้น จากนั้นทำการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้ง เพื่อใช้ในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบที่ได้จากการศึกษาในข้างต้นนั้น สามารถอธิบายได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 องค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

จากแผนภาพทำให้เห็นว่าการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์ และทักษะด้านเทคนิคการบริหาร ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบมีขอบข่ายการบริหารที่แตกต่างกันออกไป โดยมีผลโดยตรงกับการบริหารงานภายในสถานศึกษาของผู้บริหาร ดังนั้นการบริหารสถานศึกษาที่ดีควรยึดความสำคัญของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ดังกล่าวด้วย

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาองค์ประกอบการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา” พบว่า มี 5 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบทั้งภาพรวมและรายด้านพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งทักษะด้านการสื่อสาร ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน สรุปและสื่อสาร 2) มีวิจารณ์ญาณในการรับข้อมูลข่าวสาร

3) การโน้มน้าว เจรจา ตอรอง บุคคลอื่น โดยใช้วิธีจูงใจ 4) การให้คำแนะนำ ชี้แนะ และ 5) การสื่อสารถึงเป้าหมายและความสำเร็จ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ประกอบด้วย 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การส่งเสริมและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล 2) ความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลอื่น 3) ความยืดหยุ่น เข้าใจความแตกต่างและความต้องการของแต่ละบุคคล 4) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 5) รับฟัง ให้คำแนะนำและให้การช่วยเหลือในการแก้ปัญหา และ 6) พุดจูงใจหรือโน้มน้าวให้ผู้อื่นให้คล้อยตามเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ 1) การวิเคราะห์นโยบาย จุดมุ่งหมาย ขอบข่ายงานและระบบงาน 2) มองเห็นความสัมพันธ์และเรียงลำดับความสำคัญ 3) คิดอย่างหลากหลายมุมมองและกว้างไกล 4) การศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ๆ ไม่ยึดติดกับหลักการหรือข้อจำกัดเดิม และ 5) ความสามารถในการนำความรู้มาประยุกต์กับสถานการณ์ ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ 1) การวิเคราะห์นโยบาย จุดมุ่งหมาย ขอบข่ายงานและระบบงาน 2) มองเห็นความสัมพันธ์และเรียงลำดับความสำคัญ 3) คิดอย่างหลากหลายมุมมองและกว้างไกล 4) การศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ๆ ไม่ยึดติดกับหลักการหรือข้อจำกัดเดิม และ 5) ความสามารถในการนำความรู้มาประยุกต์กับสถานการณ์ และ ทักษะด้านเทคนิคการบริหาร ประกอบด้วย 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การประยุกต์ใช้ความรู้ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี 2) การนำกระบวนการ วิธีการหรือแนวคิดใหม่ ๆ 3) การวินิจฉัยและสั่งการในการปฏิบัติงาน 4) การวางแผนและตัดสินใจในการบริหาร 5) ความสามารถในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และ 6) การเสริมแรง การสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงาน จากผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยพบว่าทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการบริหารงานภายในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งต้องมีการบริหารครอบคลุมทั้ง 5 ด้านอย่างทั่วถึง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ในทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นแนวทางในการดำเนินงานสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

References

กรรณิกา ทรัพย์วิริยะกุล. (2561). “ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4”. *การค้นคว้าอิสระ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

- ไกรศร เจียมทอง. (2561). “ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32”. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม.
- จักรวาล สุขดี และวิเชียร รุ้ยนียง. (2565). “ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5”. *วารสารวิชาการและงานวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. 12(4), 114-126.
- ธนภัทร เทพสถิตย์. (2565). “ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงาน ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี”. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิภาพร รอดไพบูลย์. (2565). “ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว”. *งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญส่ง กรุงชาติ. (2561). “ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3”. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา บัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- พรพิมล แก้วอุทัย และกานต์ เนตรกลาง. (2563). “ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ตามทัศนะของ ครู”. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 12(1), 111-126.
- มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). “ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2”. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- มณีนรัตน์ พรหมพุ่มพุกษ์ และจิตติมา วรรณสร. (2560). “การศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2”. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 21(1), 172-182.
- เมธพร ชิวขยาภรณ์. (2563). “ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในอำเภอเชียงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3”. *การศึกษาค้นคว้าด้วย ตนเองการศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ยุภาพร สีหานาท. (2560). “ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อความผูกพัน ต่อองค์กรของครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู”. *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุตรธานี.

- วัฒนา อภิวัน. (2564). “ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามทฤษฎีของครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงราย”. *การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- วิไลวรรณ พ่อคำช้าง และรัตนา กาญจนพันธุ์. (2564). “ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตปายมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4”. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 6(5), 14-28.
- สมหมาย อำดอนกลอย. (2556). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 7(1), 1-7.
- สุพรรณ ไตรรัตน์. (2562). “การศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี”. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหาร
กลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงใหม่ เขต 6

Buddhadhamma Application For Increasing Operational
Efficiency on Elementary School Lunch Program Under The
Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 6

ณัฐกฤตา ทองศรี Miss Natkrita Tongsri

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Lamphun Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

anntongsri@gmail.com

Received 2024/04/25

Revised 2024/06/12

Accepted 2024/07/16

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 2) ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) แนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 302 คน เครื่องมือวิจัยคือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที ค่าเอฟ และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก
- 2) ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศ

ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วน อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน หรือการปฏิบัติ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

3) แนวทางเพิ่มระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ประถมศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 โดยประยุกต์หลัก พละ 4 พบว่า 1) ด้านปัญญาพละ การอบรมพัฒนาความรู้ 2) ด้านวิริยะพละ การกำหนดแผนงาน 3) ด้านอนวัชพละ ซื่อสัตย์สุจริต 4) ด้านสังคพละ มีจิตอาสา

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ ,การดำเนินงาน ,โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน.

Abstract

The objectives of this thesis are: 1.to study the level of the operational efficiency on elementary school lunch program under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 6. 2. to compare the opinions regarding the operational efficiency on elementary school lunch program under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 6, classified by personal factors 3.to propose guidelines for increasing the operational efficiency on elementary school lunch program under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 6 by applying Buddha Dhamma according to integrated research methods. The sample consists of 302 people. The research tools are questionnaire and interview. Data were analyzed by frequencies, percentage, standard deviation, T-test and F-test and qualitative research by means of in-depth interviews with 10 key informants by descriptive content analysis.

The research results found that:

1)The level of the operational efficiency on elementary school lunch program under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 6 overall is at the high level.

2)Results of comparing the level of opinions of government teachers and educational personnel on the operational efficiency on elementary school lunch program under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 6 found that teachers and educational personnel with different genders don't have different opinions. While age, educational background, position, and work experience have different opinions.

3) Guidelines for increasing the level of the operational efficiency on elementary school lunch program under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 6 by applying the bala 4. It was found that 1) Paññā-bala: training to develop knowledge 2) Viriya-bala: set plans 3) Anavajja-bala: honesty 4) Sangaha-bala: a volunteer spirit.

Keywords: Efficiency, Operation, School lunch project

บทนำ

โครงการอาหารกลางวัน เป็นโครงการที่เกิดจากความตระหนักของรัฐบาลที่มุ่งแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการในเด็ก ซึ่งพบว่านักเรียนประถมศึกษาจำนวนมากขาดแคลนอาหารกลางวันหรือมีอาหารกลางวันแต่ปริมาณไม่เพียงพอหรืออาหารมีคุณค่าทางโภชนาการต่ำทำให้ภาวะการเจริญเติบโตไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข โครงการอาหารกลางวันเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2495 กระทรวงศึกษาธิการได้ทดลองจัดอาหารกลางวันแก่นักเรียนในสังกัดซึ่งพบว่าโรงเรียนขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ทำให้ไม่สามารถจัดอาหารกลางวันให้นักเรียนขาดแคลนได้อย่างทั่วถึง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนให้มีสมรรถนะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความรู้ ความสามารถมีทักษะชีวิตและมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม จึงจำเป็นต้องให้การดูแล สนับสนุน ส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์แข็งแรงมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละบุคคล โดยมีความเชื่อว่าการจัดให้มีโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน เป็นบริการสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนซึ่งมีสภาพความแตกต่างทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและชีวิตความเป็นอยู่ได้รับการบริการอาหารกลางวันที่เหมาะสมและถูกสุขลักษณะ (สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา, 2562 : 8-9)

โรงเรียนได้มีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมภาวะโภชนาการของเด็กทั้งในด้านการจัดวาง แนวทางการบริการอาหารและจัดให้มีโครงการอาหารกลางวันให้แก่เด็กนักเรียนสำหรับครูใน โรงเรียนก็มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่เด็กนอกจากเหนือจากครอบครัวเนื่องจากเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดเด็กมากกว่าบุคคลอื่น ครูในโรงเรียนเป็นผู้ที่ใกล้ชิดเด็กมากกว่าบุคคลอื่นจากการติดตามพัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาสะท้อนออกมาทางพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งพฤติกรรมบางอย่างมีสาเหตุมาจากพฤติกรรมกรบิโรคที่ไม่เหมาะสมทำให้ผลการเรียนลดลง เมื่อเป็นเช่นนี้ครูก็จะได้หาทางขจัดปัญหาเหล่านั้นด้วยการให้ความรู้เจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการเลือกรับประทานอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ ซึ่งผลที่นักเรียนได้รับไปจากครูนี้จะไปถึงครอบครัวและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่บ้านด้วย

รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินการโครงการอาหารกลางวันมาอย่างต่อเนื่อง แต่การดำเนินโครงการก็มักจะได้รับเสียงสะท้อนเกี่ยวกับปัญหาต่างๆอยู่เสมอ เช่นงบประมาณที่ไม่เพียงพอ การบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวันที่ยึดคุณภาพของปริมาณคุณภาพและคุณค่าทางโภชนาการของอาหารที่ไม่เพียงพอเหมาะสมต่อความต้องการในการเจริญเติบโตและการเรียนรู้อย่างสมวัย อาหารไม่ปลอดภัยมีการปนเปื้อนสารเคมี โรงเรียนไม่สามารถนำโปรแกรมการจัดสำรับอาหารมาใช้ในการจัดอาหารกลางวันให้ได้คุณภาพ นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงบประมาณโครงการอาหารกลางวันให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560 หรือการบริหารจัดการงบประมาณให้เกิดความคุ้มค่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566 : 2-3)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6” เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่ทำให้ประสิทธิภาพลดลง ผู้วิจัยเห็นว่าการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งสำคัญและเหมาะสมที่จะนำมาใช้โดยเฉพาะหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่จะช่วยสร้างแนวทางในการปฏิบัติงานในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อเสนอแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 จำนวน 1,232 คน

กลุ่มตัวอย่าง : กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่ม กลุ่มตัวอย่าง (Sampling) โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน ได้แก่ นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา 1 รูป, นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ 2 คน, ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2 คน, ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน, และข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 3 คน

เครื่องมือการวิจัย เชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม โดยนำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรตามการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ใน 5 ด้าน ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ตามหลักพละ 4 และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 และเชิงคุณภาพ คือแบบสัมภาษณ์ สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ใน 5 ด้าน ตามหลักพละ 4 คือ ปัญญาพละ วิริยะพละ อนุวัชพละ สังคหพละ โดยให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ ได้ค่า OIC 1.00 ทุกข้อ ถือว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟ และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 มีผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านมิติของกระบวนการบริหาร ด้านมิติของการผลิตและผลลัพธ์ และอยู่ในระดับมาก คือ ด้านมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนของการผลิต ตามลำดับ

การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันใน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 โดยภาพรวม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนของการผลิต	3.72	0.66	มาก
2. มิติของกระบวนการบริหาร	4.58	0.56	มากที่สุด
3. มิติของการผลิตและผลลัพธ์	4.52	0.54	มากที่สุด
ภาพรวม	4.27	0.47	มาก

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศ อายุ วุฒิ การศึกษา และประสบการณ์การทำงานหรือการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนตำแหน่ง มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 โดยการประยุกต์หลักพละ 4 สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านปัญญาพละ กำลังปัญญา การได้รับการอบรมพัฒนาความรู้อย่างเต็มศักยภาพ และนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการดำเนินการตามโครงการอาหารกลางวัน 2) ด้านวิริยะพละ กำลังความเพียร กำหนดแผนงาน วัตถุประสงค์ แต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ และดำเนินงานตามปฏิทิน 3) ด้านอนวัชพละ กำลังสุจริต ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตามกฎระเบียบข้อบังคับฯ รายงานผลการดำเนินงาน สามารถเผยแพร่เปิดเผยข้อมูล โปร่งใส และตรวจสอบได้ และ 4) ด้านสังคพละ กำลังความสงเคราะห์ มีจิตอาสาเสียสละในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมพัฒนา และสร้างภาคีเครือข่ายให้เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ผู้วิจัยอภิปรายผลจากข้อค้นพบตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ซึ่ง

สะท้อนให้เห็นว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ความสำคัญกับโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ซึ่งการดำเนินการนั้นมีการวางแผน สร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันให้มีประสิทธิภาพ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานทั้ง 3 ด้าน โดยได้นำปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ มาวางแผน ปรับปรุง พัฒนารูปแบบการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 เพื่อให้การดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงประโยชน์นักเรียนสูงสุด และได้ดำเนินการติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง นำข้อมูลการรายงานผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการหารูปแบบวิธีการจัดโครงการอาหารกลางวันที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิศิต ธีรวิโส (กลีบม่วง) (2559) พบว่า การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการปกครอง ของพระสังฆาธิการระดับอำเภอ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 11” โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระศรัย ฌมมิโก (ศรีวรกุล) (2559) พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระทวีศักดิ์ เตชธโร (สุขสำราญ) (2561) พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลสรุปได้ดังนี้ โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๖ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวินัยธรวันชนะ สุธมโม (สุทธิสน) (2558) พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย จำแนกตามอายุ พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระศรัย ฌมมิโก (ศรีวรกุล) (2559) พบว่า นิสิตกองกิจการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยจำแนกตามส่วนบุคคล พบว่า นิสิตที่มีเพศ สถานภาพ อายุ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวินัยธร วันชนะ สุธมโม (สุทธิสน) (2558) พบว่า ประชาชนที่มี เพศ

อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดเฉลิมพร อภิวิโร (แป้นกลม) (2562) พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และพระสงฆ์ที่มีอายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา แผนกสามัญศึกษา วุฒิการศึกษาแผนกนักธรรม วุฒิการศึกษาแผนกเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ จำแนกตามประสบการณ์การทำงานหรือการปฏิบัติงาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ แยมกุล (2558) พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ และประสบการณ์การใช้บริการแตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่ต่างแตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

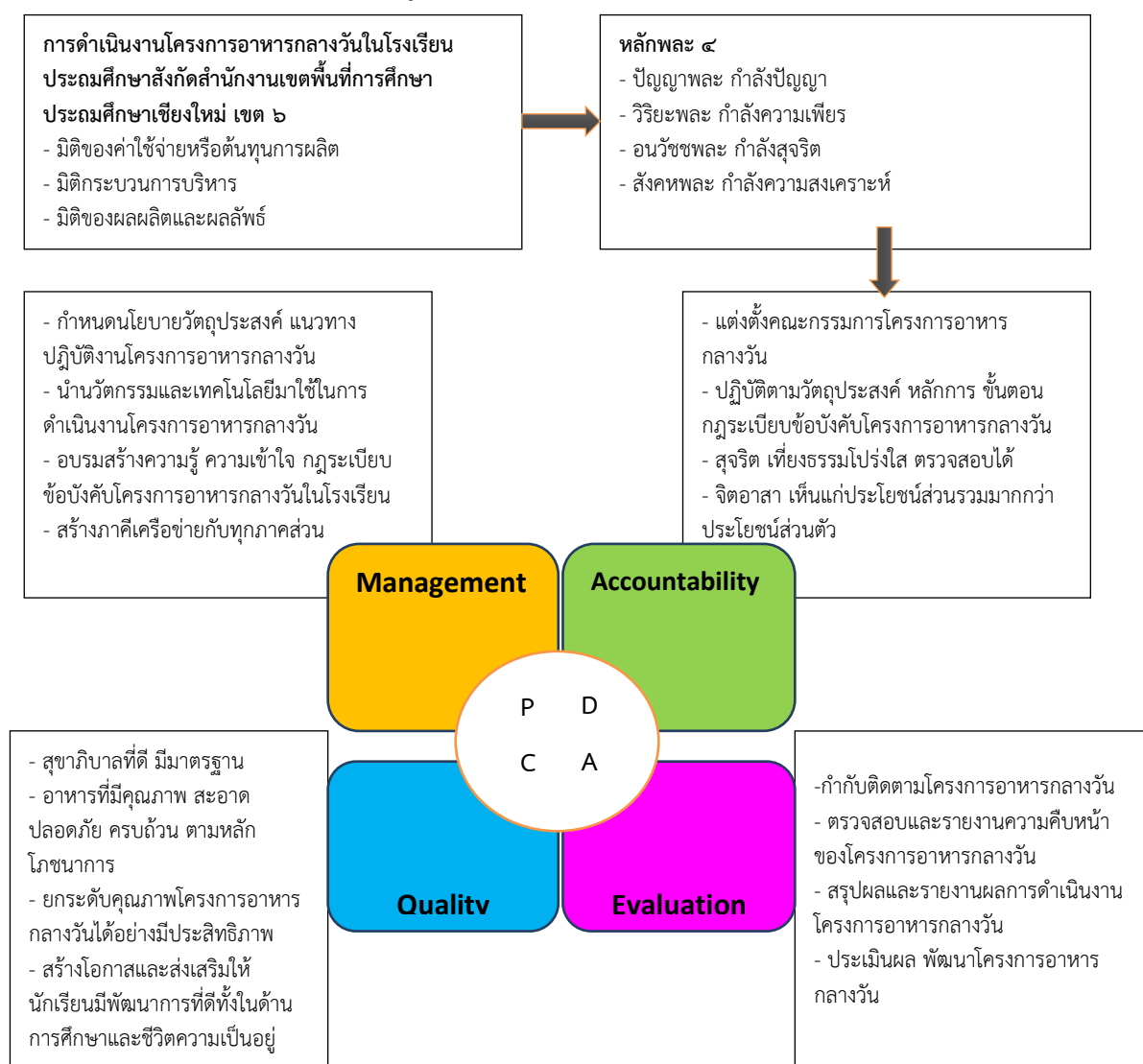
อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 แนวทางเพิ่มเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 โดยการประยุกต์หลักผละ 4 สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านปัญญาผละ กำลังปัญญา การสร้างความรู้ความเข้าใจ มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นไปตามขั้นตอนและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลสามารถนำมาวางแผนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน และให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีส่วนร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุรเดช คมภิธมโปญ (อินปัน) (2562) พบว่า การนำหลักผละ 4 ของต่อภาวะผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ อบต.มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านวิริยะผละ และด้านสังคหผละ สำหรับด้านปัญญาผละ และด้านอนวัชผละ ผู้นำไม่ค่อยมีวิสัยทัศน์ ไม่ลงพื้นที่พบปะชาวบ้านเพื่อสอบถามความต้องการและปัญหาของชาวบ้าน, ผู้นำมีความประพฤติไม่เป็นที่น่าศรัทธาพัวพันกับอบายมุข ไม่มีความซื่อสัตย์ ให้การช่วยเหลือไม่เท่าเทียมกัน 2) ด้านวิริยะผละ กำลังความเพียร การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนอย่างละเอียด มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติงานด้วยความขยันหมั่นเพียรรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความกระตือรือร้นเอาใจใส่การปฏิบัติงาน เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ หลักการแนวทางการดำเนินงาน และกระบวนการต่างๆ ของโครงการฯ เพื่อวางแผนการจัดอาหารกลางวันที่มีคุณภาพและมีประโยชน์ต่อสุขภาพนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูอาทรธรรม (บุญธรรม หมิ่นคลัง) (2564) พบว่าประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน 4 ด้าน ในการนำหลักพุทธธรรมผละ 4 คือ คุณภาพของงาน ปริมาณงาน เวลาที่ใช้และการใช้งบประมาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับหลักพุทธธรรมที่ประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการวัด โดยภาพรวม มีการใช้ได้ดี อยู่ในระดับมากเช่นกัน 2.ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การบริหารจัดการวัดตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในเชิงบวก และหลักธรรมผละ 4 มี

ความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในการนำหลักพุทธธรรม
 พละ 4 มาบูรณาการร่วมกับการบริหารจัดการวัด คือ 1.ปัญญาพละ 2.วิริยะพละ 3.อนวัชพละ 4.
 สังคหพละ 3) ด้านอนวัชพละ กำลังสุจริต ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรมไม่เห็นแก่
 ประโยชน์ส่วนตัว มีความรับผิดชอบ นำหลักจริยธรรมมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานโครงการ
 อาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ปฏิบัติงานตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด
 ไม่ทุจริตต้องงบประมาณโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนหรือทรัพย์สินของโรงเรียนไม่เอาเปรียบ
 นักเรียนหรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อนักเรียนและผู้ปกครองอย่างเท่าเทียมกัน และควรเปิดเผยข้อมูล
 เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับ
 งานวิจัยของ พระอธิการอนุชา ฐานุตตลาโก (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสมรรถนะการ
 ปฏิบัติงานตามหลักพละ 4 ของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย อำเภออุ้มทอง จังหวัด
 สุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาพบว่าแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานตามหลัก
 พละ 4 คือ 1.ด้านสมรรถนะในการสื่อสาร มีการเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีในการสื่อสารได้เหมาะสม
 2.ด้านสมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการ มีการวางแผนงานล่วงหน้า 3.ด้านสมรรถนะใน
 การทำงานเป็นทีม บุคลากรเข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน 4.ด้านสมรรถนะในการปฏิบัติ
 เชิงกลยุทธ์ กำหนดแผนปฏิบัติงาน นโยบาย และกลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน 5.ด้านสมรรถนะในการ
 ตระหนักรู้เรื่องโลกาภิวัตน์ พัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี 6.ด้านสมรรถนะในการบริหารตนเอง
 พัฒนาตัวเองผ่านการเรียนรู้ 4) ด้านสังคหพละ กำลังความสงเคราะห์ มีจิตอาสาในการปฏิบัติงาน มี
 มนุษย์สัมพันธ์ที่ดี มีความโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานโครงการ
 อาหารกลางวัน ซึ่งมีส่วนสำคัญในการช่วยให้นักเรียนได้รับอาหารกลางวันที่มีคุณภาพ เพื่อให้นักเรียน
 มีภาวะทุพโภชนาการที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นายวันฉนวนวรรณ ศรีไสว (2564) พบว่า แนว
 ทางการบริหารการศึกษาตามหลักพละ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ใน
 จังหวัดขอนแก่น 1.การบริหารการศึกษาตามหลักพละ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงาน
 การศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวม มีระดับการปฏิบัติเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2.
 แนวทางการบริหารการศึกษาตามหลักพละ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
 ในจังหวัดขอนแก่น ดังนี้ 1.การบริหารวิชาการตามหลักพละ 4 ผู้บริหารควรยึด “ปัญญาพละ” คือ
 กำลังของความรู้ความสามารถในการบริหารงานวิชาการเป็นหลักในการดำเนินงาน 2.การบริหารงาน
 งบประมาณตามหลักพละ 4 ผู้บริหารควรยึด “ปัญญาพละ” คือ กำลังแห่งความรู้ความสามารถและ
 ความแม่นยำเกี่ยวกับงานการเงินเป็นหลัก อีกประการคือ “อนวัชพละ” คือ กำลังของการ
 ดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตของผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่การเงิน 3.การ
 บริหารงานบุคคลตามหลักพละ 4 ผู้บริหารควรยึด “ปัญญาพละ” เป็นหลักในการบริหารงานบุคคล
 อีกประการคือ “สังคหพละ” คือกำลังของการสงเคราะห์และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา 4.
 การบริหารงานทั่วไปตามหลักพละ 4 ผู้บริหารควรยึด “ปัญญาพละ” เป็นหลัก แต่อีก 2 ประการใน

การบริหารงานทั่วไป คือ “วิริยะพละ” คือ กำลังของความเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การดูแล ปรับปรุงและพัฒนาอาคารสถานที่ อีกประการหนึ่ง คือ “สังคหพละ” ในเรื่องการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีของผู้บริหารผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่นักประสานงานที่ดี จะต้องมีความรู้รอบตัวในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อที่จะทำให้มีหน่วยงานมาร่วมดูแลโรงเรียนและนักเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 สามารถนำมากำหนดเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย ได้ดังนี้

สรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ภายใต้ระบบคุณภาพ PDCA

1. M – Management ด้านการบริหารจัดการ คือ กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติ วางแผนทิศทางการดำเนินงาน ตรวจสอบและประเมินผล รวมถึงกระบวนการในการพัฒนางาน ด้านต่าง ๆ นั้น ให้มีประสิทธิภาพที่ดี และอบรมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ภาวะเยียบข้อบังคับโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนให้ถูกต้องชัดเจน ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา และให้ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการแก่นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การบริหารจัดการโดยใช้สำนักงานเขตพื้นที่เป็นฐานและใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการขับเคลื่อนสู่สถานศึกษา สร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนากับทุกภาคส่วน สอดคล้องกับความต้องการและบริบทพื้นที่ ให้บรรลุวัตถุประสงค์โครงการอาหารกลางวัน เพื่อประโยชน์นักเรียนได้รับสูงสุด

2. A - Accountability ด้านการรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ คือ การกำหนดผู้รับผิดชอบ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน เป็นการกำหนดผู้รับผิดชอบ เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานโครงการอาหารกลางวันตามวัตถุประสงค์ หลักการ แนวทางการดำเนินงาน และปฏิบัติตามขั้นตอนภาวะเยียบข้อบังคับโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนได้อย่างถูกต้อง ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานอย่างเต็มใจช่วยเหลือ มีจิตอาสาสุจริตเที่ยงธรรม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว มีความรับผิดชอบโปร่งใส ตรวจสอบได้ และนำหลักจริยธรรมมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เคารพกฎและข้อบังคับของโรงเรียน ไม่ทุจริตต้องงบประมาณโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนหรือทรัพย์สินของโรงเรียน ปฏิบัติต่อนักเรียนและผู้ปกครองอย่างเท่าเทียมกัน

3. Q - Quality ด้านคุณภาพ คือ นักเรียนมีภาวะทุพโภชนาการที่ดี มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีพัฒนาการที่สมวัย ได้รับอาหารที่มีคุณภาพ สะอาด ปลอดภัย ครบถ้วน ตามหลักโภชนาการที่ดี และสอดคล้องกับความต้องการของร่างกาย การมีสุขภาพที่ดีในโรงเรียน ซึ่งส่งผลดีต่อสุขภาพการเรียนรู้ พฤติกรรมและสภาพแวดล้อมต่อนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และชุมชน โรงเรียนมีการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันสามารถยกระดับคุณภาพโครงการอาหารกลางวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความสำคัญมากสำหรับนักเรียน และยังส่งผลให้นักเรียนสามารถเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการสร้างโอกาสและส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีทั้งในด้านการศึกษาและชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน

4. E = Evaluation ด้านการติดตามและรายงานผล คือ กระบวนการการติดตาม ประเมินผล ตรวจสอบ และสรุปการรายงานผลในการดำเนินงานของโครงการอาหารกลางวันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อตรวจสอบ ความคืบหน้าและประสิทธิภาพของการดำเนินงาน โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งนำผลการติดตามและประเมินผลไปปรับปรุงพัฒนาโครงการอาหารกลางวันให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ทำให้เห็นว่าการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ภายใต้ระบบคุณภาพ PDCA ได้ดังนี้ 1. M – Management ด้านการบริหารจัดการ คือ กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติวางแผนทิศทางการดำเนินงาน และอบรมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ภาวะเยียบข้อบังคับโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนให้ถูกต้องชัดเจน การบริหารจัดการโดยใช้สำนักงานเขตพื้นที่เป็นฐานและใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการขับเคลื่อนสู่สถานศึกษา สร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาทุกภาคส่วน สอดคล้องกับความต้องการและบริบทพื้นที่ ให้บรรลุวัตถุประสงค์โครงการอาหารกลางวันเพื่อประโยชน์นักเรียนได้รับสูงสุด 2. A - Accountability ด้านการรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ คือ การกำหนดผู้รับผิดชอบ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน เป็นการกำหนดผู้รับผิดชอบ เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานโครงการอาหารกลางวันตามวัตถุประสงค์ หลักการแนวทางการดำเนินงาน และปฏิบัติตามขั้นตอนภาวะเยียบข้อบังคับโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนได้อย่างถูกต้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้ 3. Q - Quality ด้านคุณภาพ คือ นักเรียนมีภาวะสุขภาพโภชนาการที่ดี มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีพัฒนาการที่สมวัย ได้รับอาหารที่มีคุณภาพ ตามหลักโภชนาการที่ดี โรงเรียนมีการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันสามารถยกระดับคุณภาพโครงการอาหารกลางวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4. E = Evaluation ด้านการติดตามและรายงานผล คือ กระบวนการติดตาม ประเมินผล ตรวจสอบ และสรุปการรายงานผลในการดำเนินงานของโครงการอาหารกลางวันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ปรับปรุงพัฒนาโครงการอาหารกลางวันให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาเพิ่มมากขึ้นตามความจำเป็นเร่งด่วน

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแนวทางการปฏิบัติและภาวะเยียบข้อบังคับทางราชการที่เกี่ยวข้องกับโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นประจำทุกปี

3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามการดำเนินโครงการ ที่มาจากภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เข้ามาร่วมติดตาม ตรวจสอบ ส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) โรงเรียนควรกำหนดผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน ให้ตรงตามวัตถุประสงค์

2) โรงเรียนควรรายงานผลการปฏิบัติงานตามโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3) โรงเรียนควรสร้างภาคีเครือข่ายกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน และเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชนเพื่อการพัฒนาอาหารกลางวันที่ดีในโรงเรียนและครอบคลุมภารกิจอย่างมีคุณภาพ

4) ผู้บริหารโรงเรียนต้องกำกับติดตามการดำเนินโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรพัฒนารูปแบบการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มภาคีเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6

2) ควรนำข้อมูลการรายงานผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันครั้งต่อไปใช้เป็นข้อมูลในการหาแบบวิธีการจัดโครงการอาหารกลางวันที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนในสังกัดต่อไป

References

- พระมหาวิจิต ธีรวิโส (กลีบม่วง). (2559). การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการปกครองของพระสงฆ์ตามระดับอำเภอในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 11. *ค殊ณีนิพนธ์พุทธศาสตร์ค殊ณีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระทวีศักดิ์ เตชธโร (สุขสำราญ). (2561). ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษา. *พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวินัยธรวันชนะ สุธมโม (สุทธิสน). (2558). ประสิทธิภาพการให้บริการตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดเฉลิมพร อภิวิโร (แป้นกลม). (2562). ประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร กรุงเทพมหานคร. *สารนิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูอาทรวรธรรม (บุญธรรม หมั่นคลัง). (2564). การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศรชัย ธมฺมิโก (ศรีวรกุล). (2559). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุรเดช คมภิธยปัญญา (อินปัน). (2553). ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำตามหลักผละ 4 ของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่. *วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการอนุชา ฐานุตตลาโก. (2566). การพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานตามหลักผละ 4 ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลปลื้มผลาไชย อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วันฉัตรธน ศรีไสว. (2564). แนวทางการบริหารการศึกษาตามหลักผละ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น. *วิทยานิพนธ์พุทธบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อมรรัตน์ แยมกุล. (2558). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งทอง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การประยุกต์หลักการบริหารนิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
ป้องกันไฟป่าและหมอกควันของที่ทำการปกครองอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
An Application of the Principle of Aparihāṇiyatham 7 to Promote People's
Participation in Preventing Forest Fires and Haze at Tha Song Yang District
Administrative Office, Tak Province.

รัฐกรณ์ ชุยกปิ่น Ratthakorn Chuyokpin

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Lamphun Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Chuyokpin_r@hotmail.com

Received 2024/04/22

Revised 2024/06/12

Accepted 2024/07/22

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน และ 3) เสนอแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการประยุกต์ตามหลักการบริหารนิยธรรม ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี ประชากรและกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของทาโรยามาเน่ จำนวน 397 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน มีค่า IOC ระหว่าง 0.60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.982 และสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 รูปหรือคน สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟ และวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า

1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันไฟป่าและหมอกควัน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันไฟป่าและหมอกควัน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อายุ อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วม ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเพศ และการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมที่ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3) แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันไฟป่าและหมอกควัน โดยการประยุกต์ตามหลักการบริหารนิยธรรม พบว่า 1) การประชุมเป็นนิตย นัดประชุมเป็นประจำ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม ให้ความสำคัญในการประชุมในแต่ละครั้ง 3) ไม่บัญญัติหรือไม่ล้มเลิก

ข้อบัญญัติตามอำเภอใจ ควรถือปฏิบัติตามกฎหมาย กติกา ที่กำหนดไว้ 4) เชื้อเพลิงผู้บังคับบัญชา ประธาน ควรทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่หวังผลตอบแทน 5) ให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี ควรมีการ รับฟังความเห็นของสตรี 6) ส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณี อันดีงาม ควรมีการส่งเสริมการมี ส่วนร่วมในการรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และ 7) อารักขาคุ่มครองปกป้องอันชอบ ผู้นำทางศาสนา ควรมีการแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การป้องกันไฟป่าและหมอกควัน, อปรีหานิยธรรม.

Abstract

This research aimed to 1) study the level of public participation, 2) compare public participation, and 3) propose guidelines for promoting public participation by applying the principles of Aparihāniyadhamma⁷. This was mixed methods research. 387 population and sample were chosen using Taro Yamane's calculation formula. The questionnaire and interview form were examined by five experts. The IOC result was more than 0.8 for every question. The confidence value for the entire document was equal to 0.982. In-depth interviews were conducted with ten experts. Statistics for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, T-test, F-value, and descriptive content analysis.

The results showed that:

1) The level of public participation in preventing forest fires and haze was overall at a high level in every aspect.

2) For comparison of opinions on public participation in forest fire and haze prevention, classified by personal factors, it was found that different ages, occupations, and incomes had different contributions with statistical significance at the 0.05 level. The hypothesis was accepted. Different genders and education showed no difference in participation. Therefore, the research hypothesis was rejected.

3) For guidelines for promoting public participation in preventing forest fires and haze by applying the principles of Aparihāniyadhamma⁷, it was found that 1) To hold regular and frequent meetings. 2) Meeting coordination should be given importance in each meeting. 3) In terms of not making or abstaining from arbitrary regulations, people should adhere to the established rules and regulations. 4) Obedience to superiors. When there is a meeting, the chairman should perform his

duties efficiently and not expect anything in return. 5) Honoring and protecting women's rights. Women's opinions should be heard. 6) Promoting and preserving good cultural traditions. Participation in preserving culture, and traditions should be encouraged, traditions. 7) In terms of proper protection and protection, religious leaders and people in the area should share experiences.

Keywords: Participation, Forest fire and haze prevention, Injustice.

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ไฟป่าและหมอกควันมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้นและเกิดปัญหาเป็นประจำในช่วงฤดูร้อนของทุกปี โดยส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก โดยโรคที่เกิดจากปัญหาหมอกควันได้แก่โรคหัวใจและโรคผิวหนังอักเสบเป็นต้นปัญหาการเกิดไฟป่า ส่วนใหญ่เป็นการเผาในที่โล่ง (Open Burning) อันมีสาเหตุมาจากความต้องการเข้าไปใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าของประชาชนในลักษณะต่างๆ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการขยายของเมือง (Urbanization) และการขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคเหนือ ทำให้มีความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้น สำหรับสาเหตุหลักๆของการเกิดไฟป่าสามารถสรุปได้ ดังนี้ 1. การหาของป่าเช่นเห็ดถอบผักหวานป่า 2. การล่าสัตว์ เช่น หาวัง ผึ้ง แห้วไข่มดแดง ลำไยป่าและหมูป่า 3. การจุดไฟเผาป่าเพื่อเตรียมพื้นที่ ทำการเกษตรของราษฎรและเผาวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ซึ่งเป็นวิธีชีวิตทำการเกษตรของคนในพื้นที่บนเขาและที่ราบเชิงภูเขาซึ่งทำมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบันอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานหรือ เรียกได้ว่าเป็นความเชื่อที่ฝังรากลึกในการเผาพื้นที่เพื่อเตรียมการเกษตรหรือการหาของป่า ด้วยเหตุนี้เองปัญหาการเกิดไฟป่าหรือการเผาวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่ป่าจึงแก้ไขได้ยาก โดยเฉพาะการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวโพดหวานซึ่งเป็นพืชที่ก่อให้เกิดเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก (นิพิฐพนธ์ ลิ้มณตชัย, 2561)

จังหวัดตากมีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้และมีภูเขาสูงชัน อีกทั้งยังมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้ประสบปัญหาความรุนแรงด้านหมอกควันและไฟป่า ซึ่งจากสภาพภูมิประเทศที่มีลักษณะพื้นที่เป็นราบลุ่มล้อมรอบด้วยภูเขาสภาพคล้ายแอ่งกระทะ เมื่อความกดอากาศสูงจากประเทศจีนแผ่ปกคลุมเข้ามาในระหว่างเดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายน ส่งผลให้อากาศเคลื่อนตัวช้าไม่ถ่ายเท ประกอบกับในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายนเกิดหมอกควันที่มาจากการเผาในที่โล่ง ได้แก่ การเผาป่าเพื่อหาของป่า การเผาขยะเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในการเตรียมการเพาะปลูกรอบปีถัดไป สภาพอากาศที่แห้งและนิ่งทำให้ฝุ่นละอองที่เกิดขึ้นสามารถแขวนลอยอยู่ในอากาศได้นานในช่วงเวลาดังกล่าวจังหวัดในภาคเหนือตอนบนจึงประสบปัญหาหมอกควันรุนแรงและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน การคมนาคมทางอากาศ การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการที่เกี่ยวข้องอย่างรุนแรง ซึ่งในรอบหลายปีที่ผ่านมาได้ประสบปัญหาหมอกควันจากไฟป่าปกคลุมพื้นที่อย่างรุนแรง

โดยตรวจพบแนวโน้มของปริมาณฝุ่นขนาดเล็ก (PM 2.5) เพิ่มขึ้นตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายนของทุกปี ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าวมีอากาศเย็นสภาพอากาศแห้งและนิ่งทำให้ฝุ่นละอองแขวนลอยอยู่ได้นาน ไม่สามารถกระจายออกไปและตกลงพื้นก่อให้เกิดสภาพฟ้าหาว มีหมอกควันปกคลุมทัศนวิสัยต่ำกว่า 1 กิโลเมตรแทบทุกพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อสภาวะทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวและสุขอนามัยของประชาชนโดยรวม จากข้อมูลคุณภาพอากาศและสภาพปัญหาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าสถานการณ์ด้านหมอกควันไฟป่าในพื้นที่จังหวัดตากมีแนวโน้มของสถานการณ์ไปสู่ขั้นวิกฤติที่อาจส่งผลกระทบต่อภาวะสุขอนามัยของประชาชนส่วนใหญ่ และผลกระทบต่อสภาวะเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวและสุขภาพในระบบทางเดินหายใจของกลุ่มจังหวัดและประเทศในวงกว้าง ประกอบกับในพื้นที่อำเภอท่าสองยางยังไม่ได้ได้รับความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจังจากภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะภาคประชาชนจะเห็นได้ว่าจากสถิติการเกิดจุดความร้อน (Hotspot) ในช่วงระหว่างวันที่ 1 มกราคม - 31 พฤษภาคม 2565 อำเภอท่าสองยางมีจุดความร้อน (Hotspot) ที่เกิดขึ้นในพื้นที่มากเป็นลำดับที่ 3 จากทั้งหมด 9 อำเภอ หากปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างทันทั่วทั้งที่ อาจทำให้สถานการณ์มีความวิกฤติมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีมาตรการเร่งด่วนโดยเน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือแบบการบูรณาการร่วมกัน (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด, 2566)

ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ไม่สามารถนำไปสู่ความสำเร็จในเชิงนโยบาย เช่น ความไม่เข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วม การสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชน ยังคงมีความหวาดระแวงในพื้นที่ เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาและการรับรู้ ข้อมูลข่าวสารยังไม่ครอบคลุมพื้นที่การเข้าไปมีบทบาทของประชาชนบางที่เป็นการรักษาผลประโยชน์ของพวกพ้องหรือผู้มีอิทธิพลตลอดจนการไม่เข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อหลักทางศาสนา ล้วนเป็นร้อยละเอ็ดก่อนที่สามารถนำมาเป็นเงื่อนไขในการก่อความความขัดแย้งในพื้นที่ (วิทยา โปทาศรี และ วิทยา จิตนุพงศ์) อีกทั้งยังขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างเพียงพอในการสร้างวิทยากรกระบวนการได้และขั้นตอนที่จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมวิทยากรกระบวนการเกิดความรู้ความเข้าใจยังไม่มีประสิทธิภาพพอเพียงที่จะดำเนินการในขั้นตอนต่อไป (พรณิลา นิติโรจน์, 2557) ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันภาคการมีส่วนร่วมของประชาชนยิ่งแสดงออกลักษณะการต่อต้านหน่วยงานรัฐในการจัดการปัญหาต่างๆมากยิ่งขึ้นที่ไม่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเชิงนโยบายในระดับพื้นที่ได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยนำหลักธรรมมาใช้ในการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับหลักธรรมที่สอดคล้องกับงานวิจัย คือ หลักอภิปรายธรรม 7 ประการ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2548) ซึ่งประกอบด้วย 1) การประชุมเป็นนิตย 2) การพร้อมเพรียงกัน

ประชุม 3) การไม่บัญญัติหรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ 4) การเชื้อฟุ้งผู้บังคับบัญชา 5) การให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี 6) การส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม 7) การอารักขาคุ่มครองปกป้องอันชอบธรรม ว่าจะสามารถเป็นแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันตามหลักการบริหารนิยธรรมในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก และการปกป้องรักษาผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากป่าเพื่อใช้ตอบสนองต่อการดำรงชีพและสอดคล้องต่อวิถีชีวิตอย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
- 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตากโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยการประยุกต์ตามหลักการบริหารนิยธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การประยุกต์หลักการบริหารนิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันไฟป่าและหมอกควันของที่ทำการปกครองอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก จำนวน 42,994 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน โดยทำการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane)
3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 2 คน กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน กลุ่มตัวแทนประชาชน จำนวน 2 คน และกลุ่มตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน

เครื่องมือการวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มประชากร จำนวน 397 คน ซึ่งแบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 25 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน โดยนำหลักอภิธานิธรรมมาร่วมวิเคราะห์ในส่วนของการสัมภาษณ์ จำนวน 27 ข้อ และตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน จำนวน 4 ข้อ โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน มีค่า IOC ระหว่าง 0.60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.982

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน ซึ่งแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ไฟป่าและหมอกควันตามหลักอภิธานิธรรมในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก จำนวน 4 ด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา สถิติอนุมาณ วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

2) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาเชิงพรรณนาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักอภิธานิธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันไฟป่าและหมอกควันของที่ทำการปกครองอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก มีผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า อำเภอท่าสองยาง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลอันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้ พบว่า ประชากรที่มีอายุ อาชีพ และระดับรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากการวิจัยนี้บ่งชี้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก คำนึงถึงอายุ อาชีพ และระดับรายได้ส่วนประชาชนที่มีเพศ และการศึกษาต่างกัน มี

ส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยจากการวิจัยนี้บ่งชี้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ไม่ได้คำนึงถึงเพศ และระดับการศึกษา

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การเสนอแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยการประยุกต์ตามหลักอภิธานิธรรม พบว่า 1) ด้านการประชุมเป็นนิตย ควรประชุมรับฟังความเห็นของประชาชนเป็นประจำ และจัดประชุมเพื่อจัดทำโครงการหรือการร่างนโยบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันร่วมกัน 2) ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม ควรให้ความสำคัญในการประชุมในแต่ละครั้ง และส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าร่วมกิจกรรมอยู่เสมอ 3) ด้านการไม่บัญญัติหรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ ควรถือปฏิบัติตามกฎ กติกา ที่กำหนดไว้ และ ไม่สร้างกติกาใหม่โดยความต้องการของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง 4) ด้านการเชื้อฟังผู้บังคับบัญชาเมื่อมีการประชุมประธานควรทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่หวังผลตอบแทน และในที่ประชุมควรให้เกียรติประธานในการประชุมในแต่ละครั้ง 5) ด้านการให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี ควรมีการรับฟังความเห็นของสตรี และเด็กในพื้นที่ และเชื้อฟังคำตักเตือนของผู้มีความรู้ หรือผู้มีประสบการณ์ในพื้นที่แล้วนำไปปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน 6) ด้านการส่งเสริมและรักษาวินัยธรรมประเพณีอันดีงาม ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการรักษาวินัยธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และมีการสนับสนุนสืบทอด องค์ความรู้ ที่จะสามารถดำเนินชีวิตอยู่กับป่า 7) ด้านการอารักขาคุ้มครองปกป้องอันชอบ ผู้นำทางศาสนา และประชาชนในพื้นที่ควรมีการแบ่งปันประสบการณ์กัน มีความสุจริต และมีความเมตตาต่อกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักอภิธานิธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันไฟป่าและหมอกควันของที่ทำการปกครองอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ผู้วิจัยอภิปรายผลจากข้อค้นพบตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของประยงค์ พุทธา (2557) พบว่า โดยรวมมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และ อธิคม เรียมศรีสกุล (2557) พบว่า การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมสำหรับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ประชาชนในพื้นที่ใช้หลักการมีส่วนร่วม 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมคิด การมีส่วนร่วมดำเนินการ การมีส่วนร่วมรับ

ประโยชน์ และการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลโดยใช้หลักอภิปรายธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ 4 ด้านในการสงวน อนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลอันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้ พบว่า ประชากรที่มีอายุ อาชีพ และระดับรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากการวิจัยนี้บ่งชี้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก คำนึงถึงอายุ อาชีพ และระดับรายได้ส่วนประชาชน ที่มีเพศ และการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยจากการวิจัยนี้บ่งชี้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ไม่ได้คำนึงถึงเพศ และระดับการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐจาพร พิชัยณรงค์ และคณะ (2550) พบว่า ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 52.9 มีอายุระหว่าง 31 - 50 ปีร้อยละ 61.4 สถานภาพสมรสร้อยละ 80.7 การศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 66.7 มีอาชีพเกษตรกรร้อยละ 59.2 มีรายได้ต่อปี 20,000 - 30,000 บาท ร้อยละ 32.2 ส่วนใหญ่เป็นภาคประชาชนร้อยละ 67.7 มีประสบการณ์เป็นคณะกรรมการทำงานพัฒนาหมู่บ้านร้อยละ 85.3 เคยผ่านการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพร้อยละ 90 เคยมีประสบการณ์เข้าร่วมในการรับประโยชน์จากการแก้ปัญหามากที่สุด

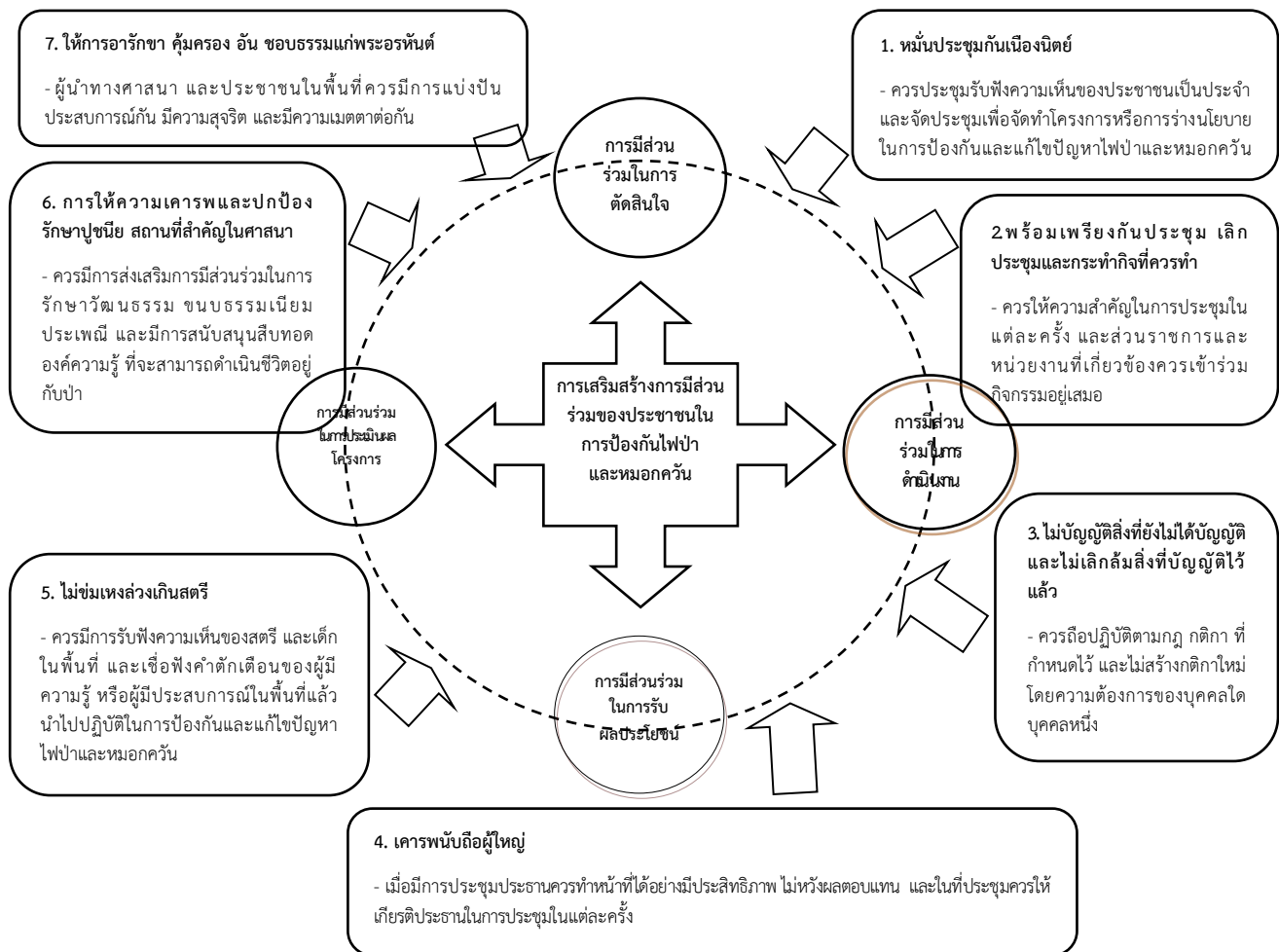
อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การเสนอแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยการประยุกต์ตามหลักอภิปรายธรรม พบว่า 1) ด้านการประชุมเป็นนิตย ควรประชุมรับฟังความเห็นของประชาชนเป็นประจำ และจัดประชุมเพื่อจัดทำโครงการหรือการร่างนโยบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันร่วมกัน 2) ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม ควรให้ความสำคัญในการประชุมในแต่ละครั้ง และส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าร่วมกิจกรรมอยู่เสมอ 3) ด้านการไม่บัญญัติหรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ ควรถือปฏิบัติตามกฎ กติกาที่กำหนดไว้ และไม่สร้างกติกาใหม่โดยความต้องการของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง 4) ด้านการเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา เมื่อมีการประชุมประธานควรทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่หวั่นผลตอบแทน และในที่ประชุมควรให้เกียรติประธานในการประชุมในแต่ละครั้ง 5) ด้านการให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี ควรมีการรับฟังความเห็นของสตรี และเด็กในพื้นที่ และเชื่อฟังคำตักเตือนของผู้มีความรู้ หรือผู้มีประสบการณ์ในพื้นที่แล้วนำไปปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน 6) ด้านการ

ส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการรักษาวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และมีการสนับสนุนสืบทอด องค์ความรู้ ที่จะสามารถดำเนินชีวิตอยู่กับป่า 7) ด้านการอารักขาคุ้มครองปกป้องอันชอบ ผู้นำทางศาสนา และประชาชนในพื้นที่ควรมีการแบ่งปันประสบการณ์กัน มีความสุจริต และมีความเมตตาต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของพระมหา ยุทธพิชัย สิริชัย และจิตติวุฒิ หมั่นมี ประยงค์ พุทธา (2561)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันไฟป่าและหมอกควันของที่ทำการปกครองอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก” ด้วยวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ ทำให้ทราบแนวการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง และได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูปหรือคน ในประเด็นการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันให้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ ดังนี้

การเสริมสร้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันไฟฟ้าและหมอกควัน
ของที่ทำการปกครองอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

สรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ควรประชุมรับฟังความเห็นของประชาชนเป็นประจำ และจัดประชุมเพื่อจัดทำโครงการหรือการรณรงค์นโยบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน
2. พร้อมเพรียงกันประชุม เล็ก ประชุมและกระทำกิจที่ควรทำ ควรให้ความสำคัญในการประชุมในแต่ละครั้ง และส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าร่วมกิจกรรมอยู่เสมอ
3. ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติ และไม่เลิกสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติแล้ว ควรถือปฏิบัติตามกฎ กติกา ที่กำหนดไว้ และไม่สร้างกติกาใหม่โดยความต้องการของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

4. เคารพนับถือผู้ใหญ่ เมื่อมีการประชุมประธานควรทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่หวังผลตอบแทน และในที่ประชุมควรให้เกียรติประธานในการประชุมในแต่ละครั้ง

5. ไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี ควรมีการรับฟังความเห็นของสตรี และเด็กในพื้นที่ และเชื่อฟังคำตักเตือนของผู้มีความรู้ หรือผู้มีประสบการณ์ในพื้นที่แล้วนำไปปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน

6. การให้ความเคารพและปกป้องรักษาปูชนีย สถานที่สำคัญในศาสนา ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และมีการสนับสนุนสืบทอด องค์ความรู้ ที่จะสามารถดำเนินชีวิตอยู่กับป่า

7. ให้การอารักขา ค้ำครอง อัน ขอบธรรมแก่พระอรหันต์ ผู้นำทางศาสนา และประชาชนในพื้นที่ควรมีการแบ่งปันประสบการณ์กัน มีความสุจริต และมีความเมตตาต่อกัน

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันไฟป่าและหมอกควันของที่ทำการปกครองอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตาก สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดตาก กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้ เป็นต้น ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่ทำการปกครองอำเภอท่าสองยาง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ กระจายกันลงพื้นที่เพื่อรณรงค์ประชาสัมพันธ์เรื่องการป้องกันไฟป่าและหมอกควัน สะท้อนให้เห็นโทษของไฟป่าและหมอกควัน และตระหนักให้เห็นถึงพิษภัยในการเผาในพื้นที่การเกษตรหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) หน่วยงานราชการที่มีความรู้ความสามารถด้านการปลูกพืช และผลไม้เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก สำนักงานเกษตรอำเภอท่าสองยาง ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดตาก (เกษตรที่สูง) เป็นต้น ควรเข้ามาให้ความรู้แก่เกษตรกรให้หันมาปลูกไม้ยืนต้น เช่น กาแฟ อะโวคาโดและผลไม้ต่างๆ เป็นต้น ตลอดจนหาตลาดเพื่อรองรับผลผลิตที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

3) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการป้องกันและแก้ไขไฟป่าและหมอกควันให้มากขึ้น รวมทั้ง สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์จำเป็นที่ใช้ในการจัดทำแนวกันไฟ และดับไฟป่าให้เพียงพอ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรออกข้อบัญญัติในการควบคุมการเผาในพื้นที่รับผิดชอบ และบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดกับผู้ลักลอบเผา และกำกับดูแลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควบคุมการเผา/ระงับเหตุในพื้นที่รับผิดชอบ

2) แต่ละตำบลควรมีการจัดชุดปฏิบัติการประจำตำบล เพื่อลาดตระเวน จัดตั้งจุดตรวจ จุดสกัด และทำบัญชีผู้ที่เข้าหาผลประโยชน์ในพื้นที่ป่าพร้อมทั้ง เข้าตรวจสอบพื้นที่เผาไหม้ของไฟฟ้า เพื่อเป็นการป้องปรามและสืบหาผู้กระทำการลักลอบเผา

3) หมู่บ้านของแต่ละพื้นที่ควรมีกำหนดกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่างๆ โดยให้มีการกำหนด บทลงโทษร่วมกันที่ชัดเจนสำหรับผู้ฝ่าฝืน หรือผู้ที่ป็นต้นตอที่ทำให้เกิดไฟป่าในพื้นที่นั้นๆ

ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่เกษตรกรเปลี่ยนอาชีพจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง เป็นต้น เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ปลูกไม้ยืนต้น เช่น กาแฟ อะโวคาโด และผลไม้ต่างๆ เป็นต้น พร้อมทั้ง หาแหล่งตลาดเพื่อรองรับผลผลิตในอนาคต

2) ควรศึกษาการนำนวัตกรรมใหม่ๆ ในการกำจัดวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร หลังฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิต เช่น ชังข้าวโพด ชากต้นมันสำปะหลัง ตอข้าว เป็นต้น นำมาแปรรูปเพื่อใช้ประโยชน์อื่นๆ นอกเหนือจากการเผาทิ้ง

References

- นิพิฐพนธ์ ลิ้มณตชัย. (2561). การมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชนในการแก้ไขปัญหาการเกิดไฟป่า และหมอกควันในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุยจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพ*. ปี 5 (2).
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตาก. *สรุปผลการปฏิบัติงานโครงการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันจังหวัดตาก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://tak.mnre.go.th/th/news/more/641>. [14 กุมภาพันธ์ 2566].
- วิทยา โปหาศรีและวิทยา จิตนุพงศ์. (มปป). *การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้กรณีศึกษา : อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส*. สหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรณิฉัย นิติโรจน์. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร : ศึกษาเฉพาะกรณีการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเองเขตวังทองหลาง. *ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตกฎหมายและการจัดการ*. คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2548). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- อภินันต์ จันทะนี. (2549). การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยทางธุรกิจ. คณะวิทยาการจัดการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ประยงค์ พุทธา. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอมือง จังหวัดนครพนม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อริคม เรียมศรีสกุล. (2557). รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัฐจาพร พิชัยณรงค์ และคณะ. (2550). การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาพในชุมชน โดยใช้ประชาคมสุขภาพในการจัดการสุขภาพภาคประชาชน : กรณีศึกษาตำบลท่าสองคอน อำเภอมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. รายงานการวิจัย. ทูลสนับสนุนมหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- พระมหายุทธพิชัย สิริชโย และจิตวุฒิ หมั่นมี. (2561). การบริหารงานตามหลักอปทานิยธรรม. วารสารสมาคมนิสิตเก่า. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่วะหลวงอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

Saṅgahavatthu-Dhamma Integration for Increasing Service Quality of Mae Wa Luang Sub-district Administrative Organization, Thasongyang District, Tak Province

พระจะเซ กนตสีโล (เวียงwana) Pra jasay Guntaseelo (Wiangwana)

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Lamphun Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

jasay1993@gmail.com

Received 2024/05/05

Revised 2024/07/14

Accepted 2024/07/16

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณภาพในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่วะหลวง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่วะหลวง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เสนอแนวทางการเพิ่มคุณภาพในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่วะหลวง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม การวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไปในตำบลแม่วะหลวง จำนวน 380 คน แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.933 วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟ สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า :

- 1) ระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพในการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่วะหลวง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
- 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณภาพในการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่วะหลวง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก พบว่า โดยภาพรวมจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ พบว่า ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย
- 3) แนวทางเพิ่มคุณภาพในการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่วะหลวง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยการประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า 1) ทาน ให้บริการอย่าง

เต็มความสามารถ 2) ปิยวาจา ให้บริการด้วยกิริยาวาจามีความสุภาพ 3) อุตถจริยา การให้บริการด้วยความกระตือรือร้น 4) สมานัตตตา ให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน

คำสำคัญ : คุณภาพการให้บริการ, การประยุกต์หลักธรรม, สังคหวัตถุธรรม.

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the quality of services provided by the Mae Wa Luang Subdistrict Administrative Organization; Tha Song Yang District, Tak Province 2) To compare opinions about the services of the Mae Wa Luang Subdistrict Administrative Organization. Tha Song Yang District, Tak Province, classified according to personal factors 3) To study guidelines for applying Buddhist principles to increase the quality of services provided by the Mae Wa Luang Subdistrict Administrative Organization. Tha Song Yang District, Tak Province, by applying Buddhist principles. This study was a mixed method using a questionnaire with a reliability value of 0.933. The sample consisted of 380 people, including government teachers. Data were analyzed such as frequency, percentage, mean and standard deviation, t- test, F-test and research by means of in-depth interviews with 10 key informants with data were analyzed descriptively.

The results showed that

1) Level of opinion on the quality of public services of the Mae Wa Luang Subdistrict Administrative Organization. Tha Song Yang District, Tak Province, found that the overall level was at a high level When classified into each aspect, it was found that Quality level of public services of Mae Wa Luang Subdistrict Administrative Organization Tha Song Yang District Tak Province is at a very good level in every aspect, namely knowing and understanding service recipients reliability in providing services ($\bar{X} = 4.01$, S.D. =00.66) in terms of responding to service recipients, in building confidence for service recipients, and The concreteness of the service respectively.

2) Results of comparing opinions on the quality of public services of the Mae Wa Luang Subdistrict Administrative Organization. Tha Song Yang District, Tak Province, found that overall, classified by gender, age, education level, occupation, and income, it was found that there were no differences. Therefore, the research hypothesis is rejected.

3) Guidelines for increasing the quality of public services of the Mae Wa Luang Subdistrict Administrative Organization Tha Song Yang District, Tak Province, by applying the principles of Sangha Vatthu Dhamma, it was found that 1) donate, providing services to the best of your ability Ready to cooperate. 2) *Piyawaja*: willingness to provide service with polite words and manners. 3) Attitude to provide service with enthusiasm. Accurate and quick 4) *Samanattata*, proper posture. Provide services equally.

Keywords: Service quality, application of Dhamma principles, *Saṅgahavatthu*-Dhamma.

บทนำ

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 และให้ใช้ความต่อไปนี้ “มาตรา 45 ภายใต้บังคับมาตรา 45/1 สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนเขตเลือกตั้งละหนึ่งคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้น โดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ให้ถือเขตหมู่บ้านเป็นเขตเลือกตั้ง เว้นแต่หมู่บ้านใดมีราษฎรตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรไม่ถึงยี่สิบห้าคน ให้รวมหมู่บ้านนั้นกับหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดต่อกันและเมื่อรวมกันแล้วจะมี ราษฎรถึงยี่สิบห้าคนเป็นเขตเลือกตั้งเดียวกัน การนับจำนวนราษฎรดังกล่าวให้นับ ณ วันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง การรวมหมู่บ้านเป็นเขตเลือกตั้งตามวรรคสองให้นายอำเภอเป็นผู้ดำเนินการและ ประกาศให้ประชาชนทราบ ภายในวันที่ 31 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง เว้นแต่เป็นกรณีที่เป็น การเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง หรือมีการเลือกตั้งภายในเดือนมกราคม ให้ถือเขตเลือกตั้งที่ได้ประกาศไว้ ในการเลือกตั้งครั้งสุดท้าย หลักเกณฑ์และวิธีการสมัครรับเลือกตั้งและการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วย การเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา อายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง” มาตรา 4 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา 45/1 และมาตรา 45/2 แห่ง พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 “มาตรา 45/1 องค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเขตเลือกตั้งไม่ถึงหกเขตเลือกตั้ง ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกจำนวนหกคน ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (1) ในกรณีที่องค์การบริหารส่วนตำบลใดมีหนึ่งเขตเลือกตั้ง ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหกคน (2) ในกรณีที่องค์การบริหารส่วน

ตำบลใดมีสองเขตเลือกตั้ง ให้สภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลเขตเลือกตั้งละสามคน (3) ในกรณีที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลใดมีสามเขตเลือกตั้ง ให้สภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลเขตเลือกตั้ง ละสองคน (4) ในกรณีที่ องค์การบริหาร ส่วนตำบลใดมีสี่เขตเลือกตั้ง ให้สภาองค์การบริหาร ส่วน ตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลเขตเลือกตั้งละหนึ่งคน เว้นแต่ เขตเลือกตั้งใดมีจำนวนราษฎรมากที่สุดสองเขตเลือกตั้งแรก ให้เขตเลือกตั้งนั้นมีสมาชิกเพิ่มขึ้นอีก เขตเลือกตั้งละหนึ่งคน (5) ในกรณีที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลใดมีห้าเขตเลือกตั้ง ให้สภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลเขตเลือกตั้งละหนึ่งคน เว้นแต่ เขตเลือกตั้งใดมีจำนวนราษฎรมากที่สุด ให้เขตเลือกตั้งนั้นมีสมาชิกเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน (สำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง. 2562 : 151)

จาผลการประเมิน ITA ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลแม่หวหลวง ปีงบประมาณ พ.ศ.2564 คือ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ที่กำหนดให้ หน่วยงานที่เข้ารับการประเมินร้อยละ 80 จะต้องได้ผลคะแนน 85 คะแนน ขึ้นไป พบว่าองค์การบริหาร ส่วนตำบลแม่หวหลวง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ได้ผลคะแนนการประเมินคุณธรรมและ ความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปี 2565 จำนวน 90.83 คะแนน จาก คะแนนเต็ม 100 คะแนน โดยมีผลการประเมินระดับ A หมายถึง หน่วยงานสามารถดำเนินการได้ ค่อนข้างครบถ้วน และมีแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการตามตัวชี้วัดและหลักเกณฑ์การประเมิน ITA โดยมีบางส่วนที่ต้องปรับปรุงหรือเปิดเผยข้อมูลราวร้อยละ 5-15 ของตัวชี้วัดหรือข้อคำถามทั้งหมด ดังนั้น หน่วยงานพึงพิจารณาผลประเมินเพื่อนำไปสู่การพัฒนาในจุดที่ยังคงเป็นปัญหา โดยหากมีการ วางแผนแก้ไขปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง คาดหมายได้ว่าหน่วยงานจะสามารถยกระดับการดำเนินงานตาม หลักคุณธรรมและความโปร่งใสได้อย่างมีสัมฤทธิ์ผล รวมถึงสามารถสร้างความเชื่อมั่นศรัทธา สร้าง ความไว้วางใจแก่สาธารณชนได้มากยิ่งขึ้นในปีต่อไป ทั้งนี้ประเด็นที่ควรมีการเปิดเผย หรือบริหาร จัดการให้ดียิ่งขึ้น (สำนักงาน ป.ป.ช.ประจำจังหวัดตาก. 2565 : 2)

จากสภาพปัญหาข้างต้น จึงได้มีการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชน โดยนำหลักธรรม ในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสังคหวัตถุธรรม เป็นหลักการสงเคราะห์ หรือเป็นธรรม เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนและประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคี ได้แก่ 1) ทาน การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน 2) ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดต็มน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าวคำสุภาพ ไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยินดี 3) อตถจริยา การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทาง จริยธรรม 4) สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชน

ทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสม แก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี(พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต. 2559 : 143)

ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษาระดับคุณภาพ การให้บริการ เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ และศึกษาแนวทางการพัฒนา คุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหัตถุธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ะหลวง อำเภอสองยาง จังหวัดตาก เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ การให้บริการประชาชน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเกิดประโยชน์แก่ประชาชน ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพในการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ะหลวง อำเภอสองยาง จังหวัดตาก
- 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการประชาชนของ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ะหลวง อำเภอสองยาง จังหวัดตาก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อเสนอแนวทางเพิ่มคุณภาพในการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบล แม่ะหลวง อำเภอสองยาง จังหวัดตาก โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ ประชากรในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ะหลวง อำเภอสองยาง จังหวัดตาก 9 หมู่บ้าน จำนวนประชากรทั้งหมด 7,262 คน

กลุ่มตัวอย่าง : กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่ม กลุ่มตัวอย่าง (Sampling) โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน ได้แก่ นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้าน พระพุทธศาสนา 2 รูป, นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ 2 คน, กลุ่มผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ะหลวง จำนวน 2 คน, กลุ่มสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ะหลวง จำนวน 2 คน,หัวหน้าส่วนราชการ จำนวน 1 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured interview) ซึ่งใช้สำหรับสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้ วิจัยศึกษา วิธี การสร้าง แบบ สัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสารตารางและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการ กำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ

2) นำข้อความจากการสัมภาษณ์ และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น และเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

3) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักสังคหัตถุธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวลวงอำเภอสองยาง จังหวัดตาก ดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับคุณภาพการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวลวงอำเภอสองยาง จังหวัดตาก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังตาราง

การให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวลวง อำเภอสองยาง จังหวัดตาก โดยภาพรวม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ	3.92	0.75	มาก
2. ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้	4.01	0.66	มาก
3. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการที่รวดเร็ว	4.00	0.67	มาก
4. ด้านการประกันคุณภาพหรือการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ	4.00	0.64	มาก
5. ด้านการเอาใจใส่ผู้รับบริการเป็นรายบุคคล	4.03	0.64	มาก
ภาพรวม	3.99	0.62	มาก

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวลวงอำเภอสองยาง จังหวัดตาก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางเพิ่มคุณภาพในการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวลวง อำเภอสองยาง จังหวัดตาก มีดังนี้

1. ทาน การให้บริการอย่างเต็มความสามารถ การให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำ ให้บริการด้วยความเต็มใจสนับสนุนกิจกรรมชุมชน ให้คำปรึกษาที่สร้างสรรค์ด้วยจิตอาสาและให้บริการด้วยความเสมอภาค ให้บริการแบบเต็มอำนาจหน้าที่ตามระเบียบกฎหมาย และมีการบรรเทาทุกข์ความเดือดร้อนแบ่งปันอำนาจการช่วยเหลือด้านสิ่งของ

2.ปียวจา มีความเต็มใจที่จะให้บริการด้วยกิริยาอาการมีความสุข การพูดด้วยวาจาสุภาพ เจ้าหน้าที่มีความสุขในการให้บริการ เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำที่สร้างสรรค์และยอมรับความคิดเห็นของประชาชนที่มาใช้บริการ และให้บริการด้วยมิตรไมตรี จริ่งใจ มีสัจจะ ปฏิบัติตามนโยบายที่ได้สัญญาไว้ตอนหาเสียง

3.อัตรจริยา การให้บริการด้วยความกระตือรือร้น การปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์และช่วยแก้ปัญหา ให้บริการแนวการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรในองค์กรด้านการมีจิตอาสา ให้บริการด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นกันเอง และมีการเสียสละ พุ่มเท รู้จักแก้ปัญหาด้วยปัญญา

4.สมานัตตตา ให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอภาค การให้บริการอย่างสม่ำเสมอให้เกิดประโยชน์การวางตนเป็นกลาง และเจ้าหน้าที่มีบุคลิกภาพที่ดีการรู้จักวางตนอย่างเหมาะสมการและสร้างอาชีพให้ชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักสังคหัตถุธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวด อำเภอสองยาง จังหวัดตาก ผู้วิจัยอภิปรายผลจากข้อค้นพบตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับคุณภาพการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวด อำเภอสองยาง จังหวัดตาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวด ได้เล็งเห็นความสำคัญของการให้บริการประชาชน มีการจัดประชุมอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามการดำเนินงาน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวิทยา อธิธิญาโน (กางเกตุ) (2561) พบว่า คุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ่อใหญ่ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม” คุณภาพการให้บริการประชาชน ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ่อใหญ่ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ กิจกรรมการให้บริการ พฤติกรรมการให้บริการ การปฏิบัติตามแผน การติดตามผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรินทร์ญา ทวีอนันต์ธนกุล (2557) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้าน การเงินการคลังท้องถิ่นเทศบาลในจังหวัดนครสวรรค์ " ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังท้องถิ่นของเทศบาลในจังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวด อำเภอสองยาง จังหวัดตาก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา แสงผาบ (2557) พบว่า “การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหัตถุธรรมของสถานีดารวจภูธรอากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน” ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการ

ให้บริการประชาชนตามหลักสังคหัตถุธรรมของสถานีตำรวจภูธรท่าอากาศยาน อำเภอลำพูน จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชน ที่มี เพศ และความถี่ในการมาใช้บริการ ต่างกัน มีระดับการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหัตถุธรรมของสถานีตำรวจภูธรท่าอากาศยาน อำเภอลำพูน จังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภานรินทร์ ไชยเอิก (2561) พบว่า “ความพึงพอใจต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ อำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” ความพึงพอใจต่อของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ อำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา เพศ อายุ และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลวรรณ แสนคำลือ (2557) พบว่า “การให้บริการตามหลักสังคหัตถุธรรมของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองลำพูน อำเภอมือง จังหวัดลำพูน” ผลการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหัตถุธรรมของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองลำพูน อำเภอมือง จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการตามหลักสังคหัตถุธรรมของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองลำพูน อำเภอมือง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

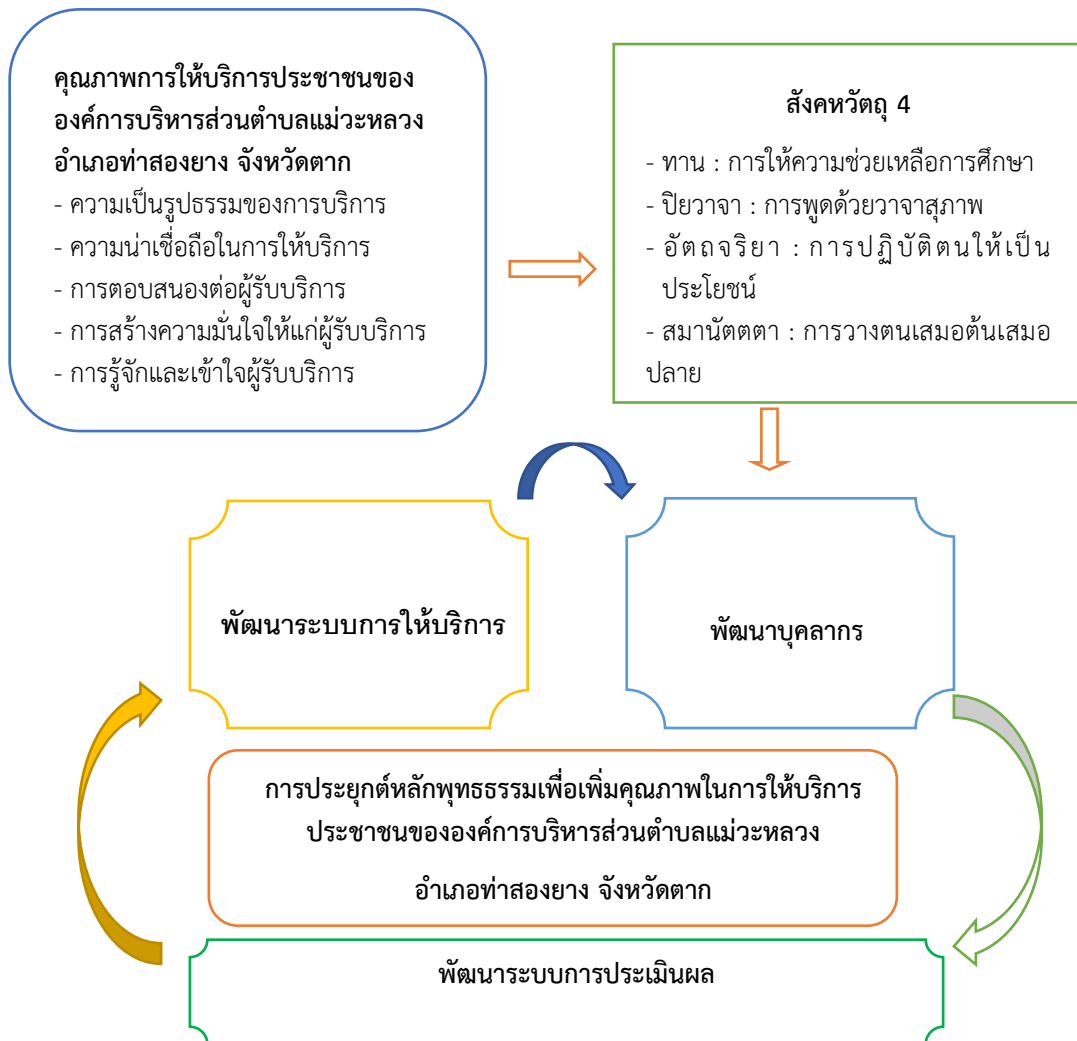
อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางเพิ่มเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง โดยการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 สรุปได้ดังนี้ 1)ด้านทาน : การให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำ ให้บริการด้วยความเต็มใจสนับสนุนกิจกรรมชุมชน ให้คำปรึกษาที่สร้างสรรค์ด้วยจิตอาสาและให้บริการด้วยความเสมอภาค ให้บริการแบบเต็มอำนาจหน้าที่ตามระเบียบกฎหมาย และมีการบรรเทาทุกข์ความเดือดร้อนแบ่งปันอำนวยความสะดวกด้านสิ่งของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตรา แสงผาบ (2557) พบว่า การให้บริการตามหลักสังคหัตถุธรรมของสำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน 1) ระดับความพึงพอใจในการให้บริการตามหลักสังคหัตถุ 4 พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็น ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านอรรถจริยาอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านทาน ปิยวาจาและสมานัตตตา อยู่ในระดับปานกลาง 2) ด้านปิยวาจา : การพูดด้วยวาจาสุภาพ เจ้าหน้าที่ที่มีความสุภาพในการให้บริการ เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำที่สร้างสรรค์และยอมรับความคิดเห็นของประชาชนที่มาใช้บริการ และให้บริการด้วยมิตรไมตรี จริใจ มีสัจจะ ปฏิบัติตามนโยบายที่ได้สัญญาไว้ตอนหาเสียง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อติศักดิ์ จ้อยรักษา (2558) พบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานตามหลักสังคหัตถุธรรมเทศบาลตำบลหนองหอย อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ 1) ความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานตามหลักสังคหัตถุธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านสมานัตตตา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านอรรถจริยา การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานตามหลักสังคหัตถุธรรม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา

อาชีพและรายได้ พบว่า มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน ปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ 3) ด้านอัตถจริยา : การปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์และช่วยแก้ปัญหา ให้บริการแนวการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรในองค์กรด้านการมีจิตอาสา ให้บริการด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นกันเอง และมีการเสียสละ ทุ่มเท รู้จักแก้ปัญหาด้วยปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สัญญา นวลด้ว (2558) พบว่า การให้บริการทางการแพทย์ฉุกเฉินตามหลักสังคหัตถธรรมของเทศบาลตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่เน้นในเรื่อง การปลูกจิตสำนึกในการปฏิบัติงานด้วยจิตอาสา ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความสุภาพอ่อนโยน ให้ความเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ ความประทับใจ ความเลื่อมใสศรัทธาแก่ประชาชนผู้รับบริการ ดังนั้นควรส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องการปฏิบัติงานโดยใช้หลักสังคหัตถธรรม ทั้ง 4 ด้าน เป็นแบบอย่างให้กับผู้ได้บังคับบัญชา ราษฎรในพื้นที่และชุมชน ควรจัดฝึกอบรมสร้างจิตสำนึกให้กับบุคลากรทุกคน ให้ตระหนักถึงการสื่อสารที่ดีทั้งการพูดจา การแสดงออก และสื่อต่างๆ ควรมีการเสริมสร้างการปฏิบัติงานด้วยจิตอาสา ช่วยเหลือชุมชนหรือประชาชนเพิ่มมากขึ้น และควรสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรในการมีส่วนร่วมในการทำงานด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการวางตนในฐานะผู้ให้บริการประชาชน 4) ด้านวิมังสา : เป็นการทำงานด้วยความรอบคอบ หมั่นตรวจตราการทำงานอย่างละเอียดถี่ถ้วน เมื่อพบอุปสรรคหาสาเหตุแล้วหาทางแก้ไขได้อย่างถูกวิธี และผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่เน้นในเรื่องของการปฏิบัติงานที่ต้องมีความรักต่องานที่ทำ ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก มีความมานะพากเพียรในการทำงาน เอาใจใส่ต่อหน้าที่การงานที่ได้รับผิดชอบหรือได้รับมอบหมาย หมั่นพิจารณาไตร่ตรองการทำงานต่างๆ ให้เป็นไปตามขั้นตอนและระเบียบที่กำหนดไว้ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และ 4) ด้านสมานัตตตา : การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอภาค การให้บริการอย่างสม่ำเสมอให้เกียรติมีการวางตนเป็นกลาง และเจ้าหน้าที่มีบุคลิกภาพที่ดีการรู้จักวางตนอย่างเหมาะสมการและสร้างอาชีพให้ชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวกร สมบูรณ์ (2558) พบว่า การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามหลักสังคหัตถธรรมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลสันทรายงาม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มุ่งเน้นให้มีการฝึกทบทวนความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยต่างๆ อยู่เสมอ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนทุกคนควรจะมีการพูดจาด้วยวาจาที่สุภาพ มีการฝึกฝนตนอยู่เสมอ วางตัวให้เหมาะสมกับการเป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการประยุกต์หลักสังคหัตถุธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ะหลวง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก สามารถนำมากำหนดเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย ได้ดังนี้

สรุปองค์ความรู้ที่ได้ได้ดังนี้

1) **พัฒนาระบบการให้บริการ** คือ ลดขั้นตอนและระยะเวลาในการให้บริการ เพิ่มช่องทางการรับบริการ พัฒนาระบบการ ติดตามผล

2) **พัฒนาบุคลากร** คือ พัฒนาทักษะการให้ บริการ ปลุกฝังจิตสำนึกการ บริการ พัฒนาความรู้ ความ สามารถ

3) พัฒนาระบบการประเมินผล คือ จัดทำระบบประเมินผล ความพึงพอใจของ ประชาชน ให้รางวัลแก่หน่วยงาน และบุคคลที่มีผลงานดี นำผลประเมินไป พัฒนาการให้บริการ

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักสังคหัตถุธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวดหลวง อำเภอสองยาง จังหวัดตาก” ทำให้เห็นว่า ผู้บริหาร และ พนักงาน เห็นความสำคัญของการบริหารคุณภาพการให้บริการประชาชน เพื่อติดตามการ ดำเนินงานทั้ง 5 ด้าน นำปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ มาวางแผน พัฒนาการดำเนินงานให้ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และแนวทางเพิ่มคุณภาพการให้บริการประชาชนโดยการ ประยุกต์หลักสังคหัตถุ 4 การให้บริการอย่างเต็มความสามารถ มีความเต็มใจที่จะให้บริการด้วย กิจยาอาการมีความสุข การให้บริการด้วยความกระตือรือร้น ให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ ควร วางแผนการดำเนินงานและหาวิธีปรับปรุงงานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเมินการปฏิบัติงาน พัฒนา กิจกรรมด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวดหลวงควรพัฒนาระบบการให้บริการแบบครบวงจร (One-Stop Service) และจัดทำระบบติดตามผลการให้บริการแบบเรียลไทม์
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวดหลวงควรพัฒนาระบบการประเมินผลและติดตามผลการ ให้บริการ ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และพัฒนาระบบร้องเรียนและการ เยียวยาผู้เสียหาย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวดหลวงควรมีการจัดอบรมให้เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการให้บริการ ด้วยความเป็นมิตร และปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สะอาด ปลอดภัย ทันต่อเหตุการณ์
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวดหลวงควรบริการด้วยการเข้าถึงกับชุมชนโดยการลงพื้นที่ พบปะท่อมเพื่อประชาชน
- 3) บริการด้วยจิตอาสา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้มารับบริการมีระบบการติดตามผลและ ประเมินผลการให้บริการ
- 4) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวดหลวงควรเพิ่มช่องทางการรับฟังความคิดเห็นของ ประชาชน และความโปร่งใสในการให้บริการ
- 5) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวดหลวงควรมีการปฏิบัติต่อประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียม เสียสละรู้จักแก้ไขปัญหาด้วยปัญญา
- 6) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวดหลวงควรมีการลงพื้นที่พบปะและศึกษาความต้องการของ ชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้หลักธรรมอื่นนอกจากสังคหัตถุธรรม เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยว่าเหมือนหรือแตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้อย่างไรบ้าง

2) ควรมีการศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาให้เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเป็นกลางในพื้นที่จังหวัดตาก

References

- กมลวรรณ แสนคำลือ. (2557). การให้บริการตามหลักสังคหัตถุธรรมของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- จิตรา แสงผาบ. (2557). การให้บริการตามหลักสังคหัตถุธรรมของสำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- ปรีชา แสงผาบ. (2557). การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหัตถุธรรมของสถานีตำรวจภูธรทากาศอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระวิทยา อธิธัญญา (กางเกตุ). (2561). คุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ่อใหญ่ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- ภานรินทร์ ไชยเอิก. (2561). ความพึงพอใจต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา. *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- วิรินทร์ญา ทวีอนันต์ธนกุล. (2557). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังท้องถิ่นเทศบาลในจังหวัดนครสวรรค์. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- สัญญา นวลด้ว. (2558). การให้บริการทางการแพทย์ฉุกเฉินตามหลักสังคหัตถุธรรมของเทศบาลตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- สุรกันต์ เข้มเพชร. (2556). การประเมินกระบวนการทำงานเพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงานของอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*

อดิศักดิ์ จ้อยรักษา. (2558). ประสิทธิภาพในการบริหารงานตามหลักสังคหัตถุธรรมของเทศบาลตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การประยุกต์หลักพลธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานตามนโยบาย

1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

Bala-Dhamma Integration for Increasing Operational Efficiency According to One Tambon One Product Policy of Mae Tha District Office in Lamphun Province

สุดารัตน์ เมืองใจ Sudarat Mueamgjai

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Lamphun Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

nepjune503@gmail.com

Received 2024/04/20

Revised 2024/06/12

Accepted 2024/08/12

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน 2)เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3)แนวทางการประยุกต์หลักพลธรรมในการส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน การวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ จำนวน 169 คน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.952 และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป/คน โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่า ผู้ประกอบการมีระดับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ประกอบการที่มีเพศ อายุ อาชีพ รายได้ มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3) แนวทางการประยุกต์หลักพลธรรมในการส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงาน พบว่า 1. ปัญญาพละ กำลังความรู้ ความเข้าใจ 2.วิริยพละ กำลังความเพียร การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรัก 3.

อนวัชชพละ กำลังความสุจริต การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมีวินัย และ 4.สังคหพละ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ, 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์, พละ 4.

Abstract

The purposes of research were: 1) to examine the effectiveness level of operations according to One Tambon One Product policy of Mae Tha District Office in Lamphun Province, 2) to compare opinions on the effectiveness of operations according to One Tambon One Product policy of Mae Tha District Office in Lamphun Province classified by personal factors, and 3) to present the guidelines for *Bala-Dhamma* application in the promoting effectiveness of operations according to One Tambon One Product policy of Mae Tha District Office in Lamphun Province. This study was a mixed method with a quantitative research; the data were collected using a questionnaire with a reliability value of 0.952. The sample consisted of 169 people from entrepreneurs in One Tambon One Product of Mae Tha District. The data were analyzed using statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, T-tests and F-test with a qualitative research by in-depth interviews from 10 key informants. Data were analyzed by descriptive content analysis

The results showed that

1) The effectiveness level of operations according to One Tambon One Product of Mae Tha District Office in Lamphun Province was found that the entrepreneurs had the effectiveness level of operations according to One Tambon One Product policy of Mae Tha District Office in Lamphun Province, all five aspects. Overall, it was at a high level. ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = 0.34).

2) The results of comparing opinions regarding the effectiveness of operations according to One Tambon One Product of Mae Tha District in Lamphun Province classified by personal factors, it was found that entrepreneurs by having gender, age, occupation, income and opinions on the effectiveness of operations according to One Tambon One Product of Mae Tha District Office in Lamphun did not different. Therefore, the research hypothesis was rejected.

3) Guidelines for *Bala-Dhamma* application in the promoting effectiveness of operations according to One Tambon One Product policy of Mae Tha District Office in Lamphun Province. 1. *Paññā-Bala*: the power of knowledge, intelligence came from learning and thinking. 2. *Viriya-Bala*: the power of perseverance; performing work duties with love. 3. *Anavajja-Bala*: the power of honesty; performing work duties with discipline. And 4. *Saṅgaha-Bala*: the power of assistance; performing duties with sacrifice.

Keywords: Efficiency, One Tambon One Product, Bala-Dhamma.

บทนำ

ในปัจจุบันที่ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ และประชาชนทุกระดับประสบปัญหาต่างๆ ซึ่งปัญหาหนึ่งที่ประชาชนระดับรากหญ้า ซึ่งเป็นคนกลุ่มที่มีจำนวนมากของประเทศ คือปัญหาของความยากจน รัฐบาลจึงได้ประกาศทำสงครามกับความยากจน โดยได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาว่าจะจัดให้มีโครงการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ เพื่อให้แต่ละชุมชนได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้า โดยรัฐพร้อมที่จะเข้าช่วยเหลือในด้านความรู้สมัยใหม่ และการบริหารจัดการ เพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วยระบบร้านค้าเครือข่าย และโลจิสติกส์ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ โดยให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างรายได้ ด้วยการนำทรัพยากร และภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่ม เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2558 : 3-11)

อำเภอแม่ทา ประกอบด้วย 8 ตำบล 71 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด 37,977 คน โดยอำเภอแม่ทามีผู้ผลิต ผู้ประกอบการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ (OTOP) จำนวน 45 ราย มีผลิตภัณฑ์ทั้งหมดจำนวน 250 ผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ยังได้นำนโยบายของกรมการปกครองมาพัฒนาในการให้บริการประชาชนและให้อำเภอมุ่งไปสู่อำเภอสร้างสุขและอำเภอวิถีใหม่ โดยเน้นการพัฒนาการให้บริการประชาชนเป็นศูนย์ประสานงานและใช้พื้นที่ของที่ว่าการอำเภอให้เกิดประโยชน์สนองต่อการสร้างรายได้ให้กับประชาชน อำเภอแม่ทามีความโดดเด่นด้านภูมิปัญญาและหัตถกรรมงานฝีมือ รวมทั้งมีกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่น่าวัสดุจากธรรมชาติมาประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นที่สนใจของคนรุ่นใหม่และตอบกระแสรักโลก ที่ผ่านมากลุ่มต่าง ๆ ยังมีข้อจำกัดเรื่องสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ ในการนี้ อำเภอแม่ทาเห็นว่า ที่ว่าการอำเภอเป็นสถานที่ที่คนในพื้นที่เข้ามาใช้บริการ หากได้มีการรวบรวมสินค้าไว้ก็จะเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ให้ผู้คนได้รู้จัก รวมทั้งผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ OTOP และผลิตภัณฑ์ชุมชน จะได้มีสถานที่จำหน่ายเพิ่มขึ้น จึงได้ปรับปรุงห้องโถงชั้นล่างของที่ว่าการอำเภอเป็นศูนย์แสดงสินค้าและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่ทาได้ประสาน

ให้กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ OTOP และผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้นำสินค้ามาจัดแสดงและจำหน่ายที่ศูนย์ดังกล่าว และที่ทำการปกครองอำเภอแม่ทาได้สนับสนุนตัววางผลิตภัณฑ์ สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ที่สอดคล้องกับแผนปฏิรูปราชการกระทรวงมหาดไทย (พ.ศ. 2563 - 2565) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การเสริมสร้างความสุขของชุมชนและพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่ทา, 2566)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยนำหลักกรรม พละ 4 ได้แก่ ปัญญาพละ กำลังความรู้ วิริยพละ กำลังความเพียร อดวิชชพละ กำลังความสุจริต และสังคหพละ กำลังการสงเคราะห์ มาประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิผลการดำเนินงานภายใต้หลักกรรมของพุทธศาสนายกระดับการดำเนินงานของผู้ประกอบการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ให้มีการดำเนินงานที่เหมาะสม และเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้กับที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักพลธรรมในการส่งเสริมประสิทธิผลการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

- ประชากร คือ ผู้ประกอบการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน จำนวน 290 คน
- กลุ่มตัวอย่าง : กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่ม กลุ่มตัวอย่าง (Sampling) โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 169 คน และแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามตำบลของกลุ่มผู้ประกอบการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์
- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารที่ว่าการอำเภอ จำนวน 2 คน, กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านทางพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป, กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 1 คน, กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน และคณะกรรมการเครือข่าย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ระดับอำเภอ จำนวน 3 คน
- เครื่องมือการวิจัย เชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม โดยนำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ โดยแบ่ง

ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ตามหลักผล 4 ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรตามการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน เชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ใน 5 ด้าน ตามหลักผล 4 คือ ปัญญาพละ วิริยพละ อนุวัชพละ สังคหพละ โดยให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ ได้ค่า IOC 1.00 ทุกข้อ ถือว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

- **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟ และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพลธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน มีผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับประสิทธิผลการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการผลิต ด้านประสิทธิภาพ ด้านความพึงพอใจ ด้านการปรับเปลี่ยน ด้านการพัฒนาอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังตาราง

การดำเนินงานตามนโยบาย ๑ ตำบล ๑ ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา โดย ภาพรวม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ด้านการผลิต	๓.๘๗	๐.๔๕	มาก
๒. ด้านประสิทธิภาพ	๓.๘๐	๐.๔๕	มาก
๓. ด้านความพึงพอใจ	๓.๘๓	๐.๔๙	มาก
๔. ด้านการปรับเปลี่ยน	๓.๙๔	๐.๓๙	มาก
๕. ด้านการพัฒนา	๓.๙๓	๐.๓๗	มาก
ภาพรวม	๓.๘๗	๐.๓๔	มาก

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้ประกอบการที่มีเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางเพิ่มการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยการประยุกต์หลักผล 4 สรุปได้ดังนี้

1) ด้านปัญญาพละ กำลังความรู้ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้อย่างสม่ำเสมอ ควรมีความรู้ และต้องชวนขยายหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ ต้องมีการคิด การวางแผนก่อนลงมือปฏิบัติ

2) ด้านวิริพละ กำลังความเพียร ส่งเสริมให้เครือข่ายรู้จักการดำเนินงานอย่างมีระบบร่วมกัน มีการลงพื้นที่พบปะกับเครือข่ายเป็นประจำ มีความขยันมั่นเพียร มีความพยายามในการดำเนินการแก้ไข ปัญหา

3) ด้านอนวัชพละ กำลังความสุจริต การปฏิบัติอย่างซื่อตรงด้วยการประพฤติทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อหน้า และหลังหลัง ต้องยึดหลักแห่งความยุติธรรมซื่อตรง

4) ด้านสังคพละ กำลังการสงเคราะห์ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความทุ่มเทและปรารถนาดี ทำงานบนพื้นฐานการทำประโยชน์แก่คนอื่น มีหลักการเหตุผลที่เที่ยงธรรม มีใจเป็นกลาง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพลธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยอภิปรายผลจากข้อค้นพบตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ระดับประสิทธิผลการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารของอำเภอแม่ทา ได้ให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้มีการติดตามการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด และต่อเนื่อง โดยได้นำปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะมาวางแผน ปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการประกอบกับผู้บริหารและบุคลากรของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่ทา ได้ลงพื้นที่ติดตามปัญหา และแก้ไขปัญหาและได้รับคำชี้แนะ แนวทางการดำเนินงาน นำมาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนภัทร ทวีศร (2562) พบว่า พระสังฆาธิการมีความเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิศณุพงศ์ กล้ากลีจ (2562) พบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกำแพงเพชร ด้านการเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันกับพระทองพจน์ ธีรธมโม (พรมราช)

(2563) พบว่า สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการด้านอุทกภัยของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ประกอบการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของอำเภอแม่ทา ต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สรุปได้ดังนี้ โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรพล ไชยณรงค์ ศักดิ์ (2562) พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ จำแนกตามอายุ พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระทองพจน์ อีธรรมโม (พรมราช) (2563) พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการด้านอุทกภัยของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ จำแนกตามอาชีพ พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรพล ไชยณรงค์ ศักดิ์ (2562) พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และจำแนกตามรายได้ พบว่า ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศินภา รัตนยอดกฤษ (2558) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ต่างกัน เห็นว่าประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

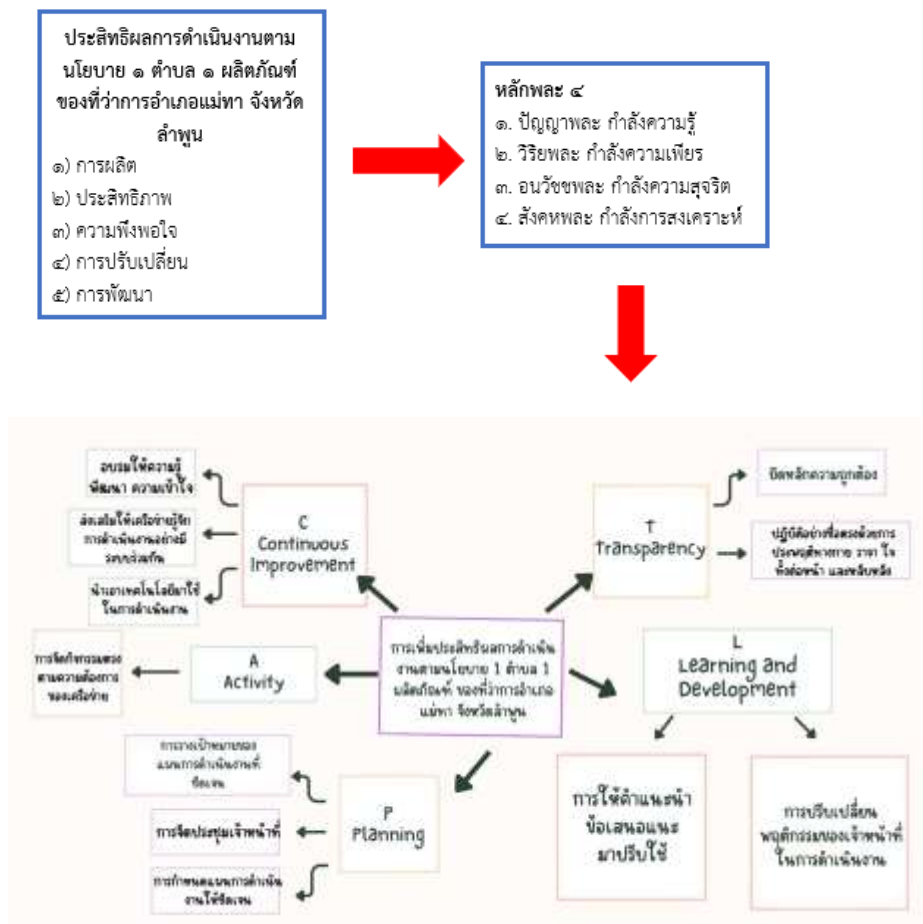
อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 แนวทางเพิ่มประสิทธิผลการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยการประยุกต์หลักผล 4 สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านปัญหาผล กำลังความรู้ การชวนขยายหาความรู้ ข้อมูลเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำความรู้ที่นำมาถ่ายทอดให้แก่ผู้ประกอบการ ทำให้เจ้าหน้าที่ และผู้ประกอบการมีความรู้ และสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เจ้าหน้าที่ต้องฝึกฝนปฏิบัติตนเองอยู่เสมอ ต้องวางคนให้ถูกกับงานเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมความรู้ให้เข้ากับเจ้าหน้าที่กับงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พชณียา มโนสมุทร (2565) พบว่า การเสริมสร้างการให้บริการตามหลักผล 4 ของบุคลากรเทศบาลตำบลเวียงยอง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน 1) ด้านปัญหาผล บุคลากรต้องมีความรอบรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่ ผู้ให้บริการต้องมีความรู้ในเรื่องที่บริการ องค์กรต้องวางคนให้ถูกกับงาน เพื่อสอดคล้องกับแผนการทำงาน เป็นไปตามความต้องการของประชาชน 2) ด้านวิริยผล กำลังความเพียร เจ้าหน้าที่ควรจะมีการลงพื้นที่พบปะกับผู้ประกอบการเป็นประจำ เพื่อเข้าถึงกลุ่มได้อย่างแท้จริง และสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล ปัญหา ความต้องการต่างๆได้ เจ้าหน้าที่จะต้องมีความขยันหมั่นเพียร มีความพยายามในการดำเนินการแก้ไขปัญหา ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ

ซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา และมีความกระตือรือร้นในการทำงาน เจ้าหน้าที่จะต้องใช้ความอดทน อดกลั้น ต่อปัญหา และอุปสรรค อำเภอกวามีการสนับสนุน และพัฒนาทักษะในการดำเนินงานด้านต่างๆให้แก่เจ้าหน้าที่ และเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณภัทร ปินชรรัตน์ (2555) พบว่า บุคลากรธุรกิจประกันวินาศภัยมีความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะต่อคุณสมบัติ/คุณลักษณะของผู้นำองค์กรตามหลักพละ 4 ในธุรกิจประกันภัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้นำองค์กรมีคุณลักษณะผู้นำที่ตรงตามหลักพละ 4 กล่าวคือ ปัญญาพละ มีความสามารถทางสติปัญญาความฉลาดรอบรู้ ในการบริหารจัดการทั้งบริหารตนเองบริหารคน และบริหารกิจการได้เป็นอย่างดี วิริยะพละ มีพลังในการทำงานขับเคลื่อนองค์กร ประกอบกิจการด้วยความวิริยะอุตสาหะไม่หวั่นเกรงปัญหาและอุปสรรคใด ๆ ทั้งสิ้นพร้อมที่จะพัฒนาองค์กรท่ามกลางสภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อนวัชพละ มีความซื่อสัตย์ประกอบธุรกิจด้วยความสุจริตยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมในการบริหาร และสังคหวัตถุ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสร้าง ความสัมพันธ์ต่อบุคคลรอบข้างได้เป็นอย่างดี มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน และวางตนเหมาะสมกาลเทศะได้อย่างสม่ำเสมอคุณลักษณะทั้ง 4 ประการนี้ เป็นคุณลักษณะของผู้นำที่บ่งบอกได้ว่ามีสมารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) กล่าวไว้ว่าพละ 4 คือหลักธรรมของผู้นำ หรือผู้บริหาร 3) ด้านอนวัชพละ กำลังความสุจริต เจ้าหน้าที่จะต้องมีการปฏิบัติอย่างซื่อตรงด้วยการประพฤติทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อหน้า และลับหลัง ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เจ้าหน้าที่จะต้องไม่ประพฤติตนและปฏิบัติตนไปในทางที่เสื่อมเสีย ปฏิบัติงานอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรม ไม่ข้องเกี่ยวกับอบายมุข เจ้าหน้าที่ต้องยึดหลักแห่งความยุติธรรมซื่อตรง หน้าที่การงาน คำมั่นสัญญาแบบแผนกฎหมายที่ถูกต้องดีงาม เจ้าหน้าที่จะต้องมีศีลธรรม ประพฤติตนเหมาะสม ใช้วิชาชีพด้วยความซื่อสัตย์ ไม่แสวงหาประโยชน์ มีทัศนคติที่ดีและพัฒนาตนเอง ปฏิบัติหน้าที่เต็มกำลังความสามารถรวดเร็ว ขยันหมั่นเพียร ถูกต้องสมเหตุสมผล ให้ความเป็นธรรม เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจสุภาพ อ่อนโยน เจ้าหน้าที่จะต้องมีจรรยาบรรณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ คณะเวทย์ (2559) พบว่า เจ้าหน้าที่มีความรู้ด้านกฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ สามารถให้คำแนะนำหรือตอบข้อซักถามต่าง ๆ และช่วยแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี การให้บริการมีความถูกต้อง ซื่อสัตย์ สุจริต เอาใจใส่ในการให้บริการ 4) ด้านสังคหพละ กำลังการสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ควรทำงานบนพื้นฐานการทำประโยชน์แก่คนอื่น ไม่เห็นแก่ตัว เจ้าหน้าที่จะต้องมีความโอบอ้อมอารี การพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน จริงใจ ช่วยเหลือกัน อย่างเสมอต้นเสมอปลาย ความเป็นกันเอง เจ้าหน้าที่ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานที่ดีต่อผู้ร่วมงานและผู้รับบริการ เจ้าหน้าที่จะต้องมีหลักการเหตุผลที่เที่ยงธรรม มีใจเป็นกลาง เจ้าหน้าที่ต้องเคารพในความปรารถนาดีของคนอื่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาศรัณญ อุทโยโร (ปิ่นอำคา) (2562) พบว่า พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีภาวะผู้นำตามหลักอนวัชพละและผู้บริหารก็คือผู้นำในสถานศึกษา ซึ่งโดยทั่วไปผู้นำต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีความเสียสละ แบ่งปัน โอบอ้อมอารีมีจิตที่สุภาพ

บำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม และปฏิบัติตนให้สมควรแก่ฐานะของตน ประเด็นนี้กล่าวได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีภาวะผู้นำตามหลักสังคหผละ

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการประยุกต์หลักพลธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน สามารถนำมากำหนดเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย ได้ดังนี้

สรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

1) C- Continuous Improvement การพัฒนาไม่รู้จบ คือ การหาความรู้ และชวนขยายหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ มีการอบรมให้ความรู้ พัฒนา ความเข้าใจ แก่เครือข่ายในการดำเนินงาน เพื่อให้การพัฒนา ส่งเสริมดำเนินงานนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ และมีการติดตามการ

ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการส่งเสริมให้เครือข่ายรู้จักการดำเนินงานอย่างมีระบบร่วมกัน มีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการดำเนินงาน

2) T- Transparency โปร่งใส คือ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา จะต้องใช้ความอดทน อดกลั้นต่อปัญหา และอุปสรรค และมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ปฏิบัติอย่างซื่อตรงด้วยการประพฤติทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อหน้า และหลังลับหลัง ไม่ประพฤติตนและปฏิบัติตนไปในทางที่เสื่อมเสีย ต้องยึดหลักแห่งความยุติธรรมซื่อตรง มีศีลธรรม ประพฤติตนเหมาะสม และมีจรรยาบรรณ

3) L- Learning and Development การเรียนรู้และการพัฒนา คือ การหาความรู้ และ ขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ มีการอบรมให้ความรู้ พัฒนา ความเข้าใจ แก่เครือข่ายในการดำเนินงาน เพื่อให้การพัฒนา ส่งเสริมดำเนินงานนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ รับฟังข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปพัฒนาการดำเนินงาน และมีการนำมาปรับใช้ การปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของเครือข่าย โดยการให้เครือข่ายมีส่วนร่วมในกิจกรรม พร้อมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะมาปรับปรุงการดำเนินงาน รวมถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงาน

4) P- Planning การวางแผน คือ การกำหนดแผนการดำเนินงานให้ชัดเจน มีการประชุมวางแผนเพื่อหาแนวทางการผลิตหรือการดำเนินงาน กำหนดแผนการดำเนินงานทุกครั้งต้องยึดหลักความถูกต้องและหลักคุณธรรม จริยธรรม โดยมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกคนในการมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการดำเนินงาน การวางแผนให้เหมาะสมกับงาน มีการคิด การวางแผนก่อนลงมือปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินงานมีแบบแผน และการตั้งเป้าหมายเพื่อกำหนดความสำเร็จ การจัดประชุมเจ้าหน้าที่ เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานรวมถึงการจัดเวทีในการประชุมชี้แจงการดำเนินงานให้เครือข่ายรับทราบเป็นประจำ โดยรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมเจ้าหน้าที่ และเครือข่ายในการดำเนินงานที่ถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

5) A - Activity กิจกรรม คือ การจัดกิจกรรมตรงตามความต้องการของเครือข่ายเพื่อส่งเสริมความรัก ความสามัคคี ร่วมแรง ร่วมใจ เป็นหนึ่งเดียวกัน

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพลธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ทำให้เห็นว่า ผู้บริหารของอำเภอแม่ทา ได้ให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้มีการติดตามการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด และต่อเนื่อง โดยได้นำปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะมาวางแผน ปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการประกอบกับผู้บริหารและบุคลากรของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่ทา ได้ลงพื้นที่

ติดตามปัญหา และแก้ไขปัญหาและได้รับคำชี้แนะ แนวทางการดำเนินงานนำมาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น โดยการประยุกต์หลักผละ 4 ได้แก่ 1) ด้านปัญญาพละ กำลังความรู้ การชวนชวนหาความรู้ ข้อมูลเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำความรู้นั้นมาถ่ายทอดให้แก่ผู้ประกอบการ ทำให้เจ้าหน้าที่ 2) ด้านวิริยพละ กำลังความเพียร เจ้าหน้าที่ควรจะมีการลงพื้นที่พบปะกับผู้ประกอบการเป็นประจำ เพื่อเข้าถึงกลุ่มได้อย่างแท้จริง และสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล ปัญหา ความต้องการต่างๆ ได้ 3) ด้านอนวัชชพละ กำลังความสุจริต เจ้าหน้าที่จะต้องมีการปฏิบัติอย่างซื่อตรงด้วยการประพฤติทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อหน้า และหลังลับหลัง ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เจ้าหน้าที่จะต้องไม่ประพฤติตนและปฏิบัติตนไปในทางที่เสื่อมเสีย และ 4) ด้านสังคหพละ กำลังการสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ควรทำงานบนพื้นฐานการทำความประโยชน์แก่คนอื่น ไม่เห็นแก่ตัว เจ้าหน้าที่จะต้องมีความโอบอ้อมอารี การพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน จริงใจ ช่วยเหลือกัน อย่างเสมอต้นเสมอปลาย มีความเป็นกันเอง เจ้าหน้าที่ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานที่ดีต่อผู้ร่วมงาน และผู้รับบริการ เจ้าหน้าที่จะต้องมีหลักการเหตุผลที่เที่ยงธรรม มีใจเป็นกลาง เจ้าหน้าที่ต้องเคารพในความปรารถนาดีของคนอื่น ทั้งนี้แนวทางการเพิ่มประสิทธิผลการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา มีดังนี้ 1) ด้านการผลิต การกำหนดแผนการดำเนินงานให้ชัดเจน การนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานมากขึ้น การประชุมวางแผนเพื่อหาแนวทางการผลิตหรือการดำเนินงาน 2) ด้านประสิทธิภาพ การวางเป้าหมายของแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน และไม่ควรซับซ้อนเข้าใจง่าย การมีส่วนร่วม เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความคิด วิธีการต่างๆ การอบรมให้ความรู้แก่เครือข่ายในการดำเนินงานในแต่ละปีงบประมาณ เพื่อให้การดำเนินงานนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ 3) ด้านความพึงพอใจ การจัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจในแต่ละปีงบประมาณ หรือไตรมาสละ 1 ครั้ง การประสานงานกับเครือข่ายมากขึ้น การให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ต่อการพัฒนาการดำเนินงานของเครือข่าย และกลุ่มที่สนใจ การดำเนินงานที่ชัดเจน รอบรู้ การจัดกิจกรรมตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการ การบริการ 4) ด้านการปรับเปลี่ยน การจัดแผนในการดำเนินงานในแต่ละปีงบประมาณ การปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ การให้ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงการ 5) ด้านการพัฒนาการจัดเวทีในการประชุมชี้แจงการดำเนินงานให้เครือข่ายรับทราบเป็นประจำ รับฟังข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพัฒนาการดำเนินงาน การจัดประชุมเจ้าหน้าที่ เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงาน และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน การจัดอบรม เพื่อพัฒนาทักษะในการดำเนินงานให้แก่เจ้าหน้าที่ และเครือข่าย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) อำเภอแม่ทาควรมีการกำหนดแผนการดำเนินงานทุกครั้ง และจะต้องยึดหลักความถูกต้อง และหลักคุณธรรม จริยธรรม

- 2) อำเภอแม่ทาควรมีแผนงานในการปฏิบัติงาน การติดตามการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และให้ข้อเสนอแนะที่ช่วยให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ
- 3) อำเภอแม่ทาควรมีการสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ และเครือข่ายได้มีการบริหารจัดการความรู้ อย่างเหมาะสมเพื่อนำไปพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) อำเภอควรมีการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำปัญหา ข้อเสนอแนะไปพัฒนา และต่อยอดการวางแผนดำเนินงาน
- 2) อำเภอควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ และเครือข่าย เพื่อให้เกิดการทบทวนและวางแผนที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานได้
- 3) อำเภอควรมีการจัดอบรมกระบวนการทำงานเป็นทีมให้กับเจ้าหน้าที่และเครือข่ายเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) อำเภอควรมีการศึกษาการให้บริการประชาชน โดยใช้หลักธรรมอื่นนอกจากหลักพลธรรม เช่น อิทธิบาท 4 สังคหวัตถุธรรม เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบ ผลการวิจัยว่าจะเหมือน หรือ แตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้อย่างไรบ้าง
- 2) อำเภอควรมีการติดตาม และประเมินผลจากการนำหลักพลธรรมมาประยุกต์ใช้กับการเพิ่มประสิทธิผลการดำเนินงานตามนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของที่ว่าการอำเภอแม่ทา

References

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2558). “คู่มือการดำเนินงานผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP รายใหม่ ประจำปี 2558”.
- ธนภัทร ทวีศรี. (2557). “ประสิทธิผลการบริหารงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด กาญจนบุรี”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิศณุพงศ์ กล้ากลิจ. (2562). “ต้นแบบการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกำแพงเพชร”. พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
- พระทองพจน์ ธีรธมโม. (2563). “ประสิทธิผลการบริหารจัดการด้านอุทกภัยของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
- พีรพล ไชยณรงค์ศักดิ์. (2562). “ประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา”. วิทยานิพนธ์รัฐ

- ประวัติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศศิณา รัตนยอดกฤษ. (2558). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- พัชนียา มโนสมุทร. (2565). การเสริมสร้างการให้บริการตามหลักพระธรรมของบุคลากรเทศบาล ตำบลเวียงยอง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณภัทร ปิณฑรัตน์. (2555). “คุณลักษณะของผู้นำองค์กรตามหลักพระ 4 ในธุรกิจประกันภัย”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุภาภรณ์ คณะเวทย์. (2559). “ความพึงพอใจของบุคลากรต่อการให้บริการงานการเงินโรงพยาบาล มหาสารคาม”. วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม. 13 (3) (กันยายน - ธันวาคม) : 100.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่ทา. (2566). “เปิดศูนย์แสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนอำเภอแม่ทา”.
- พระมหาศรีณญ อุทโยโร (ปิ่นอำคา). (2562). ภาวะผู้นำตามหลักพระ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. ปรินญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน A Study of the School Lunch Project Management Components of Schools

วราภรณ์ อริยชาติ Waraporn Ariyachat

นวพร วรรณทอง Nawaporn Wannatong

วาโร เพ็งสวัสดิ์ Waro Phengsawat

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

Waraporn.Ar65@snru.ac.th

Received 2024/04/24

Revised 2024/07/03

Accepted 2024/07/16

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน และ 2) เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยจากการศึกษาเอกสาร ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ตั้งแต่ปี 2557 – 2566 2) ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) องค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านอาคารสถานที่ 4) ด้านวัสดุและอุปกรณ์ และ 5) ด้านกระบวนการดำเนินงาน

2) การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบองค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : โครงการอาหารกลางวัน, องค์ประกอบ, การบริหารงานโครงการ

Abstract

This article is part of the research on the development of School lunch project administrative indicators under the office of nakhon phanom primary educational

service area office 2. The objectives are 1) to study the administrative components of the school lunch program and 2) to evaluate the appropriateness of the administrative components of the school lunch program. Using a research process from document study consisting of 2 steps: 1) Study documents and research related to the administration of the school lunch program from 2014 - 2023 2) Evaluate the appropriateness of the administration components of the school lunch program. school By 5 experts, the tools used in the research were a document synthesis form and a questionnaire. Statistics used included frequency, percentage, mean and standard deviation.

The research findings revealed

1) There are 5 components of school lunch project administration 1) personnel, 2) budget, 3) buildings, 4) materials and equipment, and 5) operational processes.

2) Evaluating the appropriateness of the administrative components of the school lunch program. Every element is appropriate at the highest level.

Keywords: School lunch project, Components, Project management

บทนำ

อาหารกลางวันเป็นมื้อที่สำคัญสำหรับเด็กในวัยเรียน เด็กวัยนี้เป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโต มีการเรียนรู้ทำกิจกรรมต่าง ๆ จึงควรได้รับพลังงานและสารอาหารอย่างเพียงพอ และครบถ้วนทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณตามความต้องการของร่างกาย การจัดการอาหารให้เด็กจึงควรคำนึงถึงปริมาณและสารอาหารที่ได้รับเพื่อโภชนาการที่ดีอันเป็นรากฐานที่สำคัญของชีวิต การจัดการอาหารที่มีคุณภาพและมาตรฐานโภชนาการจะช่วยส่งเสริมให้เด็กในวัยนี้มีโภชนาการที่เหมาะสม โดยเฉพาะอาหารกลางวันซึ่งมีความจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กในวัยเรียน รัฐบาลจึงตระหนักถึงการพัฒนาประชากรของประเทศ หลังพบว่าเด็กวัยเรียนมีความขาดแคลนอาหารกลางวัน และได้รับสารอาหารไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ส่งผลให้เกิดภาวะทุพโภชนาการ ทำให้การเจริญเติบโตไม่เป็นตามเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด รัฐบาลจึงมุ่งมั่นในการแก้ปัญหานี้โดยจัดตั้งโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาขึ้น โดยดำเนินการครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ.2495 (สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน, 2565) และได้ตราพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาขึ้น ในปี พ.ศ. 2535 เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีความขาดแคลนอาหารกลางวันให้รอดพ้นจากภาวะทุพโภชนาการ (วันทาศิริ สิงห์สถิต, 2555)

แม้ว่ารัฐบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงโรงเรียนให้ความสำคัญกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันมาอย่างต่อเนื่อง แต่มักได้รับเสียงสะท้อนและเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาในการ

ดำเนินงานอยู่เสมอ (สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน, 2565) ทั้งการร้องเรียนเรื่องคุณภาพและปริมาณของอาหาร การทุจริตเงินค่าอาหารกลางวัน เป็นเหตุให้โรงเรียนที่มีการร้องเรียนถูกตรวจสอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายโรงเรียน เมื่อตรวจสอบในหลายโรงเรียนไม่มีมูลความผิด แต่โรงเรียนต่าง ๆ ประสบปัญหาด้านงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน โรงเรียนไม่ใช่โปรแกรม Thai School Lunch ในการจัดสำหรับอาหารแก่นักเรียน นอกจากนี้บุคลากรที่เกี่ยวข้องยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงบประมาณโครงการอาหารกลางวันที่ถูกต้อง ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ ซึ่งเป็นเหตุให้มีบุคลากรต้องถูกไล่ออกจากราชการหลายคน รวมถึงยังพบปัญหาด้านอาคารสถานที่ ด้านวัสดุและอุปกรณ์ การเลือกรูปแบบการดำเนินโครงการ รวมถึงการนิเทศ ติดตามและประเมินผลโครงการอีกด้วย (ชนก แสนติยศ, 2557) ซึ่งปัญหาเหล่านี้รัฐบาลพยายามแก้ไขโดยการเพิ่มงบประมาณเงินอุดหนุนค่าอาหารกลางวันแก่นักเรียน ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ และขนาดของโรงเรียน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพของอาหารกลางวันของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้โรงเรียนที่ได้รับงบประมาณต้องมีระบบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนที่ดีด้วย (พบพร ผดุงพล, 2565)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนมีความจำเป็นและมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งกับโภชนาการของนักเรียน และเป็นที่สนใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาตลอด หากโรงเรียนมีบริหารงานโครงการอาหารกลางวันที่ดีก็จะประโยชน์อย่างสูงสุดกับทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนเพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ และเป็นแนวทางในการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนแก้ไขปัญหา ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน
- 2) ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

- 1.1 ศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ตามแนวคิดของนักวิชาการและเอกสารที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 แหล่ง

1.2 สัเคราะห์องค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน โดยการนำข้อมูลที่ได้มาจัดใหม่ในตารางแจกแจงความถี่ เพื่อให้ทราบว่าข้อมูลแต่ละค่าหรือข้อมูลแต่ละกลุ่มเกิดขึ้นซ้ำ ๆ กัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัเคราะห์เอกสาร ซึ่งเป็นตารางแจกแจงความถี่ของข้อมูลที่ได้จากการสัเคราะห์องค์ประกอบของแนวคิดของนักวิชาการ และนักวิจัยต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบ

นำองค์ประกอบที่ได้จากการสัเคราะห์ข้อมูลเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบ ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิไว้ ดังนี้ 1) อาจารย์มหาวิทยาลัย ที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอก มีประสบการณ์ในการสอน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางการบริหาร การศึกษา และมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา 10 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน และ 3) ครู ที่มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ และมีประสบการณ์ในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามรูปแบบของ Likert's Scale

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบจากค่าเฉลี่ย (Mean) โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่าเป็นองค์ประกอบมีความเหมาะสม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ความถี่ 2. ร้อยละ 3. ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน สามารถสรุปได้ดังตารางโดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 1 การสัเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน

ที่	องค์ประกอบของ การบริหารงานโครงการอาหาร กลางวันในโรงเรียน	บุคลากร (2557)	กรรมการ (2557)	ผู้ช่วย (2557)	นักเรียน (2557)	ผู้ปกครอง (2558)	ครู (2560)	นักเรียน (2561)	ผู้ช่วย (2563)	ผู้ปกครอง (2563)	ผู้ช่วย (2565)	ความถี่	ร้อยละ	องค์ประกอบที่คัดเลือก
1	ด้านบุคลากร											7	70	✓
	ด้านบุคลากร	✓	✓	✓			✓	✓		✓				
	ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับ โครงการ				✓									
2	ด้านงบประมาณ											8	80	✓
	ด้านงบประมาณ	✓	✓	✓		✓	✓	✓						
	ด้านการบริหารงบประมาณ				✓									
	ด้านการเงินและงบประมาณ								✓					
3	ด้านอาคารสถานที่	✓		✓	✓		✓			✓		5	50	✓
4	ด้านวัสดุและอุปกรณ์	✓	✓	✓	✓		✓					5	50	✓
5	ด้านกระบวนการดำเนินงาน											5	50	✓
	กระบวนการดำเนินงาน	✓	✓			✓								
	ด้านวิธีดำเนินการ						✓							
	ด้านการดำเนินงานอาหารกลางวัน										✓			
6	ด้านการนิเทศและการประเมินผล โครงการ											4	40	
	การประเมินผลโครงการ		✓											
	ด้านการนิเทศและการประเมินผล โครงการ				✓									
	ด้านการนิเทศและติดตามผล					✓								
	ด้านกำกับ ติดตาม							✓						
7	ด้านการบริหารจัดการ			✓						✓	✓	3	30	
8	ด้านสภาพแวดล้อม		✓							✓		2	20	
9	ด้านรูปแบบในการบริหารโครงการ อาหารกลางวัน				✓							1	10	
10	ด้านความร่วมมือจาก บุคคลภายนอก						✓					1	10	

ตาราง 1 (ต่อ)

ที่	องค์ประกอบของ การบริหารงานโครงการอาหาร กลางวันในโรงเรียน	บุณธรรม ปัทมาดร (2557)	วรรณภา กาโยงแว่น (2557)	ณัฏยา ศรีวงศ์ (2557)	ชนก แสนดิยต์ (2557)	ณัฐวรรณ ตระจนอก (2558)	เสมอ สร้อยคำ (2560)	นณล ธนเจริญวัชร (2561)	ชัยครุฑ สุพรรณ (2563)	สมิตา สุขหอม (2563)	ปรางทิพย์ เจียมกลิ่น (2565)	ความถี่	ร้อยละ	องค์ประกอบที่คัดเลือก
11	ด้านการบริหารโครงการ					✓						1	10	
12	ด้านนโยบาย							✓				1	10	
13	ด้านอาคารสถานที่ และวัสดุ อุปกรณ์							✓				1	10	
14	ด้านโครงการเกษตรเพื่ออาหาร กลางวัน							✓				1	10	
15	ด้านการบริการ								✓			1	10	
16	ด้านสุขาภิบาล								✓			1	10	
17	ด้านโภชนาการ								✓			1	10	
18	ด้านการบูรณาการการจัดการ เรียนการสอน										✓	1	10	
19	ด้านการมีส่วนร่วม										✓	1	10	
20	ด้านผลิตและผลลัพธ์										✓	1	10	
21	ด้านวัดคุณติบ									✓		1	10	
รวม		5	6	5	6	4	6	6	4	5	5			

จากตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน พบว่า องค์ประกอบของการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน มีทั้งสิ้น 21 องค์ประกอบ จากแหล่งข้อมูล 10 แหล่ง ผู้วิจัยได้คัดเลือกองค์ประกอบ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาจากองค์ประกอบที่มีความถี่ร้อยละ 50 ของ แหล่งข้อมูลทั้งหมด ผลการสังเคราะห์ดังกล่าวทำให้ได้องค์ประกอบของการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ดังนี้ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านอาคารสถานที่ 4) ด้านวัสดุและอุปกรณ์ และ 5) ด้านกระบวนการดำเนินงาน

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน

ตารางที่ 2 แสดงผลประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน (ค่าเฉลี่ยจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน) ดังตารางนี้

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้	ความเหมาะสม		
			χ	S.D.	ความหมาย
1. ด้านบุคลากร	การบริหารบุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจ การกำหนดบทบาทหน้าที่ และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ และทักษะในการดำเนินงาน รวมถึงการสรรหาบุคลากรในการประกอบอาหาร การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากร	1. โรงเรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน แก่บุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน	5	0.00	มากที่สุด
		2. โรงเรียนกำหนดบทบาทหน้าที่ และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะในการดำเนินงานโครงการ	5	0.00	มากที่สุด
		3. โรงเรียนมีการสรรหาบุคลากรในการประกอบอาหารที่มีความรู้ความสามารถ	5	0.00	มากที่สุด
		4. โรงเรียนมีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากรอยู่เสมอ	5	0.00	มากที่สุด
		รวม	5	0.00	มากที่สุด
2. ด้านงบประมาณ	การบริหารเงินอุดหนุนโครงการอาหารกลาง โดยการจัดทำแผนการบริหารงบประมาณ แผนการจัดหางบประมาณเพิ่มเติมเพื่อทดแทนส่วนที่หมดไป ส่วนที่หมดไป รวมถึงการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เก็บรักษาเงินและเก็บรักษาเงินด้วยวิธีที่เหมาะสม การจัดทำบัญชีและเอกสารหลักฐานทางการเงินในการดำเนินโครงการ การติดตาม ตรวจสอบการเบิกจ่ายเงิน และควบคุมการใช้จ่ายเงิน รวมถึงการรายงานการใช้งบประมาณในการดำเนินโครงการ	1. โรงเรียนมีการจัดทำแผนการบริหารงบประมาณ แผนการจัดหางบประมาณเพิ่มเติมเพื่อทดแทนส่วนที่หมดไป	5	0.00	มากที่สุด
		2. โรงเรียนมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เก็บรักษาเงินและเก็บรักษาเงินด้วยวิธีที่เหมาะสม	5	0.00	มากที่สุด
		3. โรงเรียนมีการจัดทำบัญชีและเอกสารหลักฐานทางการเงินในการดำเนินโครงการอย่างสม่ำเสมอ เป็นปัจจุบัน	5	0.00	มากที่สุด
		4. โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบการเบิกจ่ายเงิน และควบคุมการใช้จ่ายเงิน	5	0.00	มากที่สุด
		5. โรงเรียนมีการรายงานการใช้งบประมาณเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินโครงการ	5	0.00	มากที่สุด
		รวม	5	0.00	มากที่สุด
3. ด้านอาคารสถานที่	การบริหารอาคารสถานที่ในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน วางแผนการใช้อาคาร มอบหมายงานให้มีครูหรือบุคลากรดูแลรับผิดชอบ แยกสถานที่ประกอบอาหารกลางวัน สถานที่รับประทานอาหาร	1. โรงเรียนมีการวางแผนการใช้อาคารในการดำเนินโครงการอาหารกลางวัน โดยการแยกสถานที่ประกอบอาหารกลางวัน สถานที่รับประทานอาหารและบริเวณเก็บล้างภาชนะและอุปกรณ์อย่างเป็นสัดส่วน	5	0.00	มากที่สุด

ตาราง 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้	ความเหมาะสม		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
	อาหาร และบริเวณเก็บล้างภาชนะ และอุปกรณ์เป็นสัดส่วน ตั้งอยู่ในบริเวณที่เหมาะสม สะอาด อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี มีแสงสว่าง และอากาศถ่ายเทสะดวก มีจุดบริการน้ำดื่ม อ่างสำหรับล้างมือ และมีระบบการกำจัดน้ำเสียและไขมัน มีป้ายประชาสัมพันธ์รายการอาหาร หรือข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโภชนาการ	2. โรงเรียนมีการมอบหมายงานให้มีครูหรือบุคลากรดูแล รับผิดชอบสถานที่ใช้ในโครงการอาหารกลางวัน	5	0.00	มากที่สุด
		3. สถานที่ที่ใช้ในโครงการอาหารกลางวัน ตั้งอยู่ในบริเวณที่เหมาะสม สะอาด อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี มีแสงสว่าง และอากาศถ่ายเทสะดวก	5	0.00	มากที่สุด
		4. มีจุดบริการน้ำดื่ม และอ่างสำหรับล้างมือสำหรับนักเรียน	5	0.00	มากที่สุด
		5. มีระบบการกำจัดน้ำเสียและไขมันที่เกิดจากการชำระล้าง	5	0.00	มากที่สุด
		6. มีป้ายประชาสัมพันธ์รายการอาหาร หรือข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโภชนาการ	5	0.00	มากที่สุด
		รวม	5	0.00	มากที่สุด
4. ด้านวัสดุและอุปกรณ์	การบริหารวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน การจัดซื้อ จัดหา วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบอาหาร ใช้รับประทานอาหาร รวมถึงใช้เก็บและถนอมอาหาร มีการบำรุงรักษาวัสดุและอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี จัดเก็บอย่างเหมาะสม สะอาด เป็นสัดส่วน ถูกสุขลักษณะ และมีการแต่งตั้งผู้ดูแลรักษาวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในโครงการอาหารกลางวัน	1. โรงเรียนมีการจัดซื้อ จัดหา วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบอาหาร ใช้รับประทานอาหาร ใช้เก็บและถนอมอาหารอย่างเพียงพอ	5	0.00	มากที่สุด
		2. โรงเรียนมีการบำรุงรักษาวัสดุและอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี	5	0.00	มากที่สุด
		3. โรงเรียนมีการจัดเก็บวัสดุและอุปกรณ์อย่างเหมาะสม สะอาด เป็นสัดส่วน ถูกสุขลักษณะ	5	0.00	มากที่สุด
		4. โรงเรียนมีการแต่งตั้งผู้ดูแลรักษาวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในโครงการอาหารกลางวัน	5	0.00	มากที่สุด
		รวม	5	0.00	มากที่สุด
5. ด้านกระบวนการดำเนินงาน	การบริหารกระบวนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ตั้งแต่การวางแผนการดำเนินโครงการ การปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ การนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ	1. โรงเรียนมีการวางแผนการดำเนินโครงการอาหารกลางวัน	5	0.00	มากที่สุด
		2. โรงเรียนมีการปฏิบัติงานตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้อย่างเป็นระบบ	5	0.00	มากที่สุด

ตาราง 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้	ความเหมาะสม		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
	ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานโครงการ และการแก้ไขปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานโครงการ	3. โรงเรียนมีการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานโครงการ	5	0.00	มากที่สุด
		4. โรงเรียนมีการรายงานผลการดำเนินงานโครงการ และการแก้ไข ปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานโครงการ	5	0.00	มากที่สุด
รวม			5	0.00	มากที่สุด
4. ด้านวัสดุและอุปกรณ์	การบริหารวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน การจัดซื้อ จัดหา วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบอาหาร ใช้รับประทานอาหาร รวมถึงใช้เก็บและถนอมอาหาร มีการบำรุงรักษาวัสดุและอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี จัดเก็บอย่างเหมาะสม สะอาด เป็นสัดส่วน ถูกสุขลักษณะ และมีการแต่งตั้งผู้ดูแลรักษาวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในโครงการอาหารกลางวัน	1. โรงเรียนมีการจัดซื้อ จัดหา วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบอาหาร ใช้รับประทานอาหาร ใช้เก็บและถนอมอาหารอย่างเพียงพอ	5	0.00	มากที่สุด
		2. โรงเรียนมีการบำรุงรักษาวัสดุและอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี	5	0.00	มากที่สุด
		3. โรงเรียนมีการจัดเก็บวัสดุและอุปกรณ์อย่างเหมาะสม สะอาด เป็นสัดส่วน ถูกสุขลักษณะ	5	0.00	มากที่สุด
		4. โรงเรียนมีการแต่งตั้งผู้ดูแลรักษาวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในโครงการอาหารกลางวัน	5	0.00	มากที่สุด
รวม			5	0.00	มากที่สุด
5. ด้านกระบวนการดำเนินงาน	การบริหารกระบวนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงานโครงการ การปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ การนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานโครงการ และการแก้ไขปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานโครงการ	1. โรงเรียนมีการวางแผนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน	5	0.00	มากที่สุด
		2. โรงเรียนมีการปฏิบัติงานตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้อย่างเป็นระบบ	5	0.00	มากที่สุด
		3. โรงเรียนมีการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานโครงการ	5	0.00	มากที่สุด
		4. โรงเรียนมีการรายงานผลการดำเนินงานโครงการ และการแก้ไข ปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานโครงการ	5	0.00	มากที่สุด
รวม			5	0.00	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่า

1. ผลการประเมินองค์ประกอบหลักภาพรวม พบว่าองค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ มี ด้านวัสดุและอุปกรณ์ และด้านกระบวนการดำเนินงาน ทั้ง 5 องค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการประเมินองค์ประกอบรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านบุคลากร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่

1) การสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันแก่บุคลากร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) การกำหนดบทบาทหน้าที่ และพัฒนาบุคลากร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) การสรรหาบุคลากรในการประกอบอาหาร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และ 4) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2.2 ด้านงบประมาณ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การจัดทำแผนการบริหารงบประมาณ แผนการจัดหางบประมาณเพิ่มเติม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เก็บรักษาเงินและเก็บรักษาเงิน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) การจัดทำบัญชีและเอกสารหลักฐานทางการเงิน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 4) การติดตาม ตรวจสอบการเบิกจ่ายเงิน และควบคุมการใช้เงิน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และ 5) การรายงานการใช้งบประมาณ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2.3 ด้านอาคารสถานที่ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การวางแผนการใช้อาคาร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) การมอบหมายงานให้มีครูหรือบุคลากรดูแลรับผิดชอบ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) สถานที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่เหมาะสม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 4) มีจุดบริการน้ำดื่ม และอ่างสำหรับล้างมือ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 5) มีระบบการกำจัดน้ำเสียและไขมันที่เกิดจากการชำระล้าง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และ 6) มีป้ายประชาสัมพันธ์รายการอาหาร หรือข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโภชนาการมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2.4 ด้านวัสดุและอุปกรณ์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การจัดซื้อจัดหา วัสดุและอุปกรณ์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) การบำรุงรักษาวัสดุและอุปกรณ์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) การจัดเก็บวัสดุและอุปกรณ์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และ 4) การแต่งตั้งผู้ดูแลรักษาวัสดุและอุปกรณ์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2.5 ด้านกระบวนการดำเนินงาน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การวางแผนการดำเนินงาน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) การปฏิบัติงานตามแผนการดำเนินงาน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) การนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินโครงการ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และ 4) การรายงานผลการดำเนินโครงการ และการแก้ไข ปรับปรุงกระบวนการดำเนินโครงการ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน พบว่า การบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน มี 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านอาคารสถานที่ 4) ด้านวัสดุและอุปกรณ์ และ 5) ด้านกระบวนการดำเนินงาน ซึ่งผลของการวิจัยครั้งนี้ มาจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน พบว่า มีความสอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาและนักวิชาการ ดังนี้ ญัฐวรรณ ตรวจนอก (2557) พบว่า การบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ด้านการบริหารโครงการ 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านการดำเนินงาน และ 4) ด้านการนิเทศและติดตามผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนก แสนติยศ (2557) พบว่า การบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงบประมาณ 2) ด้านอาคารสถานที่ 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ 4) ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการ 5) ด้านรูปแบบในการบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน และ 6) ด้านการนิเทศและประเมินผลโครงการ รวมถึงงานวิจัยของธงชัย ลาหุณะ (2563) กล่าวว่า การบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านวัตถุประสงค์ 2) ด้านสถานที่ 3) ด้านภาชนะและอุปกรณ์ที่ใช้กับอาหาร 4) ด้านการปรุงประกอบอาหาร 5) ด้านบุคคลผู้ปฏิบัติงาน 6) ด้านการบรรจุจัดเก็บอาหารพร้อมบริโภค และ 7) ด้านการขนส่งอาหารพร้อมบริโภค

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน อภิปรายผลเป็นรายด้าน ดังนี้

อภิปรายผลด้านที่ 1 การบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ด้านบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาพบว่าประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันแก่บุคลากร 2) การกำหนดบทบาทหน้าที่และพัฒนามบุคลากร 3) การสรรหามบุคลากรในการประกอบอาหาร และ 4) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งงานวิจัยของนวรรณ วุฒิ (2557) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบด้านบุคลากรในโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนไว้ ได้แก่ 1) การประชุมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงาน 2) การกำหนดบทบาทหน้าที่ 3) พัฒนามบุคลากร และ 4) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากร

อภิปรายผลด้านที่ 2 การบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ด้านงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาพบว่าประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การจัดทำแผนการบริหารงบประมาณ แผนการจัดหางบประมาณเพิ่มเติม 2) การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เก็บรักษาเงินและเก็บรักษาเงิน 3) การจัดทำบัญชีและเอกสารหลักฐานทางการเงิน 4) การติดตาม ตรวจสอบการเบิกจ่ายเงิน และควบคุมการใช้เงิน และ 5) การรายงานการใช้งบประมาณ โดยทุกด้านมีความ

เหมาะสมในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของชนก แสนตียศ (2558) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบด้านงบประมาณในโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนไว้ ได้แก่ 1) การวางแผนการบริหารงบประมาณ 2) การจัดทำแผนการบริหารงบประมาณ แผนการจัดหางบประมาณเพิ่มเติม 3) การศึกษาแนวปฏิบัติด้านงบประมาณ 4) การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เก็บรักษาเงินและเก็บรักษาเงิน 4) การจัดทำบัญชีและเอกสารหลักฐานทางการเงิน 5) การติดตาม ตรวจสอบการเบิกจ่ายเงิน และควบคุมการใช้เงิน และ 6) การรายงานการใช้งบประมาณ

อภิปรายผลด้านที่ 3 การบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ด้านอาคารสถานที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาพบว่าประกอบด้วย 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การวางแผนการใช้อาคาร 2) การมอบหมายงานให้มีครูหรือบุคลากรดูแลรับผิดชอบ 3) สถานที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่เหมาะสม 4) มีจุดบริการน้ำดื่ม และอ่างสำหรับล้างมือ 5) มีระบบการกำจัดน้ำเสียและไขมันที่เกิดจากการชำระล้าง และ 6) มีป้ายประชาสัมพันธ์รายการอาหาร หรือข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโภชนาการ โดยทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งงานวิจัยของชัยครุฑ สุพรรณ (2563) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบด้านอาคารสถานที่ในโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนไว้ ได้แก่ 1) การวางแผนการใช้อาคาร 2) การมอบหมายงานให้มีครูหรือบุคลากรดูแลรับผิดชอบ 3) สถานที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่เหมาะสม แข็งแรง ปลอดภัย 4) มีจุดบริการน้ำดื่ม และอ่างสำหรับล้างมือ 5) มีระบบการกำจัดน้ำเสียและไขมัน และ 6) มีป้ายประชาสัมพันธ์

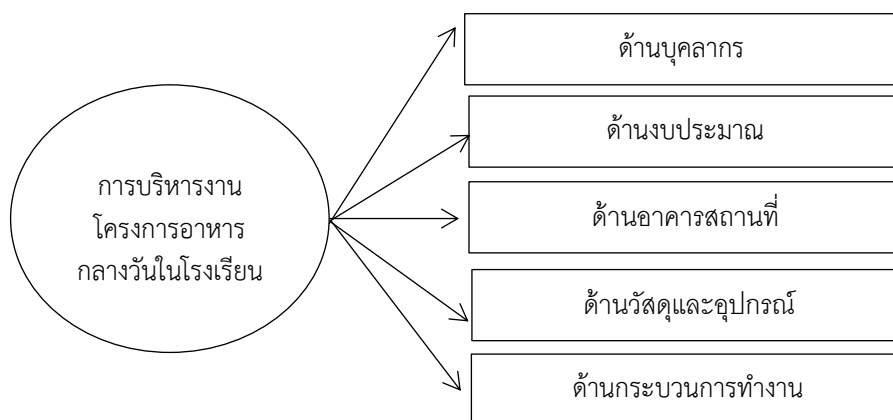
อภิปรายผลด้านที่ 4 การบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ด้านวัสดุและอุปกรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาพบว่าประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การจัดซื้อ จัดหา วัสดุและอุปกรณ์ 2) การบำรุงรักษาวัสดุและอุปกรณ์ 3) การจัดเก็บวัสดุและอุปกรณ์ และ 4) การแต่งตั้งผู้ดูแลรักษาวัสดุและอุปกรณ์ โดยทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งงานวิจัยของพนัธิภา สุกุณี (2560) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบด้านวัสดุและอุปกรณ์ในโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนไว้ ได้แก่ 1) การจัดซื้อ จัดหา วัสดุและอุปกรณ์ 2) การบำรุงรักษาวัสดุและอุปกรณ์ 3) การจัดเก็บวัสดุและอุปกรณ์

อภิปรายผลด้านที่ 5 การบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ด้านกระบวนการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาพบว่าประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การวางแผนการดำเนินงาน 2) การปฏิบัติงานตามแผนการดำเนินงาน 3) การนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และ 4) การรายงานผล และการแก้ไข ปรับปรุงกระบวนการดำเนินโครงการ โดยทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญธรรม ปัทมาทร (2557) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบด้านกระบวนการดำเนินงานในโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนไว้ ได้แก่

1) การวางแผนการดำเนินโครงการ 2) การปฏิบัติงานตามแผน 3) การนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และ 4) การรายงานผล และการแก้ไข ปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยทำให้ได้ทราบองค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน โดยมีขั้นตอนในการวิจัย ได้แก่ การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใช้วิธีการสังเคราะห์เชิงเนื้อหา ทำให้ได้องค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนเป็นเบื้องต้น จากนั้นทำการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้ง เพื่อใช้ในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบที่ได้จากการศึกษาในข้างต้นนั้น สามารถอธิบายได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 องค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน

จากแผนภาพทำให้เห็นว่าการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ ด้านวัสดุและอุปกรณ์ และด้านกระบวนการทำงาน ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบมีขอบข่ายการบริหารที่แตกต่างกันออกไป โดยมีผลโดยตรงกับการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ดังนั้นบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนที่ดีควรยึดความสำคัญของการบริหารโครงการดังกล่าวด้วย

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาขององค์ประกอบการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน พบว่า มี 5 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบทั้งภาพรวมและรายด้านพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งด้านบุคลากร ประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันแก่บุคลากร 2) การกำหนดบทบาทหน้าที่ และพัฒนาบุคลากร 3) การสรรหาบุคลากรในการประกอบอาหาร และ 4) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากร ด้านงบประมาณ ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การจัดทำแผนการบริหารงบประมาณ แผนการจัดหางบประมาณเพิ่มเติม 2) การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เก็บรักษาเงินและเก็บรักษาเงิน 3) การจัดทำบัญชีและเอกสารหลักฐานทางการเงิน 4) การติดตามตรวจสอบการเบิกจ่ายเงิน และควบคุมการใช้เงิน และ 5) การรายงานการใช้งบประมาณ ด้านอาคาร

สถานที่ ประกอบด้วย 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การวางแผนการใช้อาคาร 2) การมอบหมายงานให้ครูหรือบุคลากรดูแลรับผิดชอบ 3) สถานที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่เหมาะสม 4) มีจุดบริการน้ำดื่ม และอ่างสำหรับล้างมือ 5) มีระบบการกำจัดน้ำเสียและไขมันที่เกิดจากการชำระล้าง และ 6) มีป้ายประชาสัมพันธ์รายการอาหาร หรือข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโภชนาการ ด้านวัสดุและอุปกรณ์ ประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การจัดซื้อ จัดหา วัสดุและอุปกรณ์ 2) การบำรุงรักษาวัสดุและอุปกรณ์ 3) การจัดเก็บวัสดุและอุปกรณ์ และ 4) การแต่งตั้งผู้ดูแลรักษาวัสดุและอุปกรณ์ และ ด้านกระบวนการดำเนินงาน ประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การวางแผนการดำเนินโครงการอาหารกลางวัน 2) โรงเรียนมีการปฏิบัติงานตามแผนการดำเนินงาน 3) การนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินโครงการ และ 4) การรายงานผลการดำเนินโครงการ และการแก้ไขปรับปรุงกระบวนการดำเนินโครงการ จากผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยพบว่าการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนมีส่วนสำคัญในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ต้องมีการบริหารครอบคลุมทั้ง 5 ด้านอย่างทั่วถึง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ในการบริหารโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนที่ดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารโครงการอื่น ๆ ในโรงเรียน เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้การบริหารโครงการอื่นๆ ที่เป็นแนวทางในการดำเนินงานโครงการในโรงเรียนต่อไป

References

- ชนก แสนตียศ. (2558). “การบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3”. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ชัยครุฑ สุพรรณ. (2563). “รูปแบบการบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร”. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*, 7(3), 558 - 579.
- ณัฐยา ศรีวงศ์. (2557). “การพัฒนาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนบ้านโคกสูงอำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษ”. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณัฐวรรณ ตรวจนอก. (2558). “การศึกษาการบริหารโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา”. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

- ธงชัย ลาหุณะ. (2563). “การพัฒนาการจัดการโครงการอาหารกลางวันแบบมีส่วนร่วมเพื่อคุณภาพอาหารในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย”. *วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นฤมล ธนเจริญวัชร. (2561). “การศึกษาการบริหารจัดการด้านอาหาร และโภชนาการในโรงเรียน”. สำนักโภชนาการ: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- นพวรรณ วุฒิ. (2557). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2”. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- บุญธรรม ปัทมาต. (2557). “การบริหารงานโครงการอาหารกลางวันครบทุกคนอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2”. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปรางทิพย์ เจียมกลิน. (2565). “การถอดบทเรียนความสำเร็จของโรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวันดีเด่นระดับประเทศในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง”. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- พันธิภา สุกุณี. (2560). “การศึกษาความพึงพอใจต่ออาหารกลางวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนราชินีบน”. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- พบพร ผดุงพล. (2565). มติคณะรัฐมนตรีการปรับเพิ่มอัตราค่าอาหารกลางวันของนักเรียน ชั้นเด็กเล็ก-ป.6 ทั่วประเทศ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://moe360.blog/2022/11/08>.
- วรรณภา กาโยงแว่น. (2557). “การประเมินโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนบ้านเมืองคลอง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่”. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วันทาศิริ สิงห์สถิต. (2555). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาไปปฏิบัติ : กรณีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 1”. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน. (2565). *คู่มือการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ประจำปีการศึกษา 2565*, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกสค.
- สุมิตา สุขหอม. (2563). “แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดอาหารกลางวันของศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง จังหวัดกรุงเทพมหานคร”. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- เสมอ สร้อยคำ. (2560). “การพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”. *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

สร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐ สู่หมู่บ้านและชุมชน

Build And Develop Civil Society Networks To Drive Government Policy Work
Towards Villages And Communities.

ณัฐดนัย แก้วโพนงาม Nutdanai Kaewponngam,

सानนท์ ด่านภักดี Sanon Danpakdee

สาขารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Department of Political Science, Faculty of Political Science

Chaiyaphum Rajabhat University

Kokocu.nut@hotmail.com

Received 2024/06/21

Revised 2024/08/31

Accepted 2024/09/04

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1)ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมใน การขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชน 2)ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการสร้างและพัฒนา เครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชนและหาแนวทางแก้ไข 3)ศึกษารูปแบบและแนวทางในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบาย ภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชน โดยการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน ได้แก่ กลุ่มผู้นำ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการสังเกตการณ์ การเข้าสู่พื้นที่วิจัย การสร้างความสัมพันธ์ การสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล และสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐสู่ หมู่บ้านและชุมชน ได้แก่ ความเข้มแข็งของเครือข่ายภาคประชาสังคม การติดต่อประสานงาน ภาวะผู้นำ สื่อ ความร่วมมือร่วมใจกันของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม
- 2) ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบาย ภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชนและแนวทางแก้ไข ได้แก่ 1)ขาดการประสานงานเครือข่าย และขาดความร่วมมือแนวทางแก้ไข ได้แก่ มีการติดต่อประสานงานกันระหว่างเครือข่าย ประสานความร่วมมือและกำกับติดตามเป็นระยะ
- 3) รูปแบบและแนวทางในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบาย ภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชน ได้แก่ การทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) การประชุม

ระดมความคิดเห็นการประชุมเชิงปฏิบัติการ การสร้างและการบริหารเครือข่าย โดยคำนึงถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุก ประเด็นประชาสัมพันธ์การทำงานอย่างต่อเนื่อง ติดตามการทำงาน ลงมือปฏิบัติจริงจัง และการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างหน่วยงาน

คำสำคัญ: เครือข่ายภาคประชาสังคม, นโยบายภาครัฐ.

Abstract

The research aims to 1) Study the factors affecting the creation and development of civil society networks in driving government policy work towards villages and communities.2)Study problems and obstacles in creation and development civil society network to drive government policy work to villages and communities and find solutions. 3)Study the model and guidelines for creating and developing civil society networks to drive policy work. Government sector to villages and communities. By interviewing a sample of 100 people, including leaders and related agencies. By observation entering the research area building relationships data collection interviews and summarize the research results.

The research results found that

1)Factors affecting the creation and development of civil society networks in driving government policy towards villages and communities. Include the strength of civil society networks. Coordination, leadership, media, cooperation among the government, private sector and civil society.

2) Problems and obstacles in creating and developing civil society networks to drive policy work. Government sector to villages and communities and solutions include: lack of network coordination and lack of cooperation.Solutions include coordination between networks. Coordinate cooperation and monitor periodically.

3) Forms and guidelines for creating and developing civil society networks to drive policy work. Government sector to villages and communities, including memorandum of understanding (MOU), brainstorming meetings, and workshops network creation and management.Taking into account every stakeholder group. Public relations issues for continuous work. Follow up on work.Take action seriously and linking working between agencies.

Keywords: civil society network, government policy

บทนำ

ในปัจจุบันภาครัฐได้ให้ความสนใจในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น โดยจะเห็นได้จากได้มีโครงการต่างๆของรัฐบาลมากมายที่เป็นนโยบายของภาครัฐกระจายไปยังหมู่บ้านและชุมชน ซึ่งบางโครงการก็ประสบผลสำเร็จบาง โครงการก็ล้มเหลว (พันธุ์ยา ดอกไม้, 2565 : 123) การที่บางโครงการล้มเหลวก็เนื่องมาจากขาดความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนและท้องถิ่น หากจะให้นโยบายภาครัฐเหล่านี้ประสบความสำเร็จต้องมีการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมทั้งใน หมู่บ้านชุมชนท้องถิ่น เพื่อคอยช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินโครงการหรือการขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชน เครือข่ายภาคประชาสังคมนับว่ามีความสำคัญในปัจจุบัน เนื่องจากการแสดงออกถึงความร่วมมือ ของประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน(สมบุรณ์ คำแหง, 2565 : 122) ในการร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆของสังคม หากชุมชนใดมีเครือข่ายภาคประชา สังคมที่เข้มแข็งก็จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการขับเคลื่อนงานนโยบาย ภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชน ซึ่งหากได้รับความช่วยเหลือจากเครือข่ายภาคประชาสังคมจะทำให้การขับเคลื่อนงาน นโยบาย ภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชนประสบความสำเร็จและชุมชนท้องถิ่นเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีความ ยั่งยืน ดังนั้นชุมชน หมู่บ้านและท้องถิ่นต้องสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมให้มีความเข้มแข็งเพื่อให้ การขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชนประสบความสำเร็จ

ภาคประชาสังคมหมายถึงประชาสังคม หรือ civil society เป็นแนวคิดที่มีเป้าหมายเพื่อการมีสังคมและชุมชน ที่เข้มแข็งด้วยเป็นแนวคิดที่กว้าง จึงมีผู้ให้คำนิยามไว้มากหลาย โดยทั่วไปประชาสังคม หมายถึง พื้นที่หรือส่วน ของสังคมที่มีประชาชนเป็นผู้แสดงบทบาทหลัก พื้นที่ดังกล่าวจึงไม่ใช่ ภาครัฐ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่โดยมีกฎหมายรองรับ และภาครัฐกิจเอกชนที่เน้นดำเนินงานโดยมุ่งแสวงหาผลกำไรในพื้นที่ประชาสังคม ประชาชนทั่วไปเป็นผู้มีบทบาท สำคัญในการดำเนินการที่เป็นอิสระจาก ภาครัฐ และอยู่นอกบริบทการแข่งขันทางการเมือง ซึ่งกลุ่มและผู้กระทำ การทางสังคม อาจมีวัฒนธรรม วิถีชีวิต วิธีคิดอันหลากหลายมาร่วมกันในกิจกรรมที่มีเป้าหมายเพื่อแลกเปลี่ยน ข่าวสาร ข้อมูล ถกเถียงแลกเปลี่ยนความคิด สร้างเอกลักษณ์และความเห็นร่วมกัน รวมถึงต้องมีจุดมุ่งหมายร่วมใน การพิทักษ์หรือเพิ่มพูนผลประโยชน์สาธารณะบางประการให้กับสังคม โดยลักษณะของพื้นที่ดังกล่าวสามารถเข้าไป มีปฏิสัมพันธ์กับพื้นที่ทางการเมือง และทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจระหว่างสามพื้นที่ดังกล่าวนี้ด้วย (ธีรยุทธ บุญมี , 2547 :150) ซึ่งวิวัฒนาการของภาคประชาสังคมในไทยมีดังนี้ รวากลางทศวรรษที่ 2520 มีคำอื่นๆ ที่ใช้ในความหมายของภาคประชาสังคม เช่น ภาคประชาชนภาคพลเมืองหรือองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นต้นในปี 2531การเมืองภาค ประชาชนเด่นชัดขึ้นเมื่อมีการเดินขบวนเรียกร้องของชาวบ้านชุมชนท้องถิ่น ในช่วงการประมุขรัฐธรรมนูญสัจจะยุคพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณปี พ.ศ.2540 หลังยุคมีอมมีอื้อ (เหตุการณ์จลาจลเมื่อกลางเดือน พฤษภาคม 2535) (พรภิรมณ์ เชียงกุล, (ม.ป.ป.) : 90)

การสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมมีความสำคัญเพราะต้องอาศัยความร่วมมือกับหลายฝ่ายในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการใดๆ ซึ่งการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมมีผลในการขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชนให้ประสบความสำเร็จ โดยการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐ สู่หมู่บ้านและชุมชนมีความสำคัญที่จะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดผลเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐสู่ หมู่บ้านและชุมชน
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบาย ภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชนและหาแนวทางแก้ไข
- 3) เพื่อศึกษารูปแบบและแนวทางในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบาย ภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

- 1) กลุ่มผู้นำตามธรรมชาติ เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้อาวุโสในชุมชน เป็นต้น
- 2) กลุ่มผู้นำทางการฝ่ายปกครองท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น
- 3) กลุ่มผู้นำทางการฝ่ายปกครองท้องถิ่น เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาล นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาจังหวัด เป็นต้น

1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น โดยใช้กลุ่มประชากรทั้งหมดจำนวน 100 คน

1.5 การสุ่มตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสัมภาษณ์ โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ที่พักอาศัย

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อน งานนโยบายภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชน ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการ ขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชนและหาแนวทางแก้ไขซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชน ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเพิ่ม ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด โดย 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐ สู่หมู่บ้านและชุมชน 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบาย ภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชนและหาแนวทางแก้ไข 3) ศึกษารูปแบบและแนวทางในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบาย ภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชน

การตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

การหาค่า IOC โดยมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 3 คนการหาค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญจากการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามการวิจัย การตรวจสอบโดยให้เกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้ ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC โดยจากการหาค่า IOC ได้ค่า IOC 0.7

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้หลักการตีความ (interpretive analysis) เพื่อให้ได้ข้อสรุป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อน งานนโยบายภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชน ได้แก่ ความเข้มแข็งของเครือข่ายภาคประชาสังคม การติดต่อประสานงาน ภาวะผู้นำ สื่อ ความร่วมมือร่วมใจกันของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม การมีส่วนร่วมของหมู่บ้านและ ชุมชน การกำหนดนโยบายในการทำงาน ความพร้อมของข้อมูล เทคโนโลยี การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชนและแนวทางแก้ไข ได้แก่ 1) ขาดการประสานงานเครือข่าย และขาดความร่วมมือ และแนวทางแก้ไข ได้แก่ มีการติดต่อประสานงานกันระหว่างเครือข่าย ประสานความร่วมมือและกำกับติดตาม เป็นระยะ 2)ขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายและแนวทางแก้ไข ได้แก่ จัดหางบประมาณสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย เช่น การบริจาค การ จัดสรรงบประมาณมาสนับสนุน 3)ไม่มีการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและแนวทางแก้ไข ได้แก่ มีการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ผ่านโครงการ

หรือกิจกรรม 4)ภาคประชาสังคมขาดความเข้มแข็งและแนวทางแก้ไข ได้แก่ มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของภาคประชาสังคมอย่างสม่ำเสมอ ติดตามอย่างใกล้ชิด 5)ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเครือข่ายภาคประชาสังคมและแนวทางแก้ไข ได้แก่ มีการอบรม ประชุม แลกเปลี่ยนซึ่งเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ เครือข่ายภาคประชาสังคม6)ขาดประสบการณ์ในการดำเนินงานและแนวทางแก้ไข ได้แก่ ศึกษาดูงานเรียนรู้จากเครือข่ายภาคประชาสังคมที่ประสบผลสำเร็จ และมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 7)ขาดการสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายภาคประชาสังคมและแนวทางแก้ไข ได้แก่ ขอความร่วมมือ ประชุมร่วมกัน และจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือโดยเป็นการกำหนดข้อตกลงร่วมกัน

3.รูปแบบและแนวทางในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชน ได้แก่ การทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ระหว่างหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม การประชุมระดมความคิดเห็นโดยการเชิญทุกภาคส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหาข้อสรุปร่วมกัน การประชุมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการลงมือปฏิบัติในพื้นที่จริงอย่างสร้างสรรค์ การสร้างและการบริหารเครือข่าย โดยคำนึงถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกประเด็นรับฟังความคิดเห็นหาทางออกร่วมกันโดยปราศจากความขัดแย้ง ประชาสัมพันธ์การทำงานอย่างต่อเนื่องให้ทราบถึงการเคลื่อนไหวและการดำเนินกิจกรรมต่างๆผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายรูปแบบเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ติดตามการทำงานอย่างใกล้ชิด ลงมือปฏิบัติจริงจัง และการเชื่อมโยงการทำงาน ระหว่างหน่วยงานที่มีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบาย ภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชน ได้แก่ ความเข้มแข็งของเครือข่ายภาคประชาสังคม การติดต่อประสานงาน ภาวะผู้นำ สื่อ ความร่วมมือร่วมใจกันของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม การมีส่วนร่วมของหมู่บ้านและชุมชน การ กำหนดนโยบายในการทำงาน ความพร้อมของข้อมูล เทคโนโลยี การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิจัยหลายๆท่าน โดยจากงานวิจัยของยศกร วรณวจิตร(2555)ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของประชาสังคมในการร่วมผลักดันมาตรการใช้สิทธิตามสิทธิบัตรยาโดยรัฐ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาบทบาทของประชาสังคมในการร่วมผลักดันมาตรการใช้สิทธิโดยรัฐต่อยาที่มีสิทธิบัตร ใน 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นกำหนด ปัญหาและวาระนโยบาย(Problem Identification and Agenda Setting) ชั้นก่อรูปนโยบาย (Policy Formulation) และชั้นกำหนดนโยบาย(Policy Adoption) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชนิกร อินทเชื้อ และ วีระวัฒน์ ปันนิตามัย(2554)ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุได้แก่ ปัจจัย

ด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ ด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ด้านกระบวนการจัดการ ด้านภาวะผู้นำ และด้านการเมืองการปกครองท้องถิ่นและสอดคล้องกับงานวิจัยของจักรีวัชร กันบุรมย์และชนิดา จิตตรุทธะ(2565)ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: จังหวัดนครราชสีมา ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ โดยพบว่าความร่วมมือระหว่างภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา มีลักษณะการวางแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันและร่วมกันทำงานเป็นทีมในทุกมิติ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐสู่ หมู่บ้านและชุมชนและแนวทางแก้ไข ได้แก่

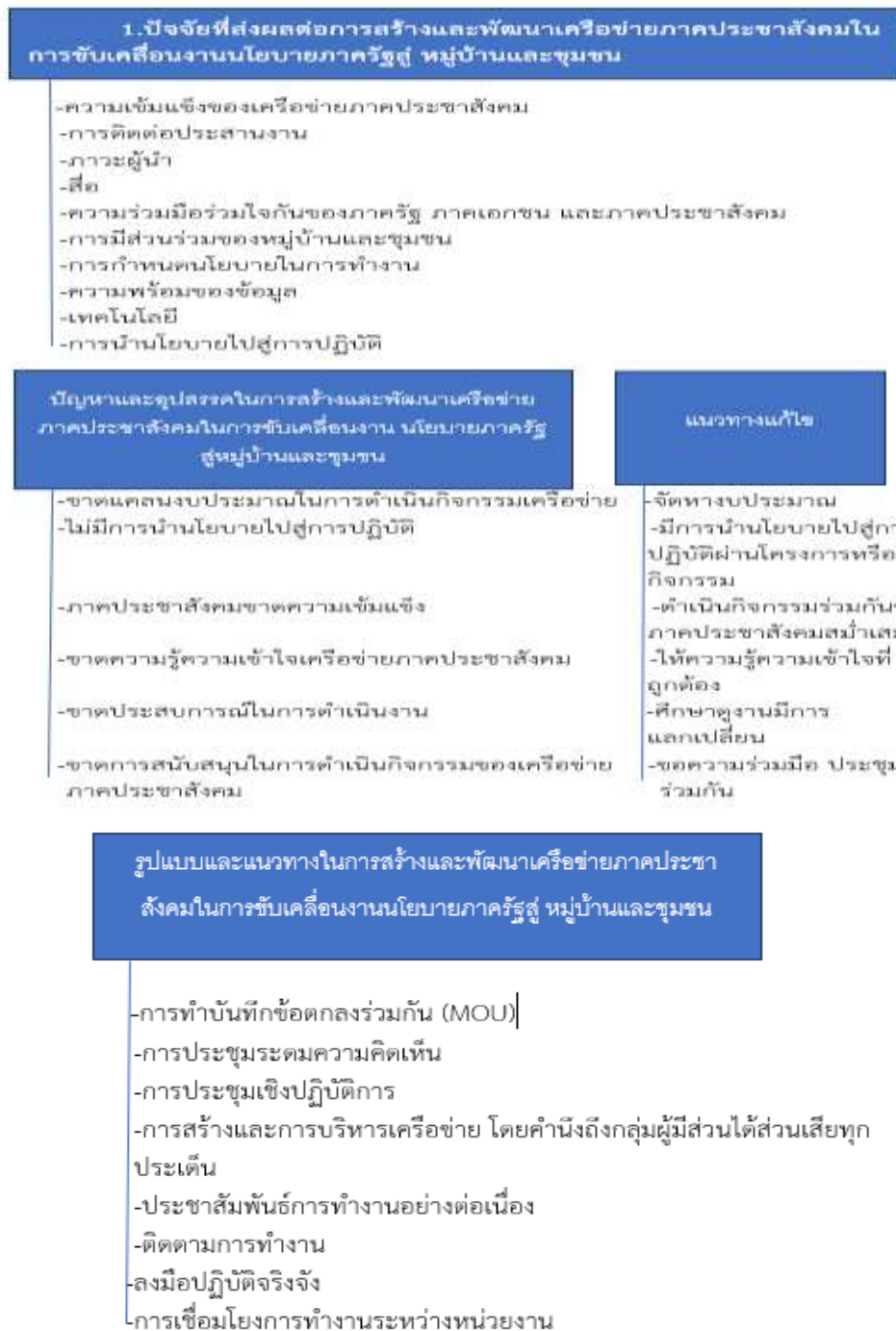
(1)ขาดการประสานงานเครือข่าย และขาดความร่วมมือและแนวทางแก้ไข ได้แก่ มีการติดต่อประสานงานกันระหว่างเครือข่าย ประสานความร่วมมือและกำกับติดตาม เป็นระยะ โดยจากงานวิจัยของ จักรีวัชร กันบุรมย์ และ ชนิดา จิตตรุทธะ(2565)ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา:จังหวัดนครราชสีมา ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ พบว่ารูปแบบความร่วมมือในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ควรมีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐภาคประชาชนและภาคประชาสังคมในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการสร้างและพัฒนากลไกในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อให้การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวมีเอกภาพมีการบูรณาการร่วมกัน ลดความซ้ำซ้อนของภารกิจ และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารจัดการในทุกระดับ 2)ขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย และแนวทางแก้ไข ได้แก่ จัดหางบประมาณสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย เช่น การรับบริจาค การ จัดสรรงบประมาณมาสนับสนุน 3)ไม่มีการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและแนวทางแก้ไข ได้แก่ มีการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ผ่านโครงการหรือกิจกรรม 4)ภาคประชาสังคมขาดความเข้มแข็งและแนวทางแก้ไข ได้แก่ มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของภาคประชาสังคมอย่างสม่ำเสมอ ติดตามอย่างใกล้ชิด โดยจากงานวิจัยของกฤติยา อนุวงศ์และสุรสิทธิ์ วชิรขจร(2564)ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบและวิธีการจัดการเครือข่ายที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย:กรณีศึกษาเครือข่ายในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พบว่า ควรมีการเสนอตัวแบบบูรณาการโดยภาคีเครือข่ายไปยังผู้บริหารทุกภาคส่วน เพื่อเป็นการกระตุ้นและผลักดันให้เกิดการบริหารงานภาครัฐในรูปแบบเครือข่าย (Governing by Network) ไปสู่การกำหนดนโยบายในระดับประเทศและระดับกระทรวงเพื่อปรับปรุงและขับเคลื่อนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐในรูปแบบเครือข่ายไปสู่การปฏิบัติจริง โดยใช้การบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกัน 5)ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเครือข่ายภาคประชาสังคมและแนวทางแก้ไข ได้แก่ มีการอบรม ประชุม แลกเปลี่ยนซึ่งเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ เครือข่ายภาคประชาสังคม 6)ขาด

ประสบการณ์ในการดำเนินงานและแนวทางแก้ไข ได้แก่ ศึกษาดูงานเรียนรู้จากเครือข่ายภาคประชาสังคมที่ประสบผลสำเร็จ และมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 7) ขาดการสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายภาคประชาสังคมและแนวทางแก้ไข ได้แก่ ขอความร่วมมือ ประชุมร่วมกัน และจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือโดยเป็นการ โดยจากงานวิจัยของ กิจฐเขต ไกรวาสและคณะ(2559)ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องสถานการณ์การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการช่วยเหลือเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และคนพิการในชุมชน ซึ่งพบว่าการกำหนดกลยุทธ์เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ประกอบด้วย 1) การพัฒนาเป้าหมายร่วมและแผนแม่บทระดับจังหวัดในการช่วยเหลือเด็ก สตรีผู้สูงอายุและคนพิการ 2) การสร้างกลไกในการเชื่อมต่อการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาสังคมและอาสาสมัครเพื่อพัฒนาสังคม 3) การบริหารจัดการทรัพยากรและความเชี่ยวชาญของเครือข่ายในการให้ความช่วยเหลือ 4) การส่งเสริมการพัฒนาบทบาทของภาคประชาสังคมและองค์กรภาคธุรกิจเพื่อพัฒนาสังคมให้ครอบคลุมการช่วยเหลือในทุกกลุ่ม และ 5) การเสริมสร้างแรงจูงใจให้แก่หน่วยงานทุกภาคส่วนในการช่วยเหลือเด็ก สตรีผู้สูงอายุและคนพิการ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 รูปแบบและแนวทางในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชน ได้แก่ การทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) การประชุมระดมความคิดเห็น การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสร้างและการบริหารเครือข่าย โดยคำนึงถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกประเด็นประชาสัมพันธการ ทำงานอย่างต่อเนื่อง ติดตามการทำงาน ลงมือปฏิบัติจริงจัง และการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างหน่วยงาน โดยจากงานวิจัยของนภารัตน์ กิตติรัตนมงคล(2562)ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการตนเองของภาคประชาสังคม: แสงหนึ่งที่ปลายอุโมงค์แห่งประชาธิปไตย โดยพบว่าการเรียกร้องขอความช่วยเหลือจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวไม่สามารถทำให้ปัญหาในชุมชนทุกชุมชนถูกจัดการได้ การส่งเสริมศักยภาพของภาคประชาสังคมในการแก้ไขและจัดการกับปัญหาของชุมชนจึงเป็นทางออกเพื่อลดการพึ่งพารัฐ ในขณะที่งานวิจัยของกฤติยา อนุวงศ์และสุรสิทธิ์ วชิรขจร(2564)ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบและวิธีการจัดการเครือข่ายที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย:กรณีศึกษาเครือข่ายในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พบว่าควรมีการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์และใช้ยุทธศาสตร์เป็นแนวทางในการสร้างภาคีเครือข่าย เพื่อกำหนดทิศทางรูปแบบและวิธีการจัดการเครือข่ายตามตัวแบบบูรณาการโดยภาคีเครือข่าย โดยการกำหนดระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนที่ชัดเจนในแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบการบริหารราชการแบบใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ในขณะที่งานวิจัยของกาญจนาพร สายทองคำ(2563)ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงทางนโยบายในเครือข่ายคณะทำงานโครงการบ้านพอเพียงชนบทกรณีศึกษา จังหวัดจันทบุรี พบว่าควรเสริมสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ให้แก่คณะทำงาน เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรับฟังความคิดเห็น ผ่านการฝึกอบรมสัมมนา หรือเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเครือข่ายในพื้นที่หรือหน่วยงานภายนอก

องค์ความรู้

โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐสู่ หมู่บ้านและชุมชนได้แก่ ความเข้มแข็งของเครือข่ายภาคประชาสังคม การติดต่อประสานงาน ภาวะผู้นำ สื่อ ความร่วมมือร่วมใจกันของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม การมีส่วนร่วมของหมู่บ้านและชุมชน การกำหนดนโยบายในการทำงาน ความพร้อมของข้อมูล เทคโนโลยี และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

2. ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐสู่ หมู่บ้านและชุมชนและแนวทางแก้ไข

ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐสู่ หมู่บ้านและชุมชนและแนวทางแก้ไข ได้แก่ ขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมเครือข่าย ไม่มีการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ภาคประชาสังคมขาดความเข้มแข็ง ขาดความรู้ความเข้าใจเครือข่ายภาคประชาสังคม ขาดประสบการณ์ในการดำเนินงานและขาดการสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายภาคประชาสังคม แนวทางการแก้ไขได้แก่ จัดหางบประมาณ มีการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติผ่านโครงการหรือกิจกรรม ดำเนินกิจกรรมร่วมกันของภาคประชาสังคม สม่่าเสมอ ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ศึกษาดูงานมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกัน

3. รูปแบบและแนวทางในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐสู่ หมู่บ้านและชุมชน รูปแบบและแนวทางในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชน ได้แก่ การทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) การประชุมระดมความคิดเห็น การประชุมเชิงปฏิบัติการการสร้างและการบริหารเครือข่าย โดยคำนึงถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกประเด็นประชาสัมพันธ์การทำงานอย่างต่อเนื่อง ติดตามการทำงาน ลงมือปฏิบัติจริงจัง และการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างหน่วยงาน

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

การสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมจะทำให้การขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชน ประสบผลสำเร็จมากขึ้น โดยจากผลการวิจัยพบว่าการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมทำให้การ ขับเคลื่อนงานนโยบายภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชนประสบผลสำเร็จมากขึ้นจริง และเกิดผลเชิงรูปธรรมที่ชัดเจน โดย ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมร่วมมือกัน

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย นำผลการวิจัยที่ได้ไปเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ สร้างการมีส่วนร่วมของหมู่บ้านและชุมชนเพื่อนำนโยบายภาครัฐสู่หมู่บ้านและชุมชน ซึ่งทุกภาคส่วนต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับหมู่บ้านและชุมชนเป็นหลัก

3) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการนำกรณีศึกษามาวิเคราะห์ให้เห็นเป็นรูปธรรม โดยอาจหยิบยกเอาชุมชนหรือเครือข่ายประชาสังคมที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการมาเป็นกรณีศึกษาและถอดบทเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการ ดำเนินกิจกรรมหรือโครงการของเครือข่ายประชาสังคมต่อไป

References

- กฤติยา อนุนวงศ์และสุรสิทธิ์ วชิรขจร. (2564). งานวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบและวิธีการจัดการเครือข่ายที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย:กรณีศึกษาเครือข่ายในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*. 15 (2) (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564).
- กาญจนาพร สายทองคำ. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงทางนโยบายในเครือข่ายคณะทำงานโครงการบ้านพอเพียงชนบทกรณีศึกษา จังหวัดจันทบุรี*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิจฐเขต ไกรวาส,วัลลภ ศัพท์พันธุ์ และอาภาภรณ์ สุขหอ.(2559).สถานการณ์การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการช่วยเหลือเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และคนพิการในชุมชน. *วารสารชุมชนวิจัย*. 10 (3) (กันยายน - ธันวาคม).
- จักรีวัชร ก้นบุรมย์และชนิดา จิตตรุทธะ. (2565). ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: จังหวัดนครราชสีมาในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 10 (3) (พฤษภาคม).
- ธีรยุทธ บุญมี. (2547). *ประชาสังคม*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สายธาร.
- นภารัตน์ กิตติรัตนมงคล. (2562). การจัดการตนเองของภาคประชาสังคม : แสงหนึ่งที่ปลายอุโมงค์แห่งประชาธิปไตย. *การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5 “การบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล: กฎหมาย ความเป็นธรรม และการกลับคืนสู่ประชาธิปไตย”*. 1-2 พฤศจิกายน 2562. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พันธิยา ดอกไม้. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตอำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาตรี ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- พรภิรมณ์ เชียงกุล.(ม.ป.ป.). *เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 : วิเคราะห์ในมิติทางประวัติศาสตร์ภาควิชาประวัติศาสตร์*. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ยศกร วรรณ).วิจิตร. (2555). บทบาทของประชาสังคมในการร่วมผลักดันมาตรการใช้สิทธิตามสิทธิบัตรยาโดยรัฐ. *วิทยานิพนธ์ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.*
- รัชนิกร อินทเชื้อ และวีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุ.วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 10 (1) (มกราคม – มีนาคม) : 206.
- สมบูรณ์ คำแหง. (2565). การสร้างพื้นที่กลางของภาคประชาสังคมกับการจัดการความขัดแย้งจากโครงการทำเรื่อน้ำลือกปากบารา กรณีศึกษาสมัชชาคนสตูล. *วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความขัดแย้งและสันติศึกษา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ : 122.)* http://thaicivilsociety.com/?p=content&id_content=250.

การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Development of Competence of Police Trainees in the Lower Northeastern Region of Thailand Based on The Philosophy of Sufficiency Economy

ชลิดา นาคสุด Chalida Narksut

ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3

Provincial Police Training Center 3

yayaying959@hotmail.com

Received 2024/10/02

Revised 2024/11/08

Accepted 2024/11/14

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบทางสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) กำหนดองค์ประกอบการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) จัดทำการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสานวิธี แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการวิเคราะห์เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การศึกษากำหนดองค์ประกอบสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน และการสำรวจความคิดเห็นจากประชาชนผู้รับบริการในพื้นที่ 8 จังหวัดในภาคอีสานตอนล่าง ที่พักอาศัย ในเขตพื้นที่ตั้งของตำบล ที่มีสถานีตำรวจภูธรเมืองของ 8 จังหวัดในภาคอีสานตอนล่าง จำนวน 333,241 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 400 คน และ 3) การจัดการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการตรวจสอบความสอดคล้องการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจ โดยการสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) องค์ประกอบการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พึงประสงค์ ตามความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่

ประชาชนที่ต้องการเป็นอันดับแรก คือ 1) ด้านแรงจูงใจ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านความรู้ และ 4) ด้านค่านิยม และทัศนคติ

2) การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ 2) ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการปฏิบัติหน้าที่ 3) ส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงาน และ 4) เสริมสร้างค่านิยมและทัศนคติเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ผลการตรวจสอบความสอดคล้อง พบว่า มีความสอดคล้องและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

คำสำคัญ: สมรรถนะ, นักเรียนนายสิบตำรวจ, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the components of police trainees competencies in the lower northeastern region of Thailand based on the Sufficiency Economy Philosophy, 2) determine the components for developing police trainees competencies in the lower northeastern region of Thailand based on the Sufficiency Economy Philosophy, and 3) create a competency development plan for police trainees in the lower northeastern region of Thailand, based on the Sufficiency Economy Philosophy. The researcher used a mixed-methods approach, divided into three steps: 1) studying the components of police trainees competencies in the lower northeastern region of Thailand based on the Sufficiency Economy Philosophy by analyzing related documents, textbooks, and research, 2) determining the competency components of police trainees in the lower northeastern region of Thailand based on the Sufficiency Economy Philosophy through interviews with 15 key experts and conducting a survey of 333,241 service recipients in 8 provinces in the lower northeastern region where provincial police stations are located, using a multi-stage random sampling method with 400 respondents, and 3) developing police trainees competencies based on the Sufficiency Economy Philosophy by verifying the compatability of competency development through focus group discussions with 5 experts. Data were analyzed using percentage frequency statistic, mean, and standard deviation.

The results showed that

1) The desired competency components for developing police trainees in the lower northeastern region of Thailand, based on the Sufficiency Economy Philosophy, as expressed by the majority of the public, were ranked as follows: 1) motivation, 2) skills, 3) knowledge, and 4) values and attitudes.

2) The competency development of police trainees in the lower northeastern region of Thailand, based on the Sufficiency Economy Philosophy, includes: 1) enhancing motivation in performing duties, 2) Promoting and developing duty performance skills, and 3) fostering continuous learning and 4) strengthening values and attitudes to increase performance. The results of the consistency check found that the were consistent and in accordance with the research objectives.

Keywords: Competency, Police Trainees, Sufficiency Economy Philosophy.

บทนำ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญา แนวปฏิบัติ หรือแนวทางการดำเนินชีวิตให้มีความพอเพียงกับตัวเอง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 และได้เน้นย้ำอีกครั้ง เมื่อเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 เพื่อให้ประชาชนคนไทยก้าวทันต่อโลกในยุคโลกาภิวัตน์ หากนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติ จะสามารถอยู่ได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ สามารถปรับตัวและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ เพราะหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางที่เน้นการปฐาฐานในการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับความเป็นจริงและความเป็นไทย คือ ตั้งอยู่บนความซื่อสัตย์โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ความมีปัญญา มีเหตุผล ซึ่งทำให้ไม่ขาดสติ มีความรอบรู้ รอบคอบ และรู้จักสามัคคี ซึ่งเกิดจากความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทรต่อกัน อันเกิดผลในทางสร้างสรรค์ต่อสังคม (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2551)

การปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกิดผลทางด้านพฤติกรรมที่ปรารถนาของชุมชนเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตระดับบุคคล ระดับครอบครัว ชุมชน ตลอดจนการบริหารประเทศ (สมบัติ กุสุมาวลี, 2553, น. 111) จึงมีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพแบบพอเพียง โดยคาดหวังว่าคนที่มีคุณภาพแบบพอเพียงจะสามารถบริหารจัดการสิ่งรอบตัวที่มีหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุ เงินทอง สิ่งแวดล้อม ชุมชน สังคม และวัฒนธรรม โดยการนำหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ภายใต้เงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรม มาใช้เป็นแนวคิดเพื่อจัดการในทุกเรื่องได้อย่างสมดุลและยั่งยืนบนแนวทางแห่งทางสายกลางด้วยความไม่ประมาท ดังนั้น การใช้แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนารวมกับการพัฒนาบุคลากรด้านสมรรถนะของบุคคลเปรียบเสมือนได้ฉีดวัคซีนป้องกันตนเอง โดยต้องเริ่มต้นด้วยการสำนึกถึงขีดความสามารถของตัวเองและรู้จักพอ ปรับตัว และเปลี่ยนแปลงให้ทันกับเหตุการณ์ของโลกปัจจุบันตลอดเวลา จากปัจจัยต่าง ๆ ที่เจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว คนในสังคมเริ่มเห็นแก่ตัว แข่งขัน ชิงดีชิงเด่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว ตั้งแต่ระดับชุมชนสู่สังคม และในหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน (สีลาภรณ์ บัวสาย, 2549)

การพัฒนาบุคลากรสามารถทำได้โดยนำหลักสมรรถนะ (Competency) มาใช้ในองค์กร โดยการหาบุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในปัจเจกบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้บุคคลนั้นสร้างผลการปฏิบัติที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ ซึ่งบุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายใน ได้แก่ ความรู้เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ ซึ่งเป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ ทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานทางความรู้และสามารถปฏิบัติได้อย่างแคล่วคล่องว่องไว ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนหรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น รวมถึงมีความมั่นใจในตนเอง บุคลิกลักษณะประจำตัวเป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น โดยรวมถึงมีความน่าเชื่อถือ ไว้วางใจได้ และความเป็นผู้นำ และแรงจูงใจหรือแรงขับภายใน ซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมายหรือมุ่งสู่ความสำเร็จ การที่คนจะมีคุณภาพนั้น ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนา คือ สมรรถนะ 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านค่านิยมและทัศนคติ ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัว และด้านแรงจูงใจ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ความรู้ และคุณธรรม ดังนั้น สมรรถนะของข้าราชการตำรวจจึงจำเป็นต้องได้รับความคิดเห็นของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เกี่ยวข้อง จึงจะได้คนปฏิบัติหน้าที่ได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 เป็นหน่วยหลักในการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจให้กับสังกัดกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 3 ในพื้นที่ 8 จังหวัดในภาคอีสานตอนล่าง นอกจากนั้นยังเป็นหน่วยให้บริการทางด้านการฝึกอบรมแก่บุคลากรขององค์กร ที่จะมาบรรจุเข้าเป็นข้าราชการตำรวจทำการฝึกอบรมข้าราชการตำรวจในสายงานต่าง ๆ ให้มีความรู้ ความสามารถ พร้อมทักษะในวิชาชีพตำรวจ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เสริมสร้างจริยธรรม และสมรรถนะตำรวจ เพื่อเป็นหลักการสำหรับยึดถือและเป็นแนวทางปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชน ด้วยการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพตามนโยบายสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป้าหมายสำคัญ คือ การนำไปสู่การให้บริการประชาชนตรงกับความคาดหวังและเป็นที่ยอมรับของประชาชน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาและพัฒนาสมรรถนะนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ตลอดจนพัฒนากรอบสมรรถนะนักเรียนนายสิบตำรวจของศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแผนพัฒนาสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (พ.ศ.2556-2575) และแผนระดับชาติต่าง ๆ รวมทั้งสภาพแวดล้อมและบริบทต่าง ๆ ที่เข้ามามีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานหรือบทบาทหน้าที่ของตำรวจ โดยศึกษาองค์ประกอบที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะต่าง ๆ ของตำรวจ เพื่อพัฒนาสมรรถนะนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 ให้เกิดความซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตนหรือพรรคพวก มีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อหน้าที่และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความยุติธรรมไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น และมองการณ์ไกล รวมถึงเตรียมความพร้อมของ

บุคลากรให้ทันต่อสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและรับใช้ประชาชนให้ตรงกับความต้องการและเป็นที่ยอมรับของประชาชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบทางสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) เพื่อกำหนดองค์ประกอบการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) เพื่อจัดทำการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาใช้รูปแบบการผานวิธี โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการวิเคราะห์เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การกำหนดองค์ประกอบสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) การจัดทำพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสนทนากลุ่มเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจ จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือ ประชาชนผู้รับบริการ จำนวน 333,241 คน ที่พักอาศัยในเขตพื้นที่ตั้งของตำบล ที่มีสถานีตำรวจภูธรเมืองของ 8 จังหวัดในภาคอีสานตอนล่าง ได้แก่ 1) ชัยภูมิ 2) นครราชสีมา 3) บุรีรัมย์ 4) ยโสธร 5) ศรีสะเกษ 6) สุรินทร์ 7) อำนาจเจริญ และ 8) อุบลราชธานี

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้รับบริการ โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลมีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ไม่กำหนดเพศ และมีที่พักอยู่ในบริเวณรอบสถานีตำรวจในรัศมี 1 กิโลเมตร ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้หลักการคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยวิธีของ Taro Yamane ได้ขนาดตัวอย่าง 400 คน จำนวนตัวอย่างของแต่ละตำบลตามสัดส่วนของประชากร (กรมการปกครอง, 2567)

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน เพื่อกำหนดองค์ประกอบสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจ ทั้งนี้ 15 คน เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ (1) ประชาชนในพื้นที่ 8 จังหวัดในภาคอีสานตอนล่าง (2) เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านสมรรถนะ

หรือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (3) เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (4) เป็นผู้ที่เต็มใจในการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย

3. ผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องการพัฒนาศรรณะของนักเรียนนายสิบตำรวจ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน จากศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 ทั้งนี้ เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ ด้านสมรรถนะ และด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (3) เป็นผู้มีความรู้ ความเหมาะสม มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามการพัฒนาศรรณะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบทางสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มี 5 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) **ด้านความรู้** มีความรู้เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ 2) **ด้านทักษะ** สิ่งที่ต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะที่เกิดได้นั้นมาจากพื้นฐานทางความรู้ และสามารถปฏิบัติได้อย่างแคล่วคล่องว่องไว 3) **ด้านค่านิยมและทัศนคติ** ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตน หรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น รวมถึงมีความมั่นใจในตนเอง 4) **ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัว** เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น โดยรวมถึงมีความน่าเชื่อถือ ไว้วางใจได้ และความเป็นผู้นำ และ 5) **ด้านแรงจูงใจ** เป็นแรงจูงใจหรือแรงขับภายใน ซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมายหรือมุ่งสู่ความสำเร็จ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การกำหนดองค์ประกอบการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจ ในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า

1) **ด้านความรู้** มีความรู้ด้านกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องสามารถให้คำแนะนำปรึกษาประชาชนได้ มีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ ได้แก่ การพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน มีความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติ ต่อบุคคลอื่น รวมถึงมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยใช้ความรู้ในการดำรงชีวิต

และดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง และเข้าใจสถานการณ์ในโลกปัจจุบัน อีกทั้งต้องมีความรู้ด้านยุทธวิธีตำรวจในการตรวจค้นและจับกุม เพื่อความปลอดภัยทั้งผู้ปฏิบัติงานและผู้ได้รับการช่วยเหลือ ทั้งนี้ ความรู้ความเข้าใจต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) ด้านทักษะ มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีเพื่อใช้จับกุมคนร้ายยุคใหม่ มีความชำนาญด้านยุทธวิธีตำรวจ เช่น การตรวจค้น การจับกุม เพื่อความปลอดภัยทั้งผู้ปฏิบัติงานและผู้ได้รับการช่วยเหลือ มีทักษะที่เป็นลักษณะ Technical skill คือ มีความคล่องตัวในการทำงานที่เป็นลักษณะของพนักงานในหน่วยงาน มีทักษะทางด้านกีฬา เช่น วิ่ง ว่ายน้ำ มีทักษะการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นและบุคคลอื่นได้ดี มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตแบบพอเพียงมีทักษะด้านชุมชนสัมพันธ์ ในการเข้าร่วมหรือพบปะกับประชาชนในท้องถิ่น มีทักษะด้านการสืบสวนและการป้องกันปราบปราม มีความชำนาญในการใช้ภาษาอังกฤษ รวมถึงภาษาจีน เพื่อการสื่อสารที่ดีและวัฒนธรรมท้องถิ่น ในการเตรียมพร้อมต้อนรับชาวต่างชาติ มีทักษะการใช้อาวุธปืน รวมถึงทักษะการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่

3) ด้านค่านิยมและทัศนคติ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีค่านิยมและทัศนคติที่ดีในการรักษากฎหมาย มีจิตอาสาช่วยงานองค์กรต่าง ๆ และบริการรับใช้ประชาชน มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความจริงใจ ไม่มีความลำเอียง และไม่ทุจริตคดโกง มีความขยันอดทน ตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่ของตนเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีความยุติธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ตรงไปตรงมาตามกฎหมายโดยไม่เลือกปฏิบัติ มีความน่าเชื่อถือเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ประหยัด และรู้จักอดออม มีสติปัญญาในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ และมีความรับผิดชอบในการบริการประชาชนถึงงานบริการประชาชนเป็นหน้าที่ รวมถึงการเอาใจใส่ดูแลมีความห่วงใยประชาชน

4) ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัว มีลักษณะความเป็นผู้นำ มีไหวพริบในการแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้น มีกริยาและวาจาสุภาพอ่อนน้อม มีการแต่งกายสะอาดเรียบร้อยและถูกต้องตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนด มีท่าทางแข็งแรง รวมถึงวางตัวเหมาะสมและมีความสง่าผ่าเผย และมีความเป็นมิตรกับประชาชน มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส

5) ด้านแรงจูงใจ มีการวางแผนในการปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละวันไว้อย่างชัดเจน มุ่งปฏิบัติหน้าที่โดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ จากประชาชน มีเป้าหมายปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปลอดภัย ปฏิบัติหน้าที่มุ่งความสงบเรียบร้อยของสังคม และมีการบริการตรงกับความต้องการของประชาชน รวมถึงมุ่งปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ ปฏิบัติหน้าที่มุ่งคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะที่พึงประสงค์ที่ได้จากแบบสอบถามด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สามารถอธิบายได้ว่า องค์ประกอบสมรรถนะที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบสมรรถนะที่พึงประสงค์ตามความ

คิดเห็นของประชาชนที่ต้องการเป็นอันดับแรกคือ ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัว ท่าทางแข็งแรง รวมถึงวางตัวเหมาะสมและมีความสง่าผ่าเผย มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส และความเป็นมิตรกับประชาชน รองลงมาคือ ด้านแรงจูงใจ มีเป้าหมายปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปลอดภัย การบริการตรงกับความต้องการของประชาชน และปฏิบัติหน้าที่มุ่งคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง และด้านค่านิยมและทัศนคติ มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง เรียบง่าย ประหยัด และรู้จักอดออม มีความขยันอดทนตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่ของตนเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า

หลักการพัฒนาที่ 1 การพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ ประกอบด้วย การพัฒนาสมรรถนะที่ 1 เสริมสร้างและพัฒนาความตระหนักรู้ของนักเรียนนายสิบตำรวจให้มีเป้าหมายปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปลอดภัย การพัฒนาสมรรถนะที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาจิตสำนึกให้นักเรียนนายสิบตำรวจปฏิบัติหน้าที่มุ่งคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และประเทศชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง การพัฒนาสมรรถนะที่ 3 พัฒนานักเรียนนายสิบตำรวจมีเป้าหมายในการบริการให้ตรงกับความต้องการของประชาชน และการพัฒนาสมรรถนะที่ 4 พัฒนานักเรียนนายสิบตำรวจมีจิตสำนึกมุ่งปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใส และไม่เลือกปฏิบัติ

หลักการพัฒนาที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการปฏิบัติหน้าที่ ประกอบด้วย การพัฒนาสมรรถนะที่ 1 ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นและบุคคลอื่นได้ดี การพัฒนาสมรรถนะที่ 2 ส่งเสริมทักษะด้านการสืบสวนและการป้องกันปราบปราม การพัฒนาสมรรถนะที่ 3 ส่งเสริมและพัฒนาความชำนาญด้านยุทธวิธีตำรวจ และการพัฒนาสมรรถนะที่ 4 ส่งเสริมทักษะด้านเทคโนโลยีเพื่อใช้จับกุมคนร้ายยุคใหม่

หลักการพัฒนาที่ 3 ส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย การพัฒนาสมรรถนะที่ 1 ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น การพัฒนาสมรรถนะที่ 2 เสริมสร้างความรู้ในการดำรงชีวิตและดำเนินชีวิต และการพัฒนาสมรรถนะที่ 3 ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักการพัฒนาที่ 4 เสริมสร้างค่านิยมและทัศนคติเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย การพัฒนาสมรรถนะที่ 1 เสริมสร้างจิตสำนึกมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง เรียบง่าย ประหยัด และรู้จักอดออม การพัฒนาสมรรถนะที่ 2 เสริมสร้างค่านิยมมีความขยันอดทนตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่ของตนเองอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาสมรรถนะที่ 3 เสริมสร้างและสนับสนุนทัศนคติมีความยุติธรรมต่อประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ตรงไปตรงมาตามกฎหมายโดยไม่เลือกปฏิบัติ

สำหรับการตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจ ภายใต้บริบทของ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม จำนวน 5 คน การพัฒนาสมรรถนะดังกล่าว ประกอบด้วยองค์ประกอบเชิงปัจจัย โดยมีองค์ประกอบ ได้แก่ หลักการพัฒนา และการพัฒนาสมรรถนะ พบว่า ผลการตรวจสอบความสอดคล้องการพัฒนาสมรรถนะนักเรียนนายสิบตำรวจ ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการพัฒนาสมรรถนะภายใต้หลักการพัฒนา

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบทางสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่ามี 5 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) ด้านความรู้ มีความรู้เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ 2) ด้านทักษะ สิ่งที่ต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะที่เกิดได้นั้นมาจากพื้นฐานทางความรู้ และสามารถปฏิบัติได้อย่างแคล่วคล่องว่องไว 3) ด้านค่านิยมและทัศนคติ ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตน หรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น รวมถึงมีความมั่นใจในตนเอง 4) ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัว เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น โดยรวมถึงมีความน่าเชื่อถือ ไว้วางใจได้ และความเป็นผู้นำ และ 5) แรงจูงใจ เป็นแรงจูงใจหรือแรงขับภายใน ซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมายหรือมุ่งสู่ความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญรัตน์ พรหมสุทธ (2564) พบว่า ด้านความรู้ (Knowledge) คือ ความรู้เฉพาะด้านของบุคคล ด้านทักษะ (Skill) คือ สิ่งที่ต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดจากการฝึกปฏิบัติเป็นประจำจนเกิดความชำนาญ ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (Attribute) คือ ทัศนคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนหรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (Traits) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น และด้านแรงจูงใจ (Motives) คือ สิ่งที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมายหรือมุ่งสู่ความสำเร็จ เพื่อนำไปพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 องค์ประกอบทางสมรรถนะที่พึงประสงค์และในสภาพปัจจุบันแตกต่างกันมากที่สุด คือ **ด้านแรงจูงใจ** ได้แก่ มีเป้าหมายปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปลอดภัย การบริการตรงกับความต้องการของประชาชน ปฏิบัติหน้าที่มุ่งคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง และมุ่งปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติรองลงมา คือ **ด้านทักษะ** ได้แก่ มีทักษะการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นและบุคคลอื่นได้ดี มีทักษะด้านการสืบสวนและการป้องกันปราบปราม และมีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี เพื่อใช้จับกุมคนร้ายยุคใหม่ รวมถึงมีความชำนาญด้านยุทธวิธีตำรวจ เช่น การตรวจค้น การจับกุม เพื่อความปลอดภัยทั้งผู้ปฏิบัติงานและผู้ได้รับการช่วยเหลือ **ด้านความรู้** ได้แก่ มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น มีความรู้ในการดำรงชีวิตและดำเนินชีวิต ที่ถูกต้องในสถานการณ์โลกปัจจุบัน และมีความรู้ด้านยุทธวิธีตำรวจในการตรวจค้นและจับกุม เพื่อความปลอดภัยทั้งผู้ปฏิบัติงานและผู้ได้รับการช่วยเหลือ รวมถึงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง และ**ด้านค่านิยมและทัศนคติ** มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง เรียบง่าย ประหยัด และรู้จักอดออม มีความขยันอดทนตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่ของตนเอง อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีความยุติธรรมต่อประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ตรงไปตรงมาตามกฎหมายโดยไม่เลือกปฏิบัติ และมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ ดวงรัตน์ ธรรมสโรช กฤษณวัต สมหวัง และมุฮัมมัดอัยมัน หะยิมะมิง (2564) พบว่า ความต้องการ ในการพัฒนาสมรรถนะหลัก ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดสระบุรี คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในอาชีพ ด้านการบริการที่ดี ด้านยึดมั่น ในความถูกต้อง ชอบธรรมและจริยธรรม และด้านการทำงานเป็นทีม ทำนองเดียวกันกับงานวิจัย ของ นพฤทธิ์ สร้อยสาย (2562) พบว่า ต้องพัฒนาด้านโครงสร้างการบริหารงานภายในองค์กรกับ การปฏิบัติงานในพื้นที่จริง รวมถึงพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศต่อการปฏิบัติงาน รวมถึงต้อง นำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมาประยุกต์เพื่อปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่รับผิดชอบ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ ภูเี่ยมจิตร (2564) พบว่า หลักเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญทั้งต่อบุคคลและสังคม เพราะการดำเนินชีวิตประจำวัน จำเป็นต้องมีความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ซึ่งหลักการนี้ เป็นการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้สามารถพึ่งตนเองได้ เมื่อพึ่งตนเองได้แล้ว ชุมชนและสังคมจะมีความมั่นคงมีการพัฒนาที่ยั่งยืน พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกขณะ จะเห็นได้ว่าหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สามารถนำมาปฏิบัติได้ และส่งผลให้เห็นประโยชน์ในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจริงจัง การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานมาใช้ในการชีวิตประจำวัน จึงเป็นการกล่าวถึงทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐาน และความทันสมัย เพราะตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักความพอเพียง ดังนั้น การที่ตำรวจนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามวิธีการดำเนินชีวิตประจำวัน จึงเป็นการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้เป็นต้นแบบ ในสภาวะเศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมปัจจุบัน สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพความเป็นอยู่ของตำรวจ โดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐาน สร้างความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง รู้จักความพอเพียง การวางแผนชีวิต การวิเคราะห์และใช้วิจารณ์ญาณแก้ปัญหา โดยใช้เหตุผลเป็นที่ตั้ง รู้จักขยัน ซื่อสัตย์อดทน ประหยัด และไม่ฟุ้งเฟ้อ นอกจากนี้ไม่ว่าจะทำสิ่งใด ต้องหมั่นหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มทักษะให้ตัวเอง ควรนำหลักคำสอนของพระพุทธศาสนามาปฏิบัติตัวอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของตำรวจสืบไป

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจ ประกอบด้วย 1) **หลักการพัฒนาที่ 1** การพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ 2) **หลักการพัฒนาที่ 2** ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการปฏิบัติหน้าที่ 3) **หลักการพัฒนาที่ 3** ส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงาน และ**หลักการพัฒนาที่ 4** เสริมสร้างค่านิยมและ

ทัศนคติเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงานสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหมาย คำภาพงษา กิติรัตน์ สัทธ์ บัณฑ์ และมาลี ไชยเสนา (2563) พบว่า สมรรถนะของบุคลากรกองกำกับการ 6 อยู่ในระดับปานกลาง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกองกำกับการ 6 ประกอบด้วย 1) การปฏิบัติงาน โดยการพัฒนาการปฏิบัติงานถวายความปลอดภัย การป้องกันปราบปรามอาชญากรรม การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยด้านการจราจร การควบคุมดูแลทางหลวง การให้ความช่วยเหลือประชาชน การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติงานตามภารกิจ 2) การเรียนรู้ โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้ ทักษะและวินัยการเรียนรู้ ความสามารถในการเรียนรู้ ระบบความรู้ การประยุกต์เทคโนโลยี และการเรียนรู้ในวิชาชีพ 3) การให้บริการ โดยการพัฒนาการให้บริการตามหน้าที่ กระบวนการให้บริการ ความน่าเชื่อถือ ในการให้บริการ ระบบการให้บริการ การอำนวยความสะดวกประชาชน การพัฒนาบุคลากร ผู้ให้บริการ การประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมกับชุมชน 4) การมีคุณธรรมจริยธรรม โดยการพัฒนาความมีจริยธรรมต่อตนเอง หน่วยงาน ประชาชน และสังคม ความมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ความประพฤติตามระเบียบวินัย และการใช้หลักความสามัคคี และเช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ สนนท์ พ่วงเถื่อน (2564) พบว่า สมรรถนะที่พึงประสงค์ประกอบด้วยความรู้และความเข้าใจความสามารถด้านการจัดการองค์กรและทรัพยากรมนุษย์ สมรรถนะการทำงาน ได้แก่ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการคิดเชิงบวกเป็นความสามารถทางแนวคิด ลักษณะและบุคลิกภาพที่ควรมี ได้แก่ ความรับผิดชอบและมนุษยสัมพันธ์ อย่างไรก็ตาม ความสามารถที่ควรพัฒนา ได้แก่ ทักษะการปฏิบัติงาน ความตั้งใจในการพัฒนาตนเอง และการแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างมั่นใจ

การตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจ ภายใต้บริบทของ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม จำนวน 5 คน การพัฒนาสมรรถนะดังกล่าวประกอบด้วยองค์ประกอบเชิงปัจจัย โดยมีองค์ประกอบ ได้แก่ หลักการพัฒนา และการพัฒนาสมรรถนะ พบว่า ผลการตรวจสอบความสอดคล้องการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจ ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการพัฒนาสมรรถนะภายใต้หลักการพัฒนา ทำนองเดียวกันกับสุริวัลย์ เงินพูลทรัพย์ และรัชยา ภักดีจิตร (2564) พบว่า รูปแบบการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ในยุคประเทศไทย 4.0 โดยการยืนยันรูปแบบการพัฒนาบุคลากร ใน 4 ประเด็น คือ 1) ในระดับความสำคัญ 2) ในระดับความเหมาะสม 3) ในระดับความเป็นไปได้ และ 4) ในระดับการนำไปใช้ประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีระดับความสำคัญและการนำไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำรูปแบบไปใช้ประโยชน์ได้ และเป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของสมหมาย คำภาพงษา กิติรัตน์ สัทธ์ บัณฑ์ และมาลี ไชยเสนา (2563) พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมาก และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก

องค์ความรู้

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสร้างแนวทางสำหรับความรู้ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้ดังนี้

หลักการพัฒนา	การพัฒนาสมรรถนะ
1. การพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่	1. เสริมสร้างและพัฒนาความตระหนักรู้ของนักเรียนนายสิบตำรวจให้มีเป้าหมายปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปลอดภัย 2. ส่งเสริมและพัฒนาจิตสำนึกให้นักเรียนนายสิบตำรวจปฏิบัติหน้าที่มุ่งคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง 3. พัฒนานักเรียนนายสิบตำรวจมีเป้าหมายในการบริการให้ตรงกับความต้องการของประชาชน 4. พัฒนานักเรียนนายสิบตำรวจมีจิตสำนึกมุ่งปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใส และไม่เลือกปฏิบัติ
2. ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการปฏิบัติหน้าที่	1. ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นและบุคคลอื่นได้ดี 2. ส่งเสริมทักษะด้านการสืบสวนและการป้องกันปราบปราม 3. ส่งเสริมและพัฒนาความชำนาญด้านยุทธวิธีตำรวจ 4. ส่งเสริมทักษะด้านเทคโนโลยี เพื่อใช้จับกุมคนร้ายยุคใหม่
3. ส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงาน	1. ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น 2. เสริมสร้างความรู้ในการดำรงชีวิตและดำเนินชีวิต 3. ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. เสริมสร้างค่านิยมและทัศนคติเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงาน	1. เสริมสร้างจิตสำนึกมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง เรียบง่าย ประหยัด และรู้จักอดออม 2. เสริมสร้างค่านิยมมีความขยันอดทนตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่ของตนเองอย่างต่อเนื่อง 3. เสริมสร้างและสนับสนุนทัศนคติมีความยุติธรรมต่อประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ตรงไปตรงมาตามกฎหมายโดยไม่เลือกปฏิบัติ

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบ 5 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ด้าน

แรงจูงใจ ได้แก่ มีเป้าหมายปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปลอดภัย การบริการตรงกับความต้องการของประชาชน ปฏิบัติหน้าที่มุ่งคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง และมุ่งปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติรองลงมาคือ ด้านทักษะ ได้แก่ มีทักษะการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นและบุคคลอื่นได้ดี มีทักษะด้านการสืบสวนและการป้องกันปราบปราม และมีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี เพื่อใช้จับกุมคนร้ายยุคใหม่ รวมถึงมีความชำนาญด้านยุทธวิธีตำรวจ เช่น การตรวจค้น การจับกุม เพื่อความปลอดภัย ทั้งผู้ปฏิบัติงานและผู้ได้รับการช่วยเหลือ ด้านความรู้ ได้แก่ มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น มีความรู้ในการดำรงชีวิตและดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ในสถานการณ์โลกปัจจุบัน และมีความรู้ด้านยุทธวิธีตำรวจในการตรวจค้นและจับกุม เพื่อความปลอดภัยทั้งผู้ปฏิบัติงานและผู้ได้รับการช่วยเหลือ รวมถึง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านค่านิยมและทัศนคติ มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง เรียบง่าย ประหยัด และรู้จักอดออม มีความขยันอดทน ตั้งใจเพียรพยายาม ทำหน้าที่ของตนเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีความยุติธรรมต่อประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ตรงไปตรงมาตามกฎหมายโดยไม่เลือกปฏิบัติ และมีความจงรักภักดีต่อต่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ จากผลการวิจัยการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีข้อเสนอแนะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับต่าง ๆ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องนำไปพิจารณาและปฏิบัติคือ นำการพัฒนาสมรรถนะนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงเสริมหลักสูตรกระบวนการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการจัดกิจกรรมเสริมการพัฒนาสมรรถนะให้กับนักเรียนนายสิบตำรวจ

2) ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป หลังการนำการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจไปใช้แล้วควรมีการประเมินผลและรวบรวมข้อมูล จัดทำคู่มือกลยุทธ์ในการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนนายสิบตำรวจ เพื่อประโยชน์ในการให้บริการตรงกับความต้องการของประชาชน รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อไป

References

- กรมการปกครอง. (2567). *จำนวนประชากร*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : https://stat.bora.dopa.go.th/new_stat/webPage/statByYear.php [28 เมษายน 2567].
- ณรงค์ ภูเยี่ยมจิตร. (2564). ตำรวจกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐาน. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*. 3(1), 14-27.

- ดวงรัตน์ ธรรมสโรช กฤษณวัต สมหวัง และมุฮัมมัดอัยมัน หะยีมะมิง. (2564). การพัฒนาสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสระบุรี. *วารสารรัชติภาคย์*. 15(43), 236-338.
- ฉัญญารัตน์ พรหมสุทร. (2564). การพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับยุคประเทศไทย 4.0. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*. 10(1) 228-243.
- นพฤทธิ์ สร้อยสาย. (2562). การพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองอุดรดิตถ์. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาภูมิภุมาราชวิทยาลัย*. 2(2), 55-62.
- สมบัติ กุสุมาวลี. (2553). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การเพื่อความพอเพียง กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมหมาย คำภาพงษา กิติรัตน์ สี่หับันท์ และมาลี ไชยเสนา. (2563). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกองกำกับการ 6 กองบังคับการตำรวจทางหลวง. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 8(1), 96-107.
- สีลาภรณ์ บัวสาย. (2549). *เศรษฐกิจพอเพียง ร่วมเรียนรู้ สานข่าย ขยายผล*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2551). *เศรษฐกิจพอเพียง*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.tcithaijo.org/ndex.php/edubuu/article/download/18648/16414/> [28 เมษายน 2567].
- สุริวัลย์ เงินพูลทรัพย์ และรัชยา ภัคดีจิตร. (2564). รูปแบบการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ในยุคประเทศไทย 4.0. *วารสารวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์*. 9(1), 68-78.
- อาเธอร์. (2560). *จิตสาธารณะคืออะไร*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://www.rkmissiondel.org/> [28 เมษายน 2567].

ศึกษาวิเคราะห์นิติปรัชญาว่าด้วยวิกาลโภชนาตามแนวโปรแกรมช่วงการอดอาหาร สลักับช่วงรับประทานอาหาร

An Analytical Study of Philosophy of Law on Vikalaphonchana Approach to Intermittent Fasting

พระมหาสัkkพล สกุกพล (วัฒนาวิน) PhraMaha Sakkapon Sakaphalo (Wattananawin)

พระเมธีวชิราภิรต, ผศ.ดร. Phrametheevachirapirat.Asst.Prof.Dr.

ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี Asst.Prof.Dr.Punnapong Wongnasri

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา

Master of arts Program in buddhist studies for development

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

MahamakutBuddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

Dargonwat@gmail.com

Received 2024/08/23

Revised 2024/09/10

Accepted 2024/09/10

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ Intermittent Fasting 2) เพื่อศึกษานิติปรัชญาว่าด้วยวิกาลโภชนา 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์นิติปรัชญาว่าด้วยวิกาลโภชนา ตามแนว Intermittent Fasting การศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพแบบทบทวนเอกสาร (Documentary Research)

ผลการวิจัยพบว่า

1) Intermittent Fasting (IF) เป็นการอดอาหารเป็นช่วง ๆ สลับกับช่วงรับประทานอาหาร หลักการย่อ ๆ ประกอบไปด้วย การลดการนำเข้าและเพิ่มการนำออก การลดการนำเข้า ควรลดหรือหลีกเลี่ยงอาหารแปรรูปทุกชนิดที่มีปริมาณแป้งและน้ำตาลรวมทั้งไขมันอิ่มตัวและไขมันทรานส์ในปริมาณที่สูงในทางกลับกันควรเน้นการบริโภคอาหารที่เป็นธรรมชาติแทน เช่น ผัก ผลไม้ ธัญพืชตระกูลถั่ว เป็นต้น การเพิ่มการนำออกทำได้โดยช่วงที่อดอาหารควรอดไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมงขึ้นไป เพื่อให้ร่างกายดึงไขมันที่สะสมออกมาใช้

2) หลักนิติปรัชญาว่าด้วยวิกาลโภชนาพบว่า เป็นบทบัญญัติทางพระวินัย ที่ควบคุมเกี่ยวกับประเภทของอาหารที่จัดตามกาลิกต่าง ๆ ซึ่งจำกัดทั้งในเรื่องของชนิดอาหารและเวลาที่เก็บสะสมไว้ฉันได้ และพบว่าแม้ว่าพระภิกษุจะฉันภัตตาหารได้ไม่เกินเที่ยงวันแต่สามารถฉันน้ำปานะและเภสัช 5 ได้ตลอดวัน ซึ่งการฉันลักษณะดังกล่าวมากเกินไปจึงเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะน้ำหนักเกิน

และเกิดโรคในกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังขึ้นในพระภิกษุ พระภิกษุจึงควรปฏิบัติตามหลักโภชนาตามัตตัญญู ตาที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ให้พิจารณาอาหารขณะที่ฉัน เนื่องจากพบว่าหลักการปฏิบัติที่สอดคล้องกับการหลักการทำงานทางปรัชญาทางจิตวิทยาและประสาทวิทยาศาสตร์ของสมอง จิตและพฤติกรรม เมื่อพระภิกษุปฏิบัติตามแล้วพระภิกษุจะมีสุขภาพที่ดีได้เนื่องจากสามารถควบคุมพฤติกรรมการบริโภคได้

3) ศึกษาวิเคราะห์นิติปรัชญาว่าด้วยวิกาลโภชนาตามแนว Intermittent Fasting พบว่าการฉันของพระภิกษุย้อนแย้งกับหลักการบริโภคตามแนว Intermittent Fasting เนื่องจากแม้เลยเที่ยงวันไปแล้วพระภิกษุยังฉันน้ำปานะและเภสัชห้าได้

คำสำคัญ : นิติปรัชญาว่าด้วยวิกาลโภชนา, นิติปรัชญา, วิกาล, โภชนา, Intermittent Fasting.

Abstract

This research aimed to achieve three objectives: 1) to explore the concepts and theories behind Intermittent Fasting (IF); 2) to examine the philosophy of “Vikalaphonchana”; and 3) to analyze the philosophy of “Vikalaphonchana” in relation to the IF framework. The study adopted a qualitative research approach, utilizing documentary analysis.

The research results found that

1) Intermittent Fasting involves alternating between periods of fasting and eating. Its core principles focus on reducing caloric intake and increasing energy expenditure. Specifically, processed foods high in starch, sugar, saturated fats, and trans fats should be minimized or avoided, while natural foods such as vegetables, fruits, and legumes are recommended. To maximize fat utilization, fasting should last at least 12 hours.

2) The philosophy of “Vikalaphonchana” refers to a set of Buddhist monastic disciplines that govern the types of food, classified according to the “Galic” categories, which restrict both food items and the time limits within which the food must be consumed in the context of monastic life. Monks are restricted to eating before noon but may consume water, beverages, and the five allowable items known as “Bhasaj 5” throughout the day. Excessive consumption of these can contribute to weight gain and the development of non-communicable diseases in monks. Monks are encouraged to follow the Buddha principles of “Pochane Mattanyuta”, which advocates mindfulness when consuming food. This practice aligns with the philosophical, psychological, and

neurological principles governing brain, mind, and behavior, helping monks maintain healthy eating habits.

3) An analysis of “Vikalaphonchana” in light of the Intermittent Fasting concept reveals a contradiction between the monastic eating schedule and Intermittent Fasting principles. While monks refrain from eating solid food after noon, they are still permitted to consume liquids and certain allowable items, which diverges from the strict fasting intervals prescribed in Intermittent Fasting.

Keywords : Vikalaphonchana philosophy, legal philosophy, food irregularity, nutrition, Intermittent Fasting.

บทนำ

ท่ามกลางสังคมยุคโลกาภิวัตน์และการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปที่เปลี่ยนไปทำให้ประชากรโลกมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปมีการเคลื่อนไหวทางกิจกรรมทางกายน้อยลงพร้อมทั้งบริโภคอาหารที่มีน้ำตาลและไขมันสูงส่งผลให้ประชากรโลกเกิดมีภาวะความชุกน้ำหนักรุนแรงและโรคอ้วน โรคไม่ติดต่อเรื้อรังอื่น ๆ เช่น โรคเบาหวาน โรคหัวใจ ไขมันในเลือดสูง เป็นต้น เพิ่มขึ้นแทบทุกประเทศทั่วโลก (Brandage, 2022) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิธีการบริโภคอาหารของพระภิกษุตามหลักวิกาลโภชนาพร้อมทั้งหลักธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ปรากฏอยู่ในพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทโดยจะนำมาวิเคราะห์กับหลักแนวคิดและทฤษฎีที่เรียกว่า “Intermittent Fasting” ซึ่งปัจจุบันเป็นวิธีการหนึ่งที่นิยมนำมาใช้ในการลดน้ำหนัก โดยมีหลักฐานทางสถิติภาวะความชุกน้ำหนักรุนแรง โรคอ้วนและผลกระทบที่เกิดจากภาวะความชุกน้ำหนักรุนแรงและโรคอ้วนทั้งของประชากรโลกและของประเทศไทย รวมทั้งเพศบรรพชิต ดังนี้

ทั่วโลกกำลังเผชิญกับปัญหาโรคอ้วน (Obesity Disease) รายงานจากสหพันธ์โรคอ้วน (World Obesity Federation) ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การอนามัยโลก ปี พ.ศ. 2565 พบว่าทั่วโลกมีคนเป็นโรคอ้วนประมาณ 800 ล้านคนในจำนวนนี้ 39 ล้านคน เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี และอีกประมาณ 340 ล้านคน เป็นเด็กและวัยรุ่นอายุ 5-19 ปี (Brandage, 2022) สำหรับประเทศไทย จากการศึกษาของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่าภาวะความชุกเริ่มอ้วนและอ้วน โดยการคาดประมาณสัดส่วนของเด็กไทยจะเพิ่มจากร้อยละ 27 ในปี 2563 เป็นร้อยละ 32 ในปี 2573 กรณีที่แย่ที่สุดอาจมีสัดส่วนของเด็กที่มีภาวะเริ่มอ้วนและโรคอ้วนเกินครึ่งหนึ่งของเด็กทั้งหมดคือร้อยละ 67 (สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล, 2563) สำหรับผู้ใหญ่โดยข้อมูลจากกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข รายงานความชุกของปัญหาน้ำหนักรุนแรงหรืออ้วนในผู้ใหญ่ ในปี พ.ศ. 2564 อยู่ที่ ร้อยละ 46.2 (กรมควบคุมโรค, 2566) ในกรณีของพระภิกษุสามเณร จากรายงานของพระสงฆ์ในกทม.ในปี พ.ศ.2565 และ 2566 พบว่าพระสงฆ์มีภาวะความชุกของโรคอ้วนร้อยละ

37.9 (กรมการแพทย์, 2566) และร้อยละ 44.3 (Hfocus, 2567) ตามลำดับ ซึ่งใกล้เคียงกับความชุกของภาวะโรคอ้วนในฆราวาส คือร้อยละ 46.4 (Hfocus, 2566) และร้อยละ 48.35 (bangkokbiznews, 2567) ตามลำดับ

ผลกระทบของภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนต่อกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังพบว่าภาวะความชุกน้ำหนักเกินหรือโรคอ้วนเป็นปัญหาสำคัญทางด้านสาธารณสุขทั้งของโลกและไทยเนื่องจากภาวะน้ำหนักเกินเป็นปัจจัยเสี่ยงชักนำให้เกิดโรคในกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังตามมา เช่น กลุ่มโรคหัวใจและหลอดเลือด โรคเบาหวาน และโรคมะเร็ง เป็นต้น ทำให้เกิดผลกระทบทั้งแบบเฉียบพลันและปัญหาเรื้อรังต่อสุขภาพกายและจิต ในปีพ.ศ. 2559 องค์การอนามัยโลกระบุว่า กลุ่มโรคหัวใจและหลอดเลือดเป็นสาเหตุอันดับ 1 ของการตายในประชากรทั้งโลกโดยมีประชากรจำนวน 17.9 ล้านคนตายจากสาเหตุนี้คิดเป็นร้อยละ 32 ของอัตราการตายทั้งหมด โดยร้อยละ 85 ของผู้เสียชีวิตจากสาเหตุนี้เกิดจากหลอดเลือดสมองและโรคหัวใจ (Kaptoge et al., 2019) จากเหตุผลเชิงประจักษ์ข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการแก้ไขปัญหาภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนเป็นสิ่งที่สำคัญ ในการวิจัยนี้จึงศึกษาและวิเคราะห์โดยใช้หลักนิติปรัชญาวาดด้วยวิกาลโกชนาและหลักธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทางพุทธศาสนาเถรวาทร่วมกับหลัก Intermittent Fasting

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ Intermittent Fasting (IF)
- 2) เพื่อศึกษานิติปรัชญาวาดด้วยวิกาลโกชนา
- 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์นิติปรัชญาวาดด้วยวิกาลโกชนาตามแนวโปรแกรม Intermittent Fasting

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของ Intermittent Fasting ตลอดจนเนื้อหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมกับหลักนิติปรัชญาวาดด้วยวิกาลโกชนาและหลักธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของพระพุทธศาสนาเถรวาท รวมทั้งปรัชญาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดย

1. ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบเอกสาร
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยศึกษาแนวคิดและทฤษฎี intermittent fasting จากหนังสือเอกสารวิชาการ และเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และศึกษาหลักวิกาลโกชนาและหลักธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากพระไตรปิฎกและอรรถกถาแปลฉบับมหาหมกุฎราชวิทยาลัย พิมพ์ครั้งที่ 8 พุทธศักราช 2557 และข้อมูลทุติยภูมิ คือ อรรถกถา ทฤษฎีเอกสารทางวิชาการ และเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปรัชญาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการประมวลเอกสารจะนำข้อมูลทั้งหมดมาศึกษาวิเคราะห์เรียบเรียงและเขียนงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำเสนอในรูปแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ชนิดปรัชญาว่าด้วยวิกาลโภชนาตามแนวโปรแกรม Intermittent Fasting (IF)” ได้ผลการวิจัยดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ Intermittent Fasting (IF) พบว่า คำว่า “Intermittent Fasting” ประกอบไปด้วยคำสองคำคือ “Intermittent” ซึ่งหมายถึงการทำอะไรเป็นช่วง ๆ ส่วนคำว่า “Fasting” หมายถึงการอดอาหาร เขียนย่อว่า “IF” Intermittent Fasting จึงหมายถึงการอดอาหารเป็นช่วง ๆ สลับกับช่วงรับประทานอาหารตามปกติ คือจะมีการจำกัดเวลาในการรับประทานอาหารโดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วงเวลา คือ 1) ช่วงเวลาที่สามารถรับประทานอาหารได้ 2) ช่วงอดอาหาร รับประทานอาหารได้แต่น้ำเปล่าหรือเครื่องดื่มอื่น ๆ ที่ไม่มีพลังงาน เช่น ชา กาแฟดำและเครื่องดื่มสมุนไพรที่ไม่ใส่น้ำตาล เป็นต้น โดยช่วงที่อดอาหารควรอดไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมงขึ้นไปเพื่อให้ร่างกายดึงไขมันสะสมมาใช้เป็นพลังงานแทนน้ำตาลกลูโคส โดยกลไกของร่างกายที่เกิดขึ้นสามารถลดน้ำหนักและไขมันพอกตับได้เนื่องจากในช่วงนั้น เมื่อมีการอดอาหารนาน ๆ ระดับน้ำตาลในเลือดและฮอร์โมนอินซูลินจะลดต่ำลง ฮอร์โมนกลูคา곤 (Glucagon) จะหลั่งออกมาเพื่อทำหน้าที่สลายไกลโคเจนที่สะสมไว้ที่ตับ (ทำให้ไขมันพอกตับลดลง) เพื่อเปลี่ยนเป็นน้ำตาลกลูโคสเข้าสู่กระแสเลือดรักษาระดับน้ำตาลในเลือดให้เป็นปกติ แต่ถ้ายังมีการอดอาหารอย่างต่อเนื่อง ร่างกายก็จะสลายไขมันที่สะสมไว้มาเป็นแหล่งพลังงานต่อไป เมื่อมีการบริโภคแบบนี้ในระยะยาว พอสวมควรไขมันพอกตับและน้ำหนักก็จะลดลงได้

สูตรหรือรูปแบบการทำ IF ที่นิยม เช่น 16/8 มีการอดอาหาร 16 ชั่วโมง, รับประทานอาหารได้ 8 ชั่วโมง, 5:2 Diet รับประทานอาหารปกติ 5 วัน, อดอาหาร 2 วัน โดย 2 วันนี้อาจจะอดติดต่อกันก็ได้หรือไม่ติดต่อกันก็ได้ ซึ่งวิธีนี้อาจจะปรับใช้โดยใน 2 วันที่อดอาหารนั้นให้บริโภคได้บ้างแต่ให้ควบคุมพลังงานของอาหารให้อยู่ในช่วง 500-600 แคลอรีต่อวัน, อดอาหารวันเว้นวัน (Alternate Day Fasting) โดยช่วงที่อดอาจปรับใช้โดยการให้บริโภคได้บ้างแต่ให้ควบคุมพลังงานของอาหารให้อยู่ในช่วง 300-400 แคลอรีต่อวัน เป็นต้น แต่การเริ่มต้นควรเริ่มต้นด้วย การอดอาหารในช่วงเวลาสั้น ๆ แบบค่อยเป็นค่อยไปเพื่อให้ร่างกายค่อย ๆ ปรับตัวได้ตามความเหมาะสมกับวิถีชีวิต เช่น 14/8 มีการอดอาหาร 14 ชั่วโมงรับประทานอาหารได้ 8 ชั่วโมงและคำนวณสัดส่วนของสารอาหารที่จะใช้บริโภคต่อวัน เพื่อให้ร่างกายได้รับสารอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ หลักการที่นิยมใช้กันคือเมื่อต้องการลดน้ำหนัก 300-500 กรัมต่ออาทิตย์ พลังงานที่ร่างกายต้องการต่อวัน (คนไทย) คือ น้ำหนักตัวกิโลกรัมคูณด้วย 2.2 คูณด้วย 10 หรือ 11 โดยจะรับประทานโปรตีนได้วันละ 1.5 ถึง 2 กรัมต่อ

น้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม ส่วนไขมันคิดเป็นร้อยละ 20-30 ของพลังงานที่ร่างกายต้องการต่อวัน ส่วนที่เหลือจึงเป็นพลังงานของคาร์โบไฮเดรตที่จะรับประทานได้ต่อวันโดยภาพรวมคือต้องบริโภคโปรตีนเพิ่มขึ้นจากปกติ 0.8-1 กรัมต่อวันเป็น 1.5 ถึง 2 กรัมต่อวัน ควรมุ่งเน้นไปที่อาหารธรรมชาติ เช่น ข้าวกล้อง ข้าวซ้อมมือ ผัก ผลไม้และธัญพืชตระกูลถั่ว ลด ละ เลิก อาหารแปรรูปทุกชนิดเพราะส่วนใหญ่ประกอบไปด้วย แป้ง น้ำตาล ไขมันอิ่มตัวและไขมันทรานส์ในปริมาณที่สูงนอกจากนี้ควรออกกำลังกายแบบใช้แรงต้านและการออกกำลังกายรูปแบบอื่นที่เหมาะสมร่วมด้วยเพื่อรักษามวลกล้ามเนื้อและเป็นการส่งเสริมการลดน้ำหนักอีกทางหนึ่งเพราะร่างกายต้องใช้พลังงานมากขึ้นขณะออกกำลังกาย

จากการศึกษาการอดอาหารแบบ IF และหรือการจำกัดปริมาณอาหารที่บริโภคในแต่ละวันทั้งในคนและสัตว์จากงานวิจัยต่างประเทศหลายฉบับพบว่านอกจากจะช่วยลดน้ำหนักในกลุ่มที่มีความเสี่ยงน้ำหนักเกินและอยู่ในภาวะโรคอ้วนแล้วยังพบว่ามีผลดีต่อสุขภาพโดยรวมในด้านอื่น ๆ อีกด้วย โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกันเช่น งานวิจัยในหนูพบว่าลดอุบัติการณ์เกิดโรคเบาหวาน (Pedersen et al., 1999) ส่วนการทำในหนูและลิงที่มีน้ำหนักเกินพบว่าช่วยยืดอายุ ลดความดันโลหิตและเพิ่มความไวของอินซูลิน (Mattson et al., 2005) การทดลองในคนแบบ 16/8 พบว่ากระตุ้นการเผาผลาญพลังงาน มีความต้านทานต่อความเครียดเพิ่มขึ้น อายุยืนขึ้นและลดอุบัติการณ์ของโรคต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับความอ้วน (De Cabo et al., 2019) และมีแนวโน้มลดการเกิดของโรคอัลไซเมอร์ (Swiatkiewicz et al., 2021) เป็นต้น

การทำ IF ถือว่าเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการลดน้ำหนักที่ดีสำหรับคนที่มีภาวะน้ำหนักเกินหรือเป็นโรคอ้วนและเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถนำมาปรับใช้สำหรับบุคคลที่เป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NDCs) แต่วิธีการนี้ไม่ได้เหมาะสมกับทุกคน เช่นหญิงตั้งครรภ์และให้นมบุตร และในกรณีของบุคคลที่มีโรคประจำตัวเช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง เป็นต้น ควรปรึกษาแพทย์ก่อนเริ่มลงมือทำ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การศึกษานิติปรัชญาว่าด้วยวิกาลโภชนา พบว่า หลักนิติปรัชญาว่าด้วยวิกาลโภชนาเป็นบทบัญญัติทางพระวินัยของพระภิกษุที่มาในภิกขวนวรรคที่ 4 สิกขาบทที่ 7 แห่ง ปาจิตติยักัณห์ (วิมหาวิ. (ไทย) 4/508-509/533-545) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2557) ซึ่งหมายถึงเรื่องศีล ที่ควบคุมเกี่ยวกับประเภทของอาหารที่จัดตามกาลิกต่าง ๆ ซึ่งจำกัดทั้งในเรื่องของชนิดอาหารและเวลาที่เก็บสะสมไว้ นอกจากนี้ยังทรงแนะนำให้พระภิกษุบริโภคภัตตาหารแต่พอประมาณตามหลักโภชนาเมตตัตถุญญา โดยถ้าเป็น ยาวกาลิกได้แก่ ข้าว ปลา เนื้อ ผัก ผลไม้ ขนมห่อต่าง ๆ เมื่อรับประทานแล้วจะเก็บไว้ฉันได้ภายในเวลาเช้าถึงเที่ยงของวันนั้น ยามกาลิกได้แก่ น้ำที่คั้นจากผลไม้หรือน้ำปานะต่าง ๆ เมื่อรับประทานแล้วจะเก็บไว้และฉันได้ช่วงวันหนึ่งกับคืนหนึ่งคือ ก่อนอรุณของวันใหม่ สัตตหาลิกได้แก่เภสัช 5 คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย เมื่อรับประทานแล้วจะเก็บไว้และฉันได้ภายในเวลา 7 วัน ยาวชีวกได้แก่ ยา เมื่อรับประทานแล้วจะเก็บไว้และฉันได้ตลอดชีวิต โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อความมีสุขภาพที่ดีของพระภิกษุ มีชีวิตเป็นไปแบบผู้อยู่ง่าย เลี้ยงง่าย กินน้อย นอนน้อย ทำความเพียรได้มาก มีความปลอดภัย เพราะไม่ต้องลำบากในเรื่องการ

แสวงหาอาหารมาบริโภคในเวลาเย็นหรือค่ำ ตลอดจนถึงเป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใสของชนทั้งหลาย และป้องกันไม่ให้ชนทั้งหลาย ตีเตียนได้ รวมถึงเป็นการส่งเสริมในการปฏิบัติธรรม (ม.ม. (ไทย) 20/222/395-407),(ม.ม. (ไทย) 20/176/335-336),(ม.ม. (ไทย) 18/265-266/242-245),(ม.ม. (ไทย) 20/160/305-317),(ม.อ. (ไทย) 22/93/137-143) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2557) และเพื่อให้การปฏิบัติตามหลักวิกาล โภชนาบรรลุปาหมายได้ง่าย จึงควรปฏิบัติในหลักธรรมที่เกี่ยวข้องไป พร้อม ๆ กันได้แก่ หลักโภชนมัตตัญญูตา เป็นต้น โดยพบว่าหลักโภชนมัตตัญญูตาที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ให้พระภิกษุใช้พิจารณาอาหารขณะที่ฉันมีหลักการปฏิบัติที่สอดคล้องกับการหลักทำงานของจิตวิทยา ประสาทวิทยาและประสาทวิทยาศาสตร์ในยุคปัจจุบันอย่างน่าอัศจรรย์ (ภัคกร บุรณสันติกุล, 2019), (Voss et al., 2017),(ขุนเขา เจริญบุตร, 2561) ซึ่งถ้าพระภิกษุปฏิบัติตามและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ย่อมสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่ดีไปสู่พฤติกรรมบริโภคที่ดีได้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การศึกษาวิเคราะห์หัตถิปรัชญาว่าด้วยวิกาลโภชนาตามแนว Intermittent Fasting พบว่า การบริโภคของพระภิกษุตามหลักวิกาลโภชนา มีความย้อนแย้งกับหลักการบริโภคตามแนว IF เพราะแม้ว่าพระภิกษุจะบริโภคภัตตาหารได้ไม่เกินเที่ยงวัน แต่สามารถบริโภคน้ำปานะและเภสัช 5 ได้ทั้งวันซึ่งน้ำปานะและเภสัช 5 นั้นยังประกอบไปด้วยสารที่ให้พลังงานอยู่การบริโภคแบบนี้จึงถือว่าไม่แตกต่างจากการบริโภคอาหารทั้งวัน ซึ่งผิดกับหลักการบริโภคแบบ IF ที่จะต้องมีชั่วโมงการอดอาหารอย่างน้อย 12 ชั่วโมงขึ้นไป

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ Intermittent Fasting (IF) พบว่า Intermittent Fasting (IF) เป็นการอดอาหารเป็นช่วง ๆ สลับกับช่วงรับประทานอาหาร เป็นวิธีการบริโภคแบบหนึ่งที่ยิมนำมาใช้ในการลดน้ำหนัก หลักการย่อ ๆ ประกอบไปด้วย การลดการนำเข้าและเพิ่มการนำออก การลดการนำเข้า ควรลดหรือหลีกเลี่ยงอาหารแปรรูปทุกชนิดที่มีปริมาณ แป้งและน้ำตาลรวมทั้งไขมันอิ่มตัวและไขมันทรานส์ในปริมาณที่สูงในทางกลับกันควรเน้นการบริโภคอาหารที่เป็นธรรมชาติแทน เช่น ข้าวกล้อง ผัก ผลไม้ ธัญพืชตระกูลถั่ว เป็นต้น โดยยืนอยู่บนพื้นฐานที่ว่าปริมาณของอาหารที่กินเข้าไปในแต่ละวันจะต้องให้พลังงานแคลอรีน้อยกว่าที่เราใช้และใช้เทคนิคการเพิ่มการนำออก ทำได้โดยช่วงที่อดอาหารควรอดไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมงขึ้นไปเพื่อทำให้ร่างกายดึงไขมันที่สะสมออกมาใช้ เราจึงจะสามารถลดน้ำหนักได้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 การศึกษานิติปรัชญาว่าด้วยวิกาลโภชนา พบว่าการบริโภคตามหลักวิกาลโภชนามีที่มาจากพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยพระภิกษุและสามเณรสามารถฉันภัตตาหารได้ตั้งแต่อรุณขึ้นแต่จนถึงเที่ยงวันเท่านั้นและสามารถฉันน้ำปานะและเภสัชห้าได้ทั้งวัน โดยมีหลักโภชนมัตตัญญูตาที่ตรัสให้นำไปปฏิบัติเพื่อการเป็นผู้รู้ประมาณในการบริโภค จากการศึกษาพบว่าพระภิกษุมีภาวะความชุกของโรคอ้วนไม่แตกต่างจากฆราวาส ทั้งนี้อาจเกิดจากสองสาเหตุคือเมื่อเลยเที่ยงวันไปแล้วพระภิกษุยังสามารถ

ฉันทน้ำปานะและเภสัชทำได้ และขณะที่ฉันภัตตาหาร, น้ำปานะและเภสัชหานั้น พระภิกษุไม่ได้พิจารณาตามหลักโภชนาตามัตถัญญา

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 การศึกษาวิเคราะห์หัตถิปรัชญาว่าด้วยวิกาลโภชนาตามแนว Intermittent Fasting จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของ IF และการศึกษานิตีปรัชญาว่าด้วยวิกาลโภชนา เมื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบสองหลักการเข้าด้วยกันมีหลายประเด็นที่น่าสนใจผู้วิจัยจึงขอเสนอประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ การบริโภคอาหารตามหลักวิกาลโภชนาตามแนวทาง IF, ข้อดีและข้อเสียของหลักการทั้งสอง, ความเหมือนกันและแตกต่างกันของหลักการทั้งสอง

วิเคราะห์การบริโภคอาหารตามหลักวิกาลโภชนาตามแนวทาง IF

หลักการบริโภคตามแนวทาง IF หลักการคือผู้บริโภคจะต้องมีชั่วโมงอดอาหารไม่น้อยกว่า 12 ชม. ขึ้นไป เพราะฉะนั้นในทัศนะของผู้วิจัยจึงควรอดอาหารให้ได้ 14 ชม. หรือ 16 ชม. ขึ้นไปให้แน่ใจว่าร่างกายเข้าสู่ภาวะใช้พลังงานจากไขมันแล้ว แต่ตามปกติแล้วการฉันของพระภิกษุยังไม่ถือว่าฉันตามแนวทาง IF จึงปรากฏผลว่ามีพระภิกษุโดยเฉพาะที่อาศัยอยู่ในเมืองมีภาวะความชุกของน้ำหนักเกินเกือบหนึ่งในสามของพระภิกษุปกติ

การบริโภคอาหารตามหลักวิกาลโภชนานั้นมีหลักการอยู่ว่าสามารถบริโภคได้ตั้งแต่อรุณขึ้นจนถึงเที่ยง ถ้าเลยเที่ยงไปแล้วพระภิกษุสามารถฉันได้แต่น้ำปานะและเภสัช 5 การบริโภคดีดังกล่าวมาทั้งหมดมีส่วนผสมของสารอาหารที่ให้พลังงานอยู่ การบริโภคแบบนี้ถ้าไม่มีการจำกัดระยะเวลาให้เหมาะสม จะไม่จัดเป็นการบริโภคตามแนวทาง IF เพราะฉะนั้นเพื่อให้การบริโภคเป็นไปตามทฤษฎีของ IF พระภิกษุสามารถทำได้ดังนี้คือเรื่องของการสามารถฉันได้ตามเวลาปกติ เช่น เริ่มตั้งแต่เวลาที่ฉันคือ 7 โมงเช้าถึงเที่ยงหลังจากเที่ยงวันไปแล้วจึงฉันเครื่องดื่มและเภสัช 5 ได้ไม่เกิน 5 โมงเย็นซึ่งก็ได้ตามสูตร 14/10 คือมีเวลาฉัน 10 ชั่วโมงอดอาหาร 14 ชั่วโมงซึ่งถ้าต้องการเพิ่มชั่วโมงการเผาผลาญไขมันสามารถเพิ่มชั่วโมงการอดอาหารได้โดยปรับเป็นสูตร 15/9 หรือ 16/8 นั่นคือชั่วโมงฉันอาหารยังคงเหมือนเดิมคืออยู่ในช่วง 7 โมงเช้าไม่เกินเที่ยงวัน โดยไปปรับลดชั่วโมงการฉันน้ำปานะและเภสัช 5 ลงให้เป็นไม่เกิน 4 โมงเย็นและ 3 โมงเย็นตามลำดับ สรุปคือพระภิกษุสามารถใช้สูตรการบริโภค 14/10 15/9 หรือ 16/8 ได้หรือจะเพิ่มชั่วโมงการอดอาหารให้มากกว่านี้ก็ได้ถ้าทำได้ ดังนี้ พระภิกษุก็ได้บริโภคทั้งตามหลักวิกาลโภชนาและหลักการบริโภคตามแนวทาง IF ไปพร้อม ๆ กัน

วิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของหลักการทั้งสอง

จากการศึกษาทั้งสองหลักการพบว่าข้อดีพอสรุปเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อดีของการบริโภคอาหารตามหลักโภชนาและการบริโภคอาหารตามแนว IF

การบริโภคอาหารตามหลักโภชนา	การบริโภคอาหารตามแนว IF
1.เป็นการบริโภคตามหลักโภชนาการ ลดความเสี่ยงที่ลดไขมันพอกตับ จะต้องตามแก้ไขผลเสียที่เกิดจากพฤติกรรมการบริโภคและช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของอวัยวะบางส่วนให้ดีขึ้น	1.ช่วยลดน้ำหนักในผู้มีภาวะน้ำหนักเกิน
2.บอกวิธีการเปลี่ยนแปลงนิสัยเพื่อปรับปรุงนิสัย	2.อธิบายเป็นเหตุเป็นผลทางวิทยาศาสตร์ในขบวนการเกิดการบริโภคกลไกทางชีวเคมีได้

ข้อเสียของทั้งสองหลักการพอสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ข้อเสียของการบริโภคอาหารตามหลักโภชนาและการบริโภคอาหารตามแนว IF

การบริโภคอาหารตามหลักโภชนา	การบริโภคอาหารตามแนว IF
1.ไม่ได้อธิบายเป็นเหตุเป็นผลกลไกทางชีวเคมีเอาไว้	1.ไม่ได้บอกวิธีการเปลี่ยนแปลงนิสัยการบริโภคเอาไว้ เพียง แต่แนะนำว่าต้องเปลี่ยนนิสัยการบริโภค

วิเคราะห์ความเหมือนกันของหลักการทั้งสอง

การบริโภคทั้ง 2 แนวทางเป็นการบริโภคอาหารเพื่อให้ผู้บริโภคมีสุขภาพที่ดีโดยตามแนวทาง IF เป็นการเน้นที่การแก้ไข เช่น ทำให้มีน้ำหนักลดลงได้ ส่วนการบริโภคตามหลักโภชนาเป็นการบริโภคที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ การบริโภคแบบนี้จึงไม่มีปัญหาที่เกิดจากการบริโภคตามมาตรฐานข้ามกลับทำให้ร่างกายมีสุขภาพที่ดี การบริโภคตามหลักโภชนาจึงเป็นการเน้นที่การป้องกัน แต่ทั้ง 2 แนวทางมีวัตถุประสงค์ที่เหมือนกันคือเพื่อทำให้ผู้บริโภคมีสุขภาพที่ดี

วิเคราะห์ความแตกต่างกันของหลักการทั้งสอง

จากการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบทั้งสองหลักการพอสรุปเป็นตารางได้ 9 ข้อดังนี้

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบหลักการบริโภคตามแนวโภชนากับหลักการบริโภคตามแนว IF

การบริโภคอาหารตามหลักโภชนา	การบริโภคอาหารตามแนว IF
1.ไม่มีชั่วโมงการงดสารอาหารที่ให้พลังงาน	1.ในช่วงที่อดอาหารต้องงดสารอาหารที่ให้พลังงาน
2.เป็นการป้องกัน	2.เป็นการแก้ไข
3.ต้องทำตลอดเวลาให้เป็นนิสัย	3.เป็นการทำแบบชั่วคราว
4.เน้นการนำเข้า	4.ควบคุมการนำเข้าและเน้นการนำออก

5.มีรูปแบบการบริโภคแบบเดียว	5.มีหลายรูปแบบหรือหลายสูตร
6.บริโภคอาหารครบห้าหมู่ตามหลักโภชนาการ	6.ต้องลดหรือเพิ่มการบริโภคอาหารบางประเภท
7.บอกวิธีการเพื่อเปลี่ยนแปลงนิสัยการบริโภค	7.ไม่ได้บอกวิธีการแต่แนะนำให้เปลี่ยนพฤติกรรม
8.ไม่ได้บอกรายละเอียดกลไกทางชีวเคมี	8.บอกรายละเอียดกลไกทางชีวเคมี
9.รักษาร่างกายเพื่อพัฒนาจิต	9.รักษาร่างกายเพื่อลดโรคภัย,ชะลอวัย

จากตารางที่ 3 จะขออธิบายขยายความแตกต่างของทั้งสองหลักการไปตามลำดับดังนี้

1.การบริโภคอาหารตามหลักวิกาลโภชนาพระภิกษุแม้ว่าจะบริโภคภัตตาหารไม่ได้ก็เมื่อเลยเที่ยงวันไปแล้วแต่พบว่ายังบริโภคน้ำปานะที่มีส่วนผสมของน้ำตาลหรือนม ตลอดจนยังบริโภคเภสัช 5 ได้อยู่การบริโภคแบบนี้ตามหลักโภชนาการถือว่าร่างกายยังได้รับสารอาหารที่ให้พลังงานอยู่ ส่วนการบริโภคแบบ IF ในช่วงการอดอาหารร่างกายจะต้องไม่ได้รับสารอาหารที่ให้พลังงาน การดื่มเครื่องดื่มดื่มได้แต่น้ำเปล่าหรือชา กาแฟที่ไม่ใส่นมและน้ำตาล เป็นต้น

2 การบริโภคอาหารตามหลักวิกาลโภชนาถ้าพระภิกษุฉันอาหารได้ตามหลักที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์คือ ถือคุณค่าของอาหารเป็นหลักไม่บริโภคเพื่อความเอร็ดอร่อยเพลิดเพลินในรสอาหาร เลยเที่ยงไปแล้วแม้ฉันเครื่องดื่มก็จะรู้จักประมาณในการฉันเหมือนการฉันอาหารเพราะมีมุมมองในเรื่องของการฉันแบบรู้จักพอประมาณจนติดเป็นนิสัยเนื่องจากต้องพิจารณาอาหารและเครื่องดื่มก่อนที่จะฉันและขณะที่ฉันตามที่พระพุทธองค์ให้ปฏิบัติจนสมองรับแนวคิดนี้ไปปฏิบัติตาม วิธีการบริโภคแบบนี้จึงจัดว่าเป็นแนวทางแห่งการป้องกันไปในตัวเพราะไม่เกิดผลเสียต่อสุขภาพที่จะต้องตามมาแก้ไขในภายหลังแต่กลับจะเกิดผลดีทำให้มีสุขภาพดีดังกล่าวแล้ว

ส่วนการบริโภคตามแนวทางของ IF เน้นไปที่เพื่อกำจัดไขมันส่วนเกินออกไปโดยเฉพาะเหมาะกับคนที่มีภาวะน้ำหนักเกินจึงถือว่าเป็นวิธีการแก้ไขเพื่อลดน้ำหนัก แต่ในปัจจุบันเมื่อพบว่าการอดอาหารสามารถกระตุ้นกลไกทางด้านสุขภาพอื่น ๆ ให้ดีขึ้นได้ ในคนปกติที่ไม่มีภาวะน้ำหนักเกินจึงเริ่มนิยมนำหลักการดังกล่าวมาปฏิบัติเป็นช่วง ๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคลเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของร่างกายให้ดีขึ้นถ้าทำตามแนวคิดนี้อาจถือได้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการป้องกันความเสื่อมของอวัยวะต่าง ๆ เพราะร่างกายของเราจะปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ให้ดีขึ้นเพื่อต้องการให้ชีวิตนี้อยู่รอดจากการขาดแคลนอาหาร (ร่างกายถูกหลอกว่ากำลังขาดแคลนอาหาร) ตรงกันข้ามถ้าเรารับประทานอาหารมากเกินไปทั้งปริมาณหรือความถี่กลไกดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้น

3 การบริโภคอาหารตามหลักวิกาลโภชนาโดยเฉพาะกับพระภิกษุแล้วควรทำให้เป็นนิสัย เพราะเป็นพระวินัยหรือที่เรียกว่าศีลที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้เมื่อเป็นดั่งนั้นพระภิกษุไม่สามารถ

ฉันทอาหารเลยเวลาเที่ยงไปได้จึงควรเรียนรู้ที่จะฉันทอาหารให้ไม่มากหรือน้อยจนเกินไปและให้ได้สารอาหารครบ 5 หมู่ตามพุทธประสงค์จนเป็นนิสัยเพราะนิสัยนี้เป็นนิสัยที่ดีทำให้ผู้ปฏิบัติตามมีสุขภาพที่ดี ในกรณีของการบริโภคอาหารตามสูตร IF คือ 14/10, 15/9 หรือ 16/8 ด้วยสูตรดังกล่าวถือว่าไม่ตึงหรือหย่อนจนเกินไปจึงเหมาะสมที่จะทำได้ตลอดเวลา แต่ถ้าใช้สูตรที่อดอาหารที่มีชั่วโมงการอดอาหารมากขึ้นไปเรื่อย ๆ คิดว่าไม่เหมาะสมกับการทำตลอดเวลาเพราะร่างกายมีโอกาสขาดสารอาหารได้ง่ายขึ้นหรือร่างกายอาจเกิดสภาวะไม่สมดุลทำให้เกิดผลเสียตามมาได้จริงอยู่เมื่อร่างกายเกิดการอดอาหารในช่วงระยะเวลาเริ่มต้นและไม่นานจนเกินไปร่างกายจะกระตุ้นให้ระบบต่าง ๆ ของร่างกายทำงานไปในแนวทางที่พยายามปรับปรุงให้ดีขึ้นเพื่อให้ร่างกายอยู่รอดได้ แต่ถ้ายังบริโภคแบบนี้ นานเกินไปกลไกดังกล่าวก็จะหยุดลง (เข้าสู่ภาวะใช้พลังงานแบบประหยัดแทน) และร่างกายอาจขาดแคลนสารอาหารได้จึงไม่ควรทำติดต่อกันเป็นระยะเวลานานการบริโภคตามแบบ IF จึงควรทำชั่วคราวจะดีกว่าโดยเฉพาะเมื่ออดอาหารเกิน 17 ชั่วโมงขึ้นไป

4 การบริโภคอาหารตามหลักวิกาลโภชนาเน้นการนำเข้าโดยผู้บริโภคควรมีสติและใช้ปัญญาพิจารณาขณะที่บริโภคเพื่อให้การบริโภคได้รับสารอาหารครบ 5 หมู่และได้รับปริมาณอาหารที่ไม่มากหรือน้อยจนเกินไปการบริโภคแบบนี้จึงเน้นการนำเข้า ส่วนการบริโภคแบบ IF มีวัตถุประสงค์หลักก็เพื่อขจัดไขมันส่วนเกินออกไปจากร่างกายเนื่องจากในสภาพแวดล้อมปัจจุบันนี้อำนวยให้ผู้บริโภคได้รับพลังงานที่มาจากอาหารในกลุ่มคาร์โบไฮเดรตและไขมันไม่ดีมากจนเกินไปจนร่างกายนำไปเก็บสะสมไว้ในรูปของไขมันตามอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายการบริโภคแบบนี้จึงเน้นการนำออกเพื่อลดไขมันส่วนเกินนั่นเอง แต่ในทางปฏิบัติควรควบคุมการนำเข้าด้วย เช่น อาหารในกลุ่มคาร์โบไฮเดรตและไขมันไม่ดี เพื่อให้การขจัดไขมันส่วนเกินออกเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ดี

5 การบริโภคอาหารตามหลักวิกาลโภชนามีรูปแบบเดียวหรือสูตรเดียวเพราะมีช่วงระยะเวลาที่บริโภคอาหารได้ตั้งแต่อรุณขึ้นจนถึงเที่ยงเท่านั้นช่วงเวลาอื่นจะบริโภคอาหารไม่ได้ส่วนการบริโภคตามแบบ IF นั้นผู้บริโภคสามารถเลือกได้ตามความเหมาะสมกับวิถีชีวิตของตนเอง เช่น จดรับประทานช่วงเช้าถึงเที่ยง บริโภคเฉพาะช่วงเย็นและค่ำแทนหรือจะอดอาหารแบบวันเว้นวันหรืออด 2 วันใน 7 วัน เป็นต้น การบริโภคแบบ IF จึงมีหลายรูปแบบหรือหลายสูตรมากกว่า

6 การบริโภคอาหารตามหลักวิกาลโภชนาไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงเรื่องประเภทอาหารที่บริโภคในแต่ละวันเป็นพิเศษเพราะโดยหลักการแล้วเป็นหลักการเดียวกับการบริโภคให้ถูกหลักโภชนาการ ส่วนการบริโภคแบบ IF จะต้องการบริโภคโดยลดอาหารในกลุ่มคาร์โบไฮเดรตและไขมันไม่ดีลงเนื่องจากคนที่ทำ IF ส่วนใหญ่มีภาวะน้ำหนักเกินการจะขจัดไขมันส่วนเกินที่อยู่ในร่างกายจึงต้องลดการนำเข้าอาหารในกลุ่มคาร์โบไฮเดรตและไขมันที่ไม่ดีลงจากที่เคยทานตามปกติแต่ควรบริโภคโปรตีนเพิ่มขึ้นเพื่อป้องกันกล้ามเนื้อลีบลงและยังทำให้อิ่มได้นานขึ้นด้วย

7 การบริโภคอาหารตามหลักวิกาลโภชนาพระพุทธองค์ได้ทรงสอนวิธีการเพื่อเปลี่ยนแปลงนิสัยการบริโภคไว้ดังปรากฏอยู่ในหลักของโภชนัตถุญญาที่ให้พระภิกษุใช้สติและปัญญาพิจารณา

อาหารก่อนและขณะฉันว่าเราจะฉันหรือบริโภคเพียงเพื่อให้ร่างกายนี้คงอยู่ได้แบบมีสุขภาพที่ดี ในความหมายปัจจุบันคือเน้นไปที่บริโภคตามหลักโภชนาการไม่ใช่บริโภคแบบตามใจปากหรือตามอารมณ์ถือเอาความเอร็ดอร่อยเป็นสำคัญ แต่ให้ถือเอาคุณค่าของอาหารมาก่อนความอร่อยเมื่อพิจารณาแบบนี้บ่อย ๆ ระบบสมองได้รับข้อมูลซ้ำ ๆ จะเกิดการสร้างวิถีของระบบประสาทสมองขึ้นมาใหม่เกิดเป็นโปรแกรมใหม่จนถึงระดับหนึ่งโปรแกรมใหม่นี้ก็จะชนะโปรแกรมเก่าเนื่องจากโปรแกรมใหม่มีความแข็งแรงขึ้นมีประสิทธิภาพและความเร็วในการถูกเรียกใช้ได้เร็วกว่าโปรแกรมเก่าในที่สุดบุคคลผู้นั้นจะแสดงพฤติกรรมออกมาตามโปรแกรมใหม่นั้นคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภคไปจากเดิม หลักการดังกล่าวในยุคปัจจุบันถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพของมนุษย์กันอย่างแพร่หลายในชื่อที่เรียกว่า NLP (Neuro Linguistic Programming) (Cambridge Coaching Academy, 2017) ส่วนการบริโภคตามแบบ IF นั้นไม่ได้สอนวิธีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภคเอาไว้เพียงแต่บอกว่าควรมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภคจากเดิม โดยส่วนใหญ่แล้วให้ลดปริมาณอาหารที่บริโภคลงจากเดิม เพราะผู้บริโภคตามแบบ IF โดยส่วนใหญ่เป็นผู้มีภาวะน้ำหนักเกิน

8 การบริโภคอาหารตามหลักวิกาลโภชนาการพระพุทธรองค์ไม่ได้บอกรายละเอียดกลไกทางชีวเคมีว่าทำไมการบริโภคมื้อเดียวจากหลายมื้อแล้วทำให้มีสุขภาพดีขึ้นซึ่งผิดกับการบริโภคแบบ IF สามารถอธิบายกลไกที่เกิดขึ้นในแต่ละส่วนออกมาได้ทำให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น

9 ในทางพุทธศาสนาได้กล่าวไว้ว่ามนุษย์เราประกอบไปด้วยรูปและนามโดยส่วนที่เป็นรูปคือร่างกายและส่วนที่เป็นนามคือจิตใจโดยทั้งสองส่วนนี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้งเมื่อส่วนใดมีการเปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลกระทบต่ออีกส่วนหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น ร่างกายเกิดความรู้สึกร้อนหรือหิวถ้าไม่ได้แก้ไข ใจก็จะรู้สึกหงุดหงิด จิตก็จะไม่สงบ เช่นเดียวกันกับร่างกายถ้าเกิดโรคภัยไข้เจ็บขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อจิตใจได้ การจะพัฒนาจิตให้ก้าวหน้าสู่เบื้องสูงย่อมทำได้ยาก ผิดกับคนที่มียุทธศาสตร์ร่างกายแข็งแรง ไร้โรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน อีกประการหนึ่งเป้าหมายสูงสุดของพุทธศาสนาคือการพัฒนาจิตให้หลุดพ้นจากอำนาจกิเลสคือความโลภ ความโกรธ ความหลง การบริโภคอาหารตามหลักวิกาลโภชนาการจึงเป็นการบริโภคเพื่อให้ร่างกายมีสุขภาพที่ดีเพื่อเป็นพื้นฐานของการพัฒนาจิต

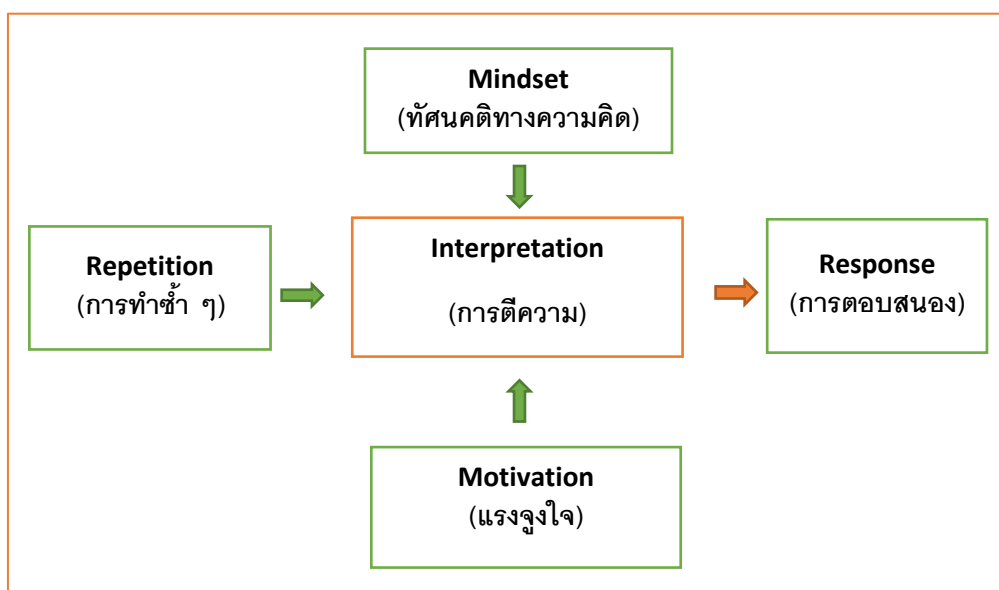
ในทางการแพทย์ถือว่าบุคคลผู้มีภาวะน้ำหนักเกินจนถึงขั้นอ้วนเป็นโรคอย่างหนึ่งและจะนำไปสู่ความเสี่ยงในการเกิดกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่เรียกว่า NCDs ตามมา เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดหัวใจตีบ เป็นต้น การบริโภคแบบ IF สามารถทำให้น้ำหนักลดลงได้ในผู้มีภาวะน้ำหนักเกินจึงเป็นการลดความเสี่ยงของการเกิดโรคกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังและการบริโภคแบบ IF ยังสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของร่างกายด้านอื่น ๆ ให้ดีขึ้น เช่น ทางด้านสมองทำให้มีความจำดี มีประสิทธิภาพในด้านการเรียนรู้เพิ่มขึ้น การบริโภคแบบ IF จึงกล่าวได้ว่าเป็นการรักษาร่างกายเพื่อขจัดโรคภัยไข้เจ็บและช่วยชะลอความเสี่ยงหรือชะลอวัยซึ่งการบริโภคของคนยุคปัจจุบันส่วนใหญ่จะไม่มีกระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้น

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาหลักการบริโภคทั้ง 2 หลักการผู้วิจัยได้พบองค์ความรู้ 2 เรื่อง คือ

1) สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้มาช่วยลดน้ำหนักในพระภิกษุที่มีภาวะน้ำหนักเกินได้โดยปรับเวลาในการฉันน้ำปานะและเภสัช 5 ลงเหลือไม่เกิน 3, 4 หรือ 5 โมงเย็นตามลำดับ ซึ่งจะช่วยให้ชั่วโมงการอดอาหารได้ 16, 15 และ 14 ตามลำดับหรือจะเพิ่มชั่วโมงการอดอาหารให้มากกว่านี้ก็สามารถทำได้ตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล โดยยืนอยู่บนพื้นฐานที่ว่าต้องมีชั่วโมงการอดอาหารไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมงขึ้นไป จึงจะเป็นไปตามหลักการบริโภคแบบ IF

2) จากการประยุกต์ใช้สองหลักการเข้าด้วยกันเพื่อลดข้อเสียของแต่ละหลักการลงส่งผลให้ผู้วิจัยสรุปได้ว่ามีปัจจัยหลัก ๆ 3 ประการที่มีผลต่อการตีความของสมองทำให้สมองแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากเดิมได้ ซึ่งสรุปเป็นรูปภาพได้ดังนี้

รูปภาพที่ 1 แสดงปัจจัยสามประการที่ส่งผลให้มนุษย์สามารถปรับเปลี่ยนไปสู่พฤติกรรมใหม่โดยผ่าน

กลไกการทำงานของสมอง

จากรูปภาพที่ 1 สรุปเป็นสมการได้ดังนี้

$$2M + R_1 \rightarrow I \rightarrow R_2$$

M = Mindset, ทัศนคติทางความคิด และ = Motivation, แรงจูงใจ

R_1 = Repetition, การกระทำซ้ำ ๆ, I = Interpretation, การตีความ, R_2 = Response, การตอบสนอง

โดย 2 ปัจจัยแรกคือทัศนคติทางความคิด (Mindset) และแรงจูงใจ (Motivation) ได้มาจากการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีการบริโภคแบบ IF ที่สามารถอธิบายเป็นเหตุเป็นผลในทางวิทยาศาสตร์ได้ ส่วนปัจจัยหลังคือการกระทำซ้ำๆ (Repetition) ได้มาจากการศึกษาการบริโภคตามแนวคิดปรัชญาว่าด้วยวิกาลโภชนาที่พระพุทธองค์ทรงแนะนำให้พระภิกษุมีการพิจารณาอาหารในขณะที่บริโภคทุกครั้งตามหลักโภชนาณัตตัญญูตา อธิบายได้ว่าเมื่อบุคคลมีทัศนคติทางความคิด (Mindset) ที่เปลี่ยนไปในทางที่ถูกจากการได้รับองค์ความรู้ที่ถูกต้องที่สามารถอธิบายเป็นเหตุเป็นผลได้อย่างชัดเจนในเรื่องนั้น ๆ และจากการมีแรงจูงใจ (Motivation) ที่เพิ่มขึ้น เช่น จากการได้รับองค์ความรู้ใหม่ ๆ ตลอดจนถึงได้รับรู้ถึงความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอันตรายขึ้นจากพฤติกรรมที่ตนทำอยู่ในปัจจุบัน ตรงกันข้ามถ้าปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจะลดความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอันตรายลดลง จากปัจจัยทั้งสองจะทำให้สมองมีการตีความ (Interpretation) ที่เปลี่ยนไปจากเดิมทำให้การตอบสนอง (Response) เปลี่ยนไป บุคคลนั้นจะมีพฤติกรรมที่เริ่มเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น (Rosenstock, 1974),(Becker & Maiman, 1975),(Prentice-Dunn, S., & Rogers, R. W.,1986) แต่จะเปลี่ยนไปจนเป็นพฤติกรรมที่ถาวรหรือเป็นนิสัยได้นั้นสมองจะต้องได้รับการกระตุ้นในเรื่องนั้นซ้ำ ๆ และต่อเนื่อง องค์ประกอบของการกระทำซ้ำ ๆ (Repetition) ในสมการจึงขาดเสียมิได้ ซึ่งสมการที่เขียนขึ้นได้ตั้งชื่อไว้ว่า “สมการสร้างพฤติกรรมใหม่”

สรุปและข้อเสนอแนะ

การบริโภคแบบ IF ในช่วงที่อดอาหารควรอดอาหารไม่น้อยกว่า 12 ชม.ขึ้นไปและเพื่อให้ได้ผลดีควรเน้นอาหารธรรมชาติเป็นหลัก หลีกเลี่ยงหรือพยายาม ลด ละ เลิก อาหารแปรรูป อาหารทอด ทุกชนิด ควรลดอาหารในกลุ่มคาร์โบไฮเดรตและไขมัน รวมทั้งไขมันทรานส์ แต่ควรเพิ่มโปรตีนเพื่อป้องกันกล้ามเนื้อลีบและกลุ่มอาหารประเภท ผัก ผลไม้ อาหารธัญพืชให้มากขึ้นเพราะโดยปกติคนทั่วไปรับประทานอาหารกลุ่มนี้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน การบริโภคตามหลักวิกาลโภชนาพระภิกษุไม่สามารถฉันทาหารเลยเที่ยงวันได้แต่สามารถฉันน้ำปานะและเภสัชห้าได้ทั้งวัน โดยในขณะที่ฉันให้ใช้วิธีการพิจารณาอาหารตามหลักโภชนาณัตตัญญูตาเพื่อให้ลักษณะของการฉันนั้นเกิดการเน้นคุณค่าทางอาหารเป็นสิ่งสำคัญ โดยรับประทานอาหารให้ครบสัดส่วน 5 หมู่ตามหลักโภชนาการ เรื่องความเอร็ดอร่อยให้เป็นเรื่องรองลงไป สำหรับพระภิกษุที่มีภาวะน้ำหนักเกิน การนำวิธีการบริโภคแบบ IF มาปรับใช้ร่วมกับหลักวิกาลโภชนาสามารถทำได้โดยการฉันทาหารไม่เกินเที่ยงวันเหมือนปกติแต่ไปปรับลดชั่วโมงการฉันน้ำปานะและเภสัช 5 ลงให้เป็นไม่เกิน 3,4 หรือ 5 โมงเย็นตามลำดับแต่ถ้าจะให้ดีแนะนำว่าไม่เกิน 3 โมงเย็นจะดีมากเพราะจะมีชั่วโมงการนำไขมันที่สะสมอยู่ในร่างกายไปเผาผลาญเป็นพลังงานได้มากกว่า ถ้าทำได้ดังนี้ถือว่าพระภิกษุได้บริโภคทั้งตามหลักวิกาลโภชนาและหลักการบริโภคตามแนวทาง IF ไปพร้อม ๆ กัน จึงควรศึกษาหาความรู้จากแนวคิดและทฤษฎีแบบ IF เพื่อปรับทัศนคติและทำให้เกิดแรงจูงใจเพิ่มขึ้น รวมทั้งให้ใช้วิธีการพิจารณาอาหารตามหลักโภชนาณัตตัญญูตาที่

พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ร่วมด้วยเพื่อสร้างพฤติกรรมการบริโภคใหม่ที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปสู่นิสัยที่ถาวร

ข้อเสนอแนะ

1) พระภิกษุหรือบุคคลที่มีความสนใจในเรื่องการดูแลสุขภาพควรมีองค์ความรู้ทฤษฎีทางด้านโภชนาและแนวทางการบริโภคแบบ IF อย่างถูกต้องเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้องโดยควรชวนขยายหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตัวเอง

2) ในกรณีของพระภิกษุหน่วยงานระดับเจ้าคณะภาคควรจัดคอร์สการอบรมเรื่องโภชนาการแก่พระภิกษุและสามเณรที่สนใจโดยควรจัดปีละครั้งเป็นอย่างน้อย แต่ในกรณีของพระภิกษุและสามเณรที่มีภาวะโรคอ้วนและมีโรคภัยไข้เจ็บจากสาเหตุที่สัมพันธ์กับเรื่องการมีพฤติกรรมบริโภคที่ไม่ถูกต้อง เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง เป็นต้น ควรออกเป็นกฎข้อบังคับให้ทุกรูปต้องเข้ารับการอบรม นอกจากนี้พระภิกษุและสามเณรทุกรูปควรพิจารณาอาหารขณะที่ฉันตามที่พระพุทธองค์ได้ทรงให้แนวทางไว้ในเรื่องโภชนาตามัตตัญญูตา โดยสิ่งที่สำคัญจะต้องเน้นคือภาษาที่สื่อสารจากจิตสู่สมองจะต้องเป็นภาษาที่สมองรับรู้และเข้าใจได้อย่างชัดเจนถึงวัตถุประสงค์ที่เราต้องการ ไม่ควรสวดหรือพิจารณาแต่เฉพาะภาษาบาลี ควรจะสวดหรือพิจารณาทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย หรือพิจารณาแต่ภาษาไทยก็ได้ตามแบบแผนที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ โดยใช้เนื้อความเดิมหรือจะสรุปเอาแต่ใจความสำคัญที่ต้องการ เช่น เราฉันเพียงเพื่อให้ร่างกายนี้ดำรงอยู่ได้ โดยมีสุขภาพที่แข็งแรง ซึ่งอาจปรับเปลี่ยนรูปแบบของสำนวนภาษาที่ใช้ได้ตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคลโดยพิจารณาถึงผลลัพธ์ของการกระทำเป็นหลัก ถ้าผลลัพธ์ทำให้ควบคุมพฤติกรรมฉันได้ตามวัตถุประสงค์ที่ทรงตรัสไว้ให้ถือว่าวิธีการนั้นใช้ได้ ซึ่งในกรณีของฆราวาสสมควรที่จะนำไปปฏิบัติตามเช่นเดียวกับพระภิกษุ

3) ในส่วนของภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุขควรช่วยสนับสนุนส่งเสริมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องด้านโภชนาการต่าง ๆ โดยจัดทำเว็บไซต์เฉพาะขึ้นมาพร้อมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ถึงความมีอยู่และความสำคัญของเว็บไซต์ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคคลสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่ายและลดโอกาสการได้รับข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกต้อง โดยมีการจัดระเบียบข้อมูลไว้อย่างชัดเจนและสืบค้นได้ง่าย

ข้อเสนอแนะเชิงวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์นิตินิพนธ์พบว่าด้วยวิกาลโภชนาตามแนว IF ผู้วิจัยพบว่าพระภิกษุมีภาวะความชุกของ โรคอ้วนไม่แตกต่างจากฆราวาส ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ขอเสนอแนะออกเป็น 3 ข้อ ด้วยกัน

1) การใช้หลักโภชนาตามัตตัญญูตาเพื่อควบคุมพฤติกรรมบริโภคในกรณีนี้ผู้วิจัยพบว่ารูปแบบของภาษาและวิธีการมีผลต่อการรับรู้ของสมองซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกจึงควรนำ

หลักการดังกล่าวมาวิจัยขยายผลต่อไป เช่น ในเรื่องของภาษา, ความยาวของคำพูดและระยะเวลาของการปฏิบัติ ที่ใช้สื่อสารกับสมอง เป็นต้น

2) ทำการวิจัยการบริโภคของพระภิกษุโดยให้ควบคุมเวลาการฉันของน้ำปานะและเภสัช 5 ลงเหลือไม่เกิน 3, 4 หรือ 5 โมงเย็น เป็นต้น ตามแนวการบริโภคแบบ IF โดยไม่ได้ใช้หลักโภชนาการตามขั้นตอนการบริโภค

3) นำผลการวิจัยจากข้อ 1 และข้อ 2 มาทำการวิจัยร่วมกันเพื่อขยายผลหาข้อสรุปของงานวิจัยทั้งหมด

References

- กรมการแพทย์. (2566). *ข่าวเด่นประเด็นร้อน*. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://www.dms.go.th/Content/Select_Landing_page?contentId=42432 [24 กรกฎาคม 2566]
- กรมควบคุมโรค. (2566). *ผลักดันคนไทยใส่ใจสุขภาพปรับเปลี่ยนมุมมองลด “โรคอ้วน”* [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://ddc.moph.go.th/brc/news.php?news=32470&deptcode=brc> [17 กรกฎาคม 2566]
- ขุนเขา เขจรบุตร. (2561). *กรรมตามสมอง* (พิมพ์ครั้งที่ 19). สำนักพิมพ์ดีเอ็มจี.
- ภัคกร บุณสันติกุล. (2562). *5 เทคนิคออฟเทรตสมองพัฒนาความจำ*. วารสารTPAnews, 275, 55-57 [ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://www.tpa.or.th/tpanews/upload/mag_content/152/ContentFile3077.pdf [13 กุมภาพันธ์ 2567]
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย. (2557). *พระไตรปิฎกอรรถกถาแปล. ฉบับฉลอง พระชนมายุ 90 พรรษา สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก.* (พิมพ์ครั้งที่ 8). เล่มที่ 4, 18, 20, 22 นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2563). *ก้าวต่อไปกับการจัดการปัญหาโรคอ้วนในเด็กไทย* [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://ipsr.mahidol.ac.th/wp-content/uploads/2022/03/Report-File-618.pdf> [18 พฤศจิกายน 2566]
- Bangkokbiznews. (2567). *คนไทยน้ำหนักเกินและอ้วน 48.35% ลดน้ำหนักภาวะอ้วนป้องกันโรค* [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.bangkokbiznews.com/health/well=being/1116317> [17 มิถุนายน 2567]
- Brandage. (2565, 04 พฤษภาคม). *โรคอ้วน ศัตรูร้าย ทำลายสุขภาพ*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://brandage.com/article/29755> [19 พฤศจิกายน 2566]
- Camridge Coaching Academy. (2017). *จิตวิทยาสื่อสารศาสตร์คืออะไร*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.cambridgethailand.com/NLP.php> [25 เมษายน 2567]

- Hfocus. (2566). พบคนไทยเป็นโรคเบาหวาน 5.2 ล้านคน มีผู้ป่วยด้วยโรคอ้วนกว่า 20 ล้านคน [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.hfocus.org/content/2023/11/28893> [20 พฤศจิกายน 2566]
- _____. (2567). สสส.เผยพระสงฆ์ไขมันในเลือดสูง 55.4 % อาพาธด้วยเบาหวาน ความดันโลหิตสูง. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://www.hfocus.org/content/2024/05/30576> [17 มิถุนายน 2567]
- Becker, M. H., & Maiman, L. A. (1975). *Sociobehavioral determinants of compliance with health and medical care recommendations. Medical care*, 10-24.
- De Cabo, R., & Mattson, M. P. (2019). *Effects of intermittent fasting on health, aging, and disease. New England Journal of Medicine*, 381(26), 2541-2551.
- Mattson, M. P. (2005). *Energy intake, meal frequency, and health: a neurobiological perspective. Annu. Rev. Nutr.*, 25(1), 237-260.
- Kaptoge, S., Pennells, L., De Bacquer, D., Cooney, M. T., Kavousi, M., Stevens, G., ... & Di Angelantonio, E. (2019). *World Health Organization cardiovascular disease risk charts: revised models to estimate risk in 21 global regions. The Lancet global health*, 7(10), e1332-e1345.
- Pedersen, W. A., & Mattson, M. P. (1999). *No benefit of dietary restriction on disease onset or progression in amyotrophic lateral sclerosis Cu/Zn-superoxide dismutase mutant mice. Brain research*, 833(1), 117-120.
- Prentice-Dunn, S., & Rogers, R. W. (1986). *Protection motivation theory and preventive health: Beyond the health belief model. Health education research*, 1(3), 153-161.
- Rosenstock, I. M. (1974). *The health belief model and preventive health behavior. Health education monographs*, 2(4), 354-386.
- Swiatkiewicz, I., Wozniak, A., & Taub, P. R. (2021). *Time-restricted eating and metabolic syndrome: current status and future perspectives. Nutrients*, 13(1), 221.
- Voss, P., Thomas, M. E., Cisneros-Franco, J. M., & de Villers-Sidani, É. (2017). *Dynamic brains and the changing rules of neuroplasticity: implications for learning and recovery. Frontiers in psychology*, 8, 1657.

แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิถีใหม่ของครูระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนบ้านปางเฟือง

Guidelines for Managing Learning in The New Normal Situation for High School Teachers at Ban Pang Fueang School

วีรยุทธ วงศ์สร้อย Weerayut Wongsoi

ชาลี ภัคดี Chalee Pakdee

พระมหาสกุณ มหาวีโร, ผศ.ดร. Phramaha Sakun Mahaviro, Asst. Prof. Dr.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

porwutpiglet@gmail.com

Received 2024/09/05

Revised 2024/11/08

Accepted 2024/11/14

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการการเรียนรู้ของครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนบ้านปางเฟือง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และ 2) เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ หลังจากสถานการณ์วิถีใหม่ของครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนบ้านปางเฟือง โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 How Learning Works เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 8 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ครูผู้สอน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ กรอบการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า :

1) การบริหารจัดการเรียนการสอน สิ่งที่เป็นจุดอ่อนของโรงเรียนบ้านปางเฟือง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ คือ ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ของบุคลากร ยังขาดการนำเทคนิควิธีการสอนที่ทันสมัยและการนำเอาเทคโนโลยี Application ต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้เป็นประเด็นที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

2) แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ ในสถานการณ์วิถีใหม่ของครูระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนบ้านปางเฟือง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีแนวทาง ดังนี้ 1) ใช้การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 How Learning Works ให้เชื่อมโยงกับ 8 ตัวชี้วัด ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของครูผู้สอนใน ว. PA ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของครู การใช้สื่อการสอนเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ การเข้าถึงสิ่งที่เรียน และเข้าใจบทเรียนได้ด้วยตนเอง การเชื่อมโยงความรู้หรือประสบการณ์เดิมกับการเรียนรู้กับประสบการณ์ใหม่ การสร้างองค์ความรู้เอง การสร้างประสบการณ์ใหม่ การได้รับการกระตุ้น

ให้เกิด แรงจูงใจในการเรียน การพัฒนาทักษะความ เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจากการเรียนรู้ การสอนที่ เน้นผู้เรียนได้รับข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง การจัดบรรยากาศชั้น เรียนที่เหมาะสม การกำกับการเรียนรู้และ มีการเรียนรู้แบบนำ ตนเองลงสู่การลงมือปฏิบัติ การ จัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย

คำสำคัญ : การบริหารการจัดการเรียนรู้, การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21, วิถีใหม่, คุรุระดับมัธยมศึกษา.

Abstract

This research aims to develop an internal quality assurance system model for Wat The objectives of this research are : 1) To study and analyze the current management of teaching and learning by high school teachers at Baan Pang Fueng School, Chiang Dao District, Chiang Mai Province, and 2) To find guidelines for managing learning after the new normal situation for high school teachers at Baan Pang Fueng School, using the "How learning works" process in the 21st century. This is a qualitative research study with 8 main data providers, including 1 school director, 1 deputy school director, and 6 teachers. The research tools used are interview frameworks and group discussions, with data analysis conducted through content analysis.

The research findings reveal that :

1) In teaching and learning management are weaknesses of Baan Pang Fueng School, Chiang Dao District, Chiang Mai Province. Particularly, issues related to teaching and learning management, specifically the management of staff learning, lack contemporary teaching methods, and the utilization of various technology applications for learning management. These issues need urgent attention and resolution.

2) After encountering the new normal landscape for high school teachers at Baan Pang Fueng School, Chiang Dao District, Chiang Mai Province, the following management strategies for teaching and learning have been identified: Utilizing the "How learning works" approach in the 21st century to link with 8 performance indicators for classroom teaching management by teachers, which includes: Teacher preparedness, Use of teaching aids to stimulate learning, Access to learning materials and self-understanding of lessons, Linking previous, knowledge/experiences with new learning, Creating self-knowledge and new experiences, Encouraging motivation for

learning, Developing specialized skills through learning, Implementing student-centered teaching, where students receive feedback for self-improvement, Creating a suitable classroom atmosphere, Guiding learning processes and facilitating hands-on learning experiences, Diversifying teaching and learning management methods.

Keywords : Teaching and Learning Management, Learning in the 21 st Century, New Normal, High School Teacher.

บทนำ

การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยสนองตอบความต้องการของผู้เรียนและผู้ให้บริการอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และสถานศึกษาทุกแห่งมีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและมีคุณภาพ เป็นต้น การกำหนดแนวทางการพัฒนา คือ เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย พัฒนารฐานข้อมูลด้านการศึกษาที่มีมาตรฐาน เชื่อมโยงและเข้าถึงได้ และมีแผนงานและโครงการสำคัญเช่น โครงการจัดทำฐานข้อมูลรายบุคคลทุกช่วงวัย ทั้งด้านสาธารณสุข สังคม ภูมิสารสนเทศแรงงาน และการศึกษา เป็นต้น(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การจัดการศึกษาต้องยึดแนวตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างไรก็ตามการดำเนินการจัดการศึกษาทั้งในปัจจุบันและในอนาคต คงปฏิเสธไม่ได้ถึงความจำเป็นต่อการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษา ในการนี้คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติตระหนักถึงประเด็นนี้ จึงได้นำเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาบรรจุลงไป พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติอย่างเน้นหนักและชัดเจนในหมวดที่ 9 ว่าด้วยเรื่องเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งมีเนื้อหาดังนี้ หมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 63 รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่สื่อดิจิทัลและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปอื่นเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรมตามความจำเป็นอีกทั้ง มาตรา 64 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่นวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่นโดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตจัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาทั้งนี้โดยเปิดให้ มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542, ออนไลน์)

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ได้สร้างผลกระทบต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก ภายหลังจากการแพร่ระบาดของโรคได้ซาตัวลง นักเรียนต้องกลับเข้ามาเรียนในสถานศึกษาตามปกติ ผู้สอนจำเป็นจะต้องหาเทคนิคและวิธีการที่ใหม่และหลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะให้นักเรียน

ได้เรียนรู้อย่างเต็มประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อชดเชยในช่วยที่นักเรียนได้เรียนอยู่ที่บ้าน หากผู้สอนไม่มีเทคนิคและวิธีการที่หน้าสนใจผู้เรียนก็จะได้ไม่ได้นั้นเนื้อหาสาระการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่นักเรียนขาดการเรียนการสอนของรายวิชานั้นไป

โรงเรียนบ้านปางเฟื่อง อำเภอเชียงดาว ก็เป็นอีกโรงเรียนหนึ่งที่ประสบปัญหาในด้านการจัดการเรียนการสอนภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ของนักเรียนในภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จากรายงาน (SAR) ปีการศึกษา 2564 สถิติผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกกลุ่มสาระมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 42.01 ที่ต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 60.00 ที่กำหนด ประกอบกับผลการประชุมของผู้บริหาร คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา (ครั้งที่ 6 ลงวันที่ 1 เดือน พฤษภาคม 2565) พบว่าให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนแบบปกติ โดยให้ครูผู้สอนในแต่ละรายวิชาได้หาเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนภายหลังจากการเรียนการสอนแบบออนไลน์กลับมาเป็นการเรียนการสอนแบบปกติ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าวประกอบกับผู้วิจัยได้ทำการสอบถามความต้องการและการจัดลำดับความต้องการสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ของครูโรงเรียนบ้านปางเฟื่อง โดยใช้การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 How Learning Works เพื่อเชื่อมโยงกับ 8 ตัวชี้วัด ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของครูผู้สอนใน ว. PA มาเป็นกระบวนการ เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิถีใหม่ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของครูระดับมัธยมศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างต่อเนื่องต่อไป การวิจัยครั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้บริหารครูและนักเรียนมากที่สุด โดยการเป็นฐานข้อมูลความรู้สำหรับพัฒนางานด้านวิชาการของโรงเรียนบ้านปางเฟื่อง ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุง พัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อวิเคราะห์การบริหารจัดการเรียนเรียนรู้ของครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนบ้านปางเฟื่อง
- 2) เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้หลังสถานการณ์วิถีใหม่ของครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนบ้านปางเฟื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิถีใหม่ของครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนบ้านปางเฟื่อง โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

กลุ่มเป้าหมายเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นผู้มีความเกี่ยวข้องในประเด็นสภาพการจัดการศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนบ้านปางเฟือง ผู้วิจัยคัดเลือกโดยเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 2 คน และครู จำนวน 6 คน รวมจำนวน 8 คน และผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับบริบทโรงเรียนจำนวน 2 คน และเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน จำนวน 3 คน รวมจำนวน 8 คน โดยการพิจารณาผู้มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี ในด้านความเชี่ยวชาญ

เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การบริหารจัดการเรียนรู้ หลังจากสถานการณ์วิถีใหม่ของครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนบ้านปางเฟือง เครื่องมือการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ประมวลผลจากการศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้ หลังจากสถานการณ์วิถีใหม่ของครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนบ้านปางเฟือง ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ หลังจากสถานการณ์วิถีใหม่ของครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนบ้านปางเฟือง แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) ลักษณะของเครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างสำหรับข้อมูลที่หลากหลาย แบบไม่เป็นทางการ ไม่จำกัดคำตอบ ไม่เคร่งครัดในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งลักษณะและเนื้อหาตลอดจนขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์มีรายละเอียด ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้รับการสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 สภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ หลังจากสถานการณ์วิถีใหม่ของครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนบ้านปางเฟือง และตอนที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ หลังจากสถานการณ์วิถีใหม่ของครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนบ้านปางเฟือง และ 2) แนวทางการสนทนากลุ่ม มีขั้นตอนการสร้างดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำผลการศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไป เป็นกรอบในการกำหนดโครงสร้างแนวคำถาม ขั้นตอนที่ 2 สร้างคู่มือการสนทนากลุ่ม ตามโครงสร้างแนวคำถามที่กำหนดไว้ซึ่งประกอบด้วยคำถามหลัก และคำถามขยายที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ของกลุ่ม ขั้นตอนที่ 3 นำคู่มือการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของข้อคำถาม ก่อนหลังในคำถามหลักรวมถึงความเหมาะสมและเป็นไปได้ของคำถามขยาย ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขคู่มือการสนทนากลุ่มตามข้อเสนอแนะจนสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้จริง

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การหาค่าความเที่ยงตรง โดยนำเครื่องมือคือกรอบการสนทนากลุ่ม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และโครงสร้างของคำถามการสนทนากลุ่มทั้งข้อคำถามการสนทนากลุ่มหลัก และข้อคำถามการสนทนากลุ่มขยาย ว่าตรงตามจุดประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ 1) ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจัดสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยนำแนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มากำหนดโครงสร้างและขอบเขตเนื้อหาให้ครอบคลุมข้อมูลทุกส่วนที่ต้องการสอบถาม 2) นำข้อมูลจากกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาใช้เป็น

แนวทางในการสร้างคำถามในการวิจัย 3) นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษารอง เพื่อตรวจสอบแล้วนำไปแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน 4.ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแนะนำ มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์ โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง 5.ผู้วิจัยได้แก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะจากการแนะนำของผู้เชี่ยวชาญพร้อมจัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติที่ใช้ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารบันทึกการสนทนาของผู้จัดบันทึก และจากการถอดเทปโดยสรุปใจความจากเอกสารความถี่ของคำและเนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน ด้วยการวิจัยและพัฒนาประกอบด้วย 4 ประเด็นโดยแสดงผลได้ตามลำดับ ดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านปางเฟื่อง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ก่อนโควิด รูปแบบการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะเป็นการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบปกติ เน้นการพบปะและการมี interaction ระหว่างครูและนักเรียนด้านเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีในการศึกษาอาจยังมีขีดจำกัดในด้านของพื้นที่ภูเขาและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ปัญหาที่พบอาจมีปัญหากับการเข้าถึงการศึกษาอย่างไม่เท่าเทียมกันและการที่บางกลุ่มอาจขาดอุปกรณ์การเรียนและส่วนใหญ่ครูผู้สอนใช้สื่อการสอนแบบดั้งเดิม เช่น หนังสือเรียน กระดานดำ ตำรา ระหว่างโควิด รูปแบบการเรียนการสอนมีการเปลี่ยนแปลงไปใช้การเรียนการสอนออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ เช่น Zoom, Google Meet, หรือ Microsoft Teams เทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อตอบสนองความต้องการของการเรียนการสอนออนไลน์ปัญหา ปัญหากับการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์การเรียนที่มีคุณภาพไม่เท่ากัน มีการปรับตัวของทั้งครูและนักเรียนซึ่งอาจทำให้เกิดความท้าทายในการสอนและการเรียน หลังโควิดรูปแบบการเรียนการสอน การเรียนการสอนอาจเริ่มกลับมาสู่ห้องเรียนแต่มีการรวมรูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์เข้าด้วย เช่น Hybrid Learning หรือ Blended Learning เทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยียังคงมีบทบาทสำคัญ มีการพัฒนาเครื่องมือและแพลตฟอร์มการเรียนรู้มากขึ้นปัญหา อาจมีความท้าทายในการปรับตัวจากการเรียนออนไลน์กลับสู่ห้องเรียนและการรักษาสมดุลระหว่างการเรียนรู้ออนไลน์และการเรียนรู้แบบตัวต่อตัวสรุป การจัดการเรียนการสอนในแต่ละช่วงเวลาได้เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ของโควิด-19 โดยมีการเพิ่มการใช้เทคโนโลยีและการเรียนออนไลน์ แต่ก็พบความท้าทายทั้งในด้านการเข้าถึงและการปรับตัวที่ต้องพิจารณาในการพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนในอนาคต จากการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่า ครูยังขาด

ทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการนำรูปแบบการสอน Active Learning เข้ามามีบทบาท เช่น การเรียนการสอนที่พัฒนากระบวนการคิด ควรมีการส่งเสริมให้ครูทุกคนจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด และการลงมือปฏิบัติจริง ที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ประจำวันได้ ปัจจุบันเมื่อเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการจัดการเรียนการสอนในยุคใหม่ ครูผู้สอนจึงจำเป็นอย่างมากที่จะต้องศึกษาเทคโนโลยี Application ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อนำมาใช้เป็นสื่อการสอนและนำมาช่วยในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการการใช้ เทคโนโลยีที่ครูจะต้องนำมาสร้างสื่อการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจและการกระตุ้นให้กับผู้เรียนมากยิ่งขึ้นและอำนวยความสะดวก ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองให้เรียนรู้เทคโนโลยีตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสมและจัดการเรียนการสอนเพื่อ รองรับกับสถานการณ์วิถีใหม่ ให้กับผู้เรียนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ บทบาทของครูผู้สอนมีมากมายหลายรูปแบบหลายสถานภาพ ทั้งเป็นผู้นำ ผู้สอน ผู้ส่งเสริม สนับสนุน แต่ละบทบาทล้วนมีส่วนช่วยในการขับเคลื่อน พัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ทั้งสิ้น การจัดการเรียนการสอนจึงจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องเปลี่ยนแปลงและครูผู้สอนก็ต้องเปลี่ยนแปลงการสอนของตนเองให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา การถ่ายทอดความรู้สำหรับครูผู้สอนในแต่ละรายวิชาให้กับผู้เรียนภายหลังจากสถานการณ์วิถีใหม่ ครูผู้สอนจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเป็นการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้โดยการลงมือปฏิบัติ เช่นเดียวกับการเชิญชวนให้นักเรียนร่วมลงมือร่วมกับครูโดยการนำเทคโนโลยี Application ต่าง ๆ มาใช้ในการสอนและเน้นการลงมือปฏิบัติจริง ให้มากยิ่งขึ้น การเรียนการสอนในยุควิถีใหม่ไม่เพียงแต่สอนนักเรียนให้มีความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ผู้สอนจะต้องสอนให้นักเรียนใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อีกด้วย ในสถานการณ์ปัจจุบัน และผู้สอนยังต้องดูแลและสร้างความสัมพันธ์กับพวกเขาด้วย ครูผู้สอนควรนำเทคโนโลยี Application ต่าง ๆ มาใช้ในผลิตสื่ออุปกรณ์การจัดทำแบบทดสอบ เครื่องมือประเมินผลแบบรายงาน และใช้ในการวางแผน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ (Active Learning) โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด การปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ที่ยั่งยืนไม่มีที่สิ้นสุด กระบวนการของการเรียนรู้ผ่านการแก้ปัญหาเป็นขั้นตอนสำคัญ ครูจะกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งคำถามและตรวจสอบ คำถามของพวกเขา วิธีการเช่นนี้จะทำให้หลักสูตรมีความหมายมากขึ้น บทเรียนไม่จำเป็นต้องจบลงด้วยคำตอบที่ถูกต้อง แต่ควรจะเป็นคำตอบที่สามารถขยายผลไปสู่การตั้งคำถามของผู้เรียนต่อไป เพราะแนวคิดในปัจจุบันมองว่า ความคิดของนักเรียนมีคุณค่า นักเรียนจะใช้พัฒนาความหมายของตนเองแทนการถ่ายโอนความรู้จากครู โดยจะ เน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ควบคู่กับกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ช่วยให้เด็กได้รับประโยชน์จากความรู้ในสถานการณ์วิถีใหม่

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิถีใหม่ ของครูระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนบ้านปางเพื่อง อำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กระบวนการบริหารจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียนบ้านปางเพื่อง ได้แก่ 1) การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสามารถ

เข้าถึงสิ่งที่เรียน และเข้าใจบทเรียนได้ด้วยตนเอง 2) การจัดการเรียนการสอนที่ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือ ประสบการณ์เดิมกับการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ 3) การจัดการเรียนการสอนที่ ผู้เรียนได้สร้างความรู้เอง หรือได้สร้าง ประสบการณ์ใหม่จากการเรียนรู้ในชั้นเรียนการเรียนรู้ในแต่ละชั่วโมง 4) การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้รับการกระตุ้นและเกิด แรงจูงใจในการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา 5) การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้รับการกระตุ้นและเกิด แรงจูงใจในการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา 6) การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาทักษะความรู้ทักษะการลงมือปฏิบัติ ความเชี่ยวชาญจากการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน 7) การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนได้รับข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองในการเรียนรู้อยู่ตลอดทุก ๆ ชั่วโมง 8) การจัดระบบการเรียนรู้เกี่ยวกับผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ในบรรยากาศชั้นเรียนที่เหมาะสม ในแต่ละรายวิชา และ 9) การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสามารถกำกับการเรียนรู้และ มีการเรียนรู้แบบนำ ตนเองลงสู่การลงมือปฏิบัติ และที่สำคัญควรลดภาระงานที่ไม่จำเป็นออกจากภาระงานการสอนของครู ไม่ควรที่จะเพิ่มภาระงานที่นอกเหนือจากการสอน เพื่อให้ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ซึ่งการนำเอาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาโดยเชื่อมโยงเข้ากับ 8 ตัวชี้วัดในการจัดการเรียนรู้ของ ว PA ในปัจจุบัน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดผลสำเร็จมากที่สุด ในด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความสนใจ ชยัน รักการอ่าน การคิดการลงมือปฏิบัติ และเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการบริหารจัดการเรียนรู้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนและได้รับการพัฒนาในด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างต่อเนื่อง และสามารถนำไปต่อยอดในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน ต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนารูปแบบระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืนมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 สภาพบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนบ้านปางเฟื่อง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัญหาด้านการบริหารการจัดการเรียนรู้ สิ่งที่เป็นจุดอ่อนและข้อจำกัดของโรงเรียนบ้านปางเฟื่อง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีทั้งหมด 8 ประเด็น โดยเฉพาะประเด็นที่เป็นปัญหาต่อการบริหารการจัดการเรียนรู้ คือ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนรู้ของบุคลากร ยังขาดเทคนิควิธีการที่หลากหลายและการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนยัง ขาดการนำเอาสื่อเทคโนโลยี Application ต่าง ๆ มาเข้ามาใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนอย่างจริงจังการอบรมให้ความรู้เชิงปฏิบัติการด้านการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ โดยให้วิทยากรที่มีความสามารถเฉพาะด้าน ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้เป็นประเด็นที่จะต้อง

ได้รับการพัฒนาและแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุริยาพร นพกรเศรษฐกุล (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ได้พบว่า ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดระยองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยได้เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ทักษะเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน ทักษะเกี่ยวกับศาสตร์ การสอนและแหล่งข้อมูลออนไลน์ ทักษะการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัล และทักษะพื้นฐาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องงานวิจัยของ วรลักษณ์ คำหว่าง และนงลักษณ์ ใจฉลาด (2560) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาทักษะครูศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า แนวทางการพัฒนาทักษะสารสนเทศ สื่อการเรียนรู้ เทคโนโลยี ควรมีการอบรมให้ความรู้เชิงปฏิบัติการ การอบรมสัมมนา ให้อาจารย์ที่มีความสามารถเฉพาะด้านมาให้ความรู้และส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน โดยใช้วิธีการพัฒนา แบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในการจัดการ (School Based Management -SBM) เรียนรู้แบบ Learning by Doing โดยเน้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน และสร้างผลงานของผู้เรียนผ่านระบบเครือข่ายต่าง ๆ

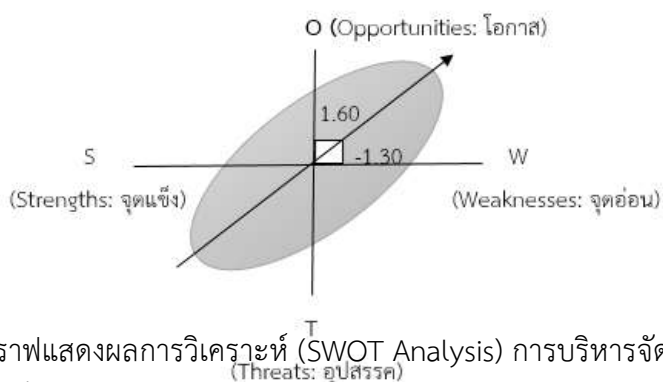
อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิถีใหม่ ของครูระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนบ้านปางเพื่อง อำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะในศตวรรษที่ 21 How Learning Works โดยเชื่อมโยงเข้ากับ 8 ตัวชี้วัดในการจัดการเรียนรู้ของ ว PA ได้แก่ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงสิ่งที่เรียน และเข้าใจบทเรียนได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือ ประสบการณ์เดิมกับการเรียนรู้กับประสบการณ์ใหม่ การสร้างความรู้เอง การสร้างประสบการณ์ใหม่ การได้รับการกระตุ้นให้เกิด แรงจูงใจในการเรียน การพัฒนาทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจากการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนได้รับข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง การจัดบรรยากาศชั้นเรียนที่เหมาะสม การกำกับการเรียนรู้และ มีการเรียนรู้แบบนำตนเองลงสู่การลงมือปฏิบัติ และแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย การเตรียมความพร้อมของครู การใช้สื่อการสอนเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยการเพิ่มทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้ การให้ผู้เรียนเข้าถึงการเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สุคนธ์ สิ้นพานนท์ (2560) ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง Active Learning กับ ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกิจกรรมการเรียนการสอน ตอบคำถาม ตั้งคำถาม อภิปราย นำเสนอ สอดคล้องกับทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

องค์ความรู้

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิถีใหม่ของครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนบ้านปางเพื่อง ทำให้พบว่า **1.กลยุทธ์ SO (เป็นการนำเอาโอกาสมาใช้กับจุดแข็งของโรงเรียน)** ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษา มีบทบาทในการกำหนดนโยบายและแผนงานมากยิ่งขึ้น เพื่อการประสานงานด้านงบประมาณและการประชาสัมพันธ์กับชุมชน หน่วยงานภายนอก เพื่อยกระดับกระบวนการจัดการการสอนของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง 2)เชิญวิทยากรจากหน่วยงานภายนอกมาให้ความรู้ในเฉพาะด้าน และขอหน่วยงานเฉพาะด้านให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง 3) จัดทำโครงการระบบช่วยเหลือนักเรียนเพื่อสร้างภาคีเครือข่ายผู้ปกครอง ให้มีส่วนร่วมในกระบวนการติดตามการช่วยเหลือนักเรียน และการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง **2.กลยุทธ์ WO (เป็นการนำโอกาสที่มีมาช่วยปิดจุดอ่อนของโรงเรียน)** 1)กำหนดนโยบายแผนงาน ในกระบวนการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายให้ชัดเจน โดยบูรณาการกับกระบวนการ P D C A แบบมีส่วนร่วม อย่างจริงจัง และให้มีความต่อเนื่อง 2) ส่งเสริมชุมชนได้มีบทบาทในการกำหนด วิสัยทัศน์ เป้าหมาย กลยุทธ์ และมาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น 3)ส่งเสริมสนับสนุนตั้งแต่การเตรียมความพร้อมของครู การจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะการเพิ่มทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูให้มากขึ้น และการแก้ไขปัญหาผู้เรียนรายบุคคล 4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้เตรียมการจัดการเรียนรู้ ในระดับสถานศึกษาและระดับห้องเรียนให้เป็นระบบ เช่นการชี้แจงหลักสูตร การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดหา ผลิตสื่อเทคโนโลยีแอปพลิเคชัน (Application) และการจัดทำแบบทดสอบ เครื่องมือประเมินผล แบบรายงานที่ทันยุคทันสมัยมากยิ่งขึ้น 5)ส่งเสริมครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ของสถานการณ์ปัจจุบัน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ Active Learning เพื่อเป็นแนวปฏิบัติเกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้ ให้สอดคล้อง กับธรรมชาติผู้เรียน สถานการณ์ หลักจิตวิทยาการเรียนรู้ และอื่น ๆ 6) จัดระบบและการดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศกำกับติดตาม และให้ความช่วยเหลือแก่ครู ให้สามารถจัดการเรียนรู้ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และมาตรฐานการศึกษา 7)จัดระบบ และการดำเนินการเกี่ยวกับการประเมิน การรายงานและการปรับปรุง การจัดการเรียนรู้ให้มีความต่อเนื่อง **3.กลยุทธ์ ST (เป็นการเอาจุดแข็งมากำจัดภัยคุกคาม)** 1)สนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมด้านการเรียนการสอนทักษะในศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีการสอน การผลิตสื่อแอปพลิเคชัน (Application) เกมต่าง ๆ เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการสอนใจในการเรียน 2)ลดภาระงานครูให้น้อยลง โดยมุ่งเน้นการเรียนการสอนเป็นสำคัญ 3)สร้างเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน วางแผนในช่องทางการติดต่อประสานงาน 4)วางแผนงานโครงการและกิจกรรม เพื่อเรียงลำดับความสำคัญในการขอเบิกจ่ายเงินงบประมาณ และส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ **4.กลยุทธ์ WT (ลดความเสี่ยง)** 1)ส่งเสริมให้ครูใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะในศตวรรษที่ 21 ร่วมกับการสอน Active Learning ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและประยุกต์สอดแทรกการใช้เข้ากับธรรมชาติวิชาที่ใกล้เคียงกัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน 2) ลดภาระงานครู

มอบหมายงานที่จำเป็น เพื่อให้ครูมีเวลากับการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น 3) วางแผนและติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองโดยใช้ผู้นำชุมชนเป็นฐาน เพื่อสร้างภาคีเครือข่ายผู้ปกครอง ให้มีส่วนร่วมในกระบวนการติดตามการช่วยเหลือนักเรียน และการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และ4)วางแผนงานโครงการและกิจกรรม เพื่อเรียงลำดับความสำคัญในการขอเบิกจ่ายเงินงบประมาณประจำปี ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

จากการศึกษาวิเคราะห์ (SWOT) สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอก ของโรงเรียนบ้านปางเฟือง อำเภอเชียงดาว แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ประเมินสถานภาพของโรงเรียน ปรากฏว่าโรงเรียนบ้านปางเฟือง มีสถานภาพอยู่ที่ กลยุทธ์ WO (เป็นการนำโอกาสที่มีมาช่วยปิดจุดอ่อนของโรงเรียน) หรือสถานภาพ Questionmarks (โอกาส-จุดอ่อน) ซึ่งสถานภาพนี้เกิดขึ้นจากการที่สภาพแวดล้อมภายนอกเอื้ออำนวยต่อการบริหารจัดการเรียนรู้ แต่สถานศึกษาต้องได้รับการพัฒนาภายใน ยังไม่สามารถส่งเสริม หรือนำแผนงานมาใช้อย่างจริงจังและให้มีความต่อเนื่อง หากแก้ปัญหาจุดอ่อนได้ จะนำไปสู่สภาพที่เอื้อและแข็งแกร่ง Stars ได้

ภาพที่ 1 กราฟแสดงผลการวิเคราะห์ (SWOT Analysis) การบริหารจัดการเรียนรู้โรงเรียนบ้านปางเฟือง อำเภอเชียงดาว

จากแผนภาพทำให้เห็นว่า แนวทางทางเลือกการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะในศตวรรษที่ 21 How Learning Works โดยเชื่อมโยงเข้ากับ 8 ตัวชี้วัดในการจัดการเรียนรู้ ว PA ของครูโรงเรียนบ้านปางเฟือง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้ดังนี้ 1.แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิถีใหม่ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะในศตวรรษที่ 21 How Learning Works ของโรงเรียนบ้านปางเฟือง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 2.แนวทางการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับผู้เรียนที่สามารถเข้าถึงสิ่งที่เรียนรู้ และเข้าใจบทเรียนได้ด้วยตนเอง 3.แนวทางเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เก่าและความรู้ใหม่หรือ ประสบการณ์เดิมกับการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ 4.แนวทางการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับผู้เรียนได้สร้างความรู้เอง หรือได้สร้างประสบการณ์ใหม่จากการเรียนรู้ภายในชั้นเรียนและภายนอกชั้นเรียนในแต่ละรายวิชา 5.แนวทางการ

จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับผู้เรียนที่ได้รับการกระตุ้นและเกิด แรงจูงใจในการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา 6.แนวทางการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาทักษะความรู้ทักษะการลงมือปฏิบัติ จนเกิดความเชี่ยวชาญจากการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน 7.แนวทางการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนได้รับข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองในการเรียนรู้อยู่ตลอดทุก ๆ ชั่วโมง 8.แนวทางการจัดระบบการเรียนรู้เกี่ยวกับผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาการเรียนรู้อยู่ใน บรรยากาศชั้นเรียนที่เหมาะสม ในแต่ละรายวิชา และ 9.แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสามารถ กำกับการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีการเรียนรู้แบบนำ ตนเองลงสู่การลงมือปฏิบัติ

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิถีใหม่ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะในศตวรรษที่ 21 How learning works โดยเชื่อมโยงเข้ากับ 8 ตัวชี้วัดในการจัดการเรียนรู้ของ ว PA ของโรงเรียนบ้านปางเพื่อง อำเภอเชียงดาว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ครูผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงสิ่งที่เรียน และเข้าใจบทเรียนได้ด้วยตนเอง
- 2) ครูผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือประสบการณ์เดิมกับการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่
- 3) ครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้เอง หรือได้สร้าง ประสบการณ์ใหม่จากการเรียนรู้ในชั้นเรียนในแต่ละรายวิชา
- 4) ครูผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้รับการกระตุ้นและเกิด แรงจูงใจในการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา
- 5) ครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับที่เน้นให้ผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาทักษะความรู้ทักษะการลงมือปฏิบัติ ความเชี่ยวชาญจากการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน
- 6) ครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนได้รับข้อมูลสะท้อนกลับเช่นการประเมินตนเอง เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง ในการเรียนรู้อยู่ตลอดทุก ๆ ชั่วโมง
- 7) ครูผู้สอนควรจัดระบบการเรียนรู้เกี่ยวกับผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาการเรียนรู้อยู่ในบรรยากาศชั้นเรียนที่เหมาะสม ในแต่ละรายวิชา
- 8) ครูผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสามารถ กำกับการเรียนรู้และ มีการเรียนรู้แบบนำ ตนเองลงสู่การลงมือปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนควรมีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์แผนปฏิบัติการ เพื่อนำไปสู่หลักสูตรสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน

2) ครูผู้สอนหรือบุคลากรทางการศึกษาทุกคน จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญอย่างมากในกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพราะจะทำให้กระบวนการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3) เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลาย กระบวนการที่ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน การใช้เทคนิคการสอน เนื้อหาวิชาที่สอน และสื่อที่ใช้ในการสอน

4) การวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ครูผู้สอนต้องวางแผนเกี่ยวกับวิธีการวัดผลเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผลตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดในแต่ละหน่วยการเรียนรู้โดยใช้วิธีการประเมินผลที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการเรียนเรียนรู้ของครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนบ้านปางเพื่อง อำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่

2) ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปประยุกต์ในการบริหารจัดการเรียนเรียนรู้ของครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนบ้านปางเพื่อง อำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่ และโรงเรียนอื่น ๆ

References

- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542). [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.moe.go.th/พรบ-การศึกษาแห่งชาติ-พ-ศ-2542/>. [20 มกราคม 2565].
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการ ยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560*. (6 เมษายน 2560). เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก.
- โรงเรียนบ้านปางเพื่อง อำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่. *รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษา (SAR) ปีการศึกษา 2564*. โรงเรียนบ้านปางเพื่อง อำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่.
- วรลักษณ์ คำหวาง และคณะ. (2560). *การศึกษาแนวทางพัฒนาทักษะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในจังหวัดพิษณุโลก*. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร : פרקหวานกราฟฟิค.

- สุริยาพร นพกรเศรษฐกุล. (2561). ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. *การศึกษามหาบัณฑิต*. ชลบุรี. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุนัธ สันธพานนท์. (2560). *ครูยุคใหม่กับการจัดการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0*. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

การพัฒนาระบบรายงานภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

The Development of a Workload Reporting System for Instructors of Graduate School. Chiang Mai University

ศุภลักษณ์ ล้อมลาย Supalucsana Lomlai

ณัฐนันท์ กองสีใจ Nattanan Kongseejai

ขวัญปวีณ์ พงศ์กลินภพ Kwanpawee Pongkasinpapop

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

supalucsana.l@cmu.ac.th

Received 2024/06/01

Revised 2024/08/09

Accepted 2024/08/12

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาระบบรายงานภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ 2) ศึกษาประสิทธิภาพของระบบที่พัฒนาขึ้น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development) ซึ่งดำเนินการตามกระบวนการวงจรการพัฒนาระบบ (System Development Life Cycle: SDLC) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ เจ้าหน้าที่งานบริการศึกษาศึกษาบัณฑิตศึกษา สังกัดคณะ สถาบัน วิทยาลัย และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวม 27 คน คัดเลือกด้วยวิธีเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาระบบ ประกอบด้วย โปรแกรม MySQL, PHP, Joomla, Web Server ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และแบบวัดความพึงพอใจในการใช้งานระบบรายงาน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระบบที่พัฒนาด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1.1) การระบุปัญหาและความต้องการ 1.2) การศึกษาความเป็นไปได้ 1.3) การวิเคราะห์ระบบ 1.4) การออกแบบระบบ 1.5) การพัฒนาและทดสอบระบบ 1.6) การติดตั้งและฝึกอบรมการใช้งาน และ 1.7) การบำรุงรักษาและปรับปรุงระบบ สามารถใช้ตรวจสอบภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยได้ตามความต้องการ และ 2) ระบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพโดยรวมในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.84) และมีประสิทธิภาพระดับดีทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความชัดเจนของข้อความบนจอภาพและการใช้ภาษา รองลงมา คือ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลหรือโปรแกรม

คำสำคัญ: ระบบรายงานภาระงานอาจารย์. บัณฑิตวิทยาลัย. วงจรการพัฒนาระบบ. ประสิทธิภาพของระบบ.

Abstract

This research aimed to develop a workload reporting system for instructors in the Graduate School at Chiang Mai University and to evaluate the efficiency of the developed system. The examination employed a methodology for research and development, following the System Development Life Cycle (SDLC) process. The research sample comprised 27 staff members involved in graduate education services across various departments, schools, colleges, and the Graduate School of Chiang Mai University, who were selected using purposive sampling. The technologies utilized to develop the system encompassed MySQL, PHP, Joomla, the web server of the Graduate School, and a questionnaire to gauge user satisfaction. Data analysis involved the use of mean and standard deviation.

The outcomes of the research indicated that:

1) the systems development consists of seven stages—1.1) identification of issues and evaluation of requirements, 1.2) feasibility assessment, 1.3) analysis of the system, 1.4) design of the system, 1.5) development and testing of the system, 1.6) installation and training for users, and 1.7) maintenance and enhancement of the system. After that, the system could effectively supervise the workload of instructors in the Graduate School as required. 2) The developed system demonstrated an overall efficiency at a good level (mean 3.84) and showed strong efficiency in all aspects. The most highly rated aspect was the clarity of text displayed on the screen and language usage, followed by the ease of access to data or applications.

Keywords: Instructor Workload Reporting System, Graduate School, System Development Life Cycle, System Efficiency.

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา ปริญญาโทและปริญญาเอกมีปรัชญาที่แตกต่างจากหลักสูตรบัณฑิตและประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565 หลักสูตรปริญญาโทมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการวิจัยและสร้างองค์ความรู้ใหม่อย่างอิสระ เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพในระดับสูง ผู้เรียนจะสามารถเชื่อมโยงและบูรณาการความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปใช้ในการพัฒนางานและสังคม ส่วนหลักสูตรปริญญาเอก มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถระดับสูง ผ่านการ

วิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาคุณธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ ควบคู่กับความสามารถในการสร้างและประยุกต์ใช้ความรู้ใหม่ เพื่อพัฒนางานและสังคม ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. 2565) ภายใต้การพัฒนาระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา

การจัดการศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระมีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์การศึกษาและการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาค่อนข้างสูง (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. 2565) ต้องมีคุณวุฒิและประสบการณ์เพียงพอต่อการให้คำปรึกษาและสนับสนุนนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยของดิลกรัตน์ โคตรสุมาตย์ และชญญา อภิบาลกุล (2555) พบว่าปัญหาระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา นอกจากมาจากตัวนักศึกษาเองแล้ว อาจารย์ที่ปรึกษาก็มีความสำคัญเช่นกัน เนื่องจากมักมีเวลาให้นักศึกษาเข้าพบเพื่อให้คำปรึกษาจำกัด เพราะอาจารย์ที่ปรึกษายังมีภาระงานอื่นอีก (ศศิธร สุพันธุ์ และภริดา ชัยรัตน์. 2561; ศุภลักษณ์ ดิน้อย และชูชีพ พุทธประเสริฐ. 2557) ปัจจุบันมีการปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา เน้นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ผ่านการประเมินและติดตามผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้สถาบันอุดมศึกษาต้องมีระบบการประกันคุณภาพที่เข้มงวด และพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยตามรอบระยะเวลาที่กำหนด (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. 2565) การสนับสนุนและการให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพจากอาจารย์ที่ปรึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาได้ตามเป้าหมาย

อย่างไรก็ตาม ผู้ปฏิบัติงานอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาจะมีกรอบภาระงานตามที่สถาบันอุดมศึกษานั้น ๆ กำหนด ซึ่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่กำหนดภาระงานไว้ในข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานภาระงานทางวิชาการขั้นต่ำของคณาจารย์ประจำสังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2559 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ว่าคณาจารย์ประจำมี 4 ประการ คือ ภาระงานสอน ภาระงานวิจัยและงานทางวิชาการ ภาระงานบริการวิชาการ และภาระงานอื่น ๆ ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยและประกาศที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งกำหนดให้ในหนึ่งสัปดาห์คณาจารย์แต่ละคนต้องมีการงานทางวิชาการไม่น้อยกว่า 35 ชั่วโมงทำงาน (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2559) ในภาระงานดังกล่าวถูกกำหนดเป็นงานสอนไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมงทำงานต่อสัปดาห์ เน้นภาระงานสอนไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมงทำงานต่อสัปดาห์ เน้นภาระงานวิจัยไม่น้อยกว่า 9 ชั่วโมงทำงานต่อสัปดาห์ ที่เหลือคือภาระงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายเพิ่มเติมจากมหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2563)

ในส่วนภาระงานอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าแบบอิสระ ประกาศมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่อง หน้าที่และภาระงานของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท/ปริญญาตรี พ.ศ. 2560 กำหนดให้อาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า สามารถทำหน้าที่เป็น

ศึกษาคุณินพนธ์และวิทยานิพนธ์หลักได้ไม่เกิน 5 คนต่อภาคการศึกษา หากดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป สามารถเป็นที่ปรึกษาได้ไม่เกิน 10 คน ส่วนศาสตราจารย์สามารถดูแลได้ไม่เกิน 15 คน หากจำเป็นต้องเกินกว่าจำนวนที่กำหนด ต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการการอุดมศึกษา อาจารย์ยังสามารถทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระได้ไม่เกิน 15 คน โดยมีข้อกำหนดให้นักศึกษาคุณินพนธ์และวิทยานิพนธ์ 1 คน เทียบเท่ากับนักศึกษาค้นคว้าอิสระ 3 คน รวมแล้วไม่เกิน 15 คนต่อภาคการศึกษา (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2560) กำหนดดังกล่าวก็เพื่อให้อาจารย์แต่ละคนมีภาระงานอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระไม่เกินกว่าที่ควรและจะส่งผลดีต่อการฝึกฝนบ่มเพาะบัณฑิตให้สามารถสร้างผลงานวิจัยหรือผลงานทางวิชาการที่มีคุณภาพ ซึ่งพวงผกา ปวีณบำเพ็ญ (2560) กล่าวว่าจะช่วยทำให้ผู้เรียนได้ทั้งศาสตร์และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไปพร้อมกัน

ปัจจุบันบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษามากกว่า 200 หลักสูตร ที่ผ่านมابัณฑิตวิทยาลัยมักพบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาระงานอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ (ปริญญานิพนธ์) ของอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย โดยเฉพาะ เรื่องภาระงานอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์หลัก/ร่วม ไม่สอดคล้องกับเงื่อนไขที่มหาวิทยาลัยกำหนด จนส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา (อรุณ บัวจัน และคณะ. 2560) จำเป็นต้องตรวจสอบภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นไปตามเงื่อนไขอย่างเข้มงวด การมีข้อมูลภาระงานที่สมบูรณ์จะช่วยตรวจสอบคุณสมบัติตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ.2550 (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2550) ได้ง่าย รวดเร็ว และถูกต้อง และสำคัญต่อการรักษามาตรฐานการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา การตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยพัฒนาฐานข้อมูลสำหรับช่วยตรวจสอบข้อมูลที่ซับซ้อนและมีจำนวนมากได้ง่าย (สนั่น หวานแท้. 2553; อาริษา แก้วเปี้ย และคณะ. 2559)

ด้วยเหตุผลข้างต้นบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงได้ให้คณะผู้วิจัยทำการพัฒนาระบบรายงานภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อให้สามารถตรวจสอบข้อมูลภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย ทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ บนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ได้ง่าย ถูกต้องและรวดเร็ว อันเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัยให้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบรายงานภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของระบบรายงานภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

ประเภทงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development) มุ่งเน้นการพัฒนาฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์สำหรับรายงานภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ดำเนินการตามกระบวนการวงจรการพัฒนากระบวน (System Development Life Cycle: SDLC)

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายสำหรับการวิจัย คือ เจ้าหน้าที่งานบริการศึกษาศึกษาบัณฑิตศึกษา สังกัดคณะสถาบัน วิทยาลัย และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่มีสังกัดละ 1 คน รวม 27 คน (สำรวจเมื่อปี 2562 มี 21 คณะ 3 สถาบัน 3 วิทยาลัย และ 1 บัณฑิตวิทยาลัย) โดยคัดเลือกด้วยวิธีเจาะจง

ขั้นตอนการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จากงานวิจัยของ วิไลภรณ์ ศรีไพศาล (2553) สมศักดิ์ จีวัฒนา และชลิดา ภัทรศรีจิรากุล (2558) กิตติวรธรณ์ กิตติวรธรณา (2558) และพิชิต พวงภาศิริ (2561) เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาระบบที่สามารถแสดงผลผ่านโปรแกรมเว็บเบราว์เซอร์ การวิจัยกำหนดขั้นตอนดำเนินการ 2 ระยะ คือ 1) ระยะการพัฒนาระบบ และ 2) ระยะทดสอบประสิทธิภาพของระบบ มีรายละเอียดดังนี้

1. ระยะการพัฒนาระบบ

การพัฒนาระบบ ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนา 7 ขั้นตอน ตามกระบวนการ SDLC ดังนี้ 1) ขั้นตอนการระบุปัญหาและความต้องการ ดำเนินการศึกษาความสำคัญของภาระงานอาจารย์ต่อการพัฒนาการศึกษาจากข้อบังคับ ประกาศที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมปัญหา ความต้องการของผู้ใช้ 2) ขั้นตอนการศึกษาความเป็นไปได้ วิเคราะห์ความพร้อมของบัณฑิตวิทยาลัยในด้านความพร้อมของบุคลากร อุปกรณ์ที่ทันสมัย และระบบเครือข่ายรองรับ 3) ขั้นตอนการวิเคราะห์ระบบ กำหนดขอบเขตของระบบที่มุ่งเน้นการตรวจสอบภาระงานอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าแบบอิสระให้เป็นไปกำหนดของมหาวิทยาลัย 4) ขั้นตอนการออกแบบระบบ ให้ครอบคลุมขั้นตอนการปฏิบัติงาน การตรวจสอบภาระงานและการนำไปใช้ รวมถึงการออกแบบโครงสร้างจอภาพ และแผนภาพการไหลของข้อมูลที่ไม่ซับซ้อน ง่ายต่อการใช้งานและความปลอดภัยของฐานข้อมูล 5) ขั้นตอนการพัฒนาและทดสอบระบบ ดำเนินการสร้างตามที่ได้ออกแบบไว้ ให้สามารถเรียกใช้งานและแสดงผลผ่านเว็บเบราว์เซอร์ รวมถึงการพิมพ์รายงาน และจัดทำคู่มือการใช้งานระบบ 6) ขั้นตอนการติดตั้งและฝึกอบรมการใช้งาน ทำการติดตั้งระบบรายงานภาระงานอาจารย์บนเว็บไซต์ฟเวอร์ และจัดให้มีการอบรมกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้มั่นใจว่าระบบสามารถทำงานได้อย่างถูกต้องครบถ้วน จากนั้นมอบคู่มือการใช้งานระบบ และ 7) ขั้นตอนการบำรุงรักษาและปรับปรุงระบบ มอบหมายให้ผู้เกี่ยวข้องในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำหน้าที่สำรองข้อมูลเป็นประจำทุกเดือน จัดให้มีการ

ปรับปรุงระบบงานตามการร้องขอของผู้ใช้หรือตามความจำเป็นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน นอกจากนี้ยังได้เตรียมความพร้อมสำหรับการกู้คืนข้อมูลในกรณีที่เกิดความล้มเหลวของระบบ

2. ระยะทดสอบประสิทธิภาพของระบบ

ดำเนินการติดตั้งระบบรายงานภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บนเว็บเซิร์ฟเวอร์ (Web Server) ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สามารถเข้าถึงได้ URL: <https://dev.grad.cmu.ac.th/workload/>

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. โปรแกรมมายเอสคิวแอล (My SQL Database) โปรแกรมพัฒนาพีเอชพี (PHP) โปรแกรมพัฒนาเว็บไซต์จoomla (Joomla) เว็บเซิร์ฟเวอร์ (Web Server) ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และคู่มือการใช้งานระบบรายงานภาระงานอาจารย์

2. แบบวัดความพึงพอใจในการใช้งานระบบรายงานภาระงานอาจารย์ จำนวน 1 ชุด แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก ตอนที่ 2 รายการวัดระดับความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบงาน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความชัดเจนของข้อความบนจอภาพและการใช้ภาษา ด้านความสะดวกรวดเร็วของระบบรายงาน ด้านความเหมาะสมของรูปแบบของระบบรายงาน ด้านความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลรายงาน และด้านความสะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูลหรือโปรแกรม เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาข้อมูล ทุกข้อมีดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruency: IOC) ระหว่าง 0.80-1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยติดต่อประสานงานคณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน เพื่ออนุญาตให้เจ้าหน้าที่งานบริการศึกษาในคณะ สถาบัน เข้ามาในกลุ่มเพื่อให้ข้อมูลกับทีมงานผู้วิจัย โดยช่วงแรก เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการระบบที่จะมาช่วยเหลือในการสนับสนุนให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว และแม่นยำ และช่วงที่สอง เป็นการทดสอบระบบบนเครือข่ายผ่านเว็บไซต์ที่กำหนด และให้กรอกข้อมูลในแบบประเมินประสิทธิภาพของระบบรายงานภาระงานอาจารย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำผลที่ได้จากแบบวัดความพึงพอใจมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมาแปลผลแสดงประสิทธิภาพของระบบรายงานภาระงานอาจารย์ตามเกณฑ์กำหนด 5 ระดับ ได้แก่ ประสิทธิภาพดีมาก ดี ปานกลาง ไม่ดี และใช้งานไม่ได้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการพัฒนาระบบรายงานภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า วงจรพัฒนาระบบ (SDLC) มีดังนี้ (1) ขั้นตอนการระบุปัญหาและความต้องการ พบว่าภาระงานอาจารย์มีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ระดับสูง โดยมีข้อกำหนดในข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ว่าด้วยมาตรฐานภาระงานทางวิชาการขั้นต่ำของคณาจารย์ประจำ พ.ศ. 2559 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม และประกาศมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่อง การคิดภาระงานของคณาจารย์ประจำ พ.ศ. 2559 (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2559ก) ประกอบกับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการวิจัยและสร้างองค์ความรู้ใหม่ ส่งผลให้อาจารย์ที่ปรึกษามีบทบาทสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษา ปัญหาสำคัญคือ อาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัยมีข้อจำกัดด้านเวลาในการให้คำปรึกษาอันเนื่องมาจากภาระงานที่หลากหลาย จึงต้องการระบบที่สามารถตรวจสอบและรายงานภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และถูกต้อง (2) ขั้นตอนการศึกษาความเป็นไปได้ สำรวจความพร้อมของบัณฑิตวิทยาลัยในด้านบุคลากรที่มีความรู้ อุปกรณ์ที่ทันสมัย และระบบเครือข่ายที่รองรับการพัฒนาระบบฐานข้อมูล พบว่ามีความพร้อมในการพัฒนาระบบรายงานภาระงานอาจารย์ (3) ขั้นตอนการวิเคราะห์ระบบ กำหนดขอบเขตของระบบโดยพิจารณาจากข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ว่าด้วยมาตรฐานภาระงานทางวิชาการขั้นต่ำของคณาจารย์ประจำ พ.ศ. 2559 และประกาศมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่อง หน้าที่และภาระงานของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก/ร่วม พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดเกณฑ์จำนวนนักศึกษาที่อาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัยแต่ละท่านสามารถรับเป็นที่ปรึกษาได้ (4) ขั้นตอนการออกแบบระบบ ออกแบบระบบให้ครอบคลุมขั้นตอนการปฏิบัติงาน การตรวจสอบภาระงาน และการนำไปใช้ รวมถึงการออกแบบโครงสร้างจอภาพและแผนภาพการไหลของข้อมูลที่ไม่ซับซ้อนหรือซ้ำซ้อน โดยคำนึงถึงความสะดวกต่อการใช้งานและความปลอดภัยของฐานข้อมูลเป็นสำคัญ (5) ขั้นตอนการพัฒนาและทดสอบระบบ ดำเนินการสร้างและเสริมแต่งเครื่องมือต่างๆ ตามที่ได้ออกแบบไว้ ให้สามารถเรียกใช้งานและแสดงผลผ่านเว็บเบราว์เซอร์ รวมถึงการพิมพ์รายงาน นอกจากนี้ยังได้จัดทำร่างคู่มือการใช้งานเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับผู้ใช้ระบบ (6) ขั้นตอนการติดตั้งและฝึกอบรมการใช้งาน ทำการติดตั้งระบบรายงานภาระงานอาจารย์บนเว็บไซต์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พร้อมทั้งจัดอบรมให้เจ้าหน้าที่งานบริการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สังกัดคณะสถาบัน วิทยาลัย และบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อให้มั่นใจว่าระบบทำงานได้ถูกต้องครบถ้วน จากนั้นแจกจ่ายคู่มือการใช้งาน และให้ตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบรายงานโดยวัดจากความพึงพอใจของผู้ใช้ และ (7) ขั้นตอนการบำรุงรักษาและปรับปรุงระบบ กำหนดให้กลุ่มคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ งานนโยบายและแผน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำหน้าที่บำรุงรักษาด้วยการสำรองข้อมูลเป็นประจำทุกวัน และปรับปรุงระบบตามการร้องขอของผู้ใช้หรือตามความจำเป็นเพื่อเพิ่ม

ประสิทธิภาพในการใช้งาน นอกจากนี้ยังเตรียมความพร้อมสำหรับการกู้คืนข้อมูลในกรณีที่ระบบล้มเหลว

ผลการพัฒนาข้างต้นปรากฏตามตัวอย่างหน้าจอแสดงผลรายงานภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดังนี้

1. หน้าจอหลัก

2. หน้าจอแสดงผลการค้นหภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัยโดยสรุป

ภาระงานอาจารย์ประจำวิชา คณะบริหารธุรกิจ (ปีการศึกษา)				ปีการศึกษา	
คณะ บริหารธุรกิจ				ปีการศึกษา	
				ปีการศึกษา	
ชื่อ-นามสกุล				จำนวนภาระงาน	
1. ผศ.ดร. วิชากรพร: สาขาวิชาการจัดการ				รวม ภาระงาน	1.33 หน่วย
คุณารณศิริ (ปีการศึกษา)				1.33	หน่วย
1.	601532248 น.ส. ศิริกัญญา อุ่นกมลรัตน์	คณะ: บริหารธุรกิจ สาขา: การตลาด	0.33	หน่วย	
2.	611532212 นาย นพวิทย์ อภิบาล	คณะ: บริหารธุรกิจ สาขา: การตลาด	0.33	หน่วย	
3.	611532213 น.ส. นันทิยา เอี่ยมศรีโสมมา	คณะ: บริหารธุรกิจ สาขา: การตลาด	0.33	หน่วย	
4.	611532215 นาย อธิษฐ์ ศรีไพรมณี	คณะ: บริหารธุรกิจ สาขา: การตลาด	0.33	หน่วย	

3. หน้าจอแสดงภาระของอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัยโดยละเอียด

รหัสนักเรียน	ชื่อวิชา	จำนวนหน่วย
661502240	วิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	0.33 หน่วย
661502212	วิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	0.33 หน่วย
661502213	วิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	0.33 หน่วย
661502215	วิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	0.33 หน่วย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการประเมินประสิทธิภาพระบบรายงานภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย พบว่า ผลการประเมินประสิทธิภาพระบบรายงานภาระงานอาจารย์ จากความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับประสิทธิภาพระบบ
รายงานภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ด้าน	μ	σ	ระดับประสิทธิภาพ
ความชัดเจนของข้อความบนจอภาพและการใช้ภาษา	4.04	1.06	ดี
ความสะดวกรวดเร็วของระบบรายงาน	3.78	0.97	ดี
ความเหมาะสมของรูปแบบรายของระบบรายงาน	3.81	0.88	ดี
ความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลรายงาน	3.59	1.05	ดี
ความสะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูลหรือโปรแกรม	4.00	0.92	ดี
รวม	3.84	0.98	ดี

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00=ดีมาก/ 3.51-4.50=ดี/ 2.51-3.50=ปานกลาง/

1.51-2.50=ไม่ดี/1.00-1.50=ใช้งานไม่ได้

ผลการประเมินประสิทธิภาพระบบรายงานภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า มีประสิทธิภาพ ภาพรวมระดับดี (μ เท่ากับ 3.84) ส่วนผลการประเมินประสิทธิภาพรายด้าน มีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพระดับดีทุกด้าน โดยด้านความชัดเจนของข้อความบนจอภาพและการใช้ภาษามีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพสูงที่สุด (μ เท่ากับ 4.04) รองลงมา คือ ด้านความ

สะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูลหรือโปรแกรม (μ เท่ากับ 4.00) ในขณะที่ด้านความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลรายงาน มีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพต่ำที่สุด (μ เท่ากับ 3.59)

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ผลการพัฒนาระบบรายงานภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า กระบวนการวงจรการพัฒนาระบบ (SDLC) อย่างเป็นระบบและครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของกิตติวรธน์ กิตติวรธนา (2558) ที่ได้นำกระบวนการวงจรการพัฒนาระบบมาใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากการระบุและทำความเข้าใจปัญหา ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการพัฒนาระบบให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้อย่างแท้จริง กระบวนการดังกล่าวดำเนินการดังนี้ (1) ขั้นตอนการระบุและทำความเข้าใจปัญหา การวิจัยนี้ตระหนักถึงความสำคัญของภาระงานอาจารย์ที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจารุกิตติ์ สายสิงห์ (2563) ที่เน้นการพัฒนาระบบจัดเก็บฐานข้อมูลบุคลากรทางการศึกษา เพื่อแสดงให้เห็นถึงขีดความสามารถของบุคลากร อันเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพขององค์กร นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการวิจัยของสุกัญชลิศา และคณะ (2559) ที่เสนอว่าการพัฒนาระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการศึกษาและทำความเข้าใจปัญหาอย่างละเอียด (2) ขั้นตอนการศึกษาความเป็นไปได้ คือ ทำการสำรวจความพร้อมของบัณฑิตวิทยาลัยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ บุคลากร อุปกรณ์ และระบบเครือข่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและพบว่ามีความพร้อมในทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวุฒิ ทะนันไธสง และคณะ (2565) ได้ทำการสำรวจทรัพยากรและความต้องการในพื้นที่ก่อนการพัฒนาระบบฐานข้อมูล แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการประเมินความพร้อมก่อนการดำเนินโครงการ (3) ขั้นตอนการวิเคราะห์และออกแบบระบบ ทำการออกแบบระบบให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ โดยอ้างอิงจากข้อบังคับและประกาศที่เกี่ยวข้องกับภาระงานของอาจารย์ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของอารีชา แก้วเปี้ย และคณะ (2559) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาระบบฐานข้อมูลบุคลากรในด้านอื่น ๆ แสดงให้เห็นถึงความเฉพาะเจาะจงของระบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยสุกัญชลิศา บุญมาธรรม และคณะ (2559) กล่าวว่าขั้นตอนนี้มีความสำคัญในการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อให้ได้ระบบที่มีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน (4) ขั้นตอนการออกแบบระบบ คำนึงถึงความครอบคลุมทุกกระบวนการทำงาน โดยให้ความสำคัญกับความสะดวกในการใช้งานและความปลอดภัยของฐานข้อมูล แนวทางนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเดชนัย จัยชุม และดิชิตชัย เมตตาริกานนท์ (2560) และการวิจัยของสุกัญชลิศา บุญมาธรรม และคณะ (2559) ที่เน้นการออกแบบระบบที่ใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน และมีความปลอดภัยสูง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้อย่างเหมาะสม (5) ขั้นตอนการพัฒนาและทดสอบระบบ ใช้เทคโนโลยีที่เป็นที่นิยมในขณะทำการพัฒนา เช่น PHP.

HTML. JavaScript. Joomla และ MySQL ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญชุลิกา บุญมาธรรม และคณะ (2559) และจารุกิตติ์ สายสิงห์ (2563) แสดงให้เห็นถึงการเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับในวงการพัฒนากระบวนสารสนเทศ (6) ขั้นตอนการติดตั้งและฝึกอบรมการใช้งานจริง เป็นขั้นตอนนำระบบไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ จีวัฒนา และชลิดา ภทรศรีจิรากุล (2558) ที่มีการจัดอบรมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดระบบฐานข้อมูล การปรับปรุงแก้ไขข้อมูล และการเชื่อมโยงเครือข่ายให้กับกลุ่มเป้าหมาย การฝึกอบรมและการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้งานระบบเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถใช้งานระบบได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด และ (7) ขั้นตอนการบำรุงรักษาและปรับปรุงระบบ เพื่อให้ระบบสามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภทรพล เสมอภาค และอุทัย ศรีษะนอก (2563) ที่ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงระบบให้ทันสมัยและมีความปลอดภัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพระบบรายงานภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย พบว่า ผู้ที่มีความพึงพอใจในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี โดยด้านที่ได้รับการประเมินสูงสุดคือความชัดเจนของข้อความบนจอภาพและการใช้ภาษา รองลงมาคือความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลหรือโปรแกรม อย่างไรก็ตาม ด้านความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลรายงาน แม้จะมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดแต่ก็อยู่ในเกณฑ์ระดับดี ซึ่งอาจเป็นประเด็นที่ควรพัฒนาปรับปรุงต่อไป ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสนั่น หวานแท้ (2553) อาจารย์ นาโค และคณะ (2555) กิตติวรธน์ กิตติวรธนา (2558) และอารีชา แก้วเปี้ย และคณะ (2559) ที่พบว่าระบบฐานข้อมูลบุคลากรที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในระดับดีและสามารถตอบสนองความต้องการของหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถนำเสนอข้อมูลรายงานและนำไปใช้ประโยชน์ได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยนี้ได้สร้างองค์ความรู้ที่สำคัญในด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือ ประการแรก คือการนำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของหน่วยงาน โดยเน้นการวิเคราะห์ปัญหาอย่างละเอียด การออกแบบโดยยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง และการประเมินประสิทธิภาพจากการใช้งานจริง ประการที่สอง คือการประยุกต์ใช้กระบวนการ SDLC อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนชัดเจน ตั้งแต่การวิเคราะห์ความต้องการไปจนถึงการบำรุงรักษาระบบ องค์ความรู้ทั้งสองประการนี้ไม่เพียงแต่มีคุณค่าต่อการพัฒนาระบบในบริบทที่ศึกษาเท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศอื่น ๆ ให้แก่บัณฑิตวิทยาลัย ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักวิจัยและนักพัฒนาระบบในการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาระบบรายงานภาระงานอาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการในบัณฑิตวิทยาลัย โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้ SDLC อย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการออกแบบโดยเน้นผู้ใช้เป็นศูนย์กลางจำนวน 7 ขั้นตอน และมีผลการประเมินประสิทธิภาพจากการใช้งานจริงมีประสิทธิภาพในระดับดี ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยก่อนหน้าที่เน้นความสำคัญของการเข้าใจปัญหาอย่างละเอียดและการออกแบบที่ใช้งานง่าย

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต ควรมีการติดตามและประเมินผลกระทบของการใช้ระบบอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาให้รองรับการจัดการข้อมูล รักษาความเป็นปัจจุบันและความถูกต้องของข้อมูล รวมถึงควรมีการขยายผลการวิจัยไปยังระบบงานอื่นของบัณฑิตวิทยาลัย ที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งหมดเป็นประเด็นที่ควรพิจารณาในการศึกษาต่อไป

References

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565). *ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565*. ราชกิจจานุเบกษา. 139(ตอนพิเศษ 212). 9 กันยายน 2565.
- กิตติวรากรณ์ กิตติวราธนา. (2558). *การพัฒนาระบบฐานข้อมูลวิจัยโรงเรียนนายสิบทหารบก*. The 7th NPRU National Academic Conference. 1392-1397.
- จารุกิตติ์ สายสิงห์. (2563). *การพัฒนาระบบจัดเก็บฐานข้อมูลบุคลากรทางการศึกษาแบบ 360 องศา*. วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 7(2). 59-71.
- จุฑาทิพย์ ไชยกำบัง. (2556). *การพัฒนาระบบฐานข้อมูลการอ้างอิงบทความวารสารทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. วารสารบรรณศาสตร์ มศว. 6(2). 65-76.
- ดิลกรัตน์ โคตรสุมาตย์. & ชัญญา อภิบาลกุล. (2555). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. วารสารศึกษาศาสตร์. 5(3). 17-27.
- ณัฐวุฒิ ทะนันไธสง. ณัฐพล วงษ์รัมย์. ชนัดดา รัตนา. & วรินทร์พิพัชร วัชรพงษ์เกษม. (2565). *การพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศออนไลน์เพื่อการบริหารจัดการน้ำเขตพื้นที่ภัยแล้งในจังหวัดบุรีรัมย์*. วารสารวิชาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. 14(20). 69-81.
- เดชณัย จุ้ยชุม. & ดิษิตชัย เมตตาริกานนท์. (2560). *การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. 11(1). 187-201.

- ทวีสินธุ์ ตั้งแข็ง. วารินทร์ มัธยมบุรุษ. & พจน์พิตดา ศรีสมพงษ์. (2559). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดสตูล. *วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ*. 19(2). 67-80.
- พวงผกา ปวีณบำเพ็ญ. (2560). การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน. *ศึกษาศาสตร์สารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. 1(2). 62-71.
- พิชิต พวงภาศิริ. (2561). การให้บริการเซิร์ฟเวอร์ข้อมูลของภาครัฐด้วยระบบปฏิบัติการ FreeBSD UNIX. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์*. 13(1). 31-45.
- ภัทรพล เสมอภาค. & อุทัย ศรีษะนอก. (2563). การพัฒนาเว็บไซต์การจัดการฐานข้อมูลระบบคลังจัดเก็บวัสดุและอุปกรณ์ กรณีศึกษา : บริษัทฟิวชั่น ดีไซน์ เดคคอเรท จำกัด. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี*. 15(3). 28-36.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2550). *การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2559). *มาตรฐานภาระงานทางวิชาการขั้นต่ำของคณาจารย์ประจำสังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2559ก). *การคิดภาระงานของคณาจารย์ประจำ สังกัดมหาวิทยาลัย เชียงใหม่*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2560). *หน้าที่และภาระงานของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท/ปริญญาตรี/ปริญญาเอก*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2563). *มาตรฐานภาระงานทางวิชาการขั้นต่ำของคณาจารย์ประจำสังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิไลภรณ์ ศรีไพศาล. (2553). *แนวทางการพัฒนาระบบฐานข้อมูล*. ใน เอกสารความรู้ ลำดับที่ 6/2553 (น. 5-35). กรุงเทพมหานคร: สถาบันดำรงราชานุภาพ.
- ศรีวิไล นิราราช. วรภา อาธิราชฤทธิ์. & บดินทร์ แก้วบ้านดอน. (2559). การพัฒนาระบบจัดการสารสนเทศการประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร. *วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม*. 3(1). 26-34.
- ศศิธร สุพันธ์. & ภิรดา ชัยรัตน์. (2561). ปัญหาและอุปสรรคในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา โครงการศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ (ภาคพิเศษ) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*. 7(1). 198-203.
- ศุภลักษณ์ ดิน้อย. & ชูชีพ พุทธรประเสริฐ. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์สายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*. 2(2). 50-79.

- สนั่น หวานแท้. (2553). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและการสืบค้น สำหรับการบริหารงานบุคคล คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมศักดิ์ จีวัฒนา. & ชลิตา ภัทรศรีจิรากุล. (2558). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลผ้าไหมทอมือของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*. 10(1). 59-67.
- สุกัญชลิลา บุญมาธรรม. จิรวิทย์ แก้วโกศล. & เอกพงษ์ ทองแท้. (2559). การพัฒนาระบบสารสนเทศจัดการฐานข้อมูลงานวิจัย คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. *วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม*. 3(2). 39-45.
- อรุณ บัวจัน. นภาพร บุญศรี. ปานใจ ธารทัศนวงศ์. ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม. & สมานี นลิวิเศษ. (2560). ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. *Veridian E-Journal. Silpakorn University*. 10(3). 1489-1502.
- อาจารย์ นาโค. ศิเนตร กิมแสง. & อัจจิมา หมี่ทอง. (2555). ระบบฐานข้อมูลการปฏิบัติงานของบุคลากรสายวิชาการ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. *วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ*. 15(3). 317-326.
- อารีชา แก้วเปี้ย. สุรพล ชุ่มกลิ่น. & พิชิต พวงภาคีศิริ. (2559). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลบุคลากรออนไลน์กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านด่านนาขาม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*. 11(3). 569-582.

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยา
เขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่
Administration Student support system in the 21st century of schools in the Doi
Inthanon group of co-campus schools Under the jurisdiction of the Chiang Mai
Secondary Educational Service Area Office

รัตนพล กรรณิกา Rattanaphon Kannika

สาโรจน์ แก้วอรุณ Sarod Kaew arun

สุดา เนตรสว่าง Suda Netsawang

ธรรมรส โชติบุญชู Thammaros Chotigunjara

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-chiang mai university

rattanaphonkannika@gmail.com

Received 2024/02/02

Revised 2024/07/29

Accepted 2024/08/12

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ประชากร คือ ผู้บริหาร และครู จำนวน 404 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 196 คน และผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) จำนวน 24 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามและการจัดประชุมสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา และการบันทึกข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน (Section) ด้านการส่งเสริมนักเรียน (Support) ด้านการวางแผนการดำเนินงาน (Schedule)

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (Survey) ด้านการสรุปผล (Summary) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา (Save) และ ด้านการส่งต่อ (Send) ตามลำดับ

2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ ควรมีการกำหนดทิศทางแผนการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดโครงการอบรมให้ครูใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีในการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดทำโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิต ความสามารถของนักเรียนแต่ละกลุ่มอย่างเหมาะสม มุ่งส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ครูใช้เทคโนโลยีเข้ามาประสานงานการส่งต่อนักเรียนไปยังภาคีเครือข่าย มีการบันทึกและสรุปผลการส่งต่อนักเรียนไปยังครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียน และรายงานสรุปผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา

คำสำคัญ : การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, แนวทางการพัฒนา, การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the administrative conditions of the student support system in the 21st century of schools in the Doi Inthanon group of co-campuses; Under the jurisdiction of the Chiang Mai Secondary Educational Service Area Office 2) To study guidelines for developing the administration of the student care system in the 21st century of schools in the Doi Inthanon group of co-campuses. Under the jurisdiction of the Chiang Mai Secondary Educational Service Area Office, the population is 404 administrators and teachers. The sample group used in the research includes 196 administrators and teachers in the Doi Inthanon group of co-campus schools, academic year 2023, and people who gave information in the conversation. Group (Focus group discussion) of 24 people. Tools include questionnaires and group discussion meetings. Data were analyzed by finding the average. standard deviation Content analysis and recording data from group discussions

The research results found that

1) Conditions of administration of the student support system in the 21st century of schools in the Doi Inthanon group of co-campuses. Under the jurisdiction of the Chiang Mai Secondary Educational Service Area Office Overall it is at a high level.

2) Guidelines for developing the administration of the student care and support system are that there should be a direction and plan for the administration of the student care and support system. Organize a training project for teachers to use

technological tools to collect individual student data. Design and develop information systems for student care and assistance systems Create projects and activities that promote life skills. student abilities each group appropriately Aiming to promote skills in the 21st century

Keywords: Student Support System Administration, Development Guidelines, Learning in the 21st Century.

บทนำ

การจัดการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น การส่งเสริมสนับสนุนนักเรียน การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา ดังนั้นภาพแห่งความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย ทุกคนโดยเฉพาะบุคลากร ครูทุกคนในโรงเรียน ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะการทำงานอย่างมีระบบที่มีกระบวนการทำงานมีหลักฐานปฏิบัติงาน มีเทคนิค วิธีการหรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนย่อมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและเกิดผลดีต่อนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562 : 5)

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่เน้นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการ และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากโรงเรียนและรวมถึงการส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ปัญหาโดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด กระบวนการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีอยู่ 5 ขั้นตอนด้วยกันคือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) คัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อ ซึ่งแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนามาจาก 7S IT Model การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดมาบข่า SPC.35 Model รูปแบบการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 และกระบวนการและขั้นตอนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล ของ จักรพงษ์ ตรีการไทย นำมาประยุกต์ใช้เป็นกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 จนกลายเป็นระบบดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนที่มีกระบวนการ 7 ด้าน ที่เรียกว่า กระบวนการ 7S IT Model เพื่อให้การดำเนินงานรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เป็นหน่วยงานต้นสังกัดที่ดูแลโรงเรียน มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน กำกับติดตามการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ประกอบด้วย 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม โรงเรียนแม่แจ่ม โรงเรียนนอมก๋อยวิทยาคม โรงเรียนจอมทอง โรงเรียนแม่ต๋อนวิทยาคม และโรงเรียนฮอดพิทยาคม โดยได้ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ กลุ่มปกติ มีการคัดกรองนักเรียนรายบุคคล จึงเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยได้ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดทำระบบดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนอย่างเป็นระบบด้วยการลงพื้นที่และให้คำปรึกษา ซึ่งเด็กกลุ่มปกติจะได้รับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและการส่งเสริมพัฒนาจากการจัดกิจกรรม จัดทำโครงการตามบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ สำหรับกลุ่มเสี่ยงมีการคัดกรองนักเรียน เพื่อให้รู้ถึงปัญหาต่าง ๆ และต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างน้อย 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ ด้านความสามารถ เช่น การเรียน การรับรู้ของนักเรียนแต่ละคน ด้านสุขภาพ เช่น ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ พฤติกรรม ด้านครอบครัว เช่น เศรษฐกิจ ปัญหาภายในครอบครัว ซึ่งกลุ่มเสี่ยงเป็นกลุ่มที่ต้องเฝ้าระวังแก้ไขตามกรณีและอาจมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นกลุ่มมีปัญหาได้ ดังนั้นการป้องกันจึงมีความสำคัญมากสำหรับกลุ่มเสี่ยง ส่วนกลุ่มมีปัญหาให้มีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหาโดยการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยให้โรงเรียนจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและนำไปใช้ในการเสริมสร้างทักษะชีวิตดูแลนักเรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย

จากความเป็นมาและความสำคัญจะเห็นได้ว่า โรงเรียนต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบกลุ่มงานกิจการนักเรียน ซึ่งมีหน้าที่บริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เพื่อนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว แม่นยำ ท้นต่อการใช้ในการเสริมสร้างทักษะชีวิต ดูแลนักเรียนทุกกลุ่มเป้าหมายและให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อคุณภาพการศึกษาในภาพรวมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยพัฒนามาจาก 7S IT Model ของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานบูรณาการกับแนวปฏิบัติของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561:4-7), กรมสุขภาพจิต, 2556, หน้า 18) ดังนี้ 1.การวางแผนการดำเนินงาน 2.การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 3.การคัดกรองนักเรียน 4.การส่งเสริมนักเรียน 5.การป้องกันและแก้ไขปัญหา 6.การส่งต่อ 7.การสรุปผล

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 404 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2566 ได้แก่ โรงเรียนฮอดพิทยาคม โรงเรียนจอมทอง โรงเรียนแม่แต่วิทยาคม โรงเรียนนอมก๋อยวิทยาคม และโรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม จำนวน 196 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 43)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus group discussion) จำนวน 24 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 6 คน หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 6 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา 12 คน

เครื่องมือการวิจัย

1. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน เป็นแบบเลือกตอบ (multiple choice)

ตอนที่ 2 การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ที่พัฒนามาจาก 7S IT Model การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดมาบข่า SPC.35 Model รูปแบบการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 และกระบวนการและขั้นตอนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล ของ จักรพงษ์ ตระการไทย นำมาประยุกต์ใช้เป็นกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 จนกลายเป็นระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีกระบวนการ 7

ด้าน ที่เรียกว่า กระบวนการ 7S IT Model ดังนี้ 1.การวางแผนการดำเนินงาน (S1) Schedule 2. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (S2) Survey 3. การคัดกรองนักเรียน (S3) Section 4. การส่งเสริมนักเรียน (S4) Support 5. การป้องกันและแก้ไขปัญหา (S5) Save 6. การส่งต่อ (S6) Send 7. การสรุปผล (S7) Summary

2. การสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน ศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเชียงใหม่ กำหนดประเด็นการสนทนาจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำในแต่ละด้านของแบบสอบถาม

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. ศึกษาค้นคว้า ตำรา วารสาร บทความ แนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามแล้วนำมาปรับปรุง แก้ไขให้สอดคล้องกับการค้นคว้าครั้งนี้

2. สร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ให้ครอบคลุมกับความต้องการด้านการ ทำการศึกษาค้นคว้า ตาม 7S IT Model ของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานบูรณาการกับ SPC.35 Model รูปแบบการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 และ กระบวนการและขั้นตอนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน สถานศึกษายุคดิจิทัล ของ (จักรพงษ์ ตระการไทย, 2564)

3. นำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและ ภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อทำการตรวจสอบ ความถูกต้องสอดคล้อง (IOC) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับครูและบุคลากรทางการศึกษาที่โรงเรียนใน สหวิทยาเขตกลุ่มดอยสัพพัญญู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 30 คน โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

6. จัดทำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

7. การสนทนากลุ่ม ใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ จากข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้านมากำหนด ประเด็นการสนทนากลุ่ม โดยเป็นการสนทนากลุ่มแบบมีการกำหนดขอบเขตคำถามไว้ล่วงหน้า โดยนำแบบสนทนากลุ่มที่ออกแบบข้อคำถามไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาแล้วนำไปทดลองใช้กับ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่โรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเชียงใหม่

การหาคุณภาพของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม เพื่อนำมาปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความชัดเจนและเหมาะสม ดังนี้

1. การทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยการนำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร การศึกษา จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จำนวน 1 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยเทคนิค IOC (Index of Item-objective Congruence) โดยพิจารณาจากค่า IOC ที่มากกว่า 0.5 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 97) โดย ผลการตรวจสอบ IOC มีค่าเท่ากับ 0.96

2. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) หรือความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Alpha Cronbach Coefficient) โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 30 คน จากโรงเรียนสหวิทยาเขตกลุ่ม ดอยสัพพัญญู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า แอลฟาตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 99) โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์ แอลฟา (alpha coefficient) มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.93 ขึ้นไป จึงถือว่ายอมรับได้ จึงดำเนินการเก็บข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วน วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอิน ทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ จากการสนทนากลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จัดบันทึกข้อมูลในแบบบันทึก แล้วนำข้อมูลมาจัดเป็นหมวดหมู่ความคิดเห็นที่ เหมือนหรือคล้ายกัน แล้วนำเสนอโดยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัย การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนใน สหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ผู้วิจัยขอ นำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน ศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อย คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน (Section) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการ ส่งเสริมนักเรียน (Support) อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการวางแผนการดำเนินงาน (Schedule) อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (Survey) อยู่ในระดับมาก ด้านการสรุปผล

(Summary) อยู่ในระดับมาก ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญห (Save) อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ด้านการส่งต่อ (Send) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน ศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเชียงใหม่ พบว่า

1. ด้านการวางแผนการดำเนินงาน (Schedule) คือ ควรมีการกำหนดทิศทางเป้าหมาย นโยบายการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับ งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการพัฒนาตนเองและพัฒนางานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างต่อเนื่องมีการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดย การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในด้านความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมและพัฒนาการของ นักเรียน มีทักษะในการวิเคราะห์ผู้เรียนการศึกษา และแก้ปัญหารายการนี้

2. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (Survey) คือ ควรส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือที่สร้าง จาก Google Forms, Google Meet, Line, Facebook , App NextSchool, Zoom ในการรวบรวม ข้อมูล นักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ครูมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงาน ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานของระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

3. ด้านการคัดกรองนักเรียน (Section) คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรจะต้องมี การจัดการข้อมูลด้านการคัดกรองด้วยเทคโนโลยีให้มากยิ่งขึ้น โดยส่งเสริมให้ครูออกแบบและพัฒนา ระบบสารสนเทศเพื่อให้โรงเรียนมีเครื่องมือเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชัดเจนขึ้น ระบบ สารสนเทศเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรวางระบบฐานข้อมูลที่น่าไปสู่การวิเคราะห์ ประมวลผล ประเมินความเสี่ยง จะทำให้เราได้เห็นการจัดการข้อมูลที่ค่อนข้างครบถ้วนสมบูรณ์ในทุกมิติ เป็น เครื่องมือช่วยเหลือครูให้เข้าถึงเด็กเป็นรายคน สามารถดึงความช่วยเหลือที่เหมาะสมให้ไปถึงตัวเด็ก เกิดเครือข่ายความร่วมมือรับส่งต่อเด็กระหว่างหน่วยงาน/สถาบันการศึกษา

4. ด้านการส่งเสริมนักเรียน (Support) คือ ครูควรจัดทำโครงการและกิจกรรมที่ ส่งเสริมทักษะความสามารถของนักเรียนแต่ละกลุ่มอย่างเหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียนทั้ง on-line และ Off-line มุ่งส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 จัดการเรียนรู้โดยใช้ ICT ควบคู่ไปกับการ เรียนรู้ทักษะชีวิตและอื่น ๆ เน้นการปฏิบัติและการบูรณาการหลาย ๆ ศาสตร์เข้าด้วยกัน ให้ความรู้ ทั้งทางด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา และการงานอาชีพเพื่อเป็นทางเลือกให้แก่ผู้เรียน ส่งเสริมทักษะ ความสามารถของนักเรียนแต่ละกลุ่มอย่างเหมาะสมตามศักยภาพ

5. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญห (Save) คือ ควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้ง ภายในและภายนอก เพื่อช่วยกันสอดส่องดูแลช่วยเหลือนักเรียน บูรณาการป้องกันและแก้ไขปัญห

นักเรียนระหว่างองค์กร โรงเรียน ชุมชน ผู้นำหมู่บ้าน ในการสอดส่องดูแลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและบรรลุผล

6. ด้านการส่งต่อ (Send) คือ ครูควรใช้เทคโนโลยีเข้ามาประสานงานการส่งต่อนักเรียน ไปยังภาคีเครือข่าย เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล สถานีตำรวจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จะต้องดูแลช่วยเหลือเอาใจใส่ ระหว่างการดำเนินงานส่งต่อกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความไว้วางใจจากผู้ปกครอง และรายงาน ผู้ปกครองทุกช่องทางในรูปแบบออนไลน์ มีการบันทึกและสรุปผลการส่งต่อนักเรียนไปยังครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียน เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูฝ่ายปกครอง ครูที่ปรึกษาในรูปแบบออนไลน์

7. ด้านการสรุปผล (Summary) คือ สถานศึกษาควรมีการถอดบทเรียน โดยการสะท้อนคิด (reflection) เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ปัญหาและนำเสนอ รายงานต่อผู้บังคับบัญชา เมื่อสิ้นปี การศึกษา มีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในปีถัดไป โดยใช้ข้อมูลเดิมที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นข้อมูลพื้นฐาน นำผลสรุปการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ปีการศึกษาละ 1 ครั้ง

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน ศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน ในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเชียงใหม่ สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน ในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการคัดกรอง นักเรียน (Section) ด้านการส่งเสริมนักเรียน (Support) ด้านการวางแผนการดำเนินงาน (Schedule) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (Survey) ด้านการสรุปผล (Summary) ด้านการป้องกันและ แก้ไขปัญหา (Save) และ ด้านการส่งต่อ (Send) ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งจัดให้มีระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน และดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งนักเรียนทุกคนจะต้อง ได้รับการดูแลช่วยเหลือ พิทักษ์ปกป้องคุ้มครองอย่างรอบด้าน ด้วยกระบวนการที่ถูกต้อง เหมาะสม และได้รับการพัฒนาในทุกมิติเพื่อให้เป็นคนดีมีความสุข และปลอดภัยในสภาพสังคมปัจจุบันของ ผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561 : 1) นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (2562 : 17-25) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำสูงสุด ในสถานศึกษา สามารถ บริหารจัดการและให้ความสำคัญในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จจึง ควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางในการดำเนินงาน ได้แก่ การบริหารจัดการให้มีระบบดูแลช่วยเหลือ

นักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่ากระบวนการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครู ที่ปรึกษาและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาร่วมกันเข้าไปแก้ไขปัญหาของผู้เรียนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการพัฒนาตนเองแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชพล เทียงดี (2563 : 41) ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับวิจัยของสุธิดา พงษ์สวัสดิ์ (2561 : 304-314) ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรีพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรีโดยภาพรวมและรายได้อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน ในสหวิทยาเขตกลุ่มตอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

1. ด้านการวางแผนการดำเนินงาน (Schedule) คือ สถานศึกษาควรมีการกำหนดทิศทางเป้าหมายนโยบายการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการพัฒนาตนเองและพัฒนางานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในด้านความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมและพัฒนาการของนักเรียน มีทักษะในการวิเคราะห์ผู้เรียนการศึกษา และแก้ปัญหารายกรณีสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 : 14) ที่พบว่า กระบวนการ (7S) IT Model วิธีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรูปแบบ 7S Model ของโรงเรียนวัดมาบข่า ขั้นการวางแผนการดำเนินงาน (S1) Schedule Innovation Technology โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี แต่งตั้งคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประชุมวางแผนกำหนดทิศทางการดำเนินงาน และมีการสร้างเครื่องมือเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 มีการทำงานโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น เช่น ดำเนินงานประชุมวางแผนออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน Google Meet เพื่อให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางและติดต่อสื่อสารได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น และใช้ Google Form ในการสร้างแบบสอบถามออนไลน์ ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลได้อย่างรวดเร็วโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

2. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (Survey) คือ ผู้บริหารควรดำเนินการให้มีการปรับปรุงข้อมูลนักเรียนรายบุคคลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ และควรมีการสนับสนุนให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำข้อมูลเป็นรายบุคคล ควรส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือที่สร้างจาก Google Forms, Google Meet, Line, Facebook , App NextSchool, Zoom ในการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบเพื่อให้ครูมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น มีกิจกรรมการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนตามปฏิทินของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรูปแบบ On-site และ On-Line ภาคเรียนละ 1 ครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตา พงษ์สวัสดิ์ (2561 : 304-314) ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับมาก มีแนวทางดำเนินงาน คือ ครูประจำชั้นศึกษาวานักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันเป็นพื้นฐานตามความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกันหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

3. ด้านการคัดกรองนักเรียน (Section) คือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาควรจะต้องมีการจัดการข้อมูลด้านการคัดกรองด้วยเทคโนโลยีให้มากยิ่งขึ้น โดยส่งเสริมให้ครูออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อให้โรงเรียนมีเครื่องมือเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชัดเจนขึ้น ระบบสารสนเทศเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรวางระบบฐานข้อมูลที่น่าไปสู่การวิเคราะห์ ประมวลผล ประเมินความเสี่ยง จะทำให้เราได้เห็นการจัดการข้อมูลที่ค่อนข้างครบถ้วนสมบูรณ์ในทุกมิติ เป็นเครื่องมือช่วยเหลือครูให้เข้าถึงเด็กเป็นรายคน สามารถดึงความช่วยเหลือที่เหมาะสมให้ไปถึงตัวเด็ก เกิดเครือข่ายความร่วมมือรับส่งต่อได้ระหว่างหน่วยงาน/สถาบันการศึกษา ผู้บริหารควรดำเนินการให้มีการจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนในด้านต่าง ๆ บุคลากรควรศึกษาการใช้เครื่องมือการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ผ่านทางเว็บไซต์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข วิเคราะห์ ข้อมูลเพื่อคัดกรองนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพิเศษ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาโดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงด้านสิ่งเสพติดให้โทษ เช่น กัญชา บุหรี่ เหล้า เปียร์ ครูประจำชั้นมีการคัดกรองโดยใช้เครื่องมือที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของกรดา มลิล (2564 : 31-41) ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรมีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนระดับโรงเรียน การจัดทำคู่มือปฏิบัติงานแก่ครูในการคัดกรองนักเรียน และการคัดกรองนักเรียนจากข้อมูลของเพื่อนนักเรียน และการคัดกรองนักเรียนจากข้อมูลของครูตามลำดับ

4. ด้านการส่งเสริมนักเรียน (Support) คือ ผู้บริหารควรดำเนินการให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนของครูที่ปรึกษาอย่างต่อเนื่องและดำเนินการให้มีการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละบุคคล ครูควรจัดทำโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะความสามารถของนักเรียนแต่ละกลุ่มอย่างเหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียน ทั้ง on-line และ Off-line มุ่งส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 จัดการเรียนรู้โดยใช้ ICT ควบคู่ไปกับการเรียนรู้ทักษะชีวิตและอื่น ๆ เน้นการปฏิบัติและการบูรณาการหลาย ๆ ศาสตร์เข้าด้วยกัน ให้ความรู้ทั้งทางด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา และการงานอาชีพเพื่อเป็นทางเลือกให้แก่ผู้เรียน ส่งเสริมทักษะความสามารถของนักเรียนแต่ละกลุ่มอย่างเหมาะสมตามศักยภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตา พงษ์สวัสดิ์ (2561 : 304-314) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี มีแนวทาง เช่น ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนควรมีการพัฒนาจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อยและการพัฒนาปรับปรุงตนเอง ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาของนักเรียนกลุ่มปกติกลุ่มเสี่ยงและนักเรียนกลุ่มมีปัญหา ด้านการส่งต่อโรงเรียนควรมีการชี้แจงให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง นักเรียนทราบถึงเหตุผลที่แท้จริงของการส่งต่อนักเรียน เป็นต้น

5. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา (Save) คือ ผู้บริหารควรดำเนินการให้มีการพัฒนาทักษะในการให้คำปรึกษาของครูที่ปรึกษาและดำเนินการให้มีการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนมีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอก เพื่อช่วยกันสอดส่องดูแลช่วยเหลือนักเรียน บูรณาการป้องกันและแก้ปัญหานักเรียนระหว่างองค์กร โรงเรียน ชุมชน ผู้นำหมู่บ้าน ในการสอดส่องดูแลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและบรรลุผล สอดคล้องกับงานวิจัยของเทิดศักดิ์ ยะยอง (2562 : 91) ศึกษาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านดอยคำ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการบริหารงานวงจรคุณภาพของเดมมิง ด้านการป้องกันและแก้ปัญหามีข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรประชุมวางแผนการดำเนินการร่วมกับคณะครู ออกแบบกรอบมาตรฐานเกณฑ์เครื่องมือ แบบบันทึกข้อมูล เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และดำเนินการตามแผนโดยครูผู้รับผิดชอบอย่างเคร่งครัดทันต่อเหตุการณ์ การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนมีการวางแผนการตรวจสอบ นิเทศ ติดตาม กำกับดูแล ร่องรอยหลักฐานรูปภาพ ประกอบการดำเนินการกิจกรรมและสรุปผลการประเมินกิจกรรม ถ้าเกิดปัญหาในกิจกรรมให้ย้อนกลับไปวางแผนลงมือปฏิบัติตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขเป็นวงจรพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

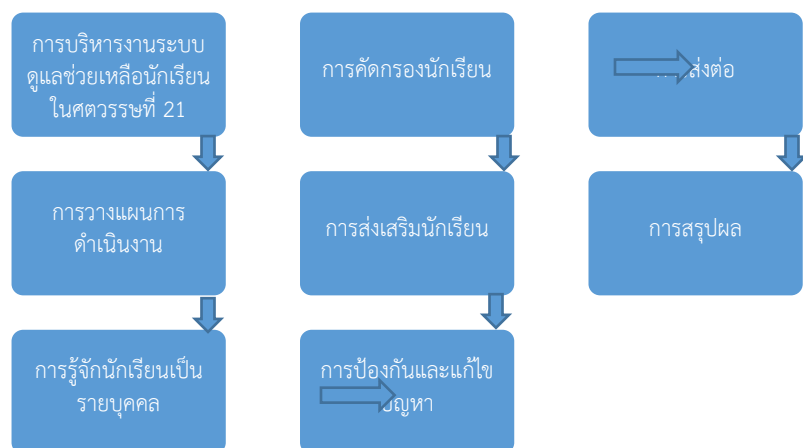
6. ด้านการส่งต่อ (Send) คือ ครูควรใช้เทคโนโลยีเข้ามาประสานงานการส่งต่อนักเรียน ไปยังภาคีเครือข่าย เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล สถานีตำรวจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จะต้องดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ระหว่างการดำเนินงานส่งต่อกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้เกิดความไว้วางใจจากผู้ปกครอง และรายงาน

ผู้ปกครองทุกช่องทางในรูปแบบออนไลน์มีการบันทึกและสรุปผลการส่งต่อนักเรียนไปยังครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียน เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูฝ่ายปกครอง ครูที่ปรึกษาในรูปแบบออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของวราวุฒิ เหล่าจินดา(2559:125) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น ผู้ปกครองยังขาดความเข้าใจในการส่งต่อและครูยังมีการะงานสอนมากจึงปฏิบัติงานในระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนมีปัญหาระดับหนึ่งที่ไม่มาก และยังขาดการให้ความร่วมมือในด้านการส่งต่อกับหน่วยงาน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ร่วมกัน และรวมทั้งระบบการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา จึงควรได้รับความร่วมมือในการส่งต่อจากหน่วยงานอื่นให้มากขึ้น พร้อมทั้งให้ความรู้ต่อผู้ปกครองและครูเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มากขึ้น

7. ด้านการสรุปผล (Summary) คือ สถานศึกษาควรมีการถอดบทเรียน โดยการสะท้อนคิด (reflection) เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ปัญหาและนำเสนอ รายงานต่อผู้บังคับบัญชา เมื่อสิ้นปี การศึกษามีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปีถัดไป โดยใช้ข้อมูลเดิมที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นข้อมูลพื้นฐาน นำผลสรุปการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ปีการศึกษาละ 1 ครั้ง สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 : 14) พบว่าการสรุปผล (S7) Summary Innovation Technology เมื่อสิ้นปีการศึกษามีการนำผล การดำเนินงานมารวบรวม สรุปผลเป็นภาพรวมของโรงเรียน มีการถอดบทเรียน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางแก้ไขเพื่อดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปีถัดไป โดยใช้การประชุมออนไลน์และสอดคล้องกับ จักรพงษ์ ตระการไทย (2564 : 41) ที่พบว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินการช่วยเหลือนักเรียน และดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูประจำชั้น และครูที่ปรึกษา เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ดังนั้นสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการบริหารงานของสถานศึกษา ซึ่งงานของสถานศึกษาในทุกด้าน ต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาใช้การบริหารและการจัดการความรู้ เพื่อการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และการผนวกนำเทคโนโลยีดิจิทัล ที่ประกอบด้วย 1) คลาวด์คอมพิวเตอร์ 2) อุปกรณ์สื่อสาร 3) เครือข่ายสังคมออนไลน์ 4) อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีเป็นโอกาสที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกด้าน ดังนั้นเทคโนโลยีดิจิทัลจึงถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัย “การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่” ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ประยุกต์ใช้ 7S IT Model ที่มา : ของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานบูรณาการกับแนวปฏิบัติของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561:4-7) ,กรมสุขภาพจิต,2556, หน้า 18) ดังนี้

ด้านการวางแผนการดำเนินงาน กำหนดทิศทางเป้าหมายนโยบายการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับงานระบบการดูแลช่วยเหลือ **ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล** ส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือที่สร้างเทคโนโลยี ในการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบให้ครูมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน **ด้านการคัดกรองนักเรียน** โดยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรจะต้องมีการจัดการข้อมูลด้านการคัดกรองด้วยเทคโนโลยีให้มากยิ่งขึ้น โดยส่งเสริมให้ครูออกแบบและพัฒนา ระบบสารสนเทศ **ด้านการส่งเสริมนักเรียน** ควรจัดทำโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะความสามารถของนักเรียนแต่ละกลุ่มอย่างเหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียน **ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน** มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอก เพื่อช่วยกันสอดส่องดูแลช่วยเหลือนักเรียน บูรณาการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนระหว่างองค์กร โรงเรียน ชุมชน ผู้นำหมู่บ้าน **ด้านการส่งต่อ** ใช้เทคโนโลยีเข้ามาประสานงานการส่งต่อนักเรียน ไปยังภาคีเครือข่าย เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลบันทึกและสรุปผลการส่งต่อนักเรียนไปยังครูที่เกี่ยวข้องใน

การช่วยเหลือนักเรียน **ด้านการสรุปผล** สถานศึกษาควรมีการถอดบทเรียน โดยการสะท้อนคิด นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ปัญหาและนำเสนอ รายงานต่อผู้บังคับบัญชา เมื่อสิ้นปีการศึกษา

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ทำให้ทราบถึงสภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างทักษะชีวิต ดูแลนักเรียนทุกกลุ่มเป้าหมายเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนและคุณภาพการศึกษาในภาพรวมต่อไป

ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1) โรงเรียนควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2) โรงเรียนควรพัฒนาการดำเนินงานด้านระบบส่งต่อ โดยชี้แจงและทำความเข้าใจกับนักเรียนและประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น
- 3) โรงเรียนควรประสานงานกับผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 4) โรงเรียนควรพัฒนาบุคลากร โดยให้ความรู้เรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 5) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องได้รับความร่วมมือจากโรงเรียน ผู้ปกครอง และต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังโดยผู้บริหารอาจมีการศึกษาสภาพความรู้ความสามารถและความพร้อมของบุคคลในชุมชน เพื่อขอความร่วมมือเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน
- 6) ครูที่ปรึกษาควรมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นปรากฏการณ์จริงเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมกับโรงเรียนแต่ละแห่งได้
- 2) ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เช่น การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา
- 3) ควรมีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูลงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาต่อไป

References

- กรดา มลิลลา. (2564). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 8(2) : 31-41.
- จักรพงษ์ ตระการไทย. (2564). การดำเนินการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- เทิดศักดิ์ ยะยอง. (2562). การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านดอยคำ อำเภอสอด จังหวัดเชียงใหม่โดยใช้กระบวนการบริหารงานวงจรคุณภาพของเดมมิง. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- รัชพล เทียงดี. (2563). การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วราวุฒิ เหล่าจินดา. (2559). สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สุธิดา พงษ์สวัสดิ์. (2561). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี. การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2562). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหลักการแนวคิดและทิศทางการดำเนินงาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- _____. (2562). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ
- _____. (2561). แบบรายงานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดมาบข่า. โรงเรียนวัดมาบข่า.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: פרקหวานกราฟฟิค.

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาสันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2
Innovative Leadership of School Administrators in the San Sai 2 Educational
Development Network Group Under the Chiang Mai Primary Educational Service
Area Office 2

บรรเทิง โสภามิมพ์ Bunternng Sopapim

สิทธิชัย มูลเขียน Sittichai Moonkein

สุรัตน์ ศรีตาเดช Surat Sridadet

ประกอบ สารวรรณ Prakob Sarawan

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-chiang mai university

bts2518@gmail.com

Received 2024/02/28

Revised 2024/07/29

Accepted 2024/08/06

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ปีการศึกษา 2566 รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง 92 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน ครูผู้สอน 83 คน โดยการสุ่มอย่างง่ายแบบมีสัดส่วน และผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลโดย การสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน โดยการสุ่มเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหำร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า

1)ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 โดยรวม อยู่ในระดับมาก

2)แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรพัฒนาความรู้ ทักษะ การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และมีความคิดริเริ่ม ยอมรับแนวคิดและมุมมอง ใหม่ ๆ ความพร้อมปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งมีการวิเคราะห์ห้วงค์กร (SWOT) มีการจัดสรรงบประมาณและสนับสนุนการ

พัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัล นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมผ่านวงจรคุณภาพ PDCA การใช้กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาสถานศึกษา

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ,ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, คุณภาพการศึกษา

Abstract

This research The objectives are 1) to study the innovative leadership of school administrators and 2) guidelines for developing innovative leadership of school administrators in the San Sai 2 Educational Quality Development Network group under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office, Area 2. Academic year 2023, research format mixed with quantitative and qualitative methods. The sample group consisted of 92 people, consisting of 9 educational institution administrators and 83 teachers, using simple random sampling with proportions. and experts provided information by interviewing 5 people by selecting them at random. The tools used in this research include: Questionnaires and interviews Data were analyzed by finding percentage, mean, and standard deviation. and content analysis

The results of the study found that

1) innovative leadership of school administrators In the San Sai 2 Educational Quality Development Network Group, under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office, Area 2, the overall level is at a high level.

2) Guidelines for developing innovative leadership of educational institution administrators: Educational institution administrators should develop knowledge, skills Effective public relations in developing innovative leadership and have initiative Accept new ideas and perspectives, be ready to adapt to changing situations.

Keywords: Leadership, innovative leadership, educational quality

บทนำ

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีความสำคัญต่อการบริหารงานของบุคลากรในองค์กร เพื่อช่วยกระตุ้นให้บุคคลเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจุดเน้นหรือเป้าหมายร่วมกันในการปฏิบัติงาน เกิดสัมพันธภาพที่ดีภายในกลุ่ม มีความเชื่อใจซึ่งกันและกันในการทำงาน สร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมให้บุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานไปสู่วิสัยทัศน์ขององค์กร (กุลชลี จงเจริญ, 2561 : 7) ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสำคัญต่อทิศทางในการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในองค์กร เป็นจุดเริ่มต้นในการส่งเสริมและสนับสนุนการ

ปฏิบัติงานให้ได้นวัตกรรมหรือสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา สามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพบนฐานของการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่ไม่หยุดนิ่ง (ปณตนนท์ เกียรติประภากุล, 2561 : 2000-2001) ดังผลการศึกษาของ จิตินันท์ นันทะศรีและคณะ (2562 : 11) พบว่า ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม การก้าวสู่ความสำเร็จของการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพัฒนาตนเองสู่การเป็นผู้นำที่ครองตน ครองคน และครองงานได้เป็นอย่างดี ซึ่งต้องอาศัยการบริหารจัดการสมัยใหม่อย่างมีศิลปะในการทำงานทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารให้มีประสิทธิภาพ สิ่งสำคัญคือการพัฒนาทางความคิดเพื่อให้สามารถพัฒนางานให้ประสบผลสำเร็จต้องอาศัยผู้บริหารที่มีวิธีการและเทคนิคการบริหารจัดการใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ทิศทางที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม จะกลายเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จและคุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพของบุคลากรและสถานศึกษา และส่งผลต่อการการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพต่อสถานศึกษาได้ในที่สุด

โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 เป็นกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาให้กับผู้เรียนจำนวนทั้งสิ้น 9 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านสันศรี โรงเรียนบ้านสันพระเนตร โรงเรียนบ้านเมืองขอนแก่น โรงเรียนบ้านหัวฝาย โรงเรียนบ้านป่าเหมือด โรงเรียนบ้านป่าก้าง โรงเรียนบ้านหลักปิ่น โรงเรียนบ้านบวกเปา และโรงเรียนชลประทานเขื่อนแม่กวงจิราธิวัฒน์อุปถัมภ์ มีความมุ่งมั่นในการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยมีคุณภาพผู้เรียนเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ และจากแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ที่ได้ระบุวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ว่า “องค์กรคุณภาพ ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม สู่ความยั่งยืน” (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2, 2566 : 27) แสดงถึงการให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมให้มีการบริหารสถานศึกษานำโดยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ได้เป็นอย่างดี

ด้วยผลการดำเนินงานยังมีคุณภาพของผู้เรียนบางประเด็นที่ยังไม่สามารถพัฒนาให้ได้ตามมาตรฐานตัวชี้วัดของหลักสูตร เช่น การประเมินคุณภาพผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมความสามารถทั้ง 2 ด้าน มีคะแนนเฉลี่ยระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 45.12 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศทั้งสองด้าน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2, 2566 : 142) แสดงให้เห็นว่า ผลการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษายังไม่บรรลุตามเป้าประสงค์ที่ต้องการ” ตามความมุ่งหวังได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ ๆ เข้าใช้ในการบริหารจัดการมีความมุ่งมั่น การสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรมมีการสร้างทีมและการมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาให้มี

ประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษามีนวัตกรรมการบริหารและจัดการศึกษาที่เอื้ออำนวยให้การเรียน การสอนสัมฤทธิ์ผลและเกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ในผู้เรียนตามที่กำหนดไว้

จากสภาพปัจจุบัน ความสำคัญและปัญหาของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 รวมไปถึงแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษา และเผยแพร่แก่บุคคลที่สนใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 วิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากร ที่ศึกษาจำนวนทั้งหมด 120 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 จำนวน 11 คน ครูผู้สอนของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 จำนวนทั้งสิ้น 109 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ศึกษาจำนวน 92 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวนโรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจงครูผู้สอน 83 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัย โดยใช้ตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607-610 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด 2560 43)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการตอบแบบสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการสุ่มเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ประธานเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสันทราย 2 จำนวน 1 คน ผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสัน

ทราย 2 จำนวน 2 คน ครูผู้สอน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สันทราย 2 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา มากกว่า 2 ปีขึ้นไปจำนวน 1 คน ศึกษาในเทศก์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ผู้รับผิดชอบโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สันทราย 2 จำนวน 1 คน

เครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 แบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด และแบบปลายเปิดจำนวน 1 ฉบับ สำหรับสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 โดยเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

1. ศึกษาเอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร และงานวิจัยในงานวิชาการ ทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถาม

2. ศึกษาเอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร และงานวิจัยในงานวิชาการ ทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือซึ่งได้แก่แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง

3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหา ขอบข่ายนิยามศัพท์เฉพาะในองค์ประกอบต่าง ๆ ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 แล้วนำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไข

4. สร้างแบบสอบถามให้ถูกต้อง ชัดเจน และครอบคลุมตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา งานวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และพิจารณาความเหมาะสมของสำนวนภาษาที่ใช้สื่อความหมายให้ชัดเจน นำแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) โดยนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละข้อมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความสอดคล้อง โดยดัชนีความสอดคล้องสูงกว่า 0.5 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้แต่ถ้าต่ำกว่า ต้องนำมาปรับปรุงให้แบบสอบถามถูกต้อง ชัดเจน เทียบตรงและสอดคล้องยิ่งขึ้นตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 3 ท่าน

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดเครือข่ายพัฒนาคุณภาพสหทราย 1 จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้การหาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .870

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ (Try Out) เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

7. นำแบบสอบถามฉบับไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสหทราย 2

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2 อันดับในแต่ละองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสหทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 มาจัดทำกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 10 ข้อ เพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สหทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสหทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ดังนี้

ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สหทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมากทุกข้อ และเมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการสร้างทีมและการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงด้านการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลตามลำดับ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ดังนี้

1. ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์การบริหารสถานศึกษาให้เข้ากับยุคดิจิทัลและสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลง พัฒนาความรู้และทักษะในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ และเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพสูง สร้างวัฒนธรรมการสื่อสารที่โปร่งใส ชัดเจน เหมาะสมกับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยมีการรับฟังความคิดเห็นอย่างเปิดเผย นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้อง ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยใช้ภาษาทางกายและคำพูดที่เหมาะสม

2. ด้านการมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ยอมรับแนวคิดและมุมมองใหม่ ๆ มีความพร้อมปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และเปิดรับการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ มีความมุ่งมั่นและความอดทน พัฒนาระบบสารสนเทศและวัฒนธรรมองค์กรให้เห็นสำคัญของการศึกษา ขวนขวาย แสวงหาแนวความคิดใหม่ ๆ ส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่พัฒนานวัตกรรมรวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรผ่านการอบรม การดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดบทเรียนจากผู้ที่มีประสบการณ์สำเร็จ ผลักดันให้เกิดการสำรวจ ตั้งคำถาม และแสวงหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ เกิดความคิดสร้างสรรค์ พัฒนางานใหม่ ๆ เพื่อให้เห็นแนวทางในการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

3. ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวิเคราะห์ห้วงองค์กร (SWOT) ให้ทราบถึงความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐาน และเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างรอบด้าน เพื่อนำมาวางแผนการจัดสรรงบประมาณและบุคลากร รวมทั้งมีการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ในแผนปฏิบัติการ แผนการใช้งบประมาณ แผนการพัฒนาบุคลากร ตามความสำคัญและความจำเป็นอย่างทั่วถึง เพียงพอและเป็นธรรม

4. ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักประชาธิปไตยและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการบริหารจัดการ ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลตามบทบาทและหน้าที่ ร่วมกันลงมือปฏิบัติงานเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กร

5. ด้านการสร้างทีมและการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารสถานศึกษา ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมผ่านวงจรคุณภาพ PDCA และการใช้กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC : Professional Learning Community

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการสร้างทีมและการมีส่วนร่วม ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ และด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสันทราย 2 มีความมุ่งมั่นในการนำนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา สอดคล้องกับ จิราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560 : 116) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีมีความมุ่งมั่นในการสร้างสรรค์นวัตกรรมโดยมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการที่จะเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานแบบเดิมๆ ให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาใช้ในการสร้างสรรค์งานมากขึ้น โดยให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดสร้างสรรค์ทำงานเป็นทีม และสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยเป็นผู้ที่เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลงในองค์กร เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและมีภาวะผู้นำในการจัดการและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ครู สอดคล้องกับ ปวีรัตน์ ยืนยง (2563 : 336) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี มีความมุ่งมั่นในการสร้างสรรค์นวัตกรรมโดยมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการที่จะเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานแบบเดิมๆ ให้มีการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาใช้ในการสร้างสรรค์งานมากขึ้น โดยให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดสร้างสรรค์ทำงานเป็นทีมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยเป็นผู้ที่เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลงในองค์กร เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและมีภาวะผู้นำในการจัดการและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ครู และสอดคล้องกับศิริพร พงษ์เนตร (2564 : 118) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรได้สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาให้ทุกคนได้สร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน ทำให้ผู้มีส่วนร่วมเห็นคุณค่าของนวัตกรรมที่ได้ พร้อมทั้งยังส่งเสริมและสนับสนุนการให้ความสำคัญต่อบุคคล ผลักดันให้บุคลากรแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาและต่อยอดแนวคิดนวัตกรรม มีวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาไปในทางที่ดี และสามารถถ่ายทอดสู่แนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการ และส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองในเรื่องของการใช้เทคโนโลยี โดยผ่านกระบวนการอบรมให้ความรู้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 พบว่า

1. ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์การบริหารสถานศึกษาให้เข้ากับยุคดิจิทัลและสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลง พัฒนาความรู้และทักษะในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ และเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพสูง สร้างวัฒนธรรมการสื่อสารที่โปร่งใส ชัดเจน เหมาะสมกับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยมีการรับฟังความคิดเห็นอย่างเปิดเผย นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้อง ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยใช้ภาษาทางกายและคำพูดที่เหมาะสมที่เป็นเช่นนี้เพราะสอดคล้องกับบริพัตน์ สารผล (2565 : 118) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ได้ให้คำแนะนำในการพัฒนาไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรสื่อสารการดำเนินการสร้างนวัตกรรมตามวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่อง โดยให้ครูผู้รู้ถึงการขับเคลื่อนของสถานศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับวรวิทย์ ศิริอ่อน (2565 : 75) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 ได้ให้คำแนะนำการพัฒนาด้านการมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม ไว้ว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมงาน เพื่อแสดงให้เห็นว่าทุกคนเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาและสร้างความสำเร็จ และยอมรับว่าทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของวิสัยทัศน์ที่ร่วมกันสร้างขึ้นและสร้างความตระหนักให้ผู้อำนวยการ สถานศึกษาเข้ารับการพัฒนาอบรมและใช้กระบวนการ PLC กับผู้อำนวยการสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ร่วมกันวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาและร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมกันในทุกส่วนขององค์กร

2. ด้านการมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ยอมรับแนวคิดและมุมมองใหม่ ๆ มีความพร้อมปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และเปิดรับการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ มีความมุ่งมั่นและความอดทน พัฒนาระบบสารสนเทศและวัฒนธรรมองค์กรให้เห็นสำคัญของการศึกษา ขวนขวาย แสวงหาแนวความคิดใหม่ ๆ ส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่พัฒนานวัตกรรมรวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรผ่านการอบรม การดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดบทเรียนจากผู้ประสบความสำเร็จ ผลักดันให้เกิดการสำรวจ ตั้งคำถาม และแสวงหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ เกิดความคิดสร้างสรรค์ พัฒนางานใหม่ ๆ เพื่อให้เห็นแนวทางในการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบที่เป็นเช่นนี้เพราะ สอดคล้องกับธิดาพร สร้อยสังวาล (2564 : 104) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ได้ให้คำแนะนำไว้ว่า ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน ชุมชนและสร้างโอกาสให้เกิดความแปลกใหม่และปรับเปลี่ยน

การบริหารให้มีความหลากหลาย สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาศักยภาพตนเองและองค์กร บริหารองค์กรอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ปัจจุบัน สร้างโอกาสและสนับสนุนส่งเสริมบุคลากรให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง คิดนอกกรอบ สร้างทางเลือกใหม่ เพื่อพัฒนาองค์กร ยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ทางสังคมและวัฒนธรรมความเป็นอยู่และการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา และส่งเสริม สนับสนุนจัดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ภายในและภายนอกองค์กร เพื่อสร้างความหลากหลายขององค์ความรู้ และสอดคล้องกับประเพณีไทย สลีสองสม (2565 : 87) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ผู้บริหารต้องมีความเชี่ยวชาญในการนำความรู้ทางสมัยมาพัฒนาการบริหาร โดยอาศัยประสบการณ์เดิมที่มีมาพัฒนาความคิดในรูปแบบใหม่ มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าลอง กล้าแสดงออก พร้อมทั้งกล้าที่จะเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่พบเจอ คิดนอกกรอบไม่ติดอยู่กับความคิดเดิม ๆ เมื่อพบเจอปัญหาสามารถ แก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์

3. ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวิเคราะห์องค์กร (SWOT) ให้ทราบถึงความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐาน และเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างรอบด้าน เพื่อนำมาวางแผนการจัดสรรงบประมาณและบุคลากร รวมทั้งมีการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ในแผนปฏิบัติการ แผนการใช้งบประมาณ แผนการพัฒนาศักยภาพ ตามความสำคัญและความจำเป็นอย่างทั่วถึง เพียงพอและเป็นธรรมที่เป็นเช่นนี้เพราะ สอดคล้องกับศิริพร พงษ์เนตร (2564 : 123) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ได้ให้คำแนะนำในการพัฒนาไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดหา และจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียนให้มีใช้อย่างเพียงพอและทันสมัย เพราะเทคโนโลยีกับการจัดการเรียนรู้และการบริหารงานนั้น เป็นสิ่งสำคัญมากที่จะทำให้งานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้คำปรึกษา นิเทศ กำกับติดตาม อยู่เสมอ เพื่อสนับสนุน ช่วยเหลือ แนะนำ รวมทั้งรับรู้ปัญหาอุปสรรคและความสำเร็จอย่างเป็นกัลยาณมิตร โดยจะต้องมีการประเมินจากหลายฝ่ายถึงความคุ้มค่าหรือไม่ สามารถลดเวลาการทำงานได้หรือไม่ เปิดโอกาสให้บุคลากรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนทั้งทางด้านการพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ความสามารถในด้านการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และการพัฒนาเกี่ยวกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ให้มีความทันสมัย และมีประสิทธิภาพ สามารถใช้งานให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับการบริหารงานในองค์กรอย่างคุ้มค่าแท้จริง และสอดคล้องกับสาธิต ทรัพย์รวงทอง (2566 : 316) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้คำแนะนำไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่แสดงข้อมูลโรงเรียนในทุกมิติ ทั้งการบริหารจัดการ การเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และงบประมาณ

โดยสามารถแก้ไข ปรับปรุงข้อมูลได้ตลอดเวลา รวมทั้งมีระบบอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตอย่างทั่วถึง มีประสิทธิภาพ และครอบคลุมทุกพื้นที่ในโรงเรียนซึ่งผู้บริหารสามารถนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาพัฒนาหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและใช้เทคโนโลยีสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ทันสมัยและทันต่อสังคมปัจจุบัน

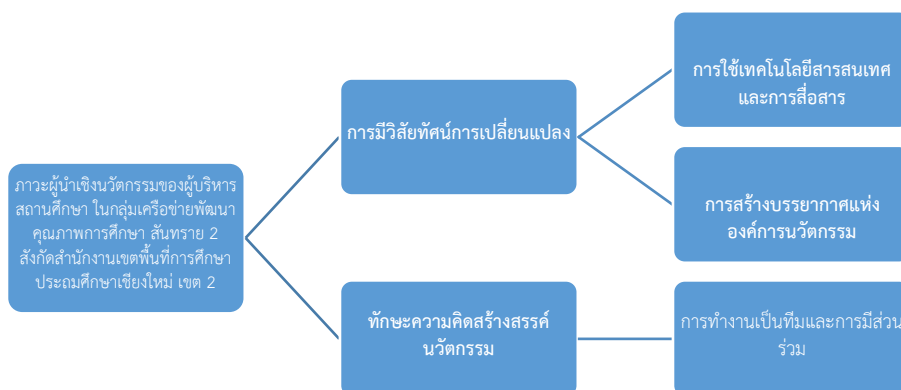
4. ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักประชาธิปไตยและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการบริหารจัดการ ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลตามบทบาทและหน้าที่ ร่วมกันลงมือปฏิบัติงานเพื่อบ่มบ่มเป้าหมายขององค์กรที่เป็นเช่นนี้เพราะ สอดคล้องกับจรรยาบรรณ (2560 :124) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดทิศทาง โครงสร้างองค์กรและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม โดยจัดทำเป็นแผนพัฒนาการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรทราบและเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรให้มุ่งสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรม และสอดคล้องกับ สุนทร อร่ามเรือง และคณะ (2566 : 270) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ได้ให้คำแนะนำในการพัฒนาด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรแห่งการเรียนรู้วัฒนธรรม ไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ PLC เพื่อสร้างนวัตกรรมภายในสถานศึกษาและสร้างบรรยากาศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างนวัตกรรมเชิงระบบ PDCA กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรให้ความรู้ในเบื้องต้นมีพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

5. ด้านการสร้างทีมและการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารสถานศึกษา ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมผ่านวงจรคุณภาพ PDCA และการใช้กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC : Professional Learning Community ที่เป็นเช่นนี้เพราะ สอดคล้องกับปรีดีพนธ์ ยืนยง (2563 : 341) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี ได้ให้คำแนะนำไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรได้สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน และเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จ ผู้บริหาร สถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ และสอดคล้องกับณัฏฐนิชา หามนตรีและพรเพท รุ่งแผน (2564 : 357) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ได้ให้คำแนะนำไว้ว่า ผู้บริหารควรสนับสนุนครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีการถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับนวัตกรรม เช่น การจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้(Professional Learning Community : PLC) หรือ กิจกรรมการแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) และเผยแพร่ความรู้ต่อไป มีการส่งเสริม สนับสนุน และ

สร้างขวัญกำลังใจแก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาสร้างผลงานนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มต้นจากการค้นหาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จากครูภายในโรงเรียน เพื่อเผยแพร่ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สันทราย 2

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เป็นพฤติกรรมของผู้ที่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาองค์กรด้วยวิธีการแนวทางหรือเครื่องมือใหม่ ๆ โดยใช้กระบวนการในการคิดค้น สร้างสรรค์นวัตกรรม เข้าถึงปัญหาและโอกาส พร้อมทั้งส่งเสริมบุคลากรให้คิดค้น สร้างสรรค์และมีความกล้าที่จะนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย

1) การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์แนวโน้มทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและนำมากำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ เป้าหมาย เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการหาข้อมูลสารสนเทศ ความรู้ แนวทางและวิธีการใหม่ ๆ ที่แตกต่างมาใช้ในการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาอยู่เสมอ กล้าคิดริเริ่มในการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารและส่งเสริมการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

3) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล แสดงให้ครูและบุคลากรเข้าใจ ยอมรับและนำไปสู่การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เห็นความสำคัญ และเป็นตัวอย่างที่ดีในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสม

4) การสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาได้กำหนดทิศทาง โครงสร้าง ส่งเสริมและสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศภายในองค์กรเพื่อให้บุคลากร ให้ออกาสและสามารถ แสดงศักยภาพในการการคิด ริเริ่ม สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ

5) การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรมีการกำหนด เป้าหมายทางด้านนวัตกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการ เสนอความคิดเห็นเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการสร้างนวัตกรรมการศึกษา

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนา คุณภาพการศึกษา สันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2” ได้ รูปแบบหรือแนวการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาองค์กรด้วยวิธีการ แนวทางหรือเครื่องมือใหม่ ๆ โดยใช้กระบวนการในการคิดค้น สร้างสรรค์นวัตกรรม เข้าถึงปัญหาและ โอกาส พร้อมทั้งส่งเสริมบุคลากรให้คิดค้น สร้างสรรค์และมีความกล้าที่จะนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มา พัฒนาองค์กรให้ประสบผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนา คุณภาพการศึกษา สันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 พบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรให้ ความสำคัญการวิเคราะห์องค์กร (SWOT) ให้ทราบถึงความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐาน และ เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างรอบด้าน เพื่อนำมาวางแผนการจัดสรรงบประมาณและบุคลากร รวมทั้งมีการ ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ในแผนปฏิบัติการ แผนการใช้งบประมาณ แผนการพัฒนา บุคลากร ตามความสำคัญและความจำเป็นอย่างทั่วถึง เพียงพอและเป็นธรรม

2) ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ การบริหารสถานศึกษาให้เข้ากับยุคดิจิทัลและสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลง พัฒนาความรู้และทักษะใน การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ และเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่มี ประสิทธิภาพสูง สร้างวัฒนธรรมการสื่อสารที่โปร่งใส ชัดเจน เหมาะสมกับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดย มีการรับฟังความคิดเห็นอย่างเปิดเผย นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการสื่อสารกับ ผู้เกี่ยวข้อง ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยใช้ภาษาทางกายและคำพูดที่เหมาะสม

3)ด้านการมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ยอมรับแนวคิดและมุมมองใหม่ ๆ มีความพร้อมปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และเปิดรับการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ มีความมุ่งมั่นและความอดุสาหะ พัฒนาระบบสารสนเทศและวัฒนธรรมองค์กรให้เห็นสำคัญของการศึกษา ขวนขวาย แสวงหาแนวความคิดใหม่ ๆ ส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่พัฒนานวัตกรรมรวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรผ่านการอบรม การดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดบทเรียนจากผู้ประสบความสำเร็จ ผลักดันให้เกิดการสำรวจ ตั้งคำถาม และแสวงหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ เกิดความคิดสร้างสรรค์ พัฒนางานใหม่ ๆ

4)ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักประชาธิปไตยและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการบริหารจัดการ ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลตามบทบาทและหน้าที่ ร่วมกันลงมือปฏิบัติงานเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กร

5)ด้านการสร้างทีมและการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารสถานศึกษา ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมผ่านวงจรคุณภาพ PDCA และการใช้กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC : Professional Learning Community

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 เพื่อสรุปเป็นภาพรวมของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

2) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

References

- กุลชลี จงเจริญ. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- ฐิตินันท์ นันทะศรี และคณะ. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา INNOVATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL DIRECTORS*. วารสารบัณฑิตศึกษา. 17(79), 11.
- จิราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

- ณัฐนิชา หามนตรีและพรเพท รู้แผน. (2564). แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วารสาร Journal of Roi Kaenasrn Academi. 7(4) : 347- 361.
- ฐินันท์ นันทะศรี และคณะ. (2562). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา INNOVATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL DIRECTORS. วารสารบัณฑิตศึกษา. 17(79), 11.
- จิตาพร สร้อยสังวาลย์. (2564). บทบาทภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา. การศึกษาค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. พะเยา : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- บริพัฒน์ สารผล.(2565). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรการบริหารและการพัฒนาการศึกษา. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ประทีนทิพย์ สลีสองสม. (2565). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ปรีวัฒน์ ยืนยง. (2563). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย. 4(3), 330-344.
- วรุฒิ ศิริอ่อน. (2565). แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. การค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สาธิต ทรัพย์รวงทอง. (2566). รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิจัยวิชาการ. 6(3), 309 - 321.
- สุนทรี อร่ามเรือง. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์. 8(2), 262 - 272.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2565. เชียงใหม่ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2.
- ศิริพร พงษ์เนตร. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

**การบริหารหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มห้อมมือเหล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาดาก เขต 2**

**The School Curriculum Administration for Schools in the 21st Century Age of
Khomuelek School Group Under the Tak Primary Educational Service Area
Office 2**

คณิต คนคม Kanit Konkorn
สังวาร์ วังแจ่ม Sangwan Wangcham
ทัศนีย์ บุญมาภิ Tasnee Boonmaphi
สุรศักดิ์ สุทธิศิริ Surasak Suttasiri
มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
North-chiang mai university
g653302026@northcm.ac.th

Received 2024/03/01

Revised 2024/03/10

Accepted 2024/09/18

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 และ 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มห้อมมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 2 รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนห้อมมือเหล็ก ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น 223 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ที่ 0.60 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .882 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มห้อมมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการพัฒนา ควรส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรทางการศึกษาให้มีการเข้าอบรม ประชุม สัมมนาในเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ : การบริหารหลักสูตร, หลักสูตรสถานศึกษา, ศตวรรษที่ 21.

Abstract

This research aims to 1) study the administration of educational institution curriculum in the 21st century and 2) guidelines for developing the administration of educational institution curriculum in the 21st century of schools in the Khomuelek group. Under the Tak Primary Educational Service Area Office, Area 2, survey research format. The sample group used in the research included educational institution administrators and teachers in the Khomuelek School group, academic year 2023, a total of 223 people. The tool used in the research was a questionnaire. The index of concordance (IOC) was 0.60 and the confidence value was .882. Data were analyzed by finding frequencies, percentages, means and standard deviations.

The results of the research found that

1) 21st century educational institution curriculum management of schools in the Khomuelek group Under the Tak Primary Educational Service Area Office, Area 2, the overall level is at a high level. 2) Development guidelines should promote and support educational personnel to attend training, meetings, and seminars on the preparation of school curriculums in the 21st century .

Keywords: curriculum management, school curriculum, 21st century.

บทนำ

การบริหารหลักสูตรมีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษา เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดเป้าหมายและกรอบทิศทางเพื่อจะทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และด้วยเหตุที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เกิดนวัตกรรมและวิทยาการใหม่ๆ อยู่เสมอ หลักสูตรจึงต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาไม่หยุดนิ่ง เพื่อให้สามารถพัฒนาคนในชาติให้ดำรงชีวิตและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกยุคปัจจุบัน นับตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการได้มีการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการติดตามประเมินผล และวิจัยการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหา จุดดี จุดด้อย รวมทั้งข้อจำกัดหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำผลที่พบจากการวิจัยและการติดตามการใช้หลักสูตรมาพิจารณาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น และเพื่อช่วยให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาอีกก้าวหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553 : 2)

กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการทบทวนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยนำข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560 - 2579 มาใช้เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เป็นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนของชาติให้สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล สอดคล้องกับประเทศไทย 4.0 โลกในศตวรรษที่ 21 และทัดเทียมกับนานาชาติ ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและดำรงชีวิตอย่างสร้างสรรค์ในประชาคมโลก ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จึงเห็นควรปรับปรุงหลักสูตรในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และเป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยมนุษย์มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการบูรณาการกับความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางานด้วยกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมที่นำไปสู่การคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ หรือสร้างนวัตกรรมต่าง ๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต การใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณ ความรู้ทางด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี และการสื่อสารในการแก้ปัญหาที่พบในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งใช้ความรู้ความสามารถ ทักษะ กระบวนการ และเข้าใจสภาพที่เป็นอยู่ และการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่การจัดการและปรับใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพอย่างสร้างสรรค์ จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ฉบับปรับปรุง 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 7)

การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นงานสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรจึงจำเป็นต้องมีกรอบภารกิจ 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร 4) การดำเนินการบริหารหลักสูตร 5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล 6) การสรุปผลการดำเนินงาน และ 7) การปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้การบริหารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สามารถวางแผนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 7) ในปัจจุบันสถานศึกษาในกลุ่มข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีระดับคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ค่อนข้างต่ำและด้อยคุณภาพ จากการศึกษาผลการรายงานของสำนักทดสอบการศึกษาขั้นพื้นฐานในรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2565 (สำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2565 : 70) ผลโอเน็ตของสถานศึกษาในกลุ่มข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ส่วนมากมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ค่อนข้างต่ำโดยในภาพรวมเกือบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งผลการประเมินคุณภาพของ สถานศึกษาในกลุ่มข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่ประเมิน โดย สมศ.เป็นการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ส่วนมากเกือบทุกโรงเรียนไม่ผ่านการประเมิน ในมาตรฐานที่ 5 คือ ด้านผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ไม่ผ่านขีดจำกัดล่างของมาตรฐาน ทั้งนี้ เนื่องจากขาดความพร้อมด้านปัจจัย เช่น นักเรียนส่วนใหญ่เป็นชาติพันธุ์กระเหรี่ยงทำให้เกิดปัญหา เรื่องการสื่อสาร ครูไม่ครบชั้นเรียน ครูไม่ตรงตามวิชาเอก ระยะเวลาในการจัดเตรียมความพร้อมใน การทำหลักสูตรมีน้อย ทำให้ครูขาดความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง และชัดเจนในการนำหลักสูตรมา จัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ขาดวัสดุและอุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้ ครูมีภาระงานอื่นมากนอกเหนือจาก การจัดการเรียนการสอน และงบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา จาก สาเหตุที่กล่าวมาข้างต้นจึงส่งผลกระทบต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในหลาย ๆ ด้าน การ บริหารงานหลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเป็น โรงเรียนที่มีคุณภาพและประสิทธิผลในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาผู้เรียนให้เป็น ผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางด้านวิชาการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ยุค ศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มข้อมือเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ว่ามีการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยุคศตวรรษที่ 21 อย่างไร เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไป ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยุคศตวรรษที่ 21 ได้เชื่อมโยง กับมาตรฐานการเรียนรู้ ตอบสนอง ต่อความต้องการ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนและสนองตอบ ต่อความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพอันจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการ จัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสม กับยุคศตวรรษที่ 21 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ยุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ยุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนใน กลุ่มข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ยุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน ในกลุ่มข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์

เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ยุคศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปเป็นองค์ประกอบได้ 7 ด้าน ประกอบด้วย

ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ด้านการสรุปผลการดำเนินการและเขียนรายงาน และด้านปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มข้อมูลมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 449 คน ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน และครูผู้สอน จำนวน 429 คน ในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตากที่มา (ตามประกาศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มข้อมูลมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 223 คน การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างดำเนินการ ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้จำนวน 20 คน ครูผู้สอน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (อ้างอิงในบุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 43) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 203 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูผู้สอนที่มีวิทยฐานะครูชำนาญการ จำนวน 1 คน และศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานด้านเทคโนโลยี จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 คน

เครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถาม เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ยุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มข้อมูลมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด และแบบปลายเปิดจำนวน 1 ฉบับ

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ยุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มข้อมูลมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

1. ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร ทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ยุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มข้อมูลมือเหล็ก

หลัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 และรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามฉบับร่าง ที่จัดทำขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำแบบสอบถามไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง Index of Item-Objective Congruence (IOC) โดยพิจารณาข้อที่มีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 เป็นต้นไป

4. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

5. นำแบบสอบถามที่จัดทำสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try – Out) กับประชากรที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด ประกอบด้วยผู้บริหาร ครูโรงเรียนในอำเภอแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 30 คน

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธี Cronbach's Alpha Coefficient ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .892

7. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อเตรียมส่งไปยังประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

นำประเด็นคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในแต่ละด้านที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามชุดแรก มาสร้างเป็นแบบ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษารายละเอียดของแบบสอบถามที่นำไปเก็บข้อมูลจากประชากร

ตอนที่ 2 พิจารณาค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุดในแต่ละด้านจากประเด็นคำถามในตอนต้น

ตอนที่ 3 นำประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดมากำหนดเป็นกรอบในการสัมภาษณ์

2.1 สร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง ที่จัดทำขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม

2.2 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนในระดับมหาวิทยาลัย ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์

2.3 จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 5 คน ประกอบด้วย 1. ผู้อำนวยการสถานศึกษา 2. รองผู้อำนวยการ

สถานศึกษา 3. หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ 4. ครูผู้สอนที่มีวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ 5. ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานด้านหลักสูตรสถานศึกษา

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยการนำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยเทคนิค IOC (Index of Item-objective Congruence) โดยพิจารณาจากค่า IOC ที่มากกว่า 0.5 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 97) โดย ผลการตรวจสอบ IOC มีค่าเท่ากับ 1.00

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) หรือความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try -Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูในกลุ่มโรงเรียนโมกขลา อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าแอลฟาตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 99) โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.5 ขึ้นไป จึงถือว่ายอมรับได้ จึงดำเนินการเก็บข้อมูลต่อไป

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิและมีความสมบูรณ์นำไปใช้ในการ เก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ แบบสอบถามโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ วิเคราะห์ภาวะผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานโดยรวมและรายด้าน และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปและอธิบายผล วิเคราะห์ ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง พัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่ม ขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ของ โรงเรียนในกลุ่มขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มขอมือเหล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

ที่สุด รองลงมา คือ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุดด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร อยู่ในระดับมากด้านการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับมากด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา และด้านปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรอยู่ในระดับมากและด้านการสรุปผลการดำเนินการและเขียนรายงาน อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ปัญหาด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ขาดบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 **ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา** ยังไม่สามารถจัดทำและนำหลักสูตรมาใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนเท่าที่ควร **ด้านการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร** ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ **ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร** หลักสูตรสถานศึกษายากเกินไป ยังไม่มีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนยุคศตวรรษที่ 21 **ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล** ขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นระบบและทันสมัย **ด้านการสรุปผลการดำเนินการและเขียนรายงาน** รายงานเยอะเกินไป รายงานบางอย่างมีการซ้ำซ้อนกัน ด้านปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร ไม่มีตัวอย่างที่ดีให้ดูพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ควรส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรทางการศึกษาให้มีการเข้าอบรม ประชุม สัมมนาในเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 **ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา** ควรจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ให้เหมาะกับสภาพท้องถิ่น ผู้เรียน เช่น ชนบทควรมีหลักสูตรอาชีพเป็นส่วนใหญ่ เป็นต้น **ด้านการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร** ควรมีประชุมชี้แจง วางแผนร่วมกันในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามสภาพจริง ตามบริบทของท้องถิ่น **ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร** ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัยและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ **ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล** ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลให้สม่ำเสมอและเป็นระบบมากขึ้น **ด้านการสรุปผลการดำเนินการและเขียนรายงาน** ควรลดการรายงาน **ด้านปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร** ควรทำตัวอย่างที่ดีและถูกต้องให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดทำหลักสูตร

สถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ด้านปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร และด้านการสรุปผลการดำเนินการและเขียนรายงาน ตามลำดับ อาจเป็นเพราะว่า กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจนโดยให้สถานศึกษามีภารกิจในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาจึงมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหัวใจของการจัดกิจกรรมทุกอย่างในโรงเรียน หลักสูตรเป็นเหมือนแผนสำหรับการปฏิบัติที่ครอบคลุมถึงยุทธศาสตร์ มุ่งให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการและมวลประสบการณ์ทั้งปวงที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพสากล มาตรฐานของชาติและมาตรฐานที่ชุมชนท้องถิ่นต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา วาปีทะ (2563 : 135) การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลอุบลราชธานี ผลวิจัยพบว่า การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนคาทอลิกสังฆมณฑลอุบลราชธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิเชษฐ ยิ่งตรง และคณะ (2560 : 76) ทำการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 สรุปได้ ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ผู้เรียนมีทักษะ ความรู้ความสามารถเพื่อการดำรงชีพมีคุณธรรม มีความรับผิดชอบและเป็นพลเมืองดีของชาติ เป็นคนทำงานที่ใช้ความรู้ (knowledge worker) หลักสูตรนับว่าเป็นสิ่งสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งที่จะใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน เพราะหลักสูตรที่ดีจะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนที่สังคมต้องการ

ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ขาดบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 เป็นเพราะว่า บุคลากรทางการศึกษายังขาดความเข้าใจขั้นตอนการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับชูติมา วาปีทะ (2563 : 135) การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลอุบลราชธานี ผลวิจัยพบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ควรสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงาน และบุคลากรควรมีความรู้เข้าใจเรื่องหลักสูตร **ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา** ยังไม่สามารถจัดทำและนำหลักสูตรมาใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนเท่าที่ควร เป็นเพราะว่า ผู้บริหารยังให้ความสำคัญน้อยเกินไปเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่นขาดการให้ความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรแก่ชุมชน สอดคล้องกับไกรสร ปทุมโพโรจน์ (2565 : 78) ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตร

สถานศึกษา ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ร่วมมือกับครูและผู้เกี่ยวข้อง ประสานงาน ป้องกันและแก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน **ด้านการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร** ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ เป็นเพราะว่า การวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร/กำหนดจุดหมาย เป็นขั้นตอนสำคัญของกระบวนการบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับ UNESCO (2000 : 66, อ้างถึงใน สถาพร ทิมา, 2563 : 63) ได้ศึกษาวิจัยปัญหาการใช้หลักสูตรของบางประเทศในทวีปเอเชียได้แก่ ออสเตรเลีย บังคลาเทศ อินเดีย มาเลเซีย ฟิlippินส์และศรีลังกา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตร เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการประสานงานที่ตึงระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและขาดการติดตามการใช้หลักสูตรของครู นอกจากนี้หลักสูตรยังขาดประสิทธิภาพ ขาดแคลนเอกสารตำราเรียนไม่ทันสมัย ขาดแคลนหนังสืออ่าน ประกอบและศูนย์พัฒนาหลักสูตรขาดการวางแผนที่ดีในการนำหลักสูตรไปใช้ **ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร** หลักสูตรสถานศึกษายากเกินไป เป็นเพราะว่าหลักสูตรสถานศึกษามีความซับซ้อน เข้าใจยาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตรภาษาหรือคำที่ใช้หลักสูตรเป็นคำใหม่ๆ ที่ยากต่อการจดจำและเข้าใจ ประกอบกับการขาดการอบรมพัฒนาด้านหลักสูตรให้กับครูอย่างเพียงพอ สอดคล้องกับ Yunhuo Cui et al. (2018 : 135, อ้างถึงใน กษมา ชนะวงศ์, 2564 : 64) ทำการวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการหลักสูตรในสาธารณรัฐประชาชนจีน (Changes in School Curriculum Administration in China) ได้ศึกษาวิวัฒนาการของระบบการบริหารจัดการหลักสูตรโรงเรียนในประเทศจีน และพบว่า การจัดทำหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 ขอบเขตของการปฏิรูปหลักสูตรนั้น จะเกินกว่าแค่เนื้อหาและเทคโนโลยี ทั้งนี้ การปฏิรูปหลักสูตรจะต้องให้ความสำคัญกับความสามารถที่ต้องการจะปลูกฝังให้นักเรียนและวิธีการที่แต่ละประเทศจะสามารถฝึกฝนความสามารถของนักเรียนได้ดีที่สุด **ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล** ขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นระบบและทันสมัย เป็นเพราะว่า หลักสูตรสถานศึกษามีการปรับเปลี่ยนอยู่บ่อยครั้ง ภาระงานของครูมากจึงทำให้ไม่มีเวลาในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับสถาพร ทิมา (2563 : 101) การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในยุค 4.0 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษายังขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นระบบและทันสมัย สถานศึกษาควรมีแนวทางในการวางแผน ออกแบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษาที่ชัดเจนและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง **ด้านการสรุปผลการดำเนินการและเขียนรายงาน** รายงานเยอะเกินไป เป็นเพราะว่า การสรุปผลการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเป็นกระบวนการประเมินผลการใช้หลักสูตรโดยการศึกษาส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตร จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง จุดประสงค์การเรียนรู้

เนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน วิธีสอนและการวัดผล ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ดังนั้น จึงต้องมีการจัดทำสรุปผลการดำเนินการและเขียนรายงานเพื่อเป็นการสรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับชุดมา วาปีทะ (2563 : 135) การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลอุบลราชธานี ผลวิจัยพบว่า ด้านการสรุปผลการดำเนินการหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ ควรสรุปผลของการวิเคราะห์ข้อมูลพร้อมข้อเสนอแนะต่าง ๆ และการรายงานผลการประเมินการใช้หลักสูตรต่อผู้บริหารสถานศึกษา **ด้านปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร** ไม่มีตัวอย่างที่ดีให้ดู เป็นเพราะว่า การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องดำเนินการเป็นประจำทุกปีหลังจากการประเมินหลักสูตร สถานศึกษาจะต้องดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน ดังนั้นจึงไม่มีตัวอย่างให้ดู เนื่องจากแต่ละที่บริบทไม่เหมือนกัน สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2560 : 4) กล่าวว่า สถานศึกษาต้องมีบทบาทในการนำหลักสูตรแกนกลางสู่การปฏิบัติ ทั้งในส่วนของจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน หลักสูตรสถานศึกษาต้องสอดคล้องเหมาะสมกับบริบท ความพร้อมของสถานศึกษา ความต้องการและความถนัดของผู้เรียน โดยหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นจะต้องครอบคลุมส่วนที่หลักสูตรแกนกลางกำหนดไว้ เพราะเป็นความคาดหวังร่วมกันในการพัฒนาเยาวชนทุกคนในชาติ อีกทั้งจะต้องสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น จุดเน้นและความต้องการของสถานศึกษานั้นๆ

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ควรส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรทางการศึกษา ให้มีการเข้าอบรม ประชุม สัมมนาในเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 เป็นเพราะว่า สถานศึกษาในแต่ละแห่งมีบริบทแตกต่างกัน มีความพร้อมที่แตกต่างกัน แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสถานศึกษา ควรต้องสร้างองค์ความรู้ให้กับครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้เข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยส่งครูไปอบรม ศึกษาดูงานและพัฒนาตนเองในการจัดทำหลักสูตรให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไกรสร ปทุมไพโรจน์ (2565 : 78) ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ข้อเสนอแนะ พบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริม สร้างความตระหนัก และประชาสัมพันธ์ให้คณะกรรมการสถานศึกษา ครูและบุคลากร นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา **ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา** ควรจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษายุศตวรรษที่ 21 เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษายุศตวรรษที่ 21 สอดคล้อง

กับ ชีระ ฤญเจริญ (2559 : 10) กล่าวถึงสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และได้รับการแก้ไขบางมาตรา (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 เกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตร พบว่า ครูขาดความเข้าใจ ความสามารถในการจัดทำหลักสูตร ส่งผลให้สับสนไม่มั่นใจและเข้าใจไม่ตรงกัน เนื่องจากการให้ความรู้ในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตรแต่ละหน่วยงานไม่ตรงกัน **ด้านการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร** ควรมีประชุมชี้แจง วางแผนร่วมกันในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ตามสภาพจริง ตามบริบทของท้องถิ่น เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร/กำหนดจุดหมาย ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญของกระบวนการบริหารสถานศึกษา **ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร** ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัยและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ เป็นเพราะว่า หลักสูตรสถานศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชูติมา วาปีทะ (2563 : 135) การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลอุบลราชธานี แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีดังนี้ การดำเนินการบริหารหลักสูตร วางแผนการดำเนินการหลักสูตรชัดเจนตามขั้นตอน และครูออกแบบการเรียนรู้ และนำหลักสูตรมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น **ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล** ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลให้สม่ำเสมอและเป็นระบบมากขึ้น เป็นเพราะว่า หลักสูตรสถานศึกษามีการปรับเปลี่ยนอยู่บ่อยครั้ง ภาระงานของครูมากจึงทำให้ไม่มีเวลาในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา แนวทางการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาควรมีแนวทางในการวางแผน ออกแบบ การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษาที่ชัดเจน และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ สอดคล้องกับ รัตนา ดวงแก้ว (2561 : 48-72) กล่าวว่า การนิเทศติดตามหลักสูตรจะช่วยสะท้อนผลการถ่ายโอนความรู้สู่ห้องเรียนที่จะต้องควบคุมความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้เรียนทุกคน รวมทั้งต้องรายงานความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการจัดการศึกษาสู่สาธารณะ ในการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ที่ประสบผลสำเร็จ และการประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการหาคำตอบว่า หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารเรื่องการใช้ หลักสูตรในครั้งต่อไป **ด้านการสรุปผลการดำเนินการและเขียนรายงาน** ควรลดการรายงาน เป็นเพราะว่า การสรุปผลการดำเนินการและเขียนรายงานบางอย่างมีการซ้ำซ้อนกัน ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการรายงานร่วมกันได้ ไม่จำเป็นต้องทำซ้ำซ้อน แต่การสรุปผลการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเป็นกระบวนการประเมินผลการใช้หลักสูตร ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องทำ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไกรสร ปทุมไพโรจน์ (2565 : 78) ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ข้อเสนอแนะ

พบว่า ด้านการสรุปผลการดำเนินการและเขียนรายงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำรายงานผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และนำผลการนิเทศไปพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ **ด้านปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร** ควรทำตัวอย่างที่ดีและถูกต้องให้ดู เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรมากนัก จึงอยากมีแบบอย่างในการทำงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สถาพร ทิมา (2563 : 101) การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในยุค 4.0 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า ปัญหาและแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในยุค 4.0 ด้านการปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษามีการปรับปรุงค่อนข้างล่าช้า ครูยังไม่สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรส่งบุคลากรในโรงเรียนไปอบรม ศึกษาดูงาน พัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัย การบริหารหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มข้อมูลเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 การบริหารหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มข้อมูลเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

องค์ความรู้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มข้อมูลเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประกอบด้วยดังนี้ **ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา** วิเคราะห์สภาพที่เป็นจุดอ่อน จุดแข็ง และจุดเน้นในการจัดทำหลักสูตร

สถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ที่สนองต่อความต้องการของชุมชนและผู้เรียน สร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 **ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา** สถานศึกษามีการจัดทำโครงสร้างเนื้อหาสาระการเรียนรู้คำอธิบายรายวิชา กำหนดโครงสร้างสัดส่วนของเวลาเรียนของหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน **ด้านการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร** วางแผนการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และมีการจัดกิจกรรมอบรม ส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร และสามารถแนะแนวให้กับผู้เรียนได้ **ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร** มีการนำหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้จัดทำแล้วมาดำเนินการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและมีการส่งเสริมสนับสนุนครูให้มีความรู้ความสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน **ด้านการนิเทศ** กำกับ ติดตามและประเมินผล สถานศึกษามีการจัดการนิเทศภายในอย่างกัลยาณมิตรด้วยบรรยากาศของความร่วมมือเป็นประชาธิปไตยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการจัดทำแผนงาน/โครงการนิเทศ กำกับติดตามในสถานศึกษา และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในของโรงเรียน **ด้านการสรุปผลการดำเนินการและเขียนรายงาน** สถานศึกษามีการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ มีการจัดประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไขและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาร่วมกัน **และด้านปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร** สถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีการตรวจสอบ ประเมินมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในด้านการบริหารหลักสูตรระดับสถานศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การบริหารหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ได้ข้อมูลเป็นแนวทางพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบในการกำหนดนโยบาย มาตรฐานและแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานหลักสูตรสถานศึกษา
- 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรจัดประชุมอบรม สัมมนา แก่ผู้บริหารให้มีความรู้ ทักษะ การบริหาร และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อให้เกิดการส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

3) สถานศึกษา ควรให้ความสำคัญในการจัดทำหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น

4) ครู ควรมีความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงและให้ความสำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรวิจัยเรื่อง การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสิ่งสนับสนุนอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนกับหลักสูตรสถานศึกษาในยุศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2) ควรวิจัยเรื่อง การกำหนดและใช้แหล่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนทั้งจากภายในและภายนอกสถานศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

3) ควรวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). นโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2563. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2560). แนวทางการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมาตรฐานสากล. กรุงเทพมหานคร : เอกสารสนับสนุนการดำเนินงาน โรงเรียนมาตรฐานสากลสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- _____. (2553). แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสากล. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กษมา ชนะวงศ์. (2564). รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน. ปรินญาณิพนธ์ปริญาดุขุภีบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ไกรสร ปทุมไพโรจน์. (2565). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ชุติมา วาปีทะ. (2563). การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- ธีระ ฤกษ์เจริญ. (2559). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอกรอบ 3*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง จำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร : สุริยวิทยาสาน.
- รัตนา ดวงแก้ว. (2561). *หน่วยที่ 2 การบริหารและการพัฒนาหลักสูตร*. ในประมวลสาระชุดวิชาการ บริหารวิชาการและทรัพยากรการศึกษา หน่วยที่ 1-5. (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1, น.1 - 85). นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สถาพร ทิมา. (2563). *การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในยุค 4.0 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (2565). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2565. กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2*.
- _____. (2566). *ระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษา*. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2566 จาก <http://www.takesa2.go.th>.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- UNESCO. (2000). *Strategies and Procedures in Developing and Implementing Curriculum*. Bangkok : The Unesco Regional Office for Education in Asia and Oceania.
- Yunhuo, C., Hao, L., & Wenye, Z. (2018). *Changes in school curriculum administration in china*. ECNU Review of Education, 1(1), 34-57.

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนขอมือเหล็ก

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Digital leadership of school administrators of Khomuelek Schools Belonged to
Tak Primary Educational Service Area Office 2

ปัทมนันท์ เสาร์นุ Patthamanan Saonu

สิทธิชัย มุลเขียน Sittichai Moonkein

สุรัตน์ ศรีดาเดช Surat Sridadet

ประกอบ สาระวรรณ Prakob Sarawan

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-chiang mai university

g653302027@northcm.ac.th

Received 2024/03/01

Revised 2024/07/29

Accepted 2024/08/18

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 449 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มขอมือเหล็ก จำนวน 20 คน และครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนขอมือเหล็ก จำนวน 203 คน ปีการศึกษา 2566 จำนวน 9 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 223 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ผลการวิจัย พบว่า

1) ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้มีส่วนร่วม ด้านการรู้ดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล และด้านการสื่อสาร

ดิจิทัล ตามลำดับ ปัญหา คือ การมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชนในการร่วมกันสร้างกลยุทธ์ดิจิทัลและแนวทางในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในสถานศึกษายังมีน้อย ไม่มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรเกี่ยวกับการใช้ดิจิทัลเพื่อความปลอดภัย และใช้งานเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงได้ ไม่มีการเผยแพร่กลยุทธ์และการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ผ่านระบบออนไลน์

2) ข้อเสนอแนะ คือ ควรเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรเกี่ยวกับการใช้ดิจิทัลเพื่อความปลอดภัย และใช้งานเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงได้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนหรือ เครือข่ายภายนอกได้รับทราบถึงการดำเนินงานของสถานศึกษาผ่านสื่อสารสนเทศดิจิทัล

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, เทคโนโลยีดิจิทัล, ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล.

Abstract

This research aims to 1) Study the leadership in the digital age of educational institution administrators. and 2) Guidelines for developing leadership in the digital age of school administrators in the Khomuelek School group. Under the Tak Primary Educational Service Area Office, Area 2, survey research format. The population used in the research included school administrators and teachers in the Khomuelek group. Under the Tak Primary Educational Service Area Office, Area 2, academic year 2023, a total of 449 people. The sample groups used in the research include administrators of educational institutions in the Khomuelek group, 20 people, and teachers in the Iron Wrist school group, 203 people, academic year. 2023, 9 schools, a total of 223 people and 5 experts. The research instrument was a questionnaire. and interview form Data were analyzed by finding frequencies, percentages, means and standard deviations. Synthesize data from interviews about guidelines for developing leadership in the digital age of school administrators.

The results of the research found that

1) Leadership in the digital age of educational institution administrators In the Khomuelek School group Under the Tak Primary Educational Service Area Office, Area 2, the overall level is at a high level. The problem is the participation of teachers, parents, and communities in jointly creating digital strategies and guidelines for implementing strategies in educational institutions. little No training was organized to provide knowledge to the executives.

2) The recommendation is that there should be opportunities for teachers, parents, and communities to participate in setting the digital vision. Training should be organized to provide knowledge to executives. Teachers and personnel regarding digital safety use and can use technology for stability Should there be public relations to the community? The external network is informed about the operations of the educational institution through digital information media.

Keywords: Leadership, Digital Technology, Leadership in the Digital Age.

บทนำ

ปัจจุบันพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งมีความสำคัญต่อสถานศึกษามีความจำเป็นต้องเข้าใจบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นสิ่งที่เข้ามามี ผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่เป็นทั้ง ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยที่ เป็นอุปสรรคในการบริหารงานล้วนส่งผลทำให้ผู้เรียน การเรียนรู้ ครู เทคโนโลยี และนวัตกรรม การเรียนรู้ในยุคดิจิทัลเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ซึ่งบุคคลที่จะพัฒนา ด้าน การศึกษาได้ดีที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียน (จิณฉัตร ปะโคทั้ง, 2561 : 1) ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนมีความ จำเป็นที่จะต้องรู้ และเข้าใจบริบทของโรงเรียนในยุคดิจิทัลนี้เป็นอย่างดี รวมทั้งต้องมีความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปสู่การบริหารโรงเรียน ห้องเรียน ได้อย่างเหมาะสม โดยเริ่มจากการ ยอมรับเทคโนโลยีและการ เปลี่ยนแปลงตั้งแต่ในระดับบุคคล ผู้บริหารและครู จากนั้นก็ส่งเสริมให้ครู บุคลากรในศาสตร์การสอน เนื้อหา และเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน และการนำ เทคโนโลยีสู่การจัดการโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นตัว แปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งโดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมี “ภาวะผู้นำดิจิทัล” หมายถึง ทักษะที่ผู้นำในยุคดิจิทัลต้องมีก็คือ ผู้นำที่สามารถนำพาองค์กรให้ดำรง อยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการบริหารงาน การเป็นภาวะผู้นำใน การบริหาร องค์กรยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงซึ่งประกอบไปด้วยมิติในด้านของมิติ วิสัยทัศน์ ผู้นำต้องทำการยอมรับและนำเทคโนโลยีเข้ามาเปลี่ยนแปลงนำไปสู่ความสำเร็จ ตามเป้าหมาย สู่การปฏิบัติที่ให้บรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารโรงเรียนในยุคดิจิทัลจึงต้องพัฒนา ตนเองให้มี ความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะ ทักษะ ประสบการณ์ทางการบริหาร การศึกษา เพื่อพัฒนา สถานศึกษาให้ทัน เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ทั้งนี้ ผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาตนให้มี ทักษะจำเป็นสำหรับผู้บริหารในยุคดิจิทัล เช่น ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม มีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (Technology Leadership) ภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital Leadership) และพัฒนาความรู้ประสบการณ์ เหล่านี้ เป็นสมรรถนะในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล การศึกษาในยุคดิจิทัลจะประสบ ความสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือ ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน

ครู ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในยุคดิจิทัล ผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นกลไกสำคัญ และมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษา ทั้งประสิทธิภาพของการบริหาร และประสิทธิผลของสถานศึกษา นักวิชาการหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่ง (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561 : 127) ผู้บริหารจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ ที่จะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ และความล้มเหลวขององค์กร ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ เพื่อบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560 : 5) เพราะฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลจะต้องปรับตัว เปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติ วิธีการบริหารจัดการ วิธีจัดการศึกษาแบบใหม่ที่มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยตนเอง สมรรถนะดิจิทัลมีความเป็นมืออาชีพ มีความรอบรู้ในศาสตร์การบริหาร ทักษะการบริหารจัดการ โดยเฉพาะภาวะผู้นำดิจิทัล ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการ การสื่อสาร และการเรียนรู้ให้เท่าทัน ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคนี้และส่งเสริมบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีแพลตฟอร์มที่หลากหลายเพื่อการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิผล และประสิทธิภาพมากขึ้น

กลุ่มโรงเรียนขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ได้นำนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการลงสู่การปฏิบัติในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคความปกติใหม่ (New Normal) ได้ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน สร้างโอกาสแก่ผู้เรียนในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยได้สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ครู และสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ภายใต้อาณาเขตเทคโนโลยี แพลตฟอร์มที่ทันสมัย สถานศึกษามีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเป็นมืออาชีพ ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมมีคุณภาพ ตามแนวคิด “No Child Left Behind” ดังนั้น ผู้นำของโรงเรียนจึงต้องเป็นผู้นำที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำให้โรงเรียนให้ ประสพผลสำเร็จและมีคุณภาพต่อไป จากการศึกษา รายงานผลการปฏิบัติงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประจำปี 2565 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 , 2565 : 28)

จากปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อจะได้ทราบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารในยุคดิจิทัล และนำผลของการวิจัยในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ และเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษายุคดิจิทัล ให้

สอดคล้องตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีทักษะ และเป็นกำลังสำคัญของชาติในการสร้างสรรค์อนาคตของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัย ได้ส่งเคราะห์เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital Leadership) ของ Elliott (2017), เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2559), สุกัญญา แซ่มซ้อย (2561), ณิชดา เวชญาติลักษณ์ (2560), ภาณุมาศ จันทศรี (2562), จิรพล สังข์โพธิ์, สุวรรณ จันทวิสาการกิจ และ เสาวนีย์ อยู่ดีรัมย์ (2560) สรุปองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลที่สำคัญ ได้ขอบเขต 5 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2. ด้านการรู้ดิจิทัล 3. ด้านการสื่อสารดิจิทัล 4. ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล 5. ด้านการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 449 คน ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน และครูผู้สอน จำนวน 429 คน พื้นที่อำเภอท่าสองยาง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 223 คน การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างดำเนินการ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้จำนวน 20 คน และครูผู้สอน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (อ้างอิงในบุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 43) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 203 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูผู้สอนที่มีวิทยฐานะครูชำนาญการ จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษที่รับผิดชอบงานด้านเทคโนโลยี จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

แบบสอบถาม เกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ /อายุ/ตำแหน่ง /วุฒิการศึกษา / ประสบการณ์ทำงาน เป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประกอบด้วย 1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล จำนวน 10 ข้อ 2. ด้านการรู้ดิจิทัล จำนวน 10 ข้อ 3. ด้านการสื่อสารดิจิทัล จำนวน 10 ข้อ 4. ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล จำนวน 10 ข้อ และ 5. ด้านการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม จำนวน 10 ข้อ โดยมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับประเด็นปัญหา และข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จัดทำแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2. การรู้ดิจิทัล 3. การสื่อสารดิจิทัล 4. การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล 5. การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร ทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. นำแบบสอบถามฉบับร่างที่จัดทำขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม
3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำแบบสอบถามไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง Index of Item-Objective Congruence (IOC) โดยพิจารณาข้อที่มีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป
4. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง
5. นำแบบสอบถามที่จัดทำสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try - Out) กับประชากรที่มีใช้กลุ่ม

ตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ประกอบด้วย ครูในกลุ่มโรงเรียนโมกขลา อำเภอสองยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 30 คน

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ (Try Out) แล้ว มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธี Cronbach's Alpha Coefficient ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .870

7. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยต่อ

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยการนำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยเทคนิค IOC (Index of Item-objective Congruence) โดยพิจารณาจากค่า IOC ที่มากกว่า 0.5 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 97) โดยผลการตรวจสอบ IOC มีค่าเท่ากับ 1.00

2. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) หรือความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try -Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูในกลุ่มโรงเรียนโมกขลา อำเภอสองยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าแอลฟาตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 99) โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.5 ขึ้นไป จึงถือว่ายอมรับได้ จึงดำเนินการเก็บข้อมูลต่อไป

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิและมีความสมบูรณ์นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัย “ภาวะผู้นำคุณดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2” ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ภาวะผู้นำคุณดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ภาวะผู้นำคุณดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการ

ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ด้านการรู้ดิจิทัล อยู่ในระดับมาก ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล อยู่ในระดับมาก และด้านการสื่อสารดิจิทัล อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ปัญหาด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชนในการร่วมกันสร้างกลยุทธ์ดิจิทัลและแนวทางในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในสถานศึกษายังมีน้อย **ด้านการรู้ดิจิทัล** ไม่มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรเกี่ยวกับการใช้ดิจิทัลเพื่อความปลอดภัย และใช้งานเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงได้ **ด้านการสื่อสารดิจิทัล** ไม่มีการเผยแพร่กลยุทธ์และการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ผ่านระบบออนไลน์ **ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล** แหล่งเรียนรู้และสื่อบันทึกที่ทันสมัยเข้าถึงง่ายไว้บริการผู้เรียนมีน้อย **ด้านการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม** ยังไม่มีการเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกถึงความคิด ทศนคติต่อประเด็นปัญหาและร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขอย่างเหมาะสม

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ควรเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล **ด้านการรู้ดิจิทัล** ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรเกี่ยวกับการใช้ดิจิทัลเพื่อความปลอดภัย และใช้งานเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงได้ **ด้านการสื่อสารดิจิทัล** ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนหรือ เครือข่ายภายนอกได้รับทราบถึงการดำเนินงานของสถานศึกษาผ่านสื่อสารสนเทศดิจิทัล **ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล** ควรส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาที่เอื้อให้ครูและบุคลากรเกิดความคิดสร้างสรรค์และนำนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน **ด้านการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม** ควรเปิดโอกาสให้นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ได้แสดงความคิดเห็นในการพัฒนาสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ด้านการรู้ดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล และด้านการสื่อสารดิจิทัล ตามลำดับ เป็นเพราะว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องปรับตัวและเรียนรู้ เพื่อที่จะมีความรู้ความสามารถด้านดิจิทัลมาใช้เป็นองค์ประกอบและแนวทางในการบริหารและพัฒนาสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความพร้อมและทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคดิจิทัล ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภคพร เลิกนอก (2563 : 151) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น เขต 4 พบว่า

ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน พงษ์ศักดิ์ ทองพินชิ่ง (2564 : 39) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐिता สงค์แก้ว (2564 : 62) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1.ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำดิจิทัล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชนในการร่วมกันสร้างกลยุทธ์ดิจิทัลและแนวทางในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในสถานศึกษายังมีน้อย เป็นเพราะว่า ผู้ปกครอง และชุมชนไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น ร่วมกำหนดความมุ่งหมาย และนโยบาย รวมถึงให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ มากนัก ทำให้ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกรัตน์ เชื้อวังคำ และวัลลภา อาริรัตน์ (2564 : 65) ได้ทำการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 มี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การเป็นพลเมืองดิจิทัล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ การรู้และใช้ดิจิทัล การสื่อสารดิจิทัล และจริยธรรมในการใช้ดิจิทัล 2) ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ ความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การบริหารจัดการเทคโนโลยี และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ดิจิทัล และ 3) วิสัยทัศน์ดิจิทัลประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ การสร้างวิสัยทัศน์ที่มุ่งดิจิทัล การมีส่วนร่วมในการวางแผน และการสร้างวิสัยทัศน์ที่ส่งเสริมการพัฒนาและสร้างนวัตกรรม

ด้านการรู้ดิจิทัล ไม่มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรเกี่ยวกับการใช้ดิจิทัลเพื่อความปลอดภัย และใช้งานเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงได้ เป็นเพราะว่า การที่ได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ดิจิทัลเพื่อความปลอดภัย และใช้งานเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคง จะทำให้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างปลอดภัย เข้าใจกฎหมายดิจิทัล และใช้ดิจิทัลอย่างมีจริยธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย ราชวงศ์ (2562 : 25) ได้เขียนบทความเรื่อง ภาวะผู้นำสถานศึกษายุคดิจิทัล พบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน การบริหารงาน การวัดผลและการประเมินผล และมีจริยธรรมในการ

ใช้เทคโนโลยี คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลต้องประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้เทคโนโลยี การสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์อย่างแพร่หลาย การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมสนับสนุน สร้างแรงจูงใจครู บุคลากรให้ใช้ความสามารถด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) ในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน

ด้านการสื่อสารดิจิทัล ไม่มีการเผยแพร่กลยุทธ์และการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ผ่านระบบออนไลน์ เป็นเพราะว่า ส่วนใหญ่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลส่วนใหญ่ไปในด้านการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ ยังไม่มีการใช้การสื่อสารดิจิทัลในการประชุมปฏิบัติหรือการระดมสมองเพื่อการปฏิบัติงาน และยังมีการใช้การสื่อสารดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับทราบถึงการปฏิบัติงาน หรือการดำเนินการภายในโรงเรียนน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุมาศ จันทรศรี (2562 : 71) ได้ศึกษาโมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของ ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า มี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การสื่อสารดิจิทัล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ การสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัล การประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อดิจิทัล และการสร้างเครือข่ายผ่านสื่อดิจิทัล 2) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ กำหนดนโยบาย ดิจิทัลร่วมกัน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน และการใช้สื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และมี จรรยาบรรณ และ 3) การรู้ดิจิทัล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 5 ตัว คือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ ดิจิทัล การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัล การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การแบ่งปันข้อมูล ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล และการสร้างสื่อดิจิทัลมาบูรณาการการเรียน

ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล แหล่งเรียนรู้และสืบค้นที่ทันสมัยเข้าถึงง่ายไว้บริการผู้เรียนมีน้อย เป็นเพราะว่า งบประมาณในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลมีจำกัด แต่แหล่งเรียนรู้และสืบค้นที่ทันสมัยมีความจำเป็นและสำคัญต่อการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล

ด้านการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ยังไม่มีการเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกถึงความคิด ทักษะคิดต่อประเด็นปัญหาและร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขอย่างเหมาะสม เป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมในการแสดงออกถึงความคิด ทักษะคิดต่อประเด็นปัญหาและร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขจะทำให้ครูได้แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดค้น ทางเลือกที่หลากหลายในการพัฒนางานใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิษณุพงศ์ พันธจันทร์ (2563 : 86) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 พบว่า แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 มีทั้งหมด 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำด้านนวัตกรรม ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานมีการนำแนวคิดและนวัตกรรมมาใช้พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ มีความคิดนอกกรอบ โดยไม่ยึดติดกับกรอบงานหรือวิธีการทำงานรูปแบบล้าสมัย และสามารถสร้างทางเลือกใหม่ ๆ เพื่อหาแนวทาง ในการพัฒนาและขับเคลื่อนการดำเนินงาน ผู้บริหารมีการส่งเสริมและสนับสนุน บุคลากรให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดค้นทางเลือกที่หลากหลายในการพัฒนางานใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมการทำงาน 2) ผู้นำด้านเทคโนโลยี ผู้บริหารมีการประเมินคุณภาพของเทคโนโลยีที่ใช้ในสถานศึกษา ผู้บริหารใช้เทคโนโลยีในการเก็บรวบรวม การวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลการวิเคราะห์ ผู้บริหารเป็นต้นแบบในการนำเทคโนโลยีมาใช้ 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารให้ผู้ร่วมงานเห็นปัญหา ที่เกิดเป็นเรื่องเร่งด่วน แก้ไขเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แก้ปัญหาร่วมกัน ผู้บริหารมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน ผู้บริหารให้ขวัญและกำลังใจครูในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ 4) ภาวะผู้นำด้านการสื่อสาร ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของครูผู้สอนเพื่อปรับปรุงงานอยู่เสมอ เปิดโอกาสให้ครูเข้าพบเพื่อปรึกษาหารือทั้งในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว ผู้บริหารสนับสนุนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงาน 5) ภาวะผู้นำที่แท้จริง ผู้บริหารมีการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานทำงานอย่างอิสระใช้ความคิดในขอบเขตของงาน ที่ตนมีความรู้ ขำนาญงาน ผู้บริหารมีความขยันหมั่นเพียรตั้งใจปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารสนับสนุนสมาชิก ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผนงาน

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในกลุ่มข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ควรเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล เป็นเพราะว่า การส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาทั้งโรงเรียนและชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกรัตน์ เชื้อวังคำ และวัลลภา อารีรัตน์ (2564 : 65) ได้ทำการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 มี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การเป็นพลเมืองดิจิทัล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ การรู้และใช้ดิจิทัล การสื่อสารดิจิทัล และจริยธรรมในการใช้ดิจิทัล 2) ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ ความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การบริหารจัดการเทคโนโลยี และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ดิจิทัล และ 3) วิสัยทัศน์ดิจิทัลประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ การสร้างวิสัยทัศน์ที่มุ่งดิจิทัล การมีส่วนร่วมในการวางแผน และการสร้างวิสัยทัศน์ที่ส่งเสริมการพัฒนาและสร้างนวัตกรรม

ด้านการรู้ดิจิทัล ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรเกี่ยวกับการใช้ดิจิทัลเพื่อความปลอดภัย และใช้งานเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงได้ เป็นเพราะว่า องค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งในการความสำเร็จของของสถานศึกษาคือ ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและการประยุกต์ เพื่อพัฒนาและเพิ่มคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภคพร เลิกนอก (2563 : 151) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น เขต 4 พบว่า ผู้บริหารควรให้ความช่วยเหลือในการทำงานและพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พัฒนาและส่งเสริมให้มีความรู้ ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม มีการอบรมออนไลน์ เพื่อให้ครูมีความรู้ที่ทันสมัย สามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน สร้างสังคมออนไลน์ เพื่อประสานงานกับเครือข่าย ชุมชน ผู้ปกครองเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการประสานงาน และติดต่อสื่อสารให้ระหว่างกันเร็วขึ้น จัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ ทั้งของนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้สะดวกในการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ สร้างฐานระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณการเงิน ให้เป็นปัจจุบัน

ด้านการสื่อสารดิจิทัล ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนหรือ เครือข่ายภายนอกได้รับทราบถึงการดำเนินงานของสถานศึกษาผ่านสื่อสารสนเทศดิจิทัล เป็นเพราะว่า การสื่อสารเชิงดิจิทัล คือ กระบวนการที่ผู้บริหารแสดงออกถึงการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ที่ขยายความคิด ความเชื่อให้กับสถานศึกษาอื่น ตลอดจนหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้าใจ เป็นที่ยอมรับของทุกองค์กร นำไปสู่การปฏิบัติ ด้วยรูปภาพ การเขียน การใช้สัญลักษณ์ ผ่านช่องทางการสื่อสารสังคมออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุมาศ จันทศรี (2562 : 71) ได้ศึกษาโมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของ ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า มี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การสื่อสารดิจิทัล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ การสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัล การประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อดิจิทัล และการสร้างเครือข่ายผ่านสื่อดิจิทัล 2) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ กำหนดนโยบาย ดิจิทัลร่วมกัน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน และการใช้สื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และมี จรรยาบรรณ และ 3) การรู้ดิจิทัล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 5 ตัว คือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ ดิจิทัล การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัล การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การแบ่งปันข้อมูล ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล และการสร้างสื่อดิจิทัลมาบูรณาการการเรียน

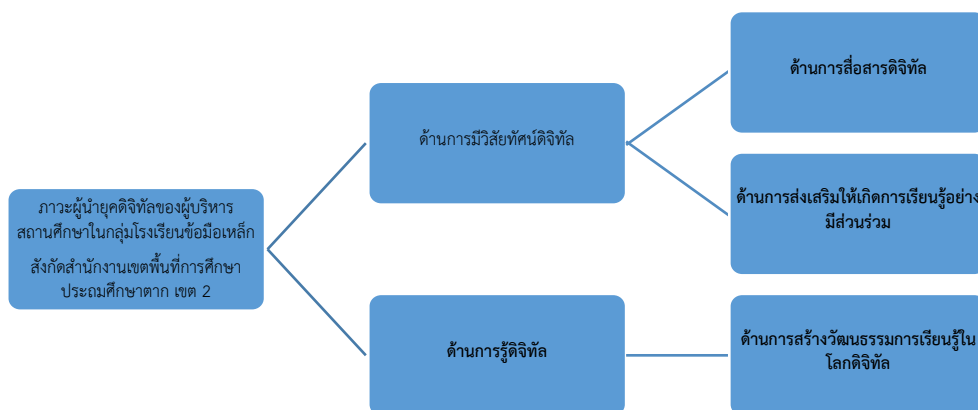
ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ควรส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมภายใน สถานศึกษาที่เอื้อให้ครูและบุคลากรเกิดความคิดสร้างสรรค์และนำนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน เป็นเพราะว่า การสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาที่เอื้อให้ครูและบุคลากรเกิดความคิดสร้างสรรค์และนำนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติงานเป็นการกระตุ้นให้เกิด

วัฒนธรรมดิจิทัลในโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐนิชา พรปทุมชัยกิจ อุดมพันธ์ุ พิษณุ ประเสริฐ และพงษ์ศักดิ์ ทองพินซัง (2564 : 39) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะในการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาระดับมืออาชีพ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการอบรมการใช้เทคโนโลยี และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ผู้บริหารควรเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยี

ด้านการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ได้แสดงความคิดเห็นในการพัฒนาสถานศึกษา เป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมในการแสดงออกถึงความคิด ทศนคติต่อประเด็นปัญหาและร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขจะทำให้ครูได้แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดค้น ทางเลือกที่หลากหลายในการพัฒนางานใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิษณุพงศ์ พันธุ์จันทร์ (2563 : 86) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 พบว่า แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 มีทั้งหมด 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำด้านนวัตกรรม ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานมีการนำแนวคิดและนวัตกรรมมาใช้พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ มีความคิดนอกกรอบ โดยไม่ยึดติดกับกรอบงานหรือวิธีการทำงานรูปแบบล้าสมัย และสามารถสร้างทางเลือกใหม่ ๆ เพื่อหาแนวทาง ในการพัฒนาและขับเคลื่อนการดำเนินงาน ผู้บริหารมีการส่งเสริมและสนับสนุน บุคลากรให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดค้น ทางเลือกที่หลากหลายในการพัฒนางานใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมการทำงาน 2) ผู้นำด้านเทคโนโลยี ผู้บริหารมีการประเมินคุณภาพของเทคโนโลยีที่ใช้ในสถานศึกษา ผู้บริหารใช้เทคโนโลยีในการเก็บรวบรวม การวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลการวิเคราะห์ ผู้บริหารเป็นต้นแบบในการนำเทคโนโลยีมาใช้ 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารให้ผู้ร่วมงานเห็นปัญหา ที่เกิดเป็นเรื่องเร่งด่วนแก้ไขเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แก้ปัญหา ร่วมกัน ผู้บริหารมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน ผู้บริหารให้ขวัญและกำลังใจครูในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ 4) ภาวะผู้นำด้านการสื่อสาร ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของครูผู้สอนเพื่อปรับปรุงงานอยู่เสมอ เปิดโอกาสให้ครูเข้าพบเพื่อปรึกษาหารือทั้งในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว ผู้บริหารสนับสนุนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงาน 5) ภาวะผู้นำที่แท้จริง ผู้บริหารมีการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานทำงานอย่างอิสระใช้ความคิดในขอบเขตของงานที่ตนมีความรู้ ชำนาญงาน ผู้บริหารมีความขยันหมั่นเพียรตั้งใจปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารสนับสนุนสมาชิก ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผนงาน

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัย ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ ดังนี้

ภาพที่ 1 ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประกอบด้วยดังนี้ **ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล** ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีวิสัยทัศน์ สามารถแลกเปลี่ยนถ่ายถอดวิสัยทัศน์ หรือความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง องค์กรด้วยการพัฒนานวัตกรรมดิจิทัล และประยุกต์ใช้ดิจิทัลเพื่อยกระดับความเป็นเลิศ ขององค์กร **ด้านการรู้ดิจิทัล** พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกถึงความสามารถ ในการค้นหา การประเมิน การใช้ การแบ่งปัน และสร้างสรรค์สารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการจัดการเรียน การสอน การวัดประเมินผล สร้างนวัตกรรม และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ **ด้านการสื่อสารดิจิทัล** พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกถึงการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ และการสร้างเครือข่าย โดยใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการสื่อสารกับนักเรียน ครู บุคลากรและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ **ด้านการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม** การที่ผู้บริหาร สนับสนุน ส่งเสริม บุคลากรทุกคน ให้เกิดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ **ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล** การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากร ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลให้เป็นปกติใน องค์กร จนเกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัลในองค์กร

สรุป และข้อเสนอแนะ

ข้อมูลและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียน ขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อให้หน่วยงาน สถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1)สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบในการ กำหนดนโยบาย มาตรฐานและแนวทางในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาในสังกัด
- 2)สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูได้รู้จักใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล และเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการจัดการศึกษาของตนเอง
- 3)ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสาร ประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร กลยุทธ์และการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ และประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของ สถานศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1)ควรวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่ม โรงเรียนขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
- 2)ควรวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียน ขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
- 3)ควรวิจัยเรื่ององค์ประกอบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียน ขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

References

- จิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). *ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ*. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- จิรพล สังข์โพธิ์, สุวรรณ จันทวาสารกิจ และเสาวนีย์ อยู่ดีรัมย์. (2560). *ภาวะผู้นำในการบริหาร องค์การยุคดิจิทัล กรณีศึกษา : องค์การไอทีและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับไอทีในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยนวัตกรรมการบริหาร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2560). *ภาวะผู้นำทางการบริหาร. ครั้งที่ 1*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐธิดา พรพทุมชัยกิจ อุดมพันธ์ พิษณุประเสริฐ และพงษ์ศักดิ์ ทองพินซัง. (2564). *ภาวะผู้นำยุค ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร. วิทยานิพนธ์คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

- ณัฐจิรา สงค์แก้ว. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. *ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พิชญางค์ พันธุ์จันทร์. (2563). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ภคพร เลื่อนอก. (2563). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 7(2), 151-166.
- ภานุมาศ จันทรศรี. (2562). โมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา: การวิจัยแบบผสมผสานวิธี. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วันชัย ราชวงศ์. (2562). *ภาวะผู้นำสถานศึกษายุคดิจิทัล*. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 1(4), 25-32.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (2565). รายงานผลการปฏิบัติงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประจำปี 2565. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2.
- _____. (2566). *ระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษา*. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2566 จาก <http://www.takesa2.go.th>.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). *การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล*. ค้นเมื่อ 7 สิงหาคม 2566, จาก <http://www.truelookpanya.com/knowledge/content/52232>.
- เอกรัตน์ เชื้อวังคำ และวัลลภา อาริรัตน์. (2564). องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. ในการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตแห่งชาติครั้งที่ 22 วันที่ 25 มีนาคม 2564, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Elliott T. (2017). *Digital Leadership: A Six-Step Framework For Transformation*. Retrieved August 9, 2023, Available from: <https://1th.me/ZQPLH>

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
กลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอบาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
แม่ฮ่องสอน เขต 1

Administration of the 21st Century Student Support Systems of School
Administrators in Southern Area School Group, Pat District under Mae Hong Son
Primary Educational Services Area Office 1

ชลินทรา ศรีวิชัย Chalintara Sriwichai

สาโรจน์ แก้วอรุณ Sarod Kaew arun

สุดา เนตรสว่าง Suda Netsawang

ธรรมรส โชติคุณุชร Thammaros Chotigunjara

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-chiang mai university

G653302033@northcm.ac.th

Received 2024/03/25

Revised 2024/04/10

Accepted 2024/10/03

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอบาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอบาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 รูปแบบการวิจัยผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอบาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จำนวน 119 คน ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ จำนวน 11 คน คัดการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร สถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอบาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอบาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ผู้บริหารควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกด้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การวางแผนหลักการและขั้นตอนการดำเนินงานในการคัดกรองนักเรียนอย่างเป็นระบบดำเนินงานตามแผนที่วางไว้และติดตามการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ตรวจสอบผลการดำเนินงานและนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล

คำสำคัญ : การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, ศตวรรษที่ 21.

Abstract

This research aims to 1) study the administration of student care system in the 21st century, 2) study the development guidelines for student care system administration in the 21st century of the Southern School Group, Pai District, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office, by the administrators of the Southern School Group, Pai District, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1. The research design is a mixed-method research. The sample includes school administrators, teachers, and educational personnel of the Southern School Group, Pai District, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1, totaling 119 people, and 11 qualified interviewers. The selection method was purposive. The instruments used in the study were questionnaires with a reliability of 0.95 and interview forms. Data were analyzed using statistics, percentages, means, standard deviations, and content analysis.

The research results found that:

1) The administration of the student care system in the 21st century by the administrators of the Southern School Group, Pai District, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1 was at a high level overall.

2) Guidelines for the development of the administration of the student care system in the 21st century by the Southern School Group, Pai District, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1. The administrators should use digital technology in all aspects of the student care system to increase efficiency. The principles and procedures for student screening should be systematically established. Operate according to the plan and monitor the operations continuously. Check the

performance results and use the evaluation results to improve and develop to increase efficiency and effectiveness.

Keywords: Student care system administration, 21st century,

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว การพัฒนาการศึกษาจึงมีความสำคัญ โดยเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนแต่ละคน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในชีวิตจริง รวมถึงทักษะทางสังคม เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดี มีความสุข และมีคุณธรรม (ฐานิตา ลีม่วงศ์ และยุพารมณ์ แสงฤทธิ์, 2562: 10) อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาทางการศึกษาที่สืบเนื่องมาจากอดีต ปัจจัยต่าง ๆ เช่น ครอบครัแตกแยก สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม และพฤติกรรมที่ไม่ดีของเด็กและเยาวชน เช่น การติดเกม เทียวกลางคืน ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ และเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและการเรียนรู้ของนักเรียนโดยตรง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2550) เพื่อแก้ไขปัญหานี้ กระทรวงศึกษาธิการได้มุ่งเน้นการจัดระบบงานแนะแนว การให้คำปรึกษา และการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความประพฤติที่เหมาะสมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2550) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาฟรี 12 ปีอย่างมีคุณภาพ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการแก้ไขเพิ่มเติมได้กำหนดให้การศึกษาต้องมุ่งพัฒนาคนไทยให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเน้นการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561: 1)

การพัฒนาทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะดิจิทัล มีความสำคัญอย่างยิ่ง ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาให้นักเรียนมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ครูที่ปรึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาต้องทำงานร่วมกันเพื่อจัดการดูแลนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561: 1)

นอกจากนี้ ระบบดิจิทัลยังเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของรัฐบาล ทำให้การเรียนรู้และการเชื่อมต่อออนไลน์เป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวกมากยิ่งขึ้น การศึกษาจึงต้องปรับตัวไปสู่การใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน

ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนแบบดั้งเดิมมาเป็นผู้เรียนรู้ร่วมกับนักเรียน เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล (ฐานิตา ลิ้มวงศ์ และยุพภรณ์ แสงฤทธิ์, 2562: 10)

การบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัลจึงจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและพัฒนาระบบการจัดการภายในสถานศึกษาให้ทันสมัยมากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรและทำให้การบริหารงานเป็นไปตามเป้าหมาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561: 1)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ได้มีเป้าหมายในการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคน รวมถึงผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้พวกเขาได้รับการสนับสนุนและพัฒนาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของแต่ละคน โดยเน้นการป้องกันไม่ให้นักเรียนออกจากระบบการศึกษา เพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษามากที่สุด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1, 2566: 65) อย่างไรก็ตาม จากการประเมินตนเองของสถานศึกษาในพื้นที่ พบว่าปัญหาทางการศึกษาส่วนใหญ่มาจากปัจจัยภายในครอบครัว เช่น การหย่าร้างหรือการที่พ่อแม่ไม่มีเวลาเลี้ยงดูบุตร ส่งผลให้เด็กต้องหันไปพึ่งพาเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต ซึ่งบางครั้งอาจส่งผลเสียต่อพฤติกรรมของนักเรียน เช่น ขาดเรียน ผลการเรียนตกต่ำ หรือคบเพื่อนที่มีอิทธิพลในทางลบ (รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาโรงเรียนบ้านเมืองแปง, 2565: 1)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอบาย เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอบาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอบาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอบาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 รูปแบบการวิจัยผสมผสาน ตามกรอบแนวคิด องค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) และกรมสุขภาพจิต (2560) จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียนเทคโนโลยีดิจิทัล ของเอกชัย กี่สุข

พันธ์ (2559), วันวดี กุ้เมือง (2560), สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2560), ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2560), จินณวัตร ปะโคทั้ง (2561), ศิริยุพา รุ่งเรืองสุข (2561) และยศระวี วายทองคำ และคณะ (2563) ซึ่งนำมาสังเคราะห์รูปแบบจากหลักการที่ตรงกันมากที่สุด ประกอบด้วย Cloud Computing, Mobility Device, Social Network และ Internet of Things และตามกระบวนการบริหารงานของวงจรมุ่งของเฉลิมพงษ์ สุขสมพนารักษ์ (2561), ธิตินัดดา สิงห์แก้ว (2562), เทิดศักดิ์ ยะยอง (2562), ศิลา ขุนชำนาญ (2564), ญาดา สังขิณโย (2565), ปิยะดา มณีกาญจน์ และนเรศ ชันธะรี (2566) มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติ ขั้นตอนการตรวจสอบ และขั้นตอนการดำเนินงานให้เหมาะสม

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอบาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จำนวน 119 คน โดยเกณฑ์การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ จำนวน 11 คน มีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยตรง

เครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอบาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ดังนี้

1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	จำนวน 10 ข้อ
2) ด้านการคัดกรองนักเรียน	จำนวน 8 ข้อ
3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน	จำนวน 11 ข้อ
4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน	จำนวน 6 ข้อ
5) ด้านการส่งต่อนักเรียน	จำนวน 5 ข้อ

โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert's Scale) 5 ระดับ (Rating Scale)

แบบสัมภาษณ์ เป็นข้อคำถามปลายเปิดที่ใช้ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอบาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

แบบสอบถาม

1) ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี งานวิจัย และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และใช้มาตราส่วนลิเคิร์ต (Likert) ในการสร้างแบบสอบถาม

2) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

3) ส่งแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของเครื่องมือและคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

4) ทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างทดลอง 30 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ระดับ 0.95

5) ปรับปรุงแบบสอบถามตามผลการทดลอง และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาดูแลตรวจสอบอีกครั้งก่อนใช้แบบสอบถามจริงในรูปแบบ Google Form

6) ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ เพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอบางใน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์กับกลุ่มตัวอย่าง

7) รวบรวมและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ตอบกลับใน Google Sheet โดยแปลงคำตอบเป็นตัวเลข จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อสรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยจะกำหนดวัน เวลา และสถานที่สำหรับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ซึ่งมีการจัดทำคำถามเป็นประเด็นเพื่อให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ก่อนเริ่มสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะอธิบายวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ และขออนุญาตในการจดบันทึกและบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์ โดยเปิดโอกาสให้ผู้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ความถี่ และค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยาย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่ม

โรงเรียนสายใต้ อำเภอบาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1 ในภาพรวม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน รองลงมา คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ตามลำดับ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอบาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สำหรับการจัดทำและบันทึกทะเบียนสะสมที่เป็นข้อมูลประจำตัวของนักเรียนเป็นรายบุคคล เช่น ผลการเรียน ประวัติส่วนตัว โดยใช้ cloud computing พบว่า ในขั้นตอนของการวางแผน ควรสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานคลาวด์คอมพิวเตอร์ เช่น Google Form, Google Sheets ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจัดประชุมคณะครูที่ปรึกษา เพื่อสร้างความตระหนักร่วมกัน มีการแต่งตั้งครูที่ปรึกษาในแต่ละระดับชั้นเรียน ให้มีหน้าที่ดูแล ควบคุมนักเรียนในระดับชั้นที่ได้รับมอบหมายทั้งหมด ครูที่ปรึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แล้วชี้แจงวิธีการ กระบวนการดำเนินงานและการใช้แบบบันทึกต่าง ๆ ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน Google Form, Google Sheets ซึ่งจะมีการดำเนินการบันทึกข้อมูล ในขั้นตอนของการปฏิบัติควรมีการใช้งานคลาวด์คอมพิวเตอร์ เช่น Google Form, Google Sheets ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อบันทึกข้อมูลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ โดยรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน สัมภาษณ์นักเรียนและเพื่อน การเยี่ยมบ้านนักเรียน สัมภาษณ์ผู้ปกครอง ชุมชน ศึกษา และบันทึกแบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) จัดทำทะเบียนประวัติ ทะเบียนสะสม ในขั้นตอนของการตรวจสอบควรตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผน สรุปรายงานตามรายงานตลอดเวลา และควรมีเอกสารหลักฐานประกอบและในขั้นตอนของการดำเนินงานให้เหมาะสมควรนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือครูที่ปรึกษาในการใช้งานคลาวด์คอมพิวเตอร์ เช่น Google Form, Google Sheets ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน สำหรับการจัดทำการคัดกรองนักเรียนในรูปแบบของเว็บไซต์ โดยการใช้งานอินเทอร์เน็ต (Internet of Thing) เพื่อดำเนินการบันทึกข้อมูล พบว่า ในขั้นตอนของการวางแผน ควรวางแผนที่เป็นหลักการและขั้นตอนในการดำเนินการเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีการคัดกรองนักเรียนรายบุคคลทุกปีการศึกษา รวมไปถึงการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการใช้ google sheets ให้กับครูผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียน เพื่อให้เกิดความสะดวกสบาย และความทันสมัยมากขึ้น ในขั้นตอนของการปฏิบัติ ควรดำเนินการตามแผนที่วางไว้ มีแบบบันทึกการคัดกรองด้านพฤติกรรมของนักเรียน มีการแปลผลการคัดกรองนักเรียนรายบุคคลอย่างถูกขั้นตอน ใน google sheets หรือครูประจำชั้นอาจจะมีการเปลี่ยนมาใช้ google sheets ในการ

บันทึกข้อมูลให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดความชำนาญ ในขั้นตอนของการตรวจสอบ ควรตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนให้หลากหลายขั้นตอน โดยมีการเก็บเอกสาร หลักฐานที่ กรอกโดยนักเรียน ครู ผู้ปกครองในรูปแบบประเมิน SDQ ที่บันทึกไว้ใน google sheets หรือในโปรแกรม excel และในขั้นตอนของการดำเนินงานให้เหมาะสม ควรนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามแผน เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนต่อไป

3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน สำหรับการ ใช้ cloud computing (ระบบคลาวด์ คอมพิวติง) เช่น Google Form ในการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อจัดกิจกรรม เสริมสร้างความสามารถพิเศษของนักเรียนที่เหมาะสม พบว่า ในขั้นตอนของการวางแผน ควรมีการวางแผน สร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้ Google Meet Zoom หรือ Microsoft Teams และการใช้คลาวด์คอมพิวติง เช่น Google Form, Google Sheet, Google Docs หรือ Google Drive ในการสำรวจ การบันทึกความคิดเห็นของนักเรียน ผู้ปกครองในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ในขั้นตอนของการปฏิบัติ ควรดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียนอย่างมีระบบ ขั้นตอน มีการให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้ Google Meet Zoom หรือ Microsoft Teams และการใช้คลาวด์ คอมพิวติง เช่น Google Form, Google Sheet, Google Docs หรือ Google Drive ในขั้นตอนของการตรวจสอบ ควรตรวจสอบ สรุป และติดตามโครงการเกี่ยวกับการใช้ Google Meet Zoom หรือ Microsoft Teams และการใช้คลาวด์คอมพิวติง เช่น Google Form, Google Sheet, Google Docs หรือ Google Drive ส่งรายงานให้อำนาจการศึกษาดูแลเวลา และในขั้นตอนของการดำเนินงานให้เหมาะสม ควรนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามแผน

4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน สำหรับการ ใช้ cloud computing เช่น Google Docs, Google Sheets ในการบันทึกและสรุปผลการจัดกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน พบว่า ในขั้นตอนการวางแผน ควรสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานคลาวด์ คอมพิวติง เช่น Google Form, Google Sheets ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ชี้แจงวิธีการ กระบวนการดำเนินงาน และการใช้แบบบันทึกต่าง ๆ ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน Google Form, Google Sheets ในขั้นตอนของการปฏิบัติ มีการใช้งานคลาวด์คอมพิวติง เช่น Google Form, Google Sheets ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อบันทึกข้อมูลของนักเรียน ในขั้นตอนของการตรวจสอบ ควรตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผน สรุปงานตามรายงานตลอดเวลา และควรมีเอกสาร หลักฐานประกอบ และในขั้นตอนของการดำเนินงานให้เหมาะสม ควรนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือครูที่ปรึกษาในการใช้งานคลาวด์คอมพิวติง เช่น Google Form, Google Sheets ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5) ด้านการส่งต่อนักเรียน สำหรับการ ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social network) เช่น Facebook, Line การติดตามผลและรายงานผลการช่วยเหลือนักเรียนจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้ง ภายใน

และภายนอกสถานศึกษา พบว่า ในขั้นตอนของการวางแผน ควรมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ เช่น Google Form, Google Sheet, Google Docs หรือ Google Drive ในการบันทึกข้อมูลของนักเรียน ในขั้นตอนของการปฏิบัติ ควรดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ของโรงเรียนอย่างมีระบบ ขั้นตอน มีการให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ เช่น Google Form, Google Sheet, Google Docs หรือ Google Drive การส่งต่อนักเรียน ในขั้นตอน ของการตรวจสอบ ควรตรวจสอบ สรุป และติดตามโครงการเกี่ยวกับการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ เช่น Google Form, Google Sheet, Google Docs หรือ Google Drive ส่งรายงานให้ผู้ อำนวยการ สถานศึกษาตลอดเวลา และในขั้นตอนของการดำเนินงานให้เหมาะสม ควรนำผลการประเมินมา ปรับปรุง พัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามแผน

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน รองลงมา คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ซึ่งมีความ สอดคล้องกับ พิมพ์ชนก สังขสิทธิ์ (2565 : 32) พบว่า การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุค ดิจิทัลทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการ ป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข ด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในยุคดิจิทัล และด้านการส่งต่อนักเรียน

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอบาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า

1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ในขั้นตอนของการวางแผน ควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การใช้งานคลาวด์คอมพิวเตอร์ เช่น Google Form, Google Sheets ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจัดประชุมคณะครูที่ปรึกษา เพื่อสร้างความตระหนักร่วมกัน มีการแต่งตั้งครูที่ปรึกษาในแต่ละ ระดับชั้นเรียน ให้มีหน้าที่ดูแล ควบคุมนักเรียนในระดับชั้นที่ได้รับมอบหมายทั้งหมด ครูที่ปรึกษาทุก คนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แล้ว ชี้แจงวิธีการ กระบวนการดำเนินงาน และการใช้แบบบันทึกต่าง ๆ ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน Google Form, Google Sheets ซึ่งจะมีการดำเนินการบันทึก ในขั้นตอนของการปฏิบัติ ควรมีการใช้งาน คลาวด์คอมพิวเตอร์ เช่น Google Form, Google Sheets ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อบันทึก ข้อมูลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ โดยรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน สัมภาษณ์ นักเรียนและเพื่อน การเยี่ยมบ้านนักเรียน สัมภาษณ์ผู้ปกครอง ชุมชน ศึกษาและบันทึกแบบประเมิน

พฤติกรรม (SDQ) จัดทำระเบียบประวัติ ระเบียบสะสม ในขั้นตอนของการตรวจสอบตรวจสอบ การปฏิบัติงานตามแผน สรุปงานตามรายงานตลอดเวลา และควรมีเอกสาร หลักฐานประกอบ และใน ขั้นตอนของการดำเนินงานให้เหมาะสมควรมีผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือครูที่ปรึกษาในการใช้งานคลาวด์คอมพิวเตอร์ เช่น Google Form, Google Sheets ใน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ จักรพงษ์ ตระกูลไทย และคณะ (2565 : 63) พบว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีข้อเสนอแนะการพัฒนา ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้ในการดำเนินการด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการชี้แจงให้ทราบแนวทางการ ดำเนินการให้ทราบในภาพรวม เพื่อเป็นในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับวิชา ขุนชำนาญ (2564 : 82) ที่กล่าวว่า การจัดเก็บข้อมูลประวัติส่วนตัว ข้อมูลด้านสุขภาพ และความสามารถของนักเรียน โดยการนำเครื่องมือหรือแบบประเมินที่ช่วยให้เข้าใจนักเรียนมากขึ้น และมีการรายงานประเมินผลเพื่อนำไปสู่การคัดกรองนักเรียนได้อย่างถูกต้อง เพื่อใช้ในการดำเนินการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี ปลอดภัยจากสารเสพติดต่าง ๆ และดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคมต่อไป การคัดกรอง นักเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ และสอดคล้องความเห็นเพิ่มเติมกับเทิดศักดิ์ ยะยอง (2562 : 53) ที่ได้ กล่าวว่า สถานศึกษาควรจัดการประชุม วางแผนคณะครู และบุคลากรทางการศึกษา สร้างความตระหนัก ให้ความรู้ คำแนะนำ วิธีการดำเนินการแก่ครูผู้ปฏิบัติในการทำแบบเยี่ยมบ้านของนักเรียนให้ สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของนักเรียน

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ในขั้นตอนของการวางแผน ควรวางแผนที่เป็นหลักการ และ ขั้นตอนในการดำเนินการเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีการคัดกรองนักเรียน รายบุคคลทุกปีการศึกษา รวมไปถึงการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการใช้ google sheets ให้กับครู ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียน เพื่อให้เกิดความสะดวกสบาย และความทันสมัยมากขึ้น ใน ขั้นตอนของการปฏิบัติ ควรดำเนินการตามแผนที่วางไว้ มีแบบบันทึกการคัดกรองด้านพฤติกรรมของ นักเรียน มีการแปลผลการคัดกรองนักเรียนรายบุคคลอย่างถูกขั้นตอน ใน google sheets หรือครู ประจำชั้นอาจจะมีการเปลี่ยนมาใช้ google sheets ในการบันทึกข้อมูลให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดความ ขำนาญ ในขั้นตอนของการตรวจสอบ ควรตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนให้หลากหลายขั้นตอน โดยมีการเก็บเอกสาร หลักฐานที่ กรอกโดยนักเรียน ครู ผู้ปกครองในแบบประเมิน SDQ ที่บันทึกไว้ใน google sheets หรือในโปรแกรม excel และในขั้นตอนของการดำเนินงานให้เหมาะสม ควรมีผลการ ประเมินมาปรับปรุง พัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามแผน เพื่อนำไปสู่ขั้นตอน ต่อไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับ จักรพงษ์ ตระกูลไทย และคณะ (2565 : 64) พบว่า การคัดกรอง นักเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีข้อเสนอแนะการพัฒนา ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินการคัดกรองนักเรียน และ จัดการไฟล์ต่างๆ เพื่อรวบรวมไว้ในรูปแบบออนไลน์ และสอดคล้องเทิดศักดิ์ ยะยอง (2562 : 53) ควร

วางแผนการจัดทำเครื่องมือ สื่อนวัตกรรมสำหรับการดำเนินการการคัดกรองนักเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างดำเนินการ มีการปรับปรุงแก้ไขการทำงานตลอดเวลา มีการออกแบบกรอบ มาตรฐาน เกณฑ์ เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบ นิเทศ ติดตาม กำกับ ดูแล และดำเนินการปรับปรุง แก้ไขพัฒนา จุดเด่น จุดด้อย จุดที่ควรพัฒนาจากการนิเทศ ติดตามร่วมกับแผนที่ได้วางไว้อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

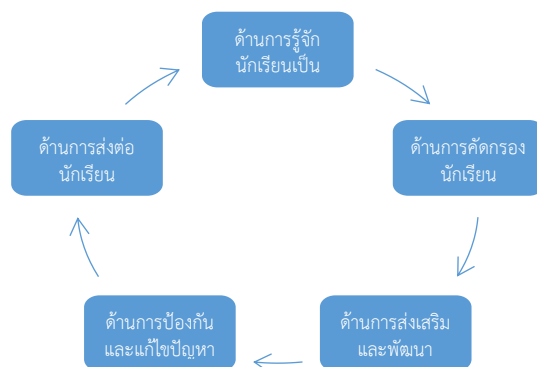
3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ในขั้นตอนของการวางแผน ควรมีการวางแผน สร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้ Google Meet Zoom หรือ Microsoft Teams และการใช้ คลาวด์คอมพิวติง เช่น Google Form, Google Sheet, Google Docs หรือ Google Drive ในการสำรวจ การบันทึกความคิดเห็นของนักเรียน ผู้ปกครองในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ในขั้นตอนของการปฏิบัติ ควรดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียนอย่างมีระบบ ขั้นตอน มีการให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้ Google Meet Zoom หรือ Microsoft Teams และการใช้คลาวด์คอมพิวติง เช่น Google Form, Google Sheet, Google Docs หรือ Google Drive ในขั้นตอนของการตรวจสอบ ควรตรวจสอบ สรุป และติดตามโครงการเกี่ยวกับการใช้ Google Meet Zoom หรือ Microsoft Teams และการใช้คลาวด์คอมพิวติง เช่น Google Form, Google Sheet, Google Docs หรือ Google Drive ส่งรายงานให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาตลอดเวลา และในขั้นตอนของการดำเนินงานให้เหมาะสม ควรนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามแผน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ จักรพงษ์ ตระการไทย และคณะ (2565 : 64) พบว่า การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีข้อเสนอแนะการพัฒนา ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ควรจัดอบรมให้ความรู้โดยเชิญวิทยากรจากภายนอก มีการอบรมร่วมกันของโรงเรียนภายในกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ในรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และสอดคล้องกับขานนท์ คำพิวทา (2565 : 80) ที่กล่าวว่า การใช้เทคโนโลยีอย่างหลากหลาย เช่น การใช้วิดีโอเป็นสื่อการสอน การใช้งานโปรแกรม หรือเกมส์ เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน และหลักสูตรการเรียนในรูปแบบออนไลน์ต่าง ๆ ตลอดจนการประเมินในรูปแบบของการใช้สื่อออนไลน์ เป็นการอำนวยความสะดวก สำหรับการเรียนรู้ดิจิทัลในยุคนี้

4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน ในขั้นตอนการวางแผน ควรสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้งานคลาวด์คอมพิวติง เช่น Google Form, Google Sheets ในระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ชี้แจงวิธีการ กระบวนการดำเนินงาน และการใช้แบบบันทึกต่าง ๆ ของระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนใน Google Form, Google Sheets ในขั้นตอนของการปฏิบัติ มีการใช้งานคลาวด์คอมพิวติง เช่น Google Form, Google Sheets ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อบันทึกข้อมูลของนักเรียน ในขั้นตอนของการตรวจสอบ ควรตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผน สรุปงานตามรายงานตลอดเวลา และควรมีเอกสาร หลักฐานประกอบ และในขั้นตอนของการดำเนินงานให้เหมาะสม ควรนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือครูที่ปรึกษาในการใช้งานคลาวด์คอมพิวติง

วติง เช่น Google Form, Google Sheets ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ จักรพงษ์ ตระกูลไทย และคณะ (2565 : 65) พบว่า ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ควรมีการ นำข้อมูลที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการคัดกรองนักเรียนเป็นพื้นฐานในการจัด กิจกรรม และวางแผนป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน ควรมีการนำข้อมูลที่ได้จากการรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคล และการคัดกรองนักเรียนเป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหา โดยจัดอบรมรูปแบบ บูรณาการในสถานการณ์ปัจจุบัน อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับศิวา ขุนชำนาญ (2564 : 82) และ เทิดศักดิ์ ยะยอง (2562 : 53) ยังได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหา และการ ติดตามดูแลช่วยเหลือโดยอาศัยการประสานขอความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน รายงานปัญหาให้ ผู้ปกครองทราบเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้ทันทั่วทั้งที่ และสถานศึกษามีการรายงานผล และประเมินผล ตลอดจนมีการวางแผน การตรวจสอบ นิเทศ ติดตาม กำกับ ดูแล ร่องรอยหลักฐาน รูปภาพประกอบการดำเนินการกิจกรรม และสรุปผลการประเมินกิจกรรม ถ้าเกิดปัญหาในกิจกรรมให้ ย้อนกลับไปวางแผน ลงมือปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข เป็นวงจรพัฒนาอยู่ตลอดเวลาอย่าง เป็นระบบ

5) การส่งต่อนักเรียน ในขั้นตอนของการวางแผน ควรมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ เช่น Google Form, Google Sheet, Google Docs หรือ Google Drive ในการบันทึกข้อมูลของนักเรียน ในขั้นตอนของการปฏิบัติ ควรดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของ โรงเรียนอย่างมีระบบ ขั้นตอน มีการให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ เช่น Google Form, Google Sheet, Google Docs หรือ Google Drive การส่งต่อนักเรียน ในขั้นตอน ของการตรวจสอบ ควรตรวจสอบ สรุป และติดตามโครงการเกี่ยวกับการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ เช่น Google Form, Google Sheet, Google Docs หรือ Google Drive ส่งรายงานให้ผู้เฝ้าระวังการ สถานศึกษาตลอดเวลา และในขั้นตอนของการดำเนินงานให้เหมาะสม ควรนำผลการประเมินมา ปรับปรุง พัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามแผน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ จักรพงษ์ ตระกูลไทย และคณะ (2565 : 65) พบว่า ควรมีช่องทางติดต่อสื่อสารแบบออนไลน์ระหว่างโรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับเทิดศักดิ์ ยะยอง (2562 : 53) ควรตรวจสอบระหว่าง การดำเนินการว่ามีปัญหา อุปสรรคในการดำเนินการหรือไม่ มีวิธีแก้ปัญหายังไง นำเครื่องมือที่ได้จาก การตรวจสอบในการดำเนินการกิจกรรมไปประเมินผล ถ้าเกิดปัญหา ให้หาสาเหตุของปัญหา แล้วหา แนวทางปรับปรุงแก้ไข ถ้าผลได้ตามมาตรฐานที่วางแผนไว้ให้ชัดเจน และพัฒนาต่อยอด ปรียาภัทร ศรีไกร และธีรภัทร ถิ่นแสนดี (2565 : 114) ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการ กำกับ ติดตาม และประเมินผล เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอบาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ที่มา กรอบแนวคิดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) และกรมสุขภาพจิต (2560)

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอบาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล: ในการวางแผน ควรเสริมความเข้าใจในการใช้เครื่องมือคลาวด์ เช่น Google Form และ Google Sheets เพื่อสนับสนุนการดูแลนักเรียนอย่างเป็นระบบ

การคัดร่อนักเรียน: ควรวางแผนการคัดร่อนักเรียนเป็นรายบุคคลในทุกปีการศึกษา โดยจัดอบรมให้ครูผู้รับผิดชอบใช้ Google Sheets สำหรับการบันทึกและประมวลผลข้อมูลการส่งเสริมและพัฒนา

นักเรียน: วางแผนการใช้ Google Meet, Zoom, Microsoft Teams รวมถึงเครื่องมือคลาวด์ เช่น Google Forms, Sheets, Docs และ Drive สำหรับการเก็บข้อมูลและบันทึกความคิดเห็นของนักเรียน

การป้องกันและแก้ไขปัญหา: ในการวางแผน ควรสร้างความเข้าใจในการใช้งาน Google Forms และ Sheets สำหรับการบันทึกข้อมูลและแก้ไขปัญหาของนักเรียน รวมถึงชี้แจงวิธีการปฏิบัติงานและการใช้แบบบันทึกต่าง ๆ

การส่งต่อนักเรียน: ในการปฏิบัติ ควรทำตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ โดยใช้เครื่องมือคลาวด์คอมพิวเตอร์เพื่อสนับสนุนการส่งต่อนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการบริหารงานและแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสายใต้ อำเภอบาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ข้อมูลจากการวิจัยสามารถนำไปใช้เพื่อปรับปรุงการบริหารงาน ช่วยให้ผู้บริหาร

และผู้เกี่ยวข้องสามารถวางแผนและดำเนินการในด้านต่าง ๆ เช่น การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมถึงการส่งต่อนักเรียน เพื่อให้กระบวนการเหล่านี้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1)หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยไปหาแนวทาง ปรับปรุง แก้ไข หรือให้มีระดับการดำเนินงานการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นที่มีระดับการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนน้อยที่สุดของแต่ละด้าน

2)ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญและส่งเสริมการดำเนินงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการพัฒนา บุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1)ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ

2)ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

References

- กรมสุขภาพจิตศูนย์สุขภาพจิต. (2560). *คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสำหรับครู*. กรุงเทพฯ : ยูเนิสโคเมจกรุ๊ป.
- จักรพงษ์ ตระการไทย, อธิป เกตุศิริ และ ชวนคิด มะเสนะ. (2565). สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 16(3), 88.
- จิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). *ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ*. อุบลราชธานี : ศิริธรรมออฟเซ็ท.
- เฉลิมพงษ์ สุขสมพนารักษ์. (2561). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านช่าง หม้ออำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ชานนท์ คำปิวทา (2565). รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนมัธยม. *วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2560). แนวโน้มของหลักสูตรและการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม*, 11 (1).

- เทิดศักดิ์ ยะยอง. (2562). การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านดอยคำ อำเภอสอด จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการบริหารงานวงจรคุณภาพของเดมมิง. *การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
<http://opac.tsu.ac.th/catalog/BibItem.aspx?BibID=b00205444>
- ปรียาภรณ์ ศรีไกร และธีรภัทร ถิ่นแสนดี. (2565). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุค NEW NORMAL ของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 3 เมืองศรีภูมิ. *สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. วารสารการบริหารการศึกษา มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 2(3), 1
- ปิยะดา มณีกาญจน์ และนเรศ ชันธะรี. (2566). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน The Administration of Student Care and Support System in Schools. *วารสารการบริหารการศึกษাবัณฑิต*, 22(1), 10.
- พิมพ์ชนก สังข์สี. (2565). แนวทางการส่งเสริมการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองบัวรี. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 5(3), 21.
- ยศระวี วายทองคำ, อัญชลี วัฒนศิลป์, ทิฆพ นามวงศ์ และ ยงยุทธ ขุนแสง. (2563). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- โรงเรียนบ้านเมืองแปง. (2565). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา*. โรงเรียนบ้านเมืองแปง.
- วันดี กุ้เมือง. (2560). ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญต่อการศึกษาอย่างไร. ค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2566, จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/427621>
- ศิริยุพา รุ่งเรืองสุข. (2561). เทคโนโลยีส่งเสริมภาวะผู้นำ. ค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2566, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/119074>
- ศิวา ขุนชำนาญ. (2564). *การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่*.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2559). *การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรโรงเรียนประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2560).*แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2560). *ทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ เพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล*. ค้นเมื่อ 14 กันยายน 2566, จาก https://www.ocsc.go.th/Digital_Learning_Sources
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *คู่มือปฏิบัติงานพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- เอกชัย กิสุขพันธ์. (2559). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. ค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2566, จาก <https://www.truelookpanya.com/blog/content/52232/-edu-teaartedu-teaart-teaartdir>

การบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

The Learning Resources Administration of Schools in the Mae Thalop Subdistrict
Educational Quality Development Center Under the Chiang Mai Primary Educational
Service Area Office 3

ชัคตธัย อัมไพรัตน์ Chakutthrai Umpairutt
ธีระภัทร ประสมสุข Teerapat Prasomsuk
เสกชัย ชมภูณูช Sekchai Chompoonuch
จันทระฉาย ยมสูงเนิน Janchai Yomsungnern
มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
North-chiang mai university
g653302023@northcm.ac.th

Received 2024/03/28

Revised 2024/05/15

Accepted 2024/10/03

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 รูปแบบการวิจัยผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 4 คน และบุคลากรครู 68 คน รวมทั้งหมด 72 คน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง และผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.812 และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า

1) การบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ 2.1) การกำหนดนโยบายและวางแผน สำนวความต้องการของครูและนักเรียนเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์และห้องปฏิบัติการ เพื่อกำหนดนโยบายที่ชัดเจน 2.2) การดำเนินการบริหารแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ของครูและนักเรียน 2.3) การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล

ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีโดยมีการกำหนดปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจนและสม่ำเสมอ พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการสำหรับการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล 2.4) การปรับปรุง พัฒนา และรายงานผล จัดสรรงบประมาณสำหรับการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์และวัสดุอุปกรณ์ 2.5) หลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ชุมชน และผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหาร แหล่งเรียนรู้ 2.6) ระบบเทคโนโลยีภายในโรงเรียน พัฒนาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ให้กับครูและนักเรียน เพื่อค้นหาแหล่งเรียนรู้และข้อมูลต่าง ๆ ที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา

คำสำคัญ : การบริหารแหล่งเรียนรู้, แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน, ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา.

Abstract

This research aimed to study 1) the state of learning resource management in schools in Mae Talop Educational Quality Development Center, 2) the development guidelines for learning resource management in schools in Mae Talop Educational Quality Development Center, under the Office of Chiang Mai Primary Educational Service Area 3. The research method was a mixed research. The sample consisted of 4 school administrators and 68 teachers, totaling 72 people, who were purposively selected, and 5 informants were interviewed by purposive selection. The research instruments were questionnaires with a reliability of 0.812 and interview forms. The data were analyzed using mean, standard deviation, and content analysis.

The results of the study found that:

1) The overall learning resource management in Mae Talop Educational Quality Development Center was at a high level.

2) Guidelines for learning resource management development: 2.1) Policy and planning: Survey teachers' and students' needs regarding computer and laboratory use to determine clear policies. 2.2) Learning resource management: Promote the use of learning resources in teaching and learning, and develop computer skills of teachers and students. 2.3) Supervision, monitoring, and evaluation: Implement the annual action plan with a clear and consistent supervision calendar. and appoint a committee for supervision, monitoring and evaluation 2.4) Improvement, development and reporting of results Allocating budget for maintenance of computers and equipment 2.5) Participation principle Allowing teachers, students, communities and parents to express their opinions on learning resource management 2.6) School technology

system Developing computer skills for teachers and students to search for learning resources and various information that can be learned anywhere, anytime

Keywords: Learning resource management, School learning resources, Educational quality development center.

บทนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้สถานศึกษาทุกแห่ง ยึดเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม การกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561 : 2) เพื่อให้เป็นไปตามหลักการในการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 แต่ละระดับและประเภทการศึกษาเพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขึ้น ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้ 3 มาตรฐาน ที่สอดคล้องกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย มาตรฐาน ที่ 1 คุณภาพของผู้เรียนว่าด้วยเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการว่าเรื่องจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่าด้วยเรื่องใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (สำนักงานทดสอบทางการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาจึงเป็นบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารรวมทั้งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ต้องตระหนักให้的重要性和เห็นคุณค่า รวมทั้งร่วมกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในโรงเรียน ในชุมชนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เพราะแหล่งเรียนรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับผู้เรียนใช้เก็บรวบรวมความรู้ ข้อมูล คิดวิเคราะห์วิจารณ์ และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการจัดการศึกษา (สุพิดา ยอดประสิทธิ์, 2562: 2) ความสำคัญต่อการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริม สนับสนุนกระบวนการเรียนการสอนให้เกิดคุณภาพผู้เรียนนั้น สิ่งสำคัญยิ่งนั้นก็คือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาของสถานศึกษา อาทิ เช่น การกำหนดนโยบายเพื่อการจัดการแหล่งเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่ใช้สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ และใช้อาคารสถานที่ภายในโรงเรียนจัดการเรียนรู้ และในด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนมากได้นำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารมีการนำแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติ มีการตรวจสอบ ประเมินผล มีการปรับปรุงและพัฒนา มีการติดตามแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน (กมลพร ภูมิพลี, 2564: 13)

โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ประกอบไปด้วยโรงเรียนบ้านแม่ทะลบ โรงเรียนวัดป่าแดง โรงเรียนบ้าน ป่าจิว และโรงเรียนบ้านห้วยต้นตอง จำนวน 4 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารจำนวน 4 คน ครูและ บุคลากรทางการศึกษาจำนวน 68 คน นักเรียนจำนวน 886 คน รวมทั้งสิ้น 958 คน (แผนพัฒนา คุณภาพการศึกษาศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ, 2566: 1-2) จากรายงานผลการ ปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน พบว่า มีจุดที่ควรพัฒนา ดังนี้ สถานศึกษาควรพัฒนาให้มีห้องเทคโนโลยีสารสนเทศให้เพียงพอต่อจำนวน นักเรียน เชิญวิทยากรหรือหน่วยงานภายนอกมาให้ความรู้ ปลุกฝังให้นักเรียนใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองให้ มากขึ้นโดยผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนให้มากขึ้น (รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา, 2565: 20) แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนในศูนย์พัฒนา คุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลวยังมีความต้องการการบูรณาการการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ สอดคล้องกับผลการประเมินภายนอกรายงานการประกัน คุณภาพภายนอก : ผลการประเมิน SAR ภายใต้สถานการณ์ COVID – 19 การศึกษาปฐมวัยและ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การ มหาชน) ระบุว่า สถานศึกษาควรดำเนินกระบวนการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา ผ่าน กิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน โดยมีข้อมูลการจัดทำโครงการส่งเสริมพัฒนาทักษะการ ค้นคว้าองค์ความรู้ที่เชื่อมโยงกับเทคโนโลยีและการต่อยอดการทำโครงการเพื่อพัฒนา (สำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2565: 6) จากการสรุปแบบ สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบเกี่ยวกับการ บริหารแหล่งเรียนรู้โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ พบว่า ครูยังไม่เห็น ความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โรงเรียนยังไม่มี การวางแผนบริหารแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน ไม่มีตารางการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่ เพียงพอ ห้องสมุดมีหนังสือน้อยไม่เป็นปัจจุบัน บุคลากรทั้งในและนอกโรงเรียนยังไม่มีส่วนร่วมในการ บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม และไม่มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการดูแลแหล่งเรียนรู้ ให้ชัดเจน (แบบสัมภาษณ์การบริหารแหล่งเรียนรู้, 2566)

จากที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มุ่งองค์ประกอบของกระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาที่มี ความถี่สูงสุด 6 ด้าน คือ ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผน ด้านการดำเนินการบริหารแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ด้านการปรับปรุง พัฒนา และรายงานผล ด้านหลักการมี ส่วนร่วม และด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจนำหลักการบริหารแหล่งเรียนรู้ใน

สถานศึกษามาทำการศึกษาสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

2. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 รูปแบบการวิจัยผสมผสาน โดยศึกษาองค์ประกอบการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา 6 ด้าน คือ ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผน ด้านการดำเนินการบริหารแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ด้านการปรับปรุง พัฒนา และรายงานผล ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน บุคลากรครู จำนวน 68 คน โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 รวมทั้งสิ้น 72 คน (ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ, 2566)

ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน 2) ครูหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ จำนวน 1 คน 3) ครูหัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป จำนวน 1 คน 4) ครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 คน 5) ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน

คุณสมบัติผู้ให้ข้อมูล

- 1) ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านป่าจี้
- 2) ครูชำนาญการพิเศษ และ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ โรงเรียนวัดบ้านท่า
- 3) ครูชำนาญการพิเศษ และ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป โรงเรียนวัดป่าแดง
- 4) ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านปงดำ
- 5) ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

เครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ / อายุ/ตำแหน่ง / วุฒิการศึกษา / ประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) แบ่งเป็น 5 ระดับ

แบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีข้อคำถามที่เกี่ยวกับการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนภายในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

แบบสอบถาม

1. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างนิยามศัพท์และพัฒนาเครื่องมือวิจัย รวมถึงแบบสอบถาม

2. ส่งแบบสอบถามฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและภาษา

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำแบบสอบถามไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง Index of Item-Objective Congruence (IOC) โดยพิจารณาข้อที่มีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

4. ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง

5. นำแบบสอบถามที่จัดทำสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try – Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ประกอบด้วยโรงเรียน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านปงดำ โรงเรียนบ้านแม่ขี และโรงเรียนวัดบ้านท่า ในอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ (Try-Out) แล้ว มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธี Cronbach's Alpha Coefficient ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.812

7. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อเตรียมส่งไปยังประชากรที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

นำประเด็นคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน เช่น การกำหนดนโยบาย, การบริหารแหล่งเรียนรู้, การนิเทศและติดตาม, การปรับปรุงและพัฒนา, การมีส่วนร่วม, และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ จากแบบสอบถามชุดแรก มาพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลจากประชากร

2. นำคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำในแต่ละด้านมากำหนดเป็นกรอบในการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เป็นรายด้าน ดังนี้

การบริหารแหล่งเรียนรู้	ระดับปฏิบัติ		
	μ	σ	แปลผล
1. ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผน	4.32	0.58	มาก
2. ด้านการดำเนินการบริหารแหล่งเรียนรู้	4.44	0.56	มาก
3. ด้านการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล	4.42	0.58	มาก
4. ด้านการปรับปรุง พัฒนา และรายงานผล	4.43	0.52	มาก
5. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.31	0.56	มาก
6. ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.25	0.58	มาก
โดยรวม	4.33	0.56	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการดำเนินการบริหารแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการปรับปรุง พัฒนา และรายงานผล อยู่ในระดับมาก ด้านการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล อยู่ในระดับมาก ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผน อยู่ในระดับมาก ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผน มีแนวทางการพัฒนา คือ โรงเรียนจัดประชุมครูร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของครูในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนและนักเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่สามารถค้นคว้าองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการดำเนินการบริหารแหล่งเรียนรู้ มีแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริมให้บุคลากรครูและนักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดสรรงบประมาณพัฒนาแหล่งเรียนรู้บรรจุในแผนปฏิบัติการประจำปีและมีการใช้เงินงบประมาณจริง ส่งเสริมให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ นำความรู้ที่ได้มาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน

ด้านการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล มีแนวทางการพัฒนา คือ ดำเนินไปตามแผนที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี กำหนดปฏิทินการนิเทศอย่างชัดเจน ชัดเจน สม่ำเสมอ แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลที่มีความรู้ความสามารถทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน กำหนดวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินที่หลากหลายสอดคล้องกับบริบทของแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน

ด้านการปรับปรุง พัฒนาและรายงานผล มีแนวทางการพัฒนา คือ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานบริหารแหล่งเรียนรู้ โดยระบุบทบาทหน้าที่ในการปรับปรุง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลการปรับปรุง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในรูปแบบต่างๆ ให้สาธารณชนรับทราบอย่างทั่วถึง จัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจของคณะครู นักเรียนและชุมชนเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุง/พัฒนาในปีต่อไป

ด้านหลักการมีส่วนร่วม มีแนวทางการพัฒนา คือ แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน โดยมีคณะครู บุคลากร ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นคณะกรรมการในการดำเนินงานบริหารแหล่งเรียนรู้ทุกขั้นตอน เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนารวมถึงมีส่วนร่วมในการประเมินผลการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน และการมีบทบาทของชุมชนในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น เป็นวิทยากรให้ความรู้กับนักเรียน เป็นต้น

ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มีแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน จัดทำคลังสื่อแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ใช้เทคโนโลยีในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และส่งเสริมและ

พัฒนาครูเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเพื่อนครูได้

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย วัตถุประสงค์ ในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ แต่งตั้งบุคลากรครูรับผิดชอบในการบริหารแหล่งเรียนรู้ และกำหนดวิธีดำเนินงานบริหารแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับ ทิชัมพร ศักย์กุญชร (2565 : 111) พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวางแผนเป็นขั้นตอนแรกที่น่าไปสู่การความสำเร็จในการทำงาน หากมีการวางแผนที่ดีก็จะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีและประสบความสำเร็จในการทำงานได้

ด้านการดำเนินการบริหารแหล่งเรียนรู้ อาจเป็นเพราะว่า ครูมีการนำแผนการบริหารที่กำหนดไว้สู่การปฏิบัติ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการใช้แหล่งเรียนรู้ จัดประชุม ชี้แจง และฝึกอบรมบุคลากรครู นักเรียน และชุมชน เกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ และจัดสรรงบประมาณ ทรัพยากร และบุคลากร สนับสนุนการดำเนินงานบริหารแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับ สุพิดา ยอดประสิทธิ์ (2560 : 109) พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือโรงเรียนของท่านมีการส่งเสริมให้จัดบริเวณโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนของท่านมีการประชุม ชี้แจง อบรมให้แก่ครูและนักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์และความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้ โรงเรียนของท่านมีการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย โรงเรียนของท่านมีบริการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการใช้แหล่งเรียนรู้แก่ผู้ใช้โรงเรียนของท่านครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แหล่งเรียนรู้อย่างชัดเจน โรงเรียนของท่านมีการส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายใช้แหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายและเหมาะสม โรงเรียนของท่านมีครูผู้รับผิดชอบในการสำรวจจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้และใช้แหล่งเรียนรู้อย่างชัดเจน โรงเรียนของท่านมีการจัดทำคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน โรงเรียนของท่านมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีบรรยากาศสิ่งแวดล้อมเหมาะสมต่อผู้ใช้ โรงเรียนของท่านนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียนของท่านมีการสำรวจและจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบและปัจจุบัน และโรงเรียนของท่านมีการประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้ให้ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องทราบ ตามลำดับ

ด้านการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ คณะกรรมการดำเนินการนิเทศ ให้ความรู้ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ อย่างเป็นกัลยาณมิตร และคณะกรรมการดำเนินการประเมินผลการบริหารแหล่งเรียนรู้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ ญัฐหทัย ชันนอก (2559 : 97) พบว่า ด้านการตรวจสอบผลการดำเนินการใช้แหล่ง

เรียนรู้ ได้แก่ การควบคุม การวัดประเมิน ตรวจสอบ เพื่อดูความก้าวหน้าและความสำเร็จของงาน การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นขั้นตอนสำคัญอีกขั้นตอนหนึ่ง สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อเป็นการตรวจสอบ ติดตามว่าสถานศึกษาได้มีการดำเนินงาน ครบตามแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมการใช้แหล่งเรียนรู้ตามที่วางแผนไว้หรือไม่

ด้านการปรับปรุง พัฒนา และรายงานผล โรงเรียนนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแหล่งเรียนรู้ นำผลการประเมินผลการบริหารแหล่งเรียนรู้มาปรับปรุง แก้ไข และจัดทำรายงานผลการบริหารแหล่งเรียนรู้ประจำภาคเรียน / ปีการศึกษาไว้เป็นหลักฐาน สอดคล้องกับ โชคชัย แสนวิชา (2565 : 100) พบว่า ด้านการสรุปรายงานการปรับปรุงและแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาจัดทำแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษา ส่วนใหญ่สรุปรายงานการปรับปรุงและแก้ไข จัดทำแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ด้านหลักการมีส่วนร่วม อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนเปิดโอกาสให้คณะบุคคล องค์กร และชุมชนร่วมระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ เปิดโอกาสให้คณะบุคคล องค์กร และชุมชนมีส่วนร่วมบริหารแหล่งเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้คณะบุคคล องค์กร และชุมชนร่วมจัดสร้าง และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย สอดคล้องกับ สาวิตรี บุญพันธุ์ (2563 : 70) พบว่า ด้านการวางแผน พบว่า มีแผนงาน โครงการ ที่สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน มีการวางแผนบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยได้รับความร่วมมือจาก พัฒนาการชุมชน อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และ อสม. มีการรับทราบ รับรู้ถึงนโยบาย แผนงาน โครงการ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานจากภาครัฐ และเอกชน

ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีความพร้อมในการให้บริการด้านข้อมูล สารสนเทศที่ถูกต้อง จำเป็น เข้าถึงได้สะดวก เป็นปัจจุบัน มีความพร้อมด้านอุปกรณ์ สถานที่ เช่น มีห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ฯลฯ และมีความพร้อมด้านบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการให้ความรู้การบริการ และดูแลระบบคอมพิวเตอร์ได้อย่างครบวงจร สอดคล้องกับ ชัยนุก มั่นประสงค์ (2564 : 79) พบว่า 1. ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีแผนงาน/โครงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนสอดคล้องกับการปฏิบัติงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการกำหนดแนวทาง และวิธีการปฏิบัติงาน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศไว้ล่วงหน้า 2. ด้านการดำเนินการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามอบหมายงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้บุคลากรตรงตามความสามารถและความถนัด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 3. ด้าน

การประเมินผลการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการตรวจสอบข้อมูลและเครือข่ายเทคโนโลยีให้ทันสมัยอยู่เสมอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการรายงานสรุปผลการดำเนินงานบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศที่ชัดเจน 4. ด้านการปรับปรุงการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาจัดลำดับความสำคัญของสภาพปัญหา อุปสรรคที่จะต้องปรับปรุงและพัฒนา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการจัดทำสถิติข้อมูล และรายงานสรุปผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการพัฒนาและปรับปรุงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผน โรงเรียนจัดประชุมครูร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของครูในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนและนักเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่สามารถค้นคว้าองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ เบญจวรรณ นามะพันธ์ (2563 : 91) พบว่าด้านการวางแผนบริหารแหล่งเรียนรู้ (Plan : P) มีแนวทางการบริหาร ดังนี้ สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะสำรวจแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ประกอบด้วยครูผู้รับผิดชอบ นักเรียน ตัวแทนชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาที่นักเรียนสามารถทำกิจกรรมการเรียนรู้ได้ จากนั้นก็จัดทำข้อมูลแหล่งเรียนรู้ที่ประกอบรายละเอียดของแหล่งเรียนรู้ เช่น ชื่อแหล่งเรียนรู้ สถานที่ตั้ง ประวัติความเป็นมา ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ และสภาพการใช้งานเป็นต้น และทำการสำรวจความต้องการของนักเรียน เช่น ต้องการให้มีการสร้างแหล่งเรียนรู้ใดบ้าง หรือต้องการให้พัฒนาแหล่งเรียนรู้ใดบ้าง เป็นต้น

ด้านการดำเนินการบริหารแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมให้บุคลากรครูและนักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดสรรงบประมาณพัฒนาแหล่งเรียนรู้บรรจุในแผนปฏิบัติการประจำปีและมีการใช้เงินงบประมาณจริง ส่งเสริมให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ นำความรู้ที่ได้มาพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน สอดคล้องกับ กมลพร ภูมิพล (2564 : 115) พบว่า เนื่องจากการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้นั้นมีความสำคัญ และมีความจำเป็นต่อผู้สอน เพื่อให้ผู้สอนนั้นได้ใช้แหล่งเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอน และส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดขึ้นจากประสบการณ์ตรงที่ได้รับ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการสำรวจความต้องการของผู้เรียน และสำรวจแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดทำระบบสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ ผู้สอนสามารถนำไปจัด

กิจกรรมการเรียนการสอนให้ตรงความต้องการของผู้เรียน และส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ให้เป็นไปตามแผน หรือแนวทางการใช้แหล่งเรียนรู้ที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้

ด้านการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล ดำเนินไปตามแผนที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี กำหนดปฏิทินการนิเทศอย่างชัดเจน ชัดเจน สม่ำเสมอ แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลที่มีความรู้ความสามารถทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน กำหนดวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินที่หลากหลายสอดคล้องกับบริบทของแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน สอดคล้องกับ กุญแจเรขาคณิต (2563: 71) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมเป็นคณะกรรมการ และแต่งตั้งผู้มีความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีเข้าร่วมนิเทศกำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ในระยะก่อนใช้ ระหว่างใช้ และหลังใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โดยกำหนดกระบวนการและเกณฑ์การนิเทศ กำกับ ติดตามที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา มีการประเมินแบบ 360 องศา โดยเชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมประเมินการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น Google Form, QR-Code ตามสภาพความเป็นจริง จัดทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อหาประสิทธิภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคคลและหน่วยงานภายนอกศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา และจัดเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา มีการประชุมทบทวน วิเคราะห์ข้อดี ข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไขสำรวจความพึงพอใจการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และหลากหลายโดยใช้เทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการสำรวจแหล่งเรียนรู้

ด้านการปรับปรุง พัฒนาและรายงานผล แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานบริหารแหล่งเรียนรู้ โดยระบุบทบาทหน้าที่ในการปรับปรุง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลการปรับปรุง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ให้สาธารณชนรับทราบอย่างทั่วถึงจัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจของคณะครู นักเรียนและชุมชนเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุง/พัฒนาในปีต่อไป สอดคล้องกับ พิชัย เรืองดี (2558 : 77) พบว่า ผู้บริหารแต่งตั้งบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อประเมินความพึงพอใจการใช้บริการและเพื่อพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นการสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่จำเป็นมากสำหรับการบริหารแหล่งเรียนรู้ และเพื่อเป็นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า และปรับปรุงแก้ไขส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์

ด้านหลักการมีส่วนร่วม แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน โดยมีคณะครู บุคลากร ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นคณะกรรมการในการดำเนินงานบริหารแหล่งเรียนรู้ทุกขั้นตอน เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนา รวมถึงมีส่วนร่วมในการประเมินผลการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน และการมีบทบาทของชุมชนในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น เป็นวิทยากรให้ความรู้กับนักเรียน เป็นต้น สอดคล้องกับ ราชัญ วงศ์สอน (2560 : 130) พบว่า สถานศึกษาควรมีการดำเนินการวางแผน กำหนดนโยบายการจัดการกับแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน

และภายนอกสถานศึกษา โดยมีการสร้างความร่วมมือกับชุมชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในการช่วยปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และอีกประการที่สำคัญคือ ต้องจัดการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผล ตลอดถึงการแก้ไขปรับปรุงหรือพัฒนาต่อไปสำหรับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน จัดทำคลังสื่อแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ใช้เทคโนโลยีในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และส่งเสริมและพัฒนาครูเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอและสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเพื่อนครูได้ สอดคล้องกับ ชยากร ทิพมาศ (2565 : 52) พบว่า ผู้บริหารควรพัฒนากล้องดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดเพื่อเป็นคลังสื่อกลางในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูผู้เรียน ผู้ปกครอง และสำนักงานเขต ผู้บริหารควรบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญ และจำเป็น โดยจัดทำ website ในการบริการข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ อย่างเป็นปัจจุบันและเข้าถึงได้ง่าย และผู้บริหารควรมีการจัดห้องสำหรับสอนออนไลน์หาเครื่องมือ อุปกรณ์ที่คอยสนับสนุนด้านการจัดการเรียนการสอน รวมถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เสถียรเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับครู

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 การบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

กำหนดนโยบายและวางแผน: จัดประชุมกับครูและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน ดำเนินการบริหารแหล่งเรียนรู้: ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน จัดสรรงบประมาณพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในแผนประจำปี

นิเทศ ติดตาม และประเมินผล: ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ กำหนดปฏิทินนิเทศอย่างสม่ำเสมอ และแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศที่มีความรู้ ปรับปรุงและพัฒนา: แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปรับปรุงแหล่งเรียนรู้และประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน มีส่วนร่วม: แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่ประกอบด้วยครู บุคลากร และชุมชน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ: ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนและจัดทำคลังสื่อแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลแม่ทะลบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยมีมุ่งหวังที่จะพัฒนาแนวทางการบริหารให้มีประสิทธิภาพ ผ่านการวางแผนและกำหนดนโยบายที่ชัดเจน นอกจากนี้ยังมีการติดตามและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ พร้อมเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1)โรงเรียนควรเก็บรวบรวมข้อมูล สารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้เพื่อใช้วางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในครั้งต่อไป ควรจัดทำระเบียบ แนวปฏิบัติ และข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้

2)โรงเรียนควรติดตามการดำเนินงานการบริหารแหล่งเรียนรู้ตามปฏิทินที่กำหนดไว้ และควรเผยแพร่การสรุปรายงานผลการบริหารแหล่งเรียนรู้ต่อสาธารณชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1)ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผู้บริหารด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

2)ควรศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

References

- กมลพร ภูมิพลับ. (2564). แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- กัญเกียรติ แดงศรีตา. (2563). แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

- ชยากร ทิพมาศ. (2565). แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. *การค้นคว้าอิสระ หลักสูตร การศึกษามหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- ชันนิก มั่นประสงค์. (2564). แนวทางการพัฒนาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. *วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา.
- โชคชัย แสนวิชา. (2565). การบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในโรงเรียนกลุ่มเมืองใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. *การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ทิมมพร ศักย์บุญภรณ์. (2565). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 จังหวัดสุโขทัย. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ณัฐหทัย ชันนอก. (2559). ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชาท) สู่ความเป็นเลิศ. *การศึกษาค้นคว้าอิสระ หลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สุริยวิสาสน์.
- เบญจวรรณ นามะพันธ์. (2563). แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พิชัย เรืองดี. (2558). การศึกษาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ราชัญ วงศ์สอน. (2560). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนแม่สายประสิทธิ์ศาสตร์ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. *การศึกษาค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ศุภย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ. (2566). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่ทะลบ ประจำปีการศึกษา 2566*. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3.

- สาวิตรี บุญพันธุ์. (2563). แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิษฐ์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิษฐ์.
- สุพิดา ยอดประสิทธิ์. (2560). การศึกษาสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2565). รายงานการประกันคุณภาพภายนอก : ผลการประเมิน SAR ภายใต้สถานการณ์ COVID – 19 การศึกษาปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์ทางการเกษตรแห่งประเทศไทย.

การบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย

Development of General administration Management Model In The Digital Era
For Chiang Rai Special Education center

ภูวิศ แวนแจ้ Phuwit Wanjang
ธีระภัทร ประสมสุข Teerapat Prasomsuk
เสกชัย ชมบุญชู Sekchai Chompoonuch
จันทรราย ยมสูงเนิน Janchai Yomsungnern
มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
North-chiang mai university
G653302022@northcm.ac.th

Received 2024/03/26

Revised 2024/11/06

Accepted 2024/11/14

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาการบริหารงานบริหารทั่วไปในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบริหารทั่วไปในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย รูปแบบการวิจัยผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายและการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน และครู 60 คน รวมทั้งสิ้น 66 คน รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ที่เลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.10 และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1)การบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะงานธุรการและสารบรรณของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ควรเน้นการสร้างค่านิยมในการทำงานให้แก่เจ้าหน้าที่งานสารบรรณ รวมถึงงานสัมพันธ์ชุมชน วิเทศสัมพันธ์ และการระดมทรัพยากร นอกจากนี้โรงเรียนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและให้ความร่วมมือกันในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

คำสำคัญ : การบริหารงานทั่วไป, ยุคดิจิทัล, สถานศึกษา, สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.

Abstract

This research aims to 1) study the general administration in the digital age of educational institutions under the Office of Special Education Administration, Chiang Rai Province, 2) study the development guidelines for general administration in the digital age of educational institutions under the Office of Special Education Administration, Chiang Rai Province. The research design is a mixed-method study. The sample group obtained from simple random sampling and purposive selection are 6 educational institution administrators and 60 teachers, totaling 66 people, including 5 qualified persons who were specifically selected for interviews. The research instruments used in the study are questionnaires with a reliability of 0.10 and interview forms. The statistics used for data analysis are percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research results found that

1) General administration in the digital age of educational institutions under the Office of Special Education Administration, Chiang Rai Province, is at a high level overall.

2) The development guidelines for general administration in the digital age, especially clerical and secretarial work, of educational institutions under the Office of Special Education Administration should focus on creating work values for secretarial staff, including community relations and international relations. and resource mobilization. In addition, schools should participate in community development and cooperate in activities that benefit the community.

Keywords: General Administration, Digital Age, School, Office of Special Education Administration.

บทนำ

การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญซึ่งผู้บริหารมีบทบาทหลักในการจัดการทรัพยากร และทำงานร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีกลยุทธ์ ทักษะ และเทคนิคในการบริหารทั้ง 4 ด้านหลัก ได้แก่ กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคล และกลุ่มบริหารงานทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะด้านการบริหารงานทั่วไปที่ครอบคลุมการกำหนดนโยบาย การวางแผนกลยุทธ์ ระบบสารสนเทศ และการประเมินผลการบริหาร สถานศึกษา เนื่องจากการจัดการศึกษาในปัจจุบันต้องก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคดิจิทัล

ทักษะการบริหาร (Administrative Skills) จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารยุคใหม่ที่ต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ ซึ่งบทบาทของผู้นำได้เพิ่มความซับซ้อนและความสำคัญมากขึ้น ผู้นำในอนาคตจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และสมรรถนะใหม่ ๆ เพื่อสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับตนเองและองค์กร เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการแข่งขันในโลกยุคไร้พรมแดน" (ทองทิพภา วิริยพันธุ์, 2560 : ออนไลน์)

การบริหารงานทั่วไปมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนภารกิจหลักขององค์กรให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีบทบาทหลักในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน เช่น การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา งานธุรการ งานดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม รวมถึงการรับนักเรียนและกิจการนักเรียน แนวทางการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปจึงมีความสำคัญในการสร้างกระบวนการทำงานที่ดีและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การบริหารงานทั่วไปมีความยืดหยุ่น คล่องตัว สะดวก และรวดเร็ว ซึ่งจะนำไปสู่การบริหารที่มีประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์สูงสุด" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 : บทนำ)

การบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับสถานศึกษา และเป็นไปตามนโยบายของรัฐ ผู้บริหารต้องรับผิดชอบในการดำเนินงานทั่วไปในสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการศึกษารวมถึงการพัฒนาคุณภาพด้านบุคลากรผ่านการฝึกอบรม สัมมนา และการแก้ไขปัญหาด้านความปลอดภัยภายในสถานศึกษา การบริหารงานทั่วไปยังมีความสำคัญในการประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนการบริหารงานด้านอื่น ๆ ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยการอำนวยความสะดวกและให้บริการทางการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย" (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545 : ฉ)

โรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล, โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 62 จังหวัดเชียงราย, และศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย ซึ่งอยู่ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กำลังเผชิญปัญหาในการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัล ปัญหาหลักเกิดจากการขาดประสิทธิภาพในการใช้กระบวนการ PDCA ในการดำเนินภารกิจ โดยเฉพาะงานธุรการที่ยังขาดความสามารถในการศึกษา วิเคราะห์วางแผน และจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารงานของสถานศึกษา การจัดระบบงานสารบรรณยังไม่เหมาะสม ส่งผลให้การรับ-ส่ง การจัดเก็บ และการยืมเอกสารล่าช้า นอกจากนี้ งานสารสนเทศของโรงเรียนและงานสัมพันธ์ชุมชนยังประสบปัญหาในการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม หรือมูลนิธิต่าง ๆ งานวิเทศสัมพันธ์ขาดการประสานงานและความร่วมมือกับโครงการพัฒนาการศึกษาต่างประเทศ ทำให้บุคลากรและนักเรียนขาดโอกาสในการรับทุนสนับสนุน ส่วนงานระดมทรัพยากรยังขาดระบบการประสานและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนการจัดการศึกษา ทั้งจากภาครัฐ เอกชน และประชาชนในท้องถิ่น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องแนวการบริหารงานทั่วไป ในยุคดิจิทัลของสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษจังหวัดเชียงราย เพื่อนำข้อมูลไปใช้พัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาการบริหารงานบริหารทั่วไปในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย

2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบริหารทั่วไปในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานบริหารทั่วไปในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย รูปแบบการวิจัยผสมผสาน ตามโครงสร้างได้กำหนดให้มีฝ่ายหรืองานบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย รวม 13 ฝ่ายงาน ได้แก่ 1) งานแผนงานและสารสนเทศกลุ่มบริหารงานทั่วไป 2) งานธุรการและสารบรรณ 3) งานสารสนเทศและงานพัฒนาระบบ E-School Master 4) งานสวัสดิการ 5) งานสัมพันธ์ชุมชน วิเทศสัมพันธ์และระดมทรัพยากร 6) งานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 7) งานประชาสัมพันธ์ 8) งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 9) งานโสตทัศนูปกรณ์ 10) งานรักษาความปลอดภัย 11) งานยานพาหนะ 12) งานบริการและสุขภาพ 13) งานนิเทศ กำกับ ติดตาม สรุปผล และรายงานผล

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาจากตารางสังเคราะห์ตัวแปรการวิจัย ของ ฉัตรชัย ตันตรานนท์ (2562 : 145), รณกร ไข่นาค (2561 : 120), ทองทิพภา วิริยพันธุ์ (2560 : 98), สุวัฒน์ มุทเมธา (2545 : 128), อุทัย บุญประเสริฐ (2545 : 87), พิสมัย ถิระแก้ว (2541 : 164), ปรีชา คัมภีรปกรณ์ (2535 : 155), บราวน์ (1998 : 120), แคนโดลี และคนอื่นๆ (1992 : 146-147) โดยผู้วิจัยให้ความสนใจศึกษา 2 ตัวแปร ที่มีค่าความถี่สูง คือ 1) งานธุรการและสารบรรณ 2) งานสัมพันธ์ชุมชน วิเทศสัมพันธ์และระดมทรัพยากร ซึ่งได้กำหนดเป็นตัวแปรการวิจัยต่อไป

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารและครู ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงรายจาก 3 สถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย 6 คน ครูผู้สอนที่รับผิดชอบงานบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย จำนวนทั้งสิ้น 298 คน

กลุ่มตัวอย่าง โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) โดยการเทียบสัดส่วน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 6 คน และ ครู

60 คน รวมกลุ่มอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 66 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่ายและการเลือกแบบเจาะจง

ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานบริหารทั่วไป 2 คน รวมจำนวน 5 คน

เครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถามที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง และชื่อสถานที่ทำงาน

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย มี 2 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านงานธุรการและสารบรรณ 2. ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เข้ามาช่วยในการบริหารงาน ประกอบด้วย 1) P – Plan การวางแผน 2) D – Do การปฏิบัติ 3) C – Check การประเมิน 4) A – Act การปรับปรุงโดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert) โดยมีเกณฑ์การประเมินเป็นคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง	การปฏิบัติ	อยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง	การปฏิบัติ	อยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง	การปฏิบัติ	อยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง	การปฏิบัติ	อยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง	การปฏิบัติ	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย ,ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย , โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 62 จังหวัดเชียงราย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

แบบสอบถาม

1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการบริหรงานทั่วไปในยุคดิจิทัล เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือ

1.2 สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลต่างๆเพื่อกำหนดเป็นนิยามศัพท์เฉพาะ สร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เกี่ยวกับ การบริหารการบริหรงานทั่วไปในยุคดิจิทัล ให้ครอบคลุมเรื่องที่ศึกษา จากนั้นก็นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัยตรวจสอบการใช้สำนวนภาษา ความถูกต้อง ความครอบคลุมตามขอบเขต และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

1.3 นำแบบสอบถามที่ปรับตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงด้านเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายของการสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC)

1.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขจนมีความสมบูรณ์และมีความเหมาะสมไปทดลอง (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่เป็นกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียง กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน โดยนำไปทดลองใช้กับโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ แล้วนำไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) นำมาวิเคราะห์หาค่า อำนาจจำแนกรายข้อ (r) และความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.10

1.5 นำเครื่องมือที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการดำเนินงานวิจัย เพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข เพื่อจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

2.1 ศึกษา วิเคราะห์ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัล

2.2 นำประเด็นคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดจากแบบสอบถาม มากำหนดเป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้างข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัล

2.3 นำแบบบันทึกการสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาข้อมูลและข้อคำถาม ปรับปรุงแก้ไขแบบบันทึกการสนทนากลุ่มตามความเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษา จัดพิมพ์แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และนำไปใช้เก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ( ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารงานบริหารทั่วไปในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้านดังนี้

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย

การบริหารงานทั่วไป	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านงานธุรการ สารบรรณ	4.35	.70	มาก
2. ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน วิเทศสัมพันธ์และระดมทรัพยากร	4.32	.69	มาก
รวม	4.34	.70	มาก

จากตาราง 1 พบว่าการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านนี้ ด้านงานธุรการ สารบรรณ อยู่ในระดับมาก ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน วิเทศสัมพันธ์และระดมทรัพยากร อยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบริหารทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย

งานธุรการและสารบรรณ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ควรมีการสร้างค่านิยมในการทำงานโดยเน้นให้เจ้าหน้าที่งานสารบรรณมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติและพัฒนางานของตนอยู่เสมออย่ายึดไมตรีที่เป็นมิตรและเต็มใจให้คำปรึกษาเกี่ยวกับงานที่เกี่ยวข้อง มีการจัดทำระบบจัดทำทะเบียนรับ-ส่งหนังสือให้เป็นปัจจุบันและมีความรวดเร็วในการทำงานรวมถึงมีระบบการสื่อสารหรือกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับงานสารบรรณให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบอย่างต่อเนื่อง และควรมีการจัดระบบการเก็บเอกสารและการค้นหาข้อมูลที่ทันสมัย

งานสัมพันธ์ชุมชน วิเทศสัมพันธ์และระดมทรัพยากร ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โรงเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือกัน พัฒนาชุมชน ที่เป็นประโยชน์ ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและโรงเรียนได้มีส่วนร่วมรับรู้และแก้ไขปัญหาซึ่งกันและกัน และเสริมสร้างโรงเรียนและชุมชนให้เหมาะสมกับสภาพแห่งความเปลี่ยนแปลงของสังคมหรือชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารงานบริหารทั่วไปในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย อภิปรายผล ดังนี้

ด้านงานธุรการ สารบรรณ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานธุรการ มีการ ศึกษา วิเคราะห์ วางแผนจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและการบริหารงานของสถานศึกษา ให้สามารถดำเนินงานตามภารกิจ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ, ประสานงานกับกลุ่มอื่นในสถานศึกษา ใน

งานธุรการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของกลุ่มงาน และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ผลสำเร็จที่คาดหวัง การปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา เป็นระบบ คล่องตัว รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ มีการทำสำเนาเอกสารอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพและเป็น เพราะเจ้าหน้าทีผู้ปฏิบัติงาน งานสารบรรณ มีการพิมพ์ และจัดบันทึกเอกสารอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ ได้ตอบหนังสือการส่งเอกสารหรือสื่อข้อความที่สะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ และการทำลายเอกสารอย่างเป็นระบบ ที่สะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ การบริหารงานเอกสารโดยภาพรวมอย่างเป็นระบบ ที่สะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ มีการศึกษาวิเคราะห์สภาพของสถานศึกษา และออกแบบระบบงานสารบรรณให้เหมาะสม และสอดคล้องกับระบบงานสารบรรณของสถานศึกษา และการบริหารงานเอกสารโดยภาพรวมอย่างเป็นระบบที่สะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชรินทร์ แสงแสง (2561 : 99-101) ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนวัดโนทัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่. ผลการศึกษา พบว่าปัญหาของการบริหารงานทั่วไป โดยรวมทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยปัญหาที่มีความเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการขอโอนและขอเปลี่ยนแปลงการบริหารงานทั่วไปที่ได้รับจัดสรร รองลงมาคือด้านการรายงานผลการเบิกจ่ายการบริหารงานทั่วไป ส่วนปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้การบริหารงานทั่วไป แนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนวัดโนทัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ ที่สำคัญคือ ควรพิจารณาให้การบริหารงานทั่วไปกับโครงการที่สำคัญและสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน (SWOT ANALYSIS) และนำเทคโนโลยีมาใช้รายงานผล ส่วนผลการตรวจสอบแนวทางการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนวัดโนทัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ มีความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และความเหมาะสม ในระดับมาก

ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน วิเทศสัมพันธ์และระดมทรัพยากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็น เพราะเจ้าหน้าทีผู้ปฏิบัติงาน การให้บริการชุมชน มีการ บริการข่าวสารเพื่อพัฒนาคุณภาพ ชีวิตในชุมชน สนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนร่วม พัฒนาชุมชน เช่น พานักเรียนไปทำ ความสะอาดวัด ร่วมจัดกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีกับชุมชน ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนบริการ ด้านวิชาการแก่ชุมชน เปิดบริการห้องสมุดของโรงเรียนเป็น แหล่งเรียนรู้ของชุมชน เป็น เพราะเจ้าหน้าทีผู้ปฏิบัติงาน การขอความช่วยเหลือสนับสนุนจาก ชุมชน มีการ ขอความร่วมมือด้านทรัพยากรจาก ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา ของโรงเรียน และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนางานประจำปีของโรงเรียน เชิญผู้ปกครองหรือภูมิปัญญา ท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรแก่นักเรียน เป็น เพราะเจ้าหน้าทีผู้ปฏิบัติงาน การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ มีการ ประสานงานกับกลุ่มโรงเรียนเพื่อ พัฒนางานทางด้านวิชาการอย่าง ต่อเนื่อง และส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกิจกรรมวัน สำคัญทางศาสนา วัฒนธรรมและ ประเพณีท้องถิ่นที่ชุมชนและหน่วยงาน

อื่นๆจัดขึ้น ส่งเสริมสนับสนุนให้ครู อาจารย์ เป็นวิทยากรในการประชุมอบรม สัมมนาทางวิชาการแก่ชุมชนและ หน่วยงานอื่น ๆ และเชิญวิทยากรจากสถาบันต่างๆมาบรรยาย ให้ความรู้แก่ครูหรือนักเรียนตามความ เหมาะสม เป็นเพราะว่า เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน งานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย แผนพัฒนาของสถานศึกษาและให้ความเห็นชอบ แผนปฏิบัติการประจำปี จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อยภาค เรียนละ 2 ครั้ง เป็นเพราะว่า เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน การจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือ มูลนิธิฯ มีการ สนับสนุน และให้ความสะดวกใน การปฏิบัติงานของกลุ่ม ชมรม สมาคมต่าง ๆ ให้กลุ่ม ชมรม และสมาคมต่างๆ มี ส่วนช่วยเหลือส่งเสริม และให้ความ ร่วมมือในด้านต่าง ๆ แก่โรงเรียน เป็นเพราะว่า เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน การประชาสัมพันธ์โรงเรียน มีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรใน โรงเรียนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารใน ชุมชนที่ถูกต้องเป็นปัจจุบัน ประชุมผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานเพื่อรายงานผลการปฏิบัติงานของ โรงเรียน เป็นเพราะว่า เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน งานวิเทศสัมพันธ์ มีการ พัฒนาภายใต้ความร่วมมือกับต่างประเทศ มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารและสารสนเทศเป็นปัจจุบัน เป็นเพราะว่า เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน การระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการศึกษา มีการ ติดตาม ประเมินผล และสรุปรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อกำหนดแผนและดำเนินงานในการระดมทรัพยากรจากแหล่งสนับสนุน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รักษณาสี สุริหาร (2563 : 32) ศึกษาเรื่อง สภาพและประสิทธิผลการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า แนวทางยกระดับประสิทธิผลการบริหารงานทั่วไปโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 มี 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการจัดทำแผนการบริหารงานทั่วไป ควรมีการวิเคราะห์สภาพของโรงเรียนด้วยการ SWOT Analysis กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ ผลผลิต ผลลัพธ์ และตัวชี้วัดอย่างชัดเจน 2) ด้านการรายงานผลการดำเนินการ ควรมีรูปแบบที่ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ การบริหารงานทั่วไปที่ได้รับปัญหา อุปสรรค และผลการดำเนินงาน 3) ด้านการตรวจสอบภายใน ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายในของโรงเรียน ใช้หลักการมีส่วนร่วม มีความโปร่งใส มีหลักฐานตรวจสอบได้ และ 4) ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบริหารทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย พบว่า แนวทางการพัฒนางานธุรการและสารบรรณ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ คือ โรงเรียนควรมีการสร้างค่านิยมในการทำงานให้แก่เจ้าหน้าที่งานสารบรรณ เป็นเพราะว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่งานสารบรรณควรต้องมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติและพัฒนางานของตนอยู่เสมอ มี อริยาไยไมตรีที่เป็นมิตรและเต็มใจให้คำปรึกษาเกี่ยวกับงานที่เกี่ยวข้อง มีการจัดทำระบบจัดทำทะเบียนรับ-ส่งหนังสือให้เป็นปัจจุบันและมีความรวดเร็วในการทำงานรวมถึงมีระบบการสื่อสารหรือ

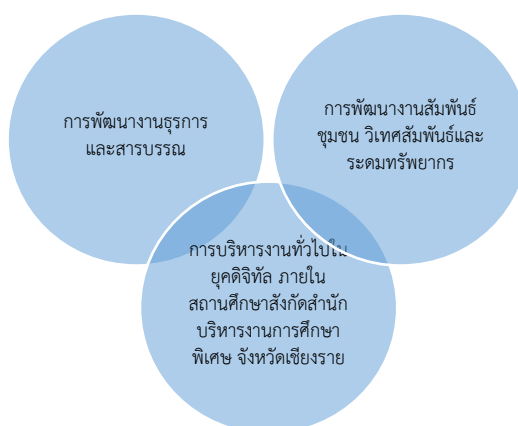
กิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับงานสารบรรณให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบอย่างต่อเนื่อง และควรมีการจัดระบบการเก็บเอกสารและการค้นหาข้อมูลที่ทันสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญพรรณ บางอร (2562 : 63) ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการระบบบริหารงานการบริการงานทั่วไปของโรงเรียนสบเมยวิทยา อําเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จากผลการศึกษาดังกล่าว พบว่างานตามขอบข่าย ที่เป็นงานหลักของกลุ่มบริหารงานการบริการงานทั่วไป มีปัญหาในระดับที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งหากพัฒนาในงานใดงานหนึ่งหรือเรื่องใดจะทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาได้เนื่องจากทุกงาน มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์จึงต้องจัดทำแนวทางที่สามารถแก้ปัญหาได้ทั้งระบบ เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความคล่องตัวและเป็นไปตามความต้องการของผู้ใช้โดยสอดคล้องกับระเบียบการที่บังคับอยู่ สำหรับแนวทางการบริหารจัดการระบบบริหารงานการบริการงานทั่วไปพบว่าการบริหาร จัดการระบบบริหารงานการบริการงานทั่วไปโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA มีความเหมาะสม เป็นไปตามระเบียบการบริหารงานตามระเบียบกระทรวงการคลัง พ.ศ.2560 ทั้งนี้ยังเป็นแนวทางที่ระบุขั้นตอน การดำเนินงานที่เป็นลำดับขั้นตอน ค่อนข้างชัดเจน มีรายละเอียดครบถ้วน ง่ายต่อการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบ และครอบคลุมขอบข่ายงานตามโครงสร้างการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน สบเมยวิทยา แต่รูปแบบดังกล่าวควรมีการจัดทำ เป็นรูปเล่ม หรือคู่มือให้กับผู้ปฏิบัติงานหรือ ผู้รับผิดชอบโครงการโดยแนบตัวอย่างแบบฟอร์มที่ต้องใช้ทุกอย่างเข้าไปด้วยเพื่อความชัดเจน เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานหรือผู้รับผิดชอบโครงการ ไม่ใช่ผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มบริหารงานการบริการงานทั่วไป อาจจะมองภาพไม่ออก หรือไม่เข้าใจในหลักการ รายละเอียด ของเอกสารบางอย่าง ทั้งนี้ควรมีการประชุมชี้แจงเพื่ออธิบายขั้นตอนตามแนวทางการบริหารจัดการระบบบริหารงานการบริการงานทั่วไปของ โรงเรียนสบเมยวิทยาก่อนเริ่มใช้แนวทางดังกล่าวเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้รับผิดชอบโครงการ มีความเข้าใจที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมยังได้เสนอแนะให้มีการอัปเดต เอกสารต่าง ๆ บนเว็บไซต์โรงเรียน โดยแนบระเบียบการใช้จ่ายที่ถูกต้องด้วย เพื่อความสะดวกในการใช้งาน และเป็นแนวทางให้กับโรงเรียนอื่นสนใจ

แนวทางการพัฒนางานสัมพันธ์ชุมชน วิเทศสัมพันธ์และระดมทรัพยากร ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ คือ โรงเรียนควรมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือกันพัฒนาชุมชนที่เป็นประโยชน์ เป็นเพราะว่า ควรต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนและโรงเรียนได้มีส่วนร่วมรับรู้และแก้ไขปัญหาซึ่งกันและกัน และเสริมสร้างโรงเรียนและชุมชนให้เหมาะสมกับสภาพแห่งความเปลี่ยนแปลงของสังคมหรือชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รักษาสิริ สุริหาร (2563 : 16) ศึกษาเรื่อง สภาพและประสิทธิผลการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า แนวทางยกระดับประสิทธิผลการบริหารงานทั่วไปโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 มี 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการจัดทำแผนการบริหารงานทั่วไป ควรมีการวิเคราะห์สถานภาพของโรงเรียนด้วยการ SWOT Analysis กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ ผลผลิต ผลลัพธ์ และตัวชี้วัดอย่างชัดเจน 2) ด้านการรายงานผลการดำเนินการ

ควรมีรูปแบบที่ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ การบริหารงานทั่วไปที่ได้รับปัญหา อุปสรรค และผลการดำเนินงาน 3) ด้านการตรวจสอบภายใน ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายในของโรงเรียน ใช้หลักการการมีส่วนร่วม มีความโปร่งใส มีหลักฐานตรวจสอบได้ และ 4) ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษา ควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัย การบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัล ภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้สังเคราะห์สรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 การบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัล ภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย

การพัฒนางานธุรการและสารบรรณควรเน้นการสร้างค่านิยมในการทำงานให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อให้พวกเขามีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีอริยาไยไมตรีที่ดี มีความเต็มใจให้คำปรึกษาเกี่ยวกับงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดทำระบบทะเบียนรับ-ส่งหนังสือที่ทันสมัยและรวดเร็ว รวมถึงระบบการสื่อสารหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานสารบรรณ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบข้อมูลอย่างต่อเนื่อง การจัดระบบเก็บเอกสารและการค้นหาข้อมูลควรมีความทันสมัยและเป็นระเบียบ เจ้าหน้าที่งานสารบรรณควรมีความสามารถในการพิมพ์และจัดบันทึกเอกสารอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ รวมถึงการโต้ตอบและส่งเอกสารอย่างสะดวกและรวดเร็ว อีกทั้งควรมีระบบการทำลายเอกสารที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การบริหารจัดการเอกสารเป็นไปอย่างมีระบบ

การพัฒนางานสัมพันธ์ชุมชน วิเทศสัมพันธ์ และการระดมทรัพยากร ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนอย่างเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการขอความช่วยเหลือและสนับสนุนด้านทรัพยากรจากท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาของโรงเรียน

รวมถึงการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาประจำปีของโรงเรียน การเชิญผู้ปกครองหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรแก่นักเรียนเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ดี นอกจากนี้ ควรมีการประสานงานระหว่างโรงเรียนเพื่อพัฒนางานวิชาการอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมสำคัญทางศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่นที่จัดขึ้นโดยชุมชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ การส่งเสริมให้ครูและอาจารย์เป็นวิทยากรในการประชุมต่าง ๆ จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนได้ดียิ่งขึ้น

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ได้รวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย ข้อมูลนำไปใช้ในการสร้างระบบเพื่อพัฒนาองค์กรให้ดำเนินงานอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการกำหนดนโยบายและแผนที่เหมาะสม เพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จในอนาคต

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) สถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย ผู้บริหารการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดทำแผนงานโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับด้านงานธุรการ สารบรรณ ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน วิเทศสัมพันธ์และระดมทรัพยากร

2) สถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย ผู้บริหารสถานศึกษาครูและบุคลากรทางการศึกษาควรพัฒนาตนเองและมีส่วนร่วมปฏิบัติ ด้านงานธุรการ สารบรรณ ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน วิเทศสัมพันธ์และระดมทรัพยากร

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงราย

References

- ฉัตรชัย ตันตรานนท์. (2562). *การศึกษาแนวทางการพัฒนางานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*.
- ทองทิพภา วิริยะพันธุ์. (2560). *การบริหารทีมงานและการแก้ปัญหา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- ปรีชา คัมภีร์ปกรณ. (2535). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน: เอกสารการสอนชุดวิชาโรงเรียนกับชุมชน*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิสมัย ถิณะแก้ว. (2541). *หลักสูตรประถมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- รณกร ไช่นาค. (2562). "แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา."

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). *แนวทางการบริหารและจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานฯ.

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554).

แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุวัฒน์ มุทธเมธา. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: พีระพัฒนา.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2545). *การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management)*.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

การพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน Model Development of an Internal Quality Assurance System of Wat Chiang Yuen Municipal School

เสรี ปินชัย Seri Pinchai

ชาลี ภัคดี Chalee Pakdee

พระมหาสกุล มหาวิโร, ผศ.ดร. Phramaha Sakun Mahaviro, Asst. Prof. Dr.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

seri.p1826@gmail.com

Received 2024/04/02

Revised 2024/05/26

Accepted 2024/05/26

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน การวิจัยและพัฒนา (R&D) กลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น จำนวน 45 คน เครื่องมือได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ และแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอผลโดยพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

1) บุคลากรทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการประกันคุณภาพการศึกษา มีการแต่งตั้งคณะทำงาน มีการกำหนดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา แต่ยังคงขาดการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการที่ชัดเจน

2) การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน 6 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาและเตรียมการ 2) การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา 3) การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ 4) การตรวจสอบ และทบทวน 5) การพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐาน 6) การเตรียมการรับการประเมินจากองค์กรภายนอก

3) ผลการนำรูปแบบระบบการประกันคุณภาพภายในไปใช้ทั้ง 6 ด้าน ครูทุกคนมีความมั่นใจมากขึ้น ได้รับการนิเทศอย่างต่อเนื่อง มีความมั่นใจมีความพร้อมให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

4) ผลการประเมินความพึงพอใจของการพัฒนารูปแบบระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วน

เกี่ยวข้องที่มีต่อกระบวนการพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียง
ยืน จำแนกตามรายด้าน พบว่าโดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, ระบบประกันคุณภาพภายใน, โรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน.

Abstract

This research aimed to develop the model for an internal quality assurance system of Wat Chiang Yuen Municipality School. This study was a research and development (R&D), the target group totaled 45 people. Research tools included observations, interviews, quizzes and questionnaire by collecting both quantitative and qualitative data. Statistics used in data analysis, including content analysis, mean, and standard deviation and presentation the results by description.

The research results indicated that

1) All personnel had knowledge, understanding and realizing the importance and necessity of educational quality assurance by having appointment of working group, determination of the educational quality assurance, but there was still a lack of clear participation in every system.

2) The model development of an internal quality assurance of Wat Chiang Yuen Municipal School consisted of 6 steps as follows: 1) study and preparation 2) educational quality assurance planning 3) implementing the educational quality assurance plan 4) Check and review 5) Development and improvement of standards 6) Preparation for evaluation from external organizations.

3) As a result of using the internal quality assurance system model on all 6 aspects, all teachers had more confidence, received continuous supervision, confident and ready for the Office of Standards Certification and Educational Quality Assessment.

4) The satisfaction assessment results of the development model of the internal quality assurance system of Wat Chiang Yuen Municipal School found that the mean and standard deviation of satisfaction of those involved with the process of developing the internal quality insurance system model of Wat Chiang Yuen Municipal School classified by aspect, it was found that overall there was the highest level of satisfaction.

Keywords: Model development, Internal Quality Assurance System, Wat Chiang Yuen Municipality School.

บทนำ

การจัดการศึกษาของประเทศไทยที่ผ่านมา (ช่วงปี พ.ศ. 2552 – 2559) พบว่าประเทศไทยประสบความสำเร็จหลายด้าน และยังมีหลายด้านที่เป็นปัญหาเช่นกัน เช่น ด้านโอกาสทางการศึกษา ถึงแม้ว่ารัฐมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนโอกาสทางการศึกษาค่อนข้างมาก ส่งผลให้ประชากรในวัยเรียนรวมทั้งเด็กด้อยโอกาสและผู้มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้น แต่ยังเข้าเรียนได้ไม่ครบทุกคนและมีปัญหาการออกกลางคันอยู่บ้าง ด้านคุณภาพการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาก และต่ำกว่าหลายประเทศในแถบเอเชียและด้านประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษานับเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบการจัดการที่ต้องได้รับการปรับปรุง เพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาและลดภาระงบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการศึกษา ซึ่งได้รับค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ แต่ใช้จ่ายเพื่อพัฒนาผู้เรียน พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาครูค่อนข้างน้อย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560:8) นอกจากนี้ยังพบว่าการประเมินคุณภาพการศึกษา ยังไม่สะท้อนผลการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง เป็นการประเมินที่เน้นเอกสาร และรายงานทำให้เป็นการเพิ่มภาระให้กับสถานศึกษาและครู ควรให้ความสำคัญกับการประเมินเพื่อพัฒนาการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ การประเมินการทำงานจากสภาพจริง เน้นที่ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีกลไกการปฏิบัติที่เอื้อต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับและเกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (นภาพร ศรีฤทธิ์, 2565 : 249) ดังนั้น การที่สถานศึกษาต้องให้ความเชื่อมั่นต่อสังคมว่าจะจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้จะเป็นหลักประกันว่า ผู้รับบริการจะได้รับสิ่งที่ดีที่สุดตามมาตรฐานที่กำหนดซึ่งก็คือ การประกันคุณภาพและมีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ กระบวนการพัฒนาคุณภาพต้องอาศัยระบบประกันคุณภาพเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษานั้นเอง (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2563) โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษานั้นมีปัจจัยที่หลากหลายภายใต้เครื่องมือที่ใช้ในการขับเคลื่อนที่ชัดเจนเหมาะสม ซึ่งคุณภาพการศึกษาสามารถสะท้อนผ่านการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษานั้น ๆ จึงต้องมีการบริหารจัดการให้เกิดการมีส่วนร่วมในการทำในสถานศึกษาเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนเป็นเจ้าของระบบร่วมรับรู้ยอมรับและลงมือทำงานตามขั้นตอน ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมดำเนินและเกิดทีมที่เข้มแข็ง (ไพรวล จันทรัตน์, 2552 : 3)

สำหรับระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน จังหวัดเชียงใหม่มีกรอบการดำเนินการดังนี้ คือ 1) จัดระบบโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียน ให้รับรองการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2) กำหนดเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ของกระทรวง เป้าหมาย ความสำเร็จขององค์กร

หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา 3) วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา 4) ดำเนินงานการพัฒนาตามแผนและติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง 5) ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานในการปรับปรุงและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา 6) ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ 7) ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา และประเมินคุณภาพการศึกษาในการประเมินการศึกษา เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้บริหารต้องเอาใจใส่ ตรวจสอบ กำกับและติดตามงานบริหารทุกงาน โดยความร่วมมือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความชัดเจน และปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553 ให้ครบถ้วน ครุควรพัฒนาตนเองด้านวิธีการที่หลากหลาย สถานศึกษาควรกระตุ้น ส่งเสริมให้คณะครูทุกคนเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อจัดทำวิจัยในชั้นเรียนหรือวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ตามสภาพปัญหาของแต่ละชั้นเรียน ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

จากความสำคัญของการดำเนินการประกันคุณภาพของสถานศึกษาและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้น จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะรองผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการสถานศึกษาทุกด้าน มีความรับผิดชอบโดยตรงต่อการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน ร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความสนใจต่อการพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเพื่อดำเนินการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงานด้านการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ด้านการปรับปรุง การดำเนินงาน เพื่อยกระดับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างเต็มศักยภาพ ตลอดจนให้ประสบความสำเร็จ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนอย่างแท้จริงสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และกำหนดกรอบกิจกรรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน
- 2) เพื่อพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน

3) เพื่อนำรูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืนไปใช้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของ โรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน

4) เพื่อประเมินความพึงพอใจของการพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Research and Development; R&D) โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

กลุ่มเป้าหมายเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน ครูข่ายผู้ปกครอง จำนวน 9 คน พนักงานครูและบุคลากรโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน จำนวน 27 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 45 คน

เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ 1.แบบสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามแบบไม่มีโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน 2.แบบบันทึกการประชุม ได้แก่ แบบบันทึกผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมของการพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน 3. แบบทดสอบ ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในรูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน 4.แบบสอบถามกระบวนการพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน ด้วยการ SWOT, FOCUS GROUP และ 5.แบบประเมินความพึงพอใจของ การพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของ โรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การศึกษาแนวทฤษฎีจากตำรา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จากนั้นนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้รับมาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายเปิด โดยกำหนดโครงสร้างคำถาม 6 ด้าน ได้แก่ การศึกษาและเตรียมการ การวางแผน การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ การพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐาน และการเตรียมการรับการประเมินจากองค์กรภายนอก เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบปรับปรุงคัดเลือกให้เหมาะสม และวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยใช้สูตร IOC พบว่าแบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติที่ใช้ ได้แก่ การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบทดสอบ การหาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ร้อยละส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในส่วนข้อมูลคุณภาพวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน ด้วยการวิจัยและพัฒนาประกอบด้วย 4 ประเด็นโดยแสดงผลได้ตามลำดับ ดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและกำหนดกรอบกิจกรรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน พบว่า 1) ไม่มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพของงาน 2) ไม่มีผลสรุปความสำเร็จตามเป้าหมายทั้งในระดับหน่วยงานและระดับแผนพัฒนา 3) ไม่มีผลการประเมินความสำเร็จตามเป้าหมายของการดำเนินงาน และ 4) ไม่มีการจัดทำฐานข้อมูล เครื่องมือสำหรับการประเมินความสำเร็จ ทั้งด้านผู้เรียนด้านครูและด้านผู้บริหาร จากการสังเกตสัมภาษณ์การสอบถาม และการสำรวจ ปรากฏผลตามกรอบการศึกษา คือ บุคลากรทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการประกันคุณภาพการศึกษาได้ข้อมูลในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพ มีการแต่งตั้งคณะทำงาน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เสียสละ ททุ่มเททั้งแรงกายแรงใจและเวลา ในการร่วมมือกันทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน 6 ขั้นตอน 1) การศึกษาและเตรียมการ คือ การฝึกอบรมสร้างความรู้ ความเข้าใจ การยอมรับและการตระหนักในคุณค่าความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา 2) การวางแผนด้วย ประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษา การจัดทำมาตรฐานคุณภาพการศึกษา การจัดทำธรรมนูญโรงเรียนการจัดทำแผนปฏิบัติการ และการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของหมวดฝ่ายและรายบุคคล 3) การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ การประชุมชี้แจงและการมอบหมายหน้าที่ การพัฒนาบุคลากร การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและนิเทศ กำกับติดตามประเมินผล 4) การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เป็นขั้นการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย ขั้นเตรียมการ ขั้นตรวจสอบ ขั้นสรุปและขั้นรายงานประกอบด้วยการประชุมกำกับติดตามและประเมินผลโดยมีเป้าหมาย 5) การพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐาน เป็นขั้นตอนการพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานตัวบ่งชี้ และมาตรฐานการปฏิบัติงาน ที่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนปฏิบัติงานและตามบทบาทหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย และ 6) การเตรียมการรับการประเมินจากองค์กรภายนอกเป็นขั้นตอนที่มีการเตรียมการ 3 ด้าน คือ การสร้างความเข้าใจให้กับครูและบุคลากร และการเตรียมการด้านเอกสารกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาการ คือ การนิเทศ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การนำรูปแบบระบบการประกันคุณภาพภายในไปใช้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน พบว่า 1) ด้านการศึกษาและการเตรียมการ ใช้กิจกรรมการดำเนินงาน การทำกิจกรรม การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ การวางแผนในการจัดการเรียนรู้ การเตรียมความพร้อมเพื่อการพัฒนา

ผลงานเข้าสู่การเลื่อนตำแหน่ง หรือเลื่อนให้ได้รับวิทยฐานะต่าง ๆ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงาน ตลอดทั้งสร้างสื่อ คู่มือการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 2) ด้านการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา การประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันวางแผนการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน มีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานและสารสนเทศให้ครบทุกด้านและเป็นปัจจุบันได้ เอกสารมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการของโรงเรียน มาตรฐานการปฏิบัติงานของแต่ละหมวด แต่ละฝ่ายที่ปรับปรุงจากฉบับเดิมให้มีความทันสมัย 3) ด้านการนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ (1) ผลการดำเนินการประชุม ผู้เข้าร่วมประชุม มีความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองดี การมีส่วนร่วมจะช่วยให้พัฒนาโรงเรียนได้ดีขึ้น (2) การมอบหมายงาน มีการประชุมมอบหมายงานโดยมีเป้าหมายเพื่อให้กลุ่มบุคลากรทุกคนรับผิดชอบภาระงานตามความรู้ความสามารถ เมื่อบุคลากรทุกคนได้เข้าใจในภาระงานบทบาทหน้าที่ และขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา 4) ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา พบว่า ครูและนักเรียนได้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และได้ให้ข้อตกลงพร้อมกันในการดำเนินงานแก้ปัญหาจะไม่หยุดชะงัก ผู้อำนวยการสถานศึกษาให้ขวัญและกำลังใจในการทำงานแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาและเชื่อมั่นว่าทุกปัญหาจะต้องได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นได้ 5) ด้านการพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานการศึกษา พบว่า มาตรฐานด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวิจัยและนวัตกรรมของครูและนักเรียนที่ประชุมตกลงกันว่าในสภาพของการเปลี่ยนแปลงสังคมและวิทยาการด้านต่าง ๆ ครูควรปรับเปลี่ยนวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ ครูต้องเปลี่ยนแปลงตนเองในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และ 6) ด้านการเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก พบว่า ทำให้ครูให้ความร่วมมือในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามากขึ้น มีความชัดเจนมากขึ้นในการจัดเตรียมเอกสาร ข้อมูลสารสนเทศและร่องรอยการปฏิบัติงาน ครูมีผลงานที่สะท้อนผลการนิเทศได้ในระดับดี และจากการดำเนินงานที่ผ่านมาทำให้มีความมั่นใจมีความพร้อมให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เข้าประเมินคุณภาพภายนอก

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของการพัฒนารูปแบบระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อกระบวนการพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน จำแนกตามรายด้าน พบว่าโดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนำแผนการประกันคุณภาพภายในไปใช้ การพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานการศึกษา ด้านการตรวจสอบทบทวนคุณภาพภายในของสถานศึกษา ด้านการเตรียมการประเมินจากองค์กรภายนอกด้านการวางแผนการประกันคุณภาพภายในไปใช้ และด้านการศึกษาและเตรียมการตามลำดับ และระดับการมีส่วนร่วมของผลการประเมินความพึงพอใจของ

การพัฒนาแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน เปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาผู้รอบแบบสอบถาม จำนวน 27 คน พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน ของบุคลากรก่อนมีการพัฒนานั้น บุคลากรมีความพึงพอใจ ระดับปานกลาง หลังพัฒนามีความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนาแบบระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืนมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและกำหนดกรอบกิจกรรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพภายใน ไม่มีผลการประเมินความสำเร็จตามเป้าหมายของการดำเนินงาน ไม่มีการจัดทำฐานข้อมูล เครื่องมือสำหรับการประเมินความสำเร็จ ทั้งด้านผู้เรียน ด้านครูและด้านผู้บริหาร ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งโดยมีผลการประเมินคุณภาพภายในที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม และมีการกำหนดวิธีการดำเนินงานกิจกรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสอดคล้องกับผลสรุปการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2557 : 32) พบว่า โรงเรียนพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน มีผลการประเมินอิงเกณฑ์ระดับคุณภาพดี แต่การพัฒนาตามข้อเสนอแนะไม่เป็นระบบ จึงไม่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมีความตระหนักชัดเจน แต่ความพยายามในการปฏิบัติไม่เป็นตามเกณฑ์ และไม่บรรลุมาตรฐาน เป้าหมายตามแผน ส่งผลให้ผลการประเมินอิงสถานศึกษา มีระดับคุณภาพ ปรับปรุงสอดคล้องกับปีพ.ศ. 2559) พบว่า การดำเนินงานตามข้อปฏิบัติของตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพ ระดับการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานีศึกษา จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุตามข้อปฏิบัติของตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพระดับการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานีศึกษา จังหวัดเพชรบุรี มี 8 แนวทาง ดังนี้ 1) บริหารสถานศึกษาด้วยวงจรบริหารคุณภาพ 2) เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา 3) สนับสนุนให้ครูได้พัฒนาความสามารถของตนเอง 4) พัฒนาระบบการนิเทศภายใน 5) สร้างวัฒนธรรมที่ดีขององค์กร 6) จัดอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา 7) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และ 8) พัฒนาครูให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับสุพรรณรดี ศรีปัดเนตร (2563) พบว่า สถานศึกษาต้องวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา อุปสรรคของโรงเรียนโดยใช้มาตรฐานและตัวชี้วัดของสถานศึกษาและของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งการพัฒนาในแต่ละด้านต้องกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของแต่ละกิจกรรมในการพัฒนาระบบประกัน

คุณภาพภายในสถานศึกษา มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ โดยต้องกำหนดปฏิทินและเครื่องมือในการตรวจสอบการดำเนินงานให้ถูกต้องและชัดเจนตามมาตรฐานที่กำหนดสอดคล้องกับนวัตกรรมดี ชุมเดือน (2565) พบว่า ปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การติดตามผลการดำเนินงาน, การส่งรายงานการประเมิน, และดำเนินการตามแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน สำหรับรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน พบว่า จากผลการพัฒนารูปแบบระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาล วัดเชียงยืนที่พบว่าประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ การศึกษาและเตรียมการ การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ การตรวจสอบ และ ทบทวนคุณภาพการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐาน และการเตรียมการรับการประเมินจากองค์กรภายนอก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืนมีผู้บริหารและบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ เข้าใจการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้รับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา โดยผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็นระบบ สร้างวัฒนธรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีกับองค์กร เข้าใจบริบทของสถานศึกษา รับฟังความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ ร่วมกันเสนอแนะ กำหนดการแนวทางพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้มาตรฐานตัวบ่งชี้เป็นหลัก เพื่อกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ (2556) พบว่าโมเดลของระบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีความเหมาะสม สอดคล้องกับชนิตา พลายแก้ว (2562) พบว่า 1) ระดับทักษะการบริหารอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวม และรายด้าน ประกอบด้วยทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านการประเมินผล ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านการเป็นผู้นำทักษะด้านการศึกษา ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ตามลำดับ 2)ระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพ อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย ด้านคุณภาพของผู้เรียน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการและด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 ผลการนำรูปแบบระบบการประกันคุณภาพภายในไปใช้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของ โรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน พบว่า จากการใช้แนวทางการอบรมเชิงปฏิบัติการ ผลการดำเนินการฝึกอบรมการศึกษา และการเตรียมการประกันคุณภาพ มีผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม จำนวน 27 คน เป็นบุคลากรโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน โดยจัดการฝึกอบรมที่ห้องโสตทัศนศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน บุคลากรเข้าร่วมได้รับความรู้จากวิทยากรและแนวคิดรูปแบบวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา บุคลากรทุกคนตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา มีความเข้าใจในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรที่ได้รับ

การอบรมมีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาเพิ่มมากขึ้น รวมถึงอาจเป็นเพราะครูมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างเกิดประสิทธิผล และมีความเข้าใจในการดำเนินให้ตรงตามมาตรฐานของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง ครูส่งเสริมการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน พุดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้เรียน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับผลการวิจัยสุพัตรา แซ่ซิ่น (2566) พบว่า 1)ระดับปัจจัยของโรงเรียนระดับยอดเยี่ยมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านผู้บริหาร และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามลำดับ 2) ระดับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนระดับยอดเยี่ยมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3)ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนระดับยอดเยี่ยมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ได้แก่ ปัจจัยด้านครูและด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001สอดคล้องกับผลการวิจัยของสาวิตรี ไชยสมบัติ (2552) พบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยใช้กลยุทธ์ประชุมเชิงปฏิบัติการ การมอบหมายงาน การกำกับติดตามและประเมินผล ทำให้โรงเรียนมีการประชุมคุณภาพการศึกษาทุกด้าน ซึ่งครอบคลุมมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)สอดคล้องกับบุปผา ทองน้อย (2557) พบว่า 1)รูปแบบการบริหารจัดการสู่งานประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนดำเนินการพัฒนาโดยยึดกระบวนการตามวงจร PDCA นำมาประยุกต์ใหม่ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ความเป็นมา แนวคิด หลักการ ความรู้และความเข้าใจของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและผลการประเมินความพึงพอใจของบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องที่นำรูปแบบการบริหารจัดการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ไปทดลองใช้พบว่าอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของบุคลากรต่อผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของ โรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน พบว่า จากผลการศึกษาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบระบบการประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน จำแนกตามรายด้าน ที่พบว่าโดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสอดคล้องกับสุวรรณี พุ่มแห้ว (2562) พบว่า รูปแบบการบริหารการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีหน้าที่หลักในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพเพื่อออกไปรับใช้สังคม การนำระบบประกันคุณภาพภายในที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่สอดคล้อง

กับณิรนุช ทองเต็ม (2551) พบว่า เจตคติต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของครูระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดนครนายก โดยภาพรวมและด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ ด้านการตรวจสอบ/ ประเมิน และด้านการพัฒนา/ปรับปรุงอยู่ในระดับดี

องค์ความรู้ใหม่

จากข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาสถานศึกษา จากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงาน ระบบประกันคุณภาพภายใน จากการสะท้อนปัญหา จากบุคลากรในสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์ซึ่งเป็น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายผู้ปกครอง พนักงานครูและบุคลากรโรงเรียนเทศบาล วัดเชียงยืน มีข้อค้นพบที่สำคัญดังภาพ

แผนภาพที่ 1 การพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน

จากการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนกำหนดเป็นกิจกรรมหลักในการพัฒนาและกำหนดกิจกรรมย่อยแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและเตรียมการ เป็นขั้นตอนที่จะต้องพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา คือ การฝึกอบรม โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ การยอมรับและการตระหนักในคุณค่าความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาให้แก่ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนและแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน กำหนดบทบาทหน้าที่ การสร้างทีมงาน การพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาในการพัฒนา คือ ประชุมเชิงปฏิบัติการโดยมีเป้าหมายเพื่อให้ครู บุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ ความสามารถในการจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษา การจัดทำมาตรฐานคุณภาพการศึกษา การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน การจัดทำแผนปฏิบัติการ และการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของหมวดฝ่ายและรายบุคคล ตลอดจนการฝึกปฏิบัติงานด้านกิจกรรมการเรียนการสอน รูปแบบ เทคนิค วิธีการสอน

ขั้นตอนที่ 3 การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนา คือ การประชุมชี้แจงและการมอบหมายหน้าที่ปฏิบัติโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้นำท้องถิ่นและชุมชนเกี่ยวกับแผนดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาการพัฒนาบุคลากร จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและนิเทศกำกับ ติดตาม ประเมินผล

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เป็นขั้นการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย ขั้นเตรียมการ ขั้นตรวจสอบ ขั้นสรุปและขึ้นรายงาน กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา คือ การประชุมกำกับติดตามและประเมินผลโดยมีเป้าหมาย เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงานของครู บุคลากรทางการศึกษาว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่เพียงใด และสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันทีในระหว่างดำเนินการและมีข้อมูลสารสนเทศจากผลการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 5 การพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐาน เป็นขั้นตอนการพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานตัวบ่งชี้และมาตรฐานการปฏิบัติงาน กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา คือ ประชุมเชิงปฏิบัติการโดยมีเป้าหมายเพื่อให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และบุคลากรทุกคนทุกฝ่าย ได้ร่วมกันปรับปรุงมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนปฏิบัติงานและตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง

ขั้นตอนที่ 6 การเตรียมการรับการประเมินจากองค์กรภายนอกเป็นขั้นตอนที่มีการเตรียมการ 3 ด้าน คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครูและบุคลากร และการเตรียมการด้านเอกสารกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา คือ การนิเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อแนะนำและชี้แจงให้ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษามีความเข้าใจในการเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก

สรุป และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืนในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบประเด็นเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1) ครูจะต้องมีทักษะในการสร้างความสัมพันธ์หรือการประสานงานที่ดี จึงจะทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง

2) การนำข้อมูลสารสนเทศ ร่องรอยของการบันทึก และการเก็บรวบรวมเอกสารที่เป็นปัจจุบัน จะส่งผลดีในการนำผลงานไปใช้ในการพิจารณาเลื่อนตำแหน่ง การพิจารณาเงินรางวัลที่เกิดขึ้นกับองค์กร และที่สำคัญผลจากการปฏิบัติในครั้งนี้มีประโยชน์ต่อลูกหลาน นักเรียนในชุมชน

3) ควรการจัดทำและวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาแล้วทุกคนต้องร่วมมือกันเสียสละเวลา กายและแรงใจจะทำให้งานนั้นประสบผลสำเร็จและใช้เทคโนโลยีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิจัยครั้งต่อไปควรจัดการศึกษางานพัฒนาบุคลากรในการจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนางานสารสนเทศเพื่อศึกษานำเทคโนโลยีมาใช้อย่างเป็นระบบ

2) การทำวิจัยในชั้นเรียนที่เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการและเกิดประโยชน์ขึ้นจริงกับนักเรียน

3) ระบบงานประกันคุณภาพการศึกษา การวางแผน และการปฏิบัติการถือว่าเป็นหัวใจหลัก เปรียบเสมือนการทำงานต้องอาศัยความสามัคคีในหมู่คณะเป็นสำคัญ ทีมงานคือ สิ่งจำเป็น เพราะฉะนั้นแล้วการบริหารงานในสถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายให้มากยิ่งขึ้น

References

- ชนิตา พลายแก้ว. (2562). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ธิพานัน ประภาศวุฒิสาร.(2559). แนวทางการดำเนินงานตามข้อปฏิบัติของตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพระดับการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลวุฒิสารศึกษาจังหวัดเพชรบุรี. การค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณิรณัฐ ทองเต็ม. (2551). การศึกษาเจตคติต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ของครูระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก . มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- นริศ เชื้ออ่ำ. (2556). การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ. *วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต* สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ท-กรุงเทพ.
- นุภาพร ศรีฤทธิ์.(2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *Journal of Modern Learning Development*. 7 (4), 249-264.
- นันทวดี ชมเดือน.(2565). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก. *สารนิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต* สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- บุปผา ทองน้อย.(2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสู่งานประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39. *วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต* สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ไพรวล จันทรรัตน์. (2552). ความพึงพอใจของลูกค้าต่อการให้บริการของธนาคารออมสินสาขาจังหวัดสงขลา. *ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตมหาบัณฑิตสาขาพัฒนาสังคม*. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2560). *มาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บางกอกบล๊อค.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2563). *แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพ การศึกษา พ.ศ. 2563*. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2557). *มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร :ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพรรณรดี ศรีปัตเนตร.(2563). การศึกษาปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. *วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต* สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สุพัตรา แซ่ซิ่น. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนระดับยอดเยี่ยมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2. *สารนิพนธ์ การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต* สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สุวรรณี พุ่มแห้ว. (2562). รูปแบบการบริหารการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองบัวลำภู. *วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ : กรุงเทพมหานคร.*

สาวิตรี ไชยสมบัติ. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพการศึกษา. *วิทยานิพนธ์วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.*

การพัฒนาแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน Development Model on Public Relations of Pua Subdistrict Municipality, Pua District, Nan Province

สุรรัตน์ ไชยมิ่ง Sureerat Chaiming

วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติฯ
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Nan Buddhist College
sureerch@gmail.com

Received 2024/04/02

Revised 2024/05/26

Accepted 2024/06/13

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาระดับการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน 2)ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักหลักเทศนาวิธี 4 กับรูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน 3)แนวทางการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัวอำเภอปัว จังหวัดน่าน การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ มีกลุ่มตัวอย่าง 383 คน โดยใช้แบบสอบถาม สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 9 รูปหรือคนวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับการให้บริการประชาชนของสำนักงานเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก และหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2)ความสัมพันธ์ระหว่างหลักเทศนาวิธี 4 กับรูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3)แนวทางการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน พบว่า 1) การเผยแพร่ข่าวสาร ข่าวสารที่สื่อออกไปต้องมีความถูกต้องเหมาะสมบ่งบอกภาพลักษณ์ที่ดี 2) การชักจูงใจ มีเนื้อหาในการชักจูงใจคนให้เห็นด้วย ทำให้ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของผู้ฟังเปลี่ยนไป 3) การจัดองค์การ การบริการจัดการที่เป็นระบบมีการจัดแบ่งงานตามภารกิจให้บุคลากรตามความถนัด และเผยแพร่ข่าวสารประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนทั้ง Online และ offline 4) การไตร่ตรองมีการทบทวนข้อมูลที่ได้ดำเนินการไปแล้วว่าถูกต้อง เหมาะสมกับเวลา สถานการณ์ มีข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงให้มีความทันสมัย

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, การประชาสัมพันธ์.

Abstract

This research aims to 1. Study the level of public relations of Pua Subdistrict Municipality, Pua District, Nan Province. 2) Study the relationship between the principles of the 4th method of preaching and the public relations model of Pua Subdistrict Municipality, Pua District, Nan Province. 3) Guidelines for developing the public relations model of the Subdistrict Municipality. Pua, Pua District, Nan Province. The research is a mixed methods method consisting of quantitative research. There were a sample of 383 people using a questionnaire. Data analysis statistics include frequency, percentage, mean, standard deviation. and the Pearson correlation coefficient. and in-depth interviews with 9 figures or people, descriptive content analysis

The research results found that

1) The level of public service of the Pua Subdistrict Municipality Office, Pua District, Nan Province was found to be overall at a high level. and Buddhist principles for the development of the public relations model of Pua Subdistrict Municipality, Pua District, Nan Province, overall at a high level.

2) The relationship between the principles of preaching the 4th method and the public relations model of Pua Subdistrict Municipality, Pua District, Nan Province. Overall, there is a very high positive relationship. Statistically significant at the 0.01 level.

3) Guidelines for developing the public relations model of Pua Subdistrict Municipality, Pua District, Nan Province, found that 1) News dissemination The message that is conveyed must be accurate and appropriate, indicating a good image. 2) Persuasion: Contains content to persuade people to agree. It causes the listeners' beliefs, attitudes, values, and behaviors to change. 3) Organization Systematic management services have divided work according to missions to personnel according to their skills. and disseminate news releases to the public both online and offline. 4) Deliberation: There is a review of information that has already been processed to ensure that it is correct. Suitable for the time and situation. There are shortcomings that need to be modernized.

Keywords: model development, public relations.

บทนำ

มนุษย์ยากที่จะประสบความสำเร็จได้จากการทำงานตามลำพังเพียงคนเดียว โดยปราศจากการยอมรับ ความเข้าใจ และความสนับสนุนร่วมมือจากผู้อื่น (รวีวงศ์ ศรีทองรุ่ง, 2543 : 27) การประชาสัมพันธ์เป็นกระบวนการสื่อสารขององค์การ หน่วยงานกับประชาชนหรือสังคม เพื่อก่อให้เกิดการผสมผสานแนวทางการรู้สึก การสนับสนุน ความร่วมมือร่วมใจในการทำงานระหว่างองค์การ หน่วยงานกับประชาชนที่เกี่ยวข้อง จึงถือได้ว่า การประชาสัมพันธ์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการบริหารงานต่าง ๆ ในการพัฒนาประเทศ องค์การ หน่วยงาน และสังคมส่วนรวม ให้ได้รับความสำเร็จสมบูรณ์ การใช้การประชาสัมพันธ์เข้าไปช่วยให้การปฏิบัติงานแพร่หลายกว้างขวาง เป็นการเพิ่มศักยภาพในการเสริมสร้างสัมพันธภาพของบุคลากรภายในหน่วยงาน และสัมพันธภาพระหว่างองค์การ หน่วยงานกับประชาชน ปัจจุบันนี้องค์การหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน เป็นวิถีทางที่จะบรรลุผลในการสร้างความเข้าใจกับประชาชน ซึ่งความเข้าใจอันดีของประชาชนนี้ เป็นส่วนสำคัญต่อการดำรงอยู่ และการขยายขอบเขตของงานองค์การ หน่วยงานทุกชนิด ดังนั้นผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการพิจารณาตัดสินใจเกือบทุกประการในนโยบายทั่ว ๆ ไป ขององค์การ หน่วยงาน (เมธี คชาไพร, 2548 : 29)

การสื่อสารจึงกลายมาเป็นปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารงานในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานขององค์กร การสื่อสารเป็นเครื่องมือสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มงาน และการสร้างความพอใจ จึงต้องมีการจัดการวางแผน จัดการด้านการสื่อสารการประชาสัมพันธ์ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น วิธีการสื่อสารกับกลุ่มบุคคลเป้าหมาย เพื่อให้ได้รับทราบถึง ข่าวสาร กิจกรรมต่าง ๆ อย่างรวดเร็วทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ การประชาสัมพันธ์เป็นกระบวนการที่ทำเป็นสื่อกลางในการติดต่อเชื่อมโยงสร้างสัมพันธ์ให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องระหว่างองค์กร สถาบันกลุ่มประชาชน จึงต้องมีความถูกต้องทางด้านความหมาย และใช้สัญลักษณ์ ที่ต้องการสื่อสารนั้นให้มีเนื้อหา และการเรียงลำดับอย่างถูกต้อง เหมาะสม ผ่านช่องทางในการส่งสาร เพื่อนำพาสารไปยังผู้รับที่เหมาะสม แต่ละกลุ่มที่มีความแตกต่างกันในการทำความเข้าใจต่อสาร ผลที่เกิดจากการส่งสาร หากใช้กระบวนการสื่อสารที่ถูกต้อง เหมาะสมแล้ว การสื่อสารการประชาสัมพันธ์ ก็ประสบผลสำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ กล่าวได้ว่าการประชาสัมพันธ์จะต้องมีการตั้งวัตถุประสงค์ทุกครั้ง ที่ดำเนินการ วัตถุประสงค์คือผลสำเร็จของการประชาสัมพันธ์ วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดของการประชาสัมพันธ์ คือ ภาพลักษณ์ของสถาบันองค์กร ที่สื่อสารทัศนคติที่ดี เช่น ความซื่อสัตย์ การทำประโยชน์เพื่อสังคม การแบ่งปัน เป็นต้น โดยสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อประชากรภายในและภายนอกสถาบัน องค์กร เกิดความศรัทธาและความร่วมมือต่อมาในอนาคต (ภาณุมาศ มนัสประเสริฐ, 2559 : 1381-1498)

เทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรของรัฐ มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 24๙๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดแผนงานและขั้นตอน การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2540 รวมถึงนโยบายและแนวทางการปฏิบัติแห่งรัฐ ซึ่งในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร การปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ นั้น มีความจำเป็นที่บุคลากรขององค์กรต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการสร้างการรับรู้ เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้ถูกต้อง ชัดเจน ครบถ้วน เพราะการประชาสัมพันธ์ เป็นกระบวนการสื่อสารขององค์กรระหว่างหน่วยงานกับประชาชนหรือสังคม และเป็นหัวใจสำคัญที่มีส่วนเอื้ออำนวยให้เกิดการเข้าใจกันและร่วมมือกันจากทุก ๆ ฝ่าย งานประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือที่จะช่วยในการสนับสนุน และส่งเสริมให้ภารกิจขององค์กร ประสบความสำเร็จได้ แต่พบว่าปัจจุบันการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว ไม่สามารถดำเนินการให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพได้เท่าที่ควร เนื่องจากงานประชาสัมพันธ์ไม่เหมือนงานอื่น ๆ ทั่วไป การประชาสัมพันธ์เป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้กับองค์กร ซึ่งการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีด้วยการประชาสัมพันธ์ เป็นเรื่องนามธรรม ไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว ไม่มีระยะเวลาที่แน่นอน กรณีหน่วยงานของรัฐ จะพบปัญหาได้จากการไม่เข้าใจกลไกการทำงานในด้านการประชาสัมพันธ์อย่างถ่องแท้ หน่วยงานด้านประชาสัมพันธ์ในองค์กรภาครัฐมักขนาดเล็ก งาน ฝ่าย หรือกองประชาสัมพันธ์ของราชการมีทรัพยากรทางด้านประชาสัมพันธ์ไม่สอดคล้องกับขนาดและภารกิจขององค์กร ส่งผลทำให้ขาดงบประมาณ ขาดบุคลากร ขาดอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการประชาสัมพันธ์ ซึ่งงานด้านประชาสัมพันธ์ในปัจจุบัน จะไม่ใช่เพียงการถ่ายภาพเขียนข่าว แต่จะต้องมีเทคโนโลยี โปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ ที่จะช่วยให้งานประชาสัมพันธ์มีความทันสมัย รวดเร็ว สร้างสื่อประชาสัมพันธ์ที่ตรงเป้าหมาย เข้าใจง่าย และเป็นจุดสนใจต่อผู้รับข้อมูลข่าวสาร

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวข้างต้น กล่าวได้ว่าหากการประชาสัมพันธ์ไม่สามารถดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ได้นั้น กระบวนการสื่อสารทั้งภายในองค์กรและนอกองค์กรก็จะไม่เกิดประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นตัวสื่อกลางในการส่งข้อมูลข่าวสาร เพื่อสร้างเข้าใจความสัมพันธ์อันดี ทั้งในด้านผู้ส่งสาร ข้อมูลข่าวสารหรือสื่อ ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสารที่มีความต้องการที่แตกต่างกัน จึงมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบการสื่อสารที่นำมาใช้ได้จริง แล้วเกิดกระบวนการสื่อสารที่ถูกต้อง เหมาะสม ส่งผลดีให้กับการดำเนินงานของหน่วยงาน ดังนั้นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนางานประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน และนำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการสื่อสารงานประชาสัมพันธ์ โดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ที่จะสามารถนำไปพัฒนาการประชาสัมพันธ์เชิงรุกต่อไป และสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้

ไปเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาระดับสูง และประยุกต์ใช้ในการประชาสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักทฤษฎี 4 กับรูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากร คือ ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน จำนวน 8,670 คน (สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลปัว, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน จากการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) จำนวน 383 คน ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 9 คน ประกอบด้วย 1) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาจำนวน 1 รูป 2) กลุ่มผู้บริหารระดับสูงของเทศบาลตำบลปัว จำนวน 2 คน 3) กลุ่มผู้บริหารระดับปฏิบัติการของเทศบาลตำบลปัว จำนวน 2 คน 4) นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน และ 5) กลุ่มประชาชนผู้มาใช้บริการของเทศบาลตำบลปัว จำนวน 2 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1) แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน” ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการสร้างแบบสอบถามตามกรอบปัจจัยที่กำหนด โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวข้องกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบปลายปิดให้เลือกตอบ (Check List) จำแนกตาม เพศ, อายุ, สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา, อาชีพ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักทฤษฎี 4 เพื่อการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของ

เทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ประกอบด้วย 4 ด้าน รวมจำนวน 12 ข้อ ได้แก่ 1. สันทัดสนา ชี้แจงให้ชัด จำนวน 3 ข้อ 2. สมารถปนา ขวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติจำนวน 3 ข้อ 3. สมุตเตชนา รั้ใจให้อาจหาญแกล้วกล้า จำนวน 3 ข้อ 4. สัมปหังสนา ปลอบขโลมใจให้สดชื่นร่าเรีง จำนวน 3 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการเผยแพร่ข่าวสาร จำนวน 5 ข้อ 2. ด้านการชักจูงใจจำนวน 5 ข้อ 3. ด้านการจัดองค์การ จำนวน 5 ข้อ 4. ด้านการไต่ตรงรองจำนวน 5 ข้อ โดยตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามหลักการลิเคิร์ท (Likert) มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ระดับ 5 อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับ 4 อยู่ในระดับมากระดับ 3 อยู่ในระดับ ปานกลาง ระดับ 2 อยู่ในระดับน้อย ระดับ 1 อยู่ในระดับน้อยที่สุดตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาความเที่ยงตรง (Validity) ได้ค่ามากกว่า 0.6 ทุกข้อ และความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ 0.948

2) แบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีลำดับการสร้าง ดังนี้ 1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ 3. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 4. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

2) ลักษณะของเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ และตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ประกอบด้วย หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ 1) ด้านสันทัดสนา หมายถึง การชี้แจงให้เห็นชัด 2) ด้านสมารถปนา การจูงใจให้เห็นจริง ขวนให้คล้อยตาม 3) ด้านสมุตเตชนา การรั้ใจให้อาจหาญแกล้วกล้า 4) ด้านสัมปหังสนา การขโลมใจให้สดชื่นร่าเรีง และการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ได้แก่ 1) ด้านการเผยแพร่ข่าวสาร 2) ด้านการชักจูงใจ 3) ด้านการจัดองค์การ 4) ด้านการไต่ตรงรอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์เชิงสถิติอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) ในการทดสอบ

สมมติฐาน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยทั่วไปนิยมใช้สัญลักษณ์ (r) แทนสัมประสิทธิ์และการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบทนำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัวอำเภอปัว จังหวัดน่าน ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ความคิดเห็นของประชาชนต่อหลักเทศนาวิธี ๔ ในการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ประกอบด้วย ๔ ด้าน พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบดังนี้ **ด้านสันติสนา** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก **ด้านสมาทปนา** พบว่า ระดับความระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ด้าน สมาทปนา (ชวนใจให้อย่ารับเอาไปปฏิบัติ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก **ด้านสมุตเตชนา** พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ด้าน สมุตเตชนา (เร้าใจให้อาจหาญแกล้วกล้า) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก **ด้านสัมปหังสนา** พบว่า พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ด้าน สัมปหังสนา (ปลอบขโลมใจให้สดชื่นร่าเริง) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 รูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบดังนี้ ด้านการเผยแพร่ข่าวสาร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้านการชักจูงใจ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้านการการจตุตการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างหลักเทศนาวิธี 4 กับการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน พบว่า **สมมติฐานที่ 1** มีผลในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์สูงมาก กล่าวคือ เมื่อเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่านได้มีการบูรณาการหลักเทศนาวิธี 4 กับการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ก็จะส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์มากขึ้น จึงยอมรับสมมติฐาน **สมมติฐานที่ 2** สันติสนา มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการประชาสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมี

ระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงจะส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ดีมากขึ้น จึงยอมรับสมมติฐาน **สมมติฐานที่ 3** สมาทปนา มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการประชาสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงจะส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ดีมากขึ้น จึงยอมรับสมมติฐาน **สมมติฐานที่ 4** สมุดเตชนา มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการประชาสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์สูงมากจะส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ดีมากขึ้น จึงยอมรับสมมติฐาน **สมมติฐานที่ ๕** สัมปหังสนา มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการประชาสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จะส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ดีมากขึ้น จึงยอมรับสมมติฐาน

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาล ตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน พบว่า หลักเทศนาวิธี ๔ ด้านสันทัสสนา (ชี้แจงให้ชัด) คือ รูปแบบหรือสื่อประชาสัมพันธ์จะต้องใช้ภาษา ทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน ที่ถูกต้อง กระชับ ชัดเจน ทำสื่อข้อมูลให้เป็นที่สนใจ ผู้รับสารเข้าใจได้รวดเร็วเข้าใจง่าย เมื่อเห็นสารหรือรับฟังแล้วเข้าใจได้ทันที โดยมีภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหวช่วยอธิบายเพื่อให้เข้าใจในการสื่อสารเพิ่มขึ้น พบว่า หลักเทศนาวิธี ๔ ด้านสมาทปนา (ชวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ) คือ รูปแบบของการประชาสัมพันธ์ จะต้องมีความน่าสนใจ ชวนใจคน ให้เห็นด้วยและคล้อยตาม ทำให้ผู้รับสารเชื่อว่าข้อมูลนั้นถูกต้องและหากปฏิบัติตามจะมีประโยชน์ สามารถโน้มน้าวใจผู้คนได้ และทำให้เชื่อตามข้อมูลของผู้ส่งสารสื่อออกไป ควรมีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลหรือบุคคลที่น่าเชื่อถือและมีความชัดเจน มีการยกตัวอย่างให้เห็นด้วยว่าหากปฏิบัติตามแล้วจะเกิดประโยชน์อย่างไร พบว่า หลักเทศนาวิธี ๔ ด้านสมุดเตชนา (เร้าใจให้อาจหาญแก่งกล้า) คือ การประชาสัมพันธ์ที่ทำให้มีลักษณะที่ทำให้ผู้รับสารมีความกระตือรือร้น มีรูปแบบที่เป็นเชิงรุก ผู้ที่ทำหน้าที่ส่งสารต้องมีความเข้าใจในข้อมูลข่าวสาร รู้จักไตร่ตรองวินิจฉัยมองข้อมูลในหลาย ๆ มิติ ใช้รูปแบบการสื่อสารที่สร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้รับสารใช้สื่อ เช่น คำคม เพลงที่มีเนื้อหาให้ลุกขึ้นมาสู้เพื่อเป้าหมายความคาดหวังของผู้รับสาร สิ่งของตนเองและสังคมคาดหวังให้เกิดขึ้น โดยสื่อให้ผู้รับสารรู้สึกว่าคุณคือคนสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่สังคมคาดหวังได้ พบว่า หลักเทศนาวิธี ๔ ด้านสัมปหังสนา (ปลอบใจให้สดชื่นร่าเริง) คือ นำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์เชิงปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ดี ควรมีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบให้ทันยุคทันสมัย เพื่อให้เด็กยุคใหม่รู้สึกเพลิดเพลินสนุกสนาน ในการรับสื่อประชาสัมพันธ์ ใช้เทคนิคในการทำให้คนไม่รู้สึกเบื่อหน่าย รู้สึกเพลิดเพลินในการรับข้อมูลข่าวสาร สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ พบว่า การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ด้านการเผยแพร่ข่าวสาร คือ การประชาสัมพันธ์เป็นการนำข้อมูลข่าวสาร สื่อไปยังผู้รับสาร ดังนั้นข่าวสารที่สื่อออกไป จำเป็นต้องมีความถูกต้องเหมาะสมมีการพิจารณากรองความเหมาะสมก่อน บ่งบอกภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร มีรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่ดึงดูดผู้รับสาร ทำให้ผู้รับสารมีความสนใจและยอมรับ เชื่อถือว่าข้อมูลนั้นถูกต้อง ใช้สื่อและช่องทางสื่อสารให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่

ต้องการจะสื่อสารให้ถึงกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม พบว่า การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ ด้านการชักจูงใจ คือ ข้อมูลที่ประชาสัมพันธ์ควรมีลักษณะเนื้อหาในการชักจูงใจคนให้เห็นด้วย ทำให้ความเชื่อทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของผู้ฟังเปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นภาษาพูด ภาษาเขียนหรือการทำภาพประกอบ ให้ผู้รับสารได้เห็นภาพและเชื่อในสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อ มีการคิดค้นถ้อยคำ สรรหาคำให้เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบัน กำหนดกลุ่มเป้าหมายกับเนื้อหาที่นำไปประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นแรงจูงใจชักชวนเพื่อเป็นแรงจูงใจต่อการรับสารให้มากยิ่งขึ้น พบว่า การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดองค์การ คือ การบริการจัดการที่เป็นระบบมีการจัดแบ่งงานที่ชัดเจนให้เป็นสัดส่วน แบ่งหน้าที่และภารกิจให้กับบุคลากรตามความถนัดในงานนั้น ๆ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข่าวสารประชาสัมพันธ์แก่ประชาชน หรือกลุ่มเป้าหมาย การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเครือข่ายประชาสัมพันธ์มีความจำเป็นเพื่อให้เครือข่ายทุกหน่วยงานทุกคนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ ทั้ง Online และ offline พบว่า การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ ด้านการไต่ตรอง คือ การประชาสัมพันธ์จะให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ ควรต้องมีการทบทวนข้อมูลที่ได้ดำเนินการไปแล้วว่าการประชาสัมพันธ์นั้น ถูกต้อง เหมาะสมกับเวลา สถานการณ์หรือไม่ มีข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ พัฒนาเทคนิคสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ให้ดีทันสมัย มีการประเมินผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ว่าที่ผ่านมาได้ผลเป็นอย่างไร มีการใช้เทคโนโลยีตามยุคสมัย ตลอดจนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ข่าวสารขององค์กรไปสู่ประชาชน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัวอำเภอปัว จังหวัดน่าน สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ระดับการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่านพบว่า ระดับการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะเทศบาลตำบลปัว มีความพร้อมในการติดต่อประสานงาน และการให้บริการของเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้ออื่นๆ อยู่ในระดับมาก ซึ่งหมายความว่า เทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน มีการเอาใจใส่ประชาชน มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง บุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว มีการกำหนดทิศทาง ตลอดจนวิธีการทำงานขององค์กรด้านการประชาสัมพันธ์มีการวิเคราะห์ความพร้อมด้านกำลังคนเพื่อให้สอดคล้องกับภาระงานด้านการประชาสัมพันธ์และเทศบาลตำบลปัว มีความสามารถในการแข่งขัน มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านการประชาสัมพันธ์สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุพรรณิ สุนทรา (2559)** พบว่าความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนางานประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ **พิมพ์ใจ รอดเมือง (2560)** พบว่า การบริหารจัดการการประชาสัมพันธ์ของศูนย์กิจกรรมธรรมชาติโป่ง

แรตจังหวัดจันทบุรี ประชาชนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาเสกสรรค์ สุขกาโม, พระมหาสุนันท์ สุนนโท และพระปลัดระพิน พุทธิสาร (2563) พบว่า สภาพปัจจุบันของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดอุดรธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความต้องการนวัตกรรม การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดอุดรธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักเทศนาวิธี 4 กับการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักเทศนาวิธี ๔ กับรูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์สูงมาก กล่าวคือ เมื่อเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ได้นำเอาหลักเทศนาวิธี 4 ไปบูรณาการประยุกต์ใช้ร่วมกับการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ของเทศบาลตำบลปัว ประชาชนในพื้นที่ก็จะสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ครบถ้วน ถูกต้อง และสร้างการรับรู้ที่ครบถ้วนเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปนัดดา รักษาแก้ว ๑.** สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์เชิงรุกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (2) การบริหารงานประชาสัมพันธ์ส่งผลต่อการประชาสัมพันธ์เชิงรุกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ๕ ด้าน ต้องอาศัย “พุทธนวัตกรรมการสื่อสาร” โดยมีองค์ประกอบคือ สันติสนา สมาทปนา สมุตเตชนา และสัมปหังสนา ซึ่งถือเป็นศิลปะของการสื่อสารที่จะเกื้อหนุนให้ การประชาสัมพันธ์เชิงรุก สอดคล้องกับงานวิจัยของ **วรเวช ศิริประเสริฐศรี (2558)** พบว่า การประชาสัมพันธ์และนักประชาสัมพันธ์ที่ดี ต้องมีคุณธรรมมีจริยธรรม ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา มีวาจาสุตย์ ละเว้นจากวจีทุจริต โดยนำหลักสัมมาวาจา ซึ่งเป็นองค์ธรรมในอริยมรรค ๘ ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มาประยุกต์ใช้ในการประชาสัมพันธ์ เพื่อพัฒนางาน พัฒนาตน และพัฒนาคน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูปลัดชโล เตชพล (ปันวิเศษ) (2554)** พบว่า พุทธธรรมที่เป็นเรื่องง่าย ไม่ไกลตัว ท่านได้อธิบายเนื้อหาสาระธรรม ชัดเจน แจ่มแจ้ง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เพราะโดยเนื้อหาพุทธธรรมส่วนใหญ่ท่านจะเน้นเรื่องศีล สมาธิปัญญา ทาน ศีล ภาวนาความกตัญญูกตเวทิตา พร้อมทั้งพระบรมราโชวาททั้ง 4 ประการ อันเป็นธรรมรากฐานสำคัญของพระพุทธศาสนา เพื่อให้เยาวชน ประชาชนได้นำมาปฏิบัติขัดเกลาคิดใจให้ตั้งมั่น

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัวอำเภอปัว จังหวัดน่าน พบว่า การประชาสัมพันธ์เป็นการนำข้อมูลข่าวสาร สื่อไปยังผู้รับสารด้านการชักจูงใจ คือ ข้อมูลที่ประชาสัมพันธ์ควรมีลักษณะเนื้อหาในการชักจูงใจคนให้เห็นด้วย ทำให้ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของผู้ฟังเปลี่ยนไป ด้านการจัดองค์การ คือ การบริการจัดการที่เป็นระบบมีการจัดแบ่งงานที่ชัดเจนให้เป็นสัดส่วน แบ่งหน้าที่และภารกิจให้กับบุคลากรตามความถนัดในงานนั้น ๆ ทุกคนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ ทั้ง Online และ offline และด้านการ

ไตร่ตรอง คือ การประชาสัมพันธ์จะให้ได้ดีมีประสิทธิภาพ ควรต้องมีการทบทวนข้อมูลที่ได้ดำเนินการไปแล้วว่าการประชาสัมพันธ์นั้น ถูกต้อง เหมาะสมกับเวลา สถานการณ์หรือไม่ มีข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ พัฒนาเทคนิคสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ให้ดีขึ้นสมัย มีการประเมินผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ว่าที่ผ่านมามีผลเป็นอย่างไร มีการใช้เทคโนโลยีตามยุคสมัย ทั้งนี้เพราะ การประชาสัมพันธ์ต้องมีรูปแบบที่ชัดเจน แน่นอนและตรงกับกลุ่มเป้าหมายจึงจะสามารถสร้างระบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กนกนาถ ลิขิตไพรวัลย์ (2563)** พบว่า การสื่อสาร ที่สามารถสื่อสารได้สองทาง กลยุทธ์การสื่อสารผ่านเฟซบุ๊กเพจที่มีข้อมูลเชิงลึกและเครื่องมือการเผยแพร่เนื้อหาให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วรวេช ศิริประเสริฐศรี (2558)** พบว่า การประชาสัมพันธ์และนักประชาสัมพันธ์ที่ดี ต้องมีคุณธรรมมีจริยธรรม ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา มีวาจาสัตย์ ละเว้นจากวจีทุจริต โดยนำหลักสัมมาวาจา ซึ่งเป็นองค์ธรรมในอริยมรรค 8 ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มาประยุกต์ใช้ในการประชาสัมพันธ์ เพื่อพัฒนางาน พัฒนานคน และพัฒนาคน ทำให้การดำเนินงานด้านประชาสัมพันธ์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างเต็มที่

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้จากการวิจัย เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน” ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปสังเคราะห์เป็นแนวทางในการให้บริการประชาชน ซึ่งผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ออกมาเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย คือ “SMMR Model” ดังแผนภาพ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากแผนภาพสรุปองค์ความรู้ที่สังเคราะห์จากการวิจัย “การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน” สามารถสรุปได้รายละเอียดดังนี้

1) องค์กรผู้ส่งสาร (sender) คือ เทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ดำเนินการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมายและสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง ด้วยข้อมูลที่มีความชัดเจน ถูกต้อง ทันสมัย เป็นประโยชน์กับประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบและพื้นที่ใกล้เคียง เป็นข้อมูลที่ส่งเสริมภาพลักษณ์ของหน่วยงาน และมีความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการภารกิจที่ได้รับและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนตลอดเวลา

2) ข้อมูลข่าวสารในการประชาสัมพันธ์ (message) ข้อมูลมีเนื้อหาที่เป็นการสร้างการรับรู้กับกลุ่มเป้าหมาย ต้องมีความข่าวสารและเนื้อหาข้อมูลที่มีความชัดเจน ถูกต้อง ทันสมัย มีความกระชับ เข้าใจง่าย เป็นประโยชน์กับประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบและพื้นที่ใกล้เคียง เป็นข้อมูลที่ส่งเสริมภาพลักษณ์ของหน่วยงาน และมีความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการภารกิจที่ได้รับและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนตลอดเวลา

3) สื่อประชาสัมพันธ์ (media) การประชาสัมพันธ์สามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภารกิจขององค์กร แนวทางในการปฏิบัติการกิจต่างๆ และผลประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ได้โดยตรง เนื่องจากในพื้นที่เทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ประชาชนในพื้นที่มีบริบท ช่วงอายุที่หลากหลายทั้งประชาชนที่เป็น เด็ก และวัยทำงาน ผู้สูงอายุ โดยสามารถเลือกช่องทางที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ผ่านเครื่องมือต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเสียงตามสาย สื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น และพร้อมเปิดรับการรับฟังความคิดเห็นของสาธารณชนในรูปแบบการสื่อสารแบบสองทาง

4) ผู้รับข้อมูลข่าวสาร (receiver) ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ผู้รับสารถือได้ว่าผู้รับสารมีอิทธิพลต่อกระบวนการประชาสัมพันธ์ เพราะจะนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจ ซึ่งผู้รับข้อมูลข่าวสารสามารถจำแนกได้หลากหลายกลุ่ม ทั้งผู้รับสารภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งการทำประชาสัมพันธ์ต้องยึดหลักความน่าเชื่อถือ ความจริงใจ นำมาสู่ความเชื่อมั่นตลอดจนการสนับสนุน ส่งเสริมองค์กร ในที่สุด

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัวอำเภอปัว จังหวัดน่าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างหลักเทศนาวิธี 4 กับการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน มีการยอมรับสมมติฐานทุกข้อ ส่วนแนวทางการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ผู้วิจัยได้สรุปจากผลการสัมภาษณ์ข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ตามหลักเทศนาวิธี 4 ได้แก่ 1) ด้านสันตัสสนา (ชี้แจงให้ชัด) 2) ด้าน

สมาทปนา (ชวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ) 3) ด้านสมุตเตชนา (เร้าใจให้อาจหาญแกล้วกล้า) 4) ด้านสัมปหังสนา (ปลอบชโลมใจให้สดชื่นร่าเริง) และแนวทางการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ได้แก่ 1) ด้านการเผยแพร่ข่าวสาร 2) ด้านการชักจูงใจ 3) ด้านการจัดองค์การ 4) ด้านการไต่รตรง ที่ถูกสร้างขึ้นมีการตรวจสอบและสามารถนำไปใช้ได้ อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาล ตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1) เทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ควรมีนโยบายการส่งเสริมช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายตรงเป้าหมายของประชาชนในพื้นที่ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน เพื่อสร้างการรับรู้ที่ถูกต้อง รวดเร็ว

2) เทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ควรนำแนวทางการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ในครั้งนี้ไปบูรณาการประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการงาน

3) เทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ควรนำแนวทางการประชาสัมพันธ์ไปสร้างการรับรู้กับบุคลากร เจ้าหน้าที่ เพื่อร่วมกันทำหน้าที่การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารขององค์การ เพื่อยกระดับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ที่เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

1) เทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ควรมีการพัฒนาศักยภาพการให้ประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้มีความพร้อมในการติดต่อประสานงานและให้บริการด้านการประชาสัมพันธ์

2) เทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ควรมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน สื่อมวลชนในพื้นที่ เพื่อบูรณาการการประชาสัมพันธ์แก่ชุมชนร่วมกัน

3) เทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ควรพัฒนาการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์เนื้อหาที่มีความน่าสนใจ จัดจำได้ง่าย และง่ายต่อการสร้างความเข้าใจ เพื่อให้เพิ่มประสิทธิภาพการประชาสัมพันธ์มากขึ้น

4) เทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ควรสร้างทีมงานการประชาสัมพันธ์ มีการประเมินผลของการประชาสัมพันธ์อยู่เป็นประจำ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงเพิ่มศักยภาพ ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่ต้องการ และเกิดประโยชน์กับประชาชนมากที่สุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ข้อมูลการประชาสัมพันธ์ของประชาชนเพื่อรับทราบกลุ่มเป้าหมายที่มีการรับรู้ข้อมูลและนำผลที่ได้มาพัฒนาสื่อหรือรูปแบบการประชาสัมพันธ์ให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด

2) ควรศึกษาเปรียบเทียบช่องทางการประชาสัมพันธ์ระหว่างช่องทางสื่อทั่วไปและสื่อสารออนไลน์ ว่าประชาชนในพื้นที่มีการรับรู้ช่องทางไหน และสร้างการรับรู้ได้ดีกว่ากัน เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคของการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

3) ควรศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ให้เกิดการยอมรับของประชาชนในพื้นที่

References

- กนกนาถ ลิขิตไพรวัลย์. (2563). “กลยุทธ์การสื่อสารข้อมูลข่าวสารผ่านเฟซบุ๊กเพจในจังหวัดพิษณุโลก”. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสาร*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวรปีการศึกษา.
- ปนัดดา รักษาแก้ว. (2564). “พุทธนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์เชิงรุกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ”. *ดุษฎีนิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดชโล เตชพล (เป็นวิเศษ). (2554). “บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเทพสุธรรมโมลี (สอิ่ง สิรินฺโท)”. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาเสกสรรค์ สุขกาโม, พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท และพระปลัดระพิน พุทธิสารโร. (2563). “นวัตกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดอุดรธานี”. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 6 (4), (กรกฎาคม-สิงหาคม) : 1418-1428.
- พิมพ์ใจ รอดเมือง. (2546). “การบริหารจัดการการประชาสัมพันธ์ของศูนย์กสิกรรมธรรมชาติโป่งแรด จังหวัดจันทบุรี”. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เมธี คชาไพร. (2548). การพัฒนาคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียประชาสัมพันธ์งานบริการสื่อทัศน. *สารนิพนธ์. กศ.ม. สำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.

- ภาณุมาศ มณีประเสริฐ. (2559). “รูปแบบ กลยุทธ์ และการสื่อสารความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจที่ปรากฏอยู่ในหนังสือบ้านและสวน”. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ*. 9 (1) (เดือนมกราคม – เมษายน 2559) : 1381-1498.
- รวีวงศ์ ศรีทองรุ่ง. (2543). *เอกสารคำสอนการพัฒนาบุคลิกเพื่อการประชาสัมพันธ์*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรเวช ศิริประเสริฐศรี. (2558). “ศึกษาวิเคราะห์การประยุกต์ใช้สัมมาวาจาในการประชาสัมพันธ์”. *สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลปัว. (2564). *สถิติจำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน*. ข้อมูล ณ วันที่ 20 กันยายน 2564.
- สุพรรณิ สุนทรา. (2559). “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนางานประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม”. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

การประเมินการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพของ
สถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

Evaluation of the Administration of the Student Care and Support System
According to the Quality Cycle of Educational Institutions in the Network of the
Children and Youth Development Fund in Remote Areas under the Mae Hong
Son Primary Educational Service Area Office 2

ชวติษฐิธิดา แยมศรีเกียรติกุล Chavasittida Yamsrikiattikul

สังวาร์ วังแจ่ม Sangwan Wangcham

สาโรจน์ แก้วอรุณ Sarod Kaewarun

สุดา เนตรสว่าง Suda Netsawang

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-chiang mai university

g653302060@northcm.ac.th

Received 2024/06/30

Revised 2024/11/14

Accepted 2024/11/18

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 และ 2) แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในปีการศึกษา 2566 จำนวนทั้งหมด 149 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ จำนวน 7 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.70 และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1) การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า 2.1) ด้านการกำหนดทิศทางหรือกลยุทธ์ สถานศึกษาควรมีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานทั้ง 3 คณะ 2.2) ด้านวางระบบและแผนดำเนินงาน สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบข้อมูลการติดต่อสื่อสาร เช่น เบอร์โทรศัพท์ หรือ line ให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน 2.3) ด้านการดำเนินงานตามระบบ สถานศึกษามีควรการจัดเก็บข้อมูลการคัดกรองในระเบียบสะสมทั้งชั้นเรียนและของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ 2.4) ด้านการตรวจสอบและประเมินผล สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมพัฒนา นิเทศ กำกับ ติดตาม และสนับสนุนช่วยเหลือการจัดกิจกรรมของครูให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การประเมิน, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, วงจรคุณภาพของสถานศึกษา.

Abstract

This research aims to 1) evaluate the status of the student care system operation of educational institutions in the network of the Child and Youth Development Fund in remote areas under the Office of the Mae Hong Son Primary Educational Service Area 2 and 2) develop guidelines for the development of the student care system operation of educational institutions in the network of the Child and Youth Development Fund in remote areas under the Office of the Mae Hong Son Primary Educational Service Area 2. The research format is a survey research. The sample consists of 149 school administrators and teachers in the 2023 academic year and 7 qualified interviewers. The research instruments are a questionnaire with a reliability of 0.70 and an interview form. Data are analyzed using mean, standard deviation, and content analysis.

The research results found that

1) The administration of the student care system of educational institutions in the network of the Child and Youth Development Fund in remote areas under the Office of the Mae Hong Son Primary Educational Service Area 2 is at a high level overall.

2) Guidelines for the development of the administration of the student care system found that 2.1) In terms of setting directions or strategies Educational institutions should hold a meeting to clarify and create understanding of the roles and duties of the 3 operating committees. 2.2) System and operational planning: Educational institutions should check communication information, such as telephone numbers or

Line, to ensure that it is correct and up-to-date. 2.3) System operation: Educational institutions should systematically collect screening data in the cumulative records of both classes and schools. 2.4) Inspection and evaluation: Educational institutions should promote, develop, supervise, monitor, and support teachers' activities to be effective continuously.

Keywords: Evaluation, Student support system, Educational institution quality cycle.

บทนำ

ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเน้นให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด มีการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อสนับสนุนการเฝ้าระวังสถานการณ์ ด้านยาเสพติดในสถานศึกษา สอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 (2561 : 13) กำหนดเป้าประสงค์ให้สถานศึกษามีระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพโดยยึดหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เป็นการกระตุ้นทุกภาคส่วนในสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียน สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกัน ทางจิตใจที่เข้มแข็งมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง เพื่อให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยมีคุณภาพมาตรฐานระดับสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงสุดในตน มีความรู้และทักษะที่แข็งแกร่งและเหมาะสม เป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ระดับสูงขึ้นไป และการดำรงชีวิตในอนาคต

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข จึงได้ร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้น โดยตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องมีการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ มีกระบวนการทำงานเป็นระบบมีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียน รวมทั้งวิธีการกิจกรรมและเครื่องมือต่างๆ ที่มีคุณภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอันจะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 2552 : 6)

โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาทั้งในระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ปัจจุบันโรงเรียนเปิดทำการสอน ตั้ง แต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปี

การศึกษา 2565 ซึ่งจากข้อมูลในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่ได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง พบว่าเด็กส่วนหนึ่งควรได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถปฏิบัติตามกฎของห้องเรียนและสถานศึกษาให้มากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงของโรงเรียน เช่น ปฏิบัติตามกฎของสถานศึกษา ควรได้รับการพัฒนาให้ปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและหลักศาสนาที่นับถือโดยการฝึกมารยาทในการพูด การฟัง การไหว้ การแสดงความเคารพผู้ใหญ่หรือมารยาทการรับประทานอาหารได้เหมาะสมตามวัยและควรได้รับการพัฒนาให้รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี โดยจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในการทำงานร่วมกัน แสดงความคิดเห็นในที่ประชุมหรือการทำงานต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน พบว่า มีนักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง เช่น นักเรียนมีปัญหาการแต่งกายไม่เรียบร้อยความประพฤติไม่เหมาะสม มีพฤติกรรมก้าวร้าว นักเรียนเสี่ยงต่อการเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด ประกอบกับข้อมูลจากการประชุมและสะท้อนปัญหาร่วมกันของคณะครูในโรงเรียน พบว่า สิ่งที่ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จเกิดจากปัจจัยภายในองค์กรซึ่งเป็นจุดอ่อนของโรงเรียน คือ ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู กระบวนการและวิธีการในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการเปลี่ยนครูที่ปรึกษาทุกปี และครูไม่สามารถติดตามดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง จึงทำให้แก้ไขปัญหานักเรียนไม่ถูกจุด (อิสรา รุ่งประนอมกร, ธีระภัทร ประสมสุข : 2560)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้เป็นระบบ เพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยซึ่งเป็นครู ที่ปรึกษาและผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีความสนใจศึกษาปัญหาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานของโรงเรียน รวมทั้งสามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง มีคุณภาพและประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดรวมทั้งแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมของชุมชน สังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อประเมินสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา การประเมินการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามวงจรคุณภาพ ของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตตามกรอบแนวคิดการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564 : 4) ที่กำหนด 4 ด้าน คือ 1. ด้านการกำหนดทิศทางหรือกลยุทธ์ 2. ด้านการวางระบบและแผนดำเนินงาน 3. ด้านการดำเนินงานตามระบบ 4. ด้านการตรวจสอบและประเมินผล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครู สถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 149 คน (<https://ms.mhs2.go.th> : 2565)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน จำนวน 142 คนและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

คุณสมบัติผู้ให้ข้อมูล

1. ด้านคุณวุฒิ มีวุฒิการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา สำหรับอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา และมหาบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา สำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา

2. ด้านประสบการณ์ ดำรงตำแหน่งที่เกี่ยวข้องมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปีการศึกษา

3. ด้านผลงานและความสำเร็จ เป็นผู้ที่มีผลงานที่เกี่ยวกับการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาดีเด่นเป็นที่ยอมรับและได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติไม่น้อยกว่าระดับเขตพื้นที่การศึกษา หรือมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย เป็นแบบสอบถาม(Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์

แบบสอบถาม

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาและนิยามปฏิบัติการ

2. วิเคราะห์นิยามปฏิบัติการเพื่อกำหนดตัวชี้วัดรายด้าน กำหนดโครงสร้างแบบสอบถามรายด้าน ตามขอบเขตด้านเนื้อหา 4 ด้าน ดังนี้

2.1 แบบสอบถามสภาพการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ได้ร่างข้อคำถามตามของเขต 4 ด้าน จำนวน 40 ข้อ ดังนี้

2.1.1 ด้านการกำหนดทิศทางหรือกลยุทธ์ จำนวน 10 ข้อ

2.1.2 ด้านการวางระบบและแผนการดำเนินงาน จำนวน 10 ข้อ

2.1.3 ด้านการดำเนินงานตามระบบ จำนวน 10 ข้อ

2.1.3 ด้านการตรวจสอบและประเมินผล จำนวน 10 ข้อ

3. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์พิจารณาความถูกต้องของการใช้ภาษา ความสอดคล้องของคำถามกับจุดประสงค์และให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยถึงผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC)

5. นำผลการตรวจประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไปเป็นข้อคำถามที่ใช้ได้ และปรับปรุงข้อคำถามที่ใช้ไม่ได้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีคุณสมบัติเหมือนประชากรครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนบ้านศรีดอนชัย จำนวน 30 คน ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.70

7. นำแบบสอบถามที่ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

1. แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ตามขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นแบบปลายเปิด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1) ศึกษาเอกสารการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview)

2) นำผลการวิจัยสภาพการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสถานศึกษาในกลุ่ม

เครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ในขั้นตอนที่ 1 ที่มีสภาพการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุดของแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อมาสรุปอุปนัยแล้วสร้างเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่มรายด้าน ๆ ละ 1 ข้อ

3) นำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง การใช้ภาษา และความครอบคลุมด้านเนื้อหา นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

4) จัดพิมพ์เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่มฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ประกอบด้วยการแจกแจงความถี่ การจัดลำดับ สรุปอุปนัย และอภิปรายผลตามลำดับ จัดทำสรุปข้อเสนอแนะเป็นรายด้าน โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) พร้อมกับการวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล
		μ	σ	
1	ด้านการกำหนดทิศทางหรือกลยุทธ์	4.57	0.44	มากที่สุด
2	ด้านการวางระบบและแผนดำเนินงาน	4.42	0.52	มาก
3	ด้านการดำเนินงานตามระบบ	4.53	0.48	มากที่สุด
4	ด้านการตรวจสอบและประเมินผล	4.45	0.49	มาก
รวมเฉลี่ย		4.49	0.43	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด คือ ด้านการกำหนดทิศทางหรือกลยุทธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการดำเนินงานตามระบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดด้านการตรวจสอบและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านการวางระบบและแผนดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

2.1) ด้านการกำหนดทิศทางหรือกลยุทธ์ สถานศึกษาควรมีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานทั้ง 3 คณะ และควรมีการกำกับ ดูแล ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเป็นทีม เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนและกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน และนโยบาย และมาตรการการจัดการศึกษา มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นนโยบาย เป้าหมายและแนวดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน

2.2) ด้านการวางระบบและแผนดำเนินงาน สถานศึกษาควรมีการประชุมวางแผนการดำเนินงาน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้แก่ครู และบุคลากรในสถานศึกษาเข้าใจถึงความสำคัญและจุดประสงค์ในการดำเนินงาน ควรมีระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการสื่อสารกับผู้ปกครอง และมีการประสานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อแจ้งข่าวสารและการส่งต่อฉุกเฉิน มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูและบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการทำหน้าที่ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง

2.3) ด้านการดำเนินงานตามระบบ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมโฮมรูมระดับชั้นเรียนและระดับโรงเรียนตามแผนปฏิบัติการและปฏิทินกำหนดอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่มตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกำหนด มีการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ปัญหาและคัดกรองนักเรียนกลุ่มเสี่ยงตามมาตรการและสุขบัญญัติที่ถูกต้อง เพื่อที่จะได้ดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนตามขั้นตอนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.4) ด้านการตรวจสอบและประเมินผล สถานศึกษาควรมีการประเมินผลการปฏิบัติตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สอดคล้องกับมาตรการของหน่วยงานกำหนด ผู้อำนวยการโรงเรียนมีการตรวจสอบการจัดทำแบบบันทึกและการจัดเก็บข้อมูลให้มีมาตรฐานตรงตามข้อกำหนดของโรงเรียน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้รับผิดชอบ หรือครูแนะแนว มีการรายงานผลการดำเนินงานตาม

ระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องและหน่วยงานต้นสังกัดทราบอย่างเป็นระบบตามกำหนด

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า โดยรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีการวิเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงาน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวเพื่อทำหน้าที่ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง แต่งตั้งผู้รับผิดชอบการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นรายชั้นและระดับโรงเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรให้สามารถดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ตามแผนกลยุทธ์ จึงทำให้สภาพการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของสุบัน พรเวียง (2557 อ้างถึงในเทอดศักดิ์ ยะยอง, 2562 : 15) กล่าวว่า ความสำคัญและความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งร่างกาย จิตใจและสติปัญญา มีความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านทางกระบวนการทางการศึกษาในการส่งเสริม สนับสนุน การป้องกันและช่วยเหลือแก้ปัญหาต่าง ๆ แก่นักเรียน ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญเพราะสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ล้วนเป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนจนนำไปสู่การเกิดปัญหาและสภาวะวิกฤตทางสังคม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์และคณะ (2565 : 12) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้ให้ความสำคัญของครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ได้สอบถามข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน สัมภาษณ์ และสังเกต นักเรียนเป็นรายบุคคลและบันทึกไว้เป็นหลักฐาน เพื่อจะได้ทราบข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนและเป็นประโยชน์ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของจิตราพร สุทธิสาร (2562 : 99-100) พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และผลการวิจัยของรัชพล เทียงดี (2563 : 41-46) พบว่า สภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า

2.1) ด้านการกำหนดทิศทางการหรือกลยุทธ์ ควรมีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานทั้ง 3 คณะ และควรมีการกำกับ ดูแล ติดตามและรายงานผลการ

ดำเนินงานเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ควรส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเป็นทีม เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนและกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน และนโยบายและมาตรการการจัดการศึกษา มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นนโยบาย เป้าหมายและแนวดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนไม่ได้เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ ต้องประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจให้คณะทำงานเกี่ยวกับเป้าหมายและแนวดำเนินงานให้ชัดเจน จึงควรมีการเพิ่มช่องทางการสร้างความเข้าใจ ให้มีความตระหนักในสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผนกลยุทธ์ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้การกำหนดเป้าหมายความสำเร็จและการปฏิบัติงานร่วมกันมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับรัชพล เทียงดี (2563 : 41-46) ที่เสนอแนะว่า สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ทั้งผู้ปกครองนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกำหนดนโยบายและวางแผนการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู เพื่อให้แผนการดำเนินงานมีเป้าหมายสนองความต้องการของชุมชนเช่นกัน

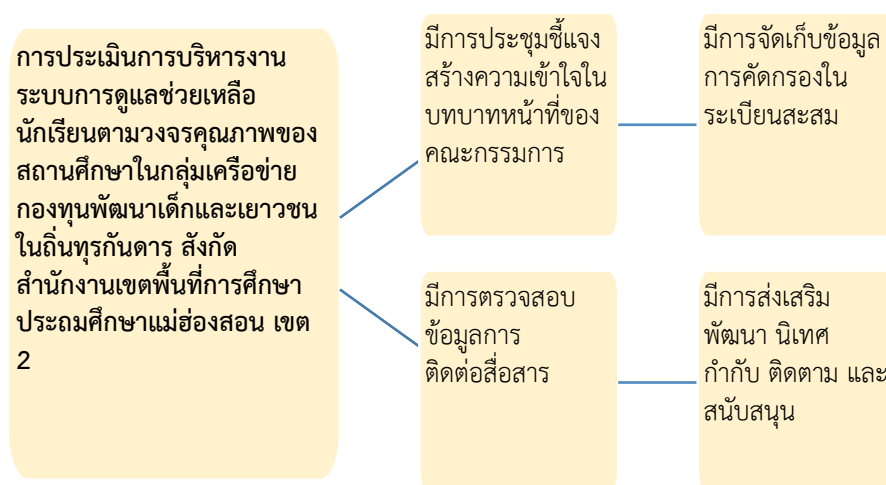
2.2) ด้านการวางระบบและแผนดำเนินงาน ควรมีการตรวจสอบข้อมูลการติดต่อสื่อสาร เช่น เบอร์โทรศัพท์ หรือ line ให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน คือ ควรมีการจัดสรรงบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ) และ ควรมีการอบรมให้ความรู้บุคลากรที่รับผิดชอบทั้งในโรงเรียนและส่งเข้าอบรมภายนอก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การติดต่อสื่อสารลำบาก ชุมชนบางแห่งไม่มีไฟฟ้า ไม่มีเครื่องมือติดต่อสื่อสาร สถานศึกษาต้องมีการเตรียมกำหนดปัจจัยที่เกี่ยวข้องจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน โดยการสำรวจความต้องการใช้วัสดุอุปกรณ์ ความรู้ความเข้าใจของบุคลากร รวมทั้งสถานที่ในการปฏิบัติงานให้เหมาะสม สอดคล้องกับผลการวิจัยของเทิดศักดิ์ ยะยอง (2562 : 49) ที่เสนอแนะว่า ควรวางแผนการจัดทำเครื่องมือสื่อนวัตกรรม สำหรับการดำเนินการ การคัดกรองนักเรียนมีการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมทุกฝ่ายและชี้แจงถึงข้อควรระวังในการเก็บข้อมูลให้เป็นความลับจากการคัดกรองนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างดำเนินการ มีการปรับปรุงแก้ไขการทำงานตลอดเวลา มีการออกแบบกรอบ มาตรฐาน เกณฑ์ เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบ นิเทศ ติดตาม กำกับดูแล และดำเนินการปรับปรุง แก้ไขพัฒนาจุดเด่น จุดด้อยจุดที่ควรพัฒนาจากการนิเทศติดตามร่วมกับแผนที่ได้วางไว้อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

2.3) ด้านการดำเนินงานตามระบบ ควรมีการจัดเก็บข้อมูลการคัดกรองในระเบียบแบบแผนทั้งชั้นเรียนและของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ควรมีการประชุมอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องทุกคนเพื่อการปฏิบัติตามระบบไปในทิศทางเดียวกัน กับ ควรมีการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกเพื่อเฝ้าระวังป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงต่อนักเรียน และ ควรมีการกำกับ ติดตามให้การดำเนินงานเป็นไปตามระบบอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูไม่เข้าใจแนวทางการจัดเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพได้ จึงจำเป็นที่สถานศึกษาต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจกระบวนการทำงานให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน มีการขอ

ความช่วยเหลือจากเครือข่ายเพื่อให้การอบรมพัฒนาการจัดกิจกรรมและการจัดเก็บข้อมูลการคัดกรองแก่บุคลากร เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รุจิราภรณ์ คำศิลา (2552 : 205) ที่เสนอแนะว่า โรงเรียนควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแก่ครูที่ปรึกษาเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลและคัดกรองนักเรียนจำแนกเป็นกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง ซึ่งช่วยพัฒนาในเรื่องการขาดความรู้ความเข้าใจในการคัดกรองนักเรียน สอดคล้องกับ ประชัน อีมา (2556 : 97) พบว่า แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรมีการประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจในการใช้เกณฑ์ให้ความรู้กับผู้กรอกแบบกับการวิเคราะห์พฤติกรรม ครูควรมีการคัดกรองซ้ำในนักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ครูควรติดตามนักเรียนกลุ่มนี้อย่างใกล้ชิด ควรจัดทำหลักสูตรในการจัดกิจกรรมก่อนเรียน กำหนดปฏิทินการจัดกิจกรรมก่อนเรียนให้ชัดเจน มีแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ

2.4) ด้านการตรวจสอบและประเมินผล ควรมีการส่งเสริมพัฒนา นิเทศ กำกับ ติดตาม และสนับสนุนช่วยเหลือการจัดกิจกรรมของครูให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ควรสร้างช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้างระหว่างครู บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปรึกษากันได้อย่างเป็นระบบและ ควรสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากรที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้เหมาะสมเพียงพอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาไม่ได้จัดทำบันทึกข้อมูลนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ จิตราพร สุทธิสาร (2562 : 103) ที่เสนอแนะว่า โรงเรียนควรมีการส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อแก้ไข และติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนควรจัดทำบันทึกข้อมูลนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องเพื่อจะได้นำส่งต่อให้กับผู้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน หรือผู้เชี่ยวชาญ โรงเรียนมีเครือข่ายที่พร้อมและประสานความร่วมมือกันกับทางโรงเรียน จะทำให้การส่งต่อได้ผลและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการแนะนำอย่างเป็นระบบ ให้ครูได้มีการพูดคุยกันเพื่อการส่งต่อ เพื่อจะได้นำ และเข้าใจในปัญหาของนักเรียนได้ถูกต้อง และแก้ไขได้ถูกวิธี และสอดคล้องกับ จุฬารักษ์ นาคประวดี (2553) เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า โรงเรียนควรจัดงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการส่งเสริมนักเรียนและกำหนดวันเวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้ชัดเจนและเพียงพอ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 การประเมินการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

การประเมินการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 **ควรมีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ:** คณะกรรมการที่ดำเนินงานทั้ง 3 คณะ ควรมีการประชุมชี้แจงบทบาทหน้าที่และมีการกำกับ ดูแล ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเพื่อเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน รวมถึงการวิเคราะห์นโยบายและมาตรการการจัดการศึกษา เพื่อนำมากำหนดเป็นนโยบาย เป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน **ควรมีการตรวจสอบข้อมูลการติดต่อสื่อสารให้เป็นปัจจุบัน:** เช่น เบอร์โทรศัพท์หรือ Line ควรมีความถูกต้องและทันสมัย นอกจากนี้ ควรมีการจัดสรรงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และควรมีการอบรมเพื่อให้ความรู้แก่บุคลากรที่รับผิดชอบ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน **ควรมีการจัดเก็บข้อมูลการคัดกรองอย่างเป็นระบบ:** ทั้งในระเบียบสะสมของชั้นเรียนและโรงเรียน ควรจัดการประชุมอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกคน เพื่อให้การปฏิบัติตามระบบเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ ควรประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการเฝ้าระวังและป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียน รวมถึงการกำกับติดตามให้การดำเนินงานเป็นไปตามระบบอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ **ควรมีการส่งเสริมพัฒนาการนิเทศและการจัดกิจกรรมของครู:** ควรส่งเสริมและสนับสนุนการนิเทศ

กำกับ ติดตาม และช่วยเหลือการจัดกิจกรรมของครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ควรสร้างช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้างระหว่างครู บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อให้ทุกฝ่ายมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปรึกษาหารือกันได้อย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งควรสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้เพียงพอและเหมาะสม

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พร้อมทั้งได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ และเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) สถานศึกษาควรมีความตระหนักและให้ความสำคัญของการนำนโยบายการบริหารไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ต้องมีการกำกับ ติดตาม สร้างความเข้าใจให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรและผู้ปกครองได้มีความรู้ เข้าใจในแนวปฏิบัติที่ถูกต้องตามนโยบาย รวมทั้งสนับสนุน พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมาย

2) สถานศึกษาควรให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวกโดยการจัดสรรงบประมาณ และสำรวจจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมการทำงานของผูปฏิบัติงาน

3) สถานศึกษาควรมีการติดต่อสื่อสารขอความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรภายนอก เช่น สถานีอนามัย สถานีตำรวจ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ให้เข้ามามีบทบาทส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการวางระบบและแผนดำเนินงานบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาทุกสังกัด เพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่ดี

2) ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล

3) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับ การประเมินโครงการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในท้องถิ่นที่มีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์หรือในศูนย์การเรียนชายแดน

References

- จิตราพร สุทธิสาร. (2562). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารและพัฒนาการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จุฑาภรณ์ นาคประวดี. (2553). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตอำเภอสอยดาวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรีเขต 2. *การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เทอดศักดิ์ ยะยอง. (2562). การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านดอยคำ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการบริหารงานวงจรคุณภาพของเดมมิง. *การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา*, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ประชัน ธิมา. (2556). *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด*
- ปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์และคณะ. (2565). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนธัญบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*. 9(3), 221-239
- รุจิราภรณ์ คำศิลา. (2552) สภาพปัญหาและการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. *การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- รัชพล เทียงดี. (2563). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบดูแลการช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2564*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2. (2565, 5 มกราคม). *เว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2*. สืบค้นจาก <https://ms.mhs2.go.th>

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

อิสรา รุ่งประนอมกร, อีระภัทร ประสมสุข. (2560) การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่คะตวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามะฮ่องสอน เขต 2. *ปีที่ 10 ฉบับที่ 1* (2017): มกราคม - เมษายน 2560, 151. <https://so01.tci->

ปัจจัยภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีใน จังหวัดลำพูน*

Leadership Factors According to Buddhist Principles Affecting the Leadership of Female Politicians in Lamphun Province

สามารถ บุญรัตน์ Samart Boonrat

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

sboonrut@gmail.com

Received 2024/05/02

Revised 2024/06/26

Accepted 2024/07/10

บทคัดย่อ

วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดลำพูนจำนวน 400 คน เครื่องมือมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ .887 สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน และการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 18 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 10 รูปหรือคนเพื่อยืนยันองค์ความรู้ที่ได้รับ

ผลการวิจัยพบว่า

ปัจจัยภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพสมรส และ วุฒิทางการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน โดยรวม อยู่ในระดับต่ำ ส่วนตัวแปรเพศ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 และสมมติฐานที่ 1 หลักพรหมวิหารธรรมอย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน พบว่า ปัจจัยหลักพรหมวิหารธรรม ด้านเมตตา ด้านกรุณา และด้านมุทิตา มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน โดยรวม อยู่ในระดับ

---

* ส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ปานกลาง ส่วนด้านอุเบกขา ความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน โดยรวม อยู่ในระดับต่ำ จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, หลักพุทธธรรม, ความเป็นผู้นำ, นักการเมืองสตรี.

Abstract

The research aimed to study the leadership factors according to Buddhist principles that affect the leadership of female politicians in Lamphun Province. The sample group consisted of 400 people in Lamphun Province. The instrument had a reliability value of .887. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient, and stepwise multiple regression. In-depth interviews were conducted with 18 participants, content analysis, and focus group discussions were conducted with 10 participants to confirm the knowledge gained.

The research results found that:

The leadership factors according to Buddhist principles that affect the leadership of female politicians in Lamphun Province were found to be at a high level overall. The results of the test of hypothesis 1, at least one personal factor affects the leadership of female politicians in Lamphun Province, found that personal factors in terms of marital status and educational qualifications were associated with the leadership of female politicians in Lamphun Province at a low level overall. The variables of gender, age, occupation, and average monthly income were not associated with the leadership of female politicians in Lamphun Province. Therefore, hypothesis 1 is accepted. And hypothesis 1, the principle of at least one divine abode affects the leadership of female politicians in Lamphun Province. It was found that the main factors of the divine abode, loving-kindness, compassion, and mudita, have a relationship with the leadership of female politicians in Lamphun Province overall at a moderate level. As for equanimity, the relationship with the leadership of female politicians in Lamphun Province overall is at a low level. Therefore, hypothesis 2 is accepted.

Keywords: Leadership Development. Brahnavihara Dhamma. Leadership. Female politicians.

บทนำ

ความเป็นสตรีที่ผ่านมาในอดีตสาเหตุหนึ่งคือการมองเห็นความแตกต่างทางกายภาพระหว่างเพศหญิงกับเพศชายและความแตกต่างที่ว่านี้เองถูกนำมาอธิบายถึงสถานะของแต่ละฝ่ายเรื่อยมา ขึ้นอยู่กับสังคมและวัฒนธรรมความรู้สึกนึกคิดความเชื่อและทัศนคติของผู้คนในสังคมแต่ละชาติ เช่น กรณีของสังคมไทยแต่ดั้งเดิมที่มองเห็นสถานะของเพศหญิงเป็นเพียง “ช้างเท้าหลัง” ของเพศชาย เสมอมาและโดยภาพรวมแล้วการมองสถานภาพของเพศหญิงในเกือบทุกสังคมมักเป็นการมองสถานะของเพศหญิงในลักษณะที่แสดงให้เห็นความต่ำต้อยกว่าสถานะของเพศชายมากกว่าและทรงสนะที่ว่านี้เองเห็นผลในความเป็นจริงที่ว่าเพศหญิงถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่สุจริตธรรมการมองถึงสถานะของเพศหญิงดังกล่าวนี้เองมีผลถึงการโต้แย้งเรื่องสิทธิของเพศหญิงมากขึ้นและบ่อยครั้งยิ่งขึ้นเหตุหนึ่งนั้นเป็นผลมาจากสถานการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางซึ่งกระตุ้นเพศหญิงให้สำนึกยิ่งขึ้นถึงความต่ำต้อยในสถานภาพของตนเห็นว่าการเอาเปรียบจากเพศชายกลายเป็นความไม่ยุติธรรมของสังคมที่มองเห็นชัดเจนขึ้นผู้หญิงต้องรับผิดชอบทางสังคมและมีบทบาทมากขึ้นคือผู้หญิงไม่เพียงทำงานแต่เฉพาะในบ้านหากยังต้องทำหน้าที่ช่วยหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวแต่บทบาทผู้หญิงถูกจำกัดอยู่เฉพาะบางงานอย่างเท่านั้นเมื่อผู้หญิงต้องรับผิดชอบทั้งงานในบ้านและนอกบ้านทำให้ผู้หญิงไม่มีเวลาและขาดโอกาสพัฒนาตนเองรวมทั้งขาดโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างใดก็ตามความก้าวหน้าของสังคมที่เปิดกว้างประกอบกับการส่งเสริมและพัฒนาสตรีอย่างต่อเนื่องทำให้ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่เก่งมีความสามารถเฉลียวฉลาดสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้รวมทั้งผู้หญิงมีโอกาสดำรงออกจากสังคมที่จำกัดอยู่เฉพาะในครัวเรือนและครัวเรือนเข้าสู่สังคมในระดับชุมชน สถาบันและองค์กรต่าง ๆ มากขึ้นและก้าวไปสู่บทบาทที่หลากหลายเพิ่มขึ้นผู้หญิงได้รับการยอมรับและสามารถยกระดับสถานภาพทางสังคม(มนสิชา รักดิเมธิ, 2560) นอกจากนี้บทบาทสตรีในทางการเมืองของไทยยังมีข้อจำกัดในเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีความเชื่อที่ว่าไม่มีความเสมอภาคทางเพศ และข้อจำกัดทางกฎหมายกฎหมายพรรคการเมืองไม่มีบทบัญญัติรองรับถึงการมีบทบาททางการเมืองของสตรี รวมทั้งลักษณะบทบาทสตรีในทางการเมืองมีปัญหาความเป็นผู้นำและการขาดแรงบันดาลใจ เมื่อเทียบกับต่างประเทศ (วชิรพงศ์ ศรีเจริญวงศ์, 2564) แต่ถึงอย่างไรก็ตาม มีข้อค้นพบที่น่าสนใจว่าประเทศต่าง ๆ ที่มีผู้นำสตรี เช่น Halimah Yacob ประธานาธิบดีสิงคโปร์ Kaja Kallas นายกรัฐมนตรีเอสโตเนีย Cai Yingwen ประธานาธิบดีหญิงไต้หวัน Erna Solberg นายกรัฐมนตรีหญิง ประเทศนอร์เวย์ Katrín Jakobsdóttir นายกรัฐมนตรีไอซ์แลนด์ หรือแม้แต่ในมลรัฐต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกา ที่มีผู้ว่าการมลรัฐเป็นสตรี จะมีมาตรการรับมือ ป้องกัน แก้ปัญหา เยียวยา ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดได้ดีและมีประสิทธิผลที่ดีกว่าประเทศที่มีผู้นำเป็นชาย โดยเฉพาะการวิจัยบางฉบับได้ศึกษาสมรรถนะจำนวน ๑๙ สมรรถนะ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้นำสตรีได้รับคะแนนสูงกว่าผู้นำชาย มีเพียงสมรรถนะ “ความเชี่ยวชาญทางเทคนิคในวิชาชีพ” เท่านั้น ที่ผู้นำชายได้รับคะแนนสูงกว่าผู้นำสตรี ดังนั้น ผู้นำที่ศรัทธาและลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังในความซื่อตรง ซื่อสัตย์ มีจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ และมีความโปร่งใสเช่นกัน พฤติกรรมของผู้นำทั้ง 4 ลักษณะในช่วงภาวะวิกฤติเชื้อไวรัสโค

โรนา (COVID-2019) ผู้นำสตรีทำได้ดีกว่าผู้นำชาย (Zenger และ Folkman, อ้างใน Praornpit Katchwattana 2565)

นักการเมืองสตรีจะมีลักษณะการแสดงออกทาง 3 ประการข้างต้นไม่ว่าจะเป็นแบบมารดา บิดา แบบนักการเมือง และแบบผู้เชี่ยวชาญ จะสอดคล้องกับลักษณะความเป็นผู้นำสตรีในจังหวัด ลำพูนที่สอดคล้องกับแนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงเพราะการดำเนิน ชีวิตของผู้นำสตรีมักเป็นปกติจะใช้หลักพรหมวิหารธรรม (อภ.ปญจก.(ไทย) 22/192/252)ได้แก่ 1) หลักเมตตา มีความปรารถนาอย่างสูงสุดที่จะทำให้ประชาชนเกิดความสุขในการดำรงชีวิตและชีวิต อย่างถูกต้อง 2) มีความกรุณา ที่เป็นลักษณะของความมุ่งมั่นทำงานเพื่อยกปลดเปลื้องความทุกข์หรือ ปัญหาที่ประชาชนกำลังเผชิญอยู่ให้หมดไป 3) มุทิตา ความสามารถยึดมั่นยืนดีในการดำรงตนและ อุดมการณ์อย่างสูงสุดต่อความหวังดีอย่างเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติ และให้ความสำคัญแก่ประชาชนทุก คนอย่างเท่าเทียมไม่ว่าผู้นั้นยากดีมีจนอย่างไรก็ตาม และ4) อุเบกขา คอยช่วยเหลือประชาชนทุกกลุ่ม อย่างปราศจากความอคติเท่าที่สามารถช่วยเหลือได้ หากช่วยเหลือไม่ได้ก็จะระคับระคองความ เสียหายให้น้อยลงให้มากที่สุด เพราะฉะนั้น หลักพรหมวิหารธรรมเป็นหลักพุทธธรรมอย่างเหมาะสมที่ จะมาเพื่อการพัฒนาความเป็นผู้นำสตรีทางการเมืองในจังหวัด รวมทั้งหลักธรรมอื่น ๆ อีกมากมายที่ ผู้นำสตรีในจังหวัดลำพูนสามารถนำไปสู่ภาคปฏิบัติจนกลายเป็นการยอมรับในสมรรถนะและความเป็น ผู้นำสตรีมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ที่สามารถสร้างความเชื่อถือ มั่นใจและเกิดการยอมรับในสังคมไทยได้

ผู้วิจัยเชื่อว่า การแสดงตัวตนและบทบาทของผู้นำสตรีในจังหวัดลำพูนจำนวน ๓ แห่งจะช่วย ให้เห็นภาพการทำงานและความเป็นผู้นำในฐานะตัวแทนของสตรีและตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ให้ ได้รับประโยชน์มากที่สุด ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงประเด็นปัจจัยภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อ ความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูนที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่ให้มากที่สุดด้วยหลักพรหมวิหารธรรมที่เห็นว่ามีผลสอดคล้อง และเหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรมของ จังหวัดลำพูนที่มีพระนางจามเทวีทรงเป็นวีรสตรีองค์ปฐมกษัตริย์ได้ทรงวางลักษณะการทำงานให้กับ ประชาชนและบ้านด้วยความสุข สงบและร่มเย็นตลอดมา

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีใน จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยกระบวนการต่าง ๆ โดยมีขอบเขตการวิจัยที่มีเนื้อหา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) **ประชากร** คือ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ประชากรได้แก่ ประชาชนในจังหวัดลำพูนที่มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุตั้งแต่ 18 ขึ้นไปจำนวน 335.392 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 14 พฤษภาคม 2566) (ณรรักษ์ โพธิ์นาม. ออนไลน์).

2) **กลุ่มตัวอย่าง** ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดลำพูนประกอบด้วย 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองลำพูน อำเภอป่าซาง อำเภอบ้านโฮ่ง อำเภอลี้ อำเภอแม่ทา อำเภอทุ่งหัวช้าง อำเภอบ้านธิ และอำเภอเวียงหนองล่อง โดยผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างจากประชากรจำนวน 400 ตัวอย่างจากการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (1973) เป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีประชากรมากกว่า 100.00 คน ขึ้นไปเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากรโดยคาดสัดส่วนในประชากรเท่ากับ 0.5 และระดับความเชื่อมั่น 95 % โดยวิธีการอ่านตารางผู้วิจัยจะต้องทราบขนาดของประชากรและกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (TSIS Team. ออนไลน์)

2.2) ผลการคำนวณขนาดตัวอย่างของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดลำพูนตั้งแต่อายุ 18 ปีขึ้นไป ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ส่วนวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบโควตา (Quota sampling) เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแล้ว ได้ดำเนินการกำหนดขนาดตัวอย่างจากประชากรในแต่ละอำเภอเลือกแจกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยคำนึงถึงสัดส่วนของรายอำเภอแจกกำหนดของประชากรตามเขตการปกครองโดยผู้วิจัยได้คัดเลือกประชาชนในที่ว่าอำเภอตามชื่อของอำเภอ เช่น อำเภอเมืองลำพูนจะเก็บข้อมูลประชากรจำนวน 50 ตัวอย่าง ณ ที่ว่าการอำเภอเมืองลำพูน เป็นต้น ตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ที่กำหนดเพื่อให้ครอบคลุมจำนวนประชากรตัวอย่างทั้งหมดที่มาใช้บริการในที่ว่าอำเภอ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนั้นนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิด ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูนซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้ (1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม (2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ (3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาฯ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม (4) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และ (5) นำเสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาฯ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข (6) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มจำนวน 30 คน ณ เทศบาลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แล้ว

นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา (7) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง และนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 400 ชุดด้วยตนเอง พร้อมกับติดตามในกรณีที่ผู้ตอบแบบสอบถามยังไม่ส่งกลับมา และ(8) รวบรวมแบบสอบถาม แลวนำมาวิเคราะห์

2) ลักษณะเครื่องมือวิจัย

แบบสอบถามนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายปิด ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน ได้แก่ 1.ความซื่อตรงจำนวน 3 ข้อ 2.ความซื่อสัตย์จำนวน 3 ข้อ 3.ความมีจรรยาบรรณต่อวิชาชีพจำนวน 3 ข้อและ 4.ความโปร่งใสจำนวน 3 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 12 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน ได้แก่ หลักพรหมวิหารธรรม ประกอบด้วย 1) หลักเมตตา จำนวน 3 ข้อ 2) หลักกรุณา จำนวน 3 ข้อ 3) หลักมูทิตา จำนวน 3 ข้อ และ 4) หลักอุเบกขา จำนวน 3 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 12 ข้อซึ่งเป็นคำถามแบบปลายปิด และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3) การหาคุณภาพของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและ กรรมการที่ปรึกษาฯ อนุมัติพันธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน แล้วนำแต่ละข้อมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความความเที่ยงตรงของแบบสอบถามทุกข้อมีคะแนนมากกว่า 0.8 ทุกข้อ และความเชื่อมั่น (Reliability) นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วย วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha α -Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.887

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการใช้สถิติทดสอบสมมติฐาน จะใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทดสอบโดยใช้สถิติอนุมาน (Inferential statistics) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัย

ปัจจัยภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน พบว่า โดยภาพรวมระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูนด้านหลักเมตตาของนักการเมืองสตรี อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบผลการศึกษา คือ ผู้นำสตรี เป็นทั้งที่พึงพาให้ประชาชนและบุคลากรมีหวัง มีความอบอุ่น มีกำลังใจและมีความสุขในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้นำสตรี ดูแลเอาใจใส่ต่อภารกิจที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนเป็นที่ตั้ง อยู่ในระดับมาก ส่วนผู้นำสตรีตั้งความปรารถนาถึงการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคของประชาชนและบุคลากรในพื้นที่ให้ได้รับประโยชน์สูงสุด อยู่ในระดับมาก

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านสถานภาพสมรส และ วุฒิทางการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน โดยรวม อยู่ในระดับต่ำ ส่วนตัวแปรเพศ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน โดยรวม จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยหลักพรหมวิหารธรรม กับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน พบว่า ปัจจัยหลักพรหมวิหารธรรม ด้านเมตตา ด้านกรุณา และด้านมุทิตา มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอุเบกขา ความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน โดยรวม อยู่ในระดับต่ำ จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

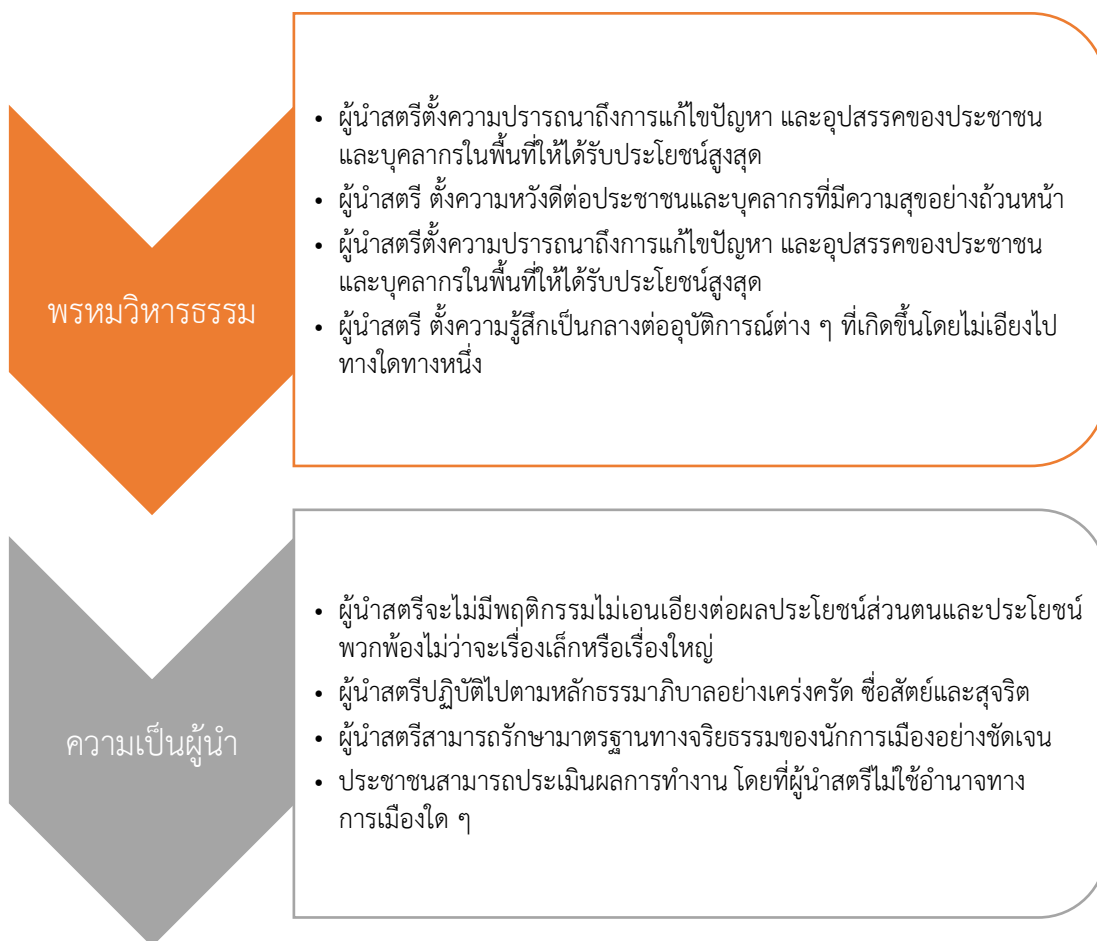
ปัจจัยภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเช่นนั้นเพราะการเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน มักไม่ค่อยมีข่าวในทางลบปรากฏมากนักทำให้ผลออกในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระปลัดเอกชัย จันทโชโต (คงชีวะ)** (2564) พบว่า คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดสระบุรี มีความเชื่อมั่นในตนเอง ให้การสนับสนุนประชาชนทุกรูปแบบ มีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้าถึงประชาชน และมีคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารงานองค์กรปกครองท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาล โดยประชาชนเห็นนักการเมืองท้องถิ่นมีภาวะผู้นำโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เอนก ณ เชียงใหม่** (2566) พบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **คณาพงษ์ พิงมี** (2562) พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับมากและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อภิวัฒน์ ชัยเสน** (2566) พบว่า โดยภาพรวมและราย

ด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลอย่างน้อย 1 ตัวแปร ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านสถานภาพสมรส และ วุฒิทางการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน โดยรวม อยู่ในระดับต่ำ ส่วนตัวแปรเพศ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 และสมมติฐานที่ 1 หลัก พรหมวิหารธรรมอย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน พบว่า ปัจจัยหลักพรหมวิหารธรรม ด้านเมตตา ด้านกรุณา และด้านมุทิตามีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอุเบกขา ความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน โดยรวม อยู่ในระดับต่ำ จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 ที่เป็นเช่นนั้นเพราะหลักพรหมวิหารธรรมมีความสอดคล้องกับการนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำได้ สำหรับผู้นำที่เป็นสตรีในตำแหน่งต่าง ๆ ทั้งในท้องถิ่นและชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ประคอง มาโต (2564)** พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง จากปัจจัย ความนิยมทางการเมืองทั้ง 7 ด้าน นำมาวิเคราะห์ทางสถิติ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัย ที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาอภิวัชร อภิวัชโร (โกศลสวัสดิ์) (2566)** พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในจังหวัด เพชรบุรีพบว่า ปัจจัยด้านการเสริมสร้างผู้นำ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ประกอบด้วย ด้านอำนาจ และอิทธิพลของผู้นำ ด้านพฤติกรรมของผู้นำ ด้านคุณลักษณะของ และด้านสถานการณ์ของผู้นำ โดย ภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 3.66 และปัจจัยด้านไตรสิกขา มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญาโดยภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 3.70 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระปลัดเอกชัย จันทโชโต (คงชีวะ) (2564)** พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลได้แก่ คุณลักษณะผู้นำส่งผลต่อการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดสระบุรี 7 ด้าน มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 สามารถอธิบายการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดสระบุรี(Y) ได้ร้อยละ 84.7

องค์ความรู้

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูนสามารถสร้างองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยดังแผนภาพนี้

แผนภาพที่ 1 ปัจจัยภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2. กรมการปกครองท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดลำพูน ควรส่งเสริมและสนับสนุนนักการเมืองสตรีมีช่องทางให้มากขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชน หน่วยงาน และองค์กรอื่นใด สามารถเข้าตรวจสอบข้อเท็จจริงในการบริหารงานขององค์กรหรือชุมชนของตนเองได้

3. กรมการปกครองท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดลำพูน ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนสามารถประเมินผลการทำงาน โดยที่ผู้นำสตรีไม่ใช้อำนาจทางการเมืองใด ๆ เข้ามาแทรกแซงใด ๆ

4. กรมการปกครองท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดลำพูน ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักการเมืองสตรีมีการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำทางการเมืองสตรีเป็นไปตามตามกรอบระเบียบกติกาของบ้านเมืองอย่างเคร่งครัด

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้นำสตรีในจังหวัดลำพูน ควรมีแผนและโครงการพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จด้วยตนเอง เกี่ยวกับผู้นำสตรีจะมีความเป็นผู้นำที่สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา

2. ผู้นำสตรีในจังหวัดลำพูน ควรกำหนดแผนของผู้นำสตรีที่จะดูแลเอาใจใส่ต่อภารกิจที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนเป็นที่ตั้ง

3. ผู้นำสตรีในจังหวัดลำพูน ควรปฏิบัติตนเองเพื่อให้เป็นทั้งที่พึ่งพาให้ประชาชนและบุคลากรมีหวัง มีความอบอุ่น มีกำลังใจและมีความสุขในการทำงาน มีความพลอยยินดีต่อประชาชนและบุคลากรที่มีความสุขอย่างถ้วนหน้า

4. ผู้นำสตรีในจังหวัดลำพูน ควรกำหนดแผนโครงการที่จะใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจอันมีผลกระทบต่อประชาชนและบุคลากรให้มีความยุติธรรมต่อทุกคนอย่างเท่าเทียม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างภาวะผู้นำตามหลักवेशรชกรณธรรมเพื่อความเป็นผู้นำสตรีในจังหวัดลำพูน” และจังหวัดอื่น ๆ

2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายผู้นำสตรีเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน” และจังหวัดอื่น ๆ

3. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างความเป็นกลางทางการเมืองของนักเมืองท้องถิ่นสตรีในจังหวัดลำพูน” และจังหวัดอื่น ๆ

4. ควรนำระเบียบวิธีวิจัยแบบมีส่วนร่วมหรือเชิงปฏิบัติการมาศึกษาเรื่อง “การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน ” และจังหวัดภาคเหนือของประเทศไทย

Reference

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- คณาพงษ์ พิงมี. (2562). “ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย”. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*. 2 (2) (กรกฎาคม - ธันวาคม) : 50 - 58.
- ประคอง มาโต. (2564). การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนมีต่อนักการเมืองในจังหวัดอุทัยธานี. *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระปลัดเอกชัย จันทโชโต (คงชีวะ). (2564). พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี. *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอภิวร อภิวชโร (โกศลสวัสดิ์). (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี. *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มนสิชา ภักดีเมธี. (2560). “บทบาทสตรีในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย”. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*. 11 (3) (กรกฎาคม-กันยายน) : 195 - 210.
- วชิรพงศ์ ศรีเจริญวงศ์. (2564). “การส่งเสริมบทบาทสตรีในทางการเมือง : เปรียบเทียบกับต่างประเทศ”. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. 12 (2) (กรกฎาคม-ธันวาคม) : 73 - 88.
- อภิวรรณ ชัยเสน. (2566) “ภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2”. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*. 3 (8) (พฤษภาคม – สิงหาคม) : 61 - 76.
- เอนก ณ เชียงใหม่. (2566). ภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีผลต่อความคาดหวังของประชาชนในจังหวัดชลบุรี. *ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Praornpit Katchwattana, *ผู้นำสตรี กับภาวะผู้นำที่พองค์กร ฝ่าทุกการดิสรูป*. [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <https://www.salika.co/2022/12/28/woman-leader-rising-in-crisis-2022/> [29 ธันวาคม 2565].

การเปรียบเทียบปัญหาและมาตรการทางกฎหมายในการตรวจสอบการออกหมายจับระหว่าง
ประเทศไทย กับประเทศสหรัฐอเมริกา

A Comparison of Problems and Legal Measures for Verification of Arrest
Warrant Issuance between Thailand and United State of American

ธัชพงษ์ วงษ์เหรียญทอง Thatchapong Wongriantong

นวกาล สิริราชานนท์ Nawakarn Siraruchanon

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

Faculty of Law Payap University, Thailand

Borormor_bom@hotmail.com

Received 2024/03/25

Revised 2024/11/01

Accepted 2024/11/14

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องการเปรียบเทียบปัญหาและมาตรการทางกฎหมายในการตรวจสอบการออกหมายจับระหว่างประเทศไทย กับประเทศสหรัฐอเมริกา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงปัญหาในการออกหมายจับในประเทศไทยที่พบว่ามักจะมีการออกหมายจับบุคคลผิดคน เพื่อทราบถึงแนวคิด และกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในตรวจสอบการออกหมายจับ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ถึงการปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้การจะจับบุคคลใดต้องมีหมายของศาล และก่อนออกหมายจับบุคคลใด ศาลจะต้องพิจารณาจากหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลที่จะถูกออกหมายจับนั้น น่าจะได้กระทำความผิดอาญา แต่ในทางปฏิบัติหลายกรณีที่ศาลมักจะออกหมายจับตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจร้องขอโดยที่อาจไม่มีการพิจารณาพยานหลักฐานอย่างถี่ถ้วน

ดังนั้น การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่จะถูกออกหมายจับไม่ให้มีการออกหมายจับผิดคน ผู้เขียนได้ศึกษาแนวคิด และกฎหมายต่างประเทศเพื่อเปรียบเทียบการตรวจสอบการออกหมายจับในประเทศไทย เพื่อจะได้เสนอแนะในการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายในตรวจสอบการออกหมายจับของประเทศไทยต่อไป

คำสำคัญ : หมายจับ, เหตุอันสมควร, การตรวจสอบ.

Abstract

This academic article, "A Comparison of Problems and Legal Measures for Verification of Arrest Warrant Issuance between Thailand and the United States of America", aims to grasp the complexities surrounding the issuance of arrest warrants in Thailand. It uncovers a frequent occurrence of erroneous warrant issuances and explores foreign legal frameworks concerning warrant issuance, with the goal of analyzing potential improvements to laws and criminal procedures. Thailand's Criminal Procedure Code stipulates that an individual's arrest necessitates a court warrant. However, the reality often diverges from this legal requirement. In practice, courts frequently issue warrants at the request of the police, often without conducting a thorough examination of the evidence. This discrepancy between the law and its implementation is a key issue that this article seeks to address.

Therefore, to protect the rights and liberties of the person whose arrest warrant will be issued and prevent the warrant from being issued for the wrong person, the author examines international legal principles and regulations to scrutinize the warrant procedures in Thailand and offers suggestions to bolster the legal scrutiny of arrest warrants domestically.

Keywords: Arrest Warrant, Reasonable Cause, Inspection.

บทนำ

บทความวิชาการเรื่องนี้เป็นบทความที่ผู้อ่านจะได้ทราบถึงปัญหาในการตรวจสอบการออกหมายจับ ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎีและหลักกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศในการตรวจสอบการขอออกหมายจับของศาล การจับถือเป็นมาตรการที่พรากไปซึ่งเสรีภาพของบุคคล โดยเป็นการกัมตรึงบุคคลไว้ในอำนาจของเจ้าพนักงาน นอกจากนี้หลังจากมีการจับแล้วบุคคลที่ถูกจับยังต้องถูกควบคุมตัวอีกด้วย ดังนั้นมาตรการใดก็ตามที่มีผลกระทบต่อเสรีภาพของบุคคล มาตรการนั้นต้องอยู่ภายใต้หลักการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างองค์กร ซึ่งวัตถุประสงค์ที่นานาอารยประเทศให้ศาลเป็นผู้ออกหมายจับบุคคลได้นั้น มาจากความต้องการให้ศาลตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าไม่ให้มีการออกหมายจับผิดคน โดยกำหนดให้หลักกฎหมายว่าหากปรากฏหลักฐานที่ทำให้ศาลเชื่อได้ว่ามีเหตุอันสมควรว่าบุคคลที่จะถูกจับเป็นผู้กระทำความผิด ศาลก็จะออกหมายจับเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไปดำเนินการจับกุม

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติหลายกรณีที่ศาลมักจะออกหมายจับตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจร้องขอโดยที่อาจไม่มีการพิจารณาพยานหลักฐานอย่างถี่ถ้วน ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดให้ศาลมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาออกหมายจับเพียงแค่ว่าบุคคลนั้น น่าจะได้กระทำความผิด ทำให้การพิจารณาพยานหลักฐานของศาล ไม่มีการตรวจสอบอย่างเคร่งครัดและส่งผลในการมีการออกหมายจับผิดคน ดังเช่นคดีการเสียชีวิตของป้าบัวผันที่ถูกฆาตกรรม โดยตำรวจได้ไปขอศาลออกหมายจับลุงเปี้ยกซึ่งเป็นสามีโดยสันนิษฐานว่าเป็นคนที่ฆ่าป้าบัวผัน ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ระบุในเหตุการณ์ขอหมายจับว่าลุงเปี้ยกไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง อาจจะหาตัวไม่พบ และพยานบอกเล่าให้การว่าลุงเปี้ยกชอบทำร้ายป้าบัวผัน แต่ต่อมาผู้สื่อข่าวได้พบกล้องวงจรปิดว่าป้าบัวผันได้ถูกฆาตกรรมจากกลุ่มเยาวชนไม่ใช้การกระทำของลุงเปี้ยก ซึ่งถือการออกจับลุงเปี้ยกผิดตัว ทำให้ลุงเปี้ยกได้รับความอับอายและที่สำคัญทำให้ลุงเปี้ยกสูญเสียเสรีภาพจากการถูกจับและถูกคุมขังอีกด้วย (ไทยรัฐออนไลน์, 2567) หรือแม้กระทั่งในคดีที่มีหญิงสาวสร้างเรื่องเท็จว่าถูกแฟนทำร้ายและชิงทรัพย์ ได้ไปแจ้งความร้องทุกข์กับตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ขอศาลออกหมายจับ แต่ปรากฏว่าคำให้การของหญิงสาวเป็นเรื่องโกหก ทำให้แฟนของเขาถูกจับและควบคุมตัว (มติชนออนไลน์, 2567)

ซึ่งในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบการออกหมายจับโดยให้ศาลจะต้องพิจารณาจากพยานหลักฐานก่อนออกหมายจับอย่างเคร่งครัดโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องแสดงพยานหลักฐานให้เห็นว่ามีลักษณะทางกายภาพว่ามีพยานหลักฐานที่มุ่งตรงไปยังบุคคลที่จะถูกออกหมายจับโดยตรง

ดังนั้น ในบทความนี้จะศึกษาถึง ปัญหาทางกฎหมายในตรวจสอบการออกหมายจับของประเทศไทย เปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายในการออกหมายจับในต่างประเทศ

แนวคิดและความเป็นมาในการจับกุมผู้ต้องสงสัยในการกระทำความผิด

การดำเนินคดีอาญาจำเป็นต้องมีตัวหรือได้ตัวผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดมาเข้าสู่กระบวนการในการดำเนินคดี ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันในการมีตัวผู้กระทำความผิดในการดำเนินคดี กล่าวคือ หากไม่มีตัวผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในการดำเนินคดี การดำเนินคดีนั้นจะเป็นการดำเนินคดีแบบว่างเปล่า นอกจากนี้ การมีตัวผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในการดำเนินคดียังต้องการให้ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้ทราบถึงขั้นตอนการถูกดำเนินคดีเพื่อให้ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้ต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ (ณรงค์ ใจหาญ, 2565 : 29) เช่น การรับทราบข้อกล่าวหา การตอบคำให้การในชั้นสอบสวน ชั้นพิจารณา จากแนวคิดดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมายเป็นเครื่องมือเพื่อนำตัวผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเข้าสู่การดำเนินคดีอาญา ซึ่งเรียกว่า การจับ การจับในความหมายของกฎหมายตาม Black's Law

Dictionary หมายถึง การกุมตัวผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดไว้โดยเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมาย กล่าวคือเป็นการพรากไปซึ่งเสรีภาพของบุคคล ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แห่งการสอบสวนความผิดอาญา เพื่อป้องกันการกระทำความผิดอาญาเพิ่ม นอกจากนี้การจับยังนำไปสู่การควบคุมตัว การคุมขัง ซึ่งเป็นการมาตรการที่กระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชน (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ , 2553 : 125)

แนวคิดและความเป็นมาในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลกับการออกหมายจับ

แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการออกหมายจับเริ่มต้นมาจากในสมัยโบราณที่กำหนดให้อำนาจอธิปไตยรวมอยู่ที่บุคคลๆ เดียวซึ่งมีผลทำให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐไม่สามารถมีได้เลย ดังเช่นในยุคหนึ่งที่เจ้าหน้าที่รัฐคนเดียวมีทั้งอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายและตัดสินกฎหมาย ซึ่งได้เกิดกรณีปัญหาดังนี้ หากเจ้าหน้าที่รัฐสงสัยว่าบุคคลหนึ่งได้กระทำความผิด จึงได้ไปจับตัวบุคคลดังกล่าวมา และแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิจารณาว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดหรือไม่ ซึ่งเท่ากับว่าถ้าเจ้าหน้าที่รัฐคนนั้นคิดว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดก็ไม่จำเป็นต้องแสวงหาพยานเกี่ยวกับบุคคลนั้นก่อนถูกจับ คือจับก่อนแล้วมาแสวงหาพยานหลักฐานภายหลัง หากไม่มีความผิดก็อาจจะปล่อยตัวไป ทั้งเพื่อความสะดวกรวดเร็ว และให้เจ้าหน้าที่ทำงานสบายไม่ยุ่งยาก ซึ่งการใช้อำนาจในกรณีนี้จะส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก (กุลพล พลวัน, 2538 : 25) แต่หากมีกฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่รัฐคนหนึ่งเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย และให้เจ้าหน้าที่รัฐอีกคนหนึ่งมาตัดสินกฎหมายผลในทางคิดที่จะมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนจะต่างกันไป เช่น เจ้าหน้าที่รัฐคนหนึ่งมีความสงสัยว่าบุคคลใดน่าจะกระทำความผิดเจ้าหน้าที่รัฐคนนั้นก็ต้องไปแสวงหาพยานหลักฐานมาให้เจ้าหน้าที่รัฐอีกคนหนึ่งเป็นผู้ตรวจสอบว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ กล่าวคือ แสวงหาพยานหลักฐานก่อนแล้วค่อยมีการตัดสินภายหลังเช่นนี้ การดำเนินคดีจะไม่มีความสะดวกรวดเร็ว และให้เจ้าหน้าที่ทำงานยุ่งยาก ซึ่งการใช้อำนาจในกรณีนี้ถือเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก จากเรื่องราวดังกล่าวจึงนำมาสู่ทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจที่จำแนกอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐคนหนึ่งเป็นผู้ออกกฎหมาย คนหนึ่งเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย และอีกคนหนึ่งเป็นผู้ตัดสินกฎหมาย อันเป็นการตอบสนองแนวคิดการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จากแนวคิด หลักกฎหมายนอกจากจะถูกนำมาใช้ในการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการมีหน้าที่แสวงหาพยานหลักฐานเพื่อให้ศาลตัดสินคดีแล้วยังถูกนำไปใช้ในการจับกุมบุคคลด้วย กล่าวคือ การจับถือเป็นการพรากเสรีภาพของบุคคลจึงจำเป็นต้องให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องแสวงหาพยานหลักฐานเสนอต่อศาลเพื่อให้ศาลเชื่อว่าบุคคลนั้นน่าจะเป็นผู้กระทำความผิด ศาลจึงจะอนุมัติออกหมายจับ (บรรเจิด สิงคะเนติ , 2547 : 10)

แนวคิดและหลักกฎหมายสากลในการตรวจสอบการขอลอภัยจับจากศาล

ในอดีตที่ผ่านมากฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจจับบุคคลที่ตกเป็นผู้ตกสงสัยว่ากระทำความผิด โดยไม่ต้องมีการตรวจสอบจากองค์กรอื่นหรือศาล กล่าวคือเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถเอาตัวเองเป็นหมายจับได้ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจสงสัยว่า นายเอ เป็นผู้กระทำความผิดเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถจับนายเอ ได้โดยไม่ต้องขอหมายจับจากศาล ทั้งนี้ก็เพื่อความสะดวกรวดเร็ว และป้องกันอาชญากรรมได้ทันที อย่างไรก็ตามผลที่ตามมาเจ้าหน้าที่ก็มักจะมีการจับผิดคน หรือเจ้าหน้าที่บางคนลุแก่อำนาจอยากกลั่นแกล้งบุคคลใดก็สามารถแกล้งจับได้ ทั้งนี้เพราะไม่มีการตรวจสอบการใช้อำนาจจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ต่อมาเริ่มมีนักกฎหมายมองเห็นถึงปัญหาดังกล่าว จึงต้องการให้มีลดอำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจับกุม โดยนักกฎหมายมีหลักคิดจากวัตถุประสงค์ในการจับที่มีมาเพื่อเป็นการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม นำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม แต่ขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงการหลีกสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วยซึ่งการจะออกกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ไปทำการจับกุมต้องคำนึงถึงดุลยภาพของวัตถุประสงค์ในการจับเป็นหลัก นอกจากนี้ยังต้องการแก้ไขปัญหาการจับผิดตัว และไม่ให้เจ้าหน้าที่ลุแก่อำนาจ ดังนั้น กฎหมายในยุคต่อมาจึงกำหนดให้การที่เจ้าหน้าที่จะจับบุคคลใดจะต้องอยู่ภายใต้การตรวจสอบจากองค์กรภายนอก เช่น อัยการหรือศาล เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจสงสัยว่านายเอ น่าจะเป็นผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องนำเสนอพยานหลักฐานต่อศาลเพื่อสนับสนุนความคิดของตนว่านายเอ น่าจะเป็นผู้กระทำความผิด เมื่อศาลได้พิจารณาจากพยานหลักฐานและเชื่อได้ว่านายเอเป็นผู้กระทำความผิด ศาลจึงจะออกหมายจับให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไปจับนายเอ โดยหลักกฎหมายดังกล่าวถึงบัญญัติไว้ใน กฎหมายระหว่างประเทศที่ทุกประเทศจะต้องปฏิบัติตาม รวมตลอดถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ดังนี้

1. หลักการเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุกทุกรูปแบบ (Body of Principles for the Protection of All Persons under Any Form of Detention or Imprisonment .1978 , 10 December) ข้อ 2 กำหนดให้การจับกุม คุกขัง หรือจำคุก ให้กระทำได้เฉพาะตามบทบัญญัติของกฎหมายและโดยพนักงานเจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่ได้รับอนุญาตเพื่อการนั้นเท่านั้น Arrest, detention or imprisonment shall only be carried out strictly in accordance with the provisions of the law and by competent officials or persons authorized for that purpose.

2. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง (International Convention on Civil and Political Rights 1966, 16 December) ข้อ 9 กำหนดให้การจับ

บุคคลจะต้องได้รับการตรวจสอบโดยองค์กรภายนอกได้แก่ ศาล และมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้ตรวจสอบความชอบธรรมของการจับ Everyone has the right to liberty and security of person. No one shall be subjected to arbitrary arrest or detention. No one shall be deprived of his liberty except on such grounds and in accordance with such procedure as are established by law.

3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 28 วรรคสอง การจับบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560, 6 เมษายน. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 หน้า 1)

จากการที่กฎหมายระหว่างประเทศและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดหลักไว้ว่า ก่อนจะออกหมายจับบุคคลใด จะต้องมียานหลักฐานพอสมควรว่าบุคคลนั้นน่าจะได้กระทำความผิดและศาลเท่านั้นที่มีอำนาจตามกฎหมายในการออกหมายจับได้ ทำให้ประเทศต่างๆ ได้ปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายภายในประเทศของตนโดยการยกเลิกกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่เอาตัวเองเป็นหมาย และแก้ไขเป็นการบังคับให้เจ้าหน้าที่ที่จะจับบุคคลใดนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องนำเสนอพยานหลักฐานต่อศาล และหากศาลเชื่อในพยานหลักฐานนั้นศาลก็จะอนุมัติออกหมายจับ ซึ่งผลที่ตามมาก็สามารถลดปัญหาการจับผิดตัว และละเมิดอำนาจของเจ้าหน้าที่ได้พอสมควร

แนวคิดและมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดแนวทางให้ศาลตรวจสอบก่อนออกหมายจับ

การที่กฎหมายได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจะจับบุคคลใดต้องได้รับอนุมัติหมายจับจากศาลก่อน ซึ่งถือเป็นการตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ และส่งผลอันเป็นรูปธรรม คือ ลดปัญหาการจับตัวผู้ต้องสงสัยผิดคน รวมตลอดถึงการลดทอนการละเมิดอำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนมีแนวคิดว่า จับตัวบุคคลที่ไม่น่าจะมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมาก่อนจากนั้นค่อยแสวงหาพยานหลักฐานภายหลัง ถ้าไม่ใช้ผู้กระทำความผิดตัวจริงก็ปล่อยตัวไป โดยมีวิธีการคือ เวลาที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะเตรียมการในการนำเสนอพยานหลักฐานในการขอออกหมายจับต่อศาล นั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจมักจะเลือกข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์กับการดำเนินคดี หากพยานใดที่สามารถพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาได้ เจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะรวบรวมพยานหลักฐานไว้แต่พยานหลักฐานใดที่อาจจะพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาได้ก็มักจะถูกมองข้ามไป ดังนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจก็มักจะได้รับอนุมัติจากศาลให้ออกหมายจับได้เสมอ ทั้งนี้เพราะ ต้องการได้ตัวผู้ต้องสงสัยโดยเร็ว ทั้งนี้เพื่อง่าย และสะดวกในการทำงาน แต่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน

นอกจากนี้หลักกฎหมายในการออกหมายจับในนานาอารยะประเทศที่กำหนดการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในการออกหมายจับไม่เข้มข้นเท่ากับการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาดี กล่าวคือ การขอออกหมายจับจากศาลเจ้าหน้าที่ตำรวจแค่ทำให้ศาลเชื่อว่า บุคคลนั้นน่าจะกระทำความผิด ก็เพียงพอในการออกหมายจับแล้ว (Larry K Gaines, Michael Kaune and Roger L. Miller, 2001, p 234). เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจสงสัยว่านายเอ น่าจะได้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ตำรวจเพียงแค่นำเสนอพยานบอกเล่าต่อศาล ประกอบกับพฤติกรรมการของนายเอที่ผ่านมาเช่นนี้ศาลก็สามารถออกหมายจับได้ ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีแนวคิดว่าการจับไม่จำเป็นต้องแสวงหาพยานหลักฐานให้ชัดเจนซึ่งหากจับตัวผู้ต้องสงสัยมาแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจค่อยแสวงหาพยานหลักฐานจากตัวผู้ถูกจับภายหลัง และในทางปฏิบัติศาลมักจะออกหมายจับตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจร้องขอโดยที่อาจจะไม่มีการพิจารณาพยานหลักฐานอย่างถี่ถ้วน ซึ่งทำให้การออกหมายจับผิดพลาดมีได้อยู่เสมอและมีผลคือผู้ถูกจับถูกจำกัดเสรีภาพ เสียเวลาในการต่อสู้คดี ยื่นคำร้องขอประกันตัว และมีความวิตกกังวลในการต่อสู้คดี

จากปัญหาดังกล่าวทำให้นักกฎหมายตระหนักถึงบทบาทของศาลที่จะต้องมีความรับผิดชอบงาน เข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคม ใส่ใจปัญหาและมีแนวทางในการจัดการแบบมีอาชัพ รวมทั้งเปิดโอกาสและพร้อมที่จะถูกตรวจสอบประเมินผล ศาลต้องแสดงบทบาทให้ความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และศาลเป็นองค์กรสุดท้ายที่เป็นที่พึ่งของประชาชน โดยนักกฎหมายได้กำหนดแนวทางให้ศาลตรวจสอบก่อนออกหมายจับว่า ในการออกหมายจับศาลจะต้องพิจารณาจากภาวะวิสัย โดยหากปรากฏหลักฐานที่ทำให้ศาลเชื่อว่ามีเหตุอันสมควรศาลก็จะออกหมายจับ กล่าวคือศาลต้องทราบและเข้าใจข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดเพียงพอ และต้องพิจารณาวินิจฉัยพยานหลักฐานอย่างจริงจัง ต้องมีได้รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ โดยบุคคลต้องไม่ถูกจับกุมโดยไม่มีเหตุอันควร ศาลต้องใช้ดุลพินิจในการออกหมายจับอย่างรอบคอบ โดยตัดสินใจบนพื้นฐานพยานหลักฐานหากศาลอนุมัติหมายจับโดยไม่มี การตรวจสอบ จะส่งผลให้พนักงานสอบสวนจะไม่ได้เน้นการมีพยานหลักฐานสนับสนุนว่าบุคคลนั้นน่าจะได้กระทำความผิด และส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลทั่วไป และยังอาจทำให้การจับเป็นเครื่องมือในการแสวงหาพยานหลักฐาน

ข้อความคิด และมาตรฐานการพิสูจน์ในการชั่งน้ำหนักพยานในตรวจสอบการออกหมายจับของศาล

ศาลเท่านั้นที่มีอำนาจในการออกหมายจับ และอำนาจในการออกหมายจับเป็นดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ซึ่งการใช้ดุลพินิจศาลในการออกหมายจับต้องไม่มากไปกว่าที่กฎหมายบัญญัติหรือเขียนเอาไว้ กล่าวคือการออกหมายจับของศาลต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย และ

ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายที่ออกกฎหมายควรที่จะบัญญัติกฎหมายเพื่อวางเป็นแนวทางในการใช้ดุลพินิจของศาล หากไม่มีกฎหมายกำหนดกรอบการใช้ดุลพินิจไว้อย่างชัดเจนก็อาจมีเฉพาะความเห็นทางตำราที่ช่วยใช้ประกอบการใช้ดุลพินิจ (คณิต ณ นคร , 2563 : 67)

ดุลพินิจ หมายถึง อำนาจตัดสินใจอย่างอิสระที่จะเลือกในการออกคำสั่งตามที่กฎหมายกำหนด โดยสาเหตุที่กฎหมายกำหนดให้ศาลมีดุลพินิจเนื่องจากในบางกรณีฝ่ายนิติบัญญัติไม่สามารถออกกฎหมายครอบคลุมข้อเท็จจริงได้ทุกเรื่องทุกกรณี และการใช้ดุลพินิจต้องสอดคล้องกับข้อกฎหมาย เจตนารมณ์ของกฎหมาย เมื่อตัดสินใจการใช้ดุลพินิจไปแล้วต้องสามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผลถึงความเป็นธรรม และต้องตัดสินใจบนพื้นฐานพยานหลักฐานทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย กล่าวคือ ต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงที่ต้องเกิดจากพยานหลักฐาน ว่าพยานหลักฐานนั้นมีเพียงพอและได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ส่วนแนวคิดการใช้ดุลพินิจในการออกหมายจับของศาลนั้นสามารถอธิบายได้ว่า การจับถือเป็นมาตรการบังคับทางกฎหมายอาญาที่กระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพของบุคคล การที่จะจับตัวบุคคลใดเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมต้องมีความจำเป็นอย่างยิ่ง และต้องทำตามขั้นตอนของกฎหมายและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ซึ่งการที่กฎหมายให้ศาลใช้ดุลพินิจในการอนุมัติหมายจับ เนื่องจากศาลและเจ้าหน้าที่ตำรวจอยู่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ พยานหลักฐาน ทั้งศาลสามารถใช้ความรู้ ความสามารถ และพิจารณาญาณ เพื่อมีคำสั่งอนุมัติหมายจับ แต่ทั้งนี้การใช้ดุลพินิจดังกล่าวต้องตัดสินใจอย่างรวดเร็ว ทันที เพื่อตอบโต้การแก้ไขปัญหามลพิษหน้าด้วย

การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำพยานหลักฐานมาเสนอศาลเพื่อขออนุมัติในการออกหมายจับ ศาลต้องมีการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเสียก่อนว่ามีความน่าเชื่อถือ จากนั้นศาลจะนำเอามาตรฐานการพิสูจน์มาชี้ขาด โดยที่พยานหลักฐานนั้นจะต้องมีน้ำหนักถึงระดับมาตรฐานในการพิสูจน์ในเรื่องนั้น มาตรฐานน้ำหนักการพิสูจน์จึงถือได้ว่าเป็นการวางหลักอย่างหนึ่งในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงที่จะทำให้การชั่งน้ำหนักนั้นได้ผลตรงกับความจริง ดังนั้น หากในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานศาลไม่ได้ระดับมาตรฐานการพิสูจน์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง ก็เป็นเรื่องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งตามหลักกฎหมาย สามารถแบ่งระดับของมาตรฐานการพิสูจน์ออกได้เป็น 5 ระดับ ดังนี้ คือ การพิสูจน์ให้เห็นถึงเหตุอันควรเชื่อว่า (probable cause) การพิสูจน์ให้เห็นถึงมูลคดี (proof prima facie case) การพิสูจน์ให้เห็นถึงพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือกว่า (proof on the balance of preponderance of evidence/proof on the balance of probability) การพิสูจน์ให้เห็นว่าพยานหลักฐานนั้นมีความน่าเชื่อถืออย่างชัดเจน (proof by the clear and convincing evidence) การพิสูจน์ให้ได้ความชัดเจนโดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควรหรือปราศจากเหตุ อันควรสงสัย (proof beyond a reasonable doubt) มาตรฐานการพิสูจน์ในระดับเหตุอันควรเชื่อว่า (probable cause) ถูกนำมาใช้เป็นมาตรฐานการพิสูจน์ในการดำเนินการ

ร้องขอให้ศาลออกหมายจับของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อำนาจตามอำเภอใจกล่าวคือเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้ได้พยานหลักฐานตามสมควรเพียงพอที่จะทำให้ศาลเชื่อได้ว่ามีเหตุที่จะออกหมายได้ (อุดม รัฐอมฤต, 2566 : 188)แต่ขั้นตอนของการนำเสนอพยานหลักฐานต่อศาลเพื่อให้ออกหมายจับจะไม่มีการสืบพยานเหมือนกับในชั้นพิจารณาคดี จึงเป็นเรื่องที่ให้อำนาจศาลอย่างแท้จริงในการใช้ดุลพินิจที่จะออกหมายจับ แต่ก็ต้องอยู่ภายใต้หลักการคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคล

โดยที่ผ่านมาก็มีความผิดพลาดที่เกิดจากการใช้ดุลพินิจบ้าง เช่น การไม่ใช้ดุลพินิจทั้ง ๆ ที่ข้อเท็จจริงปรากฏเช่นนี้ กลับละเลยไม่สนใจ ไม่นำพฤติการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาพิจารณาก่อนตัดสินใจซึ่งถือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยไม่สนใจสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ปัญหาและหลักกฎหมายในการออกหมายจับในประเทศไทย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 ได้วางหลักถึงเหตุที่จะออกหมายจับไว้ว่า ก่อนที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะไปยื่นคำร้อง ขอให้ศาลออกหมายจับได้ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีการรวบรวมพยานหลักฐานตามสมควรก่อนว่าบุคคลนั้นน่าจะได้กระทำความผิดไม่ว่าความผิดนั้นจะมีระวางโทษจำคุกเท่าไรก็ตามก็ต้องใช้หลักการนี้ คำว่า “มีหลักฐานตามสมควร” หมายถึง การพิสูจน์ ให้เห็นถึงการมีพยานหลักฐานที่เพียงพอที่จะทำให้เชื่อได้ว่าบุคคลนั้นน่าจะได้มีการกระทำความผิดอาญา จึงมีใช่เพียงแต่สงสัยโดยที่ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอกล่าวคือสามารถทำให้ศาลเชื่อว่ามีเหตุที่จะออกหมายจับมากกว่าไม่มีเหตุที่จะออกหมาย

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548

ได้กำหนดให้มีรายละเอียดเกี่ยวกับคำว่า มีหลักฐานตามสมควร พอสรุปได้ดังนี้ คำร้องขอให้ศาลออกหมายจับ ต้องมีรายละเอียดต้องระบุชื่อตัว ชื่อสกุล รูปพรรณ อายุ อาชีพ หมายเลขประจำตัวประชาชนของบุคคลที่จะถูกจับเท่าที่ทราบ ต้องระบุเหตุที่จะออกหมายจับ แนบ บันทึกคำร้องทุกข์ หนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ ส่วนการเสนอพยานหลักฐานต่อผู้พิพากษา ให้ผู้ขอออกหมายจับจะต้องสาบานหรือปฏิญาณตนและแถลงด้วยตนเอง รวมทั้งตอบคำถามของผู้พิพากษาเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนหรือพยานหลักฐานที่สนับสนุนถึงเหตุแห่งการขอออกหมายนั้น ผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือทราบข้อมูลอันเป็นเหตุแห่งการออกหมายจับควรมาเบิกความต่อผู้พิพากษาด้วยตนเองส่วนพยานหลักฐานนั้น ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าให้ตัวอย่างประกอบการเตรียมพยานหลักฐาน ดังนี้ ข้อมูลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวน เช่น บันทึกถ้อยคำของสายลับหรือของเจ้าพนักงานที่ได้จากการแฝงตัวเข้าไปในองค์กรอาชญากรรม ข้อมูลที่ได้จาก

รายงานของแหล่งข่าวของเจ้าพนักงาน ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือที่ได้จากการใช้เครื่องมือทาง วิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี เช่น เครื่องมือตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์นิ้วมือ เครื่องมือตรวจพิสูจน์ของกลาง เครื่องจับเท็จ เครื่องมือตรวจโลหะ และเครื่องมือตรวจพิสูจน์ทางพันธุกรรม ข้อมูลที่ได้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ข้อมูลที่ได้จากจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรืออินเทอร์เน็ต

ซึ่งการที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการออกหมายจับไว้โดยระบุว่า การที่ศาลจะออกหมายจับได้จะต้องมีหลักฐานตามสมควร ซึ่งจะเห็นว่าคำว่าหลักฐานตามสมควรนั้นมิได้มีคำจำกัดความไว้ว่าหมายถึงอย่างไร จึงเป็นถ้อยคำที่อาจมีความคลุมเครือ และเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่รวมถึง ศาลได้ตีความกันเองโดยที่อาจจะไม่ได้คำนึงระดับมาตรฐานของการพิสูจน์ อย่างไรก็ตามแม้ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 ได้กำหนดรายละเอียดในแสวงหาพยานหลักฐานที่อาจพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุสมควรในการออกหมายจับไว้แต่ในปัจจุบันในทางปฏิบัติหลายกรณีศาลมักจะออกหมายจับตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจร้องขอโดยที่อาจไม่มีการพิจารณาพยานหลักฐานอย่างถี่ถ้วน

หลักกฎหมายในการออกหมายจับในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดแนวทางในการออกหมายจับไว้รัฐธรรมนูญ และตัวอย่างคดีต่างๆ ดังนี้ รัฐธรรมนูญ The Fourth Amendment (รัฐธรรมนูญสหรัฐ แก้ไขครั้งที่ 4 . 2515, ธันวาคม) กำหนดว่าการที่ศาลจะอนุมัติหมายจับได้ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องเสนอพยานหลักฐานต่อศาลแสดงถึงว่าบุคคลนั้นมีเหตุสมควรที่จะถูกจับ “The right of the people to be secure in their persons, houses, papers, and effects against unreasonable searches and seizures, shall not be violated, and no Warrants shall issue, but upon probable cause , supported by Oath or affirmation and particularly describing the place to be searched and the persons or things to be seized” กล่าวคือ การจับ บุคคลใดโดยชอบด้วยกฎหมายจึงต้องมี เหตุอันควรเชื่อว่า บุคคลนั้นน่าจะเป็นผู้กระทำความผิด และนำไปสู่การที่ศาลจะอนุมัติออกหมายจับได้

ซึ่งเหตุอันสมควรจะต้องประกอบไปด้วย หลักเกณฑ์สำคัญ 2 ประการ คือ

1. เจ้าหน้าที่ต้องอาศัยความเชื่อมโยงจากพยานหลักฐานที่มีความสมเหตุสมผลว่าความผิดอาญาที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการกระทำของบุคคลที่เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องการจะจับ Probable cause determines when officers may execute lawful searches and arrests with or, in some cases, without a warrant. Probable cause to search means officers reasonably

believe that evidence, contraband or other items sought are where they believe them to be probable cause to arrest means officers reasonably believe that a crime has been committed by the person whom they seek to arrest. (Larry K Gaines, Michael Kaune and Roger L. Miller. 2001.: 144)

2. ศาลฎีกาสหรัฐอเมริกาได้วางหลัก ตัดสินไว้ในคดี ต่อไปนี้

คดี Carroll v. United States (Justia U.S. Supreme Court,1925) กรณีที่จะถือได้ว่า “มีเหตุอันควรเชื่อว่า” จะต้องเป็นกรณีที่มีข้อเท็จจริงและสภาพแวดล้อมพร้อมด้วย ข้อมูลที่น่าเชื่อถืออย่างมีเหตุผลเพียงพอที่เจ้าหน้าที่ที่จะทำการจับบุคคลใด มิใช่เพียงแค่มิมีความสงสัย กล่าวคือในคดีนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องการจับกุมบุคคลจึงนำเสนอพยานหลักฐานจากการบอกเล่าของผู้อื่นว่าบุคคลนี้ได้ ติดต่อกับพ่อค้ายาหลายครั้ง จึงเป็นบุคคลที่น่าสงสัยว่าจะได้กระทำความผิดจึงขอให้ศาลออกหมายจับ แต่ศาลตีความว่าเหตุที่น่าสงสัยหมายถึง การลังเลใจ ตัดสินใจยังไม่ได้ แต่การจะจับบุคคลใดเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องแสวงหาพยานหลักฐานถึงขนาดมีเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลนั้นน่าจะได้กระทำความผิดกล่าวคือ ต้องมีความมั่นใจไม่ใช่เป็นการลังเลใจ

คดี Brinegar v. United States (Justia U.S. Supreme Court,1949) ศาลฎีกาสหรัฐอเมริกาก็ได้กล่าวถึง “มาตรฐานของเหตุอัน ควรเชื่อได้ว่า” นั้น ไม่ต้องถึงกับอยู่ในระดับ แน่ใจว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด แต่ต้องตั้งอยู่ในระดับที่สูงกว่า “การสงสัย” ซึ่งเป็นเรื่องของ ความสุจริตใจในการวิเคราะห์ถึงเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด ทั้งนี้โดยอาศัยข้อเท็จจริงที่ปฏิบัติกันอยู่ในชีวิตประจำวันของบุคคลโดยทั่วไป ไม่ใช่เป็นเรื่องที่ต้องอาศัย ความชำนาญ โดยเฉพาะทางด้านกฎหมายแต่อย่างใด เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจมีประสบการณ์การทำความผิดมาพบเห็นคนร้ายสามารถมั่นใจว่าบุคลลิกของคนนี้ต้องก่อเหตุมาแน่นอนดังนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจคนนี้จะนำหลักประสบการณ์มาขอศาลออกหมายจับไม่ได้

คดี Pennsylvania v. Labron (Justia U.S. Supreme Court,1996) ข้อมูลที่ได้มาเป็น ข้อมูลที่เจ้าพนักงานได้รู้เห็นมาเองโดยตรง (Direct Information) เช่น เห็นด้วยตนเองมีว่าสิ่งของนั้น หรือมีบุคคลนั้นอยู่ในบ้าน แล้วไปขอหมายศาลเพื่อเข้าไปจับบุคคลนั้น

คดี William Spinelli เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มาขอให้ศาลออกหมายจับต้องบรรยายให้เห็นถึงรายละเอียดของข้อเท็จจริงที่เป็น พฤติการณ์พื้นฐานที่จำเป็นแก่ศาล ที่จะทำให้ศาลสามารถวินิจฉัยได้เองว่าพยานหลักฐานที่ได้มานั้น น่าเชื่อถือหรือไม่เพียงใด และเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องเบิกความด้วยถ้อยคำที่ทำให้เห็นได้ว่าที่มาของพยานหลักฐานในการเสนอออกหมายจับนั้นน่าเชื่อถือ และไม่ได้มาโดยผิดกฎหมาย และต้องมีการสาบานตนจากเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อให้ศาลออกหมายจับ

ตารางเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในตรวจสอบการออกหมายจับของศาลไทย
และต่างประเทศ

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	กฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา
การจับต้องขออนุมัติหมายจับจากศาล	การจับต้องขออนุมัติหมายจับจากศาล
ต้องนำเสนอพยานหลักฐานตามสมควร หมายถึงเป็นไปตามความเหมาะสมจาก ประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและศาล	ต้องนำเสนอพยานหลักฐานตามเหตุอันควรเชื่อ ได้ว่าบุคคลนั้นน่าจะเป็นผู้กระทำความผิด หมายถึงต้องมีความมั่นใจไม่ใช่เป็นการลังเลใจ

กล่าวโดยสรุปการขออออกหมายจับในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นมีกำหนดให้การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะไปร้องขอให้ศาลออกหมายจับจะต้องมีเหตุที่จับกุมก่อนจะไปใช้วิธีการจับกุมตัวมาก่อนแล้วจึงค่อยหาเหตุอันสมควรในการออกหมายจับ และพยานหลักฐานที่ได้มาในการจับกุมโดยมิชอบก็จะไม่ถูกรับฟังโดยศาลตามหลักการตัดพยาน (Scott, J. Harr, Karen, M. Hess. 2008: 181)

สรุปและข้อเสนอแนะ

1 ปัญหาในการออกหมายจับในประเทศไทยที่พบว่ามีจะมีการออกหมายจับบุคคลผิดคน เกิดจากการที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการออกหมายจับไว้ โดยระบุว่า การที่ศาลจะออกหมายจับได้จะต้องมีหลักฐานตามสมควร ซึ่งจะเห็นว่าคำว่าหลักฐานตามสมคณนั้นมิได้มีคำจำกัดความไว้ว่าหมายถึงอย่างไร จึงเป็นถ้อยคำที่อาจมีความคลุมเครือและเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ตำรวจรวมถึง ศาลได้ตีความกันเอง และแม้ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.2548 ได้กำหนดรายละเอียดในแสวงหาพยานหลักฐานที่อาจพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุสมควรในการออกหมายจับไว้ แต่ในปัจจุบันในทางปฏิบัติหลายกรณีที่ศาลมักจะออกหมายจับตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจร้องขอโดยที่อาจไม่มีการพิจารณาพยานหลักฐานอย่างถี่ถ้วน

2 แนวคิด ในตรวจสอบการออกหมายจับของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในคดีอาญาหากจะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ต้องมีการนำตัวผู้กระทำความผิดมาศาลหากไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาศาลได้ ก็ถือว่าไม่มีหลักประกันนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษแต่การจับถือเป็นการพรากเสรีภาพของบุคคลจึงจำเป็นจะต้องให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องแสวงหาพยานหลักฐานเสนอต่อศาลเพื่อให้ศาลเชื่อว่าบุคคลนั้นน่าจะเป็นผู้กระทำความผิด ศาลจึงจะอนุมัติออกหมายจับและศาลต้องทราบและเข้าใจข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดเพียงพอ และต้องพิจารณาวินิจฉัยพยานหลักฐานอย่างจริงจัง ต้องมีได้รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ

3 ประเทศสหรัฐอเมริกา หากเจ้าหน้าที่ตำรวจนำเสนอพยานหลักฐานที่ไม่ชัดเจนและศาลไม่ตรวจพยานหลักฐานในการขออนุญาตหมายจับอย่างถี่ถ้วนกล่าวคือหากมีการจับกุมตัวมาก่อนแล้วจึงค่อยหาเหตุอันสมควรในการออกหมายจับพยานหลักฐานที่ได้มาหลังการจับกุมโดยมิชอบก็จะไม่ถูกรับฟังโดยศาลตามหลักการตัดพยาน นอกจากนี้ศาล และการพิจารณาพยานหลักฐานของศาลถึงขนาดมีเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลนั้นน่าจะได้กระทำความผิดกล่าวคือ ต้องมีความมั่นใจไม่ใช้เป็นการลังเลใจ

4 ประเทศไทย ก่อนที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะไปยื่นคำร้อง ขอให้ศาลออกหมายจับได้ ตามกฎหมายเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องมีการรวบรวมพยานหลักฐานตามสมควรก่อน ว่าบุคคลนั้นน่าจะได้กระทำความผิด ไม่ว่าจะความผิดนั้นจะมีระวางโทษจำคุกเท่าไรก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรอบคอบในการที่จะไปจับบุคคลใด แม้ อาจจะทำให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจยากขึ้น ช้าลง แต่ก็เพื่อต้องการที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของ บุคคลทั่วไป ที่จะไม่ถูกจับตามอำเภอใจ กล่าวคือหากตำรวจสงสัยว่า บุคคลใดกระทำความผิดจึงต้องมีการไปแสวงหารวบรวมพยานหลักฐานมาก่อนเพื่อยืนยันให้ศาลพิจารณา และการที่ศาลจะออกหมายจับบุคคลใดให้หรือไม่ ศาลก็จำเป็นต้องใช้ดุลพินิจพิจารณาจาก พยานหลักฐานที่รวบรวม

5 ควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา มาตรา 66 จากคำว่า พยานหลักฐานตามสมควร เป็น เหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นน่าจะเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งจะทำให้แก้ไขปัญหา ในการที่ศาลมักจะออกหมายจับตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจร้องขอโดยที่อาจไม่มีการพิจารณาพยานหลักฐานอย่างถี่ถ้วน และเจ้าหน้าที่ตำรวจกับศาลมีการตีความในการพิจารณาซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานได้ชัดเจนขึ้น

References

- กุลพล พลวัน. (2538). *พัฒนาการสิทธิมนุษยชน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2553). *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- คณิต ณ นคร. (2558). *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2565). *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1*. พิมพ์ครั้งที่ 14 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2547). *การควบคุมการใช้อำนาจรัฐ*. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.

อุดม รัฐอมฤต. (2566). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.

คอลัมน์หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (2567). จับแพะลุงปี้ยก, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2567, จาก www.thairath.co.th/new/local/Bangkok/2756794

มติชนออนไลน์ . (2567). รวบสาวแจ้งเท็จ, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2567, จาก www.Matichon.co.th/region/news_4503728

Scott, J. Harr, Karen, M. Hess. (2008). *Constitutional Law and the Criminal Justice System*. Fourth Edition. Belmont CA USA : Thomson Learning Academic Resource Center.

Larry K Gaines, Michael Kaune and Roger L. Miller. (2001). *Criminal Justice in action the core*. Belmont (CA): Wadsworth Thomson Learning.

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ ดอยเต่าจังหวัดเชียงใหม่

The Philosophy of Sufficiency Economy and the Operations of Doi Tao District
Office of Learning Encouragement, Chiang Mai Province

จันทรา อ้ายจันแก้ว Chantira Aichankhao

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

Doi Tao District Learning Promotion Center, Chiang Mai Province

sikda2021@gmail.com

Received 2024/09/22

Revised 2024/10/02

Accepted 2024/11/14

บทคัดย่อ

บทความวิชาการ เรื่อง “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่เป็นผลจากการวิจัยโดยการวิเคราะห์เอกสารและวิธีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อนำเสนอการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง “3 ห่วง 2 เงื่อนไข” ประกอบด้วย “ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน” บนเงื่อนไข “ความรู้” และ “คุณธรรม” มาเชื่อมโยงกับแนวทางด้านการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอดอยเต่าจังหวัดเชียงใหม่อันประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ผ่านการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

บทความนี้ได้แสดงให้เห็นว่า การยึดแนวทางตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นั้น จะต้องครอบคลุมทุกกิจกรรม ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ประสานงานกับภาครัฐและเอกชนเหมือนดังองค์กรเดียวกัน อันจะส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, การดำเนินงาน, ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้.

Abstract

The Philosophy of Sufficiency Economy and the Operations of Doi Tao District Office of Learning Encouragement, Chiang Mai Province It is the result of research by analyzing documents and opinions.

Research results:

The Operations of Doi Tao District Office of Learning Encouragement in Non-Formal Education Curriculum, B.E. 2551 has adhered to the guidelines of The Philosophy of Sufficiency Economy must be used to cover all activities. Practice continuously Coordinate with the public and private sectors like the same organization. which will result in sustainable operations success.

Keywords: Philosophy of Sufficiency Economy, Operation, Learning Promotion Center.

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นกรอบแนวคิดซึ่งมุ่งให้ทุกคนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ รวมถึงการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น จนเกิดความยั่งยืน คำว่า พอเพียง คือ การดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง โดยตั้งอยู่บนหลักสำคัญสามประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี การดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอดอยเต่าจังหวัดเชียงใหม่เป็นการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยจัดกิจกรรมตามกรอบและแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้สถานศึกษาจัดเพิ่มเติมจากการเรียนปกติให้กับผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักยภาพในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นคุณลักษณะพึงประสงค์สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในทศวรรษที่ 21 ตามจุดมุ่งหมายของกระทรวงศึกษาธิการ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 และยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580)

จากความสำคัญข้างต้น ผู้เขียนบทความจึงได้ศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์แนวทางการดำเนินการดังกล่าวเพิ่มเติม โดยการยึดแนวทางตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นั้น พบว่ามีปัญหาด้านการจัดกิจกรรมของศูนย์ดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมทุก

กิจกรรม ไม่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องขาดการประสานงานกับภาครัฐและเอกชน ในอันที่จะส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จอย่างที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ และจะต้องเผยแพร่การนำหลักปรัชญาของจะต้องที่ครอบคลุมทุกกิจกรรม ที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีการประสานงานกับภาครัฐและเอกชนเหมือนดังองค์กรเดียวกัน ในอันที่จะส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน และจะต้องเผยแพร่การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ ดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ต่อไป

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกัน ในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกใน คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี(จินนาคูร์ โรจนนันท,2564)

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นทั้งหลักในการดำเนินชีวิต และหลักในการประกอบธุรกิจบนพื้นฐานทางสายกลาง คือ ความพอประมาณ (Moderation) ความพอดี ไม่มากไม่น้อย กับกำลังทรัพย์สิน กำลังงาน เงินลงทุน ผลผลิตพอเพียงกับความต้องการของตลาดมีเหตุผล (Reasonableness) คือ มีข้อมูล มีหลักการ สามารถประเมินผลที่จะเกิดขึ้นได้ว่าจะนำไปสู่ความถาวรยั่งยืนหรือไม่ ผลเป็นตัวเกิดจากสาเหตุ ดังนั้นเมื่อทราบผล ต้องแก้ปัญหาที่สาเหตุและป้องกันสาเหตุมิให้เกิดผลเสียหายน ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (Self-Immunity) คือ ต้องมีวินัยในตนเองไม่ตามคนอื่นโดยปราศจากเหตุผล เพราะแต่ละคน แต่ละองค์กร พื้นฐานไม่เท่ากัน จึงต้องกระทำตามศักยภาพของตนเองบนพื้นฐานของอิทธิบาทสี่ ยึดมั่นในสิ่งที่ดีงาม ไม่ตามคนอื่นแบบไร้เหตุผลเข้าทำนอง "ช้างขี่อย่าขี่ตามช้าง" ในการบริหารธุรกิจ อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) หรือการป้องกันความเสี่ยง หมายถึง การดำเนินธุรกิจอย่างรอบคอบระมัดระวัง มี

มาตรการป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นทั้งจากภัยธรรมชาติ ภัยเกิดจากการกระทำของมนุษย์ รวมทั้งโรคระบาดต่าง ๆ ที่อาจกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน และการดำเนินธุรกิจ

นอกจากความพอประมาณ ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หรือ 3 ห่วง ดังกล่าวแล้ว ต้องประกอบด้วย 2 เงื่อนไข คือความรู้ (Knowledge) และคุณธรรม (Moral) การดำเนินชีวิตหรือ การดำเนินธุรกิจ ต้องอาศัยความรู้ ในเรื่องสิ่งนั้น ๆ ตลอดจนเรื่องที่เกี่ยวข้อง ต้องมีความรอบรู้ รอบคอบ และเท่าทัน ต้องมีความฉลาดรู้ (Wisdom) ในอาชีพที่กระทำคือ รู้ลึก รู้กว้าง รู้จริง และ ปราศจากความลำเอียง (Bias) " ความรู้ ความสามารถ สร้างหลักฐานความมั่นคงในชีวิต และทำ ประโยชน์แก่ส่วนรวมได้นั้นต้องจัดอบรมให้ได้พร้อมทั้งด้านวิชาการ ด้านการลงมือปฏิบัติ ด้าน ความคิดวินิจฉัย และความประพฤติ" (พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร แก่บัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 28 มิถุนายน พ.ศ.2523) ดังนั้นการเรียนรู้ต้องเรียนให้เข้าใจทั้ง 4 ด้าน คือ ทฤษฎี ปฏิบัติ การคิดวินิจฉัย และความประพฤติที่อิงคุณธรรม นอกจากประกอบด้วย ความ ซื่อสัตย์สุจริตแล้ว คุณธรรมยังรวมถึงความขยัน อดทนมีสติปัญญา รู้จักแบ่งปัน ไม่เอาเปรียบ ผู้อื่น หรือทำลายคู่แข่ง (ชูสิทธิ์ ชูชาติ,2566)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นแนวทางการ ดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติ นำสู่ความสมดุลอันส่งผลให้มีความสุขอย่างยั่งยืนโดยมีองค์ประกอบสำคัญ (เพ็ญญา อ่อนชิตและคณะ,2554) ดังนี้

1) ความพอประมาณ หมายถึงความพอดีต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคมสิ่งแวดล้อมรวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป และต้องไม่เบียดเบียน ตนเองและผู้อื่น

2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการอย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลัก กฎหมาย หลักคุณธรรมและวัฒนธรรมที่อิงโดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างถ้วนถี่ “รู้จักอ่อนจุด แข็ง โอกาสอุปสรรค” และคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ “รู้เขา รู้เรา รู้จักเลือกนำสิ่งที่ดีและ เหมาะสมมาประยุกต์ใช้”

3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการ เปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้ สามารถบริหารความเสี่ยงปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่ เพราะฉะนั้นการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความ พอเพียงนั้น จะต้องเสริมสร้างให้คนในชาติมีพื้นฐานจิตใจในการปฏิบัติตน ดังนี้

-มีคุณธรรม ทั้งนี้บุคคลครอบครัว องค์กร และชุมชนที่จะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ต้องนำระบบคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตมาประพฤติปฏิบัติก่อน โดยเริ่มจากการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การศึกษาอบรมในโรงเรียน การสั่งสอนศีลธรรมจากศาสนา ตลอดจนการฝึกจิต ช่มใจของตนเอง

-ใช้หลักวิชา-ความรู้ โดยนำหลักวิชาและความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ ทั้งในขั้นการวางแผนและปฏิบัติ ด้วยความ

-ดำเนินชีวิตด้วยความเพียร ความอดทนมีสติปัญญา และความรอบคอบ

สรุปได้ว่า การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการทำงาน ในองค์กร สามารถทำให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้และทำให้องค์กรดังกล่าวเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

วิเคราะห์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ ดอยเต่าจังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ ดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ จากเอกสาร “รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2566 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ ดอยเต่า สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงใหม่ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ” พบว่า แม้ในระยะเวลาที่ผ่านมาในองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการหรือภาคเอกชน ต่างก็ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มากำหนดเป็นนโยบายสู่การดำเนินงานแต่ในความเป็นจริงนั้นเราไม่ทราบว่าองค์กรเหล่านั้นได้มีการปฏิบัติที่ครอบคลุมทุกกิจกรรม ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ประสานงานกับภาครัฐและเอกชนเหมือนดังองค์กรเดียวกันหรือไม่ ทั้งนี้ “เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันต้องเสริมสร้างพื้นฐานทางจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ มีปัญญาและรอบคอบ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและ

วัฒนธรรมจากโลกภายนอกเป็นอย่างดีพระบรมราโชวาทประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง” (ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542)พระบรมราโชวาทที่สอดคล้องในด้านในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอต๋อยเต่าจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ที่ 79 ต.ท่าเตื่ออ.ต๋อยเต่าจ.เชียงใหม่50260 โทรศัพท์ 053-833186 E-mail: Doitao@cmi.nfe.go.th สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงใหม่กรมส่งเสริมการเรียนรู้กระทรวงศึกษาธิการซึ่งได้รับการประกาศจัดตั้งขึ้นครั้งแรกตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2537 ให้เป็นสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาคมีหน้าที่ในการจัดและบริหารทางการศึกษานอกโรงเรียนตามความต้องการและสภาพปัญหาของท้องถิ่นในเขตพื้นที่รับผิดชอบโดยใช้ชื่อว่า “ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอต๋อยเต่า” และเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2551 พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยพุทธศักราช 2551 มีผลบังคับใช้ทำให้เปลี่ยนชื่อจากเดิม “ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอต๋อยเต่า” เป็น “ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชน” จนกระทั่งวันที่ 19 มีนาคมพ.ศ. 2566 ราชกิจจานุเบกษาได้เผยแพร่พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยพ.ศ.2551 และยกฐานะสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นกรมส่งเสริมการเรียนรู้โดยมีผลเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคมพ.ศ.2566 มีหน้าจัดส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ 3 รูปแบบคือการเรียนรู้ตลอดชีวิตการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองและการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับมีผลบังคับใช้ทำให้เปลี่ยนชื่อจากเดิม “ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชน” เป็น “ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอต๋อยเต่า” มีหน้าที่ดูแลจัดการศึกษานอกระบบในพื้นที่อำเภอต๋อยเต่า ประกอบด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 6 แห่งคือเทศบาลตำบลจำนวน 1 แห่งได้แก่เทศบาลทำเดือมีตากลางค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 5 แห่งได้แก่ 1. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแอ่น 2. องค์การบริหารส่วนตำบลบงตัน 3. องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเตื่อ 4. องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเตื่อ 5. องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งทุ่ง โดยมีจำนวนนักศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน 108 คนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 96 คนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 165 คนรวมทั้งสิ้น 369 คนและได้แบ่งการบริหารและการจัดกิจกรรมออกเป็น 5 ส่วนได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ได้ดำเนินการแบ่งออกเป็น 3ระดับ ประกอบด้วยนักศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย

ส่วนที่ 2 การจัดการศึกษาต่อเนื่อง

ทางศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอทยไต่ได้ขับเคลื่อนจัดกิจกรรม ได้แก่จัดกิจกรรมการเรียนรู้หนังสือให้กับประชาชนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตเช่น หลักสูตรบาสโลบเพื่อสุขภาพ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน เช่นหลักสูตรการป้องกันอัคคีภัย การจัดการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่นหลักสูตรการปลูกผักปลอดสารพิษ การจัดกิจกรรมส่งเสริมศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน เช่น กิจกรรมหนึ่งอำเภอหนึ่งอาชีพ กิจกรรมชั้นเรียนวิชาชีพ กิจกรรมกลุ่มสนใจ การจัดกิจกรรมโครงการศูนย์ดิจิทัลชุมชน เช่น อบรมหลักสูตรการเข้าใจดิจิทัลและการค้าออนไลน์

ส่วนที่ 3 การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

โดยได้จัดกิจกรรมห้องสมุดสัญจร กิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่สำหรับชาวตลาด กิจกรรมบ้านหนังสือชุมชน กิจกรรมอาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน และกิจกรรมสร้างแหล่งเรียนรู้ในศูนย์ส่งเสริมเรียนรู้ระดับตำบล

ส่วนที่ 4 การจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง

ได้ดำเนินกิจกรรมตามหลักสูตร การดูแลสุขภาพด้วยสมุนไพร การป้องกันตนเองจากโรคหนองพยาธิ การจัดการขยะในครัวเรือนและชุมชนให้ความรู้เรื่องหมอกควันและฝุ่น pm 2.5การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และโครงการสนับสนุนเสื้อผ้าอุปกรณ์การเรียนสำหรับเด็ก

ส่วนที่ 5การดำเนินงานโครงการสำคัญตามนโยบายและจุดเน้น

ได้จัดกิจกรรมอบรมประชาชนหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านอาชีพจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

แผนภาพที่ 1 การบริหารและการจัดกิจกรรม

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภออดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ได้มีการแบ่งการบริหารและการจัดกิจกรรมออกเป็น 5 ส่วน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

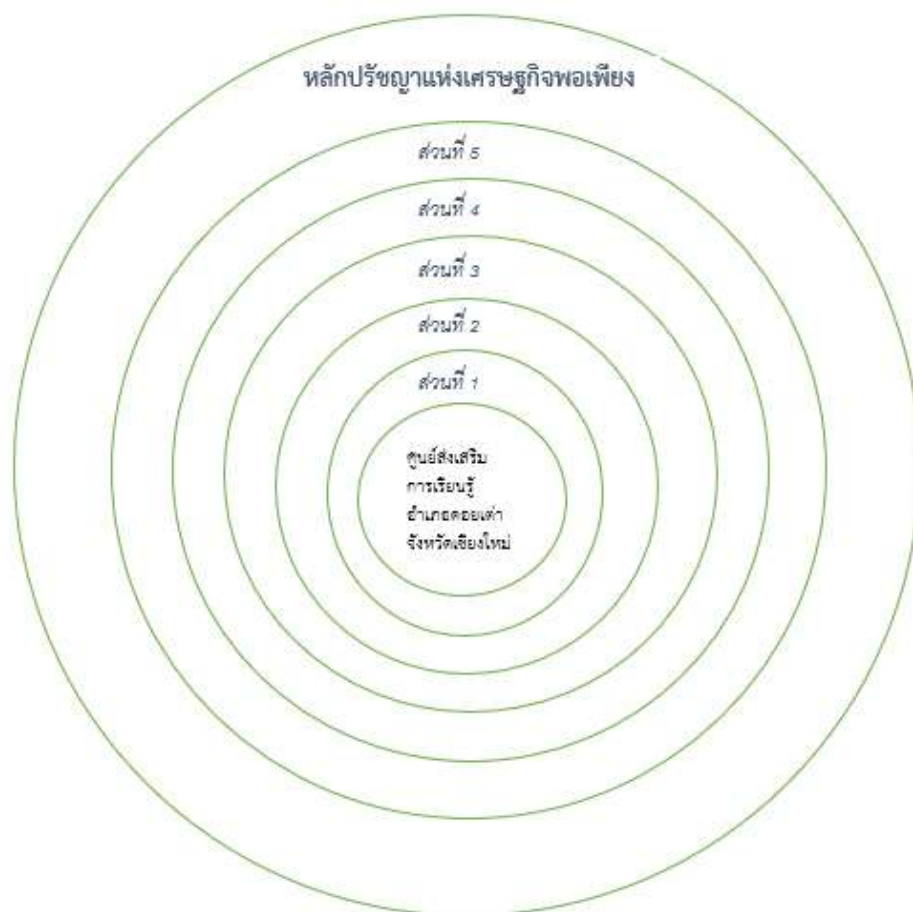
ส่วนที่ 1 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภออดอยเต่าได้ดำเนินการแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วยนักเรียนระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งไม่ปรากฏว่าได้บรรจุหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรของทุกระดับการศึกษาแต่อย่างใด

ส่วนที่ 2 การจัดการศึกษาต่อเนื่องทางศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอโดยเต๋ได้ขับเคลื่อนการจัดกิจกรรม ได้แก่จัดกิจกรรมการเรียนรู้หนังสือให้กับประชาชน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตเช่น หลักสูตรบาสโลบเพื่อสุขภาพ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน เช่น หลักสูตรการป้องกันอัคคีภัย การจัดการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่นหลักสูตรการปลูกผักปลอดสารพิษ รวมทั้ง การจัดกิจกรรมส่งเสริมศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน เช่น กิจกรรมหนึ่งอำเภอหนึ่งอาชีพ กิจกรรมชั้นเรียนวิชาชีพ กิจกรรมกลุ่มสนใจ การจัดกิจกรรมโครงการศูนย์ดิจิทัลชุมชน เช่นอบรมหลักสูตรการเข้าใจดิจิทัลและการค้าออนไลน์ และได้ข้อค้นพบว่าได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาจัดกิจกรรมร่วมเพียง 1 ใน 5 ของการจัดการศึกษาต่อเนื่องเท่านั้น

ส่วนที่ 3 การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ทางศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอโดยเต๋ได้จัดกิจกรรมห้องสมุดสัญจร กิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่สำหรับชาวตลาด กิจกรรมบ้านหนังสือชุมชน กิจกรรมอาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน และกิจกรรมสร้างแหล่งเรียนรู้ในศูนย์ส่งเสริมเรียนรู้ระดับตำบล ไม่ค้นพบว่าได้บรรจุหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยแต่อย่างใด

ส่วนที่ 4 การจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอโดยเต๋ได้ดำเนินกิจกรรมตามหลักสูตร การดูแลสุขภาพด้วยสมุนไพรการป้องกันตนเองจากโรคหนองพยาธิ การจัดการขยะในครัวเรือนและชุมชน ให้ความรู้เรื่องหมอกควันและฝุ่น pm 2.5 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและโครงการสนับสนุนสื่อผ้าอุปกรณ์การเรียนสำหรับเด็ก ซึ่งค้นพบว่ามีเพียง 1 กิจกรรมเท่านั้นในการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง

ส่วนที่ 5 การดำเนินงานโครงการสำคัญตามนโยบายและจุดเน้น ทางศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอโดยเต๋ได้จัดกิจกรรมอบรมประชาชน หลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านอาชีพ จัดกิจกรรมการพัฒนาคณาภพชีวิตผู้สูงอายุ ซึ่งไม่ค้นพบว่าได้บรรจุหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในการดำเนินงานโครงการสำคัญตามนโยบายและจุดเน้นแต่อย่างใด

แผนภาพที่ 2 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

ความรู้ใหม่

แนวทางในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอดอยเต่า ปรากฏชัดเจนในการดำเนินงาน 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 2 การจัดการศึกษาต่อเนื่อง และส่วนที่ 4 การจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง ซึ่งหากจะมองภาพในบริบทของพื้นที่อำเภอดอยเต่าแล้วจะพบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกร มีลักษณะภูมิหลังด้านประชากรที่คล้ายกัน ดังนั้น การที่ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอดอยเต่าได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ควบคู่ไปกับการ

ดำเนินงานของทั้ง 2 ส่วนข้างต้น จึงมีความเหมาะสมและเกิดผลดีต่อประชากรกลุ่มดังกล่าวเป็นอย่างมาก เช่น ในเรื่องของการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ และการดูแลรักษาสุขภาพ เป็นต้น แม้ว่าใน 3 ส่วนงานที่เหลือยังจะไม่ได้นำมาปรับใช้ในการดำเนินงานก็ตาม

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ความรู้ คุณธรรม ตลอดจนเรื่องที่เกี่ยวข้อง ต้องมีความรอบรู้รอบคอบ และเท่าทันกับเหตุการณ์ปัจจุบัน กับการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอต๋อย เต่าจังหวัดเชียงใหม่ที่ประกอบด้วย การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย นักศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย การจัดการศึกษาต่อเนื่อง การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย การจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง และการดำเนินงานโครงการสำคัญตามนโยบายและจุดเน้นนั้น ทุกองค์ประกอบจะต้องมีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามากำกับทุกขั้นตอน

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปได้ว่าการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอต๋อยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ได้ยึดแนวทางการดำเนินงานตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินการแล้วใน 2 ส่วนงาน จากทั้งหมด 5 ส่วนงาน คือ ส่วนที่ 2 การจัดการศึกษาต่อเนื่องและส่วนที่ 4 การจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง ยังคงเหลืออีก 3 ส่วนงาน คือ ส่วนที่ 1 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนที่ 3 การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย และ ส่วนที่ 5 การดำเนินงานโครงการสำคัญตามนโยบายและจุดเน้น

ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1.นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปดำเนินการบริหารของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอต๋อยเต่า จังหวัดเชียงใหม่โดยจะต้องยึดแนวทางตามการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ครอบคลุมทุกกิจกรรมทั้ง 5 ด้าน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
- 2.มีการประสานงานกับภาครัฐและเอกชนเหมือนเป็นองค์กรเดียวกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนผู้รับบริการอย่างยั่งยืนต่อไป

3.จะต้องมีการเผยแพร่การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปดำเนินการบริหารของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ทุกช่องทางเพื่อให้ชุมชนได้เข้าใจ เข้าถึง และร่วมกันพัฒนาต่อไป

References

- จันทร์หา อ้ายจันแก้ว. (2555). รูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาระดับประถมศึกษาตามหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ. *คุษฎีนิพนธ์สาขาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- จินางค์กูร โรจนนันต์. (2564). *หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : https://www.nesdc.go.th/article_attach/article_file_20210815142004.pdf [29 กันยายน 2567].
- ชล บุนนาค และ ภูษณิศรา กมลนรเทพ. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy: SEP) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.sdgmove.com/2019/09/27/sep-and-sdgs/> [2 กันยายน 2567].
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2566). *เศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นฐานศาสตร์พระราชา*. ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- เทศบาลนครตรัง. (2566). ตัวอย่างการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.trangcity.go.th/trangcity/index.php/2018-01-30-09-26-57/2442-2019-06-07-10-32-58>[11 กันยายน 2567].
- พรรณนรส ทองวิไลโพธิ์. (2562). *การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการชีวิตประจำวัน*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : https://sites.google.com/site/phanna_rose642/karnahlak-prachya-sersthkic-phx-pheiyng-ma-chi-ni-chiwit-praca-wan [20 กันยายน 2567].
- เพ็ญญา อ่อนชิตและคณะ. (2554). *เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง*. คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่. (2566). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2566*. ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่.

อุ้นเรือน เล็กน้อย. (2560). เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ วิธีสู่ความยั่งยืนจากคำสอนของพ่อ.
วารสารสิ่งแวดล้อม, 21(2), 13-26.

หลักธรรมสำหรับการครองตน ครองคน ครองงาน ของข้าราชการตำรวจ Dhamma Principles For Governing Oneself, Onr's People, One's Work For Police Officers

อภิมุข เสมสฤชต์ Apimuk semsarids

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University

anooruk45@hotmail.Com

Received 2024/03/25

Revised 2024/11/01

Accepted 2024/11/14

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาเกี่ยวกับ “หลักธรรมสำหรับการครองตน ครองคน ครองงาน ของข้าราชการตำรวจ” มีดังนี้ 1) หลักธรรมการครองตน ได้แก่ หลักสุจริต 3 คือ การบริหารตนไม่ให้ถูกทำลาย ไม่มีความเสียหาย ไม่ถูกติเตียน คือ (1) กายสุจริต ความประพฤติชอบด้วยกาย (2) วาจาสุจริต ความประพฤติชอบด้วยวาจา (3) มโนสุจริต ความประพฤติชอบด้วยใจ 2) หลักธรรมการครองคน ได้แก่ หลักสังคหวัตถุ 4 คือ (1) ทาน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ประชาชน เสียสละส่วนตนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มีน้ำใจ (2) ปิยวาจา การพูดจาสุภาพ มีวาจาเป็นที่รัก สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน (3) อตถจริยา การประพฤติตนเป็นประโยชน์ต่อประชาชน และสังคม ช่วยเหลือประชาชน (4) สมานัตตตา มีความเสมอต้นเสมอปลาย ไม่คบหากับนักธุรกิจ นักการเมืองที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน 3) หลักธรรมการครองงาน ได้แก่ หลักอิทธิบาท 4 คือ 1) ฉันทะ ความมีใจรักในงานของตำรวจ และพอใจฝึกฝนทำให้สำเร็จตามภาระงานที่ได้รับมอบหมาย มีความใส่ใจปรารถนาต่อหน้าที่อันดีงามอย่างเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ 2) วิริยะ ความอดทน ใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก 3) จิตตะ ความมีจิตจดจ่อเฝ้าคิดเรื่องความรับผิดชอบในหน้าที่และสังคม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตรงไปตรงมา 4) วิมังสา การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นไตร่ตรอง ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่เพื่อรักษาไว้ซึ่งผู้พิทักษ์สันติราษฎร์

คำสำคัญ: หลักธรรมสำหรับการครองตน, ครองคน, ครองงาน, ข้าราชการตำรวจ.

Abstract

This article is a study about “Dhamma principles for self-government, people and work for police officers” are as follows: 1) Dhamma principles for self-government include the 3 principles of honesty, namely managing oneself so as not to be destroyed. no damage Not being criticized is (1) an honest body, right

conduct with the body (2) honest speech, right conduct with speech (3) honest thought, right conduct with the heart 2) Dhamma principles for living with people, including the 4 principles of Sangha Vatthu, namely (1) alms, giving generosity to the people Sacrifice oneself for the benefit of the public, be considerate. (2) Piyavaca, speaking politely. Have loving words Politeness, humility. (3) Atthachariya. Conducting oneself beneficial to the people and society, helping people. (4) Samanatta, being consistent and consistent. Don't associate with business people. Politicians who are selfish in their own interests. 3) Principles of working, including the 4 principles of Iddhipāda: 1) Chantha, love for the police's work. and satisfied with the focus on achieving the assigned workload Having complete and complete care and desire for good duties. 2) Viriya, the courage to fight, not giving up, not being afraid of obstacles and difficulties. 3) Chitta, having a mind focused on thinking about responsibilities in duty and society. Perform duties with honesty. 4) Vimansa: Using wisdom to consider and ponder. Check performance of duties To maintain the protection of the people.

Keyword: Dhamma Principles for Governing Oneself, One's People, One's Work, Police Officers.

บทนำ

แนวคิดเรื่องการปฏิรูปตำรวจเกิดมานานแล้ว แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเพราะติดเจตจำนงที่แน่วแน่ เนื่องจากไม่อยากเสียกลไกการบังคับใช้กฎหมายภายใต้อำนาจรัฐบาลออกไป เพราะระบบปัจจุบันเอื้อให้ผู้มีอำนาจในการสั่งการสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ เรียกว่าระบบรวมศูนย์อำนาจ ที่สามารถข่มกลไกบังคับใช้กฎหมายได้ (ผู้จัดการออนไลน์, 2566) สอดคล้องกับรายงานวิจัยที่ชี้ว่ามีถึง 6 สาเหตุ ที่ทำให้ตำรวจละเมิดจริยธรรมวิชาชีพ ได้แก่ 1) ค่าตอบแทนน้อย ทำให้ต้องใช้อำนาจแสวงหาประโยชน์ จากกลุ่มตัวอย่าง 567 คน ซึ่งเป็นตำรวจระดับปฏิบัติงาน ตั้งแต่ชั้นสิบตำรวจตรี-พันตำรวจเอก เจ้าหน้าที่เกือบ 2 ใน 3 เห็นว่าค่าตอบแทนที่ได้รับอยู่นั้นไม่เหมาะสม บางคนจึงใช้อำนาจแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เช่น รับเงินวิ่งเต้นคดี 40.6% ยอมรับว่าเคยปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่ตรงไปตรงมาเพราะมีปัญหาการเงินส่วนตัว 2) การแต่งตั้งโยกย้ายไม่เป็นธรรม ความก้าวหน้าไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถ กลุ่มตัวอย่างครึ่งหนึ่งเห็นว่าองค์กรตำรวจมีการเลื่อนขั้น แต่งตั้งโยกย้าย ไม่เป็นธรรม การพิจารณาเลื่อนขั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถเท่านั้น (TODAY/Writer, 2566)

3) การแทรกแซงจากผู้มีอิทธิพลและนักการเมือง ระบบอุปถัมภ์ทำให้เกิดการรับใช้ผู้มีอำนาจด้วยการละเมิดจริยธรรมและคอร์รัปชัน เนื่องจากผู้มีอิทธิพลและนักการเมืองสามารถ

แทรกแซงการแต่งตั้งโยกย้าย ให้คุณให้โทษกับตำรวจผู้ปฏิบัติงานได้ เจ้าหน้าที่ 20.1% ยอมรับว่าเคยถูกผู้มีอำนาจสั่งให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดในลักษณะที่ไม่ถูกต้อง นำไปสู่การบิดเบือนคดีและจับแพะ 4) ค่านิยมและระบบที่ปฏิบัติต่อๆ กันมาในวงการตำรวจ แม้จะรู้ว่าการกระทำใดไม่ถูกต้อง แต่เจ้าหน้าที่จำนวนหนึ่งเลือกที่จะปฏิบัติตามค่านิยมหรือรูปแบบที่ทำตามๆ กันมา และมองการละเมิดจริยธรรมเป็นเรื่องธรรมดา จึงกระทำผิดเพื่อเอาตัวรอดและทำให้ตนเองอยู่ในสังคมตำรวจได้ โดยเฉพาะกรณีผู้บังคับบัญชากดดัน ยิ่งไปกว่านั้นกลุ่มตัวอย่างกว่า 76.3% มองว่าค่านิยมและระบบดังกล่าวไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ 5) ขาดมาตรการตรวจสอบและลงโทษอย่างจริงจัง ด้วยปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาก่อนหน้านี้ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่เห็นว่า การละเมิดจริยธรรมเป็นประโยชน์มากกว่าโทษ ทั้งทางด้านทรัพย์สินและความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ นอกจากนั้นตำรวจที่กระทำผิดมักไม่ค่อยถูกลงโทษทางวินัย เจ้าหน้าที่ 82.2% เห็นว่าบทลงโทษผู้กระทำผิดมีน้อยและเบาเกินไป ขณะที่ประชาชนเกือบ 2 ใน 3 ไม่รู้ว่าจะต้องร้องเรียนกับหน่วยงานไหนเมื่อพบตำรวจกระทำผิด 6) ขาดจิตใจในการให้บริการสังคม เจ้าหน้าที่จำนวนหนึ่งมองว่าประชาชนมีสถานภาพด้อยกว่าและไม่ได้มองว่าตนเองมีหน้าที่รับใช้ประชาชน จึงเลือกปฏิบัติ ไม่รับแจ้งความในกรณีที่เห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย ช่มชู้และรีดไถประชาชน ตำรวจ 18.5% ยอมรับว่าเคยเลือกปฏิบัติกับคนบางกลุ่ม (TODAY/Writer, 2566)

จากปัญหาดังกล่าวข้าราชการตำรวจต้องนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้สำหรับการครองตน ครองคน และครองงาน เพื่อให้การปฏิบัติงาน การใช้ชีวิตมีความสุขและเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยครองตนยึดตามหลักสุจริต 3 คือ ความประพฤติดี ประพฤติชอบ ทั้งกายสุจริต วาจสุจริต และมโนสุจริต (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2556) ครองคนตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือการสงเคราะห์กัน ช่วยเหลือกันยึดเหนี่ยวใจกันไว้ 4 อย่าง คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 1556) ครองงานตามหลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา (ม.ม. (ไทย) 13/247/292.) จากเหตุผลข้างต้นจึงมีความสนใจศึกษาบทความเกี่ยวกับ “หลักธรรมสำหรับการครองตน ครองคน ครองงาน ของข้าราชการตำรวจ” จะเป็นการนำเสนอข้อมูลให้เห็นถึงความสำคัญของหลักธรรมที่จำเป็นและสำคัญมากในการดำเนินชีวิตของข้าราชการตำรวจในปัจจุบัน อันจะทำให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับดำเนินชีวิตในปัจจุบันและในอนาคต ทั้งนี้บทความฉบับนี้อาจมีข้อจำกัดในเรื่องของข้อมูลที่ไม่ครอบคลุมทุกด้าน ซึ่งผู้เขียนหวังว่าบทความนี้จะเป็นประโยชน์อันเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยและการพัฒนาการดำรงชีวิตที่จำเป็นต่อไป

หลักธรรมสำหรับการครองตน ครองคน ครองงาน ของข้าราชการตำรวจ

หลักธรรมสำหรับการครองตน คือ หลักสุจริต 3

ความสุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง คนจะดีหรือไม่ดีให้ดูที่การประพฤติว่ามีความสุจริตหรือไม่ สังคมใดก็ตามถ้าหากขาดความสุจริตแล้วสังคมนั้นก็ไม่ต่างอะไรจากสัตว์ทั้งหลาย ถือ

ได้ว่าเป็นยุคที่เสื่อมที่สุดก็ได้ ความทุจริตผิดศีลธรรมเป็นสิ่งที่เลวร้ายที่สุด ไม่รู้ว่าอะไรดีอะไรไม่ดี อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ ไม่มีความละเอียดต่อความชั่วกลัวบาปขาดจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น เรียกว่าประพฤติชั่ว ทางกาย วาจา และใจ ความประพฤติสุจริตจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของสังคมที่เจริญแล้วมีศีลธรรมอายุชั่วเกรงกลัวต่อผลของบาปกรรม สังคมนั้นก็จะมีแต่ความสุขความสงบและความเจริญ

ความหมายของสุจริต 3

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายคำว่า “สุจริต” หมายความว่า ประพฤติชอบ ประพฤติด้วยตั้งใจดี ประพฤติซื่อตรง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) จุดมุ่งหมายแท้จริงของหลักสุจริต คือ ความยุติธรรมภายใน หรือความยุติธรรมตามเนื้อเรื่อง (Substantial Justice) รัฐจะต้องออกข้อบังคับของกฎหมายและการวินิจฉัยคดีให้สอดคล้องกับมาตรฐานแห่งความยุติธรรม ดังนั้นจึงเป็นภาระหน้าที่ของผู้ใช้กฎหมายต้องวินิจฉัยตามหลักความเป็นธรรมและความถูกต้องตามหลักคุณธรรม ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ (หยุด แสงอุทัย, 2519) นอกจากนั้นหลักสุจริตเป็นรากฐานของกฎหมายแพ่งทั้งระบบ มีจุดมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ เพื่อสร้างความเป็นธรรมแก่สังคม เป็นหลักกฎหมายเพื่อความยุติธรรม เป็นหลักความซื่อสัตย์และความไว้วางใจที่ไม่อาจอธิบายให้ชัดเจนในรายละเอียดได้ (ปรีดี เกษมทรัพย์, 2519) และคำว่า สุจริต มีลักษณะเป็นนามธรรม มีความหมายกว้างไม่ได้หมายความว่าเฉพาะถึงความรู้เท่าไม่ถึงการณ์เท่านั้น มีความมุ่งหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ที่สุจริต ในทางกลับกันก็จะไม่คุ้มครองผู้ที่ใช้สิทธิไม่สุจริต (ประสิทธิ์ โฆวโลกุล, 2548)

นอกจากนั้นตามความหมายของสุจริต 3 ของนักวิชาการในพระพุทธศาสนามีอธิบายดังนี้ว่า สุจริต คือ บุญ, กุศล, ความสุจริต, กรรมดี กรรมที่มีการประพฤติที่ดี ชื่อว่าสุจริต เขาประพฤติกายสุจริต วจีสุนทร มโนสุจริตแล้ว หลังจากตายไปจะพึงเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ร่วมกับเทวดาชั้นดาวดึงส์ (พระมหาโมคคัลลานเถระ, 2542) สอดคล้องกันความหมายของสุจริต คือ สุจริต ความสุจริต ความประพฤติดี กรรมที่มีการประพฤติดี (สุ+จริต) (พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช), 2558) นอกจากนั้นคำว่า สุจริต 3 คือ ความประพฤติดี, ประพฤติชอบ ประกอบด้วย 1) กายสุจริต ความประพฤติชอบด้วยกายมี 3 คือ จดเว้นและประพฤติตรงข้ามกับ ปาณาติบาต อทินนาทาน และกาเมสุมิจฉาจาร 2) วจีสุนทร ความประพฤติชอบด้วยวาจามี 4 คือ จดเว้นและประพฤติตรงข้ามกับมุสาวาท ปิสุณวาจา ผรุสวาจา และสัมผัปปลาป 3) มโนสุจริต ความประพฤติชอบด้วยใจมี 3 คือ อนภิชชา อพยาบาท และ สัมมาทิฐิ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2556)

สรุป หลักสำหรับการครองตนของข้าราชการตำรวจ โดยข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ รวมทั้งไม่ใช้ตำแหน่ง อำนาจ หรือหน้าที่ หรือยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่ของตนแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือใช้ไปในทางจงใจ หรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ การใช้ดุลพินิจอันเป็นผลให้สูญเสียความยุติธรรม ตรงกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา คือ หลักสุจริต 3 คือ การบริหารตนไม่ให้ถูก

กำจัดไม่ให้ถูกทำลาย ไม่มีความเสียหาย ไม่ถูกผู้รู้ตีเตียน และประสพบุญเป็นอันมาก ธรรม 3 ประการ คือ 1. กายสุจริต ความประพฤติชอบด้วยกาย 2. วาจาสุจริต ความประพฤติชอบด้วยวาจา 3. มโนสุจริต ความประพฤติชอบด้วยใจ

หลักธรรมสำหรับการครองคน คือ หลักสังคหวัตถุ 4

ความหมายของหลักสังคหวัตถุ 4

สังคหวัตถุ 4 หมายถึง หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเพื่อเกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน มีอยู่ 4 ประการ ได้แก่ 1) ทาน การให้การเสียสละ 2) ปิยวาจา การพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ 3) อัตถจริยา การประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น 4) สมานัตตตา การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอดันเสมอปลาย

สังคหวัตถุเป็นเรื่องที่จะสงเคราะห์ คุณเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้ หลักการสงเคราะห์ คือ ช่วยเหลือกันยึดเหนี่ยวใจกันไว้ และเป็นเครื่องเกาะกุมประสานโลก คือ สังคมแห่งหมู่สัตว์ไว้ดุจสลัก ยึดรถที่กำลังแล่นไปให้คงเป็นรถและวิ่งแล่นไปได้ มี 4 อย่าง คือ 1) ทาน การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ กัน 2) ปิยวาจา พูดจาน่ารัก น่านิยมนับถือ 3) อัตถจริยา บำเพ็ญประโยชน์ 4) สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตัวให้เข้ากันได้ เช่น ไม่ถือตัว ร่วมสุขร่วมทุกข์กัน เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

สังคหวัตถุ 4 หมายถึง เรื่องที่จะสงเคราะห์กัน, คุณเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้, หลักการสงเคราะห์ คือช่วยเหลือกันยึดเหนี่ยวใจกันไว้ และเป็นเครื่องเกาะกุมประสานโลกคือสังคมแห่งหมู่สัตว์ไว้ดุจสลักยึดรถที่กำลังแล่นไปให้คงเป็นรถและวิ่งแล่นไปได้ มี 4 อย่าง คือ ทาน การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ปิยวาจา พูดจาน่ารัก น่านิยมนับถือ อัตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์ สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตัวให้เข้ากันได้ เช่น ไม่ถือตัว ร่วมสุขร่วมทุกข์กัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 1556) และความหมายเกี่ยวกับสังคหวัตถุ 4 คือเมื่อทุกคนต่างประพฤติสังคหวัตถุทั่วถึงกันแล้ว อย่าว่าแต่เฉพาะคน เฉพาะครอบครัว จะรักใคร่นับถืออยู่เป็นสุขสบายเลยถึงคนทั้งหมู่บ้าน ทั้งเมือง ทั้งประเทศ ทั้งโลก ก็ต้องอยู่เป็นสุขสบายตลอดไปเหมือนกัน เพราะฉะนั้นท่านจึงว่าสังคหวัตถุทั้ง 4 อย่าง เป็นคุณสำหรับยึดเหนี่ยวน้ำใจ ผู้อื่นให้รักใคร่นับถือ ช่วยเหลือกันอย่างวิเศษแท้ (สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน), 2528)

หลักธรรมที่ก่อให้เกิดความสามัคคีที่กล่าวไว้ในพุทธศาสนาเถรวาท ในแง่ของการมีมิตรสหายหรือบริวารที่ดีจริง พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงความสำคัญของการมีมิตรสหายที่ดีไว้ในอุปัชฌายสูตรว่า “ความเป็นผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีเพื่อนดี นี่เป็นพรหมจรรย์ทั้งสิ้นทีเดียว” (ส.ม. (ไทย) 19/5/2.) แต่การที่จะสร้างมิตรหรือยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลที่เป็นมิตรสหายกันแล้วไว้ได้นั้นก็เป็นสิ่งสำคัญมากเหมือนกัน เพราะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตรหรือบริวารเรียกว่า หลักสังคหวัตถุ ซึ่งมีด้วยกัน 4 ประการ คือ (อง.จตุกก. (ไทย) 21/32/42.)

1) ทาน การให้ปัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สิ่งของของตนแก่บุคคลอื่น ด้วยเห็นว่าสิ่งของที่ตนเสียสละไปนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้รับ เป็นการแสดงความมีน้ำใจและเป็นการยึดเหนี่ยวจิตใจของ

มิตรสหายหรือบริวารไว้ได้พระพุทธรูปเจ้าทรงสรรเสริญการให้ไว้มากมา เช่น ผู้ให้ยอมเป็นที่รัก ผู้ให้ยอมผูกมิตรไว้ได้เป็นต้น ผู้ที่มีความตระหนี่นั้นไม่สามารถที่จะผูกมิตรหรือยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตรและบริวารไว้ได้

2) ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ การมีวาจาเป็นที่รัก เป็นที่ติดต๋มจิตใจของผู้ฟัง มีวาจาสุภาพอ่อนหวานชวนฟัง เป็นวาจาที่ไม่หยาบคายและก่อให้เกิดประโยชน์ การมีปิยวาจามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการผูกมิตรหรือรักษาน้ำใจมิตร บุคคลที่ได้รับมอบหมายให้เป็นทูตหรือเป็นตัวแทนของประเทศในการเจรจาเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติจะต้องมีเทคนิคในการใช้คำพูดอย่างดีเยี่ยม เพราะถ้าหากใช้คำพูดที่ไม่ดีก็จะส่งผลให้ประชาชนและประเทศชาติสูญเสียผลประโยชน์ได้

3) อัตถจริยา การประพฤติตนเป็นประโยชน์ เช่น การช่วยเหลือผู้อื่นในเวลาที่เขาเป็นไม่เป็น คนหนึ่งดูตายในเมื่อตนเองมีกำลังความสามารถที่พอจะช่วยเหลือได้ ในการผูกสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศก็เช่นเดียวกัน จะต้องเป็นผู้ที่รู้จักให้การช่วยเหลือในเวลาที่เหมาะสมช่วยเหลือ เช่น เมื่อถึงคราวที่มิตรประเทศต้องประสบกับภัยพิบัติต่างๆ ที่ประเทศสัมพันธ์มิตรพอที่จะช่วยเหลือได้ก็ให้ช่วยเหลือตามกำลังความสามารถ เพื่อเป็นการผูกสัมพันธ์ไมตรี หรือแสดงถึงความมีสัมพันธ์ไมตรีอันดีต่อกัน

4) สมานัตตตา ความมีตนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่คบมิตรเพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มิใช่ว่าเมื่อเห็นว่ามิตรหมดประโยชน์สำหรับตนแล้วก็เริ่มห่างเหิน หรือเลิกคบไป การคบหามิตรจะต้องคบด้วยความจริงใจและความเสมอต้นเสมอปลาย ทั้งในยามที่มิตรรุ่งเรืองและในคราวตกต่ำ

สรุป การครองคนของข้าราชการตำรวจ โดยข้าราชการตำรวจต้องอำนวยความสะดวกในการให้บริการประชาชนอย่างเต็มกำลังความสามารถ ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรมเอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ และใช้กิริยาวาจาที่สุภาพอ่อนโยน เพื่อให้ประชาชนมีความเลื่อมใส เชื่อมั่นและศรัทธา นอกจากนั้นข้าราชการตำรวจซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีดูแลเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งในด้านการปฏิบัติงาน ขวัญกำลังใจ และสวัสดิการ ตลอดจนปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยหลักการและเหตุผลและเป็นไปตามระบบคุณธรรม ตรงกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา คือ หลักสังคหวัตถุ 4 คือ 1) ทาน การเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่สิ่งของของตนแก่บุคคลประชาชน เสียสละส่วนตนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มีน้ำใจและเป็นมิตรสหายที่ดี 2) ปิยวาจา การพูดจาสุภาพ มีวาจาเป็นที่รัก สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่พูดจาหยาบคาย มีจิตใจดี 3) อุตถจริยา การประพฤติตนเป็นประโยชน์ต่อประชาชน และสังคม ช่วยเหลือประชาชน ไม่นิ่งดูตายเมื่อตนเองมีกำลังความสามารถที่พอจะช่วยเหลือได้ 4) สมานัตตตา มีความเสมอต้นเสมอปลาย ไม่คบหากับนักธุรกิจ นักการเมืองที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มีความจริงใจและความเสมอต้นเสมอปลายต่อผู้คนที่ยามรุ่งเรืองและในคราวตกต่ำ

หลักธรรมสำหรับการครองงาน คือ หลักอิทธิบาท 4

การอธิบายถึงอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกไว้หลายท่าน ดังนี้

ในพระพุทธศาสนานั้น สมาธิที่เกิดจากฉันทะและความเพียรที่มุ่งมั่น เจริญอิทธิบาท ประกอบด้วย วิริยสมาธิปธานสังขารหมายถึง สมาธิที่เกิดจากวิริยะและความเพียรสร้างสรรค์ เจริญอิทธิบาทประกอบด้วย จิตตสมาธิปธานสังขาร หมายถึง สมาธิที่เกิดจากจิตตะและความเพียรสร้างสรรค์ เจริญอิทธิบาทประกอบด้วย วิมังสาสมาธิปธานสังขาร หมายถึง สมาธิที่เกิดจากวิมังสาและความเพียรสร้างสรรค์ เพราะฉะนั้นอิทธิบาท 4 มีองค์ประกอบ (ม.ม. (ไทย) 13/247/292.) ดังนี้ ฉันทสมาธิ หมายถึงสมาธิที่เกิดจากฉันทะ วิริยะ หมายถึง การปรารถนาความเพียรทางใจ สัมมาวายามะ จิต หมายถึง มโนมานัส มโนวิญญาณธาตุที่สมกัน ความบากบั่น ความตั้งหน้า ความพยายาม ความอดุสหาะ ความทนทาน ความเข้มแข็ง ความก้าวไปอย่างไม่ท้อถอย ความไม่ทอดทิ้ง ธุระ ความประคับประคองธุระไว้ด้วยดี วิริยะ วิริยอินทรีย์ วิริยะผลสัมมาวายามะ วิมังสา หมายถึง ปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ความไม่หลงความวิจยธรรม สัมมาทิฐิสมาธิหมายถึง ความตั้งอยู่แห่งจิต ความดำรงอยู่แห่งจิต ความไม่ส่ายไปแห่งจิต ความไม่ฟุ้งซ่านแห่งจิต ภาวะที่จิตไม่ส่ายไป ความสงบ สัมมาสมาธิ (สภาวะที่จิตมีอารมณ์เดียว)

เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเข้าถึงหลักอิทธิบาท 4 อย่างถ่องแท้ โดยมีนักวิชาการที่ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไปในด้านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เกี่ยวกับหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักอิทธิบาท 4 ไว้ดังนี้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2543)

1) ฉันทะ แปลว่า ความพอใจ ได้แก่ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำ และพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้นอยากทำสิ่งนั้นๆ ให้สำเร็จอยากให้งานนั้นหรือสิ่งนั้นบรรลุ พุดง่ายๆ ว่ารักงานและรักจุดหมายของงาน พุดให้ลึกลงไปในทางธรรมว่า ความรักความใส่ใจปรารถนาต่อภาวะดีงามเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นจุดหมายของสิ่งที่กระทำหรือจะเข้าใจถึงได้ด้วยการกระทำนั้น อยากให้สิ่งนั้นๆ เข้าถึงหรือดำรงอยู่ในภาวะที่ดีที่งดงามที่ประณีต ที่สมบูรณ์ที่สุดของมันหรืออยากให้ภาวะดีงามเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ของสิ่งนั้นๆ ของงานนั้นอยากทำให้สำเร็จตามจุดหมายที่ดีงามนั้น เมื่อเห็นสิ่งนั้นหรืองานนั้นกำลังเดินหน้าไปสู่จุดหมาย ก็เกิดปิติเป็นความอิ่มเอมใจ เมื่อสิ่งหรืองานที่ทำบรรลุจุดหมายก็ได้รับความโสมนัสเป็นความฉ่ำชื่นใจที่พร้อมด้วยความรู้สึกโปรงโล่งผ่องใส เบิกบานแผ่ออกไปเป็นอิสระ ไร้ขอบเขต

ถ้าสามารถปลุกเร้าฉันทะให้เกิดอย่างแรงกล้า เกิดความรักในคุณค่าความดีงาม ความสมบูรณ์ของสิ่งนั้นหรือจุดหมายนั้นอย่างเต็มที่แล้ว คนก็จะทุ่มเทชีวิตจิตใจอุทิศให้แก่สิ่งนั้น เมื่อรักแท้ก็มอบใจให้อาถึงขนานยอมสละชีวิตเพื่อสิ่งนั้นได้ เมื่อมีฉันทะแล้วก็ต้องทำการสิ่งนั้น ให้ดีที่สุดให้สำเร็จผลอย่างดีที่สุดของสิ่งนั้นของงานนั้น ไม่หวั่นพะวงกับสิ่งล่อเร้าหรือผลตอบแทนทั้งหลาย

จิตใจมุ่งแน่วแน่ มั่นคงในการดำเนินสู่จุดหมาย เดินเรียบสม่ำเสมอ ไม่ชาน ไม่ส่าย ฉันทะสมาธิ จึงเกิดขึ้นโดยนัยนี้ และพร้อมนั้น

2) วิริยะ แปลว่า ความอดทน อดกลั้น อดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อความเหนื่อยยาก อดทนต่อความลำบาก อดทนต่อความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดขึ้นแก่เขา แล้วแม้ได้ยินว่าจุดหมายจะบรรลุถึงได้ยากนัก มีอุปสรรคมาก หรืออาจใช้เวลายาวนานเท่านั้นปี เท่านั้นเดือนเขาก็ไม่ท้อถอยกลับเห็นเป็นสิ่งที่ท้าทายที่เขาจะเอาชนะให้ได้ให้สำเร็จ คนที่มีความเพียรเท่าที่มีแรงหนุนเวลาทำงานหรือปฏิบัติธรรมก็ตาม จิตใจจะแน่วแน่มั่นคง พุ่งตรงต่อจุดหมาย สมาธิก็เกิดขึ้นได้เรียกว่าเป็น วิริยะสมาธิ

3) จิตตะ แปลว่า ความคิดจดจ่อ หรือเอาใจฝักใฝ่ ได้แก่ ความมีจิตผูกพัน จดจ่อเฝ้าคิดเรื่องนั้นใจอยู่กับงานนั้น ไม่ปล่อย ไม่ห่างไปไหน ถ้าจิตตะเป็นไปอย่างแรงกล้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรืองาน อย่างใดอย่างหนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจรับรู้เรื่องอื่นๆ ใครพูดอะไรเรื่องอื่นๆ ไม่สนใจ แต่ถ้าพูดเรื่องงานนั้น จะสนใจเป็นพิเศษโดยทันที บางทีจิตทำเรื่องนั้น งานนั้น ชลukkanoyu ได้ทั้งวันทั้งคืน ลืมกินลืมนอน ความมีใจฝักใฝ่เช่นนี้ย่อมทำให้สมาธิเกิดขึ้น จิตจะแน่วแน่ แนบสนิทในจิตที่ทำ มีกำลังมากเฉพาะสำหรับกิจนั้น เรียกว่าเป็นจิตตะสมาธิ

4) วิมังสา แปลว่า ความสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่ การใช้ปัญญาพิจารณาหั่นใคร่ครวญ ตรวจสอบหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน เกินเลย บกพร่องหรือขัดข้อง เป็นต้นในกิจที่ทำ รู้จักทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขและปรับปรุง ข้อนี้เป็นการใช้ปัญญาชักนำสมาธิซึ่งจะเห็นได้ไม่ยาก คนมีวิมังสาเป็นพวกชอบคิด ค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลอง เมื่อทำอะไร ก็คิดพิจารณาทดสอบ ไปเช่นคิดว่าผลนี้เกิดจากเหตุอะไรทำไมจึงเป็นอย่างนี้ ผลนี้เกิดจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบเหล่านี้ เท่านั้นถ้าองค์ประกอบนี้ออกเสียจะเป็นอย่างนี้ ถ้าเพิ่มองค์ประกอบนี้เข้าไปแทนจะเกิดผลอย่างนี้ ลองเปลี่ยนองค์ประกอบนั้นแล้ว ไม่เกิดผลอย่างที่เคยคาดหมาย เป็นเพราะอะไร จะแก้ไขจุดไหน เป็นเหตุให้จิตแน่วแน่แล่นดังไปกับเรื่องที่พิจารณา ไม่ฟุ้งชานไม่วอกแวก เรียกว่าเป็นวิมังสาสมาธิ

สรุป หลักสำหรับการครองงานของข้าราชการตำรวจ โดยข้าราชการตำรวจพึงยึดถือ คุณธรรม จริยธรรม และอุดมคติของตำรวจ เป็นแนวทางการประพฤติตนและปฏิบัติหน้าที่เพื่อบรรลุถึงปณิธานของการเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ อุทิศตนให้แก่การปฏิบัติหน้าที่ มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพตำรวจและกล้ายืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เพื่อเกียรติศักดิ์และศักดิ์ศรีของความ เป็นตำรวจ หลีกเลียงและละเว้นจากอบายมุขทั้งปวงหรือกระทำการอื่นใดที่อาจนำไปสู่ความเสื่อมเสียต่อตนเอง ครอบครัว ไร้หาความรู้ เพิ่มพูนความรู้ และทักษะในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ยึดถือ และปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างเคร่งครัด และยืนหยัดเจตนารมณ์ในการรักษา กฎหมายให้ถึงที่สุด ตรงกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา คือ หลักอิทธิบาท 4 คือ 1) ฉันทะ ความ มีใจรักในงานของตำรวจ และพอใจฝักใฝ่ทำให้สำเร็จตามภาระงานที่ได้รับมอบหมาย มีความใส่ใจ ปรารถนาต่อหน้าที่อันดีงามอย่างเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ 2) วิริยะ ความอดทน อดกลั้น อดทนต่อความยาก

กลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก 3) จิตตะ ความมีจิตผูกพัน จดจ่อเฝ้าคิดเรื่องงาน เรื่องความรับผิดชอบในหน้าที่และสังคม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตรงไปตรงมา 4) วิมังสา การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นไตร่ตรอง ใคร่ครวญและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนต่อการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อรักษาไว้ซึ่งผู้พิทักษ์สันติราษฎร์

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

หลักธรรมสำหรับการครองตนของข้าราชการตำรวจ ได้แก่ หลักสุจริต 3 คือ การบริหารตนไม่ให้ถูกกำจัดไม่ให้ถูกทำลาย ไม่มีความเสียหาย ไม่ถูกผู้รู้ติเตียน และประสบบุญเป็นอันมาก ธรรม 3 ประการ คือ 1. กายสุจริต ความประพฤติชอบด้วยกาย 2. วาจาสุจริต ความประพฤติชอบด้วยวาจา 3. มโนสุจริต ความประพฤติชอบด้วยใจ

หลักธรรมสำหรับการครองคนของข้าราชการตำรวจ ได้แก่ หลักสังคหวัตถุ 4 คือ 1) ทาน การเอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่สิ่งของของตนแก่บุคคลประชาชน เสียสละส่วนตนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มีน้ำใจและเป็นมิตรสหายที่ดี 2) ปิยวาจา การพูดจาสุภาพ มีวาจาเป็นที่รัก สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่พูดจาหยาบค้าย มีจิตใจดี 3) อุตถจริยา การประพฤติตนเป็นประโยชน์ต่อประชาชน และสังคม ช่วยเหลือประชาชน ไม่นิ่งดูตายเมื่อตนเองมีกำลังความสามารถที่จะช่วยเหลือได้ 4) สมานัตตตา มีความเสมอต้นเสมอปลาย ไม่คบหากับนักธุรกิจ นักการเมืองที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มีความจริงใจและมีความเสมอต้นเสมอปลายต่อผู้คนทั้งยามรุ่งเรืองและในคราวตกต่ำ

หลักธรรมสำหรับการครองงานของข้าราชการตำรวจ ได้แก่ หลักอิทธิบาท 4 คือ 1) ฉันทะ ความมีใจรักในงานของตำรวจ และพอใจฝึกฝนทำให้สำเร็จตามภาระงานที่ได้รับมอบหมาย มีความใส่ใจปรารถนาต่อหน้าที่อันดีงามอย่างเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ 2) วิริยะ ความอาหาญ ใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก 3) จิตตะ ความมีจิตผูกพัน จดจ่อเฝ้าคิดเรื่องงาน เรื่องความรับผิดชอบในหน้าที่และสังคม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตรงไปตรงมา 4) วิมังสา การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นไตร่ตรอง ใคร่ครวญและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนต่อการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อรักษาไว้ซึ่งผู้พิทักษ์สันติราษฎร์

References

- ประสิทธิ์ โฆวิไลกุล. (2548). *กฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 4-14*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2519). *กฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2566). *ปัญหาตำรวจไทย การเมืองไม่ขยับ ประชาชนต้องลงมือ*. สืบค้น 9 กันยายน จาก: <https://mgronline.com/online/section/detail/9660000015172>.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). *ธรรมะกับการทำงาน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2556). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์แพรวแอนดโฮม จำกัด.

พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช) (2558). *ศัพท์วิเคราะห์ พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลื่องเชียง.

พระมหาโมคคัลลานเถระ, คัมภีร์อภิธานูปทีปิกา, พระมหาสมปอง มุทีโต วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์. (2542). *คัมภีร์อภิธานวรรณนา*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน.

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน). (2528). *สังคหวัตถุ 4*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

หยุด แสงอุทัย. (2519). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

TODAY/Writer. (2566). *งานวิจัยซี 6 สาเหตุ ตำรวจละเมิดจริยธรรมวิชาชีพ*. สืบค้น 9 กันยายน จาก: <https://workpointtoday.com/ethics-of-the-police/>.

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรด้านรักษาความปลอดภัย ในบริษัท รักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยาน ไทย จำกัด

THE RELATIONSHIP BETWEEN QUALITY OF WORKING LIFE AND MOTIVATION FOR
PERSONNEL PERFORMANCE SECURITY IN THE SECURITY COMPANY AIRPORTS OF
THAILAND CO., LTD.

มนัญญา เบญจกุล Mananya Benjakul

สรารุท เบญจกุล Sarawut Benjakul

บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)

Airports of Thailand Public Company Limited

srwbenjakul@gmail.com

Received 2024/03/25

Revised 2024/11/01

Accepted 2024/11/14

บทคัดย่อ

การขับเคลื่อนให้องค์การประสบความสำเร็จ ดังนั้น การสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานกับการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะส่งผลต่อพฤติกรรมในการทำงานและผลการปฏิบัติงานทั้งสิ้น และได้ศึกษาภายใต้บริบทของ บริษัท รักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยานไทย จำกัด (บรท.) ซึ่งเป็นองค์การให้บริการด้านการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน ณ ท่าอากาศยานที่อยู่ในความรับผิดชอบของบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.) มีลักษณะงานที่มีความเฉพาะตัวสูง ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีคุณลักษณะส่วนบุคคลเฉพาะที่เหมาะสมกับงาน และได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของคุณภาพชีวิตการทำงานกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านรักษาความปลอดภัยของ บรท. พบว่า ประเด็นเรื่องของรายได้และสวัสดิการที่สอดคล้องกับค่าครองชีพเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด รองลงมาคือ การจัดสรรเวลาในการทำงานและสุขภาพ ซึ่งจากการค้นพบดังกล่าวสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบแผนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ กระตุ้นให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และการผลักดันให้องค์การประสบความสำเร็จในองค์กรรวม

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตการทำงาน, แรงจูงใจในการทำงาน.

Abstract

Human resource management in the 21st century sees employees in the organization as an important mechanism to drive the organization towards success. Therefore, enhancing the working environment and creating motivation to work is

importance, as it affects work behavior and overall performance. And when studying in the context of the AOT Aviation Security Company Limited (AOTAVSEC), which is an organization that provides airport security services with highly specialized work at airports under the responsibility of Airports of Thailand Public Company Limited (AOT). Personnels must have specific personal attributes that are appropriate for the job. Thus, an interesting issue arises as how the relationship between quality of working life and work motivation of personnel in AOTAVSEC affects work behavior and the improvement of performance's outcome, which can be used as a guideline for the development of human resource management in the future.

Keywords: Quality of working life; Work Motivation.

บทนำ

คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรมีความสำคัญอย่างยิ่งทุกองค์กร เนื่องจากเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ คุณภาพชีวิตการทำงานของแต่ละงานมีความแตกต่างกัน เป็นไปตามลักษณะงาน และลักษณะส่วนบุคคลที่มีความจำเพาะที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมุ่งการศึกษาที่ บริษัท รักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยานไทย จำกัด (บรท.) ซึ่งเป็น บริษัทร่วมทุนที่มีพันธกิจเพื่อให้บริการด้านการรักษาความปลอดภัย ณ ท่าอากาศยานที่อยู่ในความรับผิดชอบของบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.) เป็นองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานเป็นอย่างดี ด้วย การปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพในระดับมาตรฐานสากล ดังนั้น กลุ่มบุคลากรด้านรักษาความปลอดภัย ของ บรท. จึงเป็นกลุ่มผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณลักษณะที่เฉพาะเจาะจง ที่จะต้องเหมาะสมกับงานเนื่องจากมีลักษณะงานที่มีความเฉพาะตัวสูง จึงเป็นที่มาของคำถามที่ว่าคุณภาพชีวิตการทำงาน รวมไปถึงแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรทางด้านนี้คืออะไร สัมพันธ์กันอย่างไร คุณลักษณะส่วนบุคคลและลักษณะงานส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอย่างไร ส่งผลต่อพฤติกรรมในการทำงานและผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นได้อย่างไร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ต่อไปในอนาคต

บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.)

บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)(ทอท.) หรือชื่อภาษาอังกฤษคือ Airports of Thailand Public Company Limited (AOT) เป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงคมนาคม เป็นองค์กรบริหารงานท่าอากาศยานระดับชาติของไทย เพื่อดำเนินกิจการท่าอากาศยานต่าง ๆ ให้มีมาตรฐานและประสิทธิภาพ ท่าอากาศยานที่อยู่ในความรับผิดชอบของ ทอท. ทั้ง 6 แห่ง ได้แก่ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ, ท่าอากาศยานดอนเมือง, ท่าอากาศยานภูเก็ต, ท่าอากาศยานเชียงใหม่, ท่าอากาศยาน

หาดใหญ่, ท่าอากาศยานแม่ฟ้าหลวง เชียงราย รวมทั้งเขตปลอดอากร ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และสำนักงานใหญ่ ทอท. โดยท่าอากาศยานภายใต้การบริหารจัดการของ ทอท. เป็นท่าอากาศยานที่ได้รับใบรับรองการดำเนินงานสนามบินสาธารณะ (Public Aerodrome Operating Certificate: PAOC) ออกโดยสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย (กพท.) (CAAT) ซึ่งท่าอากาศยานที่จะได้ใบรับรองฯ จะต้องดำเนินการได้ตามมาตรฐานสนามบินที่ กพท. กำหนด โดยด้านการรักษาความปลอดภัยนั้นจะต้องสามารถดำเนินการภายใต้แผนรักษาความปลอดภัยในการบินพลเรือนแห่งชาติ (National Civil Aviation Security Programme : NCASP, 2563) ซึ่งกำหนดให้ผู้ดำเนินงานสนามบิน (Airport Operator) มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนรักษาความปลอดภัยสนามบิน (Airport Security Programme : ASP) ถือเป็นเอกสารที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานให้มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามข้อกำหนดของรัฐ และมาตรฐานสากลอย่างต่อเนื่อง เป็นการพิจารณาด้วยกระบวนการตามมาตรฐานสากล (บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.), 2561)

บริษัท รักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยานไทย จำกัด (บรท.)

บรท. เป็นบริษัทร่วมทุนระหว่าง บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.), บริษัท รักษาความปลอดภัย เอเอสเอ็ม แมเนจเม้นท์ จำกัด (เอเอสเอ็ม) บริษัท รักษาความปลอดภัย พลังร่วม จำกัด (พลังร่วม) และบริษัท รักษาความปลอดภัย เอ็ม เอ ไอ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (เอ็มเอไอ) โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้บริการด้านการรักษาความปลอดภัย ณ ท่าอากาศยานที่อยู่ในความรับผิดชอบของ ทอท. ทั้ง 6 แห่ง เป็นองค์การที่ดำเนินการเฉพาะด้านการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานเป็นอย่างดี ด้วยการทำงานอย่างมืออาชีพ ซึ่งอยู่ในระดับมาตรฐานสากล โดยมีสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย (กพท. หรือ CAAT) ให้การรับรองเจ้าหน้าที่ตรวจค้นบุคคลและสัมภาระ และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน ได้ผ่านการอบรมหลักสูตร พนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาต (รภ.7) ทุกคน (บริษัท รักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยานไทย จำกัด, 2020)

ภาพที่ 1 : ผู้ร่วมทุน บริษัท รักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยานไทย จำกัด
ที่มา : <https://www.aotavsec.co.th/>

การรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน เป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการดำเนินงานสนามบินสาธารณะ ท่าอากาศยาน ต้องกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานอย่างไร และบุคลากรต้องปฏิบัติงานอย่างไร ที่จะส่งผลให้ท่าอากาศยานมีความปลอดภัยในระดับมาตรฐานสากล รวมถึง การให้ปฏิบัติงานของบุคลากรและระยะเวลาในการให้บริการด้านการรักษาความปลอดภัย เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่มีอุปสรรคที่จะทำให้การเข้าออกของเครื่องบินล่าช้า นอกเหนือจากเครื่องบินชำรุดหรือภัยจากธรรมชาติ เช่น พายุฝน หิมะ เป็นต้น รวมถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้ใช้บริการท่าอากาศยาน และมีการกำหนดมาตรการ และมีการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้เพื่อให้เกิดระบบรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ โดยลักษณะงานไม่เหมือนกับการรักษาความปลอดภัยโดยทั่วไป

บรท. เป็นองค์กรที่ให้บริการด้านรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน มีทั้งหมด 3 แผนกหลัก คือ 1. แผนกตรวจค้น มุ่งตรวจค้นบุคคลและสัมภาระ เพื่อค้นหาอาวุธ วัตถุอันตรายหรือวัตถุต้องห้าม ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้อาวุธหรือวัตถุอันตรายอื่น ๆ ซึ่งอาจนำมาใช้ในการแทรกแซงโดยมิชอบด้วยกฎหมายถูกนำขึ้นไปบนอากาศยาน ไม่ว่าจะเป็นการพกพาโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือการซุกซ่อน หรือนำไปโดยวิธีอื่นใดก็ตาม เพื่อให้การรักษาความปลอดภัยต่อกิจการการบิน เป็นไปตามมาตรฐานขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (ICAO) หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการปฏิบัติตามมาตรการเรื่องของเหลว เจล สเปรย์ หรือวัตถุและสารอื่น ๆ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน (Liquids, Aerosols and Gels : LAGs) 2. แผนกรักษาความปลอดภัย ทำหน้าที่เพื่อการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน มีหน้าที่รักษาความปลอดภัยพื้นที่ภายในท่าอากาศยานทั้งในอาคารผู้โดยสาร และพื้นที่โดยรอบ ทั้งภายในและภายนอกเขตการบิน รวมถึงให้ความช่วยเหลือผู้โดยสาร ผู้ใช้บริการ และ

เจ้าหน้าที่ ในกรณีเกิดเหตุการณ์ไม่ปกติ และ 3. แผนรักษาความปลอดภัยเขตปลอดอากรปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้แก่ เขตปลอดอากรของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ซึ่งทั้ง 3 แผนหลักคือ เป็นงานสายงานปฏิบัติการ (Operation) ที่บุคลากรต้องใช้พลกำลังทางกาย มีความรู้เฉพาะทางทั้งด้านการรักษาความปลอดภัย และมีความรู้เรื่องกฎข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน และผู้ปฏิบัติงานจะต้องได้รับใบอนุญาตให้ปฏิบัติงานด้านรักษาความปลอดภัยจากภาครัฐ และลักษณะงานที่จะต้องปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้บริการท่าอากาศยาน มีการทำงานปฏิบัติงานเป็นผลัด (กะ) มีการทำงานร่วมกับเทคโนโลยี เช่น จอวงจวินิจฉัยภาพ ใช้เครื่องตรวจจับโลหะ หรือ CCTV เป็นต้น และที่สำคัญคือจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตร พนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาต (ธก.7) รวมไปถึงพนักงานจะต้องได้รับการรับรองเป็นเจ้าหน้าที่ตรวจค้นบุคคลและสัมภาระ และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน โดยมีรายได้รวมประมาณ 420-650.-บาทต่อวัน หรือ ประมาณ 11,000-15,000.- บาท ต่อเดือน และมีคุณลักษณะส่วนบุคคลที่เฉพาะเจาะจง เช่น มีอายุอยู่ในช่วง 18-45 ปี หรือได้ถึง 57 ปีในบางตำแหน่ง มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ เพศชาย สูง 160 ซม. ขึ้นไป / เพศหญิง สูง 155 ซม. ขึ้นไป ไม่มีภาวะตั้งครรภ์ มีสภาพร่างกายที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน และต้องไม่เป็นโรคตาบอดสี ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง ไม่ติดแอลกอฮอล์หรือสารเสพติด และเป็นผู้ไม่มีความบกพร่องในการพูดและการฟัง ไม่มีประวัติอาชญากรรมร้ายแรง หรือมีประวัติการกระทำความผิดในเขตท่าอากาศยาน การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือตอนปลายขึ้นไป มีใจรักงานบริการ เป็นต้น

ดังนั้น หากผู้บริหาร บรท. สามารถจำแนกกลุ่มพนักงานตามคุณลักษณะเฉพาะเหล่านี้แล้ว นำมาวิเคราะห์เพื่อระบุความต้องการพื้นฐานตามกลุ่ม รวมถึงสามารถระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานกับแรงจูงใจในการทำงานของคนเหล่านี้ได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน ตรงจุด สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของแต่ละปัจจัย จะสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการออกแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพใน บรท. ได้อย่างเป็นระบบ

คุณภาพชีวิตการทำงาน

คุณภาพชีวิตการทำงานย่อมเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญ คุณภาพชีวิตการทำงานมีปัจจัยพื้นฐานมาจากสภาพการดำรงชีวิตที่ดี องค์ประกอบของตัวกำหนดคุณภาพชีวิตการทำงานที่เอื้อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน ทั้งความรู้สึกที่เกิดจากความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน อันเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยคุณภาพชีวิตการทำงานสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามลักษณะขององค์การหรือความคาดหวังของคนปฏิบัติงานในองค์การที่เปลี่ยนแปลงไป จากการที่องค์การมีบุคลากรที่มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี เท่ากับเป็นการสร้างประสิทธิภาพและคุณภาพของงาน และทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความสุข (Holly & Kenneth, ๑๙๘๓) จากการศึกษาพบว่า มีนักทฤษฎี นักวิชาการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

ได้ให้นิยามหรือความหมายของคุณภาพชีวิตการทำงาน ไว้ว่าสนใจ อย่างเช่น ฮิวส์และคัมมิงส์ (Huse & Cummings, ๑๙๘๕) ให้ความหมายคุณภาพชีวิตการทำงานว่า หมายถึง ความสอดคล้องระหว่างความรู้สึกว่าได้รับสิ่งที่คาดหวังของบุคคลกับความประสิทธิผลขององค์การ หรือกล่าวได้ว่า คุณภาพชีวิตการทำงาน คือ ประสิทธิภาพขององค์การที่เกิดจากความสุขของผู้ปฏิบัติงาน เป็นผลมาจากการรับรู้ประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งทำให้พนักงานมีความพึงพอใจในงานนั้น โดยคุณภาพชีวิตการทำงานนี้จะส่งผลต่อองค์การ 3 ประการ คือ ช่วยเพิ่มผลผลิตขององค์การ ช่วยเพิ่มขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนเป็นแรงจูงใจในปฏิบัติงาน และประการสุดท้าย คุณภาพชีวิตการทำงานช่วยปรับปรุงศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน โดยฮิวส์และคัมมิงส์ซึ่งเป็นผู้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาองค์การและเปลี่ยนแปลง ได้แบ่งองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานไว้ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม (Adequate and Fair Compensation) หมายถึง การให้รายได้หรือค่าตอบแทนจากการทำงานที่เพียงพอและสอดคล้องกับมาตรฐานที่สังคมกำหนดไว้ โดยผู้ปฏิบัติงานรู้สึกว่ามีความเหมาะสมและเป็นธรรมเมื่อเทียบกับหน่วยงานอื่น
2. สภาพแวดล้อมที่ถูกละเมิดและปลอดภัย (Safe and Healthy Environment) หมายถึง การที่บุคลากรได้ปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สถานที่ทำงานไม่เสี่ยงอันตรายและไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ
3. การพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคคล (Development of Human Capacities) หมายถึง การที่บุคลากรได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถของตนเอง ด้วยการฝึกอบรมและการเรียนรู้จากประสบการณ์ทำงาน จนเกิดเป็นทักษะความชำนาญในการปฏิบัติงาน และสามารถนำไปใช้พัฒนาองค์การให้เกิดประโยชน์ต่อไป
4. ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน (Growth and Security) หมายถึง งานที่ต้องช่วยส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ให้ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ มีการพิจารณาประเมินผลงานตามความรู้ความสามารถ ตำแหน่งงาน ตลอดจนเกิดความมั่นใจต่อความมั่นคงต่องานที่ทำอยู่
5. การมีส่วนร่วมและเป็นที่ยอมรับทางสังคม (Social Integration) หมายถึง การที่ ผู้ปฏิบัติงานได้รับการยอมรับและรู้สึกว่าตนมีความสำคัญในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการทำงาน ระหว่างเพื่อนร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชา ความเป็นกันเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว ทำให้ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ
6. ความมีระเบียบกฎเกณฑ์และความเป็นธรรมในการปฏิบัติงาน (Constitutionalism) หมายถึง มีการปฏิบัติต่อบุคลากรอย่างเหมาะสม ยุติธรรม เคารพในสิทธิส่วนบุคคล ผู้บังคับบัญชารับฟังข้อคิดเห็นของบุคลากร บรรยากาศการทำงานในองค์การมีความเสมอภาคและมีความยุติธรรม
7. ความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตส่วนตัว (The Total Life Space) หมายถึง บุคลากรมีความสมดุลของเวลาการทำงานกับเวลาการดำเนินชีวิต เช่น การใช้เวลาว่างให้กับครอบครัว เวลาพักผ่อนและเวลาที่ใช้กับสังคม
8. ความเกี่ยวข้องกับอันเป็นประโยชน์ต่อสังคม (Social Relevance) หมายถึง การทำงาน นั้น ๆ จะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมและความรับผิดชอบต่อองค์การ ชุมชน มีกิจกรรมหรืองานที่ทำนั้น เป็น

ประโยชน์ต่อสังคม รวมทั้งหน่วยงานของตน มีการช่วยเหลือสังคม เพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าความสำคัญของอาชีพ และทำให้เกิดความรู้สึกรักภูมิใจในองค์กร

บรรพ. ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานเป็นอย่างดี ด้วยการทำงานอย่างมืออาชีพในระดับมาตรฐานสากล ดังนั้น คุณภาพชีวิตในการทำงานของกลุ่มบุคลากรที่ทำงานด้านรักษาความปลอดภัย ของ บรรพ. จึงสามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่าไม่ใช่รายได้เท่านั้น เนื่องด้วยลักษณะงานมีความเฉพาะที่มีความเสี่ยงสูง ทำงานไม่เป็นเวลา และเป็นการทำงานภายใต้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ผลักดันให้มียอดประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานอื่น ๆ อีกที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถ้าผู้บริหารสามารถระบุได้ถูกต้องและครบถ้วน จะมีประโยชน์อย่างมากต่อการเชื่อมโยงและพัฒนาแรงจูงใจในการทำงานของคนกลุ่มนี้ต่อไป

แรงจูงใจในการทำงาน

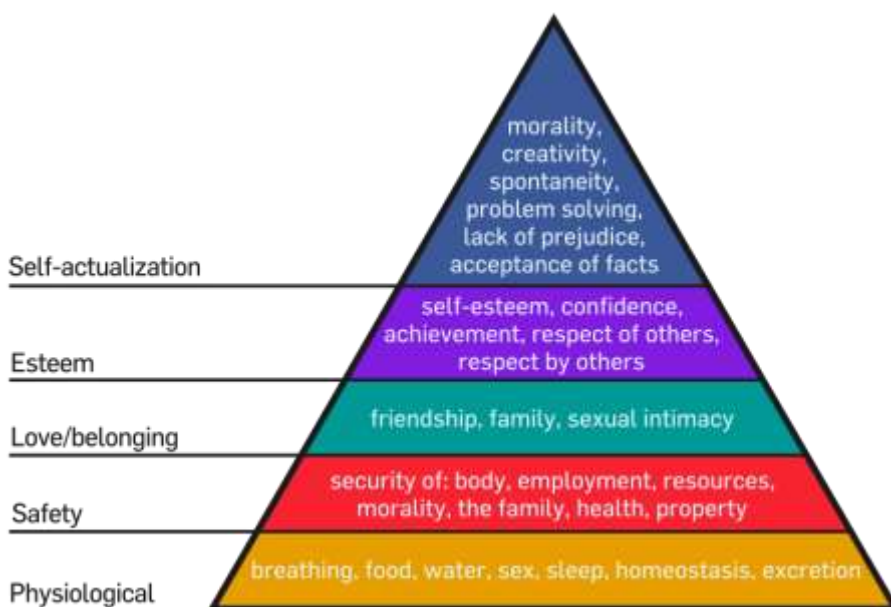
แรงจูงใจในการทำงานก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกัน เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างแรงขับเคลื่อนในการทำงานของบุคลากร ให้บุคลากรปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมด้วยความเต็มใจ เพื่อที่จะนำมาซึ่งการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และการจูงใจในการทำงานเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้กับบุคลากร ตามปกติเรามีความสามารถในการทำสิ่งต่าง ๆ ได้หลายอย่างหรือมีพฤติกรรมแตกต่างกัน แต่พฤติกรรมเหล่านี้จะแสดงออกเพียงบางโอกาสเท่านั้น ดังนั้น สิ่งที่จะผลักดันเอาความสามารถของบุคลากรออกมาได้นั้นก็คือ แรงจูงใจ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าแรงจูงใจในการทำงานมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของบุคลากร เนื่องจากแรงจูงใจในการทำงานเป็นการสร้างและผลักดันให้บุคลากรได้แสดงความสามารถออกมาเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ

เมื่อกล่าวถึง แรงจูงใจ ทฤษฎีที่ต้องนำมาศึกษาเป็นอันดับแรก ก็คือ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) (Maslow, ๑๙๗๐) มาสโลว์ เป็นนักจิตวิทยาชาวอังกฤษได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องแรงจูงใจ และมีความเชื่อว่ามนุษย์มีความต้องการ และพฤติกรรมของมนุษย์จะเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านั้น โดยมนุษย์ทุกคนมีความต้องการ และความต้องการนี้จะมียุ่ตลอดเวลาไม่มีสิ้นสุด และความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ใช่แรงจูงใจสำหรับพฤติกรรมนั้นอีกต่อไป ความต้องการที่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม จะต้องเป็นความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง และความต้องการของมนุษย์จะมีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากระดับต่ำไปหากระดับสูงตามลำดับของความสำคัญ เมื่อความต้องการในลำดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการลำดับที่สูงขึ้นลำดับต่อไปก็จะตามมา ซึ่งลำดับขั้นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ 5 ขั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ต้องการเป็นอันดับแรก (Basic need) เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการดำรงชีพของมนุษย์
2. ความต้องการทางด้านความมั่นคงหรือความปลอดภัย (Security needs or Safety Needs) ความต้องการความมั่นคงหรือปลอดภัยก็จะเข้ามามีบทบาทต่อพฤติกรรมของมนุษย์
3. ความต้องการทางสังคมหรือความ

ต้องการความรัก (Social Needs or Love Needs) ความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ต้องการความยอมรับจากสังคม 4. ความต้องการได้รับการยอมรับนับถือจากคนในสังคม (Esteem Needs) เป็นความต้องการที่มีความเกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดของตนเอง โดยต้องการให้ตนเองมีประโยชน์และมีคุณค่าต่อสังคม และ 5. ความต้องการความสมหวังในชีวิต (Self-Actualization Needs) ถือได้ว่าเป็นความต้องการขั้นสูงสุดที่บุคคลต้องการที่จะได้รับผลสำเร็จในสิ่งที่ตนคิด และตั้งความมุ่งหวังไว้ องค์การที่จะนำทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ไปใช้จึงใ้บุคลากร จะต้องทราบก่อนว่า ในขณะนั้นว่าบุคคลมีความต้องการอยู่ในลำดับใด แล้วจึงจึงใจโดยจะให้การตอบสนองความต้องการในลำดับนั้นหรือลำดับสูงที่สูงกว่า

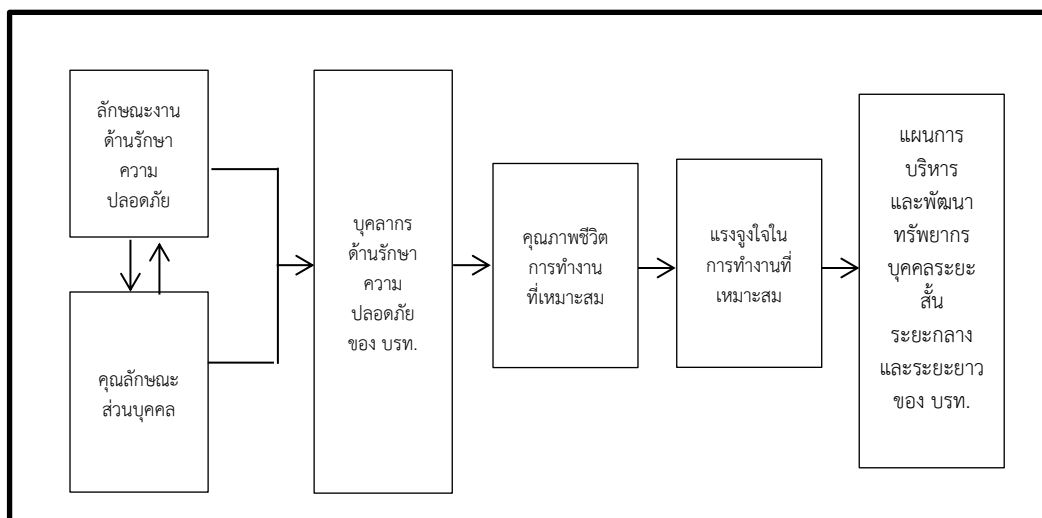

ภาพที่ 2 : แสดงในรูปของพีระมิดโดยมีความต้องการพื้นฐานกว่าอยู่ข้างล่างของมาสโลว์
ที่มา : Janet A. Simons; Donald B. Irwin; Beverly A. Drinnien (1987). "Maslow's Hierarchy of Needs"

กลุ่มบุคลากรที่จะมาทำงานด้านรักษาความปลอดภัย ของ บรท. จากการศึกษาจะเห็นได้ว่ามีความหลากหลายต่ำ เนื่องจากลักษณะงานที่เฉพาะเจาะจง ทำให้การสรรหาคนเข้ามาทำงานจะต้องมีคุณสมบัติส่วนบุคคลที่เหมาะสม ดังนั้น เมื่อกลุ่มคนความหลากหลายต่ำ ก็คาดการณ์ว่าความต้องการและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่บุคลากรต้องการ จะสามารถระบุองค์ประกอบ และสามารถจัดลำดับความสำคัญได้ไม่ซับซ้อนด้วยเช่นกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรด้านรักษาความปลอดภัย ของ บรท.

บรท. เป็นบริษัทร่วมทุนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการด้านการรักษาความปลอดภัย ณ ท่าอากาศยานที่อยู่ในความรับผิดชอบของ ทอท. เป็นองค์การที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานเป็นอย่างดี ด้วยการทำงานอย่างมืออาชีพ อยู่ในระดับมาตรฐานสากล ดังนั้น กลุ่มบุคลากรด้านรักษาความปลอดภัย ของ บรท. จึงเป็นกลุ่มผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณลักษณะที่เฉพาะเจาะจง ที่จะต้องคุณสมบัติที่เหมาะสมกับงาน เนื่องจากมีลักษณะงานที่มีความเฉพาะตัวสูง จึงเป็นที่มาของคำถามว่า คุณภาพชีวิตการทำงาน รวมไปถึงแรงจูงใจในการทำงานเฉพาะของบุคลากรทางด้านนี้คืออะไร บุคลากรทางด้านนี้มีความต้องการอยู่ในลำดับใด สัมพันธ์กันอย่างไร คุณลักษณะส่วนบุคคลและลักษณะงานส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานและแรงจูงใจในการทำงานอย่างไร ส่งผลต่อพฤติกรรมในการทำงานและผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นได้อย่างไร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ต่อไปในอนาคตต่อไป

ภาพที่ 3 : แผนภาพการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรด้านรักษาความปลอดภัย

อย่างที่ได้อ้างมาข้างต้น บรท. มีแผนงานด้านรักษาความปลอดภัย 3 ด้านหลักคือ 1. แผนกตรวจค้น มุ่งตรวจค้นบุคคลและสัมภาระ 2. แผนกรักษาความปลอดภัย เจาะจงเพื่อการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน และ 3. แผนกรักษาความปลอดภัยเขตปลอดอากรปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้แก่ เขตปลอดอากรของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ซึ่งจากการวิเคราะห์คุณลักษณะส่วนบุคคลบุคลากรด้านรักษาความปลอดภัย ของ บรท. จะสังเกตได้ว่า พนักงานกลุ่มนี้จะสามารถสรุปคุณสมบัติร่วมได้ดังนี้ 1. เป็นกลุ่มคนที่มีอายุไม่มากนัก เป็นช่วงวัยรุ่นไปจนถึงวัยกลางคน 2. เป็นกลุ่มคนที่สุขภาพร่างกายที่ดี และรู้จักดูแลสุขภาพให้แข็งแรง 3. เป็นกลุ่มคนที่มีความคล่องตัวสูง

สามารถทำงานที่ไม่เป็นเวลาได้ 4. เป็นกลุ่มคนที่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพร้อมที่จะเข้ารับการอบรมและพัฒนา 5. เป็นกลุ่มคนที่สามารถประสานงานกับคนจำนวนมาก และมีใจรักบริการ ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์กับองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงาน 8 องค์ประกอบของ ฮิวส์และคัมมิงส์ (Huse & Cummings, ๑๙๘๕) โดยวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ดังนี้

1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) คือ ความต้องการขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงมีและพึงต้องการเพื่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอด บุคลากรด้านรักษาความปลอดภัยของ บรท. เป็นกลุ่มคนที่อายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นไปจนถึงช่วงวัยกลางคน ถ้ามองตามช่วงวัยหรือเจเนอเรชัน กล่าวคือ กลุ่มคน Gen Y (เกิดในปี ค.ศ.1980 – 1996) และ Gen Z (ค.ศ.1997 – 2009) (SEC, SET, ๒๕๖๒) เป็นช่วงวัยของการเริ่มต้นตัดสินใจเข้าสู่ตลาดแรงงาน เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างเนื้อสร้างตัว ดังนั้นเรื่องค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม (Adequate and Fair Compensation) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดสำหรับการคุณภาพชีวิตการทำงานที่ต้องประกอบที่ต้องให้ความสำคัญเร่งด่วน ก็เป็นเรื่องที่ต้องคำนึงถึงก่อน และต้องถูกออกแบบอย่างเหมาะสมตั้งแต่เริ่มดำเนินการองค์การ ส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลทั้งระบบ ส่งผลต่อการตัดสินใจสมัครเข้าทำงานและขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งก็ตรงกับแบบสำรวจของ Jobthai ที่บอกว่าเงินเดือนเป็นปัจจัยแรกที่คนทำงานทั้งสองเจเนอเรชันต่างให้ความสำคัญ และมีผลต่อการตัดสินใจเลือกงานมากที่สุด ซึ่งจากผลสำรวจ คนทั้งสองเจเนอเรชันให้ความสำคัญกับเรื่องเงินเดือนสูงถึง 27.96 เปอร์เซ็นต์ โดยพวกเขามีความเห็นตรงกันว่า เมื่อพุ่มเทร่างกายแรงใจให้กับการปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังและเต็มความสามารถแล้ว ทุกคนย่อมควรจะได้รับเงินเดือนที่เหมาะสมเป็นสิ่งตอบแทนความตั้งใจนั้น (Jobthai, 2561) โดยการออกแบบและการบริหารจัดการค่าตอบแทนของบุคคลบุคลากรด้านรักษาความปลอดภัย ของ บรท. ต้องคำนึงถึงคุณลักษณะส่วนบุคคลที่เฉพาะเจาะจงตามตำแหน่ง ค่าครองชีพ กฎหมาย และแนวโน้มของตลาดแรงงานด้วย

2. ความต้องการทางด้านความมั่นคงหรือความปลอดภัย (Security needs or Safety Needs) หลังจากที่มนุษย์ได้รับความต้องการพื้นฐานเพียงพอแล้ว เขาจะเริ่มมีความต้องการที่เพิ่มขึ้นคือการมีชีวิตอยู่รอดและปลอดภัย เขาจึงต้องการครอบครัวที่อบอุ่น ต้องการการทำงานที่มั่นคง เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงของฐานะและการเงิน การมีรายได้ที่มั่นคง มีผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานที่ดี ล้วนจัดอยู่ในความต้องการนี้ ที่จะยังให้เกิดความสำเร็จทั้งในเรื่องส่วนตัวและการทำงานอย่างแน่นอน หากเขาได้รับความรู้สึกว่ามีมั่นคงและปลอดภัย ความมั่นคงหรือความปลอดภัยสามารถแยกออกมาเป็น 2 ประเด็น ก็คือ 1. ความรู้สึกปลอดภัยในการดำรงชีวิต ตลาดแรงงานกลุ่มคน Gen Y และ Gen Z เป็นกลุ่มคนที่ให้ความสำคัญกับ “เวลาการทำงาน” และ “การสมดุลในการทำงานและชีวิตส่วนตัว” (Work Life Balance) เป็นอย่างมากเมื่อมองในบริบทของงานด้านรักษาความปลอดภัย ของ บรท. การมีลักษณะงานแบบเป็นผลัด (กะ) ที่มีเวลาทำงานไม่แน่นอน มีความจำเป็นที่จะต้องระบุตารางการ

ทำงานที่ชัดเจน มีแผนการบริหารกำลังที่เหมาะสมเพื่อรองรับการปฏิบัติงานภายในท่าอากาศยาน ความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตส่วนตัว (The Total Life Space) ต้องถูกวางระบบอย่างเหมาะสมเพื่อสร้างความรู้สึกลดตึงให้กับพนักงาน และประเด็นที่ 2 คือความรู้สึกลดตึงต่อชีวิตและร่างกาย สถานที่ทำงานจะต้องมีความปลอดภัย หรือถ้าต้องปฏิบัติที่มีความเสี่ยง ก็ต้องมีมาตรการหรืออุปกรณ์ป้องกันที่พร้อมและได้คุณภาพ ซึ่งองค์ประกอบนี้เป็นองค์ประกอบที่ ทอท. ในฐานะผู้ว่าจ้าง และผู้บริหารจัดการการทำอากาศยานจะต้องเป็นผู้จัดให้มี เนื่องจากท่าอากาศยานภายใต้การดูแลของ ทอท. เป็นท่าอากาศยานสาธารณะที่ได้รับใบรับรองการดำเนินงานสนามบินสาธารณะ ภายภาพสนามบินจึงต้องมีความปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนด และสถานที่ทำงานของบุคลากรด้านรักษาความปลอดภัยของ บรท. ต้องมีความปลอดภัยทางด้านกายภาพ

3. ความต้องการทางสังคมหรือความต้องการความรัก (Social Needs or Love Needs) มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ด้วยเหตุผลนี้มนุษย์จึงเกิดความต้องการมีเพื่อน มีครอบครัว คนรัก มีการยอมรับความสามารถและตัวตน ความเป็นพวกพ้อง ทำให้สังคมสงบสุขเกิดความปรองดอง สร้างกำลังใจ และลดปัญหาต่าง ๆ ลักษณะงานด้านรักษาความปลอดภัยของ บรท. ซึ่งเป็นงานที่ต้องปฏิบัติงานกับบุคคลภายนอก ผู้ซึ่งเป็นผู้โดยสาร ผู้ใช้บริการท่าอากาศยาน และปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงานจำนวนมาก ดังนั้น ปัจจัยในเรื่องของการมีส่วนร่วมและเป็นที่ยอมรับทางสังคม (Social Integration) ความมีระเบียบกฎเกณฑ์ และความเป็นธรรมในการปฏิบัติงาน (Constitutionalism) ก็เป็นเรื่องที่คำนึงถึงก่อน การปลูกฝังให้เกิดพฤติกรรมอันพึงประสงค์จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมองค์กร (Core Value) เพื่อให้กลายเป็นหลักปฏิบัติการทำงาน ช่วยสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และที่สำคัญคือจะต้องสอดคล้องกับค่านิยมองค์กร (Core Value) ของ ทอท. ที่ซึ่งเป็นบริษัทผู้ว่าจ้าง

4. ความต้องการได้รับการยอมรับนับถือจากคนในสังคม (Esteem Needs) เมื่อมนุษย์เติบโตมาถึงจุดหนึ่ง ที่มีความต้องการด้านกายภาพ ความปลอดภัย ความรัก เพียบพร้อมสมบูรณ์ดีแล้ว เขาจะเริ่มมีความต้องการอีกขั้นคือความก้าวหน้าและการยอมรับในคุณค่าของตนจากบุคคลอื่นรอบข้าง ความต้องการการยกย่องชมเชย โดยแบ่งเป็นการนับถือตนเอง คือการเห็นคุณค่าของตนเอง เชื่อมั่นว่าตนเองมีความรู้ความสามารถ และสามารถประสบความสำเร็จได้ และการยอมรับการนับถือจากผู้อื่นหรือคนรอบข้าง คือการได้รับการยกย่องชมเชย ให้รางวัล เชิดชูจากบุคคลอื่นรอบข้าง ทั้งนี้ ทอท. ในฐานะผู้ว่าจ้าง จะต้องเป็นผู้ระบุเป้าหมายการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคคล (Development of Human Capacities) ผ่านการระบุคุณสมบัติของพนักงานบุคลากรด้านรักษาความปลอดภัยของ บรท. ที่ ทอท. ต้องการในเอกสารที่กำหนดขอบเขตและรายละเอียดของการจัดหาพัสดุ/งานจ้าง (Terms of Reference :TOR) เพื่อให้ผู้บริหาร บรท. สามารถยึดเป็นแนวทางในการออกแบบการพัฒนาความรู้ความสามารถของพนักงานให้ตรงจุดนำไปสู่คุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีขึ้นของพนักงาน การที่พนักงานได้รับการพัฒนาทางอาชีพก็ยิ่งสร้างเสริมความรูสึกมั่นใจในตัวเอง และ

สร้างเสริมความรักความศรัทธาของพนักงานต่อองค์กร เพื่อเป็นหนึ่งในแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้พนักงาน บริบท. ปฏิบัติงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงภาพลักษณ์และเป้าหมายองค์กรเป็นสำคัญ

5. ความต้องการความสมหวังในชีวิต (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ เริ่มจากการที่ต้องได้รับความต้องการทั้งสี่ด้านข้างต้นอย่างเพียงพอก่อน เป็นความต้องการและความปรารถนาที่มนุษย์จะใช้ความสามารถและศักยภาพที่มีทั้งหมดในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เท่าที่เขาพึงจะทำได้ตามศักยภาพ โดยผู้บริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์พึงควรระบุเป้าหมายข้อนี้ไว้ในแผนการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลระยะกลางและระยะยาว การสรรหาบุคคลากรมาปฏิบัติงานได้ ไม่ได้หมายความว่าองค์กรจะประสบความสำเร็จ แต่การดูแลให้พนักงานทำงานอยู่ร่วมกันได้ในระยะยาวอาจจะสำคัญที่สุด เนื่องจากงานด้านรักษาความปลอดภัยของ บริบท. เป็นงานที่ต้องมีกำลังพลปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะเฉพาะสูง บริบท. มีความจำเป็นต้องลงทุนสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพจำนวนมากในแต่ละปี และจะต้องมีการจัดการฝึกอบรมทั้งก่อนปฏิบัติงานและระหว่างปฏิบัติงาน เพื่อบรรจุเหตุการณ์ความจำเป็นหรือกฎระเบียบด้านความปลอดภัยใหม่ ๆ เช่น มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของ Covid-19 เป็นต้น รวมไปถึงการปลูกจิตสำนึกทั้งทางด้านความปลอดภัยและด้านบริการซึ่งทุกอย่างคือต้นทุน ดังนั้น การระบุและใส่ใจองค์ประกอบด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน (Growth and Security) และสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (Social Relevance) เพื่อใช้ในการรักษาพนักงานที่มีฝีมือไว้ จึงเป็นเรื่องที่ต้องระบุไว้ในแผนการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลระยะกลางและระยะยาว ของ บริบท. ที่จะต้องมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับเป้าหมายของ ทอท. ในฐานะผู้ว่าจ้าง ซึ่งความต้องการลำดับที่ 4 ความต้องการได้รับการยอมรับนับถือจากคนในสังคม (Esteem Needs) และลำดับที่ 5 ความต้องการความสมหวังในชีวิต (Self-Actualization Needs)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าคุณภาพชีวิตการทำงานกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านรักษาความปลอดภัย ของ บริบท. สามารถระบุได้ ผ่านการศึกษาลักษณะงาน โยงไปถึงการศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลของพนักงาน เนื่องจากลักษณะงานที่ทำงานเฉพาะด้านการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน ซึ่งมีความจำเพาะเจาะจงสูง กลุ่มคนที่จะมารับตำแหน่งหน้าที่งานรักษาความปลอดภัยก็จะถูกจำกัดคุณลักษณะส่วนบุคคลอยู่พอสมควร ในเมื่อความหลากหลายของคนทำงานมีไม่มาก ความต้องการและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่จะเป็นแรงจูงใจในการทำงานให้มีประสิทธิภาพของคนกลุ่มนี้ก็จะไม่ซับซ้อนมากนัก ความต้องการและคุณภาพชีวิตในการทำงานก็จะเริ่มต้นจากเรื่องของรายได้ สวัสดิการเป็นหลัก เพื่อให้เพียงพอกับค่าครองชีพในปัจจุบัน ต่อมาคือเรื่องของการจัดสรรเวลาในการทำงาน และสุขภาพ เนื่องจากเป็นงานใช้สมรรถภาพทางร่างกายสูง

และต้องปฏิบัติงานเป็น ผลัด (เช้าหรือบ่าย ผลัดละ 8 ชั่วโมงต่อวัน) และเรื่องความปลอดภัยส่วนบุคคล การมีสังคมการทำงานที่ดี ซึ่งการสร้างสังคมการทำงานที่ดี ต้องมีในบริบทของความเหมาะสมตามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับอายุ ช่วงวัย ระดับการศึกษา ระดับทางสังคมของพนักงานประกอบด้วย แต่ท้ายที่สุดก็คือ ถึงแม้จะเป็นกลุ่มบุคลากรด้านรักษาความปลอดภัย ที่ทำงานปฏิบัติการ (Operation) ที่มีอัตราการหมุนเวียนของพนักงาน (Turnover Rate of Employee) ค่อนข้างสูง แต่จะมุ่งเป้าให้ความสนใจเฉพาะการสรรหาคน (Recruitment) อย่างเดียวไม่ได้ มาตรการรักษาพนักงานให้อยู่กับองค์กรก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน เพราะท่าอากาศยานของ ทอท. เปิดให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งงานด้านรักษาความปลอดภัยของ บรท. ไม่สามารถขาดกำลังพลที่พร้อมทำงานได้เช่นกัน และต้องไม่ใช่แค่เพียงว่า “มีคนทำงาน” แต่ต้องทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย ดังนั้น บรท. จึงต้องคำนึงถึงการตอบสนองคุณภาพชีวิตการทำงานในทุกองค์ประกอบ มุ่งตอบสนองความต้องการในทุกลำดับขั้นตามสมควร เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานในทุกระยะให้กับบุคลากรด้านรักษาความปลอดภัย

References

- Abraham H Maslow. (1970). *Motivation and Personality*. (2nd ed). New York: Harper and Row Publishers.
- E.F. Huse, และ Thomas G. Cummings. (1985). *Organization Development and Change*. Minnesota: West Publishing.
- Jobthai. (17 ส.ค. 2561). 5 ปัจจัยหลักที่ Gen Y และ Gen Z ใช้ตัดสินใจเลือกองค์กรที่อยากร่วมงานด้วย. เข้าถึงได้จาก Jobthai: <https://blog.jobthai.com/hr/5>.
- SEC, SET. (2562). *บทบาทของประชากรกลุ่ม generation ต่างๆ*. Bangkok: SEC, SET.
- W.J. Holly, และ M. Kenneth. (1983). *Personal Management and Human Resource*. Tokyo: McGraw-Hill.
- คณะกรรมการการบินพลเรือน. (2563). *เรื่อง แผนรักษาความปลอดภัยการบินพลเรือนแห่งชาติ พ.ศ. 2563*. กรุงเทพฯ: สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย.
- บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.). (2561). *คู่มือและขั้นตอนการปฏิบัติงาน*. กรุงเทพฯ: บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.).
- บริษัท รักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยานไทย จำกัด. (2020). *ประวัติความเป็นมา*. เรียกใช้เมื่อ 5 มิถุนายน 2566 จาก AOT AVSEC: <https://www.aotavsec.co.th/>.

คำแนะนำ

สำหรับผู้เขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร มจร. ตรีภุมชัยปริทรรศน์

กองบรรณาธิการได้กำหนดระเบียบการส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับ สำหรับการตีพิมพ์ลงในวารสาร มจร. ตรีภุมชัยปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน วิทยาเขตเชียงใหม่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์เพื่อให้วารสารมีคุณภาพสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้

1. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาด B5 (JIS) โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนกับด้านซ้าย 2.0 ซม. ด้านขวากับด้านล่าง 1.5 ซม.

1.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

1.2.1 ขนาดกระดาษ ประกอบด้วย

1. ชื่อเรื่องต้นฉบับของผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งตรงกลางกระดาษ

2. เลขหน้า ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งตรงกลางด้านล่าง

1.2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.2.3 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.2.4 ชื่อผู้เขียนไทย-อังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
ใต้ชื่อเรื่อง (ในกรณีที่มิอาจารย์ที่ปรึกษาให้ลงชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาด้วย)

1.2.5 ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวปกติ ตำแหน่งตรงกลางใต้ชื่อผู้เขียน พร้อมภาษาอังกฤษด้วย

1.2.6 หัวข้อของบทความย่อไทย/อังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดซ้ายหน้ากระดาษ

1.2.7 เนื้อหาบทความย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 แท็บ (Tab) จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

1.2.8 หัวข้อของคำศัพท์เวิร์ด ภาษาไทย ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดซ้ายหน้ากระดาษใต้บทความย่อภาษาไทย

1.2.9 หัวข้อของคำชี้แจง ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดซ้าย หนากระดาดใต้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

1.2.10 หัวข้อเรื่อง ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาด้านซ้าย

1.2.11 หัวข้อย่อ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่งเว้น 1 Tab จากขอบกระดาด้านซ้าย

1.2.13 เนื้อหา ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

1.3 จำนวนหน้าต้นฉบับ ควรมีความยาวประมาณ 10-17 หน้า

2. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

เนื้อหาภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด (ในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้ หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้) และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจ ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อนเนื้อหาต้องเรียงลำดับดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (title of the article) ควรสั้น และกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2.2 ชื่อผู้เขียน เป็นภาษาไทย และตัดคำนำหน้านามออกทั้งหมด

2.3 ที่อยู่ ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบัน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.4 บทคัดย่อ (Abstract) เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 350 คำ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ต้องมีเนื้อหาดตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง

2.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้ สมมติฐานของการศึกษา ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ชัดเจน

2.6 วัตถุประสงค์ (Objective) ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

2.7 วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

2.8 ผลการวิจัย (Results) เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตาราง กราฟ แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้น ขอบตารางด้านซ้ายและขวา หัวตารางแบบธรรมดา ไม่มีสี ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง

สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพขาว-ดำ ที่ชัดเจนและมีคำบรรยายใต้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้ และภาพประกอบ (Figure) และตาราง (Table) ควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์ใต้ภาพหรือตาราง

2.9 อภิปรายผล (Discussion) เป็นการอภิปรายผลจากข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์นำมาเปรียบเทียบกับผลการทดลองของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

2.10 องค์ความรู้จากการวิจัย (Body of knowledge) ความคิดรวบยอด หลักการ วิธีการ ที่อยู่ในตำรา อยู่ในห้องสมุด ซึ่งอยู่ภายนอกตัวบุคคล ที่ส่งสมกันมาเพื่อให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ โครงสร้างความรู้ หมายถึง ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล ที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งไม่ได้ลอกเลียนมาจากองค์ความรู้ แต่ผู้เรียนต้องสร้างขึ้นมด้วยตนเอง เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ เมื่อพัฒนาโครงสร้างความรู้ต่อไปก็สามารถสร้างผลงานเป็นองค์ความรู้ให้คนอื่นค้นคว้าได้

2.11 สรุปผลและข้อเสนอแนะ (Conclusion) และข้อเสนอแนะ (Recommendation) เป็นการสรุปผลที่ได้จากการวิจัย ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่ เพียงใด และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบกับผลการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการ หรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำผลไปใช้ประโยชน์ และการให้ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต หรือ

เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด และแนวทางการอ้างอิงแนวการเขียนตำราของมหาวิทยาลัย และการอ้างอิง คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาให้ใช้ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด โดยใช้รูปแบบการอ้างอิงตามมาตรฐานสากลมีรูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association)

การอ้างอิงแบบ APA

1. หนังสือ

1.1 คัมภีร์พระไตรปิฎกหรือหนังสือสำคัญพิมพ์เป็นชุด

ให้อ้างชื่อย่อคัมภีร์. เล่ม/ข้อ/หน้า. และให้วงเล็บคำว่า (บาลี) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีหรือวงเล็บคำว่า (ไทย) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ตัวอย่างเช่น (ขุ.ชา. (บาลี) 27/855/191).

1.2 หนังสือทั่วไป

(ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ : หน้า). ตัวอย่างเช่น

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2544 : 38).

(Venerable Dr. W. Rahula, 2004 : 69)

2. วารสาร

ผู้เขียน, เล่มที่หรือปีที่ (ฉบับที่): หน้า. ตัวอย่างเช่น

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, 3 (1) : 14-28.

K.N., Jayatileke, 77 (1): 10-15.

3. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้วิจัย, ปีที่พิมพ์. ตัวอย่างเช่น

สามารถ บุญรัตน์, (2557).

4. สัมภาษณ์

สัมภาษณ์ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์, ตำแหน่ง (ถ้ามี), วัน เดือน ปี ตัวอย่าง

สัมภาษณ์ พระเทพโสภณ, (18 กรกฎาคม 2557).

5. เว็บไซต์

พระธรรมโกศาจารย์ (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต), (7 กันยายน 2555).

6. ภาษาอังกฤษ

(Maslow Abraham, 1970 : 58)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. ภาษาไทย

(ก) ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยเกษตรราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(ข) ข้อมูลทุติยภูมิ

1) หนังสือ

จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์. (2544). *สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) วารสาร

ผู้เขียน. “ชื่อบทความ”. ชื่อวารสาร. ปีที่ (ฉบับที่), (เดือน) : หน้า ตัวอย่างเช่น

สามารถ บุญรัตน์. “พฤติกรรมภาวะผู้นำกับการสร้างความสุขวิถีพุทธในองค์กร.. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. 9 (1), 224-243.

3) วิทยานิพนธ์

สามารถ บุญรัตน์. (2557). “การบริหารการพัฒนาบทบาทสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ตอนบน”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต (สาขารัฐประศาสนศาสตร์)*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

4) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์, (วัน เดือน ปี). ตำแหน่ง ตัวอย่าง

ชวน หลีกภัย. (19 พฤษภาคม 2541). นายกรัฐมนตรี. สัมภาษณ์.

Ross, R. 1980, May 5. Associate Director, Cornell University Libraries. Interview.

5) เว็บไซต์

พระธรรมโกศาจารย์ (ศ.ดร.ประยุร ธมฺมจิตฺโต). *ธรรมประกาศโนบาย*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.buddhismth.com/index.php?lay=show&ac=article&id=538970572&Ntype=9> [7 กันยายน 2566].

2. ภาษาอังกฤษ

Maslow Abraham. (1970). *Motivation and Personnality*. New York : Harper and Row Publishers.

3. ประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสาร มจร หริภุญชัยปริทรรศน์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆดังนี้

1. **บทความพิเศษ** บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้นและผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการ/วิชาชีพ

2. **บทความทางวิชาการ** ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการไม่เข้มข้นนัก เน้นกลุ่มเป้าหมายเป็นประชาชนทั่วไป

3. **บทความวิจัย** (Research article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่เป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

4. **บทความปริทรรศน์** (Review article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์วิจารณ์เปรียบเทียบกัน

5. **ปกิณกะ** (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจัย แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

4. การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนส่งต้นฉบับที่พิมพ์ตามข้อกำหนดของรูปแบบวารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์ ได้ที่ <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JMHR/submissions>

5. การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้พิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอนพร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารก่อน

6. การอ่านประเมินต้นฉบับ

ต้นฉบับจะได้รับการอ่านประเมิน โดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จากภายนอกและภายในมหาวิทยาลัย ในสาขาวิชานั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 3 ท่าน ต่อเรื่อง และส่งผลการอ่านประเมินคืนผู้เขียนให้เพิ่มเติม แก้ไข หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

7. ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสาร มจร. ตรีภุมขัยปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นเสียแต่ว่า จะได้รับอนุญาตจากวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน เป็นลายลักษณ์อักษร และเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้พิมพ์ทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์ บทความให้แก่วารสาร พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้พิมพ์ทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสาร มจร. ตรีภุมขัยปริทรรศน์ เพียงแห่งเดียวเท่านั้น

8. ความรับผิดชอบ

เนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสาร มจร. ตรีภุมขัยปริทรรศน์ เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาด อันเกิดจากเทคนิคการจัดพิมพ์

9. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการเป็นสมาชิกวารสาร มจร. ตรีภุมขัยปริทรรศน์ กรุณาติดต่อ “หัวหน้ากองบรรณาธิการวารสาร มจร. ตรีภุมขัยปริทรรศน์” วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 192 หมู่ 2 ถนนลำพูน-ป่าซาง ตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 51000 โทรศัพท์ 053 – 563163 ต่อ 100 Fax ต่อ 105 e-mail : mcuharipunchai@gmail.com อัตราค่าวารสาร กำหนดออกรวบรวมปีละ 2 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 150 บาท ไม่รวมค่าส่ง อัตราค่าสมาชิก ปีละ 200 บาท

10. อัตราค่าตีพิมพ์

การลงตีพิมพ์ในวารสาร มจร. ตรีภุชชัยปริทรรศน์ (Journal of MCU Haripunchai Review) ผู้เขียนหรือผู้วิจัยจะต้องชำระค่าใช้จ่ายจำนวน 3,500 บาทต่อ 1 ผลงานโดยโอนเข้าชื่อบัญชีวารสาร ตรีภุชชัยปริทรรศน์ ธนาคารกรุงไทย เลขบัญชี 511-3-06403-3 พร้อมแนบสลิปมาด้วย

หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสาร มจร. ตรีภุชชัยปริทรรศน์

1. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน

2. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาต้องไม่อยู่ในระหว่างเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารอื่น

3. เนื้อหาในต้นฉบับควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้น โดยผู้เขียนเองไม่ได้ลอกเลียนหรือตัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม

4. ผู้เขียนต้องเขียนต้นฉบับตามรูปแบบคำแนะนำที่กำหนด

5. ผู้เขียนได้แก้ไขความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ ตามข้อเสนอของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 3 ท่าน ทั้งภายในและภายนอกแล้ว

หลังจากผู้เขียนได้แก้ไขบทความเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

หนึ่ง

แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณานำลงในวารสาร มจร. ตรีภุชชัยปริทรรศน์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/น.ส.).....

2. วุฒิการศึกษาชั้นสูงสุด.....ตำแหน่งวิชาการ(ถ้ามี).....

3. สถานภาพผู้เขียน ☐ อาจารย์ในสถาบันการศึกษา (ชื่อสถาบัน).....โปรแกรม..... คณะ..... ☐ บุคคลทั่วไป
(ชื่อหน่วยงาน) .....4. ขอส่งต้นฉบับ (Original Article) เรื่อง.....
.....
.....5. ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี)
.....
.....

6. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวกเลขที่..... ถนน.....

แขวง/ตำบล..... เขต/อำเภอ.....

จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ..... โทรสาร.....

E-mail.....

7. สิ่งที่ส่งมาด้วย ☐ แผ่นดิสก์ข้อมูลต้นฉบับ ชื่อแฟ้มข้อมูล.....☐ เอกสารพิมพ์ต้นฉบับ จำนวน 2 ชุด

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

ลงนาม.....ผู้เขียน

(.....)

วันที่...../...../.....

ลงนาม.....อาจารย์ที่ปรึกษา (ถ้ามี)

(.....)

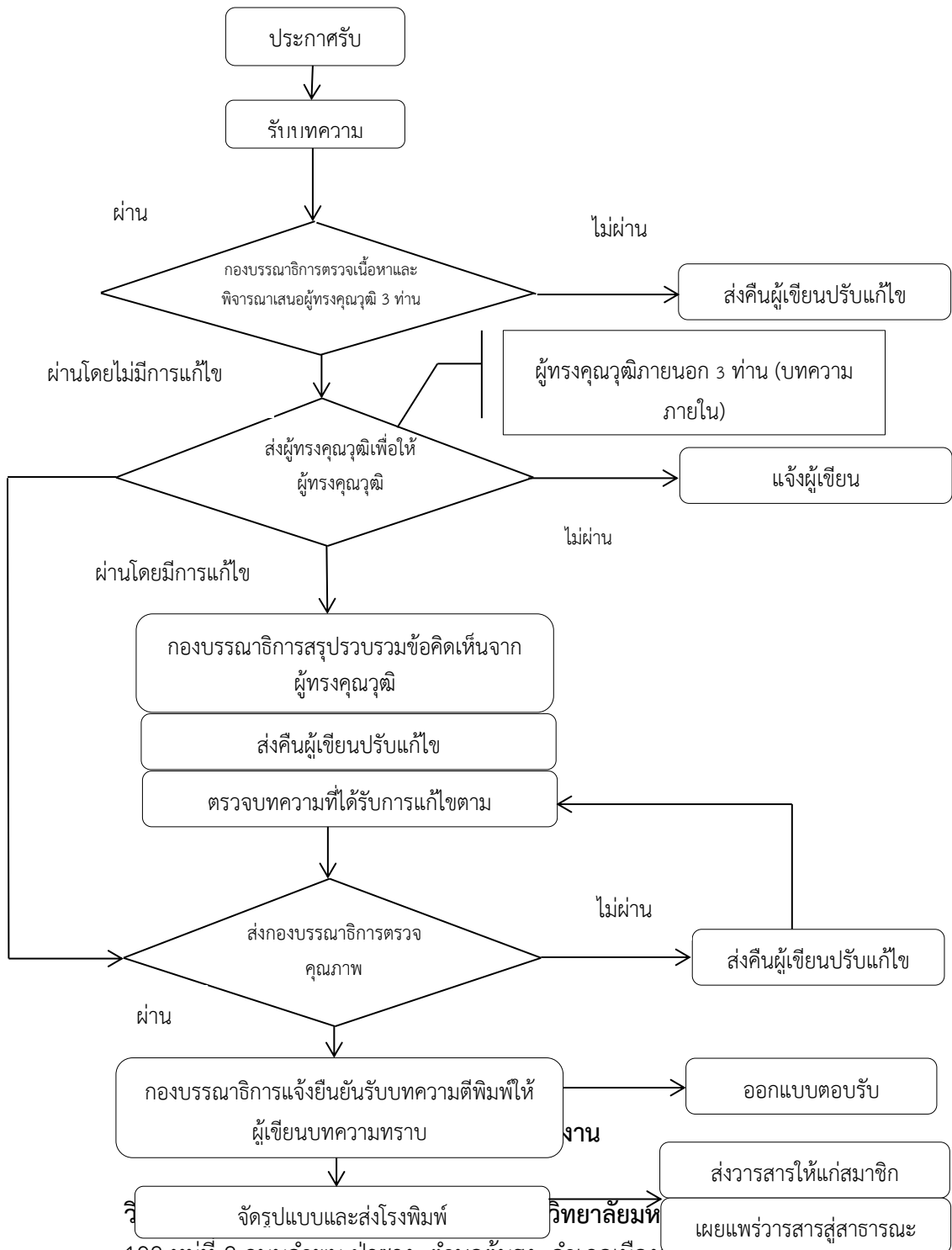
วันที่...../...../.....

กระบวนการจัดทำวารสาร มจร. ตรีภุชชัยปริทรรศน์

วารสาร มจร. ตรีภุชชัยปริทรรศน์ เป็นวารสารทางวิชาการที่มีวัตถุประสงค์มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานทางวิชาการและงานวิจัยสาขาวิชา ศาสนา ปรัชญา พระพุทธศาสนา ครุศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์เพื่อให้บริการทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคม เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนแนวคิดทางพระพุทธศาสนา เพื่อสนับสนุนให้เกิดวารสารทางวิชาการกลางของมหาวิทยาลัย ในการเผยแพร่บทความวิชาการและบทความวิจัยแก่ผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยและนิสิต นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านศาสนา ปรัชญา พระพุทธศาสนา ครุศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ซึ่งเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำดังต่อไปนี้

1. ประกาศรับต้นฉบับจากคณาจารย์หรือนักวิจัย ช่วงที่ 1 พ.ย.-ม.ค., ช่วงที่ 2 พ.ค.-ก.ค.
2. กองบรรณาธิการวารสารฯ รับบทความตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของต้นฉบับและพิจารณาเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน
3. กองบรรณาธิการวารสารฯ จัดส่งต้นฉบับให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชานั้นๆ อ่านประเมินต้นฉบับไม่น้อยกว่า 3 ท่าน ต่อเรื่อง
4. ส่งให้ผู้เขียนแก้ไขตามผลการอ่านประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)
5. กองบรรณาธิการวารสารฯ ตรวจสอบคุณภาพบทความและจัดทำเนื้อหาต้นฉบับวารสาร มจร. ตรีภุชชัยปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. กองบรรณาธิการแจ้งยืนยันรับบทความให้ผู้เขียนบทความทราบ
7. ดำเนินการจัดพิมพ์
8. กองบรรณาธิการวารสารฯ ดำเนินการเผยแพร่วารสารฯ

ขั้นตอนการดำเนินงานของวารสาร มจร. ตรีภุชชัยปริทรรศน์

192 หมู่ที่ 2 ถนนลำพูน-ป่าซาง ตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน 51000

โทรศัพท์ 053 – 563163 ต่อ 100 Fax ต่อ 105

e-mail: mcuharipunchai@gmail.com

ผศ.ดร.สามารถ บุญรัตน์ ผู้ประสานงานประจำวารสาร ฯ มือถือ 089-2909775

ใบตอบรับการเป็นสมาชิก

ที่.....

วัน.....เดือน.....ปี.....

กราบนมัสการ / เรียน บรรณาธิการวารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์

ข้าพเจ้า (ชื่อภาษาไทย).....

(ชื่อภาษาอังกฤษ) .....

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อได้) .....

E – Mail.....เบอร์โทรศัพท์..... โทรสาร.....

มีความประสงค์จะขอรับสมัครเป็นสมาชิการวารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์

( ) สมาชิกประเภทรายปี 300 บาท (จำนวน 2 เล่ม)

( ) เล่มละ 150 บาท

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่ง

( ) เงินสด

( ) ธนาณัติ (ส่งจ่าย.....)

( ) ตัวแลกเงินไปรษณีย์

( ) แคชเชียร์เช็ค ในนาม.....

โปรดนำส่งวารสารหริภุญชัยปริทรรศน์

สถานที่ติดต่อ [ ] ที่บ้าน [ ] ที่ทำงาน [ ] เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์เคลื่อนที่.....โทรสาร.....

E-Mail.....

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

ค่าบำรุงปี พ.ศ.....

ลงชื่อ.....

เลขที่ใบเสร็จ.....

( )

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงบัญชีแล้ว.....